MARGARET ATWOOD

18 Kasım 1939'da Kanada'da doğdu. Böcekbilimci olan babasının işi dolayısıyla çocukluğu boyunca yılın birkaç ayını ormanlarda geçirdi. On iki yaşına kadar okula gidemedi ama ailesi onu küçük yaşlardan itibaren okuma ve yazmaya yöneltti. Beş yaşından itibaren hikâyeler, şiirler ve oyunlar yazmaya başladı. Toronto Üniversitesi ve Radcliffe'de eğitim gördü. Har-vard'daki doktorasını yarım bıraktı. İlk şiir kitabıyla (Doubk Persephone-196\) E.J Pratt ödülünü kazandı. İlk romanı The Edible Woman'm yayımlanması ve film haklarının satılmasıyla yazmaya daha çok zaman ayırmaya başladı. 1971 yılında Kana-da'nın en önemli şairleri arasında gösteriliyordu. 1972'de yayımlanan Surfadng ve Survival: The Thematic Guide to Ganadi' an Literatüre ile bir romancı ve eleştirmen olarak yerini sağlamlaştırdı. 1981'de yayımlanan Handmaid's Tak'de (Damızlık Kızın Öyküsü) kadının toplumdaki gerçek rolü üzerine odaklanır. Surfadng de olduğu gibi burada da kadın ve kızların yaşadığı deneyimleri güçlü bir toplumsal eleştiriyle birlikte aktarır. Atvvood'un yapıtları feminist düşüncenin nabzını tutan bir barometre olarak değerlendirilmektedir. Üretken bir yazar olan Atwood aynı zamanda PEN ve Uluslararası Af Örgütü'nün aktif bir üyesidir. The Handmaid's Tak ve Cat's Eye (Kedi Gözü) adlı romanları Booker ödülüne aday gösterildi. Robber Bride ve en son romanı Alias Grace (Nam-ı Diğer Grace) Kanada'da Giller ve İtalya'da Premio Mondello'yu ödüllerini kazandı. At-wood'un yapıtları otuz üç dile çevrilmiştir. Onuncu romanı The Bbnd Assassin (Kör Suikastçı) 2000'de Booker ödülüne layık görülmüştür.

Kör Suikastçı / Roman

Margaret Atıvood'un Oğlak'taki kitapları:

Kör Suikastçı Nam-ı Diğer Grace

EDEBİYAT / ROMAN

Kör Suikastçı

Margaret Atwood

İngilizce aslından çeviren: Canan Sılay

OĞLAK / EDEBİYAT / ROMAN

Kör Suikastçı-The Blind Assassin / Margaiet Atwood İngilizce aslından çeviren: Canan Sılay

© O. W. Toad Ltd., 2000

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 2001
Bu yapıtın bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.
Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kapak tasarımı: Derya Diblen
Kapak resmi:The Advertising Archives©The Curtis Publishing Company
Dizgi düzeni: Goudy, 11 /15 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri
Tel-. (0-212) 612 73 05
Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com
Birinci baskı: 2001 ISBN 975 - 329 - 364 - X
Ağa Muhammed Han monarşisini tahayyül edin, Kirman şehrinin bü' tün nüfusunun öldürülmesini ya da kör edilmesini emreden, istisnasız hepsinin öldürülmesini. Özel muhafızları şevkle işe koyulur. Bütün vatandaşları sıraya dizerler, yetişkinlerin kellelerini uçurur, çocukların gözlerini oyarlar... Sonra, çocuklar kafileler halinde şehri terkeder. Bacıları, (arlarda şaşkın dolaşırken yollarını kaybeder, çöllere düşer ve susuzluk' tan ölür. Bajka kafileler canlı yerleşim bölgelerine ulaşır... Kirman şehrinin imha edilen halkının şarkılarını söyleyerek...
-Ryszard Kapuscinski
Yüzdüm, deniz sınırsızdı, karayı göremedim. Tank acımasızdı, dualarım kabul olundu. Sen, aşkta boğulan, hatırla beni.
-Kartaca devrinden, ölü külünün saklandığı bir kabın üzerindeki yazı.
Kelimeler karanlık bir bardakta yanan alev gibidir.
-Sheila Watson

İÇİNDEKİLER
I

Köprü/ 15
The Toronto Star, 1945/18 Kör Suikastçı: Kaya Bahçeleri İçin Mevsimlik Çiçekler / 19
II
Kör Suikastçı: Katı yumurta I 23
The Globe and Mail, 1947 / 28
Kör Suikastçı: Parktaki bank / 29
The Toronto Star, 1975 / 34
Kör Suikastçı: Halılar / 35
The Giobe and Mail, 1998 / 40
Kör Suikastçı: Rujdan bir kalp / 41
Albay Henri Parkman Lisesi Okul-Aile ve Melunlar Derneği Bülteni, 1998/50
III
Ödül töreni / 53
Gümüş kutw / 63
Düğme fabrikası / 71
Awlion/81
Gramofon 1105
Ekmek günü /115
Siyah kurdeleler /131
Gazoz/135
IV
SHHH Kör Suikastçı: Kafe 1143
The Port Tıconderoga Herald and Banner, 1933 1147
I Kör Suikastçı: Şönil örtü /148
The Mail and Empire, 1934/153
I Kör Suikastçı: Haberci /155
1 The Mail and Empire, 1934 / 163
I Kör Suikastçı: Gecenin atlan /164
i May fak, 1935/168
Kör Suikastçı: Bronz çan 1169
V
HHHiHİ Kürk manto/177
Yorgun asker 1187

I Bayan Violence /198
Ovidius'un Başkalaşımlar'ı / 209
I Düğme fabrikası pikniği 1 219
Anaç kuşlar gibi 1 233
I Elde boyanmış 1248
Soğuk kiler/262
1 Tafanarası/276
Saltanat Salonu / 287
¦ Arcadia Avlusu / 296
I Tango / 308
1 VI
Kör Suikastçı: Tazı dişi renkli tayyör / 321
¦ Kör Suikastçı: Kırmızı brokar / 326
The Toronto Star, 1935/332
Kör Suikastçı: Sokak)iürü^üjü / 333
Kör Suikastçı: Kapıcı/341
Matfair, 1936/350
Kör Suikastçı: Buzdaki uzaylı / 351

VII
Yolculuk sandığı / 365
Ateş Çukuru/373
Avrupa'dan kartpostallar / 385
Yumurta kabuğu sarısı şapka / 398
Aklımı baş,ımdWı alıyorsun / 406
Sunnyside / 415
Xanadu/424
VIII
Kör Suikastçı: Etobur hikâyeler / 437
Mayfair, 1936/447 Kör Suikastçı: Aa'A Gezegeninin Şeftali Kadınları / 448
The Mail and Empire, 1936 / 458 Kör Suikastçı: Silindir Şapka İzgara Et Lokantası / 459
IX
Çamaşır / 467
Kültablasıl 476

Ba^ı alev almış adam / 485
WaterNixkl 492
Kestane ağacı / 503
X
Kör Suikastçı: Xenor'un Kertenkele Adamları / 509
Matfair, 1937/513 Be& Vista'aan gefen mektup / 515
Kör Suikastçı: Kule / 516
The GM?e and1 Maıt, İ937 / 520
Kör Suikastçı: Union İstasyonu / 521
XI
1 Tuvalet bölmesi/527 Kedi yavrusu/ 531 Güzel manzara /540 Işıldıyordu berrak ay 1546 Betty'nin Lokantası / 555 Mesaj I 565
XII
The Globe and Mail, 1938/573 Mayfair, 1939 / 57'4 Kör Suikastçı: Me'ruba' Salonu / 575 Köt Suikastçı: Sarı perdeler / 582 Kör Suikastçı: Telgraf/ 585 Kör Suikastçı: Sakiel-Nom'un gıkımı / 587
XIII
Eldivenler / 593 ' Yuvamızdaki ateşler / 598 Diana Pastanesi j 605 Tahkimat/614
XIV
Altın renkli saç tutamı / 623 Zafer gelir ve gider / 628 Moloz yığını 1638
XV
Kör Suikastçı: Sonsös;: Öteki e! / 647 The Port Tıconderoga Herald and Banner, 19991648 E^ik/649
¦ ¦ ¦i
I

Köprü

Savaşın sona ermesinden on gün sonra, kızkardeşim Laura kendi kullandığı otomobille köprüden uçtu. Köprü onarım görüyordu. Laura, "Tehlike" işaretinin tam ortasından geçmiş. Otomobil, 33 metre aşağıdaki dere yatağına düşerken, tüy gibi taze yapraklarla donanmış ağaçları ezerek

alevler içinde patlamış ve dipteki sığ dereye yuvarlanmış. Araç, köprüden kopan beton blokların altında tamamen ezilmiş. Kömürleşmiş parçalarından başka Laura'nın bedeninden geriye bir şey kalmamış.
Kazayı bana polis bildirdi. Araç benimdi, plakasından bulmuşlar. Polisin ses tonu saygılıydı. Richard'ın adını hemen tanımışlardı kuşkusuz. Polis, otomobilin tekerleklerinin tramvay yolunun raylarına takılmış ya da frenlerinin patlamış olabileceğini söyledi ama kazayı baştan sona gören, biri emekli avukat, diğeri banka memuru iki şahidin de bulunduğunu bana bildirmek zorundaymış. Şahitler, Laura'nın direksiyonu kasten ve sert bir biçimde kırdığını ve âdeta sokak kaldırımından iner gibi zahmetsizce köprüden boşluğa uçtuğunu söylemişler. Giydiği beyaz eldivenler yüzünden, ellerinin direksiyonda olduğunu açıkça görmüşler.
Kazanın nedeni, frenler değildi diye düşündüm. Laura'nın başka nedenleri vardı. Onun nedenleri hiçbir zaman başkalarının nedenlerine benzemezdi, o ayrı mesele. O yönüyle Laura tamamen insafsız biriydi.
"Sanırım birinin onu teşhis etmesini istiyorsunuz" de-
dim. "Hemen geliyorum." Kendi sesimin sakinliğini duyabiliyordum, sanki uzaktan geliyor gibiydi. Gerçekte, zorlukla çıkarabiliyordum sözcükleri. Ağzımın içi uyuşmuş, bütün yüzüm acıyla kaskatı olmuştu. Sanki dişçiden çıkıyordum. Yaptığı şey yüzünden Laura'ya müthiş öfke duyuyordum ama aynı zamanda onun bunu yaptığını ima eden polise de öfkeliydim. Başımın etrafında sıcak bir rüzgâr esiyor, saçımın tellerini girdaba kapılmış gibi döndürüyordu sanki, tıpkı suyun içine damlatılan mürekkep gibi.
"Korkarım bir soruşturma açmak zorundayız Bayan Grif-
fen" dedi polis.
"Doğal olarak" diye yanıtladım. "Ama bu bir kazaydı. Kardeşim hiçbir zaman iyi bir sürücü olamadı."
Laura'nm yumuşak oval yüzünü gözümün önüne getire -biliyordum. Özenle firketelenmiş topuzunu ve giymiş olabileceği elbiseyi: Küçük, yuvarlak yakalı, ağırbaşlı renkli, lacivert ya da çelik grisi ya da hastane koridoru yeşili, şömizye bluzunu. Pişmanlık verici türden renkler yani, sanki kendi isteğiyle seçtiği değil, kapatıldığı yerde ona giydirilen türden. Vakur ve yarım gülümsemesini, güzel bir manzara karşısmdaymış gibi hayranlık ve şaşkınlıkla kalkmış kaşlarını görebiliyordum. Beyaz eldivenler: Pontius Pilatus jesti. Laura ellerinden benim kirimi, hepimizin kirini temizliyordu.

Araba köprüden uçtuğunda, öğleden sonra güneşinin içinde, parlak kanatlı bir böcek gibi bir an havada asılı kaldığında Laura neler düşünmüştü? Alex'i, Richard'ı, ihaneti, babamızı ve onun enkazını, Tanrı'yı belki ve içine düştüğü ölümcül üçlü hesaplaşmayı. Ya da daha o sabah, benim onları bulacağımı bilerek, çoraplarımı koyduğum çekmeceye sakladığı ucuz okul defterlerini.

Polis gidince, üstümü değiştirmek için yukarı çıktım. Morgu ziyaret etmek için eldivenlere ve peçeli bir şapkaya

17

ihtiyacım olacaktı, gözlerimi kapayacak bir şapka. Gazeteciler üşüşürdü şimdi. Taksi çağırmam gerekecekti. Ayrıca Ric-hard'a haber vermeliydim. İnsanların karşısına çıkmadan önce, bir "Derin Acımız" bildirimi hazırlamak isterdi. Giyinme odama girdim. Siyahlara ve bir mendile ihtiyacım vardı.

Çekmeceyi açtım ve defterleri gördüm. Paket ipliğiyle bağlanmış düğümü çözdüm. Dişlerimin birbirine vurduğunu, tepeden tırnağa buz kestiğimi farkettim. Şoka girmiş olmalıyım, diye düşündüm.

O anda hatırladığım tek şey Reenie'ydi, küçüklüğümüzün Reenie'si. Yaralarımızı bantlayan, sıyrıklarımızı, kesiklerimizi, küçük yaralarımızı saran her zaman Reenie'ydi. Annemiz dinleniyor olurdu ya da başka bir yerlerde hayır işleriyle uğraşırdı ama Reenie her zaman yanımızdaydı. Bizi kucaklayıp kaldırır, beyaz emaye mutfak masasının üstüne, açtığı kurabiye hamurunun ya da parçaladığı tavuğun veya temizlediği balığın yanma oturtup, zırlamayalım diye ağzımıza birer kesme şeker verirdi. Söyle bana neresi acıyor, derdi. Ulumayı bırak. Sakin ol. Neren acıyor, göster bana.

Ama bazı insanlar neresinin acıdığını söyleyemez. Sa-kinleşemez. Hiçbir zaman ulumayı kesemez.

Toronto Star, 26 Mayıs 1945

ŞEHRİMİZDE MEYDANA GELEN BİR ÖLÜMÜN ARDINDAKİ SORULAR

¦ STAR'İN ÖZEL HABERİ

1 Adli Tıp He^eti'nin soruşturması sonucunda, geçtiğimiz hafta St. Clair Caddest'nde meydana gelen ölüm vahasının bir kaza olduğu hükmüne varılmıştır. 25 yaşındaki Bayan Laura Chase, 18 Mayıs günü, akşamüstü, batı yönünde otomobiliyle yolahrken, onarım görmekte olan kökünün bariyerkrine çarparak aşağıdaki

uçuruma düşmüş ve araçla birlikte yanmıştır. Bayan Chase kaza yerinde anında ölmüştür. Önde gelen fabrikatörlerimizden Bay Richard E. Griffen'ın eşi olan ablası Bayan Griffen, Bayan Laura Chase in görme yeteneğine zarar veren akut başağrılarından muzdarip olduğunu belirtmiştir. Bir soruya verdiği cevapta, kız-
kardeşinin sarhoşluktan ötürü bir kaza yapmış olmasının mümkün olmadığını, çünkü kardeşinin içki içme alışkanlığının olmadığını belirtmiştir.

Polis teşkilatının görüşüne göre, tramvay hattı üstünde yoldan çıkan bir raya takılan lastiğin kazaya yol açması ciddi bir oladikir. Toronto Belediyesi'nin güvenlik önlemlerinin yeterliliği konusunda halkın aklına gelen olumsuz sorular, Şehir Meclisi Mühendisi Gordon Perkins'in uzman tanıklığı sonucu bertaraf edilmiştir.

Meydana gelen kaza, otoyolun bu bölümündeki tramvay yolunun bakımsız durumuna yönelik protestolara yol açmıştır. Yerel yol vergisi mükelleflerini temsilen Bay Herb T. Jolliffe, Star habercilerine, bu kazanın ihmal edilmiş yol şartlarının ilk kurbanı olmadığını söylemiştir. Belediye Meclisi bu konuyu dikkate almalıdır.

Kör Suikastçı. Yazan: Laura Chase
Reingold, Jaynes & Moreau, New York, 1947

Qiriş: Kaya Bahçeleri İçin Mevsimlik Çiçekler

Kadında adamın bir tek fotoğrafı vardı. Onu, üstüne kupürler diye not ettiği kahverengi bir zarfın içine koyup zarfı da Kaya Bahçeleri İçin Mevsimlik Çiçekler adlı kitabın sayfaları arasına saklamıştı. O kitaba bakmak kimsenin aklına gelmezdi.

O fotoğrafı özenle saklıyor çünkü adamdan geri kalan tek şey bu resim. Siyah/beyaz bir resim bu. Savaş öncesinden kalma flaşlı, akordiyon

körüklü, köpek ağızlığına benzeyen sağlam deri kasalı, kayışlı ve karmaşık kopçaları olan ağır, kutu gibi fotoğraf makinesiyle çekilmiş. Fotoğraf ikisini, kadını ve adamı, bir piknikte gösteriyor. Arkasında kurşun kalemle piknik yazıyor, kadının ya da adamın adı yok, yalnızca piknik yazılmış. Kadın, adlarını biliyor, yazmasına gerek yok.

Bir ağacın altında oturuyorlar. Bir elma ağacı olmalı, o sırada ağacın ne tür olduğuna pek dikkat etmemişti. Kadın, kolları dirseğine kadar kıvrılmış beyaz bir bluz ve dizlerine sıkıca sardığı geniş bir eteklik giymiş. Bir esinti olmalı, çünkü bluzu tenine temas ediyor, belki de esinti falan yok, yalnızca bluzu tenine yapışmış, belki hava çok sıcak. Evet, sıcaktı. Elini resmin üstüne koyduğunda ondan gelen sıcaklığı hâlâ hissedebiliyor, gün boyu güneşte ısınmış bir taşın geceyarısı olduğunda yansıttığı sıcaklığa benziyor bu.

Adam, yana yatırılmış ve yüzünü kısmen gölgede bırakan açık renkli bir şapka giymiş. Adamın yüzü kadınınkin-den daha yanık tenli. Kadın hafifçe adama dönük, bir daha başka kimseye göstermediği bir gülümsemeyle gülümsüyor ona. Kadın resimde çok genç görünüyor, fazlasıyla genç, oysa o sırada kendini fazlasıyla genç düşünmüyordu. Adam da gülümsüyor, dişlerinin beyazlığı alev almış bir kibrit gibi parlıyor ama elini kaldırmış, sanki bir oyun sırasında kendini kadından korur gibi ya da sanki fotoğraf makinesinden korunur gibi, resmi çeken kimse, ondan korunur gibi ya da gelecekte ona bakacak olan insanlardan, bu dikdörtgen sırlı kâğıdın penceresinden kendisine bakacak insanlardan korunur gibi. Sanki kendini kadından korur gibi. Sanki kadını korur gibi. Uzanmış, koruyan elinde sigarasının ucu görünüyor.

Kadın yalnız kaldığında kahverengi zarfı çıkarıyor ve fotoğrafı gazete kupürlerinin arasından ayırıyor. Masanın üstüne koyuyor, üzerine eğilerek bakmaya başlıyor, sanki bir kuyuya ya da havuza bakar gibi, kendi görüntüsünün ötesinde bir şeyler arar gibi, düşürdüğü ya da kaybettiği, erişemediği ama hâlâ görebildiği bir şeyi arar gibi, kumda parlayan bir mücevhere bakar gibi. Her ayrıntıyı inceliyor. Fotoğraf makinesinin flaşından ya da güneşin parlaklığından beyazlaşmış parmaklarına, giysilerin kıvrımlarına, ağacın yapraklarına, yaprakların arasındaki küçük, yuvarlak şekillere bakıyor. Sahi, elma mıydı onlar gerçekten? Arka planda görünen bakımsız çimenleri inceliyor. Çimenler sararmış, çünkü mevsim kurak.

İlk bakışta farkedilmiyor ama resmin bir köşesinde bir el var, bilek hizasından kesilmiş, çimenlerin üzerine bırakılmış, dinlenen bir el. Kendi haline terkedilmiş gibi.
Parlak gökyüzünde esen bir bulut, krom üzerine sıvanmış dondurma gibi. Adamın sigaradan sararmış parmaklan. Uzakta ışıltılı bir su. Artık hepsi dibe çökmüş. Dibe çökmüş ama hâlâ parlıyorlar.
II

Kör Suikastçı: Katı yumurta
"Nasıl olsun istersin?" diyor adam. Kostüme bir romans mı olsun, yoksa ıssız sahile vurmuş bir gemi enkazı mı? İstediğini seç: Balta girmemiş ormanlar, tropik adalar, dağlar. Ya da uzayın başka bir boyutu. Benim en iyi olduğum konu budur.
Uzayın başka bir boyutu mu? Hadi canım!
Alay etme, gayet işe yarar bir adrestir bu. Orada istediğin her şey olabilir. Uzay gemileri, bedene sımsıkı oturan üniformalar, ışın tabancaları, mürekkep balığı vücutlu Marslılar, böyle şeyler.
Sen seç, diyor kadın. Profesyonel olan sensin. Bir çöle ne dersin? Her zaman çöle gitmek istemişimdir. Bir vahası da olmalı, tabii. Hurma ağaçlan da hoş olurdu. Sandviç ekmeğinin kenarlarını kopartıyor kadın. Ekmeğin sert kenarından hoşlanmaz.
Çöller pek kapsamlı olmaz, yani faaliyet alanları sınırlıdır. Çölde görebileceğin fazla bir şey yoktur ama mezarlar koyarsan hikâyeve, iş değişir. O zaman, üç bin yıldır ölü olan, biçimli ve kıvrak bedenli, yakut kırmızısı dudaklı, gökmavisi renkli ve köpük gibi bukleli saçlı ve göz yuvaları çöreklenmiş yılanlara benzeyen çıplak kadınlardan söz edebiliriz. Ama bu yaratıkların sana göre olduğunu sanmıyorum. Korkutucu şeyler senin tarzın değildir.
Bilemezsin ki. Belki de hoşlanırım.
Hiç sanmam. Bu hikâyeler abazan erkekler için yazılır. Kanlar herifin üstünde kıvranıp debelenir, tüfekle dipçikle-yip defetmen gerekir onları.
¦i 1. —
III il----------¦----------—-—-Uzayın başka bir boyutunu alabilir miyim lütfen ve de
mezarları ve ölü kadınları?

Kolay bir sipariş değil ama elimden geleni yaparım. Araya, metal göğüslükleri, boyunlarında gümüş boyundurukları ve şeffaf cüppeleri olan birkaç kurbanlık bakire de serpiştirebilirim. Ekstradan bir de canavar kurt sürüsü.

Görüyorum ki hiçbir şeyi sakınmıyorsun.

Yoksa, kostüme mi isterdin? Lüks kruvaze gemilerini, beyaz keten örtüleri, bilek öpmeleri, riyakâr yılışıklıkları?

Hayır. Tamam. Sen neyi uygun görürsen onu anlat.

Sigara?

Kadın "hayır" anlamında başını sallıyor. Adam, kibriti başparmağının tırnağına sürterek kendi sigarasını yakıyor.

Kendini yakacaksın, diyor kadın.

Şimdiye kadar hiç yakmadım.

Kadın adamın kıvrılmış beyaz ya da açık mavi gömlek kollarına, sonra bileğine, elinin koyu tenli cildine bakıyor. Adam ışıltılar saçıyor, üstünde yansıyan güneşten olsa gerek.

Neden herkes bize bakmıyor? Yine de böyle ortalık bir yerde bulunmaması gerektiği kadar dikkat çekici adam. Çevrede başka insanlar var, çimenlerin üzerinde oturan ya da tek kolunu abanmış yatan insanlar, açık renkli yazlık giysileri içinde başka piknikçiler. Her şey gayet uygun, olağan. Oysa kadın ikisinin başbaşa ve yalnız olduklarını hissediyor, sanki altında oturdukları ağaç, bir ağaç değil de bir çadır, sanki ikisinin çevresine tebeşirle bir çizgi çekilmiş. Bu çizginin içinde ikisi görünmez insanlar olmuş.

Peki, istediğin uzay olsun, diyor adam. Mezarları, bakireleri ve kurtlarıyla... ama taksit taksit anlatacağım. Anlaştık illi mı?

Taksit taksit mi?

Evet, hani mobilya alır gibi.

25

Kadın gülüyor.

Hayır, ciddiyim. Baştan savma anlatamam, günlerce sürebilir. Tekrar buluşmamız şart.

Kadın tereddüt ediyor. Tamam, diyor. Bilmem ki yapabilir miyim. Ayarlamaya çalışacağım.

İyi, diyor adam. Şimdi biraz düşünmem lazım. Sesi rahat, telaşsız. Fazla acelecilik kadını kaçırtabilir.

Gezegenin adı... dur bakayım, Satürn değil, o çok yakın. Zycron Gezegeni'ndeyiz, uzayın bir başka boyutunda, moloz taşlarla kaplı bir ovadayız. Kuzeyde menekşe renkli okyanus uzanıyor, batıda sıra dağlar. Söylentiye göre, harabe halindeki mezarlarında yaşayan kana susamış ölü kadınlar güneş battıktan sonra bu dağlarda dolaşıyor. Görüyorsun, mezarları hemen devreye soktum.

Çok düşüncelisin, diyor kadın.

Ben pazarlığımıza sadığım. Güneyde yakıcı bir kum çölü var, doğudaysa bir zamanlar içinden nehirlerin aktığı birkaç tane çok sarp vadi yer alıyor.

Herhalde bunlar kanal, Mars'ta olduğu gibi.

Ah, kanal ve daha birçok şey. Her yerde, çok eski ve bir zamanlar hayli gelişkin olduğu anlaşılan bir uygarlığın izlerine rastlıyoruz, ancak artık bu bölgede, yalnızca az sayıda ve dağınık yaşayan ilkel göçmen kabileler var. Ovanın tam ortasında taşlardan oluşan geniş bir tümsek var. Orada burada görülen bodur çalıların dışında toprak tamamen çorak. Tam çöl denemez ama hemen hemen çöl. Peynirli sandviç kaldı mı?

Kadın kese kâğıdının içini karıştırıyor. Hayır, diyor ama bir tane katı yumurta var. Kadın hayatında hiç bu kadar mutlu olmamış. Her şey taze, her şey daha yaşanmayı bekliyor.

Tam da doktorumun tavsiyelerine uyuyor, diyor adam. Bir şişe limonata, bir katı yumurta ve Sen. Yumurtayı avcun-

da yuvarlıyor, kabuğunu eziyor ve soyuyor. Kadın adamın ağzına, çenesine ve dişlerine bakıyor.

Parkta yanımda şarkı söylüyor, diyor kadın. Al, tuz da

var.

Teşekkürler. Her şeyi akıl etmişsin.

Çorak ovaya kimse sahip çıkmıyor, diye devam ediyor adam. Daha doğrusu, hiçbirinin diğerlerini yok edecek kadar güçlü olmadığı beş ayrı kabile hak iddia ediyor ova üzerinde. Bütün bu kabileler zaman zaman, thulk dedikleri, koyuna benzeyen, hırçın tabiatlı, mavi postlu yaratıklara çobanlık ederek ya da üç gözlü bir çeşit deve olan yük hayvanlarının sırtına yükledikleri, maddi değeri olmayan mallan taşıyarak taş tümseğin yanından geçip gidiyorlar.

Taş tümseğin adı her kabilenin dilinde farklı. Kimi, Uçan Yılanların Deliği diyor, kimi Moloz Yığını, Uluyan Annelerin İkametgâhı, Unutuluşun Kapısı ya da Kemirilmiş Kemikler Çukuru diyor. Her kabile tümsek hakkında benzer hikâyeler söylüyor. Dediklerine göre, taşların altında bir kral, adı olmayan bir kral gömülü. Yalnızca kral değil, bu kralın bir zamanlar hükmettiği muhteşem bir şehrin kalıntıları da gömülü. Bu şehir bir savaşta yerle bir edilmiş, kral tutsak alınıp, zafer sembolü olarak bir hurma ağacına asılarak idam edilmiş. Ay doğduğunda boğazı kesilerek gömülmüş, yerini belirlemek için üstüne taşlar yığılmış. Şehrin bütün insanları da öldürülmüş. Hepsi, erkek, kadm, çocuk, bebek, hatta bütün hayvanlar katledilmiş. Kılıçtan geçirilip paramparça edilmiş. Hiçbir canlı bırakılmamış. Korkunç bir şey.

Nerede toprağa bir kürek atsan altından korkunç şeyler çıkar. İyidir, ticareti geliştirir, kemiklerle beslenir insanlar. Onlar olmasa hikâye de olmaz. Limonata kaldı mı?

_____

_____27

Hayır, diyor kadın. Hepsini içtik. Hadi, devam et.

Şehrin gerçek adı onu fethedenler tarafından belleklerden silinmiş ve işte bu yüzden -der masalcılar- şehir artık kendi yıkımıyla anılır olmuş. Taş tümsek böylece hem bilinçli bir anımsamanın hem de bilinçli bir unutuşun simgesi olmuş. Bu bölgede yaşayan insanlar paradokslardan hoşlanır-mış. Beş kabileden her biri kendini fatih ilan ediyormuş. Her biri katliamı zevkle, ballandıra ballandıra anlatıyormuş. Hepsi bu katliamın kendi tanrılarının buyurduğu erdemli bir intikam olduğuna inanıyormuş, çünkü bu şehrin insanları kâfir gibi yaşıyormuş. Kötülüğün kanla temizlenmesi gerektiğine

inanırlarmış. Katliam günü kan su gibi akmış. Dolayısıyla temizlenmiş olsalar gerek.
Taş tümseğin yanından geçen her çoban ya da tacir, tümseğe bir taş eklermiş. Eski bir gelenektir bu, ölüleri, yani kendi ölülerini anmak için yaparsın ama taş yığınının altında kimlerin yattığını bilmedikleri için artık şansına bırakırlar-mış taşları. Bahaneleri hazırmış, orada olup bitenler Tanrı'nın iradesi olduğu için taşları da Tanrı onuruna bıraktıklarını söylerlermiş.
Bir başka söylentiye göre, şehir yıkılmamış. Ancak kra-hn bildiği bir büyü sayesinde şehir ve bütün yaşayanları ortadan yok edilmiş ve yerlerine kendi hayaletleri gelmiş, yakılıp yıkılan ve katledilenler işte bu hayaletlermiş. Gerçek şehir büzülüp küçücük kalmış ve büyük taş tümseğin altındaki bir mağaraya gömülmüş. Bir zamanlar şehirde olan her şey hâlâ oradaymış, saraylar, ağaç ve çiçeklerle süslü bahçeler ve insanlar dahil. İnsanlar karıncalar gibi küçükmüş ama yaşamlarını tıpkı eskisi gibi sürdürüyorlarmış: Minik elbiseler giyiyor, minik ziyafetler veriyor, minik hikâyeler anlatıyor, minik şarkılar söylüyorlarmış.
Kral işin gerçek yüzünü biliyormuş ve bu yüzden kâbus-
lar görüyormuş. Ama diğerleri gerçeği bilmiyormuş. Bu kadar küçüldüklerinin farkında değillermiş. Ölmüş olmaları gerektiğini de bilmiyorlarmış. Hatta kurtarılmış olduklarını bile bilmiyorlarmış. Onlara göre, taş yığınından oluşan tavan gökyüzüymüş: Taşların arasındaki bir minik delikten sızan ışığı da Güneş zannediyorlarmış.
Elma ağacının yapraklan hışırdıyor. Kadın önce gökyüzüne, sonra saatine bakıyor. Üşüdüm, diyor. Hem de geç kaldım. Kanıtları yok eder misin? Yumurta kabuklarını ambalaj kâğıdının içine koyuyor, dertop ediyor. Acelen ne? Soğuk değil burası.
Suyun oradan bir esinti çıktı, diyor kadın. Rüzgâr yön değiştirmiş olmalı. Öne doğru eğiliyor, kalkmaya hazırlanıyor.
Daha gitme, diyor adam, aceleyle. Gitmek zorundayım. Beni aramaya başlarlar. Geç kalırsam, nerede olduğumu bilmek isteyeceklerdir.
Eteğini düzeltiyor, kollarıyla kendisini sarıyor arkasını dönüyor, küçük yeşil elmalar birer göz gibi kadını izliyor.
The Çlobe and Mail, 4 Haziran 1947
GRIFFEN, YELKENLİSİNDE ÖLÜ BULUNDU

GLOBE AND MAIL'İN ÖZEL HABERİ Açıklanmayan bir nedenle birkaç günden beri kendisinden haber alınamayan 47 yaşındaki sanayici Richard E. Gri/fen, yelkenli teknesinde ölü bulunmuştur. Toronto'daki İlerici Muhafazakâr Parti'nin yaklaşan seçimlerde önde gelen adayı olan Griffen, tatilini geçirmekte olduğu Port Ticonderoga'daki "Aı>i(ion" ad!ı

29

villasının yakınlarında, Jogues Nehri kıyısındaki özel iskelesine demirli duran Water Nixie adlı yelkenlisinin içinde ölü bulunmuştur. Ölüm nedeninin beyin kanaması olduğu sanılmaktadır. Polis bir cinayet şüphesinin bulunmadığını bildirmiştir.

Seçkin bir kariyere sahip olan Bay Griffen, tekstil, giyim eşyası ve hafif sanayi dallarını da kapsayan geniş bir ticari imparatorluğun başında bulunuyordu. Savaş sırasında Müttefik ordularına tedarik ettiği üniforma ve silah parçaları üretiminden ötürü büyük takdir kazanmıştı. Pugwash Konferansları'nın düzenli bir katılımcısı, İmparatorluk Kulübünün ve Granit Kulübünün ileri gelen üyelerinden biriydi. Tutkulu bir golf oyuncusu ve Kanada Kraliyet Yat Kulübü'nün tanınmış üyeleri arasındaydı. "Kingsmere" malikânesindeki özel residansından telefonla görüştüğümüz Sayın Başbakanımız, "Bay Griffen bu ülkenin en yetkin kişilerinden biriydi. Yokluğu daima hissedilecektir" sözleriyle taziyelerini bildirmiştir.

Bay Griffen, ölümünden sonra yayınlanan romanıyla bu baharda edebiyat dünyasına giriş yapan Laura Chase'in kayınbiraderiydi. Arkasında, sosyetemizin önde gelen simalarından kız-kardeşi Bayan Winifred (Griffen) Prior'ı, eşi Bayan İris (Chase) Griffen'i ve 10 yaşındaki kızları Aimee'yi bırakmıştır. Cenaze töreni Çarşamba günü Torontoda, St. Simon Aposde Kilisesi'nde yapılacaktır.

Kör Suikastçı: Parktaki bank

Zycron'da neden insanlar yaşıyordu? Yani bizim gibi insanlar demek istiyorum. Yani, eğer orası uzayın başka bir boyutuysa, orada başka türlü yaratıklar, diyelim, konuşan kertenkeleler gibi yaratıklar olması gerekmez mi?

Bunlar yalnızca ucuz romanlarda olur, diyor adam. Hepsi uydurmasyondur. Gerçek şöyledir: Dünya Zycronlular tarafından sömürgeleştirilmiştir. Zycronlular, sözünü ettiğimiz çağdan birkaç binyıl

sonraki bir dönemde, bir uzay boyutundan diğerine yolculuk yapma yeteneğini geliştirmişlerdi. Buraya sekiz binyıl önce geldiler. Yanlarında bir sürü bitki tohumu getirdiler. Bugün elma ve portakal yiyorsak onlara borçluyuz, özellikle muzları. Bir muza bakarsan hemen anlarsın onun uzayın derinliklerinden geldiğini. Zycronlular hayvan da getirmişlerdi, atlar, köpekler, keçiler ve saire. Atlan-tis'i kuran onlardı. Ama sonra, fazla akıllı oldukları için kendi kendilerini mahvettiler. Biz onların arda kalan torunlarıyız.

Ah, diyor kadın. Demek işin içyüzü bu. Tereyağından kıl
çeker gibi kolayca sıyrılıverdin işin içinden.

Sıkışırsan her şeyin bir yolu bulunur. Zycron'un diğer özelliklerine gelirsek, yedi denizi, beş Ay'ı, farklı güç ve renklerde üç Güneş'i var.

Hangi renklerde? Çikolata, vanilya, çilek?

Beni ciddiye almıyorsun.

Affedersin. Kadın başını erkeğe doğru eğiyor. Şimdi dinliyorum. Bak işte, tamam mı?

Adam anlatmaya devam ediyor: Yıkımdan önce şehir, yani eski adıyla söylersek Sakiel-Norn, kabaca Alınyazısının İncisi diye çevirebiliriz, bir kâinat harikası olarak anılırdı. Yıkımın, ataları tarafından gerçekleştirildiğini iddia eden insanlar bile şehrin güzelliklerini anlatmaya duyamazlardı. Çok sayıdaki saraylarının çinili avlu ve bahçelerinde oymalarla süslenmiş çeşmelerden doğal kaynak suları akardı. Her yerden çiçekler fışkırır, hava cıvıldayan kuşlarla dolup taşardı. Etrafta, şişman gnarr sürülerinin otladığı yemyeşil ovalar ve tacirler ya da düşmanlar tarafından henüz kesilip yakılmamtş

olan meyve bahçeleri, koru ve ormanlar uzayıp giderdi. Şimdi kurumuş olan koyaklar o zaman birer nehirdi. Bu nehirlerden açılmış kanallarla şehrin civarındaki tarlalar sulanırdı, toprak o kadar verimliydi ki tahıl başaklarının yedi santim eninde büyüdüğü söylenirdi.

Sakiel-Norn'un asillerine Snilfard denirdi. Snilfardlar vasıflı metal işleme ustalarıydı ve sırlarını dikkatle sakladıkları zekice tasarlanmış mekanik aletler icat ederlerdi. Bu döneme gelindiğinde artık saati, tatar yayını ve el

pompasını icat etmişlerdi ama henüz içten yanmalı motor icat edilmemişti, dolayısıyla taşıt olarak hâlâ hayvanlar kullanılıyordu.
Erkek Snilfardlar, yüz derisinin hareketiyle birlikte hareket eden ama gerçek duygularını gizlemeye yarayan örülmüş platinden maskeler giyerdi. Kadınlarsa, yüzlerine chaz güvesinin kozasından elde edilen ipeksi bir kumaş peçe takardı. Eğer Snilfard değilseniz, yüzünüzü örtmek ölümle cezalandırılan bir suçtu, çünkü yüzü su ya da hava temasına kapamak ve başkalarından kaçırmak yalnızca asillere tanınan bir ayrıcalıktı. Snilfardlar, şatafatlı ve lüks giyinirlerdi. Yüksek bir müzik zevkine sahiplerdi ve müzikteki yetenekleriyle ince zevklerini göstermek için birkaç alet çalarlardı. Saray entrikalarıyla uğraşır, muhteşem ziyafetler düzenler ve birbirlerinin kanlarıyla ağdalı aşk ilişkilerine girerlerdi. Bu ilişkiler yüzünden düellolar yapıldığı da olurdu ama kocanın böyle durumlardan haberi yokmuş gibi davranması daha makbul sayılırdı.
Küçük esnaf, serf ve kölelere Ygnirod denirdi. Ygnirod erkekleri bir omzu açıkta bırakan pejmürde gri tunikler giyerdi. Kadınlarıysa bir göğsü açıkta bırakan aynı tür giysiler giyerdi ve söylemeye hacet yok, Snilfard erkeklerinin ağına dü-Şen birer av olurlardı. Ygnirodlar, hayatta paylarına düşen kısmete içerlerlerdi ama bu kızgınlıklarını aptal pozuna girerek gizlemeye çalışırlardı. Nadiren de olsa, akabinde acıma-
sızca bastırılan ayaklanmalara girişirlerdi. Ygnirodların en alt tabakasını, alınıp satılan ve keyfi öldürülebilen köleler oluşturuyordu. Okuyup yazmaları kanunen yasaktı ama taşlarla toprağa çizdikleri gizli haberleşme işaretleri vardı. Snilfardlar bu köleleri sabana koşarlardı.
Eğer bir Snilfard işinde iflas ederse, rütbe indirimine uğrayarak Ygnirod düzeyine indirgenebilirdi. Borcunu ödemek için karısını ya da çocuklarını satarak bu sonucu önlemesi mümkündü. Bir Ygnirod'un Snilfard statüsüne yükselmesiyse çok daha ender rastlanan bir durumdu çünkü yukarı giden yol, aşağıya inen yoldan çok daha zorludur: Bir Ygnirod kendine ya da oğluna bir Snilfard gelini alabilecek kadar nakit para biriktirebilse bile iş bununla bitmez, ayrıca önemli bir miktar rüşvet yedirmesi ve Snilfard toplumu tarafından kabul edilmek için uzunca bir zaman beklemesi gerekirdi.
Sanırım, Bolşevik tarafın ortaya çıkmaya başladı. Er ya da geç konuyu buraya getireceğini tahmin ediyordum, diyor

kadın.
Hiç de değil. Aksine, anlattığım kültür, antik çağ Mezopotamya'sına dayanıyor. Hammurabi Kanunu'nda, Hitit kanunlarında filan vardı bunlar. En azından bir kısmı. Peçe takmak, karıları alıp satmak kesinlikle vardı. Sana bölüm bölüm, paragraf paragraf okuyabilirim bunları.
Lütfen, bugün değil, diyor kadın. Şu anda bunları duymaya gücüm yok, bitkinim, mecalim kalmadı.
Aylardan Ağustos, hava dayanılmayacak kadar sıcak. Rutubet gözle görülmez bir sis gibi kadınla erkeği sarmalıyor. Öğleden sonra saat dört, ışık, erimiş tereyağı sanki. Parkta bir bankta oturuyorlar, fazla sokulmadan. Üstlerinde bir akça-ağacm yorgun yaprakları, ayaklarının altında çatlamış toprak kurumuş çimen. Yanıbaşlarmda serçelerin gagaladığı bir
ve
^

ekmek parçası ve buruşmuş kesekâğıdı. Bulundukları yer pek tekin bir bölge sayılmaz. Su damlatan bir çeşme, üç pasaklı çocuk, çıplak kollu bir kız çocuğu ve şortlu iki oğlan çeşmenin başında fısıldaşıyorlar.
Kadın açık san bir elbise giymiş, dirseklerinin altında kolları çıplak ve ince sarı tüylü. Pamuklu eldivenlerini çıkartıp avucunda top yapmış, elleri gergin ve sinirli. Adam kadının gerginliğini dert etmiyor. Varlığıyla kadına bir şeyler ödettiğini düşünmek hoşuna gidiyor. Kadın, okul çocuklarının giydiği türden yuvarlak, hasır bir şapka takmış, saçları arkaya doğru firketelenmiş, nemli bir tutam alnına düşmüş. O zamanlar, bir tutam saç kestirip bir madalyonun içinde saklar ya da erkekseniz kalbinizin üstünde gezdirirdiniz. Adam bunlara hiç anlam veremezdi, onu tanıyana dek.
Şu anda nerede olman gerekiyordu? diye soruyor adam.
Alışverişte. Alışveriş çantama bak. Birkaç çift çorap aldım, çok güzel, en iyi ipekliden. Giydiğin belli bile olmuyor. Kadın azıcık gülümsüyor. Yalnızca 15 dakikam kaldı.
Eldivenlerinden birini yere düşürüyor, ayaklarının ucuna. Adam gözlerini eldivene dikiyor. Eğer kadın onu unutup giderse, eldiveni kendine saklayacak. O gittikten sonra kokusunu, kadının kokusunu içine çekecek.

Seni ne zaman görebilirim? diyor adam. Sıcak rüzgâr dalları kıpırdatıyor, aralarından ışık sızıyor, kadının tüm çevresi çiçek polenleriyle dolu, altın bir bulut gibi. Toz bulutu, aslında.
Şimdi görüyorsun ya, diyor kadın.
Yapma bunu, diyor adam. Ne zaman, söyle. Kadının V yakasının içindeki cildi parlıyor, ter tanecikleriyle dolu.
Şimdiden söyleyemem, diyor kadın. Omzunun üstünden bakıp parkı tarıyor.
Etrafta kimse yok, diyor adam. Senin tanıdığın hiç kimse yok.
Ne zaman olur, bilemezsin, diyor kadın. Kimi tanıyıp tanımadığını bilemezsin. < Bir köpek edinmelisin, diyor adam. Kadın gülüyor. Bir köpek mi? Neden? O zaman bir gerekçen olurdu. Onu yürüyüşe çıkarırdın.
Beni ve köpeğini.
Köpek seni kıskanırdı, diyor kadın. Sen de köpeği senden daha çok sevdiğimi düşünürdün.
Ama köpeği benden daha çok sevmezdin, değil mi, diyor adam. Yoksa sever miydin?
Kadın gözlerini iri iri açıyor. Niye sevmeyecek misim? Çünkü köpekler konuşamaz, diyor adam.
The Toronto Star, 25 Ağustos 1975
ROMANCININ YEĞENİ DÜŞEREK ÖLDÜ
STAR'IN ÖZEL HABERİ
Mümtaz sanayicilerimizden, müteveffa Richard E. Griffen'ın kızı ve ünlü - yazar Laura Chase'in yeğeni, 38 yaşındaki Aimee Gri//en, Çarşamba günü Ckurch Sokağ'ndaki bodrum dairesinde, düşme sonucu boynu kırılarak ölmüştür. Bulunduğunda en az bir gündür ölü olduğu anlaşılan Ba^an Griffen'ın cesedi, kızı Sabrina tarafından komşuları)os ve Beatrice Kelle^'e haberdar edilmiştir. Dört yaşındaki Sabrina, annesi yanında olmadığı za-manlar yiyecek almak için sık sık komşularına gitme alışkanlığm-dayıı.
Söylentilere göre, Bayan Grif/en uyuşturucu ve alkol bağımlılığına karşı uzun süre mücadele vermiş, birçok kez hastaneye yatırılarak tedavi görmüştür. Kıy Sabrına, olayla ilgili soruşturma talebinde bulunmuş olan

halası Bayan Winifred Prior'un velayetine teslim edilmiştir. Ancak, konukla iigili görüşlerini al-
35
mak için başvurduğumuz Baharı Prior ve müteveffa Aimee Grif-fen'in annesi olan Port Tıconderoga'h Bayan İris Griffen'a ulaşmak mümkün olmamıştır.
Bu talihsiz kaza, toplumumuzun sosyal hizmetler alanında görülen gevşekliğinin yeni bir örneği olup, tehlike altındaki çocukların korunması için gerekli kanunların bir an önce çıkartılması gereğine dikkat çekmektedir.
Kör Suikastçı: Halılar
Telefon hattı uğultulu ve cızırtılı. Gök gürlüyor, yoksa biri telefonu mu dinliyor? Ama adam bir sokak telefonundan arıyor, izini bulmaları imkânsız.
Neredesin? diyor kadın. Evi aramamalıydın.
Adam kadının nefes alıp verişini duyamıyor. Kadının telefon alıcısını boğazına dayamasını arzuluyor ama bunu yapmasını istemeyecek, henüz değil. Senin mahallendeyim, diyor adam. Birkaç blok ötende. Parka gelebilirim, hani şu küçük parka, güneş saatinin olduğu parka.
Ah, sanmıyorum...
Sıvışıver, canım. Biraz temiz havaya ihtiyacın olduğunu söylersin. Adam bekliyor.
Çalışacağım, tamam.
Parkın girişinde iki taş kapı var, dört-köşeli, eğimli tepeli, Mısır piramitlerine benzeyen. Maamafih, herhangi bir zafer kitabesi yazılı değil, düşmanları diz çökmüş gösteren kabartma resimler de yok. Yalnızca "Serserilik Yasaktır" ve "Köpeğinizi Zincirinden Salmayın" yazıları yer alıyor.
Gel buraya, diyor adam. Sokak ışığından ötede.
Uzun süre kalamam, diyor kadın. Biliyorum. Buraya gel. Kadını kolundan yakalıyor ve yönlendiriyor. Kadın şiddetli rüzgârda gerili bir tel gibi titriyor.
İşte, diyor adam. Şimdi kimse bizi göremez. Fino köpeklerini gezdiren kadınlar bile göremez.
Copla gezen gece polisleri de yok, diyor kadın. Gülüve-riyor. Gece lambasının ışığı yaprakların arasından sızıyor; o ışık altında kadının gözleri parlıyor. Burada olmamam gerekir, diyor kadın. Çok riskli bir durum.

Çalıların araşma sıkışmış taştan bir bank var. Adam ceketini kadının omuzlarına örtüyor. Eski tüvid bir ceket, yoğun bir tütün kokusu. Adamın teninde hafif bir tuz kokusu var. Teni o ceketin altındaydı, kokusu sinmişti ve şimdi kadının kokusu haline geliyor.
İşte, artık ısınırsın, diyor adam. Şimdi kurallara meydan okuyacağız. Ve serserilik yapacağız.
"Köpeklerinizi zincirde tutunuz" uyarısını ne yapacağız?
diyor kadm.
Ona da meydan okuyacağız. Kolunu kadının omuzuna dolamıyor. Kadının bunu istediğini biliyor. Kadın bunu yapmasını bekliyor; dokunuşunu önceden hissediyor, kuşların yaklaşan karanlığı hissettikleri gibi. Adam sigarasını içiyor. Kadına da bir tane uzatıyor; bu kez kadın alıyor. Top yaptıkları ellerinin içinde bir an kibrit ışığı çakıyor. Parmak uçları pembeleşiyor.
Alev biraz daha yansa, kemiklerimizi de görebileceğiz, diye düşünüyor kadın. Röntgen gibi. Hafif bir sisten başka bir şey değiliz, yalnızca renkli bir su. Su ne isterse onu yapar. Daima aşağı doğru akar. Kadının boğazı duman doluyor.
Şimdi sana çocukları anlatacağım, diyor adam.
Çocuklar mı? Ne çocukları?

37

Yeni bölüm- Zycron gezegeninde, Sakiel-Norn'un hikâyesi.
Ha. Evet.
Orada çocuklar var.
Çocuklardan hiç söz etmemiştik.
Onlar köle çocuklar. Onlara ihtiyaç var. Onlar olmadan öyküyü ilerletemem.
Öyküde çocukların olmasını istemezdim, sanırım.
Ne zaman istersen durmamı söyleyebilirsin. Kimse seni zorlamıyor. "Gitmekte özgürsün", şanslı günündeysen polisin diyeceği gibi. Adam sesine hâkim olmaya çalışıyor. Kadın yerinden kıpırdamıyor.
Adam anlatmaya başlıyor: Sakiel-Norn şimdi bir yıkıntı taş yığını ama bir zamanlar gelişmiş bir ticaret ve değiş tokuş merkeziydi. Biri doğudan, biri batıdan, diğeri güneyden gelen üç kara yolunun kesiştiği noktadaydı.

Kuzeyde ise, geniş bir kanalla, sağlamca istihkâm edilmiş bir limanın bulunduğu deniz kıyısına ulaşılıyordu. Artık bu kanal ve savunma surlarından tek bir ize rastlanmıyor: Şehrin yıkımından sonra bu kesme taş bloklar düşmanlar ya da yabancılar tarafından, hayvan barınağı ve yalak ya da kaba saba kalelerin yapımında kullanılmak üzere götürülmüş ya da dalgalar ve rüzgârla kayan kumların derinlerine gömülüp kalmışlar.
Kanal ve liman, köleler tarafından inşa edilmişti. Bu hiç şaşırtıcı değil. Sakiel-Norn, eriştiği gücü ve ihtişamı kölelere borçluydu. Ama şehir aynı zamanda elişleri, özellikle örme işleriyle ünlüydü. Zanaatkarlar kullandıkları boyaların sırlarını özenle saklardı: Ürettikleri kumaşların rengi kıvamlı bal gibi, ezilmiş mor üzüm salkımları gibi, güneş altında akıtılan boğa kanı gibi parlardı. Peçe yaptıkları kumaş örümcek ağı gibi in-ce> halıları o kadar yumuşak ve hafifti ki onların üstündeyken
havada yürüyorum sanırdınız, çiçeklere ve akan suya benzeyen bir havada.
Bu çok şiirsel, diyor kadın. Şaşırıyorum. Çok bölümlü büyük bir mağaza gibi düşün bunu, diyor adam. Bunlar lüks tüketim malları reyonuna giriyor. O zaman pek şiirsel bir tarafı kalmaz.
Halılar, tümü çocuk olan köleler tarafından dokunurdu çünkü ancak çocukların parmaklan bu kadar ince işlemeleri yapacak kadar küçüktür. Ama çocukların hiç ara vermeden, kapalı ve loş mekânlarda sürdürdükleri bu iş, onların sekiz ya da dokuz yaşlarında kör olmasına yol açıyordu. Bu körlük, halı tüccarlarının mallarına biçtiği değeri ve övünme payını belirliyordu: Bu halı 10 çocuğu kör etmiştir, diyorlardı örneğin. Bu 15 çocuğu, bu 20 çocuğu kör etmiştir. Fiyat ona göre yükseldiği için, satıcılar her zaman abartırlardı. Alıcı için ise kü-çüksemek âdettendi. Yalnızca yedi kör eder bu, derlerdi halıyı elleyerek, yalnızca 12 körlüğe, yalnızca 16 körlüğe, daha fazlası etme?:, derlerdi. Bulaşık bezi gibi sert. Bundan ancak dilenci yorganı olur. Bu gnarr yününden yapılmış.
Çocuklar kör olduğunda, kız ya da erkek farketmez, kerhanelere satılırdı. Bu şekilde kör olmuş çocukların hizmeti büyük kâr getirirdi. Dokunuşları öylesine tatlı, öylesine yumuşak ve hafif olurdu ki, derlerdi, parmaklarının altında çiçeklerin tomurcuklandığını duyar, kendi ten suyunuzun dışarı aktığını hissederdiniz.
Bu çocuklar aynı zamanda usta hırsız da olurdu. Fuhuştan kaçmayı başaranlar, karanlıkta boğaz kesme mesleğini edinirdi ve kiralık katil olarak

çok revaçtaydılar. Ses alma duyuları son derece keskindi. Hiç ses çıkarmadan yürür, en dar yerlerden zahmetsizce geçer ve derin uykudaki biri ile huzursuz bir rüya gören insan arasındaki farkı hemen koklayabilirlerdi. Boynunuzu sıyırıp geçen bir sinek kadar yumuşakça sizi öldürebilirlerdi. Acımasızdılar ve onlardan çok korkulurdu.

39

Tezgâh başında sonsuz halı dokumalarını yaparken ve gözleri hâlâ görüyorken, bu çocukların birbirlerine fısıldadıkları hikâyeler işte bu muhtemel gelecekle ilgiliydi. Ancak körlerin özgür olduğu söylentisini aktarırlardı birbirlerine.

Bu çok acıklı bir hikâye, diye fısıldıyor kadın. Neden bana bu kadar acıklı bir öykü anlatıyorsun?

Karanlık artık iyice bastırıyor. En sonunda erkek kolunu kadına doluyor. Yavaş ol, diyor kendine. Ani bir hareket yapma. Kendi nefes alıp vermesine konsantre oluyor adam.

Anlatmayı iyi becerdiğim hikâyeler anlatıyorum sana, diyor adam. Senin inanacağın türden hikâyeler. Şekerli uydurmasyonlara inanmazdın, öyle değil mi?

Hayır, inanmazdım.

Üstelik, o kadar da acıklı bir hikâye değil bu. Bazıları kurtulmayı başardı.

Evet ama boğaz kesen olarak.

Başka şansları yoktu ama değil mi? Hah tüccarı ya da kerhane sahibi olmak gibi imkânları yoktu. Sermeyeleri yoktu. Dolayısıyla, en pis işleri yüklenmek zorundaydılar. Şanssızlık işte.

Yapma, diyor kadın. Bu benim suçum değil.

Benim suçum da değil, diyor adam. Babalarımızın günahlarına mahkûm olmuşuz diyelim, istersen.

Bu gereksizce merhametsiz bir saptama, diyor kadın gayet soğuk bir tavırla.

Merhametsizlik ne zaman gerekli olmuştur ki, diyor adam. Ve ne kadarı? Gazete oku biraz. Dünyayı ben icat etmedim. Her neyse, ben boğaz kesenlerin tarafmdayım. Eğer boğaz kesmek ya da açlıktan ölmek zorunda kalsaydın, hangisini yapardın? Ya da hayatta kalmak için fahişelik yapmak zorunda olsaydın? Bu da her zaman mümkün.

II 40 ^_____j-"""----------¦----
----------"—""--------' '

Adam şimdi çok ileri gitti. Bütün öfkesinin açığa çıkmasına izin verdi. Kadın ondan uzaklaşıyor. İşte geliyor, diyor kadın. Dönmeliyim. Etraflarındaki yapraklar sinirle kıpırdıyor. Kadın avcunu yukarı doğru kaldırıp elini uzatıyor: Avcunda birkaç yağmur damlası var. Fırtına gittikçe yaklaşıyor. Kadın, erkeğin ceketini omuzlarından sıyırıyor. Adam onu henüz öpmedi ve öpmeyecek. Bu akşam bir daha öpmeyecek.

Kadın bunu ertelenmiş bir ceza gibi algılıyor.

Pencerende dur, diyor adam. Yatak odanın penceresinde. Işığı açık bırak. Öylece dur orada.

Kadın irkiliyor. Neden, Allah aşkına neden?

Çünkü öyle yapmanı istiyorum. Senin emin ellerde olmanı istiyorum, diye ekliyor adam, bunun güvenlikle hiçbir ilgisi olmasa da.

Durmaya çalışacağım, diyor kadın. Bir dakikalığına. Sen nerede olacaksın?

Ağacın altında. Kestane ağacının. Sen beni görmeyeceksin ama ben orada olacağım.

Penceremin nerede olduğunu biliyor, diye düşünüyor kadın. Ne tür bir ağaç olduğunu da biliyor. Sinsi düşünceler-
le dolaşıyor adam. Onu izliyor. Kadın biraz ürperiyor.
Yağmur yağıyor, diyor kadın. Sağnaktan boşanacak bi-
razdan. Islanacaksın.
Soğuk değil, diyor adam. Bekleyeceğim seni.

TKe Çlobe and Mail, 19 Şubat, 1998

Prior, Wini/red Gri/fen. Urun süredir çekmekte olduğu hastalığpı ardından, 92 yadında, Rosedale'deki evinde hayata veâa etmiştir. Toronto şehri, insan sevgisinle dolu bir hayat sürmüş olan ¦
. j i

Bayan Prior'un vefatıyla en eski ve sadık hayırseverlerinden birini yitirmiştir. Müteveffa sanayici Richard. Griffenin ablası ve ünlü romancı Laura Chase'in kızkardeşinin görümcesi olan Bayan Prior, Toronto Senfoni

Orkestrası'nm kuruluş sürecinde yönetim kurulunda yer almış, daha yakın zamanlardaysa Ontario Sanat Galerisi'nin ve Kanada Kanser Demeği'nin komitelerinde gönüllü üyelik yapmıştır. Bayan Prior, Granite, Heliconion ve Junior League kulüplerinin ve Dominion Drama Festivali'nin de aktif üyelerinden biriydi. Ardında bıraktığı ikinci-kuşak yeğeni Sabrına Gri//en halen Hindistan'da yolculuk yapmaktadır.

Bayan Prior'un cenazesi Salı sabahı St. Simon Apostle Kili-sesi'nden kaldırılacak ve Mount Pleasant Mezarlığı'nda defnedilecektir. Çelenk göndermek isteyenlerin bunun yerine Prenses Margaret Hastanesi'ne bağıtta bulunmaları rica edilir.

Kör Suikastçı: Rujdan bir kalp

Ne kadar zamanımız var, diye soruyor adam.

Çok, diyor kadın. İki ya da üç saat. Bugün hepsi dışarda.

Ne yapıyorlar dışarda.7

Bilmiyorum. Para kazanıyorlar. Alışveriş ediyorlar. Yararlı işler. Her ne yapıyorlarsa. Bir tutam saçını kulağının arkasına kıvırıyor, oturduğu yerde bedenini dikleştiriyor. Islıkla çağınlmca koşa koşa gelmiş bir köpek gibi hissediyor kendini. Bir ucuzluk duygusu. Kimin otomobili bu, diye soruyor kadın.

Bir arkadaşın. Ben önemli bir kişiyim, otomobili olan bir arkadaşım var.

Benimle alay ediyorsun, diyor kadın. Adam cevap vermiyor. Kadın eldiveninin parmaklarını çekiştiriyor. Ya bir gören olursa bizi?

Yalnızca otomobili görürler. Bu araç hurdanın teki, bir fakir otomobili. Bunun içinde otururken senin gözünün içine baksalar bile, seni görmezler çünkü senin gibi bir kadının böyle bir otomobilin içine girebileceğini düşünemezler. Bazen benden hiç hoşlanmıyorsun, diyor kadın. Son zamanlarda senden başka bir şey düşünemiyorum, diyor adam. Ama hoşlanmak farklı bir şey. Hoşlanmak zaman alır. Senden hoşlanmak için zamanım yok. Buna konsantre

olamıyorum.

Oradan gitme, diyor kadm. İşarete bak. İşaretlet başka insanlar içindir, diyor adam. İşte, gel buraya, aşağıya.

İşaret ettiği patika daracık bir yol. Kullanılmış kâğıt mendiller, çiklet paketleri, balık mesanesini andıran prezervatiflerle kirletilmiş. Şişeler, çakıl taşları, kurumuş, çatlamış ve çürümüş çamur dolu. Kadının giydiği

ayakkabılar buraya hiç uymuyor, topuklu ayakkaplar. Adam kadını kolundan tutuyor ve yürüyüşünü dengeliyor. Kadın kendini adamdan kurtarmaya çabalıyor.
Açık bir alandayız. Biri görecek. Kim biri? Köprünün altındayız. Polis. Yapma. Daha değil.
Polis güpegündüz kimsenin işine burnunu sokmaz, diyor adam. Onlar yalnızca gece, ellerinde fener lambalarıyla Allahsız sapıkların peşine düşerler.
Berduşların, yani, diyor kadın. Manyakların.
Gel, diyor adam. Bunun altına gir, gölgeye gel.
Zehirli sarmaşık mı bu?
Kesinlikle değil. İnan bana. Benden başka berduş ya da manyak da yok.
Nerden biliyorsun? Yani sarmaşığı? Buraya daha önce geldin mi?

43

O kadar dert etme her şeyi, diyor adam. Uzan. Yapma. Yırtacaksın. Dur bir dakika. Kadın kendi sesini duyuyor. O kendi sesi değil sanki, o kadar nefessiz kalmış ki.
Betonun üzerine rujla bir kalp çizilmiş, içinde dört adın baş-harfi var. Bir S harfi ile diğer dört harf birleştirilmiş: Sevi-yor'un "S" si. Yalnızca o harflerin sahipleri biliyor kendi adlarını, oraya gelmiş ve bunları yazmış olduklarını. Aşklarını ilan edip, ayrıntılarını saklayan o iki kişi biliyor yalnızca.
Kalp çiziminin dışında, bir pergelle yerleştirilmiş gibi üç harf yer alıyor:
İ S K
Sözcük parçalanmış, ortasından ikiye ayrılmış: Seksin affetmez topografyası.
Adamın ağzında duman tadı, kadınınkinde tuz var. Çevre ise ezilmiş ot ve kedi pisliği kokuyor. Nem, yabani ot, dizlere yapışmış toprak, pis ve yeşil. Uzun boyunlu hindiba çiçekleri ışığa doğru uzanıyor.
Altlarında küçük derenin hışırtıları duyuluyor. Üstlerinde yapraklı dallar, mor çiçekli salkımlar, köprünün uzun direkleri, demir kirişleri, tepelerinden geçen tekerlekler, parçalanmış gökyüzü. Kadın, sırtının altında sert toprağı hissediyor.

Adam kadının alnını düzeltiyor, bir parmağıyla çenesini siliyor. Bana tapınmamalısın, diyor adam. Dünyada çükü olan tek kişi ben değilim. Bir gün bunu farkedeceksin.
Sorun o değil, diyor kadın. Zaten sana taptığım falan yok. Adam daha şimdiden kadını itiyor, geleceğe doğru.
¦44
Her neyse o, daha fazlasına sahip olacaksın, ben ayak altından çekildiğim zaman.
Ne demek istiyorsun yani, açık söyle? Ayak altında değilsin ki.
Demek istiyorum ki, bir hayattan sonra başka hayatlar vardır, diyor adam. Bizim hayatımızdan sonra.
Başka şeylerden söz edelim.
Pekâlâ, diyor adam. Gel, yat yine. Başını buraya koy. Nemli gömleğini çekiyor. Bir kolunu kadına doluyor, diğer eliyle cebinden bir sigara çıkartıyor, kibriti baş parmağının tırnağında çakıyor. Kadının kulağı adamın omzunun çukuruna gömülüyor.
Nerede kalmıştım? diyor adam.
Halı dokuyucularında. Kör çocuklarda.
A, evet. Hatırladım.
Adam yine anlatmaya başlıyor: Sakiel-Norn'un zenginliği kölelere dayanıyordu, özellikle o meşhur halıları dokuyan çocuk kölelere. Ama bunu söylemek uğursuzluk getirirdi. Snilfardlar zenginliklerini köleler sayesinde değil, kendi erdem ve akılcılıkları sayesinde elde ettiklerini iddia ederdi. Yani, Tannlar'a cömertçe adadıkları kurbanlar sayesinde.
Snilfardlar'in birçok Tanrı'sı vardı. Tanrılar çok işe yarar, hemen her şey için uygun bir gerekçe işlevi görürler. Sakiel-Norn'un Tanrılar'ı da bunun istisnası değildi. Bu Tanrı-lar'ın hepsi etoburdu. Hayvan kurbanlardan hoşlanırlardı ama en çok insan kanı severlerdi. Şehrin temelleri atılırken - bu o kadar eskiydi ki artık efsanelere geçmişti- kendilerini adamış dokuz sofu baba, şehrin dokuz kapısının altında kutsal koruyucu olarak gömülmeleri için kendi çocuklarını kurban
etmişti.
Her dört yönde ikişer şehir kapısı bulunuyordu: Biri di-

şan çıkmak, diğeri içeri girmek için. Girilen kapıdan çıkmanın erken ölüm getirdiğine inanılırdı. Dokuzuncu kapı, şehrin ortasında yer alan bir tepenin üstünde bulunan yatay bir mermer kütleydi. Hareket etmeden açılır, yaşam ve ölüm, ten ve ruh arasında gidip gelirdi. Tanrılar'in girip çıktıkları kapı buydu: Onların iki kapıya ihtiyaçları yoktu çünkü ölümlülerin aksine, onlar aynı anda kapının her iki tarafında birden durabilirlerdi. Sakiel-Norn'un kâhinlerinin bir deyişi vardı: Bir insanın gerçek nefesi hangisidir? İçine, çektiği nefes mi, yoksa dışarı verdiği nefes mil Tanrılar da bunun gibiydi işte.

Dokuzuncu kapı, aynı zamanda kurban kanının döküldüğü sunak görevini görüyordu. Erkek çocuklar Üç Güneş Tanrısı'na kurban edilirdi. Bu tanrı gündüzün, parlak ışıkların, sarayların, şölenlerin, fırın sıcaklığının, savaşların, alkollü içkilerin, girişlerin ve sözcüklerin tanrısıydı. Kız çocuklar ise Beş Ay Tannçası'na kurban edilirlerdi, yani gecenin, sislerin ve gölgelerin, açlığın, mağaraların, doğumların, çıkışların ve sessizliklerin sahibi olan Tanrıça'ya. Erkek çocuklar sunağın üzerine yatırılıp kafaları sert bir sopayla parçalanır ve sonra Tanrı'nın ağzına atılırdı, oradan da kızgın bir fırının içine. Kız çocukların ise boğazı kesilir ve küçülmekte olan beş ayı tekrar güçlendirmek, sonsuza dek solup yok olmalarını önlemek için, kanları tamamen kuruyuncaya dek akıtılırdı.

Her yıl dokuz kız çocuğu kurban edilirdi, şehir kapılarında gömülmüş olan dokuz kızın onuruna. Bu kurbanlara "Tan-rıça'nın bakireleri" denirdi. Onlara dualar, çiçekler ve tütsüler sunulurdu ki, onlar da yaşayanların adına hayırlı işler yapsınlar. Yılın son üç ayına "yüzsüz aylar" denirdi. Bu aylar hiçbir ekinin büyümediği ve Tanrıça'nm sözde oruç tuttuğu aylardı. Bu dönemde Güneş Tanrısı, savaş ve fırın ateşi görünümü içinde ortada salınır ve erkek çocuk anneleri onları korumak için kız çocuk giysileri giydirirlerdi.

Snilfard ailelerinin en soylu olanlarının en az bir kız çocuk kurban etmesi kanun gereğiydi. Çirkin ya da kusurlu bir kız çocuk kurban etmek Tanrıça'ya hakaret sayılırdı ve zaman içinde Snilfardlar kızlarını kurban etmek zorunda kalmamak için onlarm bedenlerini sakatlamaya başladılar: Kızların bir parmağını ya da kulak memesini ya da başka bir küçük organını kesiyorlardı. Kısa bir süre sonra bu sakatlama işlemi sembolik bir nitelik aldı. Örneğin, köprücük kemiğinin V'sinde mavi renkli, enine uzun bir

dövme yaptırmak gibi. Eğer bir Snilfard değilse, bu kast işaretlerinden birine sahip olmak bir kadın için ölümle cezalandırılan bir suçtu ama her zaman ticareti artırmaya bakan kerhane sahipleri kibirli tavırlar takınan genç fahişelerin vücuduna mürekkeple bu işareti kondu-rurlardı. Müşteriler asil kanlı bir Snilfard prensesine tecavüz ettiklerini düşünmekten hoşlanırlardı.

Bir zaman sonra Snilfardlar evlatlık kız edinmeye başladılar. Bunlar genellikle kadın kölelerin efendilerinden doğurdukları çocuklar olurdu ve Snilfardlar tarafından yasal kızlarının yerine kullanılırdı. Bu bir sahtekârlıktı tabii ama soylu aileler güçlü oldukları için otorite tarafından göz yumulurdu. Derken asil aileler iyice tembelleşti. Kendi evlerinde bu kızları yetiştirme zahmetine girmemek için onları alıp Tanrı-ça'nm Tapmağı'na teslim ediyor, bakımları için yüklüce bir para ödüyorlardı. Kız, ailenin adını taşıdığı için kurban verme yükümlülüğünü yerine getirmiş oluyorlardı. Bir yarış atına sahip olmak gibi bir şeydi. Bu uygulama ilk başlardaki asil düşünceli kurban verme geleneğinin yozlaşmış bir versiyonuydu ama artık Sakiel-Norn'da her şey satılıktı.

Adak verilen kızlar, tapınak binalarında kilit altında tutuluyor, güzel ve sağlıklı olmaları için en iyi yemeklerle besleniyor ve büyük güne hazırlanmaları -görevlerini zerafet ve cesaretle yerine getirmeleri- için katı kurallarla eğitiliyordu.

_____47

Kurama göre ideal bir kurban dans eder gibi gerçekleştirmeliydi görevini: Gösterişli ve lirik, uyumlu ve zarif. O bir hayvan değildi ki vahşice doğransın. O hayatını özgürce kurban ediyordu. Bu kurbanların çoğu kendilerine söylenenlere örneğin bütün krallığın esenliği için benliklerini hiçe saymaları gerektiğine inanırlardı. Hergün saatlerce dua ederek uygun bir ruh haline girerler, başlan eğik yürümeyi, tatlı bir melankoliyle gülümsemeyi ve Tannça'nın şarkılarını söylemeyi öğrenirlerdi. Bu şarkılar yokluk ve sessizliğe, karşılık bulamayan aşka, ifade edilemeyen kedere ve söylenemeyen sözcüklere dair olurdu. Bunlar şarkı söylemenin imkânsızlığının şarkılarıydı.

Aradan daha çok zaman geçti. Artık çok az insan Tanrı-lar'ı ciddiye alıyordu ve sofu ya da dindar insanlara kaçık gözüyle bakılıyordu. Vatandaşlar eski,

geleneksel törenleri yerine getirmeye devam ediyordu çünkü hep öyle yapmışlardı ama bu gibi şeyler artık şehrin asıl uğraşı değildi.
Dışardan soyutlanmış durumlarına rağmen, bazt kızlar çoktan aşınmış bir inanca hizmet olsun diye katledileceklerini farkediyordu. Kimi bıçağı görünce kaçmaya çalışıyor, kimi saçlarından kavranıp sunağa sırt üstü yatırıldığında çığlıklar atıyor, kimi de bu törende Yüksek Rahip görevini üstlenen Kral'ın bizzat yüzüne lanet yağdırıyordu. Hatta kızlardan biri onu ısırmıştı bile. Zaman zaman meydana gelen bu panik ve dehşet gösterileri halk tarafından kızgınlıkla karşılanıyordu çünkü bunun arkasından müthiş bir uğursuzluk gelebilirdi. Tanrıça'nın gerçekten var olduğuna inanılırsa, gelecekti de. Her halükârda, bu tür taşkınlıklar kutlamaların tadını kaçırıyordu: Herkes, Ygnirodlar ve köleler bile, kurban verme gününün keyfini çıkarırdı çünkü o gün çalışılmaz, sarhoş olunurdu.
İşte bu yüzden bir süre sonra, kurban edilecekleri gün-
48_____
den üç ay önce kızların dillerinin koparılması âdet haline gel' di. Bu bir organ kesme değil, bir ilerlemedir, diyordu rahipler. Sessizliğin Tanrıçası'nvn hizmetkârları için bundan daha uygun ne olabilir?
Böylece, her kız dilsiz ve bir daha hiçbir zaman telaffuz edemeyeceği kelimelerle şişmiş bir halde, ciddi ve kasvetli bir müzik eşliğinde, peçe ve çiçeklerle sarmalanmış olarak, dolambaçlı merdivenlerden kafile halinde çıkartılır, şehrin dokuzuncu kapısına getirilirdi. Şimdilerde görsen, bunları şımartılmış bir sosyete gelinine benzetebilirdin.
Kadın oturduğu yerde dikiliyor. Bu çok çirkin, münasebetsiz bir sözdü, diyor. Bana saldırıyorsun. Gelin duvağı takmış zavallı kızları öldürme fikri sana müthiş zevk veriyor. Bahse girerim, senin kurbanlık kızların da sarışındı.
Sana saldırmıyorum, diyor adam. En azından senin sandığın gibi değil. Zaten bunların hepsini ben uydurmuyorum ki, çoğu tarihi gerçeklere dayanıyor. Hititler zamanında...
Eminim öyledir ama bunları anlatırken ağzının suları akıyor yine de. Hınç dolusun, hayır, kıskançlık dolusun, Allah bilir neden. Hititler, tarih ve bütün bunlar umurumda değil. Bunlar yalnızca bir mazeret.

Hey, dur bir dakika. Kurbanlık bakirelere kendin razı olmuştun, onları menüye koyan sensin. Ben yalnızca siparişleri yerine getiriyorum. İtirazın neye? Kostümlere mi? Tüller fazla
mı geldi?
Kavga etmeyelim, diyor kadın. Ağlamak üzere olduğunu
hissediyor, ağlamamak için yumruklarını sıkıyor.
Seni üzmek istemedim. Hadi, yapma.
Kadın adamın kolunu itiyor. Evet, beni üzmek istedin. Bunu başardığını bilmek hoşuna gider.

___

_____49

Seni eğlendirdiğimi sanıyordum. Performansımı dinlemekten, sıfatlarla hokkabazlık yapmamdan, senin için maskaralık etmemden hoşlandığını sanıyordum.
Kadın eteğini aşağı çekiyor, bluzunu içine tıkıştırıyor. Gelin duvakları içindeki ölü kızlar neden hoşuma gitsin ki? Dilleri kopartılmış. Beni bir zalim sanıyorsun herhalde.
Tamam, geri alıyorum. Değiştiriyorum. Senin için tarihi yeniden yazacağım. Tamam mı?
Hayır, bunu yapamazsın. Bir kez ağzından çıktı. Tek bir satırını bile iptal edemezsin. Ben gidiyorum. Kadın dizlerinin üstünde duruyor şimdi, kalkmaya hazır.
Daha çok zamanımız var. Gel, uzan. Kadını bileğinden yakalıyor.
Hayır. Bırak beni. Bak, güneş alçalmış. Dönmek üzeredirler. Başım derde girebilir, maamafih senin için hiç dert sayılmaz, böyle bir şey. Senin tek istediğin ayak üstü bir... bir...
Ne? Hadi söyle, çıkart ağzından.
Ne demek istediğimi biliyorsun, diyor kadın yorgun bir sesle.
Öyle değil. Üzgünüm. Ben hödüğün tekiyim. Kendimi kaptırdım. Zaten bu yalnızca bir hikâye.
Kadın alnını dizlerine dayıyor. Bir an sonra ne yapacağım ben? diyor. Sonra, sen artık burada olmadığın zaman?
Atlatırsın, diyor adam. Yaşayacaksın. Gel, şileyim yüzünü.
Çıkmayacak. Yalnızca silmekle çıkacak bir şey değil.

Gel düğmelerini ilikleyelim, diyor adam. Üzülme.
Albay Henry Parkman Lisesi Okul-Aile ve M.ezunlar Derneği Bülteni, Port Tİconderoga, Mayıs 1998
LAURA CHASE ANISINA ÖDÜL MYRA STURGESS, MEZUNLAR DERNEĞİ BAŞKAN
YARDIMCISI
Albay Henry Parkman Lisesi, müteveffa Baharı Winifred Grif-fen Prior'un cömert vasiyeti ürerine yeni ve değerli bir ödül bağışına kavuşmuştur. Bayan Prior'un tanınmış ağabeyi Bay Richard E. Gri/fen, şehrimiz Port Tİconderoga'da sık sık tatil geçirmesi ve nehrimizde yelken sporu yapmasıyla bilinirdi, iki yüz dolar değe-rindeki Laura Chase Anısına Yaratıcı Yazın Ödülü, lise son sınıf' taki bir öğrenciye en iyi özgün hikâye için verilecek. Değerlendirmeler, Melunlar Derneği üyeleri tarafından, edebi ve ahlaki değerler göz önüne alınarak yapılacaktır. Müdürümü?; Bay Eph Evans'm dediği gibi, "Bayan Prior'u, diğer hayırseverliklerinin yanı sıra, bizi de hatırladığı için şükranla anıyoruz" ¦
Şehrimizin yetiştirdiği ünlü kadın romancı Laura Chase1 in onuruna düzenlenen Ödül, Haziran ayında mezuniyet töreni sırasında verilecektir. Geçmiş yıllarda şehrimize büyük katkılarda bulunan Chase ailesinin mensubu olan Bayan iris Griffen, kaza' nan şanslı öğrenciye ödülünü sunma ricamızı kabul etme nezaka-tini göstermiştir. Yarışmaya son katılma tarihine yalnızca birkaç hafta kaldığı için çocuklarınıza bir an önce kolları sıvayıp yaratıcılıklarını sergilemeyi hatırlatmayı unutmayın!
Mezunlar Demeği, mezuniyet töreninden hemen sonra spor salonunda bir çay düzenleyecektir. Biletlerinizi Zencefilli Çörek Evi'ndeki bürosunda, Myra Sturgess'ten alabilirsiniz. Resepsiyonun bütün gelirleri öğrencilere yeni futbol formaları alımında kullanılacağı için katkılarınız çok makbule geçecektir. Ev yapımı kurabiye bağışlarınızı da bekliyoruz- (Yiyeceklerde kullanacağınız kuruyemiş malzemelerini belirtmeyi lütfen unutmayın.)
III
Ödül töreni
Bu sabah bir dehşet duygusuyla uyandım. İlk anda buna anlam verememiştim ama sonra hatırladım. Bugün tören gü' nüydü.
Güneş yükselmişti, oda şimdiden çok sıcaktı. Tül perdelerin arasından sızan ışık havada asılı kalmıştı, havuzda biriken tortu gibi. Kafamın içi sanki

hamur dolu bir çuvaldı. Hissettiğim korku duygusuyla terden ıslanmış geceliğimin içinde, sanki vücudumu saran sarmaşık dallarını koparırcasına, kendimi dağınık yatağımdan kazıyarak kalktım ve olağan güne başlama merasimine, kendimizi aklı başında ve başka insanlarca kabul edilebilir bir görünüme sokmak için yerine getirdiğimiz sabah törenine başladım. Gece boyunca uykuda karşımıza çıkan hortlakların diken diken ettiği saçların taranması, belermiş gözlerdeki hayret duygusunun yıkanıp temizlenmesi gerek. Dişleri -ne kadarı kalmışsa- fırçalamah. Uykumda ne kemikler kemirdim allah bilir.

Sonra duşa girdim, Myra'nın bana zorla yaptırdığı tutunma demirini tutarak ve sabunu düşürmemeye dikkat ederek. Banyoda kaymaktan korkuyorum. Beden hortumla sulan-malı, tendeki gece karanlığı kokusunun silinmesi için. Kendi burnumun artık hissetmediğini düşündüğüm bir kokum olduğundan şüpheleniyorum. Bayat bir ten ve bulanık, beklemiş ÇiŞ kokusu gibi bir şey.

Kurulandım, küf kokusunu giderir gibi losyon ve pudra

süründüm, artık bir anlamda kendime gelmiştim. Ama hâlâ bir ağırlıksızlık, maddesizlik ya da sanki bir uçurumdan atlamak üzereymişim duygusu içindeydim. Attığım her adım titrek ve eğretiydi, ayaklarımın altından döşeme kayıp gidecek gibi. Beni ayakta tutan yalnızca üst yüzey gerilimiydi sanki.

Giysilerimi giyince biraz daha rahatladım. Dış görünüşümü yerli yerine oturtmadan güvene kavuşamam. (Oysa, gerçek giysilerime ne oldu? Bu biçimsiz pastel renkli giysiler ve ortopedik ayakkabılar kesinlikle bana değil, bir başkasına ait. Ama onlar benim. Daha da kötüsü bana artık bunlar yakışıyor.)

Derken merdivenlere geldim. Merdivenden düşme korkusu var bende. Boynumu kırıp, iç çamaşırlarım görünürken ayak bacak yayılmış yatmak ve kimsenin beni bulmayı akıl etmediği için kokuşmuş bir kan gölüne dönüşmek korkusu. Çok kaba bir ölüm olurdu bu. Her adımı birer birer, tırabzana tutunarak dikkatle attım, sonra holü geçip mutfağa girdim, sol elimin parmaklan bir kedinin bıyıkları gibi duvarı yaladı. (Hâlâ görebiliyorum, büyük ölçüde. Hâlâ yürüyebiliyorum. Küçük mutluluklar için

şükran duyun, derdi Reenie. Niye duyalım, derdi Laura. Neden bu kadar küçük bu mutluluklar'!)
Canım kahvaltı etmek istemedi. Bir bardak su içtim ve huzursuzca sağa sola gidip zaman geçirdim. Dokuz buçukta Walter beni almaya geldi. "Yeterince sıcak mı senin için?" Standart açılış konuşmasıdır bu. Kışın da, yeterince soğuk mu! İlkbahar ve sonbaharda ise, yeterince ıslak/ kuru mu, diye sorar.
Her zaman olduğu gibi "Bugün nasılsın Walter?" dedim.
"Bi yaramazlık yok" diye cevapladı. Her zaman olduğu
gibi.
"Bizim için beklenebilecek en iyi şey de budur zaten" dedim. Tipik gülümsemesini sundu. Kuruyup çatlamış bir çamur
55
gibidir gülüşü, otomobilinin kapısını açıp beni yolcu koltuğuna yerleştirdi. "Bugün büyük gün, değil mi?" dedi. "Kemerini bağla, yoksa tutuklanabilirim." Kemerini bağla, derken alay ediyor gibiydi, eski, tasasız günleri hatırlayabilecek kadar yaşlıydı. Bir dirseğini otomobilin camına dayayıp, diğer eliyle sevgilisinin dizini tutarak araç sürebilecek çağda yaşamıştı gençliğini. O sevgilinin, karısı Myra olduğunu hatırlamak hayret verici.
Walter otomobilini kaldırımdan zarifçe indirdi ve sessizlik içinde yol almaya başladık. Walter büyük cüsseli bir adamdır. Bir heykel kaidesi gibi geniş yapılı, boynu sanki üçüncü bir omuz gibi oturaklı. Eskimiş deri çizme ve benzin kokusu karışımı, hiç de kötü olmayan bir koku salar. Oduncu gömleğinden ve beyzbol şapkasından anladığıma göre, mezuniyet törenine katılmayacak. Walter kitap okumaz, ki bu da ikimizi daha rahat ettiriyor: Walter için Laura'nın tek özelliği benim kızkardeşim olması ve ölmüş olmasının çok üzücü olması, hepsi bu.
Ben Walter gibi biriyle evlenmeliydim. Ellerine becerikli biriyle.
Hayır: Ben kimseye evlenmemeliydim. Böylece birçok dertten kurtulmuş olurdum.
Walter aracı lisenin önüne park etti. Savaş sonrası stilde modern bir bina bu, elli yıllık ama benim için hâlâ yeni. Binanın düzlüğüne ve sıradanlığına alışamıyorum. Ambalaj paketine benziyor. Genç insanlar ve aileleri kaldırımdan çim sahaya ve oradan ana kapılara doğru yaz rengi giysileri

içinde dalgalanarak ilerliyordu. Myra bizi basamaklarda, kocaman kırmızı güllerle süslü beyaz yazlık elbisesi içinde "huu-huu!" diye bağırarak bekliyordu. Böyle koca popolu kadınlar büyük Çiçek desenli giysiler giymemeli. Bir daha geri gelmesini hiç istemem ama eskiden giyilen korseler işe yarardı. Myra saçla-
nını yaptırmış, İngiliz yargıçların perukaları gibi gri bukleli bir saç olmuş.
"Geç kaldın" diye azarladı Walter'ı. "Hayır, kalmadım" dedi Walter. "Kalmışsam, başkaları erken geldiği içindir. Oturup diğerlerini beklemesine gerek yoktu." Sanki bir çocuk ya da ev hayvanıymışım gibi, benden üçüncü tekil şahıs olarak söz etme alışkanlıkları vardı.
Walter kolumu alıp Myra'ya teslim etti ve birlikte uygun adım basamakları çıktık. Kolumun üstünde Myra'nm eli ne hissediyorsa ben de onu hissediyordum: Gevrek bir önkol kemiği üstüne gevşekçe dizilmiş lapa gibi sicimler. Bastonumu yanımda getirmeliydim ama sahnede taşımayı göıe alamamıştım. Birinin ayağı takılıp düşebilirdi.
Myra beni sahne arkasına alıp tuvalete gitmek ister miyim, diye sordu. Böyle şeyleri akıl etmekte beceriklidir. Sonra da giyinme odasında beni oturttu. "Burada otur, bir yere kıpırdama." Sonra hoplaya zıplaya, her şeyi yoluna koymak
üzere gitti.
Giyinme odasının aynasını çevreleyen ışıklar, tiyatro kulislerindeki gibi küçük yuvarlak ampullerdi. İnsanı güzelleştiren bir ışık veriyorlardı ama ben kendimi güzelleşmiş hissetmiyordum. Hastalıklı görünüyordum, kanım çekilmişti, suya batırılmış et gibiydim. Bu, korku duygusu muydu, yoksa gerçekten hasta mıydım? Her neyse, kendimi dört dörtlük hissetmediğim kesindi.
Tarağımı buldum ve başımın tepesinden bir parça ayırdım. Myra beni, hâlâ "Güzellik Salonu " dediği kuaföründeki "kızma" götürmekte ısrar ediyor. Şimdi resmi adı "Hair Port" ve ticareti arttırmak için "Unisex" kuaför olarak geçiyor ama ben direniyorum. Hiç değilse hâlâ kendi saçım, her ne kadar sanki elektroşoka uğramışım gibi diken diken duruyorsa da. Saç tellerimin altından kafatasım görünüyor, farelerinki gibi

pembemsi bir gri. Rüzgâra kapılırsam, saçlarım kuş tüyü gibi uçacak, kafamda çiçekbozuğu küçücük bir kel yumru kalacak...

Myra bana, Mezunlar Çayı partisi için özel hazırladığı çikolatalı keklerinden birini, sulu çikolata kaplı macunsu bir dilim ve plastik kapta, yine kendi yapımı, asit kadar keskin bir kahve sundu. Ne yiyesim ne içesim var ama Tanrı tuvaletleri niye yarattı ki? İnandırıcı olsun diye bir parça pasta kırıntısını tabakta bıraktım.

Derken Myra aceleyle girdi, beni kaldırdı ve yürüttü. Müdür elimi sıktı ve gelmekle ne kadar incelik gösterdiğimi söyledi. Sonra Müdür Yardımcısı'na, Mezunlar Derneği Baş-kanı'na, pantolon takım giymiş bir kadın olan İngilizce Bölümü Başkanı'na, Ticaret Odası'ndan bir temsilciye ve son olarak Parlamento'nun bir yerel üyesine geçirildim. Richard'ın politikacı devirlerinden bu yana bu kadar parlak dişleri bir arada görmemiştim.

Myra beni sandalyeme kadar götürdü ve kulağıma fısıldadı. "Ben hemen yan odada olacağım". Okul orkestrası birkaç gıcırtılı ses çıkardıktan sonra hep birlikte, sürekli değiştirdikleri için sözlerini hiçbir zaman tam hatırlayamadığım, Kanada milli marşını söyledik. Şimdilerde sözlerin bir kısmı Fransızca. Eskiden olsa asla düşünülmeyecek bir şey. Sözlerini telaffuz edemediğimiz bir şeyden duyduğumuz kolektif gururu kanıtlamış olarak yerlerimize oturduk.

Derken okul papazı bir dua okudu. Günümüzün gençliğinin karşısına dikilen benzeri görülmemiş zorluklar hakkında Tanrı'ya bir nutuk çekti. Tanrı bu tür konuşmaları daha önce de duymuş olmalıydı, o da hepimiz kadar sıkılmıştır bundan. Sonra diğerleri de sırayla söyleve katıldı. 20. yüzyılın sonu, eskiyi bir yana bırakın, yeniye kucak açın, geleceğin yurttaşları vb. Düşüncelerimi akıntıya bıraktım. Zaten ben-

den beklenen tek şey kendimi rezil etmememdi, hepsi bu. Podyuma tekrar çıkmam gerekebilir ya da bitmek bilmeyen bir akşam yemeğinde, Richard'ın yanında çenemi kapatıp oturuyor olabilirdim. Nadiren de olsa sorduklarında, bahçeciliğin hobim olduğunu söylerdim. Kısmen yalan da olsa, uygun kabul edilecek kadar sıkıcı bir cevaptı bu.

Sonra sıra mezunların diploma almasına geldi. Çocuklar küme halinde sahneye ilerlediler, çeşitli boylarda ama hepsi ciddi ve ışıltılı ve gençliğin verdiği, yalnızca gençlere özgü o güzellikle yürüdüler. Çirkin olanları bile güzeldi, asık yüzlü, şişman, sivilceli olanları bile. Oysa bunu, ne kadar güzel olduklarını hiçbiri anlamıyor. Bununla birlikte, insanın sinirine dokunan bir halleri var, gençlerin yani. Antipatik pozlar takınmak onlar için bir kural ve

şarkılarından anladığıma göre, sürekli sızlanmayı, ağlamaklı konuşmayı, biz feleğin çemberinden geçmişizlbaşa gelen çekilir gibilerinden yarım bir gülümsemeyle dolaşmayı âdet edinmişler. Ne kadar şanslı olduklarının farkında değiller.

Bana dikkat bile etmeden önümden geçtiler. Onlara göre ben tuhaf bir antikayım herhalde. Sanırım kendinden gençler tarafından sonunda antika gözüyle bakılmak hepimizin kaderi. Yerde kan yoksa, tabii. Savaş, salgın hastalıklar, cinayet, her türlü felaket ya da şiddet. İnsanlar yalnızca bunlara saygı duyuyor. Ancak kan akarsa ciddiye alınıyoruz.

Derken sıra ödüllere geldi: Bilgisayar, Fizik, anlaşılmayan bir şey, İş İdaresi, İngiliz Edebiyatı, duyamadığım bir şey daha. Sonra Mezunlar Derneği'nin adamı boğazını temizleyip, dünya azizesi Winifred Griffen Prior hakkında tutkulu bir konuşma çekti. Para söz konusu olunca herkes nasıl da sahtekârlaşıyor! Eminim, ihtiyar orospu bu bağışı yaparken tabloyu olduğu gibi hesaplamıştı, bütün cimriliğine rağmen. Benim çağrılacağımı biliyordu. Ben şehir halkının sert bakış-

59

lan altında kıvranırken, kendi sözde cömertliğinin alkışlanmasını istiyordu. Beni hatırlayarak harcayın bunu. Ona bu zevki vermekten nefret ediyordum ama korkmuş ya da suçlu ya da umursamaz ve en kötüsü vefasız görünmeden bu işten sıyrılmanın bir yolu yoktu ki.

Sonunda Laura'nın sırası geldi. Bu işi heyetteki politikacı üstlenmişti. Çünkü taktik gerektiren bir konuydu. Laura'nın yerel kökenleri, cesareti, "seçtiği amaca kendini ada-yışı", o da ne demekse, hakktnda bir şeyler söyledi. Ölüm şekli hakkında -ki soruşturmanın vardığı hükmün aksine, bütün şehir halkı bunun intihar olduğuna inanıyordu- hiçbir şey söylenmedi. Laura'nın kitabı hakkında da tek bir söz edilmedi. Orada bulunanların çoğu kitabın toptan unutulmasını tercih ederdi. Bana göre bunu anlamak zor. Kitaptaki tensel içerik çoktan eskidi, sıradanlaştı. Kirli ya da müstehcen dil derseniz, sokakta çok daha fazlasını duyarsınız. Sekse gelince, tüylü yelpazelerle dans eden kızlardan daha edepsiz bir cinsellik taşımıyor, tuhaf, mizahi bir cinsellik, jartiyerli çorap misali.

O zamanlar, tabii, hikâye farklıydı. İnsanların hatırladığı şeyler aslında kitabın kendisi değil. Onlar kopan fırtına ve öfkeyi anımsıyorlar. Kilise papazları kitabı müstehcen ilan etmiş, halk kütüphanesi onu raflarından

indirmiş, küçük şehri-mizdeki tek kitapçı onu satmayı reddetmişti. Sansür edilecek söylentisi dolaşıyordu. Meraklılar Stratford'da, Londra'ya, hatta Toronto'ya kadar gidip gizlice satın alıyorlardı kitabı, o zamanlar preservatif nasıl gizlice alınıyorsa öyle. Evlerine dönüp perdeleri sıkıca kapıyor ve bir yandan ayıplayarak, bir yandan büyük bir keyif, merak, tutku ve coşkuyla okuyorlardı. Hayatında daha önce eline tek bir roman almamış olanlar bile. Hiçbir şey bir kürek dolusu çamur kadar okur yazarlığı teşvik edemez!

(Şüphesiz arada bir bazı nazik duygular da dile getirili-

60

yordu. Sonuna kadar okunamadım. Yeterince doyurucu bir hikâ-ye değil benim için. Ama zavallı o kadar da gençti ki. Belki başka kitaplarında daha başarılı olabilirdi, vefat etmeseydi. Söyleyebildikleri en iyi şey bunlardan ibaretti.

Ne bekliyorlardı acaba.7 Şehvet düşkünlüğü mü, belden aşağı konuşmalar mı, en derin kuşkularının onaylanmasını mı? Ama belki de bazı insanlar, kandilerine rağmen, irade dışı, baştan çıkartılmak istiyordu. Belki tutku arıyorlardı. Belki bu kitabı, gizemli bir paketi açar gibi -hışırtılı kâğıt tabakalarının dibine gizlenmiş, her zaman arzuladıkları ama bir türlü elde edemedikleri bir armağanı arar gibi- açıyorlardı.

Ama aynı zamanda içinde gerçek insanlar da bulmak istiyorlardı. Laura'nın dışındaki insanları da, yani. Onun varlığı kesindi. Sözcüklerin canlandırdığı bedenlerin içinde tanıdıkları insanları düşünmek istiyorlardı. Gerçekten yaşanmış bir tutku istiyorlardı. Her şeyden önce bilmek istedikleri: O adam kimdi? O genç kadınla, o bir içim su, ölü genç kadınla yatağa giren, Laura'yla yatağa giren adam kimdi? Bazıları bunu bildiklerini düşünüyordu, tabii. Bazı dedikodular olmuştu. İki kere ikiyi toplamasını bilen, bunu da bilirdi. Büyülenmiş gibi masumdu. Zeytinyağı üste çıkar. Bir kitabı kapağına bakarak anlayamayacağınızın ispatı.

Ama Laura artık erişilmezdi. Üstüne gidebilecekleri tek insan bendim. İmzasız mektuplar gelmeye başladı. Bu pisliği neden yayımlatmıştım? Üstelik New York'ta, günahkâr So-dom'ların en büyüğünde! Pisliğin bu kadarı da fazlaydı. Hiç mi utanmam yoktu? Ailemin -o saygıdeğer ailemin- adını ve onunla birlikte bütün şehir halkının şerefini kirletmiştim. Laura her zaman biraz çatlak kafalıydı, herkes bunu bilirdi, kitabı da bunun kanıtıydı.

Ama onun anısını korumam gerekirdi. Laura'nın elyazmalarını ateşe vermeliydim. Tören salonundaki izleyicilerin bulanık görünen kafalarına, yaşlı izleyi-
61
çilerin kafalarına baktıkça o eski kin ve garez duygusunun mikroplu havasını soluyor, eski kıskançlığın, eski ayıplamanın soğuyan bir bataklığın üstünden kalkan hava gibi yükseldiğini hissediyorum.
Kitaba gelince, onun adı ağıza alınmadı, görmezlikten gelindi, sanki adi, utanç verici bir aile üyesiymiş gibi. incecik bir kitap, o kadar da çaresizdi ki. Bu aykırı ziyafetin davetsiz konuğu gibi sahnenin kuytu bir köşesinde kanat çırpan zavallı bir böcekti.
Hayallere dalıp gitmişken bir el beni kolumdan yakaladı. Oturduğum yerde sırtımı dikleştirdim. Altm renkli bir kurdele ile bağlanmış çek zarfı elime tutuşturuldu. Ödülü kazanan ilan edildi, adını yakalayamadım.
Bir genç kız bana doğru yürüdü, topukları podyumda tıkır tıkır ederek. Uzun boylu bir kızdı. Artık gençlerin hepsi uzun boylu oluyor, beslenmeyle ilgili olsa gerek. Üstünde siyah bir elbise vardı, yazlık renklerin arasında sert kaçıyordu. Giysisinin kumaşında gümüş renkli iplikler ya da boncuk şeritleri vardı, parıldıyorlardı. Kızın saçları uzun ve siyahtı. Oval bir yüz, kiraz kırmızısı dudaklar, hafif çatık kaşlar, dikkatli, konsantre bakışlar. Teni solgun sarı ya da kahverengi bir ton. Acaba Kızılderili, Arap ya da Çinli olabilir mi? Artık Port Ticonderoga'da bile böyle şeyler mümkün oluyor. Artık herkes her yerde.
Birden kalbim sendeledi. İstek bir kramp gibi bedenimi sardı. Kimbilir torunum, kimbilir Sabrina şimdi buna benzi-yordur diye düşündüm. Belki. Belki değil, nasıl bilebilirim ki? Görsem tanıyamam bile, belki. O kadar uzun süre benden uzak tutuldu ki. O da benden uzak durdu. Ne yapabilirim ki?
"Bayan Griffen" diye ıslık gibi fısıldadı kulağıma politikacı.
Bir an sendeledim, sonra dengemi buldum. Hay Allah, §imdi ne anlatacaktım?
"Kızkardeşim Laura çok mutlu olurdu" diye söyledim mikrofona nefes nefese. Sesim düdük gibiydi. Birazdan bayılacağım sandım. "İnsanlara yardım etmekten hoşlanırdı." Bu bir gerçekti, gerçek olmayan hiçbir şey söylememeye yemin etmiştim. "Kızkardeşim okumayı ve kitapları çok

severdi." Bu da doğruydu, bir noktaya kadar. "Size gelecek için en iyi dileklerini sunmak isterdi." Bu da doğruydu.
Zarfı uzattım. Kız eğilmek zorunda kaldı. Kulağına fısıldadım, daha doğrusu fısıldamak istedim. Tanrı seni korusun. Dikkatli ol. Kelimelerle uğraşmayı seçen herkesin bu kutsamaya ve uyarıya ihtiyacı vardır. Bunları gerçekten söyledim mi, yoksa balık gibi ağzımı açıp kapadım mı, bilmiyorum.
Kız gülümsedi ve bütün yüzü ve saçları minik parlak pullarla aydınlandı. Bu, gözlerimin ve çok güçlü sahne ışıklarının bir oyunuydu. Gölgeli camlı gözlüklerimi takmalıydım. Orada gözlerimi kırpıştırarak durdum. Birden kız beklenmedik bir hareket yaptı, eğilip yanaklarımdan öptü. Onun dudaklarının altında kendi cildimin dokusunu hissettim. Eldiven derisi kadar yumuşak, buruşuk, pudralı ve çok eski.
Kız bir şeyler fısıldadı ama anlayamadım. Yalnızca teşekkür mü etti, yoksa yabancı bir dilde bir mesaj mı verdi? Böyle
bir şey olabilir mi?
Kız arkasını dönüp yürüdü. Bedeninden yayılan ışık o kadar göz kamaştırıcıydı ki gözlerimi kapamak zorunda kaldım. Hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey göremiyordum. Karanlık gitgide yaklaştı. Alkışlar kanat sesleri gibi kulaklarımı dövdü. Sendeledim, az kalsın düşüyordum.
Biri çevik bir hareketle kolumdan yakaladı ve tekrar yerime yerleştirdi. Ve ben tekrar belirsizliğe gömüldüm. Tekrar Laura'nm derin gölgesi altına girdim. Artık tehlikeden uzak,
güvenlik içindeydim.
Oysa, o eski yara yine açılmıştı, görünmez kan dışarı fış-kınyordu. Birazdan içim tamamen boşalacaktı.
Qümü§ kutu
Turuncu laleler açıyor, geri dönen bir ordunun yoldan ayrılmış askerleri gibi buruşuk ve yıpranmış. Onları, sanki bombalanmış bir binanın köşesinden el sallar gibi bir rahatlama duygusuyla karşılıyorum. Yine de, benden fazla bir yardım almadan, ellerinden geldiğince kendi kendilerine büyümek zorundalar. Ara sıra arka bahçenin döküntüleri arasında geziniyor, kuru dalları ve düşmüş yaprakları temizliyorum ama ancak bu kadarını yapabiliyorum. Artık dizlerimi fazla bükemiyorum, ellerimi toprağa daldıramıyorum.

Dün, baş dönmelerim için doktora gittim. Eskilerin deyimiyle bir kalp sıkıntısı oluşmuş bende, sanki sağlıklı insanların kalbi yokmuş gibi. Sonsuza dek yaşayamayacağım anlaşıldı artık, gitgide daha küçülecek, daha grileşecek ve daha tozlanacağım, şişenin içindeki falcı kadın gibi. Çok zaman önce fısıldamıştım kendime ölmek istiyorum diye, şimdi bu dileğimin kesinlikle gerçekleşeceğini daha iyi anlıyorum. Hem de er ya da geç değil, tez zamanda. Bu konuda fikrimi değiştirmiş olmama rağmen.

Dışarda oturmak için sırtıma bir şal aldım. Arka verandanın çıkıntısı altında, Walter'ın garajdan çıkarttığı eski çizik tahta masanın yanma çöktüm. Garaj, garajlara özgü eşyalarla dolu, eski ev sahiplerinden kalma. Bir sürü kurumuş boya kutusu, asfalt kaplı çatı tahtaları, paslı çivi dolu bir kavanoz, bir kangal tel. Mumyalaşmış serçeler, ve farelerin ba-nndığı bir şilte içi. Walter deterjanla iyice temizlemişti garajı arna hâlâ fare kokuyor.

Önümde bir fincan çay, dörde bölünmüş bir elma, eski-

den erkeklerin giydiği pijamalar gibi mavi çizgili bir defter duruyor. Kendime yeni bir tükenmez kalem de aldım, ucu dönen, siyah, ucuz bir plastik tükenmez. îlk dolma kalemimi hatırlıyorum, elde tutuşu ne kadar da zarifti, parmaklarımı nasıl da maviye boyamıştı. Kenarları gümüş renkli bir Bakali-te'ti. Yıl 1929. On üç yasmadaydım. Laura, her zaman yaptığı gibi izin almadan bu kalemi ödünç almış, sonra da kırmıştı, zahmetsizce. Onu affetmiştim tabii. Onu her zaman affederdim. Affetmek zorundaydım çünkü bir tek ikimiz vardık. Dikenli tellerle çevrili adamızda, kurtarılmayı bekleyen yalnız ikimizdik. Ana karadaysa bütün diğer insanlar.

Kimin için yazıyorum bunları? Kendim için mi? Sanmıyorum. Sonraki bir zamanda bunları tekrar okurken gözümün önüne getiremiyorum kendimi. Sonraki bir zaman zaten prob-lematik. Ben öldükten sonra, ilerde yabancılar okusun diye mi? Böyle bir hevesim, arzum yok. Ne de böyle bir ümidim

var.

Belki hiç kimse için yazmıyorum. İsimlerini kara yazan çocuklar kimin için yazarlarsa, onun için yazıyorum belki de.

Eskisi kadar hızlı değilim. Parmaklarım sert ve beceriksiz, kalem titreyip kayıyor, sözcükleri oluşturmak uzun zamanımı alıyor. Ama yine de sebat ediyor, ay ışığında dikiş diker gibi kamburumu çıkartıyorum.

Aynaya baktığımda yaşlı bir kadın görüyorum. Ya da yaşlı değil, çünkü günümüzde kimseye yaşlı olma izni verilmiyor. Yaşı ilerlemiş, diyelim o zaman. Bazen, hiçbir zaman tanımadığım büyükanneme ya da bu yaşa gelmeyi başarabilseydi anneme benzeyen yaşı ilerlemiş bir kadın görüyorum. Ama bazen de, bir zamanlar görüntüsünü beğenmeyen ve değiştirmek için sürekli zaman harcayan o genç kızın yüzünü görüyorum, şim-

diki yüzümün altında boğulup tekrar su üstüne çıkmış gibi. Özellikle ışığın yatay geldiği öğleden sonraları cildim o kadar gevşek ve saydam görünüyor ki sanki çorabımı çıkartır gibi soyabilirim onu.

Doktor yürümem gerektiğini söylüyor, kalbim için her-gün yürümeliymişim. İstemiyorum. Canımı sıkan yürümek değil, dışarı çıkmak. Kendimi fazla ortalıkta hissediyorum. Hayal mi ediyorum, o bakışları, o fısıldaşmaları? Belki, belki de değil. Çünkü ben yerel bir demirbaşım, bir zamanlar önemli bir binanın durduğu yerde şimdi çevresi tuğlayla örülmüş boş bir arsa gibi.

îçerde kalmayı tercih ediyorum, komşu çocuklarının alay ve biraz da hayretle baktıkları bir münzevi gibi. Bırakayım bahçeyi çalılar, otlar bürüsün, kapılar paslansın, sabahlığımla yatağa uzanayım, saçlarım uzasın, yastıktan aşağı sarksın, tırnaklarım pençe gibi kıvrılsın, eriyen mumlar halıya damlasın. Ama çok zaman önce klasisizmle romantizm arasında seçimimi yapmıştım. Dik ve derli toplu olmayı tercih ediyorum. Gün ışığında, ölülerin külünün konduğu bir kavanoz.

Belki tekrar burada yaşamaya dönmemeliydim. Ama o sıra aklıma gidecek başka bir yer gelmemişti. Reenie'nin dediği gibi, şeytan bildiği yere dönmeli.

Bugün gayrete geldim, dışarı çıktım ve yürüdüm. Mezarlığın oraya kadar yürüdüm, insan bir hedef saptamazsa bu tür geziler iyice anlamsızlasın Güneşi kessin diye geniş kenarlı hasır Şapkamı giydim, renkli gözlüğümü taktım ve kaldırımları yoklayarak yürümek için bastonumu, bir de plastik bir alışveriş torbası aldım.

Erie Caddesi boyunca kurutemizlemeciyi, portre fotoğrafçısını, şehir girişinde kurulan büyük alışveriş merkezlerine

direnebilen birkaç mağazayt daha geçerek yürüdüm. Derken Betty'nin Kafesi'ne vardım. Yine el değiştirdi burası. Butun sahipleri er ya da geç ya bu işten sıkılıyor ya ölüyor ya da Flo-rida'ya taşınıyor. Betty'nin şimdi bir terası var, turistler güneşin altında oturup gevrek kıvama gelinceye kadar pişsinler diye Arka tarafta, eskiden çöp bidonlarını koydukları çatlak çimento zeminli küçük kare bir alan. Camda büyük harflerle tortelUni ve cappuccmo yazıyor, sanki bu kasabada herkes doğal olarak bunların ne olduğunu bilirmiş gibi. Hoş, artık herkes biliyor ya. Herkes denedi, sırf alaycı bir havayla burun kıvırma hakkını elde etmek için denemiş olsalar bile. Kahveme o köpükten ütemiyorum. Tıraş köpüğüne benziyor. Bir yudum alıyorsun, ağzının içi köpürüyor.

Bir zamanlar spesiyalitesi Güveçte Tavuklu Börek'ti, artık mazi oldu. Şimdi hamburgerler var ama Myra bunlardan uzak durmamı söylüyor. Et tozundan yapılan, önceden dondurulmuş köfte kullanıyorlarmış. Et tozu, diyor, dondurulmuş inekleri elektrikli testereyle kestikten sonra yerden temizledikleri kalıntılarla yapılıyormuş. Kuaförde bir sürü dergi okur Myra.

Mezarlığın kapısı dövme demirden yapümış, tepesinde ince kıvrık şekillerle süslü bir kemer, onun da üstünde bir kitabe yer alıyor: Ölümün Karanlık Vadismk Yürüsem de Hiç Bir Kötülükten Korkmuyorum. Çünkü Sen Benimle Birliktesin. Evet iki kişi olunca, insan kendini aldatıcı bir biçimde daha emniyette hissediyor ama Sen kaypak bir karakter. Hayatıma giren bütün Sen'ler şu ya da bu biçimde kaybolup gitti. Kimisi şehri terketti, kimisi vefasız çıktı ya da sinek misali düşüp öldü, o zaman Sen neredesin? Tam buracıkta.

Chase aile mezarlığını gözden kaçırmak zordur. Çevresindeki 6?

her şeyden daha yüksektir. Kenarları kıvrık, dört köşeli büyük bir taş üzerinde, beyaz mermerden, Viktorya tarzı, biraz ağdalı duygusal ama oldukça kaliteli yapılmış iki melek yer alır. Meleklerden biri ayakta durur, başı matem havasında yana eğiktir, bir eli şefkatle diğer meleğin omuzuna dokunur. İkinci tnelek diz çökmüş, diğerinin kalçasına yaslanmıştır, dümdüz ileri bakar, kollarıyla bir zambak demetine beşiklik eder. Melekler örtülüdür, beden hatları aşınmaz mineralden yapılmış, yumuşak kıvrımlı örtülere sarılıdır ama dişi olduklarını hemen anlayabilirsiniz. Asit yağmuru

onların da icabına bakıyor. Bir zamanlar canlı bakan gözleri artık bulanıklaştı, yumuşadı ve gözeneklerle doldu, sanki katarakt hastalığına tutulmuş gibi. Ama belki de sorun benim azalan görme yetimdedir.
Laura'yla birlikte burayı ziyarete gelirdik. Önceleri bizi Reenie getirirdi. Aile mezarlığını ziyaret etmenin çocuklara iyi geleceğini düşünürdü. Sonra kendi kendimize gelmeye başladık. Dindar amaçlı olduğundan, kaçmak için gayet uygun bir mazeretti. Küçükken Laura bu meleklerin biz olduğumuzu söylerdi. Ona bunun mümkün olmadığını, meleklerin daha biz doğmadan büyükannemiz tarafından yerleştirildiğini söylesem de, Laura bu tür mantığa hiçbir zaman önem vermezdi. O daha çok biçimlerle, formlarla ilgilenirdi, nesnelerin ne olmadıklarına değil, kendi içlerinde ne olduklarına bakardı. Onun istediği şeylerin, nesnelerin özüydü.
Zaman içinde, buraya yılda en az iki kez gelmeyi alışkanlık edindim, başka nedeni olmasa bile, en azından bakım yapmak için. Bir zamanlar otomobille gelirdim, artık öyle gelemiyorum. Gözlerim araç kullanamayacak kadar bozuldu, korlukla eğilip, Laura'nın adsız hayranlarının bıraktıkları solmuş çiçek demetlerini topladım ve plastik alışveriş torbama tıktım. Bu armağanlar eskiye oranla azaldı ama hâlâ yeterin-
68
den fazla geliyor. Bugün, örneğin, bazı çiçekler oldukça taze görünüyor. Arada bir, sanki Laura'yı çağırmak ister gibi, mumlar ve tütsü çubukları bırakıyorlar.
Çiçeklerin icabına baktıktan sonra, kabrin çevresinde yürüyüp, taşm yan yüzlerinde yer alan ölü Chase ailesi fertlerinin adlarını okudum. Benjamin Chase ve Sevgili Eşi Adeha, hlorval Chase ve Sevgili Eşi Liliana. Edgar ve Perdval, Onlar Hiçbir Zaman Yaşlanmayacak, Geride Kalan Balerin Yaşlandığı Gibi.
Ve Laura, her yerde olduğu gibi burada da. Özüyle.
Et tozu.
Geçen hafta yerel gazetede bir resmi çıktı, hikâye ödülü hakkındaki bir haber nedeniyle yayımlamışlar. Laura'nın standart resmiydi bu, kitap kapağında yer alan ve baskılı tek resmi. Çünkü ben bir tek bu resmi vermiştim yayıncılara. Stüdyoda çekilmiş bir portre bu. Bedeninin üst kısmı fotoğrafçıya yan durmuş, başı ise boynunun zarif bir kıvrımıyla objektife

çevrilmiş. Biraz daha, yukarı, bana doğru bak, oldu işte, şimdi de gülüşünü görelim. Uzun saçları sapsarı, benim o zamanki saçlanm gibi soluk, âdeta beyaz bir renk, sanki kızıl tonları yıkanıp akmış gibi, demir, bakır, bütün sert metallerin tonları. Düz bir burun, yürek biçimli bir yüz. Kocaman, ışıltılı, saf, riyasız ve içten bakan gözler. İç kenarlarda şaşkın bir ifadeyle yukarı kalkmış kavisli kaşlar. Çenede hafif bir inatçılık belirtisi, belli belirsiz, ancak bilen insanların farkedebile-ceği. Makyaj yok. Bu da yüzüne tuhaf bir biçimde çıplak bir görünüm veriyor. Ağzına baktığınız zaman çıplak ete baktığınızı anlayabilirsiniz.

Güzel, hatta çok güzel, insanın yüreğine işleyecek kadar saf ve dokunulmamış. Salt doğal maddelerle yapılmış bir sabun reklamı sanki. Yüzü sağır gibi görünüyor. O zamanın

69

bütün iyi aile kızları gibi mesafeli bir poz takınmış, âdeta boş hir yüz. Üzerine yazı yazılmasını bekleyen boş bir tablet gibi. Onu hatırlanabilir kılan artık yalnızca kitabı.

Laura küçük, gümüş renkli, sigara kutusuna benzer bir kutunun içinde geri gelmişti. Kasaba halkının bu konuda ne diyeceğinden, kulak misafiri olmuş gibi, emindim. Tabii ki bu La-ura değil, yalnızca külleri. Chase ailesinin ölülerini yakacağı hiç aklına gelir miydi? Böyle bir şeyi asla yapmazlardı, en parlak de~ virlerinde bile yapmadılar ama anlaşılan bu sefer, haydi deyip işi biran önce bitirmek istediler, zaten kızcağız neredeyse tümden kömürleştiğine göre. Yine de ailesinden ayırmak istemediler herhaV de. O kocaman, iki melekli kabristana gömmek istediler. Başka kimsenin iki melekli kabristanı yok ama eskidendi o, paranın cep' lerini yaktığı o eski devirden kalma. Gösterişi pek severlerdi o z&' manlar, dikkat çekmekten, hep önde olmaktan hoşlanırlardı. Çok önemli insanlarmış gibi yapmayı severlerdi. Bir zamanlar buna herkesi inandırmışlardı da, doğrusu.

Böyle şeyleri hep Reenie'nin sesiyle duyarım. O bizim için, Laura ve benim için, kasabanın sesiydi. Ondan başka kimden bilgi alabilirdik ki?

Kabrin arkasında boş bir alan var. Orayı rezerve edilmiş bir koltuk gibi görüyorum. Richard'ın bir zamanlar Royal Ale-xandra Tiyatrosu'nda ayırttığı koltuklar gibi sürekli olarak rezerve edilmiş bir koltuk. Orası benim yerim, ben orada toprağa karışacağım.

Zavallı Aimee, Toronto'da, Mount Pleasant Mezarlığı nda yatıyor. O zevksiz, cilalı granitten taş anıta gömülü, Richard ile Winifred'in yanında. Winifred ayarlamıştı bunu. Kichard ile Aimee öldüğünde anında işe el koyup tabutlarını hazırlatarak nereye gömüleceklerini belirlemişti. Ölü kaldın-

70_____

cısına parayı veren düdüğü çalar. Elinden gelse, beni cenaze törenlerine bile aldırtmazdı.

Ama ilk giden Laura olmuştu. Winifred o zamanlar ceset hırsızlığı işinde henüz uzmanlaşmamıştı. "Evine dönecek" demiştim, Winifred ağzını açmaya fırsat bulamamıştı. Laura'nm küllerini mezarın dibine serptim ama gümüş kutuyu sakladım. İyi ki de saklamışım, yoksa Laura'nm hayranlarından biri onu çoktan yürütmüştü. Bu insanlar her şeyi çalar. Geçen yıl bunlardan birini, elinde bir reçel kavanozu ve küçük bir kürekle, mezar toprağını doldururken yakalamıştım.

Sabrina'yı düşünüyorum. Acaba sonunda nereye gelecek. O bizim sonuncumuz. Hâlâ yeryüzünde olduğunu varsayıyorum, aksi yönde bir haber almadım. Ailenin hangi tarafı ile gömülmek isteyeceğini ya da hepimizden, her iki taraftan da uzak bir köşede gömülmek isteyip istemeyeceğini zaman gösterecek. Kararı ne olursa olsun, onu suçlayamam.

İlk kez evden kaçtığında, 13 yaşındayken, Winifred kibirli bir öfke içinde bana telefon açmıştı. Çocuk kaçırma deyimini kullanacak kadar ileri gitmemekle birlikte, beni Sabri-na'ya cesaret vermek ve yardım etmekle suçlamıştı. Sabrina'nın benim yanıma gelip gelmediğini öğrenmek istiyordu.

"Sana söylemek zorunda olduğumu zannetmiyorum" dedim, sırf ona işkence etmek için. Doğruya doğru, o zamana dek işkence etme şansı hep onun elindeydi. Sabrina'ya gönderdiğim kartları, mektupları ve doğum günü hediyelerini, o kaba, despot elyazısıyla Göndericiye İadesi diye geri gönderirdi. "Ne olmuş yani, ben onun Anneannesiyim. Ne zaman is-terse bana gelebilir. Burası onun da evi."

"Onun yasal vasisi olduğumu hatırlatmaya gerek görmü'

yorum."

"Görmüyorsan, niye hatırlatıyorsun?"

Ama Sabrına bana gelmedi. Hiçbir zaman gelmedi. Ne-
71
den gelmedi, bilmek zor değil. Kimbilir benim hakkımda neler anlatıldı ona. İyi hiçbir şey anlatılmadığı kesin.
Düğme fabrikası
Yaz sıcağı iyice bastırdı, şehrin üzerine kremalı çorba gibi çöktü. Sıtma mevsimi ya da kolera mevsimi denirdi buna eskiden. Altlarından yürüdüğüm ağaçlar birer solmuş şemsiye, parmaklarımın altındaki kâğıt nemli, yazdığım sözcükler, yaşlı dudaklara sürülmüş ruj gibi yayılıyor. Evdeki merdiveni çıkarken bile terden bir bıyık fışkırtıyorum.
Bu kadar sıcak havada yürümemeliyim, kalbim çok hızlı çarpıyor. Bunu bir çeşit hınzırlıkla farkediyorum. Artık teklediğini öğrendiğime göre, kalbimi bu kadar zorlamamalıyım ama bunu yapmaktan bir çeşit sapıkça zevk alıyorum, sanki ben bir despot yetişkinmişim de, ağlayan küçük bir çocuğun zayıflığından nefret ediyormuşum gibi.
Geceleri gök gürlüyor, uzaktan çarpışma ve devrilme sesleri geliyor, sanki Tanrı kasvetli bir içki alemi sunuyor. Kalkıp çişimi ediyorum ve yatağıma yatıyorum, nemli çarşafların arasında debeleniyorum, vantilatörün monoton vızıltısını dinleyerek. Myra eve klima cihazı almam gerektiğini söylüyor ama ben istemiyorum. Zaten alacak param yok. "Bunun için kim para verir?" diyorum ona. Alnımda bir pırlanta mücevher sakladığımı düşünüyor herhalde, masallardaki çirkin kurbağalar gibi.
Bugünkü yürüyüş hedefim Düğme Fabrikası. Orada sabah kahvemi içmeyi planladım. Doktor kahve konusunda beni uyarmıştı ama kendisi yalnızca elli yaşında. Şort giyip, kıllı
bacaklarını göstere göstere koşu yapıyor. Bilmediği çok şey var, her şeyi bilmediği gerçeği de bunlardan biri. Kahveden olmazsa başka bir şeyden öleceğim nasıl olsa.
Erie Caddesi, çoğunluğu orta yaşh turistlerle dolu. Burunlarını hediyelik eşya dükkânlarına sokup çıkarıyor, kitapçıda dolaşıyorlar. Bir süre daha gevşek gevşek takıldıktan sonra öğle yemeğine, oradan da tiyatro festivaline, ihanet, sa-dizm, zina ve cinayet dolu birkaç rahatlatıcı saat geçirmeye gidecekler. Bazıları benimle aynı yönde yürüyor, Düğme Fabrikası'na doğru. 20. yüzyıldan çıktıkları bir gecelik tatilin anısına saklayacakları birkaç harcıalem antika hatıra eşyası almak için. Toz

toplayıcı derdi Reenie böyle eski eşyalara. Aynı deyimi bu turistler için de kullanırdı herhalde.
Pastel renkli turist alayının yanı sıra ben de Erie Cadde-si'ni geçip, Louveteau Nehri boyunca ilerleyen Mili Caddesi'ne saptım. Port Ticonderoga'dan iki nehir geçer, jogues ve Louveteau. Bu adlar, iki nehrin birleştiği yerde bir zamanlar kurulmuş olan Fransız ticaret limanına atfen verilmiş, yoksa buralarda pek Fransızca kullandığımızdan değil. Zaten biz kısaca Jogs ve Lovetovv deriz. Hızlı akan sularıyla Louveteau önce burada kurulan imalathanelere, sonra da elektrik santralına kaynak sağlamıştır. Jogues ise, aksine derin ve yavaş akan bir nehirdir, suları Erie Gölü'nün 30 mil kuzeyine kadar seyretmeye müsaittir. Çok eski çağlarda (Permian mı, yoksa Jurassic Çağı mıydı, bir zamanlar bilirdim) karaya doğru çekilen denizlerin geride bıraktığı ve kasabanın ilk endüstrisini oluşturan muazzam miktardaki kireçtaşı ihracı bu nehirden yapılır, gemilerle aşağı gönderilirdi. Şehirdeki evlerin çoğu, benimki dahil, bu kireçtaşından yapılmadır.
Şehrin eteklerinde hâlâ terkedilmiş taş ocakları vardır. Kayaların içine derinlemesine ve uzun oyulmuş bu ocaklar, sanki yerlerinde eskiden binalar varmış da, sonra bütünüyle
alınıp çıkartılmış gibi boş dururlar. Bazen bu şehrin, tarih öncesi çağlarda suları çekilen okyanusun ortasından, bir deniz anemonu gibi ya da içine üflediğinizde açılıveren plastik eldiven parmakları gibi birdenbire peydahlandığını düşünürüm. Eskiden sinemalarda asıl filmden önce gösterilen -sahi, ne zamanlardı?- siyah beyaz, grenli filmlerde titrek titrek açan çiçekler gibi. Fosil avcıları buralarda çok dolaşır, nesli tükenmiş balıklar, fosilleşmiş yapraklar ve mercan yatakları ararlar ve ergenlik çağındaki gençler âlem yapmak için buraya gelirler. Ateş yakar, fazlasıyla içki ve esrar içer, bu âdeti sanki kendileri icat etmiş gibi birbirlerinin giysilerini giyip dolaşır, dönüş yolunda da anne babalarının araçlarıyla kaza yaparlar.
Benim arka bahçem Louveteau çağlayanının kenarında-dır. Bu noktada nehir daralır ve aşağı doğru eğim yaparak hızlanır. Çağlayan, üstünde sis oluşturacak ve insanda biraz huşu yaratacak kadar derindir. Yazın hafta sonları turistler nehrin kıyısındaki kayalık patikada dolaşır ya da suyun tam kenarında durup resim çekerler. Şimdi de sinirime dokunan o beyaz, çadır bezinden şapkalarıyla yürüdüklerini görebiliyorum. Kayalık patikada oluşan

çöküntüler nedeniyle tehlikeli bir yoldur bu ama belediye kenarlara korkuluk yaptırmak için para harcamak istemiyor, genel fikir hâlâ, eğer aptalca bir şey yaparsanız, sonuçlarına da katlanırsınız olduğu için. Sudaki anaforlarda şekerli çörek dükkânından alınmış karton kutular birikir, kimi zaman da bir ceset bulunur. Eğer bir not bt-rakmamışsa artık düşmüş mü, itilmiş mi, yoksa kendini atmış mı olduğu bilinmez.

Düğme Fabrikası, Louveteau'nun doğu kıyısında, çağlayandan çeyrek mil yukardadır. Bina terkedildikten sonra elli altmış yıl harap vaziyette durdu, pencereleri kırılmış, damı Parçalanmış halde, sıçanların ve sarhoşların sığınağı olarak.

Derken enerjik yurttaşlar komitesi tarafından yıkımdan kurtarılarak, butik dükkânlar mekânına dönüştürüldü. Çiçek yatakları yeniden ekildi, dış duvarları kum püskürtülerek temizlendi, zamanın ve vandallığm yarattığı tahrip onarıldı. Ama alt pencerelerin kenarlarında, altmış yıl önceki yangından kalma koyu renkli kurum izleri hâlâ görülebilir.

Kızıl kahverengi tuğladan bir binadır. İşıktan tasarruf etmek için o zamanki fabrikalarda olduğu gibi çok sayıda kocaman pencereleri vardır. Bir fabrika binası için oldukça zariftir. Ortası gül desenli taş süslemeler, sivri tepeli pencereler, yeşil ve eflatun renkli arduvazdan yapılma tepesi az eğimli, etekleri daha dik bir çatı. Binanın yanında derli toplu bir otopark da var. Tabelasında "Ziyaretçilerimiz, Düğme Fabrikasına Hoş Geldiniz" yazıyor, eski tip sirk ilanlarındakine benzer bir yazıyla. Altında, daha küçük harflerle, Araçların Parkta Geceleme Yapması Yasaktır, uyarısı yapılmış. Onun da altında, eğri büğrü ve öfkeli bir el yazısıyla, Sen Allah'ın belası Tanrı değilsin, Dünya da senin Allah'ın belası garaj yolun değil, notu düşülmüş. Yerel ve otantik bir katkı.

Ön giriş genişletilerek tekerlekli sandalye rampası eklenmiş, orijinalindeki ağır kapılar çıkartılarak yerlerine camlı kapılar konmuş: İçeri ve Dışarı, İtiniz ve Çekiniz, 20. yüzyılın buyurgan dörtlüsü. İçerde müzik çalıyor, keman müziği, canlı ve kalbi kırık bir vals, bir-ki-üç, bir-ki-üç. Ortada, zemini taklit Arnavut kaldırımından yapılma bir alan var, yeşil renkli park bankları yeni boyanmış, aralarına birkaç yorgun görünüşlü bitki saksısı yerleştirilmiş. Bu orta alanın tepesi cam kubbeli. Butikler kenarlarda dizilmişler, alışveriş merkezi havasında.

Çıplak tuğla duvarlar, şehir tarihi arşivinden çıkartılıp dev boyutlara büyütülen fotoğraflarla süslü. İlk tablo, bir gazeteden alınmış, 1899 tarihli bir kupür. Bir Montreal gazetesinde yayınlanmış, bizim yerel gazetede değil.

75

"İnsanın aklına eski İngiltere'nin karanlık ve ürkünç fab-rikaları gelmesin. Port Tıconderoga'mn fabrikaları bol ye' şillihler içinde kurulmuş, sevimli kuleleriyle göz okşayan yapılar. Aşağıda akan nehrin sesi ;yatıştmcı bir etki yaratı-yor. Binalar tertemiz ve iyi havalandırılmış, işçiler neşeli ve randımanlı çalışıyor. Louveteau Nehrinin coşkun suları üzerinde, dövme demirden yapılmış bir gökkuşağı gibi zarif bir kavis çizen Jubilee Köprüsünde gün batımını seyrederken, Chase Düğme Fabrikasının ışıklan göz kırparak ışıldayan sulara yansıyor ve insan kendini büyüleyici bir masal diyarında hissediyor.

Bu bilgi, makalenin yazıldığı devirde tamamen yalan sayılmazdı. Kısa bir süre için bile olsa, burada bir zamanlar yeterince refah ve başarı vardı.

İkinci resimde, frak paltosu, silindir şapkası ve uzun, beyaz favorileriyle dedem var, kendisi gibi parlak görünüşlü saygıdeğer adamların arasında, 1901 yılı Kanada turu sırasında şehrimize gelen York Dükü'nü bekliyor. Sonraki resimde Babam, Savaş Anıtı'nın önünde, açılış töreninde, elinde bir çe-lenkle duruyor. Uzun boylu, ciddi ve vakur yüzlü, bıyıklı ve bir gözü bantlı bir adam. Çok yakından bakınca yalnızca küçük siyah noktalardan oluşan bir küme gibi görünüyor. Resimden biraz uzaklaşıp babamın görüntüsünü netleştirmeye, sağlıklı gözünü seçmeye çalışıyorum. Ama bana bakmıyor, ufka doğru bakıyor, omurgası dik, omuzlan geri atılmış, nişan almış bir müfrezenin karşısında kendini siper etmiş gibi. Yiğit bir kahraman sanki.

Onun yanındaki resim, 1911 yılında Düğme Fabrikası'nı gösteriyor. Ağustosböceklerinin bacaklarına benzer, uzun, madeni kollu makineler, çelik dişliler ve çarklar, aşağı yukarı

inip kalkan ve düğmelerin kalıbını çıkaran pistonlar, önlerinde eğik bedenleriyle dizilmiş, elleriyle çalışan sıra sıra işçinin yer aldığı uzun tezgâhlar. Makineler erkekler tarafından çalıştırılıyor, başlarında siperlik, sırtlarında yeleklerle, gömlek kolları sıvanmış. Tezgâhlardaki işçiler ise kadın. Saçları dağınık, önlüklü kadınlar. Chase adının basılı olduğu kartlara

düğmeleri diken, kartına göre altı, sekiz ya da on iki düğme dikip sonra onları kutulara yerleştiren kadınlar.
Arnavut kaldırımlı açık alanın dibinde bir bar var, Whole Enchilada, Cumartesi günleri canlı müzik ve yerel bir bira fabrikasında üretildiği söylenen bira çeşitleri sunuyor. Dekor, fıçıların üzerine yerleştirilmiş tahta masalar ve bir tarafta duvara dizilmiş, eski tarz çam ahşabından localar. Cama asılmış menüde -içeriye hiç girmedim- egzotik bulduğum yemek adları sıralanmış. Üzerine peynir eritilmiş köfte, kumpir, nachos. Özellikle alt tabaka gençlerin rağbet ettiği, cıvık cıvık yağlı yemeklermiş bunlar, Myra öyle söylüyor. Myra'nm hemen girişte rezerve ettiği yuvarlak masalı bir yeri var. Böylece Whole Enchilada'da ne olup bitiyor, hiçbir şeyi kaçırmıyor. Burada bir pezevengin ve bir esrar satıcısının güpegündüz gelip yemek yediğini söylemişti bir seferinde. Heyecanlı bir fısıltıyla bana pezevengi ve esrar satıcısını işaret etmişti. Pezevenk, üç parçalı bir kostüm giyiyordu, borsa tellalına benziyordu. Esrar satıcısıysa bıyıklıydı ve blucin kumaşından bir takım giymişti, eski işçi sendikası liderlerine benziyordu.
Myra'nın işlettiği dükkânın adı Zencefilli Çörek Evi, Hediyelik Eşya ve Koleksiyon Parçalan Mağazası. Dükkânın tatlı ve baharatlı bir kokusu var. Kimyon kokulu bir oda spreyi sıkıyor. Pek çok değişik şey satılıyor bu dükkânda. Kapakları pamuklu kumaş kaplı reçel kavanozları, içine saman kokan kurutulmuş bitkiler doldurulmuş, kalp biçimli yastıklar, menteşeleri beceriksizce tutturulmuş ve yanına "geleneksel
7?
[yapımıdır" etiketi konmuş kutular, bir Menonite tarikatı tarafından dikildiği belirtilen yamalı "patchutork" yorganlar, sırıtan ördek kafalı tuvalet temizleme fırçaları. Myra'nın, büyük kent insanlarının kırsal hayat, atalarının yaşadığı kırsal tacra kasabası hayatı hakkındaki fikirlerine uyduğunu düşündüğü nesneler, yani evlerine dönerken yanlarında götürecekleri birkaç parça tarih. Benim hatırladığım kadarıyla, tarih hiçbir zaman bu kadar çekici ve sevimli olmamıştır, özellikle bu kadar temiz olmamıştır. Ama gerçek tarih olsa, onu asla satamazdınız çünkü insanlar içinde hiçbir şeyin kokmadığı bir geçmişe sahip olmayı tercih eder.
Myra bana, dükkânında sakladığı hazineler arasından seçtiği hediyeler vermeyi sever. Diğer bir deyişle, müşterilerinin satın almadığı nesneleri bana kakalar. İnce dallardan örülmüş, bir tarafı eğrilmiş bir küçük çelengi,

ananas süsle-meli, defolu bir ahşap peçete halkası setini, gaz kokusu parfümlü şişman bir mumu bu yolla edindim, örneğin. Bir doğum günümdeyse, yengeç pençeleri biçiminde parmaklan olan bir çift fırın eldiveni hediye etmişti. Eminim, iyi niyetle verilmiş bir armağandı bu.

Belki de, Myra beni yola getirmeye çalışıyor. O bir Bap-tist'tir. İş işten geçmeden, çok geç olmadan benim İsa'ya kavuşmamı -ya da tersi de söylenebilir- bekliyor olabilir. Böyle bir kültür onun ailesinde yoktu: Myra'nın annesi Reenie'nin Tanrı'yla arası pek sıkı fıkı değildi. İkisinin arasında karşılıklı bir saygı vardı. Örneğin başı derde girdiğinde tabii ki Tanrı'yı yardıma çağırırdı, bir avukatın yardımına başvurur gibi ama aynen bir avukatı yardıma çağırdığın zamanki gibi, yani başı gerçekten belaya girdiği zaman aklına gelirdi Tanrı. Yoksa onunla fazla haşır neşir olmazdı Reenie. En azından Tanrı'yı mutfağında istemezdi Reenie çünkü zaten elinde fazlasıyla iş olurdu.

Bir süre düşündükten sonra, Cookie Gremlin adlı kurabiye dükkânından yulaf ezmeli ve çikolatalı bir kurabiye, bir de plastik kapta köpüklü bir kahve satın aldım. Sonra banklardan birine oturup, kahvemi yudumlayarak, parmaklarımı yalayarak, ayaklarımı dinlendirerek, kasetçalardan gelen oynak ve hüzünlü şarkıları dinledim.

Düğme Fabrikası'nı, 1870'lerin başında, babamın babası, dedem Benjamin Chase kurmuş. Giyim kuşam ve onunla bağlantılı her şey için gerekli olduğundan, düğmelere büyük bir talep varmış, Kuzey Amerika kıtasının nüfusu hızla çoğaldığı için. Düğme ucuza mal edilen ve ucuza satılan bir ürün olduğundan ve (Reenie'nin dediğine göre) bu fırsatı farkedip, ondan yararlanacak kadar keskin bir zekâya sahip olduğu için, dedem kartlarını tam zamanında kullanmış.

Dedemin ataları 1820'lerde, ucuz arazi edinme ve inşaat yapma fırsatlarından yararlanmak üzere, Pennsylvania'dan gelmişler. Geldikleri bu kasaba, 1812 Savaşı'nda yakılıp yıkılmış. Hemen her şeyin yeniden inşa edilmesi gerekiyormuş. Kasabaya gelen bu göçmenlerin büyük çoğunluğu Alman kökenli ve koyu mezhepçi insanlarmış. Bunlar, -erdemli ve lümpen çiftçilerin yanı sıra, üç adet atlı gezgin rahip, iki adet beceriksiz arsa spekülatörü ve bir adet adi dolandırıcı peydahlamış olan- çalışkan ve ateşli, gözlerini ufuklara dikmiş, vizyon sahibi diyebileceğimiz yedinci kuşak püritenlerle çiftleş-mişler. Bu durum, dedemin karşısına bir kumar oyunu

gibi çıkmış. Oysa dedemin oynadığı tek kumar kendine karşı oynadığı kumardı.
Dedemin babası, Port Ticonderoga'nun ilk değirmen sahiplerinden biriymiş. Her şeyin su gücüyle işletildiği zamanlarda kullanılan mütevazı bir buğday değirmeni sahibiymiş-O zamanların deyimiyle "inme" inip öldüğünde, dedem yirmi
79
altı yaşındaymış. Değirmeni miras almış, üstüne biraz borç-lanmışı Amerika Birleşik Devletleri'nden düğme fabrikası için makineler getirtmiş. Atölyede ürettiği ilk düğmeler, ahşap ve kemikten, daha süslü olanlarıysa inek boynuzundan yapmıyormuş. Kemik ve inek boynuzları, çevredeki mezbahalardan yok pahasına satın alınıyor, ahşap ihtiyacı ise, çevredeki insanların ortalıktan temizleme amacıyla yakmakta oldukları ağaç kütükleri ile sağlanıyormuş. Etrafta bu kadar ucuz hammadde, ucuz işgücü ve büyüyen bir pazar olursa, kim başarısız olur ki?
Dedemin fabrikasında üretilen düğmeler, benim genç kızlığımda en hoşuma giden türden düğmeler değildi. Orada üretilen düğmeler, inci gibi küçücük, zarif ya da kadınların beyaz deri eldivenlerine taktığı türden düğmeler değildi. Zarif bir ayakkabının yanında lastik çizmeler nasıl durursa, bizim ailenin ürettiği düğmeler de öyleydi: Kaba saba ve kullanışlı düğmeler, palto, iş önlüğü ve iş gömlekleri için yapılan-sağlam ve incelikten yoksun. Arkadan iliklemeli, uzun paçalı don düğmesi ya da erkek pantolonu ön düğmeleri de olabilirdi bunlar. İlikleyip gizledikleri şeyler sallantılı, kolayca incinebilir, utanç verici ve kaçınılmaz bölgelerdi, insanların ihtiyaç duyduğu ama ayıpladığı şeyler yani.
İşte böyle düğmeler üreterek para yapan bir adamın kız torunları olmak ne kadar cazip bir olaydı, anlaması zor değil. Ama işin içine para ya da paranın yalnızca söylentisi bile girse, olay göz kamaştırıcı bir boyut kazanır, dolayısıyla Laura ve ben oldukça havalı kızlar olarak büyüdük. Ve Port Tıconde-roga'da hiç kimse bizim düğmelerin acayip ya da küçümsenecek şeyler olduğunu düşünmezdi. Düğmeler gayet ciddiye alınırdı, pek çok insanın geçimi ve yaşamı buna bağlıydı çünkü.
Dedem yıllar içinde başka imalathaneler satın alarak, da fabrikaya çevirdi. Bir içgiyim ve kombinezon örme

fabrikası, bir çorap fabrikası ve kül tablası gibi seramik eşyalar üreten bir fabrikası daha vardı. Dedem fabrikalarındaki koşullarla gurur duyardı. Bir çalışanı cesaret edip bir şikâyette bulunacak olsa onu dinlerdi, bir kaza olduğunda, haberi olursa, üzülürdü. Mekanik gelişmelere ve her türlü ilerlemeye ayak uydururdu. Şehirde elektrik ışığını kullanmaya başlayan ilk fabrikatördü. Fabrikaların çevresindeki çiçek yataklarının işçilerine moral verdiğini düşünürdü, ucuz, gösterişli ve dayanıklı oldukları için özellikle zinya çiçeklerini ve aslanağızları-nı severdi. Kadın işçilerin fabrikada, evlerinin oturma odasında olduğu kadar güvende olduklarını söylerdi. (Evlerinde birer oturma odası olduğunu ve bu odaların güvenli olduğunu varsayıyordu. Dedem her zaman insanlar hakkında iyi şeyler düşünmeyi severdi.) İşyerinde sarhoşluğa, kaba konuşmalara ve gevşek davranışlara kesinlikle hoşgörüsü yoktu.

Daha doğrusu, Chase Endüstrileri Tarihi adlı kitapta böyle yazıyordu. Bu, dedemin 1903 yılında kendi yazdırdığı ve bastırdığı, yeşil deri kapaklı ve üstünde altın kabartma, ciddi ve oturaklı imzasının bulunduğu bir kitaptı. Bu hantal kitabı birlikte iş yaptığı kişilere armağan ederdi. Adamlar şaşırırdı herhalde ya da şaşırmazlardı. Doğru yapılmış bir iş sayılırdı bu kitap herhalde çünkü öyle olmasaydı, büyükannem Adelia dedeme izin vermezdi.

Park bankında oturup bisküvimi kemirmeye devam ettim. Kocaman, inek ayağı büyüklüğünde bir tür kurabiyeydi bu. Şimdilerde ne kadar lezzetsiz, kolayca ufalanan ve yağlı kurabiyeler yapıyorlar. Bir türlü de bitmiyordu. Bu kadar sıcak ha-vada yenecek şey değildi zaten. Biraz başım dönmeye başladı,

kahveden olsa gerek.

Kahve bardağını yanıma koydum. Bastonum kayıp yere düştü. Yan yan eğilerek kaldırmaya çalıştım ama yetişeme'

___

__81

- Dengemi kaybettim ve kahveyi devirdim. Eteğimin altında kahvenin sıcaklığını duydum. Ayağa kalktığımda, önümde kahverengi bir leke görünecek, altıma kaçırmışım gibi. İnsanlar öyle düşünecek.

Böyle anlarda neden herkesin bize baktığını düşünürüz? Genellikle hiç kimse bakmaz. Ama Myra bakıyordu. Geldiğimi görmüş olmalı, beni seyrediyordu herhalde. Hemen dükkândan fırlayıp yanıma geldi. "Yüzün kâğıt gibi, bitkin görünüyorsun" dedi. "Gel üstünü temizleyelim! Allah iyiliğini versin, ta buraya kadar yürüdün mü yoksa? Yürüyerek dönemezsin artık! Walter'ı çağırayım, o seni eve götürür."
"Bırak ben yaparım" dedim ona. "Benim bir şeyim yok." Yine de bıraktım silsin üstümü.
Avilion
Nemli havalarda hep olduğu gibi, kemiklerim sızlıyor yine. Geçmiş yılların sızısı gibi, çoktan olup bitmiş ama hâlâ acısını hissettiğimiz şeyler gibi. Ağrı arttığı zaman uyuyamıyorum. Her gece uykuya hasretle yatıyor, istekle bekliyorum ama önümden uçuşup giden perdeler gibi bir türlü yakalayamıyo-rum uykuyu. Uyku hapları var, tabii ama doktor kullanmamamı tembihledi.
Dün gece, saatler süren ıslak bir debelenmeden sonra, yataktan kalktım, çıplak ayaklarla, merdiven penceresinden süzülen sokak lambasının solgun ışığında yanımı yöremi yok-taya yoklaya aşağı indim. Alt kata salimen vardığımda ayaklarımı sürüyerek mutfağa girdim, buzdolabının puslu parlaklığında yiyecek bir şeyler arandım. Canımı çeken pek bir şey yoktu. Porsumuş birkaç sap kereviz, kenarları hafif mavileş-
miş birkaç ekmek dilimi, yumuşamış bir limon. Yağlı kâğıda sarılı, yarı şeffaf ve ayak tırnağı kadar sert bir peynir parçası. Yalnız yaşayanların alışkanlıklarına kapıldım ben de. Aklıma geldikçe, düzensiz yemek yer oldum. Sinsi sinsi atıştırmalar, gizli gizli pikniklemeler. Parmağımı doğrudan kavanozun içine daldırıp bir tadımlık yerfıstığı ezmesi tıkıştırdım ağzıma. Niye kaşık kirletmeli ki?
Bir elimde kavanoz, bir parmağım ağzımın içinde öyle dururken, sanki biri içeri girmek üzereymiş gibi bir duyguya kapıldım. Başka bir kadın, evin sahibi, görünmeyen bir kadın bana kendi mutfağında ne işim olduğunu soracakmış gibi geldi. Bu duyguya daha önceleri de kapılmıştım, hatta en meşru ve gündelik hareketleri yaparken bile -bir muz soyarken, örneğin ya da dişlerimi fırçalarken- sanki başkasının alanına tecavüz ediyormuşum gibi gelirdi.

Geceleri ev her zamankinden daha yabancılaşıyor. On odalarda dolaştım, dengemi kaybetmemek için duvarlara tutuna tutuna yemek odasına ve oturma odasına girdim. Çeşitli eşyalarım kendi gölgelerinin havuzu içinde yüzüyordu, benden bağımsız, benim sahipliğimi reddedercesine. Bir hırsızın gözüyle baktım onlara, çalma riskine değecek ya da rahatlıkla bırakabileceğim ne vardı aralarında. Hırsızların alacağı şeyler belliydi: Büyükannemden kalma gümüş çaydanlık, belki el-boyaması porselenler. Monogramlı kaşık setinden geriye kalanlar. Televizyon seti. Gerçekten istediğim hiçbir şey yoktu. Öldüğüm zaman, biri bütün bunları elden geçirecek, atılacakları atacak. Bu işi Myra üstlenir, garanti. O, beni Reenie'den miras aldığını düşünür çünkü. Güvenilir aile avukatı rolünü oynamayı sever. Onun yerinde olmak istemezdim: Her hayat, daha yaşanırken bile, bir çöplük gibidir, bir ölünün arkasından temizlik yaptığınızda, bir gün sıra size geldiğinde ne kadar plastik çöp torbası doldurulacağını daha iyi anlarsınız.

____83

Timsah biçimli fındık kıracağı, bir teki kalmış sedef kol rlüemesi, dişleri kırılmış kaplumbağa kabuğundan tarak. Kırık gümüş çakmak, altlığı olmayan bir fincan, sirkesiz bir sirke şişesi. Yuvanın dağılmış kemikleri, paçavralar, yadigarlar. Gemi enkazından karaya vuran kırık çömlek parçalan.

Bugün Myra beni bir elektrikli vantilatör almaya ikna etti. Uzun ayaklı bir vantilatör, kullanmakta olduğum uyduruk, gıcırtılı aletten daha iyi bir şey. Aklında bir tane varmış, Jo-gues Nehri köprüsünün orada yeni açılan alışveriş merkezinde satılan indirimli bir ürün. Beni otomobiliyle oraya götürecek: Zaten o tarafa gidiyormuş, hiç zahmet olmazmış. Böyle bahaneler uydurması moralimi bozuyor.

Yolumuz Avilion'dan geçiyordu, daha doğrusu bir zamanlar Avilion olup şimdi çok üzücü bir biçimde değişime uğramış olan o yerden. Şimdi adı Valhalla. Hangi geri zekâlı, bir yaşlılar yurdu için böyle bir isim bulabildi? Hatırladığım kadarıyla, Valhalla insanların öldükten sonra gittikleri yerdi, ölmeden az önce değil. Ama belki bir noktaya dikkat çekilmek isteniyordu.

Seçkin bir mevkide konumlanmıştır Avilion. Louveteau Nehri'nin doğu yakasında, Jogues ile birleştiği noktada kurulmuş, dolayısıyla romantik bir

çağlayan manzarasının yanı sıra, yelkenli tekneler için güvenli bir sığınak da sunar. Ev büyüktür ama şimdi sıkış tıkış görünüyor, savaştan sonra mantar gibi biten iğreti görünüşlü bungalov tipi evler tarafından kö-Şeye sıkıştırılmış. Ön verandada üç yaşlı kadın oturuyordu, tekerlekli sandalyede olan biri çaktırmadan sigara içiyordu, tuvalette sigara içen yaramaz ergen çocuklar gibi. Allah bilir, Yakında yakarlar evi.

Yaşlılar yurduna dönüştürdüklerinden beri Avilion'un içine girmedim. Eminim bebek pudrası, sidik ve haşlanmış

bayat patates karışımı bir kokusu vardır. Onu eskiden olduğu gibi hatırlamak isterim, benim bildiğim, daha o zamandan eskimeye ve çökmeye başlamış haliyle bile tercih ederim. Geniş, serin holler, büyük ve cilalı bir mutfak, antredeki küçük, yuvarlak, kirazağacmdan masanın üstündeki Sevr vazonun içindeki kurutulmuş çiçek dallarıyla. Yukarıda, Laura'nın odasındaki şömine mermerinin bir köşesi kırıktır, demir ayaklığı düşürmüştü ordan, tipik marifetlerinden biri. Artık, bunu bilen tek insan benim. Tipine bakıldığında -şeffaf cildi, esnek ve yumuşak görünümü, uzun balerin boynuyla- insanlar Laura'nın zarif davranışlı biri olduğunu zannederlerdi.

Avilion, standart kireç taşından yapılmamıştı. Mimarları daha alışılmamış bir şey tasarlamışlar, sonuçta birbirlerine çimentoyla yapıştırılmış parke taşlarından bir bina inşa edilmiş. Uzaktan bakıldığında sivilcelerle doluymuş gibi bir etki yaratıyor, dinozor derisi ya da masal kitaplarındaki dilek kuyuları gibi. Şimdiki düşünce tarzıma göre, bir aşırı heves mozolesi, bir anıt kabir.

Özellikle zarif bir ev denemez ama bir zamanlar, kendi tarzında etkileyici bir yapı olduğu düşünülürdü. Bahçesinden kavisli bir araba yoluyla ulaşılan, Gotik üsluplu küçük bir kulesi olan zengin bir tüccar sarayı. Her iki nehir manzarasına da hâkim, yarım daire biçimli geniş verandasında, yüzyıl başında, çiçekli şapkalar giyen hanımlara, uyuşuk yaz ikindilerinde çay sunulurdu. Garden partilerde çalan yaylı çalgılar kuarteti yine verandada konuşlanır, büyükannem ve arkadaşları amatör tiyatro gösterileri için, gün batımmda meşalelerle aydınlatılan bu verandayı kullanırdı, Laura'yla ben altına saklanırdık. Artık çürümeye başlamış verandanın iyi bir boyaya ihtiyacı var.

Bir zamanlar bahçede bir kameriye, çevresi duvarla örülü bir mutfak bahçesi, süs çiçeği yatakları, kırmızı süs balıkla-

_

___85

rının yüzdüğü nilüfer çiçekli bir havuz ve buharla ısıtılan, içinde eğreltiotlarının, küpeçiçeklerinin, ara sıra limon ve mayhoş portakal ağaçlarının yetiştirildiği bir kış bahçesi vardı. Bir bilardo salonu, bir çalışma odası ve şöminenin üstünde mermer bir Medusa heykelinin durduğu bir kütüphane vardı. 19. yüzyıl tarzında, uzak ve mesafeli bakışlı, kafasından ıstıraplı düşünceler gibi kıvranarak çıkan yılan saçları ile çok güzel bir Medusa başıydı bu. Şömine mermeri Fransa'dan gelmişti: Aslında başka bir parça, şarap tanrısı Baküs'lü ve asma yapraklı bir şey ismarlanmıştı ama yerine Medusa gelmişti. İade edip yenisini istemek için çok uzak olduğundan, bunu kullanmaya karar vermişler.

William Morris duvar kağıdıyla kaplı, koskocaman ve loş bir yemek odası vardı, Çilek Hırsızı desenli duvar kâğıtlı. Bronzdan yapılma, nilüfer çiçeği desenli kollan olan bir avize ve İngiltere'den ithal edilmiş, Tristan ve Isolde'nin mitolojik öyküsünden bölümler aktaran, kabartma vitraylı üç adet pencere vardı. (Yakut kırmızısı bir kapta aşk iksiri sunulurken, Tristan dizlerinin üzerine çökmüş, Isolde arzuyla ve dalga dalga sarı saçlarıyla sevgilisinin üzerine eğilmiş halde. Cam üstünde tasvir etmesi zor bir konu. Yalnız ve mahzun bir Isolde, eflatun giysileri içinde ve yanında arpıyla birlikte.)

Bu evin mimari tasarımı ve dekorasyonu büyükannem Adelia tarafından denetlenmiş. Büyükanne Adelia ben doğmadan önce ölmüş ama bütün işittiklerime göre, ipek kadar ince, salatalık kadar sakinmiş ama kemik testeresi gibi bir iradesi varmış. Ayrıca, Kültür işleriyle ilgilendiği için manevi otorite sahibiymiş. Bugünlerde değil ama eskiden insanlar Kültürün sizi daha iyi bir insan yapacağına inanırlardı. İnsanı iliştireceğine inanırlardı, en azından kadınlar böyle düşünürdü. Henüz Hitler'i opera seyrederken görmemişlerdi.

Adelia'nın kızlık adı Monfort'tu. Köklü, en azından Ka-

nada için köklü sayılan bir aileden geliyordu. İkinci kuşak Montrealli İngiliz ile Huguenot Fransız'ı karışımıydı. Bu Monfort'lar bir zamanlar varlıklı

insanlarmış ama biraz riskli spekülasyonlara girdiklerinden, biraz da ataletlerinden ötürü, daha o zamanlar inişe geçmişlerdi. Dolayısıyla, Adelia'nm evlenme çağı gelip geçmeye başladığı ama ortalıkta bâlâ uygun bir koca adayı gözükmediği için Adelia para ile, ham parayla, düğme parasıyla evlenmeye karar vermiş. Ondan bu parayı rafine etmesi bekleniyordu, petrol rafine eder gibi.

(Adelia evlenmedi, evlendirildi, derdi Reenie, zencefilli çöreklerinin hamurunu açarken. Aile tarafından ayarlanmış bir evlilik bu. O tür ailelerde öyle yapılırdı. Hem kim diyor eşini kendin seçmekten daha kötü ya da daha iyi bir şey bu diye? Her halükârda, Adelia görevini yaptı, şanslıydı üstelik, dişleri uzamaya başlamıştı bile, evlendiğinde 23'ünde olmalıydı, o zamanlar için tohuma kaçmış sayılırdı.)

Dedemle büyükannemin bir fotoğrafını hâlâ saklarım. Çiçekli dallarla süslü gümüş bir çerçeve içine konmuş, düğünlerinden hemen sonra çekilmiş bir resim. Zeminde püsküllü kadife bir perde ve iki büyük bitki saksısı görülüyor. Büyükannem Adelia uzun bir kanepeye yaslanmış, kaim gözkapaklı, yakışıklı bir kadm, kat kat kumaşlı bir elbise giymiş, uzun ve çift sıra bir inci kolye takmış, dantel bir yakayla süslü boynunu ileri uzatmış, beyaz kollan tavuk göğsü kadar kemiksiz. Dedem Benjamin, resmi bir takım elbise giymiş, Adelia'nm arkasında oturuyor, oturaklı ama mahcup bir duruşu var, sanki oldubittiye getirilmiş gibi. İkisi de korse giy
miş.

O yaşa geldiğimde -onüç, ondört gibi- Adelia'yla ilgili
romantik düşüncelerim olurdu. Geceleri penceremden dışarı, çimenlik bahçeye, ay ışığında gümüş bir renk almış süs bitkisi yataklarına bakar ve onu, beyaz dantel akşamüstü giysisi'
nin eteklerini sürükleyerek, arzuyla yürürken hayal ederdim, pudaklarına biraz bitkin, dünya işlerinden usanmış, hafif alaycı bir gülümseme oturturdum. Sonra bir de âşık icat ettim- Onunla kış bahçesinin önünde buluşuyordu. O zamanlar artık kış bahçesi bakımsızlık içindeydi. Dedemin buharla ısıtılan portakal ağaçlan yetiştirmeye ilgisi yoktu ama ben orayı kafama capcanlı yerleştirmiş, içine sera bitkileri kondurmuştum- Orkide ya da kamelya olabilirdi. (Kamelyanın ne olduğunu bilmiyordum ama kitaplarda okumuştum.) Büyükannem ve sevgilisi kış bahçesine girerlerdi... ve ne yaparlardı? O konuda fazla bir fikrim yoktu.

Gerçekteyse, Adelia'nın bir sevgilisi olma olasılığı sıfırdı. Şehir fazlasıyla küçüktü, manevi değerler fazlasıyla kasabalıydı, Adelia'nın kaybedecek çok şeyi vardı. Aptal değildi. Ayrıca kendine ait parası da yoktu.
Ev sahibesi ve evin yöneticisi olarak Adelia, Benjamin Chase için yeter de artardı bile. İnce zevki ile gurur duyardı, ve dedem bu konuda daima ona danışırdı çünkü Adelia'yla evlenme nedenlerinden biri bu kibar zevkiydi. Dedem evlendiğinde kırk olmuştu bile. O zamana dek çok çalışmış, servetini kurmuştu, artık parasının karşılığını almaya kararlıydı, yani yeni karısının, kendi giyim-kuşamına karışmasına, sofra adabı konusunda azarlamasına izin verme zamanı gelmişti. Kendi çapında dedem de Kültür istiyordu, en azından hayatında bunun somut kanıtlarını görmek istiyordu. Doğru porselen takımını almak istiyordu.
Aldı da. Bunun yanı sıra, kereviz ve tuzlu fındıkla başlayıp çikolata ile biten on iki değişik yemekli akşam ziyafetlerine de sahip oldu. Konsome, rissole, timbale, balık, rosto, peynir, meyve, kesme camdan kâsede sunulan sera üzümleri. Şimdi düşündüğümde, demiryolu oteli yemekleri ya da transatlantik gemi yemekleri diyorum bunlara. Port Tıconderoga'ya başba-
oo
kanlar gelirdi. Artık şehrimizde, politik partilere sağlayacakları desteğe büyük değer verilen, birkaç önemli büyük sanayici vardı çünkü. Bu ziyaretçiler geldiklerinde Avilion'da kalırdı. Dedem Benjamin'in üç başbakanla ayrı ayrı çekilmiş fotoğrafları vardı, altın çerçevelere konup kütüphaneye asılmıştı: Sir john Sparrow Thompson, Sir Mackenzie Bowell, Sir Charles Tupper. Bizde yedikleri yemeği burada kendilerine sunulan her şeye tercih ediyorlardı, belli.
Adelia'nm görevi, bu yemekleri tasarlayıp düzenlemek, sonra da onları yerken başkalarına görünmemeye çalışmaktı. Görgü kurallarına göre, yanında başkaları varken, yemeğine ancak çatalını batırabilirdi: Çiğnemek ve yutmak hayvanlara mahsus kaba davranışlardı. Herhalde, daha sonra odasına bir tepsi götürüyorlardı. O da on parmağıyla birden yiyordu.
Avilion 1889'da tamamlandı ve Adelia tarafından vaftiz edildi. Adı Tennyson'ın bir şiirinden alınmıştı:
Avilion dedikleri bu nehir adasına
Dolu yağmaz, ne yağmur ne de kar,
Rüzgâr bile sesini yükseltmez orada;

O, uçsuZ'bucaksız çayırları ve meyve bahçeleri ile
Mutlu ve zarif yaşar;
Yaz denizi sularıyla evlerini taçlandırır...
Bu şiir parçasını Adelia Noel kartının sol iç sayfasına bastırt-mıştı. (İngiliz zevkine göre Tennyson artık biraz demode olmuştu, o sıralar Oscar Wilde'm yıldızı yükseliyordu, en azından daha gençler arasında ama zaten Port Ticonderoga'da her şey biraz demodeydi.)
İnsanlar, yani bizim şehirdeki insanlar, herhalde bu şiirle alay etmişlerdi: Züppelik taslayanlar bile Adelia'dan, Hanı-

mefendi Hazretleri ya da Düşes diye bahsederdi ama Hanıme-fendi'nin davet listesine alınmazlarsa çok incinirlerdi yine de. Noel kartlarıyla ilgili şöyle sözler etmiş olabilirler: Vah vah, dolu ve kardan yana çok şanssız- Belki bu konuda Tanrıyla bir çift k*/ edecektir. Fabrikalardaysa, belki şöyle konuşmalar geçmişti: Uçsuz bucaksız çayırları ve meyve bahçelerini gören var mı aranızda? Giydiği elbiselerin üstündekilerden başka meyve yü' 7Ü gördüğümüz yok. İşçilerin konuşma tarzını bilirim, pek de' ğiştiğini de sanmıyorum.
Adelia'nın o Noel kartıyla gösteriş yaptığı kesindi ama ben bunun ötesinde bir şey olduğuna da inanıyorum. Avilion, Kral Arthur'un ölmeye gittiği yerin adıydı aynı zamanda. Eminim, Adelia'nın bu adı seçmesi, kendini ne kadar ümitsizce sürgünde hissettiğini gösteriyordu: Kendini zorlayarak, sırf irade gücüyle, mutlu bir adada yaşıyor taklidi yapabilirdi ama hiçbir zaman gerçek bir mutluluk değildi bu. Adelia salon hayatı istiyordu. Yanında sanatçılar, şairler, besteciler, bilim adamları vb olsun istiyordu, ailesinin varlıklı olduğu zamanlarda ziyaret ettiği İngiltere'deki üçüncü koldan kuzenlerinin evlerinde gördüğü hayatı istiyordu. Geniş çimenlik bahçeleriyle altın gibi bir yaşam.
Ama Port Tıconderoga'da böyle insanlar yoktu ve Ben-jamin yolculuk yapmayı reddediyordu. Fabrikalarının yakınında olması gerektiğini söylüyordu. Büyük olasılıkla aslında, düğme üretimi yüzünden kendisine bıyık altından gülecek insanların arasına sürüklenmek, hangi yiyecek için kullanılaca-ğ'nı bilmediği çatal bıçak parçalarıyla karşılaşmak, Ade-lıa nm kendisinden utanmasına neden olmak istemiyordu.

Adelia kocası olmadan yolculuk yapmaya istekli değildi, ne Avrupa'ya ne başka biryerlere. Kendini fazlasıyla kaptırıp ır daha geri dönmemekten korkuyordu herhalde. Ordan sürüklenmekten, yavaş yavaş, sönen bir balon gibi para
90_____
tüketmekten, art niyetli, kibar ve ahlaksız beylere yem olmaktan ve sonunda ağza alınmayacak kadar aşağılara düşmekten korkuyordu. Onun gibi bir gerdanın varsa, böyle bir akıbet uzak bir olasılık da değildi hani.
Başka uğraşların yanı sıra, Adelia heykel sanatıyla da ilgileniyordu. Kış bahçesinde iki tane taştan sfenks -Laura ile onların sırtına çıkardık- ve bir de taş bankın arkasından ürkünç gözlerle sıçrayan, sivri kulaklı bir faun heykeli vardı. Faun'un mahrem bölgeleri upuzun bir asma yaprağıyla sarmalanmıştı. Nilüfer havuzunun yanında ise, bir su perisi oturuyordu, küçük, ergen memeli, saçlarını mermerden bir örgü halinde bir omzundan sarkıtmış, bir ayağını çekingence havuza daldırmış gösterişsiz bir kızdı. Onun yanıbaşmda oturup elma yer, ayaklarında yemlenen kırmızı süs balıklarını
seyrederdik.
(Bu heykel parçalarının "otantik" olduğu söylenirdi, ama neyin otantiği? Ve Adelia bunları nasıl edinmişti? İşin içinde bir dizi üçkâğıt olduğundan şüpheleniyorum. Kim olduğu şüpheli Avrupalı bir aracının, bunları yok pahasına satın alıp, altlarına sahte birer mühür kazıyıp, sonra da oralardan göndererek Adelia'ya kazıkladığı ve fiyat farkını da cebine attığı yolunda bir his var içimde. Yerinde bir tahminle, zengin bir Amerikalı diye etiketlediği Adelia'nm, herhangi bir sahtekârlıktan işkillenmeyeceğini düşünmüştür.)
İki melekli aile kabristanını tasarlayan da Adelia'ydı. Dedemin çoktan toprağa karışmış atalarının kalıntılarını çi' kartıp onları da bu kabristana gömdürmek istemiş, bir hanedan oldukları izlenimini vermek için. Ama dedemin bunu yapmaya fırsatı ya da niyeti olmamış. Sonuçta, mezarlığa ilk gömülen Adelia'nm kendi olmuş.
Adelia hayata veda ettiğinde, dedem Benjamin acaba rahatlamış mıydı? Karısının yüksek standartlarına hiçbir ı&
91
man erişemeyeceğini bilmekten artık usanmış olabilirdi. Yine de Adelia'ya, âdeta huşu içinde bir hayranlık duyardı. Örneğin onun ölümünden sonra

Avilion'da hiçbir şeyin değişti-rilmesini istemedi: Hiçbir tablonun yeri değiştirilmedi, hiçbir mobilya yenilenmedi. Herhalde, tümüyle evin kendisinin, Adelia'ya bir saygı anıtı olmasını istemişti.
İşte böylece, Laura ve ben, aslında Adelia tarafından yetiştirildik. Onun evinde büyüdük. Diğer bir deyişle, onun kendisi hakkındaki algılayışa, kavrama uygun olarak büyütüldük. Bizim gerçekte olmadığımız ama Adelia'nın olmamızı istediği tarzda. Ama artık hayatta olmadığı için, onunla tartışma imkânımız yoktu.
Babam, üç erkek çocuğun en büyüğüydü. Çocukların her birine, Adelia'nın bulduğu iddialı adlar verildi: Norval, Edgar ve Percival. Wagner'den esintiler taşıyan ama Kral Arthur devrinden kalma isimler. Çocuklar, Uther ya da Sigmund ya da Ulric gibi adlar verilmedikleri için şükrediyorlardı herhalde. Dedem Benjamin oğullarının üstüne titriyordu ve düğme imalatı işini öğrenmelerini istiyordu ama Adelia'nın daha yüce amaçları vardı. Onları, Benjamin'in ve makinelerinin ka-balaştıramayacağı, Port Hope'daki Trinity College School'a gönderdi. Adelia kocasının maddi zenginliğini takdir ediyordu ama bu zenginliğin kaynağını örtbas etme çabasındaydı.
Oğlanlar yaz tatilinde eve dönerlerdi. Yatılı orta öğrenim ve sonra üniversite yıllarında, babalarına güler yüzlü bir horgörüyle bakmayı öğrendiler, azıcık bile Latince bilmiyordu babaları, kendilerinin aksine. Aralarında, babanın tanımadığı insanlardan söz ediyor, onun hiç bilmediği şarkıları söylüyor, anlayamayacağı şakalar yapıyorlardı. Babalarının, yine Adelia tarafından, onun Gotik sanata hayranlığı ile adı Korıan Water Nixie adlı yelkenlisiyle ay ışığında gezmeye çıkı-
yorlardı. Edgar mandolin, Percival banjo çalıyor, gizli gizli bira içiyor ve çapanın düğüm olan ipini çözmeyi babalarına bırakıyorlardı. Babalarının yeni aldığı iki otomobille, yılın altı ayı kar, çamur ve sonra tozla berbat hale geldiği için gidecek doğru dürüst bir yol olmasa bile, çevrede tur atıyorlardı. Yoldan çıkmış kızlarla, özellikle daha genç olan iki oğlanın, para karşılığı takıldığı söylentisi dolaşıyordu ortalıkta. Bu hanımlara hizmetlerinin sonucunun karşılığı verilmeliydi, değil mi, yoksa ortalıkta gayrimeşru bir sürü Chase bebeğinin dolaşmasını kim isterdi? Ama bu kızlar bizim şehirden değildi, dolayısıyla bizim çocukların bir suçu yoktu, kızların sorunuydu bu, en azından erkeklere göre böyleydi. Şehir halkı, bizim delikanlılara biraz alayla bakardı ama fazla değil: Onların yeterince

sağlam ve güvenilir ve sempatik çocuklar olduğu fikrinde birleşiyorlardı. Edgar ve Percival, Eddie ve Percy diye çağrılıyordu ama daha çekingen ve ciddi tavırlı olan babarna her zaman Norval denirdi. Üçü de hoş tipli çocuklardı, bütün erkek çocukların olması beklendiği gibi, biraz vahşi. "VaKşi" ne demek aslında, tam olarak?

"Üçü de birer serseriydi" demişti Reenie bana, "ama hiçbiri alçak bir adi değildi".

"Ne fark var aralarında?" diye sordum. İçini çekti. "Umarım, hiçbir zaman bu farkı anlamak zorunda kalmazsın."

Adelia 1913 yılında, kanserden öldü. Adı konulmayan, dolayısıyla herhalde jinekolojik bir hastalıktan gitmişti. A^de-lia'nm hastalığının son ayında, Reenie ile annesi, mutfakta yardım etsinler diye çağırılmıştı ve olan biten her şey "Re-enie'yi, ki o yıl 13 yaşındaydı, derinden etkilemişti. "Acısı o kadar çoktu ki, her dört saattte bir morfin veriyorlar, başunda hemşireler 24 saat bekliyordu. Ama Adelia yatakta kalmayı

eddediyordu, canını dişine takmış direniyordu, her zamanki gibi güzel giyimli ve bakımlıydı ama acıdan yarı yarıya aklını i gçirrruş olduğunu hemen anlayabilirdiniz. Soluk renkli giysileri ve başında peçeli büyük şapkasıyla bahçede gezinirken eörürdüm onu. Müthiş zarif bir duruşu ve birçok erkekten da-ha metin bir karakteri vardı o kadının. Sonunda, kendi iyiliği için, onu yatağa bağlamak zorunda kaldılar. Dedenizin kalbi paramparçaydı, bütün canlılığını yitirmişti." Aradan zaman geçtikçe ve ben bu olaydan eskisi kadar etkilenmemeye başladığımda, Reenie hikâyesine eklemeler yapıyordu: Zorla bastırılan çığlıklar, inlemeler, ölüm döşeğinde ettirilen yeminler. Reenie'nin bu sahneleri anlatmaktan maksadı tam olarak neydi, emin değildim. Benim de acıya böyle cesaret, metanet ve dirençle göğüs germem gerektiğini mi ima ediyordu, yoksa bu korkunç ve asap bozucu ayrıntıları anlatmaktan bir çeşit zevk mi alıyordu? Her ikisi de, herhalde.

Adelia öldüğünde, üç oğlu artık büyümüş sayılırdı. Annelerini özlediler mi, yasını tuttular mı? Elbette. Annelerinin kendilerine bağlılığı karşısında şükran duymamaları mümkün değildi. Yine de, Adelia oğullarının dizginlerini sımsıkı, elinden geldiğince sıkı tutardı. O ölünce, gemler, tasmalar gevşemişti muhakkak.

Çocukların hiçbiri düğme işine girmek istemedi, annelerinin horgörüsü onlara da geçmişti ama Adelia'nın gerçekçiliği onlarda yoktu. Paranın ağaçta büyümediğini biliyorlardı ama nerede büyüdüğü hakkında pek bir fikirleri de yoktu. Norval -yani Babam- hukuk okumayı ve ilerde politikaya kılmayı düşünüyordu, ülkesini daha fazla refaha kavuşturmak için planları vardı. Diğer iki genç seyahat etmek istiyordu: Percy üniversiteyi bitirince, birlikte Güney Amerika'yı e§fe çıkmaya, altın aramaya hevesliydiler. Serüven yolları OtÜarı çağırıyordu.

94

Peki ama Chase Endüstrileri'ni kim devralacaktı? Chase ve Oğulları olmayacak mıydı? Benjamin canını dişine takıp boşuna mı uğraşmıştı bunca yıl? Aradan geçen zaman içinde Benjamin, kişisel hırsları ve özlemleri için değil, daha asil bir amaç uğruna çalıştığına inandırmıştı kendini. Bir servet oluşturup vasiyet etmişti ve bunun kuşaktan kuşağa geçmesini istiyordu.

Yemek sofralarında, Umanda ve teknede tekrar tekrar tartışılan bu konunun altında Benjamin'in sitemli, ayıplayıcı tonu gizliydi hep. Ama oğlanlar inat ettiler. Eğer istemiyorsa, genç bir adama hayatını zorla düğmelere adamasını söyleyemezdiniz. Babalarını düş kırıklığına uğratmak istemezlerdi, ama sıradan, yavan bir hayatın moral bozucu yükünü de taşımak istemiyorlardı.

Çeyiz

Yeni vantilatör alındı. Büyük bir karton kutu içinde parça parça geldi, Walter tarafından, aletler kullanılarak, monte edildi. İşini bitirdiğinde, "Bu kızın işi tamam" dedi Walter.

Walter'e göre, bir tekne, otomobil motoru, bozuk bir lamba ya da radyo vb yani erkekler tarafından kurcalanıp tamir edilebilen, âdeta yepyeni hale getirilen her türlü alet, elektrikli eşya "dişi"dir. Neden bilmiyorum ama bunu güven verici buluyorum. Belki, kalbimin çocuksu ve inanç dolu bir köşesinde, Walter'in alet takımını, kerpetenlerini çıkarıp, beni de tamir edebileceğini düşünmek hoşuma gidiyor.

Yüksek ayaklı vantilatör yatak odama yerleştirildi. Eskisini aşağıya verandaya indirdik, arkadan enseme essin diye-Hoş ama biraz tedirgin edici bir duygu, sanki soğuk bir el ya'

95

asça omzuma dokunuyormuş gibi. Böylece havalanarak, tahta masama oturmuş, elimde kalem çiziktiriyorum. Hayır, ciziktirmiyorum, tükenmez kalemler artık çiziktirmiyor, sözcükler yumuşak ve sessizce sayfa üstünde kayıyor. Zor olan, onları kolumdan aşağı doğru akıtmak, parmaklarımı sıkarak dışarı çıkartmak.

Alacakaranlık çöktü. Hiç rüzgâr yok. Aşağıda hızla akan nehrin bahçeyi aşıp gelen sesi sanki derin bir iç çekiş. Mavi çiçekler havanın rengine karışmış, kırmızılar siyahlaşmış, beyazlar fosforlu gibi parlıyor. Laleler yapraklarını dökmüş, geriye çıplak, hortumsu, seksi pistilleri kalmış. Şakayıklar da solmuş, ıslak kâğıt mendiller gibi buruşmuş, kirlenmiş. Ama zambaklar ve phlox çiçekleri tomurcuk açmış. Ful ağaçlarının sonuncusu da tomurcuklarını dökmüş, çimleri konfetiyle donatmış.

Temmuz 1914'te annem babamla evlenmiş. Her şey nasıl gelişti diye merak ediyordum.

Umudum Reenie'ydi. Böyle şeylere merak salınan yaşlardaydım, on, on bir, on iki, on üç yaşlarımda mutfak masasında oturur, Reenie'ye dadanırdım.

Tam gün çalışmak üzere Avilion'a geldiğinde, daha on-yedisine basmamıştı. Jogues Nehri'nin güneydoğu yakasında, fabrika işçilerinin yaşadığı sıra evlerden birinden geliyordu. İskoç İrlandalı olduğunu söyledi, Katolik İrlandalı değil, tabii ki, yani büyükannelerinin aksine. Bana dadılık etmek üzere '§e alınmıştı ama hizmetçiler arasındaki sürtüşmeler, işten ayılmalar sonucu, şimdi evimizin demirbaşlarından olmuştu. ^aÇ yaşındaydı? Senin üstüne vazife değil. Senden iyi bilecek Va' "f* yaşlıyım. Bu konu kapansın artık. Kendi hayatı hakkında ır §ey sorulduğunda, hemen kapanırdı. Kendimi kendime sak-lJTı, derdi. Bu davranışı, ne kadar basiretli, akıllıca gelirdi

96

bana o zamanlar. Şimdiyse ne kadar cimrice olduğunu düşünüyorum.

Ama aile öykülerini bilirdi, en azından bir kısmını. Bana anlattığı şeyler, yaşıma ve o anda kafasının ne kadar karışık olduğuna göre değişirdi. Yine de, bu yolla geçmiş hakkında, onu kafamda yeniden kurabilecek kadar bilgi parçaları toplamıştım. Bir mozaik portre aslına ne kadar benzerse, gerçeğe o kadar yakın bir tablo oluşturmuştum. Realizm peşinde değildim zaten: Ailelerinin geçmiş hikâyelerini öğrenmek isteyen çoğu çocuk gibi, ben de

bol renkli ama ana hatlarıyla yalın ve muğlaklıktan uzak şeyler duymak istiyordum. Bir kartpostal
istiyordum.
Babam, anneme bir buz pateni partisinde evlenme teklif etmiş (öyle demişti Reenie). Çağlayandan yukarda, suların daha yavaş aktığı bir koy varmış, eski bir değirmenden kalma bir gölet. Yeterince soğuk geçen kışlar, üstü buz pateni yapılacak kadar kalın bir buz tutarmış. Kilisenin gençleri burada kayak partileri verirmiş, o zaman parti denmez, mesire denirmiş.
Annem Metodist kilisesine bağlıydı ama babam Anglikan'dı. Dolayısıyla, o zamanın zihniyetiyle, annem daha aşağı bir sosyal konumdaydı. (Eğer yaşasaydı, büyükannem Ade-lia bu evliliğe asla izin vermezdi, daha doğrusu ben şimdi böyle söylüyorum. Annem, Adelia için, merdivenin çok alt-larındaydı, aynı zamanda fazla iffetli, fazla ciddi ve fazla taşralıydı. Adelia olsa, babamı Montreal'lere sürükleyip, balolarda sosyeteye takdim edilen taze bir güzelle evlendirirdi. Daha güzel giyinen biriyle, en azından.
Annem gençti, onsekiz yaşında ama aptal ve uçarı bir kız değildi, derdi Reenie. Okul öğretmeniymiş, o zamanlar yirmi yaşından küçükken öğretmenlik yapabiliyordunuz. Annem öğretmenlik yapmak zorunda değildi. Babası Chase En'
97
¦Histrileri'nin önde gelen hukuk danışmanıydı, "hali vakti ra-uat" bir aileydiler. Ama dokuz yaşındayken ölen kendi anne-• gji3i) benim annem de dinini ciddiye alan bir insandı. Kendinizden daha az talihli olan insanlara yardım etmeniz gerektiğine inanırdı. Fakir çocuklara öğretmenlik yapmayı bir çe§ıt: misyon edinmişti, derdi Reenie hayranlıkla. (Re-eniCı kendisi için aptalca saydığı ve yapmadığı birtakım şeyleri, annem yaptığı zaman takdir ederdi. Fakirlere gelince, kendisi de onların arasında büyümüştü ve işe yaramaz insanlar olduklarını düşünürdü. Onlara bir şey öğretmek için göbeğiniz çatlayıncaya kadar uğraşırsınız ama çoğu kez kafanızı duvarlara vurursunuz, derdi Reenie. Ama iyi yürekli anneniz, toprağı bol olsun, bunu hiç anlayamazdı.)
Annemin, London, Ontario'daki Ilköğrenim Okulu'nda, iki genç kızla birlikte çekilmiş bir resmi vardı: Yatakhanenin basamaklarında, kolkola girmiş, gülerek duruyorlar. Basamakların kenarlarında karlar birikmiş, çatıdan buz saçakları sarkıyor. Annem kürk manto giymiş, şapkasının altından ince,

yumuşak saçlarının uçları dik dik çıkmış. Baykuş gözlerine benzeyen o yuvarlak gözlüklerini edinmeden önce kullandığı kelebek gözlükleri daha o zamandan vardı herhalde, erken yaşta miyop olmuştu ama bu resimde gözlüklü değil. Kürk botlu ayaklarından biri görünüyor, bileğini koket bir pozla kıvırmış. Kendinden emin, hatta atılgan bir hali var, delikanlı bir deniz korsanı âdeta.

Okuldan mezun olduktan sonra, o zamanlar mahrumiyet bölgesi sayılan batıda, iyice kuzeyde, tek dersanelik bir okulda teklif edilen işi kabul etmiş. Karşılaştığı manzara onu şoke etmiştir, kuşkusuz: O fakirlik, cehalet, bit ve kene. Çocuklara s°nbaharda giydirilen iç çamaşırları ilkbahara kadar bir daha aeğıştirilmezmiş, büyük bir sefalet örneği olarak aklımda yer etrniş bir ayrıntıdır bu. Tabii, derdi Reenie, anneniz gibi bir ha.' nımtfendiye göre bir yer değildi.

Ama annem bir şeyler başardığını, bu zavallı çocuklardan hiç değilse bir kısmı için bir şeyler yaptığını düşünüyordu, en azından yaptığını umuyordu. Noel tatillerinde eve dönerdi. Solgunluğu ve inceliği dikkat çekerdi: Yanaklarına biraz kan gelmeliydi, tşte, donmuş gölette, buz pateni partisindeki mevcudiyet nedeni buymuş, babamla orada karşılaşmışlar. Babam bir dizi üstüne çöküp annemin patenlerinin
bağcıklarını bağlamış.

Babaları dolayısıyla bir süredir tanışırlarmış. Daha önce de, uygun ortamlarda beraber olmuşlar. Adelia'nın bahçe tiyatrolarından birinde, Sheakespeare'in Fırtma'sının edebe aykırı bölümlerinin çıkartıldığı bir versiyonunda babam Ferdi-nand, annem Miranda olmuş. Seks ve Caliban'lı bölümler asgariye indirilmiş. Deniz kabuğu pembesi bir elbise içinde, derdi Reenie, başında güllerden bir taç, sözleri nasıl da kusursuzca telaffuz ediyordu, tıpkı bir melek gibi. Ah, yüce tanrım, sen ne güzel insanlar yaratırsın! O dalgın, büyülü, dupduru, miyop gözler. Sanki kaderini okurdunuz o gözlerde.

Babam evlenmek için daha paralı bir kadın istemiş olabilir ama sonra sınanıp denenmiş, kim olduğu belli birini ter-cih etmiş, güvenebileceği birini. Hevesli, canlı ruhlu bir adam olmakla birlikte -bir zamanlar canlı ve hevesliymiş demek- ciddi bir gençti, derdi Reenie, aksi takdirde annemin onu geri çevireceğini ima ederek. Her ikisi de kendi tarzında ciddi, dürüst

insanlardı, ikisi de değerli amaçlar için yaşamayı, dünyayı iyileştirmeyi isterlerdi. Ne kadar çekici, ne kadar
tehlikeli idealler!
Göletin çevresinde birkaç tur buz pateni yaptıktan sonra, babam anneme evlenme teklif etmiş. Sanırım bunu beceriksizce yapmıştır, o zamanlar erkeklerin beceriksizliği içtenlik alameti olarak görülürdü. O anda, omuzları ve kalçaları birbi' rine değdiği halde, birbirlerine bakmıyor, sağ elleriyle önderi'
^

ol elleriyle arkadan birbirlerine kavuşmuş olarak yanyana i ay[yorlardı. (Annem ne giymişti? Reenie bunu da biliyordu. Mavi örgü bir atkı ve eş örgü eldivenler. Kendisi örmüştü. Yürüyüş uzunluğunda, yeşil, kışlık manto. Bluzunun yenine sıkıştırdığı bir eldiven. Başka şeyleri unutsa bile, mendilini hiçbir zaman unutmazmış, Reenie'nin dediğine göre.)
Bu kritik anda annem ne yapmıştı? Buzu incelemişti. Hemen cevap vermemişti. Bu, evet demekti.
Etraf çepeçevre karlı kayalar ve beyaz buz saçaklarıyla kaplıydı, her şey bembeyazdı. Ayaklarının altında bembeyaz buz, onun da altında karanlık ve görülmeyen girdapları ve anaforlarıyla akıp giden sular. Ben o anları, benim ve La-ura'nın henüz doğmadığı o zamanı, böyle düşünüyorum işte: O kadar boş, masum, gerçek ama ince bir buz tabakası kadar kırılgan. Görülen yüzeyin altında, görülmeyen, söylenmeyen şeyler yavaş yavaş kaynıyordu.
Derken yüzükler alındı, gazetelerde duyuru yapıldı ve sonra, annem öğrenim yılını tamamlayıp döndükten sonra, -görevini yarıda bırakmayı asla düşünemezdi- resmi çay davetleri başladı. Kuşkonmazlı, tereotlu sandviçler, kremalı, kakaolu ve meyveli üç çeşit pasta, gümüş takımlar içinde sunulan çaylar, masaların üstünde beyaz, pembe ve uçuk sarı güllerle (ama kırmızı gül değil) resim güzelliğinde çay partileri. Kırmızı gül nişan çaylarında kullanılmazdı. Ama neden? Büyüyünce öğreneceksin, demişti Reenie.
Bir de çeyiz olayı vardı. Reenie bunların ayrıntısını anlatmaya bayılırdı: Gecelikler, sabahlıklar, dantel süslemeleri, üstlerine adlarının baş harfleri işlenmiş yastık kılıfları, çarşaflar, jüponlar. Gardroplar, şifoniyerler, raflar,

çekmeceler sayar, herbirine ayrı ayrı, derli toplu hangi giysilerin konacağı-nı sıralardı. Bütün bu kumaşların sonunda üstünü örteceği bedenlerden hiç söz etmezdi Reenie: Ona göre, düğünler baş-'ca bir giyim kuşam olayıydı, en azından görünüşte.

100

Sonra davetli listesinin oluşturulması, davetiyelerin yazılması, çiçeklerin seçilmesi. Böylece düğün gününe kadar sürdü gitti.

Düğünden sonra savaş başladı. Aşk, sonra evlilik, sonra felaket. Reenie'nin yorumuna göre, bu kaçınılmazdı.

Savaş Ağustos 1914'te, bizimkilerin evlenmesinden kısa bir süre sonra patladı. Üç kardeş, hiç tereddütsüz, hemen orduya katıldılar. Şimdi insana inanılmaz geliyor, bu "hiç tereddütsüz" katılış. Gitmeden önce çekilmiş bir fotoğrafları var, üniformaları içinde, vakur ve naif alınları, yumuşak bıyıkları, soğukkanlı gülümseyişleri, kararlı bakışlarıyla henüz olmadıkları askerler gibi poz vermiş yakışıklı bir üçlü. Babam aralarında en uzun boylusuydu. Bu resmi, çalışma masasının üzerinde daima sakladı.

Kanada Kraliyet Alayı'na katıldılar. Port Ticondero-ga'lıysanız oraya alırlardı her zaman. Sıcağı sıcağına Bermu-da'ya gittiler, orada konuşlanmış ingiliz Kraliyet Alayı'ndan nöbeti devralmak üzere. Böylece, savaşın ilk yılını tören yürüyüşleri yaparak ve kriket oynayarak geçirdiler. Biraz da, mektuplarında değindikleri gibi, işin biran önce başlamamasından rahatsız olarak.

Büyükbabam Benjamin, bu mektupları büyük bir istekle okurdu. Zaman ilerleyip her iki taraf da zafer elde edemedikçe, giderek daha sinirli ve şüpheci olmaya başladı. Bu gidişat hayırlı bir gidişat değildi. İşin ironik tarafı, büyükbabamın işleri olağanüstü hızla büyüyordu. Düğme üretiminde selüloit ve kauçuk kullanımına geçmiş, bu sayede daha büyük miktarlarda mal üretme imkânına kavuşmuş ve daha önce Ade-lia'nm katkılarıyla sağladığı politikacı bağlantılarıyla, ordu için büyük miktarlarda düğme siparişi almaya başlamıştı. Savaş koşullarında da, her zaman olduğu kadar dürüsttü, çürük,

;_____im

kalitesiz ırıal teslim etmezdi, o anlamda bir savaş vurguncusu değildi. Ama kâr etmediği de söylenemezdi.

Savaşlar düğme ticareti için iyidir. Savaşlarda o kadar k düğme kaybolur ve yerlerine o kadar çok düğme tedarik etmek gerekir ki, kutularla, kamyonlar

dolusu kutularla sürekli düğme taşınır. Düğmeler parçalanır, ayaklar altında ezilir, alevler içinde yanar. Aynı şey, iç giyim için de geçerlidir. Finansal açıdan bakıldığında, savaş mucizevi bir yangındır: Müthiş yaygın, simyasal bir yangındır, yükselen dumanı kendini paraya çevirir. Büyükbabam için de böyle olmuştu. Ama bu gerçek artık onun ruhunu coşturmuyor, öz saygısını desteklemiyordu, eskiden, kendinden daha hoşnut olduğu zamanların aksine. O, oğullarını geri istiyordu. Henüz tehlikeli bir yerlere gitmiş olduklarından değil, oğlanlar hâlâ Bermu-da'da, güneş altında marş töreni yapıyorlardı.

New York eyaletinin Finger Lakes bölgesinde geçirdikleri halayından sonra, annem ve babam kendi evlerine yerle-şinceye kadar, Avilion'da kalmaya karar vermişlerdi. Annem, büyükbabamın evini çekip çevirmek için orada kalmaya devam etti. Ev işlerinde yardımcı sıkıntısı çekiyorlardı çünkü eli iş tutan herkes ya fabrikalarda çalışıyordu ya da orduya katılmıştı. Aynı zamanda harcamaları kısarak herkese örnek olmak zorunda hissediyordu Avilion'dakiler. Annem sade yemekler pişirilmesinde İsrar ediyordu. Çarşamba'ları rosto, Pazar'ları kuru fasulye büyükbabam için de gayet uygundu. Büyükbabam Benjamin, Adelia'nin gösterişli yemek menüle-riyle hiçbir zaman rahat etmemişti zaten.

Ağustos 1915'te, Kanada Kraliyet Alayı Halifax'e geri Çağrıldı, Fransa'ya teçhizat ve levazım sağlamak üzere. Bir hafta kadar limanda kaldılar, mal ve araç tedariği yaparak, yeni askerler kaydederek ve tropik iklime uygun giysilerini daha kalın üniformalarla değiştirerek. Askerlere Ross tüfek-
leri dağıtıldı. Bu tüfekler daha sonra savaşta, çamurda ateş almayacak ve hepsi hapı yutacaktı.

Annem, babamı geçirmek üzere Halifax'a trenle gitti. Tren, cepheye giden askerlerle tıklım tıklım doluydu. Annem yataklı bir kompartman bulamamıştı, yolculuğu oturarak geçirdi. Koridorda ayaklar, denkler, tükrük hokkaları, öksürmeler, horlamalar, sarhoş horlaması, tabii. Etrafındaki delikanlı yüzlerine baktıkça, savaş anneme bir gerçek olarak gözükmeye başladı, bir düşünce olarak değil, fiziksel varlığı olan bir gerçek. Genç kocası öldürülebilirdi. Bedeni telef olabilir, paramparça olabilirdi, yapılması gereken -bu artık apaçıktı- fedakârlığın bir parçası olabilirdi. Bu gerçeği kavradığı zaman annem umutsuzluk ve dehşet içine düştü ama aynı zamanda -eminim- biraz gurur da duymuştu.

Annemle babamın Halifax'ta nerede ve ne kadar kaldıklarını bilmiyorum. Saygın bir otel miydi kaldıkları, yoksa oda sıkıntısı çekildiği için, ucuz bir pansiyon mu buldular, liman yakınında salaş bir otel mi, belli değil. Birkaç gün mü kaldılar, bir gece mi, yoksa birkaç saat mi? Aralarında neler geçti, neler konuşuldu? Sıradan şeyler, herhalde ama neler? Artık bilmek mümkün değil. Sonra askerleri taşıyan gemi yola çıktı: SS Caledonian. Annem rıhtımda, diğer kadınlarla birlikte el sallayarak ağladı. Belki de ağlamamıştır, bunu şımarıklık diye düşünmüş olabilir.
Fransa'da bir yerdeyiz. Burada olan bitenleri anlatmam mümkün değil, iyisi mi hiç girişmeyeyim. Bu savaşın haklı bir savaş olduğuna inanıyoruz, uygarlık bu mücadeleyle korunacak ve daha ileriye götürülecektir. Yaralı ve ölü sayısı (burada bir kelime karalanmış) yüksele. İnsanların nelere kadir olduğunu eskiden bilmezdim. Katlanmak zorunda kaldıkları (bir kelime daha çizil' miş) tahammül ötesi. Evdeki herkesi ve özellikle seni, canım \M' ana'm, hergün düşünüyorum.
103
Evde annem faaliyete geçmişti. Kamu hizmetine inanıyor, kollan sıvayıp savaş için kendisinin de faydalı bir şeyler yapması gerektiğini düşünüyordu. Ufak tefek eşya satışlarıyla para toplayan bir Yardım Grubu örgütledi. Bu parayla tütün ve şekerleme satın almıyor ve siperlere gönderiliyordu. Bu işler için Avilion'un kapılarını ardına kadar açmıştı, bu da (Re-enie'nin deyişiyle), döşemelere zarar veriyordu. Satışların yanı sıra, annemin grubu her Salı öğleden sonra kütüphanede toplanıp askerler için giyecek örüyordu. Acemi örgücüler temizlik bezi, daha iyi bilenler atkı, usta örgücülerse kulaklıklı başlık ve eldiven örüyordu. Derken yeni bir gönüllü taburu katıldı aralarına: Perşembe günleri, güney Jogues mevkiinden gelen ve uykuda bile örgü örebilen daha yaşlı ve daha az okumuş kadınlar. Bunlar, açlıktan ölmekte oldukları söylenen Ermeniler ve Denizaşırı Göçmenler denen insanlar için bebek tulumları örüyordu. İki saat aralıksız örgü örüldükten sonra, yemek odasında Tristan ve Isolde'nin bakışları altında, herkese idareli bir bardak çay dağıtılıyordu.
Savaşta sakatlanan askerler sokakları ve yakın şehirlerdeki hastaneleri -o sıralar Port Ticonderoga'da henüz hastane yoktu- doldurmaya başladığında, annem onları ziyarete giderdi. En ağır vakaları tercih ediyordu (Reenie'nin deyişiyle, güzellik yarışması kazanacak durumda

olmayan adamlardı bunlar) ve bu ziyaretlerden çok bitkin ve sarsılmış bir halde dönüyordu. Kendine gelsin diye Reenie'nin hazırladığı kakaoyu içerken, mutfakta ağlıyordu bazen. Kendini hiç sakınmıyordu, derdi Reenie. Sağlığını mahvetti. Gücünün ötesinde zorluyordu kendini, özellikle durumunu düşünürsen üstelik.

Bir zamanlar ne kadar erdemli sayılan bir davranıştı, gücünün ötesinde gayret göstermek, kendini sakınmamak, sağ-lığını bozmak! Hiç kimse böylesine bir kendinden vazgeçiş

duygusuyla doğmaz. Ancak amansız bir öz disiplinle, doğal eğilimlerini ezercesine bastırarak elde edilebilir ve benim devrime gelindiğinde bu işin sırrı ya da marifeti artık unutulmuştu. Ya da belki ben öğrenmeye uğraşmadım, annemin üstünde yarattığı etkileri yaşadıktan sonra.

Laura'ya gelince, o kendinden vazgeçen bir insan değildi, hiç değil. O, kabuğu olmayan bir insandı, bu farklı bir şey.

1916 yılının Haziran ayı başlarında doğmuşum. Kısa bir süre sonra Percy, Ypres Salient'te ağır bir bombardıman sırasında, Temmuz'daysa Eddie, Somme'da öldü. Daha doğrusu öldüğü varsayıldı. Onu son gördükleri yerde derin bir krater vardı. Bunlar annem için ağır olaylardı ama büyükbabam için çok daha ağırdı. Ağustos'ta kendini perişan eden bir inme geçirdi, konuşma yeteneğini ve hafızasını büyük ölçüde yitirdi.

Annem gayrıresmi olarak fabrikaların yönetimini ele aldı. Herkese nekahat döneminde olduğu söylenen büyükbabamın temsilcisi olma görevini üstlendi, hergün düzenli olarak erkek sekreter ve çeşitli ustabaşlarıyla görüşüyordu. Büyükbabamın söylediklerini anlayabilen ya da anladığını zanneden tek insan olduğu için, onun tercümanı oldu ve elini tutmasına izin verdiği tek insan olarak büyükbabamın imza atmasına yardım ediyordu. Annemin ara sıra kendi kararlarını alıp uygulatmadığını kim söyleyebilir?

İşlerin sorunsuz yürüdüğü zannedilmesin. Savaş başladığında işçilerin altıda biri kadındı. Savaşın sonlarına doğru bu sayı üçte ikiye çıktı. Gerisi yaşlı, sakat ya da bir başka nedenle savaşa uygun olmayan erkeklerdi. Bu adamlar fabrikada kadınların yükselmesine kızıyor, sürekli homurdanıyor ya da kadınlarla ilgili bayağı şakalar yapıyordu. Karşılığında kadınlar ise, bu

erkeklere güçsüz, işe yaramaz adamlar gözüyle bakıyor pek gizlemeye çalışmadıkları bir küçümsemeyle davranıyor'

^

____105

i İşlerin doğal düzeni, anneme göre doğal düzeni, tepetak-lak olmuştu. Her şeye rağmen, ücretler iyiydi. Para tekerlekleri döndürür ve annem işleri yeterince sorunsuz yürütmeyi başarıyordu.

Büyükbabamı akşamlan kütüphanede, kenarları bakır çivilerle süslü, yeşil deri koltuğunda, maun çalışma masasında otururken gözümün önünde canlandırıyorum. Bir elinin hissetmeyen, diğer elinin hisseden parmaklarını çadır biçiminde kavuşturmuş. Birinin sesine kulak vermiş. Kapı yarı aralık, bir gölge görüyor. "Gir" diyor, yani demek istiyor ama kimse girmiyor, cevap da vermiyor.

Kaba hemşire geliyor, böyle karanlıkta oturmuş ne düşünüyorsun öyle, diye soruyor. Büyükbabam bir ses duyuyor ama sözler değil duyduğu, daha çok bir uğultu. Cevap vermiyor. Kadın, dedemi kolundan tutuyor, koltuğundan kolayca kaldırıyor ve yatağına yatırıyor. Beyaz etekleri hışırdıyor. Büyükbabam kuru rüzgârın sesini duyuyor, ot bürümüş sonbahar tarlalarının üstünden esiyor. Büyükbabam kann fısıltısını işitiyor.

İki oğlunun öldüğünü biliyor mu? Hâlâ canlı olmalarını, eve dönmelerini diliyor mu? Dileği yerine gelseydi, onun için daha acıklı bir son mu olurdu? Evet olabilirdi ama böyle düşünceler insanı teselli etmiyor.

Orarnofon

^n gece hava raporu kanalını seyrettim, âdetim olduğu üze-
re- Dünyanın başka yerlerinde seller götürüyor: Kahverengi,
Çamurlu sular, şişmiş ölü inekler, çatılara tünemiş insanlar.
ır"ercesi boğulmuş. Küresel ısınma sorumlu tutuluyor, in-
1UU

sanlar her şeyi yakmaktan vazgeçmeli, deniyor. Gazı, petrolü, ormanları. Ama insanlar vazgeçmiyor. Açgözlülük ve açlık onları zorluyor, her zamanki gibi.

Nerede kalmıştım? Sayfayı geri çeviriyorum: Savaş bütün şiddetiyle devam ediyor. Bütün şiddetiyle savaş, derlerdi. Hâlâ da diyorlar, bildiğim kadarıyla. Ama bu sayfada, yeni, temiz bir sayfa açacağım ve savaşı sona

erdireceğim, tek başıma, siyah, plastik tükenmezimin bir vuruşuyla. Bütün yapacağım yazmak: J9J8. 11 Kasım. Mütareke Günü.
İşte. Bitti bile. Silahlar sustu. Hayatta kalan erkekler gökyüzüne bakıyor, yüzleri kir pas içinde, giysileri sırılsıklam, sığmaklarından, pis barınaklarından çıkıyorlar. Her iki taraf da kaybettiğini düşünüyor. Şehirlerde, kırsal bölgelerde, burada ve okyanusların ötesinde bütün kiliselerin çanları çalmaya başlıyor. (İşte bunu gerçekten hatırlıyorum, kilise çanlarını. Hatırlayabildiğim ilk anılarımdan biridir. O kadar tuhaftı ki. Hava o kadar ses dolu ama aynı anda o kadar boştu ki. Reenie dinlemem için beni dışarı çıkarmıştı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Tanrıya şükür, demişti. Hava serindi, dökülmüş yapraklarm üzerlerinde kırağı, nilüfer havuzunun yüzeyinde ince bir buz tabakası vardı. Bir sopayla kırmıştım buzları. Annem neredeydi?)
Babam, Somme'da yaralanmıştı ama iyileşmiş, arkasından da teğmenliğe terfi etmişti. Sonra Vimy Bayırı'nda tekrar hafif yaralanmış, arkasından yüzbaşı olmuştu. Üçüncü kez Bourlon Ormanı'nda yaralanmıştı ve durum bu kez kötüydü. İngiltere'de iyileşmekte olduğu sırada, savaş sona erdi.
Savaştan dönen askerlerin Halifax'taki hoşgeldin jübilesini kaçırmıştı ama Port Ticonderoga'da onun için özel bir karşılama yapıldı. Tren durdu. Herkes bağrış çağrış alkış tut' tu. Eller, aşağı inmesine yardım etmek için uzandı, sonra du-raksadı. Babam göründü. Bir gözü ve bir bacağı sağlamdı.
107
Yüzü kupkuru ve dikişliydi, fanatik bir ifadesi vardı.
Ayrılışlar yürek paralayıcı olabilir ama dönüşler kesinlikle çok daha perişan edicidir. Karşınızda gördüğünüz canlı beden, yokluğunda yansıttığı parlak gölgenin yerini asla tutamaz. Zaman ve mesafe keskin hatları bulanıklaştınr, sonra birdenbire sevdiğiniz geri döner, acımasız ışığıyla öğlen olur, ve her bir leke, her bir gözenek, kırışıklık, kıl, tüy bütün çaplakhğtyla ortaya çıkar.
Annemle babama da böyle oldu. Her ikisi de, ayrı ayrı bu kadar değişmiş olmanın hesabını nasıl verecekti birbirine.7 Beklentilerinin yol açtığı hayal kırıklığını nasıl giderebilirlerdi? Kızgınlık, kırgınlık olmaması mümkün müydü? İçe atılan haksız kızgınlıklar. Çünkü ortada suçlanacak, suçlu diye parmakla gösterilecek kimse yoktu ki. Savaş bir kimse değildi ki. Kasırgayı nasıl suçlayabilir insan?

Orada, demiryolu platformunun üstünde, öylece duruyorlar. Şehir bandosu çalıyor, nefesli çalgılar. Babam üniformalı, madalyaları giysisinin üstünde kurşun delikleri gibi, aralarından gerçek, metal bedeninin soluk rengi görünüyor sanki. Yanında, göze görünmeyen kardeşleri duruyor: Kaybolan, kaybettiğini düşündüğü iki kardeşi. Annem en güzel elbisesini giymiş, kemerli ve klepalı bir giysi, başında kurdeleli bir şapka. Ürkekçe gülümsüyor. İkisi de tam olarak ne yapmaları gerektiğini bilmiyor. Gazete fotoğrafçısı flaşını patlatıyor. Suçüstü yakalanmış gibi şaşkın bakakalıyorlar. Babam sağ gözüne siyah bir bant takmış. Sol gözü meşum bir ifadeyle parlıyor. Bantın altında, henüz ortaya çıkarmadığı, büzüşmüş yaralı bir et parçası saklı, kaybettiği gözünün yerinde bir örümcek ağ kurmuş.

"Kahraman Chase Veliahtı Döndü" diye ilan ediyor ga-Zete. Bu da işin diğer yönü: Babam artık Chase mirasının tek vârisi, yani hem babasız hem kardeşsiz kalmış. Hanedan artık Or>un ellerinde. Elleri çamura batmış gibi hissediyor.

Annem ağlamış mıydı? Mümkün. Beceriksizce öpüşmüş-lerdir, yanlış gösteriye alınmış biletle girdikleri bir tiyatro locasında öpüşür gibi. Babamın hatırladığı bu değildi, bu çalışkan, yıpranmış, yaşlı bir teyze gibi, boynuna gümüş bir zincirle astığı kelebek gözlüklü kadm değildi hatırladığı. Onlar birbirlerine yabancıydı artık ve o zaman anlamışlardı ki her zaman yabancı olmuşlardı. İşık ne kadar da keskin ve hoyrattı. Ne kadar yaşlanmışlardı. Bir zamanlar buzun üstünde saygıyla diz çöküp kadının patenlerini bağlayan genç adamdan, ne de bu terbiyeli davranışı gülümseyerek kabul eden tatlı kadından eser yoktu artık.

Bir başka şey daha vardı, kılıç gibi aralarına giren. Babamın elbette başka kadınlarla ilişkisi olmuştu, savaş alanında ortalarda dolaşan, erkeklerden çıkar temin eden türden kadınlar. Lafı gevelemeyelim, orospular yani, annemin asla ağzına almayacağı adıyla. Babam elini üstüne koyduğu ilk anda anlamıştı annem bunu: O eski çekingenliği, saygısı yok olmuştu. Olasılıkla, Bermuda'da ve sonra İngiltere'de kaldığı sürece bu tür ilişkilerden uzak durmuştu, Eddie ile Percy ölünceye ve kendisi de yaralanıncaya kadar. Ondan sonra, can havliyle hayata sarılmıştı, eline geçirebildiği her şeye sımsıkı yapışarak. O şartlar altında buna ne kadar ihtiyacı olduğunu nasıl anlamazdı annem?

Annem anlıyordu, daha doğrusu anlaması gerektiğini anlıyordu. Anlıyordu ve hiçbir şey söylemiyordu ve kendine affetme gücü versin diye Tanrı'ya dua ediyordu. Affetti de. Ama babam için bu lütufla yaşamak hiç kolay değildi. Kahvaltıda affediliyor, kahve sunulurken affediliyor, muhallebi yerken affediliyor, tereyağlı ekmek yerken affediliyordu. Bu tavır karşısında babam çaresiz kalıyordu çünkü hiçbir zaman sözle dile getirilmeyen bir şeye nasıl karşı koyabilirdiniz? An' nem, hastanede, çeşitli hastanelerde babama bakan hemşire
109
1 re de öfke duyuyordu. Babamın iyileştirilmeyi onun ellerine bırakmasını dilerdi, ona annem bakmalıydı, o yorulmaz, yılmaz fedakârlığıyla başucunda bekleyerek. Özbenliğinden vazgeçişin bir yönü de budur işte: Zulüm ve gaddarlık.
Oysa babam, hiç de göründüğü kadar sağlıklı değildi. Pa-ramparça bir enkazdı aslında: Geceleri karanlıkta bağıran, kâbuslar gören, ani öfke nöbetlerine tutulan, yerlere, duvarlara ama asla anneme değil, tabaklar, bardaklar fırlatan bir enkaz. Kalbi kırıktı, onarılmaya ihtiyacı vardı. Dolayısıyla annem hâlâ işe yarayabilirdi. Babamın etrafında bir sükûnet ve huzur havası yaratıyor, onu şımartıyor, üstüne titriyor, kahvaltı sofrasına çiçekler koyuyor, sevdiği yemekleri pişiri-yordu. Hiç değilse, korkunç bir hastalık kapmamıştı.
Ama daha korkunç bir şey olmuştu: Babam ateist olmuştu. Siperlerde sürünürken, Tanrı bir balon gibi patlamıştı ve geriye ikiyüzlülüğün pislik kırıntılarından başka bir şey kalmamıştı. Din, askerleri dövmeye yarayan bir sopadan başka bir şey değildi ve aksini iddia eden herkes geri zekâlı bir sofuydu. Percy ile Eddie'nin yiğitliği, cesareti ne işe yaramıştı, kahramanlıkları, korkunç ölümleri ne yarar sağlamıştı? Başarılan neydi? Bir alay iktidarsız, cani, moruk adamın geri zekâlı ihtirasları yüzünden ölmüştü kardeşleri. Daha SS Cakdonian gemisinde giderlerken boğazları kesilip küpeşteden atılsalardı aynı kapıya çıkardı. Tanrı ve Uygarlık adına savaş zırvaları midesini bulandırıyordu.
Annem dehşete düşmüştü. Yani Percy ve Eddie yüce bir amaç uğruna ölmediler mi demek istiyordu? Bütün o zavallı nisanlar bir hiç uğruna mı öldüler? Tanrı'ya gelince, O'ndan "aŞ,ka kim bu sınanma ve ıstırap çekme sürecinde insanların yanında olmuştu? Hiç değilse, diye yalvarmıştı

babama, tan-rıtanımazlığını kendine sakla. Ama hemen arkasından, bunu söylediği için çok utanmıştı, sanki önemli olan, babamın ruhuyla Tanrı arasındaki ilişki değil, komşuların fikriymiş gibi.
Babam, annemin dileğine saygı göstermişti, oysa. Bunun gerekliliğinin farkına varmıştı. Zaten, yalnızca içkili olduğu zaman böyle konuşurdu. Savaştan önce içmezdi, yani şimdi olduğu gibi düzenli ve kararlı bir biçimde içmezdi. Şimdi içiyor ve volta atıyordu, sakat bacağını sürüye sürüye. Bir süre sonra titremeye başlardı. Annem onu yatıştırmaya çalışırdı ama o yatıştırılmak istemezdi. Sigara içmeye çıkıyorum diyerek, Avilion'un ahşap kulesine kapanırdı. Yalnız kalmak için bir bahaneydi bu. Orada kendi kendine konuşur, duvarları yumruklar, sonunda yarı bilinçsiz sızmcaya kadar içerdi. Bunları annemin önünde yapmazdı çünkü kendi fikrine göre o hâlâ bir centilmendi ya da görüntüyü kurtarmak istiyordu. Annemi korkutmak istemezdi. Ayrıca, sanırım, annemin iyi niyetli gayretleri onu bu kadar sinirlendirdiği için kendini
kötü hissediyordu.
Bir yumuşak adım, bir sert adım, bir yumuşak, bir sert, bir ayağını tuzağa kaptırmış bir hayvan gibi. İnlemeli, homurtulu sesler. Kırılan bardaklar. Bu seslerle uykumdan uyanırdım, kule benim odamın tam üstündeydi.
Derken aşağı inen ayak seslerini duyardım, sonra sessizlik çökerdi, odamın kapalı kapısının arkasından siyah bir göl-ge vururdu. Babamı göremezdim ama varlığını hissederdim, ayaklarını sürüyen, tek gözlü bir canavar. Öyle acıklıydı ki. Zamanla seslere alıştım, bana asla zarar vermeyeceğini bilirdim ama yine de ona hep ihtiyatla yaklaşırdım.
Bunu her gece yaptığı izlenimini vermek istemem. Zaten, zamanla bu içki nöbetleri -krizler, belki- azaldı, araları açıldı-Ama bir krizin yaklaştığını, annemin suskunluğundan anla-yabilirdiniz. Annemin tepesinde bir radar vardı sanki, babamın yükselen öfkesinin dalgalarını önceden tespit ederdi.
Babam onu sevmezdi mi, demek istiyorum? Hiç ilgisi yok. Babam annemi severdi, üstelik bazı bakımlardan ona
111
tutkuyla bağlıydı. Ama ona ulaşamazdı, aynı biçimde annem de babama ulaşamazdı. Aynı evde yaşadıkları, aynı sofrada yedikleri, aynı yatakta yattıkları halde, sanki onları sonsuza dek ayıran ölümcül bir iksir içmişlerdi.

Nasıl bir duyguydu bu, hergün yanıbaşında, gözlerinin önünde olan bir insanı arzuyla istemek ama asla erişememek? Hiçbir zaman bilemeyeceğim.
Birkaç ay sonra babam, o kötü şöhretli gezintilerine çıkmaya başladı. Bizim şehirde değil ama, en azından başlarda. Toronto trenine biner, "iş seyahatine" çıkardı. İçki içmeye ve o zamanların deyimiyle "karı peşinde koşmaya". Şaşırtıcı bir hızla, her skandalda olduğu gibi, dedikodusu ortalığı sardı. Tuhaftır, bu yüzden hem annem hem babam şehirde daha da çok saygınlık kazandılar. Kim suçlayabilirdi ki adamcağızı? Anneme gelince, katlanmak zorunda kaldığı her şeye rağmen, bir gün bile ağzından bir şikâyet sözü çıkmamıştı. Aynen böyle olması gerekirdi zaten.
(Bütün bunları nereden mi biliyorum? Bilmiyorum, yani kelimenin gerçek anlamında bilmiyorum. Ama bizimki gibi evlerde, söylenenden çok, söylenmeyen şeylerden, sessizlikten bilgi edinir insan. Sımsıkı kapalı dudaklar, öte tarafa çevrilen başlar, hızla fırlatılan yan bakışlar, ağır bir yük taşıyor-muşçasına geriye atılan omuzlar gerçekleri ele verir. Boş yere kapıları dinlemezdik, Laura'yla ben.)
Babamın çeşitli bastonları vardı, topuzları özel, fildişinden, gümüşten, abanoz ağacından. Düzgün giyinmeye çok özen gösterirdi. Aile işini devralmayı hiçbir zaman istememişti arna şimdi almak zorunda kalınca, bunu doğru düzgün yapaya kararlıydı. Fabrikaları satabilirdi ama alıcı çıkmamıştı o sıra ya da istediği fiyatı veren kimse yoktu. Ayrıca, babasının ar"sına olmasa bile, en azından kardeşlerinin anısına borçlu
hissediyordu kendini. Şirketin basılı kağıtlarındaki antetli adı "Chase ve Oğullan" diye değiştirdi, geriye yalnızca bir oğul kalmış olsa da. Kendi oğullan olsun istiyordu, tercihen iki oğul, kaybettiği kardeşlerinin yerine. Kalıcı olmak, azimle
devam etmek istiyordu.
Fabrikalarmdaki adamları başta ona büyük saygı duyuyorlardı. Bu sırf madalyaları yüzünden değildi. Savaş sona erer ermez, kadınlar kenara çekilmiş ya da kenara itilmiş, yerleri savaştan dönen erkekler tarafından - geride eli iş tutabilecek ne kadar adam kalmışsa yani- doldurulmuştu. Ama yeterince istihdam açığı artık yoktu: Savaş koşullarının yarattığı talep sona ermişti. Bütün ülkede işten çıkartmalar, kapatmalar oluyordu ama benim babamın fabrikalarında değil. Babam sürekli istihdam ediyor, aşırı istihdam

ediyordu. Savaş gazilerini işe alıyordu. Devletin kadirbilmezliğini alçaklıkla suçluyor, işadamlarının aldıklarını şimdi biraz geri ödemeleri gerektiğini söylüyordu. Oysa, işadamlarından pek azı bunu yapıyordu. Çoğu, ülkenin içinde bulunduğu zor duruma gözlerini kapatıyordu ama bir gözü gerçekten kapalı olan babam böyle davranamıyordu. İşte bu yüzden adı hovardaya ve biraz kafası çatlak bir adama çıktı.

Nereden bakarsanız bakın, babamın çocuğuydum ben. Ona çok benziyordum: Çatık kaşlarımı ve inatçı şüpheciliğimi ondan almıştım. (Ayrıca, sonunda madalyalarını da. On-lan bana bırakmıştı.) İnatçılık ettiğim zamanlar, Reenie zor bir tabiatım olduğunu söyler, bu inatçılığımı da nerden aldığımı çok iyi bildiğini ima ederdi. Laura, annemin çocuğuydu. Bazı bakımlardan, aynı sofuluğu taşırdı, yüksek, temiz bir alnı
vardı.

Ama görünüşler yanıltıcıdır. Ben, hiçbir zaman, otomu'
bilimle köprüden uçamazdım. Babam bunu yapabilirdi. An' nem yapamazdı.

113

Simdi 1919 yılının sonbaharındayız, üçümüz, annem, babam ve ben, çaba gösteriyoruz. Aylardan Kasım, yatma saatine çok yakın. Avilion'daki sabah odasmdayız. Şöminesi var bu oda-nın ve hava epeyce soğuduğundan, şömine yakılmış. Annem yakınlarda geçirdiği, gizemli bir hastalıktan yeni kalkıyor, sinirsel bir hastalıkmış. Elbiselerini onarıyor. Bunu yapmak zorunda değil, bu işler için hizmetçi tutabilir ama kendisi yapmak istiyor, ellerini meşgul edecek bir şeyler istiyor. Bir düğme dikiyor, benim kıyafetlerimden birinden düşen bir düğmeyi. Kıyafetlerimi hor kullanıyormuşum. Dirseğinin dibindeki yuvarlak masanın üzerinde dikiş sepeti var, kızılderili örme işi, içinde makasları, iplik makaraları ve tahta örgü yumurtası ve yeni edindiği yuvarlak gözlükleri var. Yakını görmek için bu gözlüklere ihtiyacı yok.

Annemin üstünde gök mavisi, geniş beyaz yakalı ve pi-ketli kol uçları olan bir elbise var. Saçları zamanından önce beyazlaşmış. Öldürseniz saçlarını boyatmayı düşünmezdi, dolayısıyla pamuk gibi beyaz saçlarla genç bir kadındı. Saçlarını ortadan ayırmış, geriye doğru geniş dalgalar halinde, örgüler ve buklelerle taramış. (Beş yıl sonra öldüğünde, saçları artık değişmiş, kısa bobstil olmuştu, daha modern, daha az sert görünüşlü.) Göz

kapaklarını aşağı indirmiş, yanakları ve karnı yuvarlak, yar-ım gülümsemesi şefkatli. Sarı pembe yumuşak bir ışık yansıtan elektrik lambası yüzünü aydınlatıyor.
Karşısında babam kanepede oturuyor. Geriye, yastıklara Yaslanmış ama huzursuz. Bir eliyle sakat bacağının dizini tu-tuyor, bacak bir aşağı, bir yukarı sallanıyor. (İyi bacağı, kötü "iKağı, bu deyimler dikkatimi çekerdi hep. Kötü bacak, kötü °'rnak için ne yapmıştı ki? Sakatlanmak bir ceza mıydı?)
Ben babamın yanında oturuyorum, fazla yakın değilim arrıa. Kolu arkamda, kanepenin kenarına yaslanmış ama bana

İH_____
dokunmuyor. Benim elimde alfabe kitabı var, babama okuyorum, okuyabildiğimi göstermek için. Aslında okuyamıyorum, yalnızca harflerin biçimlerini ve resimlerin altındaki kelimeleri ezberlemişim. Köşedeki bir sehbanın üstünde bir gramofon var, kocaman metal bir çiçeğe benzeyen hoparloruyle. Sesimi gramofondan çıkan seslere benzetiyorum: Küçük, ince, uzaktan gelen bir ses, parmağınızla tonunu kısabileceğiniz bir ses.
Elmalı kekin E'si, Taptaze ve sıcak. Kimi çok yiyecek, Kimi az bulacak.
Başımı kaldırıp babama bakıyorum, dikkat ediyor mu, diye. Bazen söylediğiniz şeyleri duymaz. Bakışımı yakalıyor, hafifçe gülümsüyor.
Bebeğin B'si, Pembe ve çok tatlı. İki minik elli, İki minik ayaklı.
Babam kalkıp pencereden dışarı bakmaya başlıyor. (Hiç peri' cerenin dışından içeri baktığını düşündüğü olmuş mudur? Bir öksüz, sonsuza dek dışlanmış, geceleri amaçsızca dolaşan bir adam. Sözde bunlar için savaşmıştı: Şömine başındaki bu pastoral tablo, bir bisküvi reklamındaki konforlu huzur orta' mı, gül yanaklı, şefkatli ve iffetli karısı, uysal, sevgi dolu çO' cuğu için. Bu yavanlık, bu can sıkıntısı için. Leş kokusuna ve anlamsız katliamına rağmen savaşa biraz özlem duyuyor muy du, acaba? İçinde sorulara yer olmayan içgüdüsel bir yaşama-'
115
Ateşin Ası,
İyi hizmetkâr, kötü efendi olan. Kendi haline bıraktın mı, Daha da hızlı yanan.

Kitaptaki resim, alevler içinde sıçrayan bir adamı gösteriyor. Topuklarında ve omuzlarında ateşten kanatlar var, kafasından küçük ateş boynuzları çıkıyor. Muzır ve çekici bir gülümseyişle bakıyor, üstünde hiç giysi yok. Ateş ona zarar veremez, hiçbir şey ona zarar veremez. Bu yüzden ona âşığım. Boya kalemlerimle fazladan alev kanatlan ekledim ona.
Annem düğme ipliğine düğüm atıp ipliği kesiyor. Ben giderek artan bir endişeyle okumaya devam ediyorum, tatlı dilli M'yi ve N'yi, dolambaçlı Q'yu ve R yi §eÇİp ıslık sesli S'ye geliyorum. Babamın gözleri alevlere dalmış, tarlaların, ormanların, evlerin, şehirlerin, askerlerin ve kardeşlerinin alevler içinde yanışını seyrediyor, bir ayağı uyuyan bir köpeğin kulakları gibi kendiliğinden kıpırdıyor. Burası onun evi, bu kuşatılmış kale, o da kurt şekline girmiş bir insan. Penceredeki serin, limon renkli gün batımı griye dönüşüyor. Ben daha bilmiyorum ama Laura doğmak üzere.
gunu
derince yağmur yok, diyor çiftçiler. Ağustosböceklerinin kuru, tekdüze cırcır sesleri havayı âdeta yırtıyor, sokaklardan 02 bulutlan kalkıyor, yol kenarlarındaki çalılar cırcırböcek-efıyle dolu. Akçaağaçların yaprakları boş eldivenler gibi dalandan sarkıyor, gölgem kaldırımı çıtırdatıyor.
gidiyoruz? Ertesi güne. Beni hayatta
dana*gibi yada.*.*«*I* Bugün ,me mezarhea g.mm. B«

tarafından Düğme Fabrikası'nın ö
tam
kavroVord,gg ^;
H6ine kar5m yem bir yet deg,ld.. hatta lin Uçuk san fayanslar ^eye
ı
edJ ,
ve
ılık kahve kokuyor. Bir küçük bardak budu ça, ve dondurma.*ta
117
famda- Sıkıştığımda hemen girebileceğim, son günlerdeki favori tuvaletim de bu dükkândaki. Diğerlerinden daha temiz olduğu ya da her zaman tuvalet kâğıdı bulunduğu için değil, duvar yazılarından ötürü. Gerçi bütün tuvaletlerde bu tür yazılar vardır ama çoğu yerde sık sık boyanır bunlar.

Oysa çörekçi dükkânındakiler uzun zamandır temizlenmiyor. Dolayısıyla sadece yazıları değil, bu yazılara cevaben yazılmış yazıları da okuyabiliyorsunuz.
En güzel yazı dizisi orta tuvaletteki, ilk cümle kurşunkalemle, eski Roma mezarlarındaki kitabe yazılarının yuvarlak harflerine benzeyen bir yazıyla, kapının boyasına derinden nakşedilmiş: Öldürmeye hazır olmadığınız hiçbir şeyi yemeyin.
Altında, yeşil ispirtolu kalemle: Yemeğe hazır olmadığınız hiçbir şeyi öldürmeyin.
Onun altında: Öldürmeyin.
Onun da altında: Yemeyin.
En altta yeni bir yazı eklenmiş, koyu siyah harflerle: Ve-jetaryenlerin canı cehenneme' "Tanrılar etoburdur" 'Laura Chase.
Laura böyle yaşıyor işte.
Laura'Yun dünyaya gelmeye karar vermesi uzun zaman aldı, demişti Reenie. Doğmanın akıllıca bir iş olup olmadığına karar ve' remiyordu sanki. Başlarda zayıf, hastalıklı bir bebekti, az kalsın kaybediyorduk onu. Sanırım hâlâ tam karar verememişti. Ama sonunda bir denemeye karar verdi, hayatı yakaladı ve iyileşti.
Reenie, insanların ölme zamanını kendilerinin seçtiğine •narurdı. Aynı şekilde, doğup doğmayacaklarına da içten ge-'erı bir sesin karar verdiğini söylerdi. Cevap verecek yaşa geldiğimde, ben doğmayı istemedim ki, derdim, sanki anlamlı bir tertışmaymış gibi bu. Reenie cevabı yapıştırırdı, Tabii ki iste' din- Herkes gibi. Bir kere doğdun mu da, hayata sımsıkı asıhr-clır>. Reenie'ye göre.
118
Laura'nın doğumundan sonra annem her zamankinden daha yorgun bir kadın oldu. İrtifa kaybetti, direncini yitirdi. İradesi zayıfladı, günlerini sürüyerek yaşıyor gibiydi. Daha fazla dinlenmeye ihtiyacı var, diyordu doktor. İyi değil, diyordu Reenie, çamaşıra yardıma gelen Bayan Hillcoate'a. Sanki elf cinleri eski annemi kaçırıp götürmüşler, yerine bu daha yaşlı, daha gri, porsumuş ve cesaretini kaybetmiş kadını bırakmışlardı. Daha dört yaşındaydım o zaman ve annemdeki bu değişiklikten korkmuştum, kucaklanmak ve güven tazelemek istiyordum ama annemin bunu verebilecek enerjisi yoktu artık. (Neden artık diyorum

ki? O her zaman, çocuğunu bağrına basan bir anne olmaktan çok, öğretici bir anne olmuştu. Özünde hep öğretmen kalmıştı.)
Kısa bir süre sonra anladım ki, eğer ilgi çekmeye çalışmadan sessiz durursam ve her şeyden önemlisi, bebeğin, Laura'nın beşiğini sallayarak, ona göz kulak olarak anneme yardım edersem, onun uyumasını kolaylaştırırsam, ki kolaylıkla ve uzun süre yapabildiği bir şey değildi artık, annemin yanında kalmama izin veriliyordu. Eğer uslu durmazsam, odadan çıkartılıyordum. Duruma böylece intibak etmiştim: Sessiz, yardıma hazır bir çocuk olarak.
Bağırıp çağırmalıydım. Sinir nöbetleri geçirmeliydim. Ağlamayan bebeğe meme verilmez, gıcırdamayan tekerleği
yağlamazlar, derdi Reenie.
(Annemin gümüş çerçeveli tuvalet masasında oturuyo' rum, beyaz dantel yakalı, koyu renkli bir elbise giymişim, bit elim bebeğin tığ örgüsü beyaz battaniyesini sert ve beceriksizce yakalamış, fotoğraf makinesine ya da her kimse onu kulla' nan kişiye suçlayıcı gözlerle bakıyorum. Bu resimde Laura he' men hemen hiç görünmüyor. Yalnızca tüylü kafasının tepesi, ve benim başparmağıma sarılmış minik parmaklan görünü' ;i tutmamı söyledikleri için kızgın mıyım, yoksa as-
yor.
Bebeği
119
Unda onu koruyor muyum? Elimden almasınlar diye kendimi siper etmişim belki?)
Laura kolay bir bebek değildi, huysuz olmaktan çok vesveseli bir bebekti. Çocukluğu da kolay geçmedi. Gardrop kapakları, yazı masası çekmeceleri ürkütürdü onu. Sanki sürekli bir şeye kulak kabartır gibiydi, uzaktan ya da döşemenin altından ge-fbn, sessizce yaklaşan bir şeyi, bir rüzgâr trenini dinler gibi. Sürekli krizler yaşardı, ölmüş bir karga, ezilmiş bir kedi ya da gökyüzünde karanlık bir bulut görse ağlamaya başlardı. Öte yandan, fiziksel acıya karşı acayip bir direnci vardı: Ağzını yaksa ya da bir yerini kesse, kural olarak ağlamazdı. Onu mutsuz eden şey kötü niyetti, evrenin kötü niyeti.
Sokak köşelerinde takılan sakat savaş gazilerinden, aylak insanlardan, kalem satıcılarından, dilencilerden, hiçbir iş yapamayacak kadar perişan

insanlardan ürkerdi. Tahta bir kutunun içinde kendini sürükleyerek giden bacakları kopmuş, sert bakışlı, kırmızı yüzlü o adam ödünü kopartırdı. Kimbilir, adamın gözlerindeki öfkeydi belki onu korkutan.
Bütün çocuklar gibi, Laura da kelimelerin gerçek anlamlarıyla söylendiğine inanırdı ama bunu aşırıya götürürdü. Yok ol ya da Git kendini göle at, diyecek olsanız, sonucuna katlanmak zorunda kalırdınız. Laura'ya ne söyledin? Hiç öğrenmeye' cek misin? diye azarlardı beni Reenie. Ama Reenie'nin kendisi de tam olarak öğrenememişti. Bir keresinde, o kadar soru sormasın diye, dilini tut biraz, demişti de, Laura günlerce yemek yiyememişti.
Şimdi annemin ölümüne geliyorum. Bu olayın, hayatımızda her şeyi değiştirdiğini söylemek abartı gibi gelebilir ama doğudur, onun için buraya yazıyorum: Bu olay her şeyi değiştirdi.
Bir Salı günüydü. Yani ekmek günü. Yediğimiz ekmeklerin tümü Avilion'da, bir seferde -bir hafta yetecek miktarda- pişi-rilirdi. Port Tıconderoga'da küçük bir fırın vardı ama Reenie fırın ekmeğinin tembeller için olduğunu söylerdi, üstelik fırıncı hamuru uzatmak için tebeşir tozu ve somunlar havayla şişsin de ekmekler daha fazla gözüksün diye ekstra maya katı-yormuş. Bu yüzden ekmeklerimizi kendisi pişirirdi.
Avilion'un mutfağı, otuz yıl önce Viktorya tarzı orijinal döneminde olduğu gibi, karanlık bir mahzen değildi artık. Bembeyaz bir mutfaktı, beyaz duvarlı, beyaz emaye masalı, odun ateşiyle ısınan beyaz fırınlı, siyah beyaz çini döşemeli, geniş pencereli, fulya sarısı perdeli bir mutfaktı. (Savaştan sonra yeniden yaptırılan mutfak, babamın anneme yaranmak, kızgınlığını yatıştırmak için verdiği bir hediyeydi.) Reenie, çok modern gördüğü bu mutfağı, annemin mikropların zararları ve saklandıkları köşe bucaklar hakkında verdiği derse uyarak, pırıl pırıl temiz tutardı.
Ekmek günlerinde Reenie, ekmek adam yapalım diye bize hamur parçaları ve göz yerine üzüm taneleri ve düğmeler verirdi. Onları da pişirirdi. Ben benimkini yerdim ama Laura kendininkini saklardı. Bir kez Reenie, Laura'nın üst çekmecesinde, bir çekmece dolusu taş kadar sertleşmiş, mendillere mumyalar gibi sarmalanmış ekmek adamlar bulmuştu. Fareleri cezbedeceği için bunların hemen çöpe atılmasını istemişti ama Laura mutfak bahçesinde, bir çalının dibinde, bunlar için toplu bir gömme töreni

yapmak istedi. Onlar için dua etmemizi de şart koşmuştu. Yoksa, asla yemek yemeyecekti. Aklına taktı mı, sıkı bir pazarlıkçı olurdu.
Reenie bir çukur kazdı. Bahçıvanın izin günüydü, küreğinin başkaları tarafından kullanılması yasaktı ama bu acil bir vakaydı. "Allah kocasına sabır versin" dedi Reenie, Laura
121
_—¦—
düzgün sıralar halinde ekmek adamlarını yatırırken. "Bir do-mUz kadar inatçı."
"Benim kocam olmayacak" dedi Laura. "Kendi başıma garajda yaşayacağım."
"Benim de kocam olmayacak" dedim, ondan geri kalmamak için.
"Pek ihtimal veremiyorum buna" dedi Reenie. "Güzel, yumuşak yatağını seversin sen. Garajda beton üstünde yatmak zorunda kalacaksın, her tarafın kir ve yağ içinde kalacak."
"Ben kış bahçesinde yaşayacağım" dedim.
"Orası artık ısıtılmıyor" dedi Reenie. "Kışın soğuktan donup ölürsün."
"Ben otomobillerden birinin içinde yatacağım" dedi Laura.
O korkunç Salı günü mutfakta kahvaltı etmiştik Reenie'yle birlikte. Yulaf püresi ve marmeladı ekmekle. Bazen Annem de bizimle yerdi ama o gün çok yorgundu. Annem daha sertti, hep dik oturmamızı ve ekmeğin kabuğunu da yememizi söylerdi. "Açlıktan ölen Ermeniler'i unutmayın" derdi.
Belki Ermeniler artık açlıktan ölmüyordu. Savaş çoktan bitmiş, yeniden düzen kurulmuştu. Ama bu insanların çektikleri sıkıntı, annemin aklında bir slogan gibi yer etmişti. Bir slogan, bir niyaz, bir dua, bir tılsım gibi. Kızarmış ekmeğin kenarları, bu Ermeniler'in, her kimse onlar, anısına yenmeliydi, yememek günahtı. Laura'yla ben bu tılsımlı sözün önekini kavramış olmalıyız çünkü hemen yerine getirirdik.
Annem o gün ekmeğinin kabuklarını yemedi. Hatırlıyorum bunu. Laura hemen başladı: Ekmek kabukların ne olacak, ççlıktan ölen Ermeniler ne olacak? sonunda annem kendini iyi hissetmediğini itiraf edinceye kadar. Bunu söylediği anda,
içimden derin bir ürperti geçti çünkü biliyordum. En baştan anlamıştım.

Reenie, Tanrı'nın insanları, kendisinin ekmek yaptığı gibi yaptığını söylemişti. Bu yüzden bebek doğuracakları zaman karınları şişerdi: Pişen hamurun şiştiği gibi. Gamzelerinin, Tanrı'nın parmak izleri olduğunu söylerdi. Kendisinin üç gamzesi vardı, bazı insanların ise hiç olmazdı çünkü Tanrı hiç kimseyi eş yaratmazdı, yoksa bu işten canı sıkılırdı. Bu yüzden farklı farklı şekiller yaratırdı. İlk bakışta biraz haksızlık yaptığı zannedilebûirdi ama sonunda her şey adil bir çözüme kavuşurdu.

Laura altı yaşma basmış, ben dokuz olmuştum. Bebeklerin ekmek hamurundan yapılmadığını biliyordum. O laf, Laura gibi küçük çocuklar için söylenirdi. Yine de, bu konuda daha ayrıntılı bilgi verilmiyordu.

Akşamüzerleri annem gazeboda oturur, örgü örerdi. Denizaşırı Göçmenler için hâlâ ördüğü türden, minik bir kazak örüyordu. O da bir göçmen için miydi? Bilmek istiyordum. Belki, demişti gülümseyerek. Bir süre sonra uyuklamaya başladı, göz kapakları kaydı, yuvarlak gözlüğü düştü. Başının arkasında gözleri olduğunu söylerdi bize, yanlış bir şey yaptığımızda görürdü. Başın arkasındaki bu gözlerin dümdüz, parlak ve renksiz olduğunu düşünürdüm, annemin gözlükleri gibi.

Öğleden sonraları o kadar uyumak ona uymuyordu. Son I zamanlarda ona uymayan birçok şey oluyordu. Laura dert edinmiyordu ama ben endişeliydim. Bana söylenenlerden ve kulak misafiri olduğum şeylerden sonuç çıkarıyordum. Bana söylenen şuydu: "Annenizin dinlenmeye ihtiyacı var, Laura'nm ayak altında dolaşmasına izin verme." Kulak misa»" olduğum konuşma ise (Reenie ile Bayan HiUcoate arasında' ki): Doktor durumdan memnun değil. Zor olacak diyor. Tabı

123

kadıncağız hiç şikâyet etmiyor ama sağlıklı bir kadın değil ki. gaZı adamlar insanı hiç rahat bırakmaz." Dolayısıyla, annemin bir çeşit tehlike içinde olduğunu biliyordum, sağlığıyla ve babamla ilgili bir şey olduğunu hissediyordum ama bu tehlikenin tam ne olduğundan emin değildim.

Laura'nın dert etmediğini söylemiştim ama anneme her zamankinden daha fazla yapışıyordu. Annem gazeboda dinlenirken, karşısında bağdaş kurup oturuyor ya da annem masada mektuplar yazarken, iskemlesinin arkasında çörekleniyordu. Annem mutfaktayken, Laura mutfak masasının altında oluyordu. Bir yastık ve eskiden benim olan alfabe kitabını alıp orada takılıyordu. Bir zamanlar benim olan birçok şey artık onundu.

Laura okumayı sokmuştu bile, en azından alfabe kitabını okuyabiliyordu. En sevdiği harf L idi, kendi harfi, Laura'nın L'si. Benim hiçbir zaman bir favori harfim olmadı. Adımın baş harfi, Iris'in î'sı herkesin baş harfiydi.*
Lily'nin [zambak] L'si, Bembeyaz ve saftır. Gündüzleri açılır, Geceleri kapanır.
Kitaptaki resim, ışıltılı tülden kanatları olan çırılçıplak bir peri kızının oturduğu su zambağının yanında duran, eski moda hasır boneler giymiş iki çocuğu gösteriyordu. Öyle bir böcek görsem, elime sinekliği alıp kovalardım, derdi Reenie. "unu şaka olsun diye bana söylerdi ama Laura'ya söyleyemezdi çünkü Laura lafı ciddiye alıp mutsuz olabilirdi.
Laura farklıydı. Farklı, acayip demekti, bunu biliyordum.
*ngilizcedeki birinci tekil şahıs, "ben" anlamındaki "I".
124_____
Ama yine de Reenie'ye musallat olurdum. "Ne demek istiyorsun yani, farklı derken?"
"Başka insanlara benzemeyen demek" derdi Reenie. Oysa belki, Laura aslında başka insanlardan farklı değildi. Pek çok insanın içinde barındırdığı ama gizli tutmaya çalıştığı, tubaf, çarpık bir unsur taşıyor ama onların aksine bunu gizlemiyordu. Laura bu yüzden insanları korkutuyordu. Gerçekten de korkutuyordu. Korkutmasa bile, en azından bir biçimde onları tedirgin ediyordu. Büyüdükçe, tabii, daba da fazla rahatsız eder oldu.
Salı gününe dönelim, mutfağa. Reenie ile annem ekmek yapıyorlardı. Hayır, ekmeği Reenie yapıyor, annem bir bardak çay içiyordu. Reenie, anneme, yakında bir fırtına koparsa biç şaşmam, dedi, bava öyle ağır ki! Gölgede otursanız, biraz din-lenseniz daba iyi olmaz mı, dedi. Ama annem, hiçbir şey yapmadan oturmaktan nefret ettiğini söyledi. Kendini işe yaramaz hissedermiş, Reenie'ye yardım etmeyi tercih ediyormuş. Reenie'ye kalırsa annem ne isterse onu yapardı, zaten anneme buyuracak hali yoktu. Dolayısıyla, annem masada oturup çayını içerken, Reenie hamur kütlesini evirip çeviri-yor, iki yumruğuyla yoğuruyor, katlıyor, ters çeviriyor, yine yoğuruyordu. Elleri un içindeydi, undan eldivenler giymişti. Önlüğü de una bulanmıştı. Koltuklarının altında yarım daire şeklinde ter izleri vardı, elbisesinin sarı papatyalarının rengi koyulaşmıştı.Ekmek

somunlarından bazıları, üzerlerine örtülmüş ıslak peçetelerin altında şimdiden biçim almıştı. Mutfağı rutubetli bir mantar kokusu sarmıştı.
Mutfak hayli sıcaktı çünkü fırının harlı yanması gereki' yordu, ayrıca dışarda yoğun bir sıcak dalgası vardı. Pencere açıktı, sıcak, dalga dalga içeri giriyordu. Ekmek yapımın"* kullanılan un, kilerdeki büyük bir fıçıda saklanırdı. O fıÇıVa
125
lo girmemeliydik çünkü un ağzımıza ve burnumuza yapışıp •. j doğabilirdi. Reenie, kardeşleri tarafından tepe taklak un fıçısına sokulan bir bebeğin, az kalsın nefessiz kalıp öldüğünü biliyordu.
Laura ve ben mutfak masasının altındaydık. Ben, Tarihte Büyük Adamlar adlı resimli bir çocuk kitabı okuyordum. Na-polyon, Saint Helena adasında bir uçurumun tepesinde, bir elini paltosunun içine sokmuş, sürgündeydi. O sırada karın ağrısı çekiyor olduğunu düşünmüştüm. Laura huzursuzdu. Masanın altından çıkıp bir bardak su almak istedi. "Ekmek adam yapmak için biraz hamur ister misin" diye sordu Reenie.
"İstemem" dedi Laura.
"İstemem, teşekkürler" diye düzeltti annem.
Laura tekrar masanın altına girdi. İki çift ayak görüyorduk masanın altından: Annemin dar ayaklarını Reenie'nin sağlam kunduralarının içindeki yayvan ayaklarını, ayrıca annemin sıska bacaklarını ve Reenie'nin pembe-kahverengi çoraplarının içindeki tombul bacaklarını. Ekmek hamurunun çevrilme ve yoğurulma seslerini duyabiliyorduk. Aniden çay fincanı düşüp parçalandı ve annem yere yuvarlandı. Reenie annemin başında diz çöküp, "Aman Tanrı'm" dedi, "iris, hemen koş, babanı çağır."
Kütüphaneye koştum. Telefon çalıyordu ama babam orada değildi. Koşarak, aslında yasak bir bölge olan, kuleye tırmandım. Kapı kilitli değildi: Bir sandalye ve birkaç kül tablasından başka hiç eşya yoktu. Babam salonda değildi, sabah odasında değildi, garajda değildi. Fabrikada olmalı diye üşündüm, yolu bilmiyordum ama çok uzakta olduğunu biliyordum. Babamı başka nerede arayabileceğimi bilmiyordum.
Tekrar mutfağa döndüm ve masanın altında kıvrıldım. aura dizlerini kucağına çekmiş oturuyordu. Ağlamıyordu.
126_____

Yerde, çinilerin üstünde kana benzeyen, koyu kırmızı bir leke vardı. Parmak atıp yaladım, kandı. Bir peçete alıp ağzımı temizledim. "Bakma" dedim Laura'ya.
Bir süre sonra, Reenie aşağı indi, doktora telefon etti, adam her zamanki gibi yerinde değildi, bir hastasının yanındaydı herhalde. Sonra Reenie fabrikaya telefon etti ve babamı istedi. Bulunamadı. "Bir an önce bulun ve acil bir durum olduğunu söyleyin" dedi Reenie. Sonra, koşa koşa merdivenleri çıktı. Ekmekleri unutmuştu. Ekmekler şişti şişti, sonra söndü ve hepsi ziyan oldu.
"O sıcak mutfakta oturmamalıydı" demişti Reenie, Bayan Hillcoate'a. "Fırtınanın yaklaştığı öylesine sıcak bir havada. Ama kendini hiç sakınmazdı ki, ona hiç laf anlatamazsınız."
"Çok acı çekti mi?" diye sordu Bayan Hillcoate, acıyan,
ilgili bir ses tonuyla.
"Daha kötülerini gördüm" dedi Reenie. "Küçük lütuflan için Tanrı'ya şükürler olsun. Bir kedi yavrusu gibi zahmetsizce çıktı ama kadıncağız kovalar dolusu kan döktü. Şilteyi yakmak zorunda kalacağız, temizlemek mümkün değil."
"Ah, yarabbim! Ne yapalım, bir tane daha doğurur" dedi Bayan Hillcoate. "Tanrı'nın takdiri böyleymiş. Olmaması gerekiyormuş, demek ki."
"Anladığım kadarıyla, bir dahası olamayacak" dedi Re' enie. "Doktorların dediğine göre bir daha doğum yapamaz-mış, yoksa sonu olurmuş, bu onu az kalsın öldürüyordu, zaten."
"Bazı kadınlar hiç evlenmemeli" dedi Bayan Hillcoate. "Bünyeleri müsait değildir. Güçlü bir yapıya sahip olmak zorundasın. Annem on doğum yapmış, bana mısın dememiş-Hepsi yaşamadı ya, ayrı mesele."
"Benim annem on bir doğum yaptı" dedi Reenie. "Arka'
smdan toprağa göçtü."
Geçmiş deneyimlerimden bildiğime göre, bu konuşma id kadın arasında, annelerinin dayanıklılığı konusundaki yabanin girizgâhıydı, arkasından çamaşır yıkama konusuna geçeceklerdi. Laura'yı elinden tuttum ve birlikte ayakuçları-mıza basarak yukarı çıktık. Endişeliydik ama aynı zamanda merak da ediyorduk: Annemize ne olduğunu bilmek istiyorduk, ayrıca kedi yavrusunu da görmek istiyorduk. İşte oradaydı holde, annemin odasının önünde, yere üstüste yığılmış kan içindeki çarşafların yanında, emaye bir

leğenin içindeydi. Ama bir kedi yavrusu değildi. Gri renkliydi, fazla pişmiş patates gibi kocaman bir kafası vardı, büzüşmüş vaziyette yatıyordu. Gözleri sımsıkı kapalıydı, keskin ışıktan rahatsız olmuş gibi.
"Nedir bu?" diye fısıldadı Laura. "Kedi yavrusu değil." Diz çöküp inceledi.
"Aşağı inelim" dedim. Doktor hâlâ odadaydı, ayak seslerini duyabiliyorduk. Onun bizi yakalamasını istemiyordum çünkü bu yaratığın bize yasaklanmış olduğunu biliyordum. Onu hiç görmemiş olmamız gerektiğini biliyordum. Özellikle Laura'nın, bu manzara karşısında, ezilmiş bir hayvan gördüğü zamanki gibi çığlık çığlığa ağlayacağını ve olaydan benim sorumlu tutulacağımı biliyordum.
"Bu bir bebek" dedi Laura. "Ama bitmemiş bir bebek". Şaşırtıcı bir biçimde sakindi. "Zavallıcık. Doğmak istememiş."
Akşamüzeri Reenie bizi annemin yanına götürdü. Başının alanda iki yastıkla yatağında yatıyordu, ince kolları örtüden ü'şarı çıkmış, beyaz saçları saydamlaşmıştı. Sol elinin parma-§lfıda evlilik yüzüğü parlıyordu, elleriyle çarşafın kenarlarını 'kıça kavramıştı. Dudakları, sanki önemli bir şey söylemek N gibi sımsıkı kapalıydı: Yapılacak işlerin listesini çı-
12»_____
karırken olduğu gibi. Gözleri kapalıydı. Gözkapaklan kapalıyken, gözleri açıkken olduğundan da büyük görünüyordu. Gözlükleri yatak başındaki sehpada, sürahinin yanında duru-yordu, parlak ve boş iki göz olarak.
"Uyuyor" diye fısıldadı Reenie. "Dokunmayın." Annemin gözleri aralandı. Ağzı titredi, parmakları açıldı. "Onu kucaklayabilirsiniz" dedi Reenie, "ama fazla sıkmayın." Ben öyle yaptım. Laura kafasını sertçe, annemin koltuğunun altına soktu. Çarşaflarda uçuk-mavi, kolalı lavanta kokusu vardı, annemin sabun kokusu ve onun da altında bir pas kokusu, rutubetle karışık yaprakların yarı tatlı, yarı asitli kokusu.
Annem beş gün sonra öldü. Yüksek ateşten ve zayıflıktan, çünkü gücünü bir daha toplayamadı, demişti Reenie. Bu süre içinde doktor sürekli gelip gitti ve bir dizi temiz, titiz hemşire annemin başucunda, sandalyede nöbet tuttu. Reenie sürekli bir aşağı, bir yukarı koşturup, leğenler, havlular, etsuyu çorbaları taşıdı. Babam ev ile fabrika arasında mekik dokudu, ak' şam sofrasında bir dilenci kadar harap ve yorgun görünüyordu. O gün, hiçbir yerde bulamadığımız o akşamüstü neredeydi!
Kimse söylemedi.

Laura üst katın holünde yere çöreklendi. Ayakaltmda dolaşmaması için onunla oynamam söylenmişti ama bunu istemiyordu. Kollarını dizlerine dolayıp çenesini dayayarak öylece oturdu, yüzünde sanki lolipopunu emiyormuş gibi düşünceli ve gizli bir ifadeyle. Şekerleme yememize izin verilmi' yordu. Ağzmdakini göstermesi için zorladım, yuvarlak beyaz bir taştı.

Bu süre boyunca, yaklaşık bir hafta, annemi hergün gör' meme izin verildi ama ancak birkaç dakika. Onunla konüş' mam yasaktı, çünkü (demişti Reenie) annem kendinde deg1''

i 29

i- fendini başka yerlerde zannediyor, anlamına geliyordu , Hergün biraz daha küçülüyordu. Elmacık kemikleri fırlamıştı, süt kokuyordu ve başka bir şey daha, et sarılan kahve-rengi kâğıdın ekşi, çiğ kokusu gibi bir şey.

Anneme bu ziyaretlerim sırasında surat asıyordum. Ne kadar hasta olduğunu görüyor, bu yüzden ona kızıyordum. Bir biçimde bana ihanet ettiğini, görevlerini ihmal ettiğini, annelikten kaçtığını düşünüyordum. Ölebileceği aklıma gelmiyordu. Bu olasılık beni daha önceleri korkutuyordu ama şimdi o kadar dehşet içindeydim ki bu ihtimali aklımdan çıkarmıştım.

Son olduğunu bilmediğim o son sabah, annem biraz kendine gelmiş gibiydi. Her zamankinden de güçsüz olduğu halde, biraz daha derli toplu, biraz daha yoğun görünüyordu. Beni görebiliyormuş gibi baktı. "Burası ne kadar aydınlık" diye fısıldadı. "Perdeleri çekebilir misin?" Dediğini yaptım ve tekrar yatak ucuna döndüm, ağlarsam diye Reenie'nin verdiği mendili bir sağa, bir sola burarak. Annem elimi tuttu, kendi eli sıcak ve kuruydu, parmakları yumuşak tel gibiydi.

"İyi bir kız ol" dedi. "Umarım Laura'ya iyi bir abla olursun. Buna gayret ettiğini biliyorum."

Başımı salladım. Ne diyeceğimi bilemiyordum. Haksızlığa uğradığımı hissediyordum: Neden her zaman ben Laura'ya iyi kardeş olmak zorundaydım da, tersi değildi? Besbelli annem Laura'yı benden çok seviyordu.

Belki öyle değildi, belki ikimizi eşit derecede seviyordu, de, artık kimseyi sevecek enerjisi yoktu. Sevmenin öte-, dondurucu soğukluktaki stratosfer tabakasına, sevginin sıcak ve yoğun manyetik alanının ötesine geçmişti. Ama ben "öyle bir şeyi tahayyül edemiyordum. Annemin bize olan Sevgisi

en baştan verilmiş, koşulsuz bir gerçekti, somut, elle utulur bir şeydi, yediğimiz pasta gibi. Sorun, hangimizin bu daha büyük pay alacağıydı.
(Ne hayal ürünüydü bu anneler. Bostan korkuluğuydular, üstlerine iğneler yapıştırdığınız mumya bebekler, kaba saba şekiller gibiydi. Onlara kendi varlıklarını yaşama fırsatını vermiyorduk, kendi keyfimize göre yaratıyorduk onları: Kendi açlık duygumuza, dileklerimize ve zayıflıklarımıza göre. Şimdi onlardan biri olduğum için, daha iyi anlıyorum.)
Annem, gökmavisi bakışlarıyla beni kucakladı. Bunu yaparken, gözlerini açık tutmak için olağanüstü bir çaba harcamıştı muhakkak. Ondan ne kadar uzak görünüyordum, kimbilir, gözlerini kırpıştıran mesafeli bir leke. Benim üzerimde yoğunlaşması ne kadar zor olmuştu, kimbilir? Oysa, annemde duyarsızlığından eser yoktu, eğer öyle olduğu söylene-
bilirse.
Benim hakkımda, niyetlerim hakkında yanıldığını söylemek isterdim ona. Her zaman iyi bir abla olmaya çalışmıyordum: Aksine, bazen Laura'ya baş belası diyordum, defolmasını söylüyordum. Geçen hafta benim özel zarflarımdan, içine teşekkür notlarımı yazıp koyduğum zarflardan birini yalarken gördüğüm zaman, yaladığı şeyin haşlanmış at kanından yapıldığını söylemiştim, öğürüp ağlamıştı. Bazen ondan saklanırdım, kış bahçesinin yanındaki leylak çalılığının içinde, o dört dönüp beni ararken ve boşu boşuna adımı çağırırken, ben kulaklarımı parmaklarımla tıkayıp kitap okurdum. Çoğu kez elimden gelenin en azını yapardım onun için.
Ama bu duygumu kelimelerle nasıl ifade edeceğimi bilmiyordum, yani annemin olayları yorumlama tarzına ne kadar karşı olduğumu nasıl anlatacağımı bilmiyordum. Annemin benim hakkımdaki fikrini benim üstüme bırakıp gideceğim, onun iyilik anlayışının bir madalya gibi göğsüme iğneleneceğini ve (eğer yaşasa ve benim gibi yaşlansaydı, her anne-k-11 arasında yaşanan doğal çatışma sürecinde yapıldığı gibi) ®ü madalyayı ona geri fırlatma imkânım olmadığını bilmiy01' dum daha.
Siyah kurdeleler
Bu akşam güneş hiç acele etmeden bütün kızıllığıyla batıyor. Doğuda şimşekler çakıyor, sonra aniden gök gürlüyor, bir kapı hızla çarpıyor. Yeni vantilatörüme rağmen evin içi bir fırın. Bir lamba alıp dışarı çıkıyorum, bazen loş ışıkta daha iyi görüyorum.

Geçen hafta hiçbir şey yazmadım. Hevesimi kaybetmiştim. Böyle melankolik olaylardan niye söz etmeli? Ama şimdi yeniden yazmaya başladım. Siyah, çirkin elyazım sayfa üstünde karanlık, uzun kavisler çizerek ilerliyor, düğüm olmuş ama yine de okunabilir kelimeler. Her şeye rağmen altına adımı yazmak, imzamı atmak istiyor muydum? Bunca zaman bundan kaçındıktan sonra, iris damgasının, ne kadar güdük harflerle de olsa kaldırım kenarlarına tebeşirle yazılmasını, bir korsan haritasında X işaretli olarak, gömülen hazinenin yerini belirtmesini istiyor muydum?
Neden kendimizi anıtlaştırmayı bu denli çok isteriz? Daha yaşarken bile. Yangın musluklarının dibine işeyen köpekler gibi varlığımızı ispat etmeye çalışıyoruz. Fotoğraflarımızı, diplomalarımızı çerçeveletip asıyor, gümüş kaplamalı bardaklar kullanıyor, yatak çarşaflarına baş harflerimizi örüyor, ağaçlara ve tuvalet duvarlarına isimlerimizi yazıyoruz. Hepsini ay-p'i dürtüyle yapıyoruz. Bundan ne elde etmeyi umuyoruz? ^¦'kış, gıpta, saygınlık? Yoksa yalnızca ilgi mi çekmek istiyoruz, ne tür olursa olsun ilgi mi istiyoruz?
En azından bir tanık istiyoruz. Sesi kısılan radyo gibi, erıdi sesimizin sonunda ebediyen susmasına tahammülümüz
yok.
Annemin cenazesinin ertesi günü Laura'yla bahçeye gönderildik. Reenie gönderdi bizi çünkü koşturmaktan kara sular inen ayaklarını biraz uzatmaya ihtiyacı varmış. "Gücüm tükendi, sabrım taşmak üzere" dedi. Gözlerinin altında morluklar vardı, sanırım çok ağlamıştı, kimseyi rahatsız etmemek için gizli gizli ve biz gidince ağlamaya devam edecekti.
"Sessiz oluruz" dedim. Dışarı çıkmak istemiyordum, dışarısı fazlasıyla ışıklı ve parlaktı, gözkapaklarım kızarıp şişmişti ama Reenie gitmemizi istiyordu, zaten biraz temiz hava bize iyi gelecekti. Gidip oynayın dememişti çünkü annemin ölümünden bu kadar kısa bir süre sonra oynamak saygısızlık olurdu. Yalnızca dışarı çıkmamızı söyledi.
Cenaze resepsiyonu Avilion'da oldu. "Cenazeyi bekleme yemeği" denmemişti, bu bekleme yemekleri Jogues'un öteki yakasında yapılır ve içkili olurdu, kaba saba ve itibarsız sayılırdı. Hayır: Bizimki bir resepsiyondu. Cenaze merasimi tıklım tıklım doluydu, bütün fabrika çalışanları, kanlarıyla, ço luk çocuk gelmişlerdi ve tabii şehrin saygın insanları da: Bankacılar, din adamları, avukatlar, doktorlar. Ama resepsiyon herkes için değildi, öyle

olması gerekirdi ama değildi. Reenie, yardım etsin diye çağırılan Bayan Hillcoate'a, Isa balık ve ekmek mucizesini gerçekleştirmiş olabilir ama Yüzbaşı Chase, İsa değil, sayısız insanı beslemek zorunda değil, demişti ama Bay Chase her zamanki gibi nerede duracağını bileme' misti, inşallah insanlar izdihamdan ezilip ölmezdi.

Davetli olanlar evin içine doluştu, hürmetkar, dokunaklı, kasvetli ve meraklıydılar. Reenie kaşıkları davetten önce ve sonra saydı ve en iyi takımları kullanmamalıydık, bazılar1 sırf hatıra olsun diye duvara çivili olmayan her şeyi yürütrruiş> ayrıca nasıl yediklerine bakılırsa, kaşık yerine kürek kullan' sak daha iyi olurdu, dedi.

___

_____1

33

Buna rağmen geriye biraz yiyecek kalmıştı: Yarım salam j-ı^nleri, küçük bir kurabiye yığını, çeşitli ezik pastalar. La-a'yla ben gizlice kilere sıvışıyorduk. Reenie bunu yaptığımı biliyordu ama bizi durduracak gücü yoktu, ne "Akşam meğine iştahınız kalmayacak" ya da "Kilerimde tıkınmayı bırakın, yoksa fareye dönersiniz" ya da "Bir lokma daha zıkkımlanırsanız, patlayacaksınız" demek için ne de, bende her zaman gizli bir rahatlama hissi uyandıran uyarı ve kehanetlerini sıralamaya mecali kalmıştı.

Bir seferlik kontrolsüzce tıkınmaya izin çıkmıştı. Aşırı miktarda kurabiye ve salam yedim, kocaman bir dilim meyve pastası yedim. Hâlâ, insanı çok sıcak tutan siyah giysilerimiz içindeydik. Reenie saçlarımızı arkadan iki sıkı örgü halinde tarayıp bir üstten, bir alttan siyah kurdelelerle bağlamıştı. Her birimize dörder siyah kelebek.

Dışarda, güneş ışığı gözlerimi kamaştırıyordu. Yaprakların yoğun yeşilliğinden, çiçeklerin yoğun sarılığından ve kırmızılığından nefret ettim: Onların kendilerine duydukları bu güvene, sanki hakları varmış gibi saçtıkları bu parlaklığa çok içerledim. Kafalarını kopartmak, parçalamak istedim. Kendimi perişan ve kimsesiz, aynı zamanda suratsız ve şişmiş hissediyordum. Beynim mayışmıştı.

Laura, kış bahçesinin yanındaki sfenkslere tırmanmak istedi ama ben hayır dedim. Bunun üstüne, gidip taştan su perisinin yanında oturmak ve süs balıklarını seyretmek istedi, "unda pek bir sakınca görmedim. Laura önden seke seke çimenlerde koştu. Sinir bozucu ölçüde tasasız, şen görünüyordu,

hiçbir şey umurunda değilmiş gibi. Annemin cenazesinde fle baştan sona böyleydi. Etrafındaki insanların üzüntüsüne hayret ediyor gibiydi. Canımı daha da sıkan şey, insanların °nun bu haline, bana üzüldüklerinden daha fazla üzülmüş gömmeleriydi.
"Zavallı yavrucak" diyorlardı. "O kadar küçük ki, hiçbir
şeyin farkında değil."
"Annem Tanrı'nın yanında" demişti Laura. Doğru, resmi açıklama böyleydi, edilen bütün duaların ana fikri buydu. Ama Laura bu tür şeylere gerçekten inanırdı, diğer herkesin düşündüğü gibi çifte standartla değil, sakin ve içten bir inatçılıkla. Onu omuzlarından tutup sarsmak istiyordum.
Zambak havuzunun kenarına oturduk. Her bir zambak, ıslak yeşil bir lastik gibi güneşte parlıyordu. Laura'yı geriye çekmek zorunda kaldım. Su perisine dayanmış, havuza doğru kaykılmış vaziyetteydi, bacaklarını suda hafifçe çırpıyor, kendi kendine şarkı mırıldanıyordu.
"Şarkı söylememelisin" dedim. "Annemiz öldü." "Hayır, ölmedi" dedi, kendini beğenmiş bir edayla. "Gerçekten ölmedi. O küçük bebekle birlikte Cennet'te."
Onu ittim. Havuzun içine değil ama, o kadar aklım basımdaydı. Çimenlere doğru ittim. O kadar sert bir itiş değildi ve toprak yumuşaktı, canının yanması mümkün değildi. Sırtüstü serildi, sonra döndü ve bana kocaman açılmış, şaşkın gözlerle baktı, yaptığım şeye inanamıyor gibi. Ağzı tam yuvarlak bir "O" şeklini aldı, resim kitaplarında doğum günü pastasını üfleyen çocuğunki gibi. Ve ağlamaya başladı.
(itiraf edeyim, çok memnun oldum. Onun da benim gi' bi acı çekmesini istiyordum. Onun, küçüklüğünden ötürü işin içinden öyle kolayca sıyrılmasından bıkmıştım.)
Laura çimenlerin üstünden kalktı ve garaj yolunun oradan mutfağa doğru koştu, bir yandan sanki bıçaklanmış gibi avaz avaz bağırıyordu. Arkasından koştum: Olaya el koyacak birini bulup beni suçlamaya başlayınca yanında olmam iy1 olurdu. Hantal bir koşturması vardı. Kollarını sakarca açarak, leylek gibi bacaklarını yan yan savurarak, saç örgülerim11 ucundaki fiyonkları savurarak ve eteklerini hoplatarak. Ko'
135
ten bir daha düştü, bu kez canı gerçekten yandı, elini sı-rrruşti- Bunu görünce rahatladım: Biraz kan benim yaptığım ğü örtecekti.

Qazoz

Annemin ölümünden sonraki ay -tam olarak ne zamandı, hatırlamıyorum- babam beni şehre götüreceğini söyledi. Ne bana ne Laura'ya fazla ilgi göstermezdi hiçbir zaman, bizi anneme, sonra da Reenie'ye bırakırdı. Dolayısıyla teklifine şaşırmıştım.

Laura'yı almadı. Teklif bile etmedi.

Bu gezintiyi kahvaltı sofrasında ilan etmişti. Laura'yla benim kahvaltıyı, her zamanki gibi Reenie'yle birlikte mutfakta değil, kendisiyle birlikte etmemizi istemişti. İkimiz uzun masanın bir ucunda, kendisi diğer ucunda oturduk. Bizimle pek az konuştu: Gazetesini okumayı tercih etti, ilgisini çekmeye cesaret edemeyecek kadar çekinirdik babamdan. (Ona tapıyorduk, elbe'tte. Ya tapıyorduk ya da nefret ediyorduk. Babam daha ılımlı duyguları davet etmezdi.)

Vitraylı pencerelerden süzülen güneş babamın üstüne renkli ışıklar düşürüyordu, sanki boyama mürekkebine bat-rnış gibi. Yanaklarındaki kobalt mavisini hâlâ hatırlıyorum, parmaklarının ucundaki kızılcık kırmızısını da. Laura'yla benim renklerim de böyleydi. Yulaf ezmesi muhallebimizi bir s°la, bir sağa çekerek, yavan tahıl yemeğimizi yeşil, mavi, kirazı ya da eflatun renklerine dönüştürmeyi başarıyorduk: Sinirli bir yemek, benim keyfime ya da Laura'nm o andaki harsına göre, büyülü ya da zehirli bir yiyecek gibi. Sonra, bir Vandan yemeyi sürdürürken, bir yandan sessizce birbirimize

uo_____

suratlar yapmaya başladık, çok sessizce. İşin püf noktası, babamın dikkatini çekmeden, bu oyunu sürdürmekti. Eh, oyalanmak için bir şeyler yapmak zorundaydık.

O olağanüstü günde, babam fabrikalarından erken bir saatte dönmüştü ve ikimiz birlikte şehre indik. Şehir merkezi çok uzak değildi, o zamanlar hiçbir yer çok uzak değildi zaten. Babam yürümeyi, arabayla gitmeye ya da götürülmeye tercih ediyordu. Kötü bacağı yüzünden bunu tercih ettiğini düşünüyordum: Yürüyebildiğim göstermek istiyordu. Şehirde geze-bildiğini göstermek istiyordu ve gezebiliyordu da, topallamasına rağmen. Ben onun yanında seğirtiyor, aksak adımlarına ayak uydurmaya çalışıyordum.

"Betty'nin yerine gideceğiz" dedi Babam. "Sana gazoz ısmarlayacağım." Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı. Betty'nin yerine halktan insanlar

gider, sana ve Laura'ya göre bir yer değildir, demişti Reenıe. Standartlarımızı düşüremezdik. Ayrıca gazoz zararlı bir içecekti, dişlerimizi çürütürdü. Dolayısıyla, daha önce yasaklanmış olan iki şeyin birden ve böylesine olağan bir tavırla sunulması, bende biraz panik yarattı.

Port Ticonderoga'nm ana caddesinde beş kilise ve dört banka vardı, hepsi taştan ve hantal yapılardı. Farklı binalar olduğunu anlamak için adlarını okumak zorundaydmız, bir de bankaların çan kuleleri yoktu. Betty'nin yeri bir bankanın yanındaydı. Yeşil-beyaz çizgili bir tentesi ve camında hamurdan yapılmış, kenarları fırfırlı bir bebek bonesine benzeyen güveçte tavuk yemeği resmi vardı. İçerisi sarı, loş bir ışıkla aydınlanmıştı ve vanilyalı kahve ve erimiş peynir kokuyordu. Tavan düz teneke kaplıydı, tepeden sarkan vantilatörlerin kanatları uçak pervanelerine benziyordu. Şapkalı birkaç kadın, süslü beyaz masalarda oturuyordu. Babam başıyla selam verdi, onlar da başlarıyla selamladı.

^

__137

Bir köşede koyu ahşaptan yapılma localar vardı. Babam , nlardan birine oturdu, ben karşısına iliştim. Bana ne tür

z istediğimi sordu ama onunla umumi bir yerde tek başt-bulunmaya alışık olmadığım için üstüme bir çekingenlik İdi- 2aten ne tür gazozlar olduğunu bilmiyordum. Sonunda benim için Çilekli bir gazoz, kendine de kahve ısmarladı.

Garson kadın siyah bir elbise ve beyaz bir kep giymişti, kaşları incecik kavisler şeklinde, ağzı reçel gibi parlak kırmızıydı. Babama Yüzbaşı Chase diye hitap ediyor, o da Agnes diyordu. Bundan ve dirseklerini masanın üzerine yaslaytşın-dan babamın buraya daha önce geldiğini anladım.

Agnes, kızınız mı, ne tatlı, dedi ve bana antipatik bir bakış fırlattı. Yüksek topuklarıyla koşturarak babamın kahvesini anında getirdi ve fincanı masaya koyarken hafifçe babamın eline dokundu. (Bu dokunuşu farketmiştim ama o sıra henüz yorumlayamıyordum.) Sonra benim gazozu getirdi, külaha benzer bir bardağın içinde, iki de kamışla. Baloncuklar genzime kaçtı, gözlerim sulandı.

Babam kahvesine bir küp şeker koydu, karıştırdı ve kaşığı fincanın kenarına koydu. Bardağımın köşesinden onu inceliyordum. Birdenbire farklı görünmeye başladı. Daha önce hiç görmediğim birine benziyordu, daha

narin, daha az hacimli ama daha ayrıntılı sanki. Onu nadiren bu kadar yakından görürdüm. Saçları düz geriye taranmış, şakaklarında kısa kesilmiş ve alnında seyrelmişti. İyi gözü düz maviydi, mavi bir kâğıt gibi. Harap olmuş ama hâlâ yakışıklı yüzü soyut bir ifade taşıyordu: Sabahları kahvaltı masasında olduğu gibi, sanki Uzaktan gelen bir müziği ya da bir patlamayı dinliyormuş gibi. Bıy>ğı, farkettiğimden daha beyazdı ve kadınların değil de, yalnızca erkeklerin yüzlerinde kıl uzatmaları tuhafıma gitmiş-ı Şimdi hatırlıyorum da. Loş, vanilya kokulu ışıkta babamın âsileri bile gizemli bir havaya bürünmüştü, sanki kendi giy-

sileri değilmiş, başkasından ödünç almış gibi. Kendisine biraz büyük geliyordu, bu yüzden. Babam çekmiş, küçülmüştü. Ama aynı zamanda daha uzun boyluydu.

Bana gülümsedi ve gazozun hoşuna gitti mi, diye sordu. Ondan sonra sessizleşti ve düşünceli bir hal aldı. Her zaman yanında taşıdığı gümüş sigara kutusundan bir sigara çıkardı, yaktı ve dumanını üfledi. "Eğer bir şey olursa" dedi sonunda, "Laura'ya bakacağına söz vermeni istiyorum."

Ciddiyetle kafamı salladım. O "bir şey" neydi acaba? Ne olabilirdi? Korku içinde kötü bir haber, adını koyamadığım bir şey bekledim. Belki uzaklara, denizaşırı ülkelere gidecekti. Savaşın hikâyesini unutmamıştım. Ama daha fazla açıklama

yapmadı.

"Bu sözüne el sıkışalım mı?" dedi. Masanın üstünden ellerimizi uzattık. Onun elleri sert ve kuruydu, deri bir bavul sapı gibi. Tek mavi gözüyle beni inceliyordu, güvenilip güve-nilmeyeceğimi tartıyor gibiydi. Çenemi kaldırdım, omuzlarımı dikleştirdim. Takdirini ve güvenini kazanmayı dehşetle istiyordum.

"Beş sente ne alabilirsin?" dedi birden. Boş bulunmuştum, dilim tutuldu: Bilmiyordum. Laura'yla bana harçlık verilmezdi çünkü Reenie, önce bir doların değerini öğrenmemiz

gerektiğini söylerdi.

Babam koyu renk ceketinin cebinden domuz derisi ciltli not defterini çıkarttı ve bir sayfa koparttı. Sonra düğmeler hakkında konuşmaya başladı. Ekonominin basit prensiplerini öğrenmem için asla çok erken olmadığını,

büyüdüğüm zaman sorumlulukla davranman için bunları bilmem gerektiğin1
söyledi.
"Diyelim ki, iki düğmeyle başladın" dedi. "Giderin, o ik-1 düğmenin yapımına harcadığın paradır, brüt kazancın, o düğ' meleri kaça satacağına bağlıdır ve zaman içinde net kârın, sa
139
tan masrafını çıkarttığın zaman geriye kalan paradır. Sonra Krın bir bölümünü kendine ayırırsın, geri kalanı dört düğme anmak için kullanırsın, sonra onları da satıp sekiz düğme iretebilirsin." Gümüş kalemiyle bir grafik tablo çizdi: İki düğ-me sonra dört, sonra sekiz. Düğmeler sayfa üstünde hayret verici bir biçimde çoğalıyor, yandaki sütundaysa paralar üstüs-te yığılıyordu. Bezelye ayıklamak gibiydi, kabuklan bir kaba, bezelye tanelerini diğer kaba koyuyordun. "Anladın mı?" dedi.
Ciddi mi diye yüzüne baktım. Düğme fabrikasını sık sık, bir kapan, bir bataklık, uğursuzluk yuvası, hapishane diye ilan ederdi ama içkiliyken yapardı bunu. Şimdi yeterince ayıktı. Açıklama yapıyormuş gibi değil, özür diliyormuş gibi görünüyordu. Sorusuna cevap beklemekten çok, benden başka bir şey bekliyormuş gibiydi. Sanki onu affetmemi, işlediği bir suçtan ötürü bağışlamamı bekliyordu ama bana ne yapmıştı ki? Aklıma hiçbir şey gelmiyordu.
Kafam karışmıştı ve kendimi yetersiz hissediyordum: Bana sorduğu ya da benden talep ettiği şey, her neyse, benim gücümün ötesindeydi. İlk kez bir adam benden verebileceğimin ötesinde şeyler istiyordu ama bu son kez olmayacaktı.
"Anladım" dedim babama.
Ölümünden önceki hafta -o korkunç günlerden birinde- annem tuhaf bir şey söylemişti, gerçi o an tuhaf bulmamıştım ya. Demişti ki, "Bütün görünüşünün altında, aslında babanız sizi seviyor."
Annem bize duygulardan, özellikle sevgiden -kendi ya da başkasının sevgisinden, Tanrı sevgisi hariç- söz etme alışkanlığında değildi. Ama anne babalar çocuklarını muhakkak severler, dolayısıyla bu sözünü bir güvence olarak algılamış-tırr>: Aksi görünüşüne rağmen, benim babam da başka baba-lar gibiydi.

şimd, anlryorum ki, he, 5e, o kadar basit değildi daha L. O siler bir uyanyd, A,n, zamanda agu bu ,o-

boynuL as,P tas.yamayacağ.m kadar *. bir muska.
IV

Suikastçı: Kafe
Yağmur, öğleden beri hafif ama kararlılıkla çiseliyor. Ağaçların, sokakların üstünden pus yükseliyor. Kadın, camında beyaz üstüne yeşil çizgili bir kahve fincanı resmedilmiş olan kahve dükkânının önünde duruyor, fincanın içinden, sanki buğulu cama parmakla çizilmiş gibi, üç adet buhar dalgası tütüyor. Kapının üstünde, yer yer soyulmuş yaldızlı harflerle KAFE yazısı okunuyor. Kadın kapıyı açıyor, içeri giriyor, şemsiyesini silkeliyor. Poplin yağmurluğu gibi, şemsiyesi de krem renginde. Başlığını arkaya atıyor.
Adam, en dipteki masada oturuyor, mutfağa açılan kanatlı kapının yanındaki masada, orada olacağını söylemişti. Duvarlar sigara dumanından sararmış, ağır masalar kahverengi boyalı, herbirinin yanında horoz pençesi biçimli metal askılıklar var. Masalarda adamlar oturuyor, yalnızca erkekler, çok kullanılmış battaniyelere benzeyen ceketler giymiş, kravatsız, diken saçlı, ayaklarını düz ve sağlamca yere basan ve bacakları ayrık oturan adamlar. Elleri ağaç kütüklerine benziyor: Seni ölümden kurtarabilecek ya da ölümüne dövebilecek ve hangisini yaparsa yapsın, görünüşü değişmeyecek eller bunlar. Nasır tutmuş, körelmiş aletler bu eller, gözleri de öyle. balona bir koku sinmiş: Çürümüş odun, dökülmüş sirke, ekşi Yünlü pantolon, bayat et, haftada bir kez yıkanma, nekeslik, dalavere ve kızgınlık dolu bir koku. Kadın biliyor ki, bu ko-uyu farketmemiş gibi davranması çok önemli.
Adam elini kaldırıp işaret ediyor, kadın aceleyle ona doğ. ru, topuk sesleriyle ilerlerken, diğer adamlar kadına kuşku ve horgörüyle bakıyor. Karşısına oturuyor ve rahat bir nefes alıyor, gülümsüyor onu bulduğu için. Gitmemiş, hâlâ burada.
Aman yarabbi, kürk manto giyseydin bari, diyor adam.
Ne yaptım ki? Sorun ne?
Sorun üstündeki, diyor adam.

Sıradan bir yağmurluk, diyor kadın, kekeleyerek. Nesi var yani?
Hay Allah, diyor adam. Baksana kendine. Etrafına baksana. Fazla temizsin.
Sana hiçbir zaman yaranamayacağım, değil mi? Yaptığım hiçbir şey doğru olmuyor, değil mi?
İstersen olur. Neyin doğru olduğunu anlayabilirsin. Ama hiçbir şeyi dikkatli düşünmüyorsun, diyor adam.
Söylemedin ki bana, diyor kadın. Buraya daha önce hiç gelmemiştim, böyle bir yere. Ayrıca, evden çıkarken temizlikçi bir kadın gibi giyinmemi bekleyemezdin, öyle değil mi, hiç bunu düşündün mü?
Bir eşarp filan alsaydın, hiç değilse. Başını örtmek için. Sorun saçlarım demek, diyor kadın üzüntüyle. Başka nerem? Saçlarımın nesi var?
Fazla sarı. Göze batıyor. Sarışınlar beyaz fareler gibidir, onları ancak kafeste görebilirsin. Doğal olarak ömürleri uzun olmaz. Aşırı göze çarpar, dikkat çekerler. Hiç nazik değilsin.
Nezaketten nefret ederim, diyor adam. Nazik, iyiliksever olmakla gururlanan insanlardan nefret ederim. Kendini-be-ğenmiş-bir boka yaramaz-hovarda zenginlerin lütuflarına tahammülüm yok. Aşağılık tiplerdir.
Ben nazik bir insanım, diyor kadın gülümsemeye çalışa' rak. En azından sana karşı naziğim.
^_____
___145
Öyle olduğunu düşünseydim -ılık süt-ve-su-nezaketi ol-, sumi' çoktan sıvışırdım. Pilimi pırtımı toplayıp ilk trenle , cardım. Artık bahtıma ne çıkarsa. Ben bir hayırseverlik vakası değilim. Sadakaya ihtiyacım yok.
Adam vahşi bir ruh hali içinde. Neden acaba? diye düşünüyor kadın. Bir haftadır görüşmemişlerdi. Ya da belki sorun yağmurdan kaynaklanıyor.
Peki, nezaket ya da iyilik değil, o zaman, diyor kadın. Belki bencillik bu. Belki ben insafsızca bencilim.
Bu daha hoşuma gider, diyor adam. Senin haris ve açgözlü olmanı tercih ederim. Sigarasını söndürüyor, yenisini yakıyor. Hâlâ hazır yapılmış sigaralar içiyor, onun için bir lüks. Sigara tayınını hesaplamak zorunda. Yeterince parası var mı acaba, diye düşünüyor kadın. Ama soramıyor.
Böyle karşımda oturman hoşuma gitmiyor, diyor adam, Çok uzaktasın.

Biliyorum, diyor kadın. Ama gidecek başka yer yok. Dışarısı sırılsıklam.
Ben bir yer bulurum. Kardan kaçabileceğimiz bir yer.
Kar yağmıyor ki.
Ama yağacak, diyor adam. Kuzey rüzgârı esmeye başladı.
Ve kar gelecek. O zaman hırsızlar, soyguncular ne yapacak, zavallıcıklar? En sonunda adamı gülümsetmeyi başarıyor, yarım yamalak da olsa. Nerede yatıp kalkıyorsun, diye soruyor kadm.
Boş ver. Bilmen gerekmez. Böylece, seni yakalayıp sorguya çekecek olurlarsa, yalan söylemek zorunda kalmazsın.
Ben kötü bir yalancı sayılmam, diyor kadın, gülümsemeye Çalışarak.
Bir amatör olarak değilsin belki, diyor adam. Ama pro-esyoneller seni hemen enseler. Bir paket gibi açarlar içini.
Hâlâ arıyorlar mı seni? Vazgeçmediler mi?
Henüz değil, duyduğuma göre.
Feci bir şey değil mi? diyor kadın. Korkunç. Ama yine de
şanslıyız, değil mi?
Niye şanslı olacakmışız ki? Yine o karamsar havasına dönüyor adam.
Hiç değilse ikimiz de burada yız. Hiç değilse... Garson geliyor, tepelerine dikiliyor. Gömleğinin kolları sıvanmış, uzun önlüğü leke içinde, saçları yağlı teller halinde kafasına yapışmış. Parmakları ayak parmaklarına benziyor.
Kahve?
Evet lütfen, diyor kadın. Sütsüz ve şekersiz. Kadın, garson gidinceye kadar bekliyor. Güvenli mi? Kahve mi? Yani mikroplu mu diye soruyorsun? Olmaması lazım, saatlerdir kaynıyor. Adam onunla alay ediyor ama kadın anlamazlıktan geliyor.
Hayır, burası güvenli mi diye soruyorum. Bir arkadaşın arkadaşı ayarladı burayı. Zaten bir gözüm kapıda. Arka kapıdan sıvışabilirim, bir geçit var arkada. Sen yapmadın, değil mi? diyor kadm. Söyledim sana. Yapabilirdim, oradaydım çünkü. Zaten far-ketmez ki, onların işini görürüm, tam aradıkları tipim. Beni duvara çivilemek hoşlarına gider. Beni ve kötü fikirlerimi.
Gitmelisin, diyor kadın ümitsizce. Kollarında sıkmak istiyor adamı, o bellik deyimle. Ama istediği gerçekten bu, kollarına alıp sıkmak istiyor onu.
Henüz değil, diyor adam. Henüz gidemem. Trenlere biiv memem gerek, sınır aşamam daha. Her yerde beni arıyorlar-

Senin için çok endişe ediyorum, diyor kadın. Rüyalarl' ma giriyor. Sürekli endişe ediyorum.
Etme sevgilim, diyor adam. Sonra zayıflarsın, o harika m1 melerin ve kıçın pörsür. O zaman kimsenin işine yaramazsın-
ıe-

147
Kadın tokat yemiş gibi elini yanağına koyuyor. Böyle konuşmamanı dilerdim, diyor.
Biliyorum, diyor adam. Seninki gibi yağmurluk giyen kızların böyle dilekleri olur hep.
Port Ticonderoga Herald and Banner, 16 Mart, 1933
CHASE, YARDIM FAALİYETLERİNİ DESTEKLİYOR
ELWOOD R. MURRAY, YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ Chase Endüstrileri Ltd. Başkanı Yüzbaşı Norval Chase, şehir hal' kımızın alışık olduğu sosyal yardımlaşma ruhuyla dolu jestlerinden birini daha yaparak, ülkenin ekonomik buhrandan en çok etkile' nen bölgelerine yardım çabalarının bir parçası olarak, üç kamyon dolusu ikinci el ihtiyaç maddesi bağışlayacağını ilan etmiştir. Sevke-ailecek mallar arasında bebek battaniyeleri, çocuk tulumları ve çeşitli kadın ve erkek iç giyim eşyaları bulunmaktadır.
Yüzbaşı Chase, Herald and Banner'a yaptığı açıklamada, ulusal kriz ortamında bulunduğumuz bu sırada her bireyin, özellikle Ontario'daki daha talihli insanların, Savaş'ta olduğu gibi, payına düşeni yapması gerektiğini ifade etmiştir. Toronto'daki Royal Classic Triko Giyim Sanayi Başkanı Richard Griffen'in, Yüzbaşı Chase i tapon mallarını pazarda bedava dağıtarak işçilerini ücretten yoksun bıraktığı sözleriyle suçladığı gibi, kendisini eleştirenlere verdiği cevapta Yzb. Chase, bu malların gittiği insanların zaten satın alma güçleri olmadığı için, kimsenin satış yapma imkânını elinden almadığını söylemiştir.
Yzb. Chase, ülkenin her kesiminin ekonomik gerilemeden nasibini aklığın! ve Chase Endüstrileri'nin de, azalan talep karşı-sında, üretim faaliyetlerini azaltmak zorunda kaldığını sözlerine Elemiştir. Chase, fabrikalarını işletmeye devam etmek için elin-

den gelen her çabamı gösterdiğini, ancak zorunluluk karşısında işten çıkartmalar yaşanabileceğini ya da çalışma saatlerini azaltarak ücret kesintisine gidilebileceğini belirtmiştir.
Winnifıeg ve Montreal gibi merkezlerdeki grev kırma ve lokavt taktiklerinin aksine, verdiği sözü tutan Yüzbaşı Chase'i asil çabalarından ötürü alkışlıyoruz. Onun bu gayretleri sayesinde Port Tıconderoga yasalara saygılı bir şehir olmaya devam ediyor ve başka bölgelerde ciddi mal mülk hasarına, hatta can kaybına yol açan komünist kaynaklı sendika ayaklanmalarından ve vahşi şiddet hareketlerinden uzak duruyoruz-
Kör Suikastçı: Şönil örtü
1VU ¦ ^ „
Burada mı yaşıyorsun? diyor kadm. Eldivenlerini sıkıyor, sanki ıslakmışlar da suyunu sıkıyor gibi.
Burada kalıyorum, diyor adam. Farklı bir şey. Kirden kararmış, kırmızı tuğlalı, dar ve uzun, dik çatılı bitişik sıra evlerden biri. Ön tarafta, dar ve tozlu bir çimenlik var, ortadaki patikanın kenarlarından otlar fırlamış. Yerde
yırtık bir kesekâğıdı.
Dört basamakla giriş sundurmasına çıkılıyor. Pencerede
tül perdeler sallanıyor. Adam anahtarını çıkarıyor.
Kadın içeri girerken omuzunun üstünden arkasına bakıyor. Merak etme, diyor adam, kimse izlemiyor. Burası arkadaşımın yeri zaten. Bugün varım, yarın yokum. Çok arkadaşın var, diyor kadın. Çok değil, diyor adam. Çürük elma yoksa aralarında, taZ'
la arkadaşa ihtiyacın olmaz.
Girişte, palto asmak için pirinç kancaları olan bir p°r manto var, döşeme eskimiş kahverengi-sarı kareli muşam"5
149
,—–—
, Buzlu cam üstünde balıkçıl ve turna desenleri olan bir , oıjan giriliyor içeri. Daha eski bir dönemden, gazocağı , vrinden]calmai uzun bacaklı kuşlar bunlar, zarif yılankavi boyunlarını sazların ve su zambaklarının arasına uzatmışlar. Adam ikinci bir anahtarla bu kapıyı da açıyor ve loş ışıklı iç hole giriyor, elektriği açıyor. Tavanda pembe camlı lamba parlıyor, ampullerden ikisinin yeri boş.

O kadar korkmana gerek yok, sevgilim, diyor adam. Eşyalar üstüne yapışmaz, merak etme. Yalnızca hiçbir şeye dokunma, yeter.
Ah, yapışabilir, diyor kadın, nefessiz kalmış küçük bir gülüşle. Sana dokunmak zorundayım. Sen yapışabilirsin.
Adam buzlu camlı kapıyı arkalarından kapatıyor. Solda bir kapı daha var, vernikli ve koyu renkli: Meraklı bir kulağın kapı arkasından onları dinlediğini hayal ediyor kadın, bir çıtırtı, sanki ağırlığını bir ayağından ötekine aktaran biri var. Kötü niyetli ihtiyar bir karı, örneğin, penceredeki tül perdelere uymaz mı bu? Uzun, köhnemiş bir merdiven yukarı çıkıyor, halısı kenarlarda çivilenmiş, trabzanlı bir merdiven. Duvar kâğıdı, dalları-kafese-sarılı-asma-ve-gül deseniyle süslü, bir zamanlar pembeymiş, şimdi açık sütlü kahverengi olmuş.
Adam kollarını dikkatle kadına doluyor, dudaklarını boynunda, boğazında dolaştırıyor ama ağzına dokunmuyor. Kadın ürperiyor.
Ben kolay çıkarım üstünden diyor, adam fısıltıyla. Eve 8'dip bir duş alman yeter.
Öyle deme, diyor kadın, yine fısıltıyla. Benimle alay ediyorsun. Gerçekten, içtenlikle söylediğime asla inanmıyorsun.
Bu iş için yeterince içtenliklisin, diyor adam. Kadın ko-
Unu adamın beline doluyor, biraz sarsakça, ağır ağır merdi-
enleri çıkıyorlar; bedenleri onları ağırlaştırıyor. Merdivenin
ta Yerinde renkli camdan yuvarlak bir pencere var: Gökyü-

zünün kobalt mavisi, üzümlerin moru, çiçeklerin baş ağrıtıcı kırmızısı arasından vuran ışık yüzlerini lekeliyor. İkinci katın sahanlığında adam kadını tekrar öpüyor, bu kez daha sertçe, ve etekliğini ipeksi bacaklarının üstünden jartiyerine kadar kaldırıyor, kadının sertleşmiş lasttksi organını parmaklıyor. Kadın her zaman jartiyerli çorap kullanıyor, onu çıkartmak derisini soymak gibi bir şey.
Kadının şapkası kayıyor, kollarını adamın boynuna doluyor, başı ve bedeni sanki arkadan saçlarını çekiyorlarmış gibi geriye kaykılıyor. Tokaları çözülüyor, saçları açılıyor. Adam yukarıdan aşağı kadının saçlarını okşuyor, biçilmiş, soluk renkli ince otlar gibi saçları. Adamın gözlerinin önünde bir alev parlıyor, başaşağı duran beyaz bir mumun bir anlık alevini görüyor. Ama alev başaşağı yanmaz.

Adamın odası üçüncü katta, bir zamanlar hizmetçi bölümü denirdi bu katlara. İçeri girince adam kapıyı sürgülüyor. Küçük bir oda bu, sıkışık ve loş, azıcık aralık duran tek bir penceresi var, stor yarıyarıya inik, beyaz tül perde iki yana kıvrılmış. Öğleden sonra güneşi storu altın rengine çevirmiş. Hava kurumuş küf ama aynı zamanda sabun kokuyor: Bir köşede minik, üçgen biçimli bir lavabo, üstünde solmuş çerçeveli bir ayna var. Lavabonun akma adamın siyah, kare kutusunun içinde daktilosu sıkıştırılmış. Diş fırçası emaye teneke bir bardağın içinde duruyor, yeni bir diş fırçası değil. Görüntüsü çok mahrem geliyor kadına. Başını çeviriyor. Üstü sigara yanıkları ve bardak lekeleriyle dolu, koyu vernikli bir yazı masası da var ama odanın büyük bölümünü yatak işgal edi' yor. Modası geçmiş, hizmetçi işi pirinç bir yatak bu, topuzla*1 hariç tamamen beyaza boyalı. Herhalde gıcırdayacak. Bunü düşününce kadına ateş basıyor.

Adamın yatağa çok özen gösterdiğini farkediyor, çarşaf' en azından yastık kılıflarını yeni değiştirmiş, üstündeki so

^_____151

muş Nil yeşili şönil örtüyü kusursuzca sermiş. Keşke bunları apmasaydı diye içinden geçiriyor kadın çünkü bunu görmek cinde acımaya benzer bir duygu uyandırıyor, sanki açlıktan ölmek üzere olan bir köylü son lokmasını ona veriyor gibi. Hissetmek istediği şey acıma değil. Adamın hiçbir biçimde kırılgan, incinebilir olmasını istemiyor. Yalnızca kendisinin böyle olmasına izin var. Çantasını ve eldivenlerini masanın üstüne koyuyor. Birden bunun sosyal bir buluşma olduğunun farkına varıyor. Sosyal bir buluşma olarak, çok gülünç bir durum.

Kusura bakma, uşağım yok, diyor adam. Bir şey içmek ister misin? Ucuz viski var.

Evet lütfen, diyor kadın. Şişe masanın üst çekmecesinde, iki de bardak çıkarıyor ve doldurmaya başlıyor. Dur de diyor adam.

Dur diyor kadın.

Buz yok, diyor adam ama su koyabilirim.

Zarar yok, diyor kadın. Viskisini yutuyor, biraz öksürü-yor, adama gülümsüyor, masaya yaslamış.

Kısa, sert ve dik, diyor adam, senin sevdiğin gibi. Elinde bardakla yatağa oturuyor. Sevdiğinin şerefine, diyor. Bardağını kaldırıyor. Gülümsemiyor.

Olağanüstü kötü huylusun bugün, diyor kadın.

Öz savunma, diyor adam.
Ben onu sevmiyorum, seni seviyorum, diyor kadın. Aradaki farkı biliyorum.
Bir noktaya kadar, diyor adam. Ya da öyle olduğunu sa-nıyorsun. Durumu kurtarıyor.
Buradan hemen çekip gitmemem için tek bir neden söy-»e, diyor kadın.
Adam sırıtıyor. Buraya gel, diyor.
Beklediğini bildiği halde, kadını sevdiğini söylemiyor
İİZ_____
adam. Bunu yaparsa belki savunmasız kalacak, suçunu itiraf
etmiş gibi olacak.
Önce çoraplarımı çıkartacağım, diyor kadın. Bir bakışın
bile kaçmalarına yetiyor.
Senin gibi, diyor adam. Bırak, çıkartma. Yanıma gel, hemen.
Güneş artık çekilmiş, soluk bir ışık kalmış geride, storun sol köşesinde. Dışardan bir tramvay geçiyor, çanını çalarak. Bunca zamandır bir sürü tramvay geçmiş olmalı. Bu sessizlik duygusu nerden geliyor o zaman? Sessizlik ve adamın nefesi, ikisinin nefesi, doğum sancıları çeker gibi, bastırılmış inlemeler, ses çıkartmama gayreti. Hiç değilse fazla ses çıkartmama gayreti. Zevk ve haz sesi neden bu denli ıstırap sesine benzer? Yaralanmış gibi. Adam elini kadının ağzına bastırıyor.
Oda şimdi daha karanlık ama kadın daha fazla şey görüyor. Yatak örtüsü yere düşmüş, çarşaf asma dallan gibi bedenlerini sarmış, çıplak, tek göz ampul, minik menekşe desenli bej duvar kâğıdı, çatının aktığı yerde bir leke, kapının çeksen hemen kopacak zinciri. Sıkı bir tekme atsan kapı açılacak. Öyle bir şey olsa, ne yaparım, diye düşünüyor kadın. Duvarların inceldiğini, ince buza dönüştüğünü hissediyor. Bir kavanozun
içinde balıklar var.
Adam iki sigara yakıyor, birini kadına veriyor. Dumanı çekiyorlar. Adam boştaki elini kadının bedeninden aşağı kaydırıyor, sonra tekrar, parmaklarını kadının etine geçiriyor. Ne kadar zamanı kaldığını merak ediyor ama sormuyor-Onun yerine, kadının bileğini tutuyor. Küçük, altın bir saat var bileğinde. Adam saati kapatıyor.
Ne dersin, diyor. Yatma saati masalımıza başlayalım nu-
Evet lütfen, diyor kadın.
Nerede kalmıştık?

^_____
_____153
Gelin duvaklarının içindeki zavallı kızların dillerini kopartıyordun.
Aaa, evet. Sen de protesto etmiştin. Eğer bu hikâyeden hoşlanmıyorsan, başka bir tane anlatabilirim ama onun da daha uygar bir hikâye olacağına söz veremem. Daha kötüsü olabilir. Modern bir öykü olabilir. Birkaç ölü Zycron'lu yerine, kilometrelerce kokuşmuş çamur, yüzbinlerce...
Ben bunu alayım, diyor kadın bir çırpıda. Bana anlatmak istediğin bu zaten.
Sigarasını kahverengi kül tablasında söndürüyor, sonra adama iyice sokulup kulağını göğsüne yaslıyor. Adamın sesini oradan duymak daha hoşuna gidiyor, sanki ses gırtlaktan değil, önce bedeninden çıkıyormuş gibi, bir uğultu, bir hırıltı gibi ya da yeraltından gelen bir konuşma gibi. Sanki kendi yüreğinden akan kan gibi: Bir kelime, bir kelime daha, bir kelime daha.
The Mail and Empire, 5 Aralık 1934
BENNETT'E ÖVGÜLER
THE MAİL AND EMPIRE'IN ÖZEL HABERİ Geçtiğim^ akşam Empire Kulübü'nde yaptığı konuşmada, To-rontolu banker ve Royal Classic Triko Sanayi'nin açıksözlü Başkanı Bay Richard E. Griffen, Başbakan R. B. Bennet'ten övgü dolu sözlerle söz ederken, muhaliflerini de eleştirdi.
15 bin komünistin, kışkırtıcı fesat tertip etme suçuyla Kings-ton Portsmouth Hapishanesi'nde tutuklandıktan sonra, geçen Cumartesi tahliye edilen liderleri Tim Buck'a, Maple Leaf Bak-çeleri'nde düzenledikleri huzur bozucu, histerik karşılama törenine değinen Bay Griffen, 200.000 "ihanete uğramış kanayan yü-
rek" tarafından imzalanan dilekçe karşısında hükümetin "baskıya boyun eğmesinden" duyduğu endişeyi dile getirdi. Başbakan Bennett'in "demirden kararlılık" politikasının doğruluğuna dikkat çeken Griffen, seçimle gelmiş hükümeti devirmek ve özel mülkiyeti yıkmak için düzen kuran bu insanların hapse atılması-nm, yıkıcılıkla mücadelede tek yol olduğunu savundu.
Haklarında tutuklama kararı alınması muhtemel olan Almanya ve İtalya'ya gönderilecek insanlar dahil, 98inci maddeye dayanarak sınırdışı edilecek onbinlerce göçmen hakkındaki görüş-leriniyse şöyle özetledi: "Bu insanlar

diktatörlük rejiminin savunuculuğunu yaptılar. Diktatörlük nasıl oluyormuş, şimdi yaşayıp
anlayacaklar."
Ekonomik duruma da değinen Griffen, işsizliğin hâlâ yüksek olduğunu, bunu takibeden huzursuzluk ortamının ve bu ortamdan yararlanan komünist ve komünist sempatizanlarının faaliyetlerinin sürdüğünü belirtmekle birlikte, umut verici işaretler gördüğünü ve bahara kadar ekonomik buhranın sona ereceğine inandığını söyledi. O zamana değin güdülmesi gereken aklı başında tek politikanın, düzeni aynı yolda devam ettirmek ve sistemin kendi kendini düzeltmesini beklemek olduğunu sözlerine ekledi. Başkan Roosevelt'in yumuşak sosyalizm politikasına gösterilen eğilimlere kesinlikle karşı çıkmak gerektiğini, zira bu tutumun hasta ekonomiyi daha da ağırlaştıracağını bildirdi. İşsizlerin durumunu üzüntüyle karşıladıklarını, ancak birçoğunun aylaklığa eğilimli insanlar olduğunu ve illegal grevlere ve kökü dışarda bulunan kışkırtıcılara karşı hükümetin acilen sert tedbirlere başvurması gerektiğini vurguladı.
Bay Griffen'in konuşması uzun alkışlarla sona erdi.
JCö'r Suikastçı: Haberci
Haydi o zaman. Diyelim ki karanlık basmış. Üç güneş de batmış. Birkaç ay yükselmiş. Tepelerde kurtlar dolaşıyor. Kurbanlık kız sırasını bekliyor. En son, mükellef donatılmış yemeğini yemiş, vücuduna güzel kokular, merhemler sürülmüş, onuruna şarkılar söylenmiş, dualar okunmuş. Kırmızı ve altın brokar serili yatağında, Tapınağın en dipteki odasında tutsak yatıyor, odasına tabutların üzerine serpilen cinsten yaprak, tütsü ve aromatik otların kokusu sinmiş. Yatağının adı, Tek Gecenin Yatağı, çünkü hiçbir bakire o yatakta iki gece yata-mamış. Daha dilleri koparılmadığı zaman kızların kendi aralarında verdikleri ad ise, Sessiz Gözyaşlarının Yatağı.
Gece yarısı olduğunda, paslanmış bir zırh giydiği söylenen Yeraltının Efendisi tarafından ziyaret edilecek. Yeraltı, parçalanma ve dağılma yeri: Tanrılar'm yurduna giden yolda bütün ruhlar buradan geçmek zorunda ve bazıları -en günahkârlar- orada kalmaya mecbur. Tapınağa adanmış her bakire, kurban edilmeden önceki gece bu paslı Efendi'nin ziyaretini kabul etmet zorunda, yoksa ruhu tatmin olamayacak ve Tanrılar'm yurduna gitmek yerine, üç bin yıldır ölü olan, biçimli ve kıvrak vücutlu, yakut-

kırmızısı dudaklı, gökmavisi renkli ve köpük gibi bukleli saçlı ve göz yuvalan çöreklenmiş yılanlara benzeyen çıplak kadınların yanında, Batı'daki çıplak dağlarda harabe halindeki mezarlara girmek zorunda kalacak. Gördün mü bak, unutmamışım onları.
İnceliğine teşekkür ederim.
Senin için her şeyi yaparım. Eklememi istediğin daha ne varsa, hemen söyle. Her neyse. Birçok insanlar gibi, eski ya da modern, Zycron'lular da bakirelerden korkarmış, özellikle ölülerinden. Aşkta aldatılan ve evlenemeden ölen kadınlar,
156_____
yaşamda yoksun kaldıkları şeyi ölümde ararmış. Gündüzleri harabe mezarlarında uyur, geceleri tedbirsiz gezen yolcuları, özellikle oralara giden aptal-cesaretli genç erkekleri avlarlar-mış. Bu genç adamların üzerine atlar, özlerini emerlermiş, sonra da onları itaatkâr zombilere çevirip çıplak ölü kadınların doğadışı arzularını yerine getirmeye mecbur ederlermiş,
Genç erkekler için ne acıklı bir durum, diyor kadın. Bu kötü yaratıklara karşı herhangi bir korunma yöntemi yok
muymuş?
Onları oklarla parçalayabilir ya da taşlarla hamur haline gelinceye kadar ezebilirsin. Ama sayıları o kadar çok ki, ahtapotlarla döğüşmek gibi bir şey, daha ne olduğunu anlamadan her tarafından kıskıvrak yakalanıyorsun. Zaten, önce seni hipnotize ediyor, irade gücünü elinden alıyorlar. İlk yaptıkları iş bu. Birine gözün takıldığı anda, olduğun yere mıhlanıyorsun.
Tahmin edebiliyorum. Biraz daha viski ister misin?
Sanırım dayanabilirim. Teşekkürler. Bizim bakire... adı
ne olmalı sence?
Bilmiyorum. Sen seç. Bu senin bölgen. Düşünürüm. Her neyse, Tek Gecenin Yatağı'nda, kurbanlık koyun gibi yatıyor. Hangisinin daha kötü olduğunu bilmiyor, boğazının kesilmesi mi, yoksa önündeki birkaç saat mi? Yeraltının Efendisi'nin gerçek olmadığı, kıyafet değiştir-miş bir saray mensubu olduğu, Tapmağın herkesçe bilinen sırlarından biri. Sakiel-Norn'daki her şey gibi, bu pozisyon da satılık ve bu ayrıcalığa sahip olmak için büyük miktarlarda para -masa altından tabii- el değiştiriyor. Ödemeyi, rüşvete doymak bilmeyen ve özellikle safir mücevherlere düşkün olan,

Başrahibe'ye yapıyorsun. Aldığı parayı hayır işlerine kullanacağına yemin ederek kendini affettiriyor ve aklına ge' lirse eğer, bir kısmını gerçekten bu işlere harcıyor. Kızlar, dil'
157
leri, hatta yazı malzemeleri bile olmadığı için, pazarlığın bu kısmına itiraz edemiyorlar, zaten ertesi gün ölmüş olacaklar. Gökten inen paracıklar, diyor Başrahibe kendi kendine, banknotlarına sayarken.
Bütün bunlar olurken, uzaklarda bir yerde büyük ve düzensiz bir barbar sürüsü yürüyüşüne devam ediyor, ünü çok uzaklara yayılmış Sakiel-Norn şehrini ele geçirmeye, sonra yağmalayıp yerle bir etmeye kararlı olarak. Uzak batıdaki birçok şehre daha önce aynı şeyi yapmışlar. Hiç kimse, yani uygar ulusların arasından hiç kimse onların bu başarısını açıklayamıyor. Bu barbarların üstü başı dökülüyor, doğru dürüst silahları yok, okuma yazma bilmiyorlar ve gelişmiş hiçbir mekanizmaya sahip değiller.
Yalnızca bunlar değil, kralları bile yok, yalnızca bir liderleri var. Bu liderin bilinen bir adı yok. Liderliğe geldiği zaman adını bırakmış, yerine bir unvan almış. Unvanı "Sevincin Hizmetkârı". Takipçileri ona "Mutlak Gücün Kamçısı", "Yenilmez Gücün Sağ Yumruğu", "Günahların Temizleyicisi" ve "İffetin ve Adaletin Savunucusu" da diyorlar. Barbarların asıl ülkelerinin neresi olduğu bilinmiyor ama uğursuz rüzgârların kaynaklandığı kuzeybatıdan geldikleri hakkında fikir birliği ediliyor. Düşmanları onlara "Perişanlık Halkı" diyor, kendileri ise "Neşe Halkı" diye adlandırıyorlar kendilerini.
Şu andaki liderleri ilahi lütfün işaretlerini taşıyor: Ba-Şinda cenin zarıyla doğmuş, ayağından yaralanmış ve alnında yıldız biçimli bir iz var. Ne yapması gerektiğinden emin ol-naadığı zamanlar, transa girerek öteki dünyaya gidip geliyor, vitndi Sakiel-Norn'u yerle bir etmek üzere ilerliyor çünkü tanrıların habercisi tarafından kendisine emir getirilmiş.
Bu haberci, birçok gözleri ve ateşten kanatlan olan bir alev biçiminde görünmüş karşısında. Bu tür habercilerin işkence dolu mesellerle konuştukları ve birçok biçime girdikle-
158
ri bilmiyor, ateş almış bir ihulk, konuşan bir taş, yürüyen bir çiçek, insan vücutlu ve kuş kafalı bir yaratık olabilir ya da herhangi birine benzeyebilirler. Birer ikişer yürüyen yolcular, hırsız ya da sihirbazlar, birkaç

dil konuşan yabancılar ve yol kenarlarındaki dilenciler en olası haberciler sayılır, der Perişanlık Halkı'nm insanları: Dolayısıyla bunlara büyük bir ihtiyatla yaklaşmak gerekir, en azından gerçek nitelikleri iyice
ortaya çıkana kadar.
Eğer ilahi bir elçi oldukları anlaşılırsa, onlara yiyecek, şarap ve istenirse kadm verilmeli, mesajları saygıyla dinlenmeli ve sonra yollarına gitmelerine izin verilmelidir. Aksi takdirde, ölümüne taşınmalı ve mallarına el konulmalıdır. Hiç şüphen olmasın, Perişanlık Halkı'nm bölgesine düşen bütün yolcular, sihirbaîlar, yabancılar ve dilenciler yanlarında bir takım muğlak, anlaşılması güç haberler taşımaya özen gösterir. Bulut sözleri denir bu hikâyelere ya da düğümlenmiş ipek. Çeşitli koşullarda, karşılarına çıkan duruma göre, işe yarayan, yeterince muattuTialı laflardır bunlar. Neşe Halkı'nm arasında bir bilmece ya da bulmaca bilmeden dolaşmak,
ölümle flört etmektir.
Birçok gözleri olan alev-haberciye göre, Sakiel-Nom şehri, aşırı lüksü, yanlış tanrılara tapınması ve özellikle tik' sinti veren çocuk kurban etme geleneği yüzünden yıkımı ha-ketmişti. Bu uygulama nedeniyle, şehirdeki bütün insanlar, köleler, çocuklar ve kurban edilen bakireler dahil, herkes kılıçtan geçirilmeliydi- Ölümleri bu katliamın ana nedeni olan kızları bile öldürmenin haksızlık olduğu düşünülebilir ama Neşe Halkı'nm insanları için, bu işleri belirleyen şey suç Ya da masumiyet değil> bu durumdan ötürü lekelenmiş olup ol' madığmızdı ve Nef Halkı'na göre, lekelenmiş bir şehirde y»' şayan insanların tümü, zaten lekelenmişti.
Barbar sürüsü ilerlemeye devam etti, yürüdükçe arka
159
finda kesif bir toz dumanı bırakarak. Bu toz dumanı bir bayrak gibi takip ediyordu onları. Bununla birlikte, Sakiel-Norn kulelerinde konuşlanmış nöbetçilerin dikkatini çekecek kadar yaklaşmamışlardı daha. Bir uyarı işareti verebilecek kişiler ise -çobanlar, transit geçen tüccarlar ve saire- acımasızca boğazlanıp parçalanmıştı, ilahi haberci olduğu tahmin edilen diğerlerinin canları bahşedilerek.
Sevincin Hizmetkârı herkesin önünden yürüyor, kalbi temiz, kaşları çatık, gözleri alev alev. Omuzlarının üstüne kaba deriden bir pelerin atmış, alnında rütbesini taşıyan bir nişan var, kırmızı konik bir şapka. Arkasında,

takipçileri var, gözegöz, dişediş. Çevresinde böcekler, leş yiyici hayvanlar ve kurtlar dolaşıyor.
0 sırada, yaklaşan tehlikeden habersiz şehirde, Kralı devirmek için düzen kuruluyor. Darbe planı (âdet olduğu üzere) sarayın en güvenilen birkaç adamı tarafından hazırlanmış. En usta kör suikastçılardan birini seçmişler bu iş için. Bir zamanlar halı dokuyucusu, sonra çocuk fahişe olan ve kaçtığından beri sessizliği, gizliliği ve bıçaklı acımasız eliyle ünlenmiş bir genç bu. Adı, X.
Niye X?
Böyle adamlara daima X denir. Ad onların işine yaramaz, yalnızca mimlemeye yarar adlar. Zaten X, X-ışınından geliyor, eğer X'sen taş duvarların içinden geçebilir, giysili kadınların çıplak vücutlarını görebilirsin.
Ama X bir kör, diyor kadın.
Daha iyi ya. Kadınları giysilerinin altından, yalnızlığın &ır lütfü olan iç gözleriyle görüyor.
Zavallı Wordsworth! Günah işliyorsun, diyor kadın ne-
Elimde değil, çocukluğumdan beri günahkâr olmuşumdur.
X, Beş Ay Tapınağı'na gizlice girecek, ertesi gün kurban edilecek olan kızın odasını bulacak, kapıdaki nöbetçinin gırtlağını kesecek. Sonra kızı da öldürmek zorunda. Cesedini Tek Gecenin Yatağı'nm akma saklayacak ve kızın tören duvağını kendi giyecek. Tabii daha önce Yeraltmın Efendisi pozundaki saray mensubunun -ki adam saray darbesi planının elebaşının ta kendisi- gelmesini, parasını ödediği şeyi alıp gitmesini bekleyecek. Adam kızın bekâretini almak için çok para ödemiş, parasının karşılığını istiyor, yani ne kadar sıcağı sıcağına ölmüş de olsa, insan cansız bir bedenle münasebette bulunmak istemez. Adam kalbi hâlâ atarken sahip olmak istiyor kıza.
Ancak, hesaplarda bir karışıklık oluyor. Zamanlama yanlış anlaşılıyor: Sonuçta, Yeraltmın Efendisi'nden önce kör suikastçı girecek kızın yanma.
Bu hikâye iğrenç bir hal aldı, diyor kadın. Sakat bir kafan var senin.
Adam, kadının çıplak koluna dokunuyor. Devam etmemi istiyor musun? Kural olarak bu işi para karşılığı yapıyorum. Sen bedavaya alıyorsun, müteşekkir olman gerekir. Zaten, daha neler olacağını bilmiyorsun ki. Konuyu iyice koyulaştırıyorum şu anda. Yeterince koyuydu zaten. Koyu entrikalar benim uzmanlığımdır. Daha hafif bir şey

istiyorsan, başkasına git. Tamam peki, devam et.
Kör suikastçı, öldürdüğü kızın giysilerini giyerek sabaha kadar bekleyecek, sonra kurban alayı tarafından sunağın merdivenlerinden çıkarılarak tepeye ulaşacak ve tam kurban edileceği anda Kral'ı bıçaklayacak. Böylece Kral, kız tarafından bıçaklandı zannedilecek. Ve Kralın ölümü, dikkatle dü' zenlenmiş bir ayaklanmanın başlangıç işareti olacak.
Esaslı rüşvet yedirilmiş zorbalar ayaklanmayı başlatacak. Ondan sonra olaylar planlandığı şekilde gelişecek. Tapınak ahibeleri gözaltına alınacak. Kendi güvenlikleri için dene-ek ama aslında ayaklanma liderlerinin ruhani otoriteyi ele getirmesini desteklesinler diye zorla tutulacak bu rahibeler. Kral'a sadık kalan asiller anında mıhlanacak, daha sonra intikam almaya kalkmasınlar diye erkek çocukları da öldürülecek, kızları, aile servetlerine el konulmasını meşrulaştırmak için, galiplerle evlendirilecek, şımarık ve kuşkusuz zinacı ka-rılarıysa ayaklanan kalabalığa yem olarak atılacak. Kudretli olanı devirdiğiniz zaman, ayağınızın kirini üstüne silmek apayrı bir zevktir.
Kör suikastçının planı, meydana gelen kargaşadan yararlanıp kaçmak, daha sonra cömert ücretinin geri kalanını almak üzere dönmek. Gerçekteyse, darbeciler onu hemen öldürmeye azmetmişler, aksi takdirde -eğer plan başarısızlığa uğrar da- suikastçı yakalanırsa, onu konuşmaya zorlayacakları kesin. Cesedinin çok iyi saklanması gerekiyor çünkü herkesin bildiği gibi kör suikastçılar kiralık katillerdir, önünde sonunda birileri çıkıp onu kimin kiraladığını sorabilir. Kralın ölümünü hazırlamak başka şey, bunu yapanın ortaya çıkması başka şey.
Henüz ad bulamadığımız kızcağız kırmızı brokar yatağında yatıyor, sahte Yeraltı Efendisi'ni bekliyor ve hayata sessizce veda ediyor. Kör suikastçı, Tapınak hizmetçilerinin giydiği türden gri cübbesinin içinde koridordan sessizce süzülüyor. K.apıya geliyor. Tapınak sınırları dahilinde erkeklerin çalış-ması yasak olduğu için, kapıdaki nöbetçi bir kadın. Suikastçı gn peçesinin altından, Başrahibe'den kendisine özel bir me-aJ getirdiğini fısıldıyor. Kadın eğiliyor, bıçak bir darbede işi-1 görüyor, Tanrılar'm şimşeği merhametlidir. Suikastçının görmeyen elleri hemen anahtarı buluyor.
162_____
Kilit açılıyor. Odadaki kız bunu duyuyor, uzandığı yerden kalkıp oturuyor.

Adamın konuşması kesiliyor. Sokaktan gelen bir sesi dinlemeye başlıyor. Kadın dirseğinin üstünde doğruluyor. Ne oldu? diyor. Bir arabanın kapısı kapandı yalnızca.
Bana bir iyilik yap, diyor adam. İyi bir çocuk gibi terliklerini giy ve pencereden dışarı bir bak.
Ya biri beni görürse? Ortalık aydınlık. Zarar yok. Seni tanımıyorlar. Yalnızca külotlu bir kadın görecekler, buralarda az rastlanan bir manzara değildir bu, senin şey türden...
Hafifmeşrep? diyor kadın şakacı bir havayla. Sen de böyle mi düşünüyorsun?
Hayır, bozulmuş bir bakire olduğunu düşünüyorum. Aynı şey değil.
Çok naziksin.
Bazen kendimin en amansız düşmanıyımdır. Eğer sen olmasaydın, ben çok daha bozulmuş ve perişan olurdum, diyor kadın. Pencereye gidiyor, storu kaldırıyor. Külotu soluk yeşil renkli, kırılmış buz yeşili. Adam daha uzun süre onu tutamayacağını düşünüyor. Kadın eriyecek, akıp gidecek, adamın ellerinden kayıp gidecek. Bir şey görüyor musun? diyor adam. Olağandışı bir şey yok.
Yatağa geri gel.
Ama kadın bir an lavabonun üstündeki aynaya bakiye* ve kendini görüyor. Çıplak yüzünü, dağılmış saçlarını. AUın saatine bakıyor. Tanrı'm, şu halime bak, diyor. Gitmem gerek-
The Mail and Empire, 15 Aralık, 1934
ORDU ŞİDDET HAREKETLERİNİ BASTIRDI
PORT TICONDEROGA, ONT.
Chase ve Oğulları Ltd. Şirketinin kapatılmasını takiben, birhaf' tadır sürmekte olan grev ve lokavt kargaşasında dün yeni bir şid-det olayı yaşandı. Mevcut polis gücünün sayısı yetmeyince, yerel meclis kararıyla, takviye kuvvetler devreye sokuldu. Başbakan, kamu güvenliğinin korunması için Kanada Kraliyet Alayı'ndan bir müfrezenin müdahalesini onayladı, askeri güçler öğleden son' ra ikide olay yerine geldiler. Bilahare durumun istikrara kavuştu* rulduğu bildirildi.
Düzenin yeniden sağlanmasından önce, grevci işçilerin yaptığı miting denetimden çıkmıştı. Şehrin ana caddesindeki dükkân-lann camları parçalandı, büyük çaplı yağmalar oldu. Mallarını korumaya çalışan bazı

dükkân sahipleri, aldıkları yara berelerle hastaneye kaldırıldı. Başına tuğlayla vurulan bir polis memuru-nun, uğradığı beyin sarsıntısından ötürü halen hayati tehlike içinde olduğu bildirildi. Birinci Fabrika'da sabah erken saatlerde çıkan yangın, itfaiye güçleri tarafından söndürüldü. Kundaklama olasılığı taşıyan olay halen soruşturma altında. Fabrikanın gece bekçisi Bay Al Davidson alevlerin etki alanından sürüklenerek güvenliğe çıkartılmış, ancak başına yediği bir darbeden dolayı dumandan boğularak ölmüştür. Bu müessif olayı düzenleyen elebaşları halen aranmaktadır. Birkaç şüphelinin kimliği tespit edilmiştir.
Port Tıconderoga gazetesinin yazı işleri müdürü Bay Elwo-od R. Murray, kargaşaya, dışardan sızan kışkırtıcıların kalabalığa alkollü içki vermesinin neden olduğunu belirtmiştir. Yerel işçilerin kanunlara saygılı insanlar olduğunu, dışardan tahrik edilmedikçe ayaklanmayacaklarını sözlerine eklemiştir.
Chase ve Oğulları Endüstrisi Başkanı Bay Norval Chase'in görüşü alınamamıştır.

Kör suikastçı: Qecenin atları
Bu hafta değişik bir ev, değişik bir oda. Hiç değilse, kapı ile yatak arasında dönebilecek kadar bir yer var. Perdeler Meksika işi, sarı-mavi-kırmızı çizgili, yatağın başucu ahşaptan, yere bir Hudson Körfezi kilimi serilmiş, kıpkırmızı ve sert yünlü. Duvara bir İspanyol boğa güreşçisi posteri asılmış. Kahverengi deri bir koltuk, meşe ağacından bir masa, özenle uçları açılmış kurşun kalemlerin konduğu bir kalemlik, bir raf dolusu pipo. Tütün kokusu havayı ağırlaştırmış.
Kitaplıkta Auden, Veblen, Spengler, Steinbeck, Dos Passos gibi yazarlar göze çarpıyor. Oğlak Dönencesi ortalıkta duruyor, korsan yayın olsa gerek. Salammbö, Garip Firari, İlahların Savaşı, Silahlara Veda. Barbusse, Montherlant. Ham-murabis Gesetz: Juristische Erlaüterung. Bu yeni arkadaşın entelektüel merakları var, diye düşünüyor kadın. Ve daha fazla parası... Dolayısıyla, daha az güvenilir. Ayaklı palto askısının üstüne üç ayrı şapka ve saf kaşmirden ekose bir sabahlık atılmış.
tçeri girilip kapı kilitlendikten sonra, "Bu kitaplardan herhangi birini okudun mu?" diye soruyor kadın. Şapkasını ve eldivenlerini çıkartırken.

Bazılarını, diyor adam. Lafı uzatmıyor. Başını çevir, diyor. Kadının saçlarından bir yaprak çıkartıyor. Yapraklar dökülmeye başladı bile. Arkadaşı biliyor mu, diye merak ediyor kadın. Yalnızca sevgilisinin oraya bir kadm getirdiğini değil, aralarında ayar' lamışlardır, oradayken adam içeri dalmasın diye, erkekler bunu hep yapar, kim olduğumu da biliyor mu, diye merak ediyo1-Adını, vb. İnşallah bilmiyordur. Kitaplarından ve özellik^ boğa güreşçisi posterinden anlıyor ki, bu arkadaş prensip °'a' rak kadına dostça davranmazdı.

___

_____1

65

Bugün adam daha az aceleci, daha düşünceli. Oyalanmak isteyecek, geri duracak. Kadını inceleyecek.

Neden öyle bakıyorsun bana?

Seni ezberliyorum.

Neden, diye soruyor kadın, elini adamın gözlerine kapatarak. Böyle incelenmekten hoşlanmıyor.

Sana sonra da sahip olabilmek için. Ben gittiğim zaman.

Yapma, diyor kadın. Günümüzü mahvetme.

"Zaman varken, tadını çıkar" diyor adam. Düsturun bu mu senin?

Daha çok "Zamanı boşa harcama, onsuz kalma" diyor kadın. Adam o zaman gülüyor.

Çarşafı vücuduna sarmış yatıyor kadın, göğüslerini kapamış, adama yaslanmış, bacaklarını beyaz pamuklu çarşafın uzun, yılankavi kuyruğunun içine sıkıştırmış. Adam kollarını başının altında kavuşturmuş, tavana bakıyor. Kadın içkisinden, bu kez çavdar-viskisi-ve-su, adama yudum yudum içiriyor. İskoç viskisinden daha ucuz. Kadın kendisi bir şeyler, içilebilir bir şeyler getirmeyi düşünüyor ama her seferinde unutuyor.

Hadi anlat, diyor.

Esinlenmeye ihtiyacım var, diyor adam.

Sana ilham vermek için ne yapabilirim? Saat beşten önce dönmek zorunda değilim.

Gerçek ilhamı daha sonra kullanacağım. Gücümü toplamam lazım. Bana yarım saat süre ver.

O lente, knte currite noctis equi!

Ne?
Yavaş yavaş koşun, ey gecenin atları! Ovidius'tan, diyor kadın. Latince'de, dörtnala ama yavaş tempoda anlamına ge-•yor. Kadın salaklık ettiğini düşünüyor birden, adam ukalalık ettıgini düşünecek diye korkuyor. Onun neyi bildiğini ya da
166_____
bilmediğini hiçbir zaman anlayamıyor çünkü. Adam bazen bilmiyormuş gibi yapıyor, kadın uzun uzun anlattıktan sonra öyle bir söz ediyor ki, bildiği anlaşılıyor, en baştan beri bildiğini gösteriyor. Kadını önce konuşturuyor, sonra bozuyor.
Tuhaf yaratıksın, diyor adam. Niye gecenin atlarıymış?
Zamanın arabasını çekiyorlar çünkü. Adam metresiyle birlikte. Gecenin uzamasını istiyor, onunla daha çok zaman
geçirebilmek için.
Geçirip de ne yapacakmış, diyor adam tembelce. Beş dakika yetmiyor mu ona? Yapacak başka işi yok mu?
Kadın kalkıyor. Yorgun musun? Seni sıkıyor muyum? Gideyim mi?
Yat aşağı. Bi yere gitmiyon.
Böyle konuşmasından hiç hoşlanmıyor kadın, sinema kovboyu ağzıyla konuşmasından. Onu zor durumda bırakmak için yapıyor bunu. Yine* de, tekrar uzanıyor yatağa, kolunu
öte yana kaydırıyor.
Elinizi buraya koyun bayan. Şimdi oldu. Gözlerini kapatıyor. Metres, diyor. Ne modası geçmiş bir laf. Viktorya döneminden kalma. Süslü ayakkabılarınızı öpmeliyim ya da çikolatalarla kur yapmalıyım.
Belki eski modayım. Belki Viktorya döneminden kalmışım. Âşığı diyelim, o zaman. Manitası ya da. Bu daha mı ilerici olur, sence? Daha mı denk düşer?
Tabii. Ama sanırım, ben metresi tercih ediyorum. Çünkü durum hiç denk değil, öyle değil mi?
Evet, diyor kadın. Değil. Her neyse, devam et.
Adam öyküsünü sürdürüyor: Karanlık bastığı zaman, Halkı'nm insanları, şehre bir günlük yürüyüş uzaklığında yerde kamp kuruyor. Daha önceki fetihlerde tutsak aun
167

kadın köleler, çömelerek ve eğilerek, deri tulumlarda fermente edilmiş, kırmızı renkli hrang içkisi servisi yapıyor ve kâseler içinde, az pişmiş thulk kıkırdağı güveci sunuyorlar. Adamların resmi karıları karanlık köşelerde çöreklenmiş, kapkara başörtülerinin arasından parlayan gözleriyle olası münasebetsizlikleri mimlemek üzere bekliyor. Bu gece tek başlarına yatacaklarını biliyorlar ama ertesi gün bu tutsak kızları, beceriksizlik ve saygısızlık yaptıkları gerekçesiyle kırbaçlayabilirler ve kırbaçlayacaklar da.

Adamlar küçük ateşlerin çevresinde, deri pelerinlerine sarmalanmış yemeklerini yiyor ve alçak sesle aralarında konuşuyorlar. Pek neşeli bir havalan yok. Yarın ya da -ilerleme hızlarına ve düşmanın uyanıklığına bağlı olarak- en geç sonraki gün savaşmak zorunda kalacaklar ve bu sefer kazanama-yabilirler. Gerçi, Yenilmez Gücün Sağ Yumruğu'yla konuşan ateş-gözlü haberci, dindar, itaatkâr, cesur ve kurnaz oldukları sürece zafer sözü vermişti ama bu işlerde o kadar çok kötü ihtimal vardır ki!

Eğer savaşı kaybederlerse ölecekler, karıları ve çocuklarıyla birlikte. Merhamet beklemiyorlar. Eğer kazanırlarsa, kendileri aynı şeyi yapacaklar. Ama kan dökmek her zaman sanıldığı kadar zevkli değildir. Şehirdeki herkesi öldürmek zorundalar: Aldıkları emir böyle. Büyüyüp babalarının intikamını almaya kalkmasınlar diye hiçbir oğlan çocuk sağ bırakılmayacak. Hiçbir kız çocuk ahlaksız davranışlarıyla Neşe Halkı'nı yoldan çıkarmasın diye sağ bırakılmayacak. Daha °nce fethettikleri şehirlerde genç kızların hayatı bağışlanıp, yiğitlik ve yararlılıklarına göre askerler arasında birer, ikişer, uÇer bölüştürülmüştü ama şimdi ilahi haberci artık buna son Verilmesini istiyordu.

Bütün bu kıyım yorucu ve aynı zamanda gürültülü ola-aktı. Böylesine geniş çaplı bir katliam çok yoğun enerji iste-

yen ve çevreyi kirleten bir olaydı ve dört dörtlük yapılmalıydı, yoksa Neşe Halkı'nın başı ciddi belaya girebilirdi. Mutlak Kudretin Temsilcisi, kanuna harfiyen uyulmasını istiyordu.

Atlar uzun aralıklarla bağlanmıştı. Sayıları azdı ve yalnızca komutan askerler tarafından kullanılıyordu. İnce, ürkek atlardı bunlar, sert ağızlı, uzun, kederli suratlı ve yumuşak, korkak gözlü atlar. Başlarına gelen kendi kabahatleri değildi, bu işe sürüklenmişlerdi.

Eğer bir atın varsa, onu tekmeleyip dövebilirsin ama öldürüp yiyemezsin çünkü uzun zaman önce Mutlak Kudretin Temsilcisi'ne görünen bir haberci at şeklinde ortaya çıkmıştı. Atlar bunu unutmadı, deniyordu ve bununla gurur duyuyorlardı. Bu yüzden, yalnızca komutanların üstlerine binmesine izin veriyorlardı. Yani yapılan açıklama böyledi.

Mayfair, Mayıs 1935

TORONTO'DAN EN SICAK DEDİKODULAR

YORK'TAN

. Nisan ayına girdiğimiz şu günlerde, mevsimin en ilginç resepsi-yanlarından birine şoförlü limuzinlerle akın eden saygın konuklar, ilkbaharın şehrimize bütün neşesinle geldiğinin müjdecisi oldu. 6 Nisan'da gerçekleşen bu başarılı davet, Bayan Winifred Griffen Prior tarafından Tudor-tarzı Rosedale Malikânesi'nde, Port Tîccmderoga'lı iris Chase şerefine verildi. Chase, Yüzbaşı Norval Chase'in kızı ve Montreal'li müteveffa Bayan Benjamin Montfort Chase'in torunudur. Chase, eyaletimizin en gözde be' kârlarından sanılan ve Bayan Gri/fen Prior'un kardeşi olan Bay Riclıard Griffen ile Mayıs ayında, sezonun kaçırılmaması gere ken en parlak düğününde dünya evine girecektir.

Geçen sezon sosyeteye tanıtılan genç kılların ve annelerinin

169

meraklı gözleri, davet boyunca genç müstakbel gelinin üstündey' ği. Chase alacalı krepten, etekleri ince kesimli, siyah ve kehribar rengi kadife kumaştan yapılmış ağırbaşlı bir Schiaparelli kreasyo-nu giysi taşıyordu. Bayan Prior ise, beyaz nergisler, ışıklandırıl-Yfiış yapma Muscadine üzümleri ve gümüş kurdelelerle süslenmiş kemeriyesinin önünde, konuklarını drape etekli, gül kurusu renkli, etekleri incilerle süslü zarif bir Chanel elbiseyle karşıladı. Chase in kızkardeşi ve nedimesi Laura Chase de, dal-yeşili pamuklu saten karışımı kadife giysisiyle resepsiyona katıldı.

Seçkin konuklar arasında 'Vali vekili ve eşi Bn. Herbert A. Bruce, Albay ve Bn. R.Y. Eaton ve kızları Margaret Eaton, Ekselansları W. D. ve Bn. Ross ve kızları Susan Ross ve Isabel Ross, Bn. A.L. Ellsworth ve kızları Bn. Beverley Balmer ve Elaine Ellsuıorth, Jocelyn Boone ve Daphne Boone, Bay ve Bn. Grant Pepler dikkatleri çekiyordu.

Kör suikastçı: Bronz çan

Geceyarısı. Sakiel-Norn şehrindeki bronz çan, Üç Güneşler Tanrısı'nın geceleri insan kılığında yeryüzüne inen temsilcisi olan Parçalanmış Tanrı'nın, karanlığa inişinin en alt noktasındaki anı işaret etmek üzere tek bir kez çalıyor ve sonra vahşi bir mücadeleyle Yeraltının Efendisi ve onun ölü savaşçıları tarafından parçalanıyor. Şimdi Parçalanmış Tanrı'nın Parçaları, Kurbanlık Bakire Tanrıça tarafından toplanacak, tekrar hayata döndürülecek, sağlığına ve gücüne kavuşturulacak ve güneş yükselirken, her zamanki gibi yeniden ışıkla do-«rak canlanacak.

Parçalanmış Tanrı popüler bir varlık olmakla birlikte,
Şehirde artık kimse onun masalına inanmaz olmuştu. Yine de,
er evde kadınlar onun çamurdan heykelciğini yapıyor, er-
170_____
kekler bu heykelciği yılın en karanlık gecesinde parçalıyor, ve ertesi gün kadınlar onun yeni bir heykelini yapıyordu. Ço-cuklaraysa, yemeleri için tatlı ekmekten yapılmış minik tan-rıcıklar düşüyordu çünkü çocuklar, açgözlü küçük ağızcıkla-rıyla geleceği temsil ederdi, tıpkı şimdi yaşayan her şeyi silip
süpüren zaman gibi.

Kral müsrif sarayının en yüksek kulesinde tek başına oturuyor ve yıldızları gözleyerek, gelecek haftanın kehanetini ve alametlerini yorumluyordu. Platinden yüz maskesini kenara koymuştu çünkü yakınında duygularını gizlemesini gerektiren hiç kimse yoktu: İstediği gibi gülümseyebilir ya da kaş çatabilirdi, tıpkı sıradan bir Ygnirod gibi. Ne büyük bir rahatlıktı bu!

Şu anda gülümsüyor, düşünceli bir gülümseme bu: Son gözdesini düşünüyor, alt düzey bir devlet memurunun karısıyla olan ilişkisini. Kadın bir thulk kadar aptal ama içi su dolu kadife bir yastık gibi yumuşak ve dolgun bir ağzı, balık kadar hareketli incecik parmaklan, kurnaz ve kısık gözleri ve eğitimli hünerleri var. Ancak, gitgide daha talepkâr ve boşboğaz olmaya başladı. Zarif ensesi ya da bedeninin bir başka parçası hakkında şiir yazsın diye tutturdu son zamanlarda. Züppe saray âşıklarının arasında böyle bir moda vardı ama onun yetenekleri bu yönde gelişmemişti. Kadınlar neden böyle hatıra düşkünü olurlardı ki? Niye hep bir yadigâr ya da ganimet peşinde koşarlardı? Yoksa kadın onu küçük düşürmek mi istiyordu, kendi gücünün bir göstergesi olarak?

Çok yazık ama ondan kurtulmak zorundaydı. Kocasını maddi olarak mahvedecekti. Önce onun evinde, en güvendiği saray mensuplarıyla birlikte ağırlanma onurunu bahşedecek, sonra zavallı geri zekâlının bütün maddi kaynaklarını tüketmesine zemin hazırlayacaktı. Sonunda kadın onun borçlan"1 ödemek için köle olarak satılacaktı. Kaslarının gelişmesi İÇı°
171
faydalı bile olurdu bu. Onun peçesiz olarak dolaştırıldığını düşünmek muazzam bir zevkti, gelip geçen her bakışın altm-Ha ezildiğini' yeni kadın efendisinin altına tabure tuttuğunu düşünmek. Kadını boğazlatabilirdi de ama bu biraz acımasız olurdu: Kadının tek suçu, kötü şiire olan tutkusuydu. Adam bir tiran değildi ki.
Kralın önünde bağırsakları çıkartılmış bir oorm duruyor. Kayıtsızca tüylerini çekiştiriyor. Yıldızlar artık umrunda değil -bu safsatalara artık inanmıyor- ama bir süre daha bakacak ve bir vahiy gelmesini bekleyecek. Zenginliğin artacağı ve bol bereketli bir hasat yaşanacağı müjdesi kısa dönemde işe yarayabilir. İnsanlar gerçekleşmeyen kehanetleri nasıl olsa hemen unutur.
Kral, güvenilir bir kaynaktan -berberinden- aldığı ve kendisine karşı yeni bir komplo hazırlandığı yönündeki istihbaratın gerçek olup olmadığını merak ediyor. Yine tutuklamalara, işkenceye ve idamlara başvurması mı gerekecek? Kuşkusuz, evet. Halk arasında, zayıflığın söylentisi bile gerçek zayıflık kadar zararlı olabilir. İktidarın dizginlerini asla gevşetmemek gerekir. Birtakım kelleler uçacaksa, kendininki bunlardan biri olmayacak. Harekete geçmek ve kendini korumak zorunda olduğunu biliyor ama tuhaf bir şekilde atalete düşmüş durumda. Bir krallığın hâkimi olmak sürekli bir gerginlik kaynağı: Gardım biraz düşürse, bir an bile, hemen üstüne çullanırlar.
Gökyüzünde, kuzeyde bir an için bir parlama gördüğünü sanıyor, bir şey alev almış gibi sanki ama hemen kayboluyor, v'mşek, herhalde. Elini gözlerinin üstünden geçiriyor.
için üzülüyorum. Elinden gelenin en iyisini yapıyor, ence.
Bir içkiye daha ihtiyacımız var galiba, ne dersin?
Kalıbımı basarım, onu yakmda öldüreceksin. Gözlerinde
o ifadeyi görüyorum.

Adalet adına, bunu hak ediyor. Orospu çocuğunun teki bana göre. Ama krallar her zaman olmak zorunda, değil mi? Zayıflar yok olur gider, güçlüler hayatta kalır: Darvvin teorisi, vb. Zayıfların canı cehenneme.
Buna gerçekten inanmıyorsun.
Başka seçenek var mı? Şişedekini iyice boşalt lütfen.
Çünkü acayip susadım.
Bakayım, ne kalmış. Kadın çarşafa sarınarak kalkıyor. Şişe masanın üstünde. Çarşaflara sarınmana gerek yok, diyor adam. Görüntün hoşuma gidiyor.
Kadın omzunun üstünden adama bakıyor. Gizem katar, diyor. Bardağını ver. Bu berbat viskiyi almaktan vazgeçsen.
Başkasına param yetmiyor ki, diyor adam. Zaten benim damak zevkim yoktur. Öksüz ve yetim bir çocuk olduğum için. Presbiteryenler beni mahvetti, yetimhanede. Bu yüzden bu kadar kasvetli, sıkıcı ve neşesiz bir adamım.
Zavallı öksüz numaralarına yatma şimdi. Sana acıyama-
yacağım bu yüzden.
Ama acıyorsun bile. Kalıbımı basarım. Bacaklarının ve iştah açıcı kıçının haricinde, sende en hayran kaldığım yön bu, kalbinin kan atışları.
Kan atışları kalbimden değil, beynimden geliyor. Kana susamış, gaddar bir beynim var, yani öyle diyorlar.
Adam gülüyor. Gaddar beyninin şerefine içelim, o zaman.
Kadın içiyor ve yüzünü buruşturuyor. Girdiği gibi çıkıyor, diyor adam neşeyle. Dedim de, akli' ma geldi. Kalkıyor, pencereye gidiyor, camı aralıyor. Sakın öyle bir şey yapma! Ara yol bu. Kimse geçmiyor ki.

Hiç değilse perdenin arkasında dur. Peki, ben ne olacağım?
îsfe olacaksın ki? Daha önce de çıplak bir adam görmüşündür. Her seferinde gözlerini kapamıyordun herhalde.
Onu demek istemedim, yani ben pencereden çişimi edemem demek istedim. Ve tuvalete gidemezsem, şimdi altıma kaçıracağım.
Arkadaşımın sabahlığını giy, diyor adam. Şuradaki. Ayaklı askıda duran ekose sabahlığı. Koridorda kimse yoksa, tuvalete gidebilirsin. Ev sahibi

meraklı orospunun teki ama bu sabahlığı giyersen, seni görmez bile. Havaya karışırsın, işemenin yolu ekose sabahlıktan geçiyor.
Tamam, nerede kalmıştım?
Geceyarısıydı. Bronz çan bir kez çaldı.
Ah, evet. Geceyarısı. Bronz çan bir kez çaldı ve sustu. Kör suikastçı anahtarı deliğe sokuyor, sessizce çeviriyor. Böyle durumlarda hep olduğu gibi, kalbi hızlı hızlı atıyor: Kendisi için hayli tehlikeli anlar bunlar. Eğer yakalanırsa, onu bekleyen ölüm uzun ve acılı olacak.
Kendisinin şimdi gerçekleştireceği ölüm ise ona hiçbir şey ifade etmiyor, nedenleri de umurunda değil. Kimin, neden katledileceği zengin ve güçlü insanları ilgilendiren bir konu ve o hepsinden eşit derecede nefret ediyor. Hiçbir şey yapamayacak kadar küçük olduğu zamanlar onu önce kör eden ve sonra sayısız kez bedenine tecavüz eden insanlar bunlar. Onları öldürmek için hiçbir fırsatı kaçırmak istemez. Onları ve onların işlerine bulaşan herkesi, bu kız dahil. Kızın süslenmiş ve mücevherlenmiş bir tutsaktan başka bir şey olmaması onu hiç ilgilendirmiyor. Kendisini kör eden insanların aynı zamanda kızın dilini koparmış olması ona hiçbir şey ıfade etmiyor. İşini yapacak, parasını alacak ve her şey orada bitecek.
O bu akşam öldürmese bile kız nasılsa yarın öldürülecek, hiç değilse kendisi daha çabuk ve daha becerikli görür işinj Kıza iyilikte bulunuyor aslında. Birçok kurban katliamını yüzlerine gözlerine bulaştırmışlardır. Bu kralların hiçbiri doğ. ru dürüst bıçak kullanmasını bilmez.
Kızın fazla debelenmeyeceğini umuyor. Çığlık atamayacağını söylemişlerdi: Çıkartabileceği en yüksek ses, çuvala konmuş kedilerin tiz ve boğuk miyavlamasından farklı olmazmış. İyi. Yine de tedbirlerini alacak.
Nöbetçinin cesedini içeri alıyor, koridorda kimsenin ayağına takılmasın diye. Sonra kendisi de odaya giriyor, çıplak ayaklarıyla çıt çıkarmadan ve kapıyı kilitliyor.
V
Kürk manto
Bu sabah hava raporu kanalında kasırga alarmları verildi, öğleden sonra gökyüzü uğursuz yeşil bir renk aldı, ağaçların dalları, sanki dev boyutlu, öfkeli bir hayvan aralarından geçiyormuş gibi sarsılmaya başladı. Fırtına tam üstlerinden geçti: Yılan dili gibi titrek beyaz ışıklar saçarak devrilen teneke tabak kümeleri gibiydi. Binbire kadar say, derdi Reenie, eğer bu

cümleyi sonuna kadar söyleyebilirsen, fırtına daha bir mil uzakta' dır. Bir fırtına sırasında asla telefonu kullanmayın, derdi, yoksa şimşek tam kulağınızdan geçer, sağır olursunuz. Bu sırada asla banyo da yapmayın, derdi, yoksa şimşek tıpkı su gibi musluktan akıp sizi çarpar. Eğer ensenizdeki saçlar ayaklanırsa, hemen havaya sıçrayın çünkü ancak böyle ölümden kurtulabilirsiniz.

Gece olduğunda fırtına dinmişti ama hava hâlâ kanalizasyon çukuru kadar nemliydi. Dağınık yatağımın içinde dönüp duruyor, yatağın gıcırdayan yaylarını ve tekleyen kalbimin sesini dinliyor, rahat bir pozisyon bulmaya çalışıyordum, donunda uykudan vazgeçtim, geceliğimin üstüne uzun bir süveter geçirdim ve merdivenden aşağı indim. Kapişonlu Plastik yağmurluğumu ve lastik çizmelerimi giydim ve dışarı Ç^tım. Verandanın ıslak tahta basamakları tehlikeliydi. Boyaları aşınmış, çürümeye başlayacaklar.

Soluk ışıkta her şey siyah beyaz görünüyordu. Hava ıslak durgundu. Ön bahçedeki krizantemler yağmur tanecikle-

riyle patlıyordu. Bir sümüklüböcek ordusu bakla çiçeklerinin son kalan yapraklarını da kemirip çürütecekti kuşkusuz. Sümüklüböceklerin birayı sevdiği söylenir. Biraz vereyim bari diye düşünüyorum. Onlar içsin hiç değilse. Bira tercih ettiğim alkol türü değildir. Beni daha çabuk gevşetecek içkileri

tercih ederim.

Islak kaldırımda yürümeye başladtm. Soluk bir hâleyle çevrelenmiş dolunay tepemdeydi. Sokak lambalarının altında kısalmış gölgem bir gulyabani gibi önümden gidiyordu. Tehlikeli bir iş yaptığımı düşündüm: Yaşlı bir kadın, gece yarısı sokakta yalnız yürüyor. Bir yabancı beni görse savunmasız olduğumu düşünürdü. Gerçekten de biraz korkuyordum, en azından kalbimi daha hızlı attıracak kadar çekmiyordum. Myra'nın şefkatle söylediği gibi, yaşlı hanımlar sokak hırsızlarının baş hedefiydi. Bütün kötülükler gibi bu hırsızlar da To-ronto'dan geliyormuş. Herhalde otobüsle geliyorlar, soygun aletlerini şemsiye veya gol sopası kılıfının içinde gizleyerek. Yapmayacakları şey yoktur, diyor Myra kaygılı bakışlarla.

Üç blok geçip şehir merkezine giden ana yola çıktım, sonra durup saten gibi ıslak asfalt yolun üzerinden Waltet'in garajına doğru baktım. Walter mürekkep renkli dümdüz asfalt yolun kıyısında, fener işlevi gören camdan

kulübesinde oturuyordu. Öne doğru eğilmişti, başında kırmızı kepiyle görünmeyen bir atın üzerindeki yaşlı bir jokey ya da ürküntü veren gemisini uzayın derinliklerinde kumanda eden, kaderini ellerinde tutan bir pilot görüntüsü veriyordu. Gerçekteyse, Minik TV'sinde spor kanalını seyrediyordu, Myra'dan bildi' ğim gibi. Yanına gitmedim: Gecelikli ve lastik çizmeli, buna-mış seksenlik bir avcı gibi birden karanlığın içinden çıktığını' görse korkardı. Yine de gecenin bu saatinde benden başka uyanık bir insan daha bulunduğunu bilmek rahatlatıcıydı-Geri dönerken arkamda ayak sesleri duydum. İşte ş»11
179
belanı buldun, dedim içimden, hırsız yaklaşıyor. Ama siyah bir yağmurluk giymiş, elinde küçük bir bavul taşıyan genç bir kadındı bu. Başı ilerde, hızla geçip gitti yanımdan.
Sabrina bu, diye düşündüm. Sonunda geldi işte. O anda kendimi nasıl affedilmiş -kutsanmış, lütuf ve merhametle dolmuş- hissettim, sanki zaman geriye doğru sardı ve elimdeki eski tahta baston bir çiçeğe dönüştü. Ama ikinci kez -hayır, üçüncü kez- bakınca onun hiç de Sabrina olmadığını anladım. Yalnızca bir yabancıydı. Zaten böyle bir mucizeyi beklemek benim neyimeydi? Bunu nasıl bekleyebilirdim ki?
Ama bekliyorum. Hiç mantığı olmadığı halde yine de bekliyorum.
Yeter bu kadar. Şairlerin bir zamanlar dediği gibi, başladığım hikâyeyi sürdürmeliyim. Avilion'a dönelim.
Annem ölmüştü. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Başımı dik, üst dudağımı gergin tutmam söylenmişti. Kim söylemişti bunu? Kuşkusuz Reenie, belki de babam. Tuhaf, hiç kimse alt dudağımı nasıl tutacağımı söylememişti. Oysa, başka bir acınm yerini tutsun diye ısırdığınız alt dudaktır.
Başlarda Laura zamanının çoğunu annemin kürk mantosunun içinde geçiriyordu. Fok derisinden yapılmış bir mantoydu bu ve cebinde hâlâ annemin mendili duruyordu. Laura mantoyu giyip düğmelerini iliklemeye çalışıyordu, bir süre sonra önce düğmeleri ilikleyip sonra içine girmeye başladı. Sanırım içerde dua ediyor ya da telkin yapıyordu: Telkin yo-'uyla annemi geri çağırıyordu. Her neyse, işe yaramadı. Ve s°nra manto bir hayır derneğine gönderildi.
Derken Laura bebeğin, kedi yavrusuna benzemeyen o

§eyin, nereye gittiğini sormaya başladı. Cennete sözü onu tat-
niırı etmiyordu, leğene konduktan sonra nereye gittiğini tne-
* ediyordu. Doktor alıp götürdü, dedi Reenie. Ama niye
cenaze yapılmadı? Çünkü çok minikti, dedi Reenie. O kadar minik bir şey annemi nasıl öldürebilir? Reenie dedi ki: Boş-ver. Büyüyünce öğrenirsin. Bilmediğin şeyden sana zarar gelmez. Kuşku götürür bir atasözü: Bazen bilmediğin şey sana çok zarar verebilir, canını çok yakabilir.

Geceleri Laura odama girip beni sarsarak uyandırır, yanıma yatardı. Uyuyamıyordu: Tanrı yüzünden. Annemin cenazesine kadar Laura'yla Tann'nın arası gayet iyi olmuştu. Annemin bizi gönderdiği ve sonrasında Reenie'nin de prensip olarak göndermeye devam ettiği Metodist Kilisesi'nin Pazar Okulu'ndaki öğretmen, Tanrı sizleri sever, diyordu. Laura buna inanıyordu. Ama artık emin değildi.

Tann'nın bulunduğu yeri tam olarak bilmek istiyordu. Öğretmenin kabahatiydi bu çünkü Tanrı her yerdedir, demişti. Şimdi Laura bilmek istiyordu: Tanrı güneşte miydi, ayda mıydı, mutfakta mıydı, banyoda mıydı, yatağın altında mıydı? (Reenie: "Şeytan diyor, o kadının boynunu kopar".) Laura, hiç beklemediği bir anda Tann'nın birden karşısına çıkmasını istemiyordu, başımıza getirdiği son olaydan sonra Laura'nın bundan korkması anlaşılır bir şeydi. Ağzını aç, göklerini kapa. Sana büyük bir sürpriz vereceğim, diyordu Reenie, arkasında bir kurabiye saklayarak. Ama Laura artık bunu yapmak istemiyordu. Gözlerini sürekli açık tutmak istiyordu. Reenie'ye güvenmediği için değil, artık sürprizlerden korktuğu için.

Tanrı herhalde süpürge dolabmdaydı. En muhtemel yer orası gibi görünüyordu. Dolabın içinde acayip davranışlı ve muhtemelen tehlikeli bir amca gibi gizleniyordu. Ama Laura onun her an orada olup olmadığından emin değildi çünkü dolabın kapağını açmaya korkuyordu. "Tanrı sizin yüreğim2' dedir" demişti Pazar Okulu öğretmeni ve bu daha da kötüy dü. Çünkü Tanrı süpürge dolabında olsa, bir şeyler yapık'31' lirdi, örneğin kapısını kilitlemek gibi.

181

Tanrı asla uyumaz, deniyordu söylediğimiz ilahide: Göz-bri asla kapanmaz uyuşuklukla. Geceleri evin odalarında dola-insanları casus gibi izler, yeterince iyi olup olmadıklarını anlar, yoksa başlarına büyük bir musibet ya da keyfine göre bir felaket gönderebilir. Önünde sonunda fena bir şey

yapacaktır, Kitabı Mukaddes'te birçok kez yaptığı gibi. "Dinle, bu O" derdi Laura. Bir hafif, bir sert ayak vuruşu.
"O, Tanrı değil. O, babam. Kulede dolaşıyor."
"Ne yapıyor?"
"Sigara içiyor." İçki içiyor, demek istemezdim. Babama sadakatsizlik etmek olurdu bu.
Laura'ya en çok uyuduğu zamanlar şefkat duyardım. Ağzı biraz aralık, kirpikleri hâlâ ıslak olduğu zaman. Huzursuz uyurdu, uykusunda inler ve tekme atardı, bazen horlardı ve uyumama engel olurdu. Yataktan kalkar, ayak uçlarıma basarak pencereye gider, dışarısını seyrederdim. Gökyüzünde Ay olduğu zamanlar, çiçek bahçesi gümüşsü gri bir renk alırdı, sanki bütün çiçeklerin renkleri solmuş gibi. Havuzun kenarında, karanlıkta boyu kısalmış taştan peri haykelini görürdüm, zambak havuzuna Ay'ın şavkı vururdu, peri kızı havuzun soğuk ışığına ayak parmaklarını daldırırdı. Soğuktan ürpermiş halde tekrar yatağa dönerdim ve perdelerin hareket eden gölgelerini seyrederek ve uykudaki evin çıtırtılarını ve homurtularını dinleyerek yatardım. Ne kabahat işlediğimi düşünerek. Çocuklar başlarına gelen her kötü şeyin bir biçimde Kendi suçlan olduğuna inanır. Ben de bunun istisnası değildim ama çocuklar aynı zamanda mutlu sonlara da inanır, aksi yöndeki bütün belirtilere rağmen ve ben bunun da istisnası Eğildim. Mutlu sonun biran önce gelmesini diliyordum çün-kıi özellikle geceleri, Laura uyurken, onu neşelendirmek zo-randa kalmadığım zamanlar kendimi çok yalnız hissediyorum.
Sabahları, Laura'nın giyinmesine yardım ediyordum. Bu daha annem hayattayken yaptığım bir görevdi. Dişlerini fırçalatıyor, yüzünü yıkatıyordum. Öğle yemeği zamanı Reenie bazen bizim piknik yapmamıza izin verirdi. Beyaz ekmeklerimizin üzerine sürülmüş şeffaf görünüşlü üzüm marmelatıru, taze havuçları ve dilimlenmiş elmaları yerdik. Aztek tapınakları gibi üstüste dizilmiş, salamura edilmiş biftek dilimlerini mideye indirirdik. Katı pişmiş yumurtalarımız da olurdu. Bunları tabaklara koyup dışarı çıkarırdık ve orada burada yerdik: Havuz kenarında, kış bahçesinde, vb. Eğer yağmur yağıyorsa, içerde yerdik.
"Açlıktan ölen Ermeniler'i hatırla" dedi Laura, ellerini kavuşturup gözlerini kapayarak sandviç kırıntılarının üzerine eğilirken. Bunu annem söylediği için söylediğini biliyordum

ve ağlamak istiyordum. "Açlıktan ölen Ermeniler yok, bunlar uydurma" demiştim bir kez. Ama Laura kabul etmiyordu.

O yaz kendi halimize bırakıldık. Avilion'un içini dışını ezberledik: Bütün çatlaklarını, yarıklarını, mağaralarını, tünellerini. Arka merdivenlerin altında, bir sürü eski ayakkabı, tek tek eldivenler ve telleri kırık şemsiyeler atılmış bir gizlenme yeri bulduk. Kilerin çeşitli bölümlerini keşfettik. Kömür çuvallarının konulduğu kömür kilerini, tahtaların üzerine kabakların, patlıcanların dizildiği kök sebze kilerini, kum doldurulmuş kutuların içinde filizlenmeye başlamış pancar ve havuçları, doğuştan beyaz saçlı insanların saçlarına benzeyen lifleri olan patatesleri ve sandıklar içinde elmaların, raf rai kavanozların içinde reçellerin, tozlu marmelat şişelerinin, t§' lenmemiş değerli taşlar gibi parlayan jölelerin, turşuların, Ç1' lek reçeli, domates salçası ve elma sosunun muhafaza edildi soğuk kileri keşfettik. Bir de şarap mahzeni vardı ama ki di, anahtarı yalnızca babamda dururdu.

Verandanın altında, ancak hindiba çiçeklerinin, sürüngen bitkilerin ve gülhatmilerin yaşayabildiği ve ezilmiş nane, kedi spreyi ve (bir seferinde) korkmuş bir küçük yılanın mide bulandırıcı kokusu arasından sürünerek inilen nemli, toprak zeminli yeraltı odasını bulduk. Eski kitaplarla dolu kutuların, örtülerin, üç boş valizin, küçük kırık bir orgun ve büyükannem Adelia'nm başsız, solmuş ve küflenmiş elbise mankeninin depolandığı tavan arasını da keşfettik.

Loş labirentlerin arasında, nefesimizi tutarak gizlice gezinirdik. Bundan teselli bulurduk. Ortak sırrımız, gizli patikalarımız ve görülmez olduğumuz inancı bize teselli verirdi.

Saatin tiktaklarmı dinle, demiştim. Sarkaçlı bir duvar saatiydi bu, beyaz ve altın renkli porselenden yapılmış antika bir saat. Büyükbabamındı, kütüphanedeki şöminenin üstünde dururdu. Laura tiktak sözünü yalak gibi anlamıştı. Ve doğruydu aslında, saatin bir ileri-bir geri giden bakır sarkacı dile benziyordu, görünmeyen bir ağzın dudaklarını yalar gibi. Zamanı yiyerek.

Derken sonbahar geldi. Laura ile asdepias bitkisinin tohum zarflarını topluyor, açıyor, balık puluna benzeyen tohumları ellerimizde ufalıyorduk. Sonra bu tohumları havaya üflüyor, tüylü paraşütler gibi uçuşmalarını

seyrediyorduk. Tohumlardan geriye derimsi, kahverengi-sarı kabuklar kalırdı, dirseğin iç kısmı gibi yumuşak. Sonra Jubilee Köprüsü'ne gidip bu kabukları nehre atardık, alabora olmadan ya da aşağılara sürüklenmeden önce bakalım ne kadar yüzebilecekler diye bakarak. Bu kabukların içinde insanlar olduğunu mu hayal derdik? Emin değilim. Ama battıklarını görmek bir çeşit zevk verirdi.

Sonra kış geldi. Gökyüzü puslu griye dönüştü, güneş al-, balık kanı gibi soluk, pembemsi bir renk aldı. Ağır,

opak ve bilek kadar kaim buz saçakları çatıdan ve pencere pervazlarından sarkmaya başladı, sanki düşmek üzereyken havada asılı kalmışlar gibi. Bunları kırıp uçlarını emiyorduk. Reenie demişti ki, eğer bunu yaparsak dilimiz simsiyah olup düşer. Ama daha önce de yaptığım için bu sözün doğru olmadığını biliyordum.

Avilion'un bir kayıkhanesi, bir de iskelenin orada buzhanesi vardı. Kayıkhanede bir zamanlar dedemin, şimdi Babamın olan Water Niyde adlı yelkenli dururdu, kışı kuru geçirsin diye kızağa çekilmişti. Buzhanedeyse, Jogues Nehri'nden koparılan ve at üstünde bloklar halinde getirtilen buzlar dururdu. Bunlar işe yarayacakları yaz mevsimini beklerdi.

Laura'yla bize yasaklanmış olan, kaygan zeminli iskeleye inerdik. Kayıp nehre düşersek, hiçbir yaşama şansımız olmayacağını çünkü suyun ölüm kadar soğuk olduğunu söylerdi Reenie. Çizmelerimize su dolunca taş kadar ağırlaşıp dibe çö-kermişiz. Nehre taş atıp ne olacağına bakardık, taşlar buzun üstünde seker, sonra dururdu, dibe çökmezlerdi. Nefesimiz beyaz duman olurdu, tren gibi puflayarak duman çıkartırdık, üşüyen ayaklarımızın üstünde bir sağa, bir sola sıçrardık. Bot' larımızın altında kar çıtırdardı. El ele tutuşurduk ve donmuş eldivenlerimiz birbirine yapışırdı. Çıkardığımız zaman elele tutuşmuş mavi ve içi boş, yünlü iki el olurdu.

Louveteau'nun hızlı akıntılı aşağı bölümünde büyük buz parçaları üstüste birikirdi. Buz öğle saatlerinde beyaz, alacakaranlıkta yeşil olurdu, küçük buz parçaları zil gibi çıngıraklı bir ses çıkartırdı. Nehrin ortasında buz olmazdı ve su siyah akardı. Nehrin öteki kıyısındaki tepeden, ağaçların arasında gizlenmiş çocuk sesleri gelirdi, soğuk havada çınlayan ince' yüksek ve mutlu çocuk sesleri. Kızak kayarlardı, bu bize Ya' saklanmıştı. Kıyıdaki

sivri uçlu buzların üstünde yürüyüp n kadar sağlam olduklarına bakmak isterdim.

^_____185

Sonra ilkbahar geldi. Söğüt dallan sarardı, kızılcık ağaçları kızardı. Louveteau seller gibi akmaya başladı, çalılar ve ağaçlar köklerinden sökülüp girdaplara kapıldı. Bir kadın Ju-bilee Köprüsü'nden atladı ve cesedi iki gün sonra bulundu. Hehrin aşağı bölgesinde bulunduğu zaman hiç hoş bir görüntüsü yoktu çünkü coşkun sular kıyma makinesi gibiydi. Bu dünyadan ayrılmanın en iyi yolu değil, dedi Reenie, güzelliğinize önem veriyorsanız ama öyle bir anda insan bunu düşün-müyordur herhalde.

Bayan Hillcoate nehre atlayan yarım düzine insan biliyormuş. Gazeteler de yazardı. Bir tanesi birlikte okula gittikleri, sonra bir demiryolu işçisiyle evlenen bir kızmış. "Adam uzun süreler evden uzak kalırdı, kadıncağız ne yapsın ki? Olan olmuş. Hiç mazeret de gösteremezdi." Reenie kafasını salladı, bu her şeyi açıklıyormuş gibi.

"Bir adam ne kadar aptal olursa olsun, sayı saymasını bilir" demişti, "en azından parmaklarıyla saymasını. Ama at gittikten sonra ahırın kapısını kilitlemenin bir anlamı yok."

"Ne atı?" diye sordu Laura.

"Başka bir derdi daha vardı, herhalde" dedi Bayan Hillcoate. "Dertler bir başlayınca artık bitmez."

"Olmuş olan ne?" diye fısıltıyla sordu Laura. Ama ben de bilmiyordum.

Bazen böyle kadınlar nehre girip akıntıya karşı yürümeye Çalışırlar demişti Reenie, ama giysileri ıslanıp o kadar ağır-taş'r ki, hemen suyun dibini boylarlar, yani yüzüp kurtulmak 'steseler bile yapamazlar. Bir erkek daha dikkatli yapar bu işi. âhırın kirişine asar kendini örneğin ya da tabancayla beyni-nı uçurur ya da eğer boğularak ölmek istiyorsa, ayağına bir taş ^a da balta, çivi dolu torba gibi ağır bir şey bağlar. Böyle cid-1 "ir işi şansa bırakmaz. Ama suya atlayıp kendini akıntıya es'im etmek tam kadın aklıdır. Reenie'nin ses tonundan, bu

Haziran'da on yaşımı doldurdum. Reenie bir doğum günü pastası yaptı. Annenizin ölümünden bu kadar kısa süre sonra pasta yemek belki doğru değil, demişti. Ama hayat sürmek zorunda, bir pastanın da zararı olmaz, herhalde. Neye zararı olmaz, demişti Laura. Annemizin duygularına,

demiştim ben. Yani o zaman annem bizi mi izliyor Cennet'ten? Ama inadım ve kibrim tutmuştu, cevap vermeyecektim Laura'ya. Annemin duyguları meselesini duyunca Laura pasta yemeği reddetti. Onun payını da ben yedim.

Üzüntümün, acımın ayrıntılarını şimdi hatırlamakta zorlanıyorum - hissettiklerimi, acının aldığı şekilleri yani-ama kendimi zorlarsam o duyguların bir yankısını verebilirim: Kilere kapatılmış bir köpeğin çaresiz inlemeleri gibiydi. Annemin öldüğü gün ne yapmıştım? Hatırlayamıyorum, tam olarak annemin yüzünü de: Yalnızca fotoğraflarında göründüğü gibi kalmış aklımda. Birdenbire artık o yatakta yatmaz olduğu zaman yatak çok yanlış görünmüştü gözüme. İSi e kadar da boş kalmıştı. Pencereden yatay giren öğleden sonra güneşinin nasıl sessizce parke döşemeye yansıdığını, güneş ışınlarının içinde toz parçacıklarının uçuştuğunu hatırlıyorum-Ahşap cilasının, solmuş krizantemlerin, oturağın ve dezert' fektanm kokusunu duyuyorum. Annemin yokluğunu, varlığından çok daha iyi hatırlıyorum şimdi.

Reenie, Bayan Hillcoate'a demişti ki, yeryüzüne inmiş bir azize olan Bayan Chase'in yerini kimse asla dolduramazsa da, o elinden geleni yapmış, çocukların hatırı için güleryu" bir çehre takınmıştı çünkü ne kadar az konuşulursa bu konu> biz yaralarımızı o kadar çabuk sarabilirdik. Allah'a şükür u tesinden gelmeye başlamıştık bile ama durgun sular derin*3

187

kardı ve beni fazla sessiz buluyordu. Ben içine atan bir tip-•jjj diyordu Reenie ama birgün mutlaka çıkacaktır. Laura'ya gelince, onu kimse bilemez çünkü Laura daima tuhaf bir çocuk olmuştu.

Reenie bizim çok fazla birarada bulunduğumuzu söylüyordu. Laura yaşına göre fazla büyük şeyler öğreniyor, benimse gelişmem yavaşlıyormuş. İkimiz de kendi yaşıtlarımızla ol-malıymışız ama şehirde bize uygun az sayıdaki çocukların hepsi okula gidiyormuş. Bizim de özel okula gönderilmemiz doğru olurmuş ama Yüzbaşı Chase'in bunu ayarlayacak hali yokmuş ki, hem zaten kısa zamanda çok şey birden olmuştu. Ben gayet aklı başında, olgun bir çocukmuşum, okulun üstesinden gelebilirmişim ama Laura yaşına göre küçükmüş, zaten yaşı da çok küçükmüş. Ve sinirli bir çocukmuş. Hemencecik paniğe kapılıp on santimlik suda boğulabilecek bir tipmiş.

Laura'yla arka merdivenin basamaklarına oturup yarı aralık kapıdan konuşmaları dinler, ellerimizi ağzımıza kapayıp gülerdik. Casusluk yapmaktan hoşlanırdık. Ama kendimiz hakkında böyle şeyler duymanın bize pek bir yararı olmuyordu.

Yorgun asker

°ugün bankaya yürüdüm erkenden, öğle sıcağına yakalanmayayım, aynı zamanda açıldığında orada olayım diye. Böylece enimle ilgilenecek birini bulabilirdim, çünkü hesap bakiyemde yine yanlışlık yapmışlardı. Sizin o makinelerinizin aksi-e> ben hâlâ toplama çıkarma yapmasını bilirim, diyorum nka memurlarına, bana garsonlar gibi gülümsüyorlar, mut-

100_____

fakta çorbanızın içine tüküren cinsten garsonlar gibi. Ben her seferinde müdürle görüşmek istiyorum, müdür her seferinde "toplantıda" oluyor. Her seferinde yılışıkça sırıtan ve patronluk taslayan bir cüceye havale ediliyorum, daha dün kısa pantolonla gezen ama gelecekte çok zengin olacağından

emin bir şapşala.

Orada çok az param olduğu için aşağılanıyorum, aynı zamanda bir zamanlar çok param olduğu için de. Gerçekte hiç-bir zaman kendi param olmadı, tabii. Babamın parasıydı bu, sonra Richard'ın. Ama benim üstüme yatırılıyordu bu para, tıpkı masum oldukları halde sırf o sırada suç mekânında bulundukları için zan altında kalan insanlar gibi.

Bankanın Roma tarzı sütunları var, Sezar'm hakkının Sezar'a verilmesi gerektiğini biz müşterilere hatırlatmak için. O saçma servis komisyonları örneğin. Onlara inat olsun diye, bütün paramı iki sentlik bir çorabın içine koyup yastığımın altına saklayabilirim. Ama dedikodulara yol açar bu. Ahır gibi bir evde yüzlerce boş kedi maması kutusunun yanında, birkaç milyon dolar değerinde beş dolarlık banknotları sararmış gazete kâğıtları arasına saklamış halde ölü bulunan bunak ve egzantrik bir moruk olduğum dedikodusu yayılır. Şehirdeki kuş beyinlilere ve kan çanağı gözlü, titreyen parmaklı, ama' tör dedikoduculara malzeme olmak istemem.

Bankadan dönüşte Belediye Sarayı'nın çevresinden geçtim. İtalyan tarzı çan kuleli, Floransa üslubunda iki renkli tuğla işi, bayrak direğinin boyaya ihtiyacı olan ve Somme'da kullanılan topun sergilendiği bir binadır bu. Chase ailesi ta' rafından yaptırılan iki de bronz heykeli vardır. Büyükannem

Adelia tarafından ısmarlanan sağdaki heykel Albay Park' man'in heykelidir: Amerikan Devrimi'nin son belirleyici sa-vaşmda, şimdi New York Eyaleti sınırları içinde olan Fort I1' conderoga Savaşı'nda gazi olmuş bir asker. Ara sıra şaşk1

^

Aİraanlar'a, İngilizler'e, hatta Amerikalılar'a rastlanır şehir-j (port'u Port'la karıştıran), Fort Tıconderoga savaş alanını ararlar. Yanlış şehirdesiniz, denir onlara. Hatta yanlış ülkedesU niZ. Karşı tarafa, ABD'ye geçmeniz lazım.

Amerika'dan gelip Kanada sınırını geçen ve şehrimize adını veren, dolayısıyla kaybettiği bir savaşın anısıyla hatırlanmak şanssızlığına uğrayan bir adamdır bu Albay Parkman. (Belki de o kadar acayip bir tesadüf değil bu: Birçok insan kendi geçmişlerindeki yaralara, müzelik bir obje seyrediyor-muş gibi ilgiyle bakarlar.) Heykelinde, atının üstünde, elinde kılıcını sallayarak, önündeki petunya çiçeği yatağına doğru şahlanmış bir pozisyonda görülüyor: Sert ifadeli, keskin gözlü, sivri sakallı bir adam, heykeltıraşların ideal süvari komutanı imajını taşıyor. Tabii, Albay Parkman'ın gerçekte neye benzediğini kimse bilmiyor çünkü geride herhangi bir resim bırakmış değil ve heykel çok sonra, 1885'te yapılmış ama şimdi böyle bir tip. Bu da Sanatın zorbalığı işte.

Çim bahçesinin sol tarafında, önünde yine bir petunya yatağı bulunan, aynı ölçüde efsanevi bir şahsiyet var: Yorgun Asker heykeli. Gömleğinin üst üç düğmesi açık, boynu celladın baltası altına uzanmış gibi eğik, üniforması buruşuk, miğferi kaymış, ıslanınca ateş almayan Ross marka tüfeğine yaslanmış bir asker bu. Sonsuza dek genç, sonsuza dek yorgun »aliyle Savaş Anıtı'nın üstünde duruyor, cildi güneşin altında yeşil yeşil yanıyor, kumru pislikleri gözyaşları gibi yüzünden akıyor.

Yorgun Savaşçı, babamın bir projesiydi. Heykeli yontan sta Fitzsimmons adlı bir kadın heykeltraştı. Ontario Sanatçılar Derneği'nin Savaş Anıtları Komitesi başkanı Fran-^ Loring tarafından hararetle tavsiye edilmişti babama. Şe-ıırde Bayan Fitzsimmons'a itirazlar olmuştu -bu konu için bir acun sanatçı uygun değilmiş- ama babam projenin potansi-

yel sponsorlarının katıldığı toplantıda ezici nüfuzunu kulla-narak herkesi ikna etmeye kararlıydı: Bayan Loring'in kendisi de kadın değil miydi? diye

sormuştu. Böylece muhtelif saygısız sataşmalara esin kaynağı olmuştu. Bunların arasında en temiz olanı ISSerden bilelim idi idi. Yalnız kaldığmdaysa, paiayı veren düdüğü çalar, diyordu babam. Diğerlerinin maddi katkısı o kadar azdı ki, ya kesenin ağzını açarlar ya da kendi istediği olurdu.

Bayan Callista Fitzsimmons yalnızca bir kadın değildi, aynı zamanda 28 yaşında ve kızıl saçlıydı. Avilion'a sık sık gelmeye başladı, babamla hazırladığı tasarımı konuşmak, danışmak için. Bu görüşmeler kütüphanede yapılıyordu. Kapı önceleri açık bırakılıyordu, sonra kilitlenmeye başladı. Bayan Fitzsimmons konuk odalarından birinde kalırdı, önce ikinci en iyi odada, sonra en iyi odada. Kısa bir süre sonra, her hafta sonu bizdeydi ve odası "onun odası" olarak anılmaya başlandı.

Babam daha mutlu görünüyordu, daha az içiyordu bir
kere. Eve ve çevresine çeki düzen vermişti, en azından pre-zantabl görünecek kadar. Araba yoluna çakıl döşetmişti. Yelkenliyi, Water Nixie'yi kazıtıp, yeniden boyatmış ve donanımını elden geçirtmişti. Ara sıra hafta sonları evde partiler veriliyordu, Callista'nm Toronto'dan sanatçı arkadaşlarının katıldığı partiler. Aralarında tanınmış sanatçıların olmadığı bu konuklar smokin, hatta hiç takım elbise giymiyor, V yakalı süveterlerle geliyordu. Tabaklarına yiyecek doldurup Ç1' menlerin üstünde yayılıp yiyor, Sanatın ince mevzularını ko' nuşuyor, sigara ve içki içiyor ve aralarında tartış iyona*01* Kadın sanatçılar tuvalette çok fazla havlu kullanıyordu. ^a ha önce doğru dürüst tuvalet görmedikleri içindi, Reenie o1 teorisine göre. Kemirip durdukları ttmaklarıysa kirliydi-Evde parti olmadığı zamanlar, babam ve Callista da
tifr

___

ikniğe gidiyorlardı, -binek arabasıyla değil, arazi arabasıyla-Reenie'nin homurdanarak hazırladığı piknik sepetini yanlarına alarak. Ya da yelkenliyle açılıyorlardı. Callista, babamın eski, yakasız süveterlerinden birini giyip Coco Chanel usulü, ellerini gevşekçe ceplerine sokuyordu. Bazen de arabayla ta Windsor'a kadar gidiyor, yol kenarlarındaki ayak takımının gittiği kokteyl içkili, piyano müzikli ve danslı restoranlarda vakit geçiliyorlardı. Chicagolu ve Detroit'li kaçak içki satıcılarının, Kanada'daki

kanunlara saygılı üreticilerle kanundı-şi pazarlıklar yaptıkları şüpheli yerlerdi bunlar. (O dönem, ABD'de içki yasağının uygulandığı devirdi. Alkollü içki, sınırdan çok pahalı su gibi akıyordu, parmaklan kesilmiş, ceplerinde tek kuruş olmayan cesetler Detroit Nehri'ne atılıyor, Erie Gölü'nün kıyılarına vurdukları zaman, cenaze masrafını kim üstlenecek tartışmaları yaşanıyordu.) Bu tür yolculuklara çıktıkları zaman, Babam ve Callista geceyi, bazen birkaç geceyi birden, dışarda geçirirlerdi. Bir kezinde Niagara Şelaleri-ne gitmişlerdi, ki Reenie bunu pek kıskanmıştı. Bir kez de Buffalo'ya gitmişlerdi ama trenle.

Bu ayrıntıları, ayrıntılar konusunda gayet cömert olan, Callista'dan almıştık. Babamızın biraz "hareketlenmeye" ih-tiyacı olduğunu ve bu "hareketlenmenin" ona iyi geleceğini söylemişti. Biraz ayaklanıp hayatla daha içli dışlı olmaya ihti-yacı vardı. "Babamla çok iyi arkadaş olduklarını" söylemişti. °ize "çocuklar" diyordu, bizim de onu "Callie" diye çağırabi-'eceğimizi söylemişti.

(Laura, babamın yol kenarındaki restoranlarda dans aıP etmediğini öğrenmek istiyordu: Sakat ayağı yüzünden Ur>u yaptığını düşünmek zordu. Callista, hayır dedi ama seyrekten hoşlandığını söyledi. Zaman içinde, bu söze inan-az oldum. Kendin yapamıyorsan, başka insanların dans et-es>ni seyretmek hiç zevkli bir şey olamaz.)

Callista'ya hayrandım çünkü o bir sanatçıydı, erkekmiş gibi fikri soruluyordu ve geniş adımlarla ortalıkta geziniyor, erkek gibi el sıkışıyor, kısa küçük bir ağızlıkla sigara içiyor ve Coco Chanel'i tanıyordu. Kulak memeleri delikti ve kızıl saçlarını (kına yakılmıştı, şimdi farkediyorum bunu), eşarplarla süslüyordu. Cüretkâr desenli, uçuşan giysiler giyiyordu: Fuşya, güneş çiçeği ve safran renkli giysiler. Bu giysilerin Paris kreasyonları olduğunu, Beyaz Rus göçmenlerden esinlendiğini söylemişti. Bunların ne anlama geldiğini de anlatmıştı.

Bildiği çok şey vardı.

"Hafifmeşrep kadınlarından biri daha" demişti Reenie Bayan Hillcoate'a. "Bu halkaya bir tane daha takarsa, Allah bilir kolun kadar uzun bir halka oldu bile, kadıncağızın daha mezarda cesedi soğumadan bu kadınları getirirse, kendisi de
orayı boylayacak."

"Hafifmeşrep ne demek?" dedi Laura. "Başkalarının işine burnunu sokma" dedi Reenie. La-ura'yla ben mutfakta olduğumuz halde kendi kendine konuşması ne kadar öfkeli olduğunu gösteriyordu. (Daha sonra, La-ura'ya hafifmeşrebin ne olduğunu açıkladım: Çiklet çiğneyen kızlara verilen addı. Ama Callie Fitzsimmons böyle bir şey
yapmıyordu.)
"Çocukların kulakları delik olur" diye uyardı Bayan
Hillcoate ama Reenie hırsını alamıyordu.
"Giydiği o saçmasapan, acayip kılıklara gelince, kiliseye donla gitse aynı şey. İşığın önünde durduğu zaman güneş, ay ve arada daha ne varsa, her şeyi görünüyor. Sanki gösterecek bir şeyi varmış gibi. Göğüsleri çarşaf kadar düz, oğlan çocuk
gibi."
"İnsan nasıl böyle dolaşmaya cesaret eder!" dedi Baya
Hillcoate.
•'•il" "Bu cesaret meselesi değil, karının umurunda değ1 ¦

—
_____
_193
/gjnirlendiği zaman Reenie'nin ağzı bozulurdu.) "Bu kadında bir şeyler eksik, kafasında iki tahta eksik. Zambak havuzunda anadan üryan yüzüyordu, kurbağalarla, balıklarla birlikte. Dönerken gördüm, sarındığı havludan gayri çırılçıplaktı. Bana kafa sallayıp gülümsedi, gözünü bile kırpmadı.")
"Bunu duymuştum" dedi Bayan Hillcoate. "Ama dedikodu zannetmiştim. O kadar uçuk bir şey ki."
"O bir servet avcısı" dedi Reenie. "Kancalarını adama takacak, iliğine kadar sömürecek."
"Servet avcısı ne demek? Kancaları nerede?" diye sordu Laura.
Çarşaf kadar düz göğüslü deyince Reenie, aklıma çamaşır ipine asılmış rüzgârda ıslak, gevşek sallanan çamaşırlar geldi. Callista Fitzsimmons hiç de öyle değildi.
Savaş Anıtı konusunda bir tartışma çıkmıştı. Yalnızca babamla Callista hakkındaki dedikodular yüzünden değil, şehirdeki bazı insanlar Yorgun Asker'in fazla kederli ve derbeder görünümlü olduğunu düşünüyordu:

Düğmeleri çözük gömleğine itiraz ediyorlardı. Biraz daha muzaffer görünüşlü bir şey istiyorlardı, komşu şehirdeki Zafer Tanrıçası anıtı gibi. 0 heykelin melek kanatları ve uçuşan bir giysisi vardı ve elinde çatal gibi sivri uçlu bir alet tutuyordu. Ayrıca, heykelin üstündeki plakada "Vatan uğrunda canlarını seve seve feda edenler için" diye yazılmasını istiyorlardı.
Babam geri adım atmayı reddediyordu. Yorgun Asker'in *ı bacağının ve kolunun, en önemlisi kafasının yerinde ol- . öuğuna şükretsinler, diyordu. Hadlerini bilmezlerse, çıplak ir heykel diktiririm yerine diyordu, kopmuş, parçalanmış or-sanları çürüyen bir ceset, böylelerinin üstünden az atlama-lTn savaşta. Plakada yazılacak kitabeye gelince, demişti, " '"Se canını seve seve feda etmedi, ölü bir insanın Tanrı ka-
194_____
tına çıkmayı dileyecek hali kalmaz. Onun tercih ettiği kita be, "Ola ki unutursak" idi. Nasihati ait olduğu yere, yani geride kalan bizlerin unutkanlığına atfeden bir sözdü bu. İnsanların Allah'ın belası unutkanlıklarının sonu yok, demişti. Halk önünde nadiren küfürlü konuştuğu için, bu sözleri hayli etkili oldu. Ve sonunda tabii dediğini yaptırdı, parasını ödeyen oydu.
Ticaret Odası üyeleri, şehitlerin adlarını ve savaş alanlarını yazan bronz plakaların altına kendi adlarının da yazılmasını istediler. Ama babam onları utandırdı. Bir savaş anıtı ölenler için dikilir, dedi, hayatta kalanlar için değil, hele savaşın ganimetini toplayanlar için hiç değil. Bu tür konuşmaları yüzünden kimi çevrelerde bayağı öfke topladı.
Anıt, Kasım 1928'de, Anma Günü'nde törenle açıldı. Soğuk yağmura rağmen büyük bir kalabalık toplanmıştı. Yorgun Asker, Avilion'un malzemesinden, yani yuvarlak nehir taşlarından yapılmış dört yüzlü bir kaide üzerine oturtuldu. Bronz plakaların çevresi zambak, gelincik ve akçaağaç yaprakları ile süslenmişti. Bu konuda da anlaşmazlık çıktı. Callie Fitzsimmons bu süslemenin çok eski moda ve banal olduğunu söylüyordu, o yorgun görünüşlü çiçekler ve yapraklar fazla Viktorya tarzıymış. O zamanlar Viktorya tarzı olmak sanatçılar için en ağır hakaretti. Callie daha çarpıcı, daha modern bir şey istiyordu. Ama şehir halkı durumdan memnundu ve babam, bazen uzlaşmak zorunda kalırız, demişti.
Törende gaydalar çalındı. ("İyi ki dışarda yapılıyor" dedi Reenie.) Sonra esas nutka geldi sıra. Presbiteryen Papaz, vatanları uğruna canlarını seve

seve feda edenleri anlattı. Bu, şehir halkının babama verdiği yanıttı: Her şeyi parayla alamazdınız, o istemese de kutsal tören yapılacak, bu ifade yer al*' çaktı. Derken başka konuşmalar yapıldı, çeşit çeşit duala edildi çünkü değişik mezheplerden kiliselerin tümü

195

,mSil edilmişti. Organizasyon komitesinde hiç Katolik ol-j.*, halde, Katolik papaz da bir vaaz verdi. Babam bunu ik etmişti, ölü bir Katolik asker, ölü bir Protestan asker icadar ölüdür, diyerek.

Reenie, bu bir bakış açısı, demişti.

Laura, "öteki bakış açısı ne?" diye sormuştu.

Babam ilk çelengi koydu. Laura'yla ben elele tutuşup seyrettik, Reenie ağladı. Kanada Kraliyet Alayı bir delegasyon göndermişti» ta London'daki Wolsely Kışlası'ndan gelen. Binbaşı jvl K. Greene ikinci çelengi koydu. Sonra akla gelebilecek herkes bir çelenk bıraktı: Lejyon, Lions Derneği, Kinsmen Cemiyeti, Rotary Klübü, Oddfellows, Orange Order, Colum-bus Şövalyeleri, Ticaret Odası, I.O.D.E. ve diğerleri. En son, kendisi de üç erkek evladını yitirmiş olan Bayan Wilmer Sul-livan, Şehit Anneleri adına bir çelenk bıraktı. Hep birlikte "Benimle KaP'ı söyledik, İskoç bandosu biraz titrek bir biçimde "Son ikametgâh", çaldı, bunu iki dakikalık saygı duruşu izledi, arkasından Milis Ordusu saygı atışı yaptı. Tören "Reveille" (kalk işaretini veren ti borusu) ile sona erdi.

Babamın başı öne eğikti ama titrediği açıkça görülüyordu, üzüntüden mi, yoksa kızgınlıktan mı, söylemek zor. Paltosunun altında üniformalıydı, deri eldivenli iki elini bastonuna dayamıştı.

Callie Fitzsimmons da oradaydı ama arkada kalmayı tercin etti. Bu tören, sanatçının ortaya çıkıp selam vereceği türden bir gösteri değil, dedi bize. Ağırbaşlı siyah bir manto, sa-le bir eteklik ve yüzünün büyük bölümünü örten bir şapka 8'yunuşti. Yine de hakkında bolca fısıldaşmalar oldu.

e dönünce, Reenie ısınalım diye mutfakta bize kakao yap-1 törende çok üşümüştük. Bir bardak da Bayan Hillcoate'a di, kadıncağız sevinerek kabul etti.

"Niye anıt deniyor?" diye sordu Laura.

"Ölülerimizi hatırlayalım diye" dedi Reenie.

"Neden?" dedi Laura. "Ne için? Hoşlarına mı gidiyor?"

"Bu onlar için değil, daha çok bizim için" dedi Reenie. "Büyüdüğün zaman anlayacaksın." Laura'ya hep böyle söylenirdi ama o buna aldırış etmezdi. O şimdi bilmek istiyordu
Kakaosunu bitirdi.
"Bir tane daha alabilir miyim? Canını feda etmek ne demek?
"Askerler bizim için hayatlarını verdiler. Umarım gözlerin midenden daha aç değildir, çünkü bunu verirsem, bitirmeni isterim.'
"Niye verdiler hayatlarını? Bunu istediler mi?" "Hayır ama yine de yaptılar. Onun için fedakârlık denir buna" dedi Reenie. "Artık yeter, al bakalım kakaonu."
"Onlar hayatlarını Tanrı'ya verdiler, çünkü Tanrı böyle ister. Bizlerin günahları için ölen İsa gibi" dedi bir Baptist olan ve kendini baş otorite sayan Bayan Hülcoate.
Bir hafta sonra Laura'yla ben Louveteau Nehri'nin kıyısında-ki patikada, çağlayanın altından yürüyorduk. Puslu bir gündü, havadaki sis sıcak sütün buharı gibi döne döne yükseliyor, çalıların çıplak dallarından damlıyordu. Patikanın taşları
kaygandı.
Birdenbire Laura nehre düştü. Allah'tan ana akıntıya yakın değildik de sürüklenmekten kurtuldu. Çığlık attım ve su kenarından koşarak onu paltosundan yakaladım. Giysiıerı henüz tümüyle su çekmemişti ama yine de çok ağırlaşmış Laura, az kalsın ben de düşüyordum. Onu kenardaki düz kayaya doğru çekmeyi başardım ve nehirden çekip çıkardı İslak bir koyun gibi sular akıyordu üstünden, ben de bayag1 lanmıştım. Sonra onu sarstım. Titriyordu ve ağlamaya baş

"Mahsus yaptın" dedim. "Gördüm seni! Boğulup ölebi-[irdin!" Laura yutkunup, hıçkırıyordu. Onu kucakladım. "Heden yaptın bunu?"
"Tanrı annemi yeniden yaşatsın diye"
"Tanrı senin ölmeni istemiyor" dedim. "Bu O'nu çok kızdırırdı! Eğer annemizin yaşamasını isteseydi, zaten yaşatırdı, senin boğulmana gerek kalmadan." Laura bu tür bir ruh haline girdiği zaman, onunla konuşmanın

tek yolu buydu: Sanki Tanrı hakkında Laura'nın bilmediği şeyleri biliyormuş gibi yapacaktınız.
Elinin tersiyle burnunu sildi. "Sen nerden biliyorsun bunları?"
"Çünkü bak, seni boğulmaktan kurtarmamı sağladı! Anladın mı? Eğer Tanrı senin ölmeni isteseydi, beni de suyun içine düşürürdü ve ikimiz birlikte boğulurduk! Hadi gel şimdi, senin kuruman lazım. Reenie'ye söylemeyeceğim. Bir kaza oldu, ayağı kaydı derim. Ama bir daha sakın böyle bir şey yapmayacaksın. Tamam mı?"
Laura bir şey söylemedi ama onu eve götürmeme izin verdi. Evde bir sürü korkulu telaş, koşuşturma ve azarlanma yaşandı. Reenie bize et suyu çorbası ve sıcak banyo ve La-ura'ya sıcak su torbası hazırladı. Laura'nın başına gelenler, "er zamanki sakarlığına yorumlandı, bastığı yere dikkat etmesi söylendi. Babam bana, Afferin sana, dedi. Laura'yı kaymeydim acaba ne derdi? Reenie, birimizin hiç değilse yarım a olsa bir aklı olduğuna sevindiğini ama o nehir kıyısına ne
etmeye gittiğimizi merak ettiğini söyledi. Üstelik böyle sli bir havada? Daha akıllı davranmanı beklerdim, dedi bana.
^ gece saatlerce uyuyamadım, kollarımı omuzlarıma ka-5 urup kendimi kucaklamaya çalıştım. Ayaklarım buz gi-
'¦ dişlerim soğuktan fıkırdıyordu. Laura'nın, simsiyah,
;ıbı sulardaki hayalini aklımdan çıkaramıyordum. Saçla-

mı
Bayan Violence
Laura ile ben, okula gitmek yerine özel öğretmenlerden ders görürken, kadınlı erkekli bir öğretmenler geçidi oluyordu. Öğretmen istemiyorduk ve onların cesaretini kırmak için elimizden geleni yapıyorduk. Açık mavi bakışlarla onları yerlerine mıhlıyor ya da sağır ve geri zekâlı rolü yapıyor, asla gözlerinin içine bakmıyor, alınlarına bakıyorduk. Onlardan kurtulmak genellikle sandığımızdan daha zor oluyordu: Kural olarak uzun süre tahammül ediyorlardı çünkü hayat şartları zor ve paraya muhtaç insanlardı. Kişi olarak hiçbirine bir hıncımız yoktu, yalnızca bize getirdikleri yükü taşımak istemiyorduk.
Bu öğretmenlerden biriyle olmadığımız zamanlar, Avili-

on'da kalmak zorundaydık, evin içinde ya da bahçede. Ama bize bekçilik edecek kimse yoktu ki. Öğretmenden paçayı kurtarmak zor değildi, gizli geçitlerimizi bilen yoktu, Reerue de her dakika bizim peşimizden koşacak değildi, kendisinin de sık sık söylediği gibi. Her fırsatta Avilion'dan sıvışır, şe»re giderdik. Reenie, dünyanın suçlular, anarşistler ve ince, W nk bıyıklı, uzun tırnaklı, uğursuz bakışlı esrarkeş Doğulu^1' uyuşturucu satıcıları ve beyaz kadm tüccarlarıyla dolu ol ğunu ve bunların ilk fırsatta bizi kaçırıp babamdan fidye ıs yeceklerini söylese de, kulak aşmazdık.

Reenie'nin erkek kardeşlerinden biri ucuz dergilerle ilgiliydi, hani şu bakkallarda satılan zırva ve bayağı, daha da adileri tezgâh, altından satılan türden yayınlarla. İşi neydi bu çocuğun? Dağıtım, demişti Reenie. Şimdi anladığıma göre, bu yayınların sınır ötesinden kaçakçılığını yapıyordu. Her neyse, arada bir Reenie'ye de verirdi bu dergilerden ve Reenie'nin bizden saklamak için gösterdiği bütün çabalara rağmen, sonunda bunları ele geçirirdik. Bu dergilerden bazıları romantik konuları işlerdi. Reenie onları büyük bir iştahla okurdu ama bizim ilgimizi çekmezdi. Biz, daha doğrusu ben, yabancı ülkeler, uzak diyarlar, hatta başka gezegenler hakkındaki hikâyeleri severdim, Laura da benimle birlikte takılırdı. Gelecekten çıkıp gelen uzay gemileri, parlak kumaştan kısacık etekler giymiş, ışın saçan kadınlar, bitkilerin konuştuğu asteroidler, kocaman gözleri ve azı dişleri olan canavarlar, çok zamanlar önce kıvrak vücutlu, safir gözlü, opal ciltli, şeffaf kumaştan pantolonlar ve zincirle bağlanmış iki huniyi andıran metal göğüslükler giyen kadınların yaşadıkları ülkeler. Kaba görünümlü kostümler ve sivri boynuzlu, kanatlı miğferler giyen erkek kahramanlar.

Aptallık, derdi Reenie bunlara. Bu dünyada böyle şeyler olur mu hiç? Ama ben zaten bunun için hoşlanıyordum bu öykülerden.

Kapaklarında kanlar içinde tabancalı adamların yer aldığı detektif dergileriyse, kanun kaçakları ve beyaz kadın tüc-carlarıyla doluydu. Büyük servetlerin mirasçısı olan güzel göz-M kızlar eterle bayıltılıp kıskıvrak bağlanıyor, sonra bir yatın kabininde ya da terkedilmiş bir kilisede ya da bir şatonun Mahzeninde tutsak ediliyordu. Laura'yla ben böyle kötü Marnlar olduğuna inanırdık ama pek korkmazdık çünkü nasıl tıpler olduklarını

bilirdik. Büyük, siyah motosikletlere biner-erdi. Uzun paltolar, kalın eldivenler ve siyah fötr şapkalar gi-
200
yerlerdi. Böyle bir adam gördüğümüzde hemen tanıyıp ondan kaçabilirdik.
Ama hiç görmedik. Bize düşmanca davranan bir tek fabrika işçilerinin çocukları olurdu, bizim dokunulmaz olduğu-muzu henüz idrak etmemiş yaşı küçük işçi çocukları. İkişerli üçerli gruplar halinde, sessiz bir merakla bizi takip eder, çir-kin laflar atarlardı. Ara sıra taş atan da olurdu ama isabet ettiren çıkmadı hiç. En çok, Louveteau kıyısındaki dar patikada, uçurumun altından yürürken tehlikeye maruz kalırdık. Yukardaki kayalardan tepemize taş atabilirlerdi. İssız arka sokaklar da tehlikeliydi, oralardan uzak dururduk.
Erie Sokağı'nda dolaşır, dükkân vitrinlerine bakardık: En çok tuhafiye mağazasını severdik. İlkokulun tel örgülerinden içeri göz atmayı da severdik. Bu halktan çocukların -işçi çocuklarının- gittiği bir okuldu, cürufla kaplı bir oyun bahçesi vardı, okul binasının bir kapısında Kızlar, diğer kapısında Erkekler yazıyordu. Teneffüste bol bağrış çağrış olurdu, çocuklar temiz değildi, özellikle de kavga edip cüruftu zeminde debelenenler. Bu okula gitmediğimiz için şükrediyorduk. (Gerçekten buna şükrediyor muyduk, yoksa kendimizi dışlanmış mı hissediyorduk? Galiba ikisi de.)
Bu keşiflere çıktığımızda şapka giyerdik. Şapkanın bizi koruduğuna inanıyorduk, bizi görünmez yapıyordu güya. Bir hanımefendi asla şapkasız dolaşmaz, derdi Reenie. Ve eldiven' siz ama eldivene pek aldırış etmiyorduk. Hasır şapkalardı bunlar, hatırladığıma göre: Soluk renkli hasır değil ama daha koyu renkli. Ve Haziran ayının nemli sıcağı, polenlerle ağtf' laşmış uyuşuk bir hava. Gökyüzünün mavi parlaklığı- Tem'
bellik, aylaklık.
O günlere yeniden dönmek için neler vermem, o başi' boş gezinmelere, sıkıntıya, amaçsızlığa, henüz gerçekleş^ miş olasılıklara. Bir bakıma bunlara tekrar kavuşmuş durutf1 dayım şimdi ama artık sonrası diye pek bir şey kalmadı-
201
Son öğretmenimiz diğerlerinin hepsinden dayanıklı çıktı. Kırk yaşında, daha iyi günler görmüş olduğunu belli eden solmuş kaşmir hırkalar giyen ve bir

tutam ince saçını firketelerle arkaya toplayan bir kadındı bu. Adı Bayan Goreham, Vi-olet Goreham'di. Violet'e istinaden ona Bayan Violence [Şiddet] adını taktım, çünkü bu çok aykırı bir kombinasyon olacaktı. Artık ona ne zaman baksam kendimi tutamayıp kıkırdıyordum. Ama isim tuttu. Önce Laura'ya öğrettim, sonra tabii Reenie de öğrendi. Bayan Goreham'la böyle alay etmenin gaddarlık olduğunu söyledi.

Zavallının düşkün bir kadın olduğunu, bizim merhametimizi hakettiğini, çünkü evde kalmış olduğunu söyledi. O ne demek? Evlenememiş, kocasız, demek. Yalnız bir hayat sürmeye mahkum kadıncağız, demişti, hafif bir küçümsemeyle.

"Ama senin de kocan yok" dedi Laura.

"O başka" dedi Reenie. "Tenezzül edip de yüzüne bakacağım bir adama rastlamadım henüz. Kısmetlerim çıktı ama geri çevirdim hepsini."

"Belki Bayan Violence'ın da çıkmıştır" dedim, sırf zıtlık olsun diye. O çağa yaklaşıyordum.

"Hayır" dedi Reenie, "çıkmamış."

"Nereden biliyorsun" diye sordu Laura.

"Bakışlarından anlaşılıyor" diye yanıtladı Reenie. "Hem zaten çıksaydı, üç kafalı ve kuyruklu bir adam bile olsa, onu O gibi elinden kaçırmazdı."

Violence'la anlaşıyorduk çünkü canımız ne isterse onu 'aPmamıza izin veriyordu. Daha başından, bizi kontrol edecek Cu olmadığını anlamış ve bunu denemeye kalkışmayacak "ar akıllı davranmıştı. Derslerimizi sabahları kütüphanede, zamanlar büyükbabam Benjamin'in, şimdiyse babamın

olan kütüphanede alıyorduk. Bayan Violence dersin akışım bize bırakıyordu. Kütüphane rafları yaldızlı baskılı isimleri olan, ağır deri ciltli kitaplarla doluydu. Büyükbabamın bunları okuduğunu hiç sanmıyorum: Babaannem Adelia'nm dedemin okuması gerektiğini düşündüğü kitaplardı bunlar yalnızca. İlgimi çeken kitapları seçiyordum: Charles Dickens'm iki Şehrin Hikâyesi, Macaulay'in tarih kitabı, resimli Meksika'nın Fethi ve Perunun Fethi. Şiir de okuyordum ve Bayan Violence ara sıra, biraz gönülsüzce de olsa, bunları yüksek sesle okutarak bana şiir öğretme girişimlerinde bulunuyordu.

Kubilay Han, efendisi Zanadunun / Yer ayırttı bir zevk kubbesine. Hollanda tarlalarında gelincikler uçuşur, sıra sıra haçlar
arasında.
"Acele etme, şekerim" derdi Bayan Violence. "Dizeler yavaş yavaş akmalı. Bir çeşme olduğunu düşün." Kendisi tombul ve hantal olduğu halde, zerafetle ilgili yüksek standartları vardı ve bizden olmamızı istediği şeylerin listesi uzundu: Tomurcuklanan ağaçlar, kelebekler, yumuşak meltemler. Bizim gibi kirli diz kapakları olan, parmaklarını burunlarına sokan küçük kızların olamayacağı şeyler yani. Kişisel temizlik konusunda çok titizdi Bayan Violence.
"Boya kalemlerini çiğneme, tatlım" derdi Laura'ya. "Sen kemirgen bir hayvan değilsin. Bak, ağzın yemyeşil oldu. Dişlerine zarar vereceksin."
Henry Wadsworth Longfellow'un Evangeline adlı şiirin1 ve Elizabeth Barret Browning'in Portekiz Soneleri'ni okumuştum. Seni nasıl mı severimi Tek tek sayayım nasıl. "Harika" diye iç geçirirdi Bayan Violence. Elizabeth Barret Browning onu çok heyecanlandırırdı, daha doğrusu mahsun ve kederli kış1' ligi heyecanlanmaya ne kadar izin verirse, o kadar. Moha^ Prensesi E. Pauline]ohnson da aynı etkiyi yaratırdı üzerind •
Ah, işte nehir daha hızlı akıyor şimdi; Benim o, girdapların çevrelediği gemi. Döne döne kıvrılıyor! Dalgalar nasıl da çalkalanıyor Tehlikeli derinliklerde fırıl fırıl dolanıyor!
"Gayet etkileyici, yavrum" demişti Bayan Violence.
Bazen de Lord Alfred Tennyson'ı okurdum. Bayan Violence'in fikrine göre, Tanrı'dan sonra dünyanın en haşmetli, en maj estik varlığıydı bu şair.
Çiçek tarhları, hepsi kapkara.
Gül yosunla kaplı.
Paslı çiviler düşmüş aşağıya
Armut ağacının budağından dayalı çatıya...
Kızın tek söylediği: Hayatım hazin,
Gelmiyor sevgilim,
Bitkinim bitkin, ölmektir tek dileğim.
"Neden bunu diliyor kız?" diye sordu Laura. Genellikle benim şiir okumalarıma ilgi göstermezdi.
"Bu aşktır, tatlım" dedi Bayan Violence. "Sonsuz sevgi. Ama karşılık görmemiş sevgi."

"Neden?"
Bayan Violence içini çekti. "Bu bir şiir, canım" dedi. 'Lord Tennyson yazdığına göre bir bildiği var. Şiir, neden bulmaya çalışmaz. Güzellik gerçek demektir, gerçek de güzellik. Yeryüzünde tek bildiğimiz budur, bilmemiz gereken tek §ey de budur!"
Laura alay eder gibi baktı Bayan Violence'a, tekrar boyaca defterine döndü. Sayfayı çevirdim: Şiirin geri kalanını at-ayıp sonuna geldiğimde değişen pek bir şey olmamıştı.
\> t
Parçalan, parçalan, parçalan, Derdi, soğuk taşlarında şimâil Dile getirebiheydim ah içimdeki düşünceleri.
"Harika, şekerim" dedi Bayan Violence. Sonsuz sevgiden çok hoşlanıyordu ama umutsuz melankoliyi de bir o kadar seviyordu.
Bir zamanlar büyükannem Adelia'ya ait olan, enfiye
renkli deri ciltli ince bir kitap vardı kitaplıkta: Edward Fitz-geıald'm Ömer Hayyam Rubaileri. (Kitabı Edward Fitzgerald yazmamıştı ama yazarı oydu. Bu ne demek oluyordu yani? Anlamaya çalışmadım.) Bayan Violence ara sıra bu kitaptan parçalar okurdu, şiir nasıl okunur bana göstermek için.
Bir Şiir Kitabı alünda ağaç dalının, Bir sürahi şarap, bir somun ekmek ve Sen Yarabaşımda, ıssızlığın ortasında şakıyan AK, Cennet'tir artık o ıssızlıkl
AK derken sanki biri böğrüne vurmuş gibi bir ses çıkarıyordu, "Sen" derken de öyle. Bir piknik için bu kadar tantana yapmayı saçma buluyordum ama ekmek üstüne ne sürdüklerini merak etmiştim. "Tabii, sözü edilen gerçek şarap değil, tatlım" demişti Bayan Violence. "Kilise komünyonu kastediliyor aslında."
Çok geç olmadan kanattı bir Meîek Durduruverse bilinmez Kaderin bize göstereceklerim, Ve o haşin Yargıç a başka şeyler yazdırtabihe, Ya da yakılacakları tamamen yok etse!
^
_____205
Ah, Aşkım! Sen ve ben O'nunla gizlice tasarlayıp Yakalasak olayların bu hazin gidisini ve yorulsak, Paramparça etmez miydik, Tekrar şekillendirmez miydik gönlümüzce!
">Je kadar doğru" dedi Bayan Violence, içini çekerek. Ama zaten her şeye iç çekerdi. Avilion'un havasına çok iyi uyuyordu. Evin o köhne Viktorya

görkemine, çürümeye yüz tutmuş estetiğine, geçmiş zerafetine ve kederli solgunluğuna. Bayan Violence'm hali tavrı, hatta solmuş hırkaları bile duvar kâğıtlarıyla eşleşiyordu.

Laura pek okumazdı. Onun yerine resimleri kopya eder, ya da kaim ve tumturaklı tarih ve yolculuk kitaplarındaki siyah beyaz resimleri renkli kalemleriyle boyardı. (Bayan Violence, kimsenin farketmeyeceğini varsayarak Laura'nm bunu yapmasına izin verirdi.) Laura'nm, hangi renklerin kullanılacağı konusunda tuhaf ama çok kesin fikirleri vardı: Ağaçlan maviye ya da kırmızıya, gökyüzünü pembeye ya da yeşile boyardı. Hoşuna gitmeyen tiplerin yüzlerini mora ve koyu griye boyayarak hatlarını görülmez hale getirirdi.

Mısır üzerine bir kitapta gördüğü piramitleri çizmeyi ve Mısır tanrılarını boyamayı da severdi. Bedenleri kanatlı aslan ve başlan kartal ya da insan olan Asur heykellerini de. Bunları Sir Henry Layard'ın bir kitabında görmüştü. Adam heykelleri Ninova harabelerinde keşfetmiş ve İngiltere'ye taşı-mı§- Heykellerin Hezekiel'in BCitafcı'nda betimlenen meleklerin tasvirleri olduğu söyleniyordu. Bayan Violence bu heykel reylerini pek onaylamıyordu, ona göre bunlar putperestti ve an^ susamış gibiydiler ama Laura'yı caydıramazdı. Bir itiraz Ursa, önündeki sayfanın üzerine daha da abanıyor ve sanki

^at:ı buna bağlıymış gibi harıl harıl boyamaya devam ediyordu.

"Sırtını dik tut, şekerim" derdi Bayan Violence. "Farzet ki omurgan bir ağaç, güneşe doğru uzanıyor." Ama Laura bu tür varsayımlardan hoşlanmazdı.

"Ağaç olmak istemiyorum" derdi inatla. "Kambur olmaktansa, ağaç olmak iyidir, tatlım" derdi Bayan Violence içini geçirerek. "Çünkü, duruşuna dikkat etmezsen kambur olabilirsin."

Bayan Violence zamanının çoğunu pencere kenarında oturup Halk Kütüphanesi'nden ödünç aldığı romantik romanları okumakla geçirirdi. Babaannem Adelia'nm deri ciltli defterlerini karıştırmayı da severdi. Bu defterlerin içinde dikkatle yapıştırılmış, süslü kabartma yazılı davetiyeler, gazete matbaasında basılmış davetiye menüleri, davetlerden sonra çıkan gazete haberlerinin kupürleri, hayır derneği çaylarının, slayt gösterili konferansların haberleri, Paris'e, Yunanistan'a, hatta Hindistan'a giden gözüpek ve sevimli seyyahlar hakkında, Swedenborgcu'lar, Fabian'lar, Vejetaryenler yani insanın kendini geliştirmesine öncülük eden gruplar

hakkında haberler ve arada bir daha uçuk bir konu, Afrika'ya, Sahra Çölleri'ne veya Yeni Gine'ye giden misyonerler, yerlilerin nasıl büyü yaptıkları, kadınların nasıl ince oyulmuş ahşap maskeler taktıkları, atalarının kafataslarını nasıl kırmızı boya ve salyangoz kabuklan ile süsledikleri vb. Bayan Violence, artık yok olup gitmiş o lüks, iddialı ve hırslı yaşamın sararmış yap' raklar üzerindeki kalıntılarını satır satır hatmeder, sanki kendi yaşantısından hatırlıyormuş gibi keyifli ve mahzun gülüm'
serdi.
Bir paket altın ve gümüş renkli etiket taşırdı yanında, o
etiketleri yaptığımız şeylerin üstüne yapıştırırdı. Kimi gün birlikte dışarı çıkıp kır çiçekleri toplardık, bunları kuru1 kâğıtlarının arasına koyup üstlerine ağır kitaplar oturtura

---

Violence'ı gitgide sever olmuştuk, yine de ayrıldığı zaman ağlamadık. Ama o ağladı, salya sümük, zerafetsizce, her şeyi yaptığı gibi.
On üç yaşıma bastım. Kendi elimde olmayan bir şekilde bü-yüyordum ama sanki benim kabahatimmiş gibi babamın sinirine dokunuyordu gelişmem. Duruşumla, konuşmamla, genel tavır ve davranışlarımla ilgilenmeye başladı. Giyinişim yalın olmalı, dikkat çekmemeliydi. Beyaz bluzlar ve koyu renk plili eteklikler giymeliydim, kiliseye ise koyu renk kadife elbiseyle gitmek zorundaydım. Üniforma gibi duran, denizci kıyafeti gibi giysiler yani.
Omuzlarımı dik tutmalı, kamburumu çıkarmamalıydım. Yayılarak oturmam, çiklet çiğnemem, fazla kıpırdanmam ya da gevezelik etmem yasaktı. Beklediği davranışlar ordu disipliniyle eşdeğerdi: Düzenlilik, itaatkârlık, sessizlik ve görünürde cinsiyetsiz olmak. Aramızda asla konuşulmadığı halde, cinsellik görüldüğü anda kafası kopartılması gereken bir şeydi. Beni fazla uzun zaman başıboş bırakmıştı. Şimdi sıkıca ele alınmamın zamanı gelmişti.
Laura da bu despotluktan nasibini alıyordu ama o daha tam yaşına gelmemişti. (Tam yaşı neydi bunun? Tabii şimdi biliyorum, buluğ çağı. Ama o zaman yalnızca şaşkına dönüyordum. Ne suç işlemiştim ki? Neden ıslahevine kapatılmış bir suçlu muamelesi görüyordum?)

"Çocuklara çok sert davranıyorsun" demişti Callista. Onlar oğlan çocuğu değil."
"Maalesef diye yanıtlamıştı babam.
'rkunç bir hastalığa yakalandığımı düşündüğüm gün Callis-
"a gitmiştim: Bacaklarımın arasından kan geliyordu, ölü-
Um kesin! Callista güldü ve açıkladı. "Yalnızca can sıkıcı
zuo_____
bir durum bu" dedi. Onu "dostum" ya da "ziyaretçim" diye düşünmeliymişim. Reenie'nin daha Presbiteryen fikirleri vardı. "Beladır bu" demişti. Tanrı'nm, hayatımızı zorlaştıran pek çok acayip düzenlerinden biridir, diyecekken, kendini tutmuş ve olduğu gibi kabul etmemiz gereken şeylerden biridir, demekle yetinmişti. Kana gelince, paçavralar kullanacaksın. {Kan dememişti de, kir demişti.) Bana papatya çayı hazırlamıştı, tadı haşlanmış lahana kokusuna benziyordu, ağrılarım için de sıcak su torbası getirmişti. İkisi de işe yaramadı.
Laura çarşafımda birkaç damla kan gördüğü zaman ağlamaya başladı. O da benim öleceğim sonucuna vardı. Tıpkı annemiz gibi, ona haber vermeden ölüp gidecektim. Kedi yavrusuna benzeyen minik gri bir bebek doğuracak ve sonra
ölecektim.
Geri zekâlı olma, dedim ona. Bu kanın bebekle bir ilgisi
yok. (Callista bu ayrıntılara girmemişti, kuşkusuz konuyla ilgili bütün bilgileri bir anda edinirsem, ruhsal durumumun altüst olacağını düşünmüştü.)
"Bir gün sana da olacak" dedim Laura ya. "Benim yaşıma geldiğin zaman. Bütün kızlara olan bir şey bu."
Laura'nın gururu incindi. Bunu reddetti. Başka birçok şeyde olduğu gibi, onun durumunda bir istisna olacağına emindi.
O döneme ait, fotoğrafçı stüdyosunda çekilmiş bir resmimiz vardır birlikte. Ben kurallara uygun koyu renk kadife bir elbise giymişim, yaşıma küçük düşen bir tarz giysi bu: Geniş g0' güslerim o zamandan belirgin. Laura benimkinin eşi bir elbise içinde, yanımda oturuyor. İkimiz de dize kadar beyaz söke çoraplar giymişiz, sağ bacak sol bacak üstünde ayak bilek rinde kavuşturulmuş olarak oturuyoruz. Kolumu Laura'ya lamışım ama biraz iğreti bir biçimde, sanki öyle yapmam s

209

1 mis. Laura'ysa ellerini kucağında kavuşturmuş. İkimizin i saçları ortadan ayrılıp sıkıca arkaya toplanmış. İkimiz de •ilümsüyoruz, jyj olun Ve gülümseyin dendiği zaman çocukların üstüne gelen o çekingen ifadeyle, sanki iyi olmak ve gü-ı-msernek aynı şeymiş gibi. Onaylanmama korkusunun zorladığı bir gülümseme bu. Tehdit ve onaylanmama korkusu babamdan gelirdi. Bunlardan korkardık ama nasıl önleyeceğimizi de bilemezdik.

Ovidius'un Başkalaşımlar'ı

Babam, isabet edip, eğitimimizin ihmal edildiğine karar verdi. Bizim Fransızca, Matematik ve Latince öğrenmemizi istiyordu, bunlar bizim aşırı hülyalı ve hayalperest yaşantımızı ıslah edecek zihin uyarıcı alıştırmalar olacaktı. Coğrafya da yararlı bir dersti. Varlığı sırasında onu nadiren farkettiği halde, Bayan Violence'in yavan, köhne ve yumuşak yönteminin izlerinin biran önce silinmesi gerektiğini ilan etti. Sanki biz birer lahanaymışız gibi, dantelli, farbelalı ve gevşek yapraklarımızın soyulup, geriye yalın ve sağlam bir göbek kalmasını istiyordu. Hoşlandığımız şeylerden neden hoşlandığımızı an-lamıyordu. Şu ya da bu biçimde erkek çocuklar gibi olmamızı istiyordu. Tabii, ne beklerdiniz ki? Babamın hiç kızkardeşi olmamıştı.

Bayan Violence'in yerine, Bay Erskine adında, bir zamanlar İngiltere'de bir erkek okulunda öğretmenlik yapmış ma sonra sağlık nedenleriyle aniden Kanada'ya gönderilen r °ğre't men ayarladı. Bize hiç de sağlıksız görünmemişti aitı: Hiç öksürmüyordu, örneğin. Tıknaz, tüvit giysili, otuz, 12-beş yaşlarında, kızıla çalan saçlı, etli kırmızı dudaklı, cı-

210_____

Uz keçi sakallı bir adamdı. Keskin bir alaycılığı ve sinirli, aksi bir huyu vardı. Ve çamaşır sepetinin nemli dibi gibi kokuyordu Kısa zamanda anlaşıldı ki ilgisiz görünmek ve adamın alnına bakmak bizi Bay Erskine'den kurtaramayacaktı. Önce bize bir takım testler verdi, ne kadar bildiğimizi öğrenmek için. îfşa etmek istediğimizden fazlasını gösterdiğimiz halde bildiğimiz hemen hiçbir şey yoktu. Babama, bizim bir böcek ya da fare kadar beynimiz olduğunu söyledi. Acınacak haldeydik, beyin özürlü olmadığımıza şaşmak gerekirdi. Zihinsel tembellik geliştirmiştik. Buna izin

verilmiş, diye ekliyordu azarlayarak. Neyse ki, çok geç kalınmamıştı. Babam dedi ki, o halde Bay Erskine, onları artık hizaya getirebilirsiniz.
Bay Erskine, tembelliğimiz, kibirliliğimiz, aylaklığa ve hayal kurmaya yatkınlığımız, ve salkım saçak duygusallığımız yüzünden hayatın ciddi gerçeklerinden uzaklaştığımızı söylüyordu. Kimse bizden birer dahi olmamızı beklemiyordu, olsaydık bile kimse bize özel bir lütufta bulunmayacaktı ama cahilliğin de bir sınırı vardı, kızlar için bile: Bir an önce aklımızı başımıza toplamazsak, bizimle evlenmek aptallığında bulunan erkeklere yalnızca yük olacaktık.
îlk iş, bir kutu alıştırma defteri ısmarladı, ince karton ciltli, çizgili, ucuz defterlerden, bir kutu da ucu silgili kurşun kalem. Bunlar, bizi değiştirecek ve dönüştürecek olan sihirli değneklerdi, tabii onun yardımıyla.
Yardımı kelimesini yılışık bir gülümsemeyle söylemişti-Bayan Goreham'ın yıldızlı etiketlerini çöpe attı. Kütüphanenin bizim dikkatimizi dağıtan bir yer olduğunu söyledi. İki tane okul sırası ısmarladı, bunları kullanılma' yan yatak odalarından birine yerleştirtti. Odadaki yatağı ve diğer mobilyaları çıkarttırdı, sıralar haricinde bomboş bir od oldu. Odanın kapısını kilitliyor, anahtarı kendinde saklıy°r du. Artık kolları sıvayıp işe koyulma vakti gelmişti.
m
gay Erskine'in yöntemleri dolaysızdı. Saç ve kulak çeki-ju. Parmaklarımızın arasından cetveliyle sıraya, bazen de rmaklarımıza vuruyor, çok sinirlendiği zaman kafamızı mrukluyor, daha da çok öfkelendiği zaman suratımıza kitap f latıyor ya da cetvelle bacaklarımızın arkasına vuruyordu. Alaycılığı utanç vericiydi, en azından benim için. Laura'ysa adamın söylediği şeyleri çoğu zaman kelime anlamıyla alıyor, hu da onu daha kızdırıyordu. Gözyaşlarımız onu etkilemiyor, hoşuna bile gidiyordu.
Her gün böyle değildi. Kimi zaman bir hafta boyunca her şey yolunda gidiyordu. Sabır, hatta bir çeşit beceriksizce şefkat, gösteriyordu. Derken birden bir patlama oluyor, öfke nöbetine kapılıyordu. Ne zaman, ne yapacağını bilememek en kötüsüydü.
Babamıza şikâyet edemiyorduk çünkü Bay Erskine'e talimatları veren oydu. Ama Reenie'ye yakındık, tabii. Çok öfkelendi. Bu tür muamele görmek için fazla büyüksün, dedi, Laura ise fazla sinirli bir çocuk, zaten ikiniz de... Hem kendini ne zannediyor bu adam? Köprü altlarında büyürler, sonra asilzade

havalarına girerler, buraya gelen bütün İngilizler gibi, Lord pozlarına girerler! Ayda bir kez yıkanıyorsa, ben de dişimi kırarım. Laura avuçlarındaki morlukları gösterdiği zaman, Reenie dayanamadı ve Bay Erskine'in karşısına dikildi. Adam, kendi işine bak, dedi. Zaten çocukları böyle şımartan sensin. oize aşın düşkünlüğüyle, bebek muamelesi ede ede şımartmış •orası apaçıkmış- şimdi onun verdiği zararı kendisi düzeltmek zorundaymış.

Laura, eğer Bay Erskine gitmezse, ben gideceğim, dedi. aÇacağım buradan. Pencereden atlayacağım.

Sakın böyle bir şey yapma, kuzucuğum" dedi Reenie. Pahlarımızı önümüze koyup bir düşünelim, bakalım. Na-11 Sa kazarız bu adamın kuyusunu."

"Kuyusu yok ki" diye hıçkırdı Laura.

Callisa Fitzsimmons bize yardım edebilirdi ama g^ nereden estiğini görüyordu: Biz onun çocukları değil, babamın çocuklarıydık. Yolumuzu babam çizmişti, onun işine bu-laşmak taktik bir hata olurdu. Bu bir sauve qui peut durumuydu, Bay Erskine'in gayretleri sayesinde şimdi bu deyimin anlamını biliyorum.

Bay Erskine'in Matematik dersi yeterince kolaydı: Hane gelir giderlerini denkleştirmeyi öğreniyorduk, yani toplama ve çıkartma ve girdi çıktı muhasebesi yapıyorduk.

Fransızca dersiyse, fiil çekimlerinden ve Phaedra'dan oluşuyordu, ünlü yazarların özlü değişlerini kullanarak öğretiyordu bu dili. Si jeunesse savait, si vieillesse pouvait, Estienne C'est de quoi j'ai le plus de peur que la peur, Montaigne. Le co-eur a ses raisons que la raison ne connaît point, Pascal. L'htstoire, cette vieille dame exaltie et menteuse, de Maupassant. Il ne faut pas toucher aux idoles: La dorure en reste aux mains, Flaubert. Dieus'estfaithomme, soit. Lediables'cstfaitfemme, VictorHu-
go. Vesaire, vesaire.

Coğrafya dersinde Avrupa başkentlerini okuyorduk. Latince dersi, Galyalılar'ı dize getiren ve Rubicon'u geçen Se-zar'dı, alea iacta est. Arkasından Vergilius'un Aenetd'i -özellikle Dido'nun intihan bölümünü seviyordu Bay Erskine- ve sonra Ovidius'un Başkalaşımlardı, Tanrılar'm genç kadınlara kötü şeyler yaptıkları bölüm. Europa'nın büyük, beyaz bir boğa tarafından, Leda'nın bir kuğu tarafından ve Danae'nin bir altın sağnağı tarafından ırzına geçildiği bölümleri okutuyor' du. Alaycı sırıtışıyla,

hiç değilse bunlar dikkatinizi çeker, diyordu. Haklıydı da. Değişiklik olsun diye, Latince sinik aş şiirleri tercüme ettiriyordu bize. Odi et amo türü şeyler. Şaır rin, anlaşılan bizim de ilerde olacağımız türden kızlar hak*1 daki olumsuz fikirlerini tercüme etmeye çalışırken çektıg sıkıntıyı seyretmekten büyük zevk alıyordu.

_____213

"Rapio, rapere, rapui, raptum" diyordu Bay Erskine. " 'Ele cirinek ve götürmek.' İngilizce'deki rapture kelimesi de bu Vokten gelir. Gerileme." Pat diye iniyor cetvel.

Öğreniyorduk. İntikam duygusuyla öğreniyorduk: Bay Frskine'e mazeret sağlamayacaktık. Kafalarımızı ayaklarının altında ezmekten daha çok istediği bir şey yoktu ama bu zevki mümkünse, ona vermeyecektik. Bay Erskine'den öğrendiğimiz en önemli şey sahtekârlık yapmaktı. Matematikte kopya çekmek mümkün değildi ama Ovidius tercümelerini büyükbabamın kütüphanesindeki bir kitaptan kopya etmek için saatler harcardık. Seçkin Viktorya devri yazarların, küçük puntolu, karmaşık sözcüklü çevirilerini okurduk. Şiirlerin içeriğini kavrar, sonra daha basit sözcüklerle, kopya çektiğimiz belli olmasın diye ufak tefek hatalar yaparak, kendi dilimize çevirirdik. Ama ne yaparsak yapalım, Bay Erskine çevirilerimizi kırmızı kalemle çizer, kenarlarına zalimce eleştiriler yazardı. Latince öğrenemedik ama hile yapmasını öğrendik. Ayrıca, yüzümüze boş ve katı bir ifade vermeyi de öğrendik, sanki kolalanmış kumaş gibi bir ifade. Bay Erskine'e görünürde hiçbir tepki vermemek, özellikle kaçmaya çalışmamak, en doğrusuydu.

Laura bir süre Bay Erskine'e karşı tetikte durdu ama fiziksel acı, Laura'nın çektiği acı, yani, onu pek etkilemiyordu. Adam bağırırken bile bazen dikkati dağılıp gidiyordu. Bay «skine'in menzili o kadar sınırlıydı ki. Laura, gül goncalı ve urdeleli duvar kâğıdına gözlerini diker ya da pencereden dı-ırı bakardı. Bir göz kırpışı kadar kısa bir süre içinde kendini me yeteneğini geliştirmişti. Bir an bütün dikkatini sizde P ar. bir an bambaşka bir yerde olurdu. Daha doğrusu siz * a yerde olurdunuz, Laura sizi yanından gönderirdi, sihirli ekle uçurmuş gibi; kaybolan siz olurdunuz. ay Erskine'in kendisiyle böyle zıtlaşılmasına tahammü-

214_____

lü yoktu. Laura'yı tutup sarsardı kendine gelsin diye. Sen Uyuyan Güzel değilsin, diye bağırırdı. Bazen kızı duvara fırlatır ya da boğazını sıkardı. Bunu yaptığı zaman Laura gözlerini kapatır ve pelte gibi olurdu, adam daha da öfkelenirdi. Başlarda araya girmeye çalışıyordum ama faydası olmadı. Pis ko kulu koluyla beni yakalayıp kenara savuruyordu. "Kızdırma onu" dedim Laura'ya.

"Kızdırıp kızdırmamam farketmiyor" dedi Laura. "Zaten kızmıyor ki. Onun tek derdi elini bluzumun içine sokmak."

"Hiç öyle bir şey yaptığını görmedim" dedim. "Bunu niye yapsın ki?"

"Sen bakmadığın zaman yapıyor" dedi Laura. "Ya da elini eteğimin altına sokuyor. Donumu ellemekten hoşlanıyor." Bunları o kadar sakin söylemişti ki uydurduğunu düşündüm, belki de yanlış anlamıştı. Bay Erskine'in ellerini, amacını yanlış yorumlamıştı. Söylediği şey inanılmazdı. Yetişkin bir adamın yapacağı, aklından bile geçireceği bir şey gibi gelmiyordu bana, çünkü Laura küçük bir kız değil miydi?

"Reenie'ye söyleyelim mi?" diye sordum çekinerek. "Bana inanmayabilir" dedi Laura. "Sen inanmıyorsun."

Ama Reenie ona inandı, veya inanmayı seçti ve bu da adamın sonu oldu. Bay Erskine'e doğrudan saldırıda bulunmayacak kadar akıllıydı: Adam Laura'yı pis yalanlar söylemekle suçlayacak, her şey daha beter olacaktı. Reenie dört gün sonra, düğme fabrikasında babamın ofisine asker adımlarıyla gtf' di, elinde yarım düzine kaçak fotoğrafla birlikte. Fotoğraf bugün olsa hafif bir kaş çatışla bakacağınız türden şere ama o zaman için skandal yaratacak cinstendi. Siyah nay çoraplı, göğüsleri sutyenlerinden taşmış kadınların ve t>a larını yana doğru bükmüş çırılçıplak kadınların fotoğrat ^ di. Reenie, Bay Erskine'in odasını temizlerken bunları y

___

_____21

5

altında bulduğunu söyledi. Yüzbaşı Chase'in kızlarını tes' im ettiği adam böyle mi olmalıydı, dedi.

Babamın ofisinde bir grup fabrika işçisi, babamın avukatı tesadüfen, daha sonra Reenie'nin kocası olacak Ron Hincks vardı o sırada. Kızarmış gamzeli yanakları, intikam ateşiyle vanan gözleri, firketesinden kurtulmuş bir tutam siyah saçıyla Reenie ve elinde tuttuğu koca memeli, çalı kuyruklu

çıplak kadın fotoğrafları Ron Hincks'in karşı koyamayacağı bir görüntüydü. O anda, zihninden, Reenie'nin önünde diz çöktü ve o günden sonra kızın peşini bırakmadı ve sonunda başarılı oldu. Ama o başka hikâye.

Eğer Port Ticonderoga'nın tahammül edemeyeceği bir şey varsa, dedi babamın avukatı, öğüt verir gibi, o da masum gençlere öğretmenlik görevi verilmiş birinin elinde böyle müstehcen şeyler bulundurmasıdır. Babam, eğer insanların kendisine canavar gözüyle bakmasını istemiyorsa, Bay Erski-ne'i artık evinde tutamayacağını anladı.

(Uzun zaman, Reenie'nin bu fotoğrafları dergi dağıtımı işinde çalışan kardeşinden aldığından şüphelendim, çocuk bunları kolaylıkla bulabilirdi. Bay Erskine'in fotoğraflar konusunda masum olduğuna inanıyorum. Onun merakı büyük memeli kadınlar değil, çocuklardı. Ama artık iş çığandan Çıktığında Bay Erskine, Reenie'den adil bir mücadele vermesini bekleyemezdi.)

Bay Erskine masumiyetini savunarak, gururlu bir pozda aina hayli sarsılmış olarak ayrıldı. Laura dualarının kabul edildiğini söyledi. Bay Erskine'in evden kovulması için dua etmiş ve Tanrı sesini duymuştu. Reenie'ye o pis fotoğrafları ^'durarak kutsal iradesini yerine getirtmiş. Tanrı, eğer varsa, u yorumu nasıl karşılamıştır diye merak etmiştim ama onun ar"ğıru gitgide daha çok sorguluyordum.

Laura ise, Bay Erskine'in Avilion'daki ikameti sırasında,

dine çok ciddi bir şekilde sarılmıştı: Tanrı'dan hâlâ korkuyor-du ama öfkeli ve sağı solu belli olmayan iki tiran arasından birini seçmek zorunda kalmıştı ve daha güçlü ve daha uzakta

olanı seçmeyi tercih etti.

Bir kez kararını verdiğinde, her şeyde yaptığı gibi, bunu da aşırı uçlara götürdü. "Rahibe olacağım" diye ilan etti sakince, mutfak masasında sandviçlerimizi yerken.

"Olamazsın" dedi Reenie. "Seni almazlar. Katolik değilsin."

"Olurum" dedi Laura. "Onlara katılırım." "Eh, saçlarını kestirmeye razı olursan" dedi Reenie. "Katolik rahibeler o başörtülerinin altında yumurta kadar keldir."

Reenie'den kurnaz bir çıkıştı bu. Laura bunu bilmiyordu.

Eğer bir tek kendini beğenmişliği varsa Laura'nm, o da saçlarına düşkünlüğüydü. "Neden böyle yapıyorlar?" dedi.
"Tanrı'nın öyle istediğini düşünüyorlar. Tanrı'nın, saçlarını kendisine sunmalarını istediğine inanıyorlar, bu da ne kadar cahil olduklarını gösteriyor. Tanrı ne yapsın ki onlarm saçlarını?" dedi Reenie. "Düşünsenize, o kadar saç!"
"Saçları ne yapıyorlar, yani kestikten sonra?" dedi Laura. Reenie fasulye ayıklıyordu: Cırt, cırt, cırt. "Zengin kadınlar için peruka yapıyorlar" dedi. Hemencecik taşı gediğine koymuştu ama bu lafının da uydurmasyon olduğunu anlamış tim, tıpkı bebeklerin kurabiye hamurundan yapıldığını söyle' diği gibi. "Kendini beğenmiş zengin kadınlar için" dedi. U harika saçlarının başka birinin kabarık, şişko, pis kafasında dolaşmasını istemezsin herhalde?"
Böylece Laura rahibe olma fikrinden vazgeçti, en ajın dan görünürde, amakimbilir bundan sonra neyi takacaktı k fasına? Çok güçlü bir inanma kapasitesi vardı Laura m ¦ Kendini apaçık ortaya sererdi, kayıtsızca teslim eder, inan
217
evin ya da kimsenin merhametine bırakırdı. Ama insanın kendini savunabilmesi için biraz kuşkuya ya da şüpheciliğe ihtiyacı vardır.
gay Erskine ile heba olan birkaç yıl geçmişti bu arada. Gerçi foba oldu dememeliyim çünkü ondan birçok şey öğrenmiştik, bunlar her zaman onun öğretmeyi amaçladığı şeyler olmasa bile. Yalan söylemenin ve kopya çekmenin yanı sıra, üstü kapalı hakaret etmeyi ve sessiz direnişi de öğrenmiştim ondan. En iyi intikamın soğukkanlılıkla alınacağını ve yakalanmamanın yollarını da ondan öğrenmiştim.
Bu arada İktisadi Buhran iyice yerleşmişti. Babam Krizden çok fazla etkilenmedi ama yine de para kaybetti. Ayrıca, hata payı kavramını da kaybetmişti. Azalan talep karşısında fabrikalarını kapaması, parasını bankaya yatırması, onun durumundaki başkalarının yaptığı gibi, istiflemesi gerekirdi. Yapılacak en akıllıca iş buydu. Ama babam bunu yapmadı. Bunu yapmaya yüreği elvermedi. Adamlarını işten atmayı göze alamadı. Onlara sadakat borcu vardı, onun adamlarıydı bu işçiler, bir kısmı kadın da olsa.
Avilion'un üzerine bir bereketsizlik çöktü. Yatak odalarımız kışları buz kesmeye başladı, çarşaflarımız yıprandı, yırtılmaya başladı. Reenie

çarşafların aşınan orta bölümlerini kesip uçlarından yeniden dikiyor, yeni bir çarşaf elde ediyordu. Odalardan bazıları tamamen kapatıldı, hizmetçilerden Çoğuna yol verildi. Artık bir bahçevanımız yoktu, bahçeyi ot-lar bürüdü. Babam, işlerin yürümesi ve bu badireyi de atlata-
urnek için bizim işbirliğimize ihtiyacı olduğunu söylüyordu.
eenie'ye ev işlerinde yardımcı olabilirsiniz, diyordu, Latin-"eyle ve matematikle uğraşmadığımıza bakılırsa. Tasarrufa
lz«n de azıcık katkımız olsundu. Pratikte bunun anlamı, ak-
0:1 yemeğinde kurufasulye ya da haşlanmış balık ya da tav-
us_____
şan eti yemekti ve kendi çoraplarımızı kendimizin onar-
mamızdı.
Laura tavşan eti yemeyi reddediyordu. Derisi yüzülmüş bebeklere benziyor, diyordu. Onu yemek için yamyam olmanız gerekir.
Reenie, babamın kendine zarar verecek kadar iyi yürekli olduğunu, aynı zamanda, aşın gururlu olduğunu söylüyordu. Bir erkek yenildiği zaman bunu kabul etmesini bilmeli, diyordu. Bundan sonra neler olur biter, bilinmezdi ama görünürde yıkım ve yoksulluk vardı.
On altı yaşıma gelmiştim. Sözde resmi eğitimim sona ermişti. Öylesine takılıyordum artık ama ne için? Ne olacaktım ben? Reenie'nin benim için kendince planlan vardı. Mcry/air dergisini okumaya sardırmıştı kendini. Bu dergilerde ve gazetelerin sosyete sayfalarında yüksek sosyetenin partilerini, düğünleri, hayır derneklerinin balolarını, lüks tatilleri okuyordu. Adları geçenleri, seçkin kişilerin, kruz yatlarının, zengin otellerin adlarını ezberliyordu. Sosyeteye tanıtılman gerek, diyordu. Bütün tantanasıyla sosyetenin anneleriyle tanışabileceğim çay partileri, resepsiyonlar, son moda gezmeler, seçkin bekârların katılacağı davetler düzenlenmeliydi. Avilion, eski günlerinde olduğu gibi, güzel giyimli insanlarla dolmalıydı. Yaylı sazlar kuarteti çalmak, bahçede meşaleler yanmalıydı yine. Bizim ailemiz, kızları böyle ortamlarda yetişen aileler kadar, hatta daha değerli, daha seçkindi. Babamızın sırf bu davetler için bankada para ayırmış olması gerekirdi. Anneniz keşke yaşasaydı, diyordu Reenie, o her şeyi düşünürdü.
Ben bundan emin değildim. Annem hakkında duyduK' larımdan bildiğime göre, o bizim okula gitmemizi isterdi: A ' ma Ladies ya da onun gibi

korkutucu ve saygın bir köle] Yararlı ama aynı zamanda zor şeylerin -steno gibi örneg
219
öğretildiği bir enstitüye gitmemizi uygun görürdü. Ama genç kızların sosyeteye tanıtılmasına gelince, bunu kibirli bir gösteriş olarak düşünürdü. Kendisi böyle bir şey hiç yaşamamıştı. Babaannem Adelia farklıydı ve çok eskide kaldığı için onu idealize etmek kolaydı. Herhalde, benimle uzun uzun uğraşır, hiçbir masraftan ve gayretten kaçınmazdı. Kütüphanede dalgın dalgın gezinip onun resimlerini seyrediyordum. 1900 yılında yapılan, sfenks gülüşü ve gül kurusu renkli elbisesi, çıplak boynunu ortaya seren ve bir sihirbazın perde arkasından çıkardığı kuğu gibi uzun boynuyla Adelia'nın yağlı boya portresine ve yaldızlı çerçeveler içindeki siyah beyaz fotoğraflarına bakıyordum. Gösterişli şapkaları, devekuşu tüyleri, taçlı başlıkları ve beyaz eldivenleriyle gece giysileri içinde, yanında kim oldukları artık hatırlanmayan seçkin kişilerle poz vermiş babaanneme bakıyordum. Beni oturtup öğüt verirdi: Nasıl giyinmem, nasıl konuşmam, nasıl davranmam gerektiğini öğretirdi. Kendimi küçük düşürmemek için, ki buna çok hazır, geniş bir ortam vardı, neler yapmam gerektiğini öğretirdi. Sosyete sayfalarını baştan sona yutmasına rağmen, Reenie'nin bunları bilmesine imkân yoktu.
Düğme fabrikası pikniği
işçi Bayramı, haftasonu geldi geçti, ardında plastik bardaklardan ve nehrin anaforlarında yüzen boş şişeler ve sönmüş balonlardan oluşan bir tortu bırakarak. Eylül kendini hissettirmeye başladı. Güneş öğlenleri hâlâ çok sıcak ama gitgide daha geç, daha puslu yükseliyor, serinleyen geceler cırcır böceklerinin cırcırlarıyla doluyor. Bahçeyi yabani yıldız çiçekle-rı buruyor, epey zaman önce kök salmış, kimi küçük beyaz, ki-
220_____
mi daha çalımsı ve gök mavisi renkli, kimi paslı saplı, koyu eflatun renkli çiçekler. Geçmişte, gelişigüzel bahçevanlık yaptığım zamanlar bunları yabani ot diye görür, söküp atardım. Artık bitkiler konusunda böyle ayrımlar yapmıyorum.
Hava artık yürümeye daha uygun, eskisi kadar ışık ve aydınlık yok. Turistler azaldı, kalanlar daha derli toplu giyimli: Minicik şortlar, dekolte elbiseler ve İstakoz gibi kızarmış bacaklar görülmüyor pek.

Bugün Kamp Alanı'na doğru yola koyuldum. Koyuldum ama yarı yolda Myra arabasıyla çıkagelip beni götürmeyi teklif etti. Utanarak söyleyeyim ki kabul ettim, çünkü nefes nefese kalmıştım ve daha, uzun bir yol vardı önümde. Myra nereye ve neden gittiğimi sordu, Reenie'den koyun gütme içgüdüsünü miras almış olmalıydı. Nereye gittiğimi söyledim. Nedenine gelince, geçmiş zamanların hatırına orayı tekraT görmek istediğimi belirttim. Fazla tehlikelidir oralar, dedi. Dizboyu bürümüş otların arasından neler çıkacağını bilemezsin. Ortalık yerde bir bankta oturmaya ve kendisini beklemeye söz vermemi istedi. Bir saat sonra gelip beni alacağını söy-
ledi.
Gitgide kendimi bir mektup gibi hissetmeye başlıyorum, bir yerden postalanıyorum, başka bir yerden almıyorum. Ama üstünde kimsenin adı ve adresi yazılı olmayan bir mektup bu.
Kamp Alanı güzel bir mekân sayılmaz. Yol ile jogues
Nehri arasına sıkışmış bir toprak parçası işte. Bir iki dönüm' lük bir yer, bodur, çelimsiz ağaçlardan ve çalı çırpıdan olu§' muş bir bitki örtüsü var, orta yerdeki bataklık yüzünden ilk' baharda sivrisineklerin hücumuna uğrar. Balıkçıl kuşları gelir gider bataklığın çevresinde. Ara sıra kulak tırmalayıcı seslet1' ni duyabilirsiniz, teneke üstüne sopayla sürtülüyormuş g"31* Ara sıra kuş meraklılarına rastlanır burada, sanki kaybettikle' ri bir şeyi arıyormuş gibi sıkıntılı tavırlarla gezinirler.
Gölgeli köşelerden gümüş parıltıları çakar, sigara paketi kâğıtlarının yansıttığı yerler sararmış, sönmüş prezervatif kalıntıları ve yağmurla ıslanıp dantele dönmüş kâğıt mendillerle doludur. Kedi-köpekler yiyecek aranır, tutkulu âşıklar ağaçların arasına gizlenir, gerçi bunların sayısı giderek azalıyor çünkü artık o kadar çok seçenekleri var ki. Sarhoşlar yaz aylarında kalın çalılıkların altında uyur ve ergenlik çağındaki gençler içmeye ve çekmeye gelir buralara. Mum kalıntılarına, yanmış kaşıklara ve şırıngalara rastlanır çalıların altında. Bunları hep Myra'dan duyuyorum, "rezalet" diyor. Mum artıklarının ve yanmış kaşıkların ne anlama geldiğini biliyor: Uyuşturucu araçları. Kötülük her yeri sarmış anlaşılan. Et in Arcadia ego.
Yaklaşık yirmi yıl önce bu araziyi temizlemek için girişimde bulunulmuştu. Albay Parkman Parkı diye anlamsız bir tabela asıldı ve üç adet kaba piknik masası, bir çöp bidonu ve birkaç portatif tuvalet kabini yerleştirildi. Şehir dışından gelecek ziyaretçiler için denmişti ama bu ziyaretçiler biralarını

içmek ve çöplerini atmak için nehre daha yakın, daha güzel manzaralı yerleri tercih ediyorlardı. Bir süre sonra, burası silaha meraklı gençlerin atış alanı haline geldi ve masalar ve tuvaletler belediye tarafından kaldırıldı, bunların bakımına bütçemiz yeterli değil, denerek ve çöp bidonları boşaltılma-maya başlandı. Bidonların hakkından rakunlar geliyordu, •Cindeki çöpleri talan ederek. Ama artık park yeni bir hayata kavuşmuştu şimdi.

Kamp Alanı diye anılmasının nedeni, bir zamanlar burada dinsel toplantıların yapılmasıydı. Sirk çadırları gibi büyük çadırlar kurulur, ithal malı papazlar ateşli vaazlar verirItII§- O zamanlar park daha iyi bakım görürmüş, en azından aha çok ziyaret edilirmiş. Küçük çaplı gezici fuarlar gelip gieernaiş buraya, küçük çadırlar kurup, küçük atlarını ve eşek-

lerini bağlar, sonra bunları geçit törenlerine çıkarır, arkasın-dan piknikler düzenlenirmiş. İnsanların dış mekânda biraraya geldiği bir yermiş.

Chase ve Oğullan Firması'nın İşçi Bayramı Kutlamaları bu parkta yapılırdı işte. Resmi adı böyleydi ama herkes düğ. me fabrikası pikniği derdi. Resmi İşçi Bayratm'ndan bir önceki Pazar günü yapılırdı, hevesli nutuklar, sokak bandoları ve elde yazılmış pankartlar arasında. Bir atlıkarınca kurulur, balonlar uçurulur, zararsız ve aptalca oyunlar oynanırdı: Çuval yarışı, yumurta-kaşık oyunu, sopa yerine havuç kullanılan bayrak yarışları gibi. Berber kuartetleri şarkılar söyler (hiç fena sayılmazlardı), izci bandosu nefesli sazlarla birkaç numara çeker, bir alay çocuk boks ringine benzeyen bir tahta platformun üstünde, gramofon müziği eşliğinde İskoç dansları ve İrlanda step dansları gösterisi sunarlardı. En güzel ev hayvanı ve en güzel bebek yarışmaları yapılırdı. Yemek olarak haşlanmış mısır, patates salatası ve sosisli sandviç servis edilirdi. Gönüllü Bayanlar grubu şunun ya da bunun yararına kurabiye, pasta, kek, reçel, turşu satışları yapardı, kavanozların üzerine Rhoda'nın Hardallı Turşusu ya da Pearl'ün Erik Kompostosu gibi etiketler yapıştırılırdı.

Gizli gizli içki içilirdi. Tezgâh üstünden limonatadan daha sert bir içecek verilmezdi ama erkekler yanlarında termos ve matara getirir ve karanlık basmaya başladığında ağaçların arasından itiş kakış sesleri, bağrışmalar ve

gürültülü kahkahalar duyulurdu. Arkasından elbiseleriyle ya da yarı çıplak neh" re adam atarlardı. Oralarda jogues'un suları yeterince sığdı, bu yüzden boğulan olmazdı. Karanlık basınca havai fişek göS' terisi düzenlenirdi. Bu pikniklerin en görkemli yıllarında, Ke' manlar eşliğinde kovboy dansları da yapılırdı. Ama şimdi »a fırlamakta olduğum yıl, yani 1934'te, bu tür coşkunlukıa artık azalmıştı.

225

Öğleden sonra üçe doğru babam dans platformuna çtkıp , • konuşma yapardı. Daima kısa bir konuşma olurdu bu ama daha yaşlıca erkekler ve kadınlar dikkatle dinlerlerdi, çünkü va kendileri ya da evli oldukları kişi fabrikada çalışıyor olurdu. Koşullar kötüye gittikçe, daha genç olanlar, hatta kısa kollu yazlık giysileri içindeki genç kızlar bile dinlemeye başladılar. Konuşma fazla bir şey anlatmazdı ama satır aralarını okurdunuz. "Memnun olmamız için nedenler var" dendi mi iyi haber, "İyimser olmamız için nedenler var" dendi mi kötü haber demekti.

O yaz hava çok sıcak ve kuruydu, uzun zamandır öyle gidiyordu. Her zamankinden daha az balon vardı; atlıkarınca yoktu. Mısırlar kart ve buruşuk, limonata fazla suluydu, sosis-li sandviçler hemen bitmişti. Yine de, Chase Endüstrileri'nde kimse işten çıkartılmamıştı, henüz! İş yavaşlatılıyordu ama kimseye yol verilmemişti.

Babam üç kez "iyimser olmamız için nedenler" demişti ama bir kez bile "memnun olmamız için nedenler" dememişti. Herkesin yüzünde kaygı okunuyordu.

Laura ile ben küçükken bu pikniklerden hoşlanırdık. Artık hoşlanmıyorduk ama orada bulunmamız bir görevdi. Aile bayrağını dalgalandırmak zorundaydık. Bu çok küçük yaşlarımızdan itibaren bize aşılanmış bir duyguydu: Annem, o gün ne kadar rahatsız olursa olsun, pikniği asla kaçırmazdı.

Annem ölüp de bize Reenie bakmaya başladığı zaman, o gun giyeceğimiz giysilere büyük titizlik gösterirdi: Fazla spor damalıydık Çünkü küçümser bir tavır olurdu, sanki halktan '^sanların bizim hakkımızda ne düşündüklerine önem ver- 'yormuşuz gibi, ama fazla süslü de olmamalıydık, bu da ken- Illızı onlardan üstün gördüğümüz düşüncesine yol açabilir-

• Artık giysilerimizi kendimiz seçecek çağa gelmiştik, ben

ekızime basmıştım, Laura ise on dört buçuk yaşındaydı
224_____
ama şimdi de arasından seçeceğimiz pek bir giysimiz kal. mamıştı. Evimizde aşırı gösterişten daima kaçındırdı ama Reenie'nin deyimiyle her zaman iyi şeylerimiz olmuştu. Oysa son zamanlarda lüksün kapsamı iyice daralmıştı, bir şeyin yeni olması lüks olmasına yetiyordu. Pikniğe geçen yazdan kalma mavi kuşaklı etekliklerimiz ve beyaz bluzlarımızla git-tik. Laura benim üç yıllık şapkamı giydi, bense yeni bir kurdele uydurduğum geçen yıldan kalma şapkamı.
Laura'mn bu duruma bir itirazı yoktu, ama benim vardı. Bunu söylediğim zaman Laura beni kibirli olmakla suçladı.
Babamın konuşmasını dinledik. (Daha doğrusu ben dinledim. Laura dinler pozunda, gözleri iri açılmış, başını dikkatle bir yana eğmiş duruyordu, onun gerçekten dinleyip dinlemediğini asla anlayamazdınız.) Babam, ne kadar içerse içsin, konuşmasını daima başarıyla tamamlardı ama bu kez dili sürçüyordu. Daktilo edilmiş yazıyı gözlerine bir yaklaştırıyor, bir uzaklaştırıyordu, sanki ısmarlamadığı bir şeyin hesap makbuzuna hayretle bakar gibi. Giysileri daima zarif olurdu, giderek zarif ama yıpranmış olmaya başladı, o gün ise kılıksız sıfatına yaklaşmış gibiydi. Dağınık saçlarının tıraşa ihtiyacı vardı, bitkin, hatta kapana kıstırılmış bir kanun kaçağı gibi çaresiz ve yırtıcı görünüyordu.
Konuşma bitince zoraki bir alkışlamadan sonra, adam' lardan bazıları gruplar halinde toplanarak, alçak sesle konuşmaya başladılar. Diğerleri ise ağaçların altına ceketlerini ya da örtülerini serip oturdular, kimisi ise mendilini yüzüne ot' tüp güneşin altında uyuklamaya başladı. Bunu yalnızca erkekler yapıyordu, kadınlar uyanık ve atik tetiktiler. Anneıe küçük çocuklarını nehir kıyısına, kumlu küçük plajda küre çekmeye götürdüler. Bir yanda tozlu bir beyzbol oyunu t»8* ladı, sersemlemiş bakışlı bir grup izleyici onları seyretti-Yiyecek satışına yardım etmek için Reenie'nin yatı

_225
ittim- Neyin yararınaydı bu satışlar, şimdi hatırlamıyorum. Ama bu yardımı her yıl yapardım, benden beklenirdi. Lau-,^'ya da gelmesini söyledim ama o duymamış gibi yapıp şapkasını kenarlarından tutarak yürüdü, gitti.

Bıraktım, gitsin. Gözümü Laura'nın üstünde tutmam isteniyordu: Reenie'nin benden yana kaygısı yoktu ama Laura yabancılarla fazla rahat, fazla samimi olan bir çocuktu, ona göre. Beyaz kadın tüccarları sinsi sinsi dolaşırdı etrafta ve Laura onlar için ideal bir hedefti. Bir yabancının arabasına biner, yabancı bir kapıyı açar, yanlış bir sokağa sapar ve olan olurdu, çünkü normal insanlar gibi sınır koymasını bilmezdi, ve onu uyarmanız da fayda etmezdi çünkü uyandan anlamazdı. Kurallara karşı geldiğinden değil, yalnızca onları tamamen unuttuğu için.

Laura'ya göz kulak olmaktan usanmıştım, zaten değerimi bilmiyordu. Onun kusurlarından, itaatsizliklerinden sorumlu tutulmaktan bıkmıştım. Başkasının adına sorumlu tutulmaktan gına gelmişti. Avrupa'ya, New York'a gitmek istiyordum, hatta Montreal'e bile razıydım -Reenie'nin dergilerinde adı geçen gece klüplerinde, suarelerde, bütün o heyecan verici yerlerde dolaşmak istiyordum- ama bana evde ihtiyaç vardı. Sen evde lazımsın, sen evde lazımsın. Sanki ömürboyu hapse mahkûm edilmiştim. Daha da beteri, ölünün ardından yakılmış bir ağıt gibiydi hayatım. Port Ticonderoga'ya saplanıp kalmıştım. Standart ve bahçe tipi düğmelerin ve dar bütçeliler için özel indirimli uzun paçalı donların gururlu kalesi Ort Ticonderoga'ya. Burada kuruyup kalacaktım, hiçbir hoş §ey gelmeyecekti başıma, Bayan Violence gibi acınan ve alay °nusu olan, evde kalmış ihtiyar bir kız olacaktım. Kordun temelinde bu vardı. Başka bir yerde olmak istiyordum a °raya ulaşmanın yolu yok gibiydi. Bazen, keşke beyaz ın tüccarları tarafından kaçırılsam diye düşünürken

buluyordum kendimi, bunların varlığına gerçekte inanmasam da. Hiç değilse bir değişiklik olurdu.

Yiyecek satışı tezgâhının tentesi vardı ve yiyecekleri sineklerden korumak için üstlerine peçete ya da yağlı kâğıtlar örtülmüştü. Reenie satışlara, pek iyi yapmayı beceremediği turtalarıyla katkıda bulunuyordu. İçlerindeki malzeme bitaî yapışkan ve az pişmiş, kenarları sert olurdu, deriden yapılmış mantarlar gibi. Daha canlı devirlerde bu turtalar iyi satardı -zaten yemekten ziyade törensel objeler gibi, yardım olsun diye alınırdı- ama o gün satışlar iyice kesattı. İnsanlarda fazla para olmadığı için, gerçekten yiyebilecekleri bir şeyler almak istiyorlardı.

Tezgâhın arkasında dururken Reenie bana son dedikoduları aktardı. Dört adam, daha şimdiden, güneş bütün gücüyle tepemizde parlarken nehire atılmıştı, pek de eğlenceli olmamıştı. Politik konularda tartışmalar olmuş, sesler yükseltilmişti. Olağan su şakalaşmalarının ötesinde, itişip kakışmalar da olmuştu. Ehvood Murray de suya itilmiş. Murray iki nesildir aile işi olan haftalık gazetenin yazı işleri müdürüydü: Yazıların çoğunu o yazar, fotoğrafları da kendi çekerdi. Allah'tan suya batmamıştı, yoksa fotoğraf makinesi mahvolurdu, elden düşme bile olsa yeni bir fotoğraf makinesi çok pahalıya malolurdu. Adam elinde bir limonata bardağıyla ağacın altında oturuyordu, burnu kanıyordu, iki kadın etrafında telaş ediyor, ıslak mendilleriyle burnuna kompres yapi' yordu. Durduğum yerden onları görebiliyordum.

Politik nedenlerle mi atılmıştı suya? Reenie bilmiyordu ama insanlar onun sürekli konuşulanları dinlemesinden hiÇ hoşlanmıyordu. Ehvood Murray, daha varlıklı zamanların salak gözüyle bakılan ya da Reenie'ye göre eşcinsel otdug söylenen bir adamdı, hiç evlenmemişti, bu geçkin Ya§1 herhalde bunun bir anlamı olmalıydı ama hoşgörüyle

1_____
___227

- hatta belli sınırlar içinde takdir bile edilir, bütün erniyet haberlerini verdiği ve adları doğru yazdığı sürece eterince saygı görürdü. Ama artık varlıklı zamanlar geçmişti Elvvood Murray her şeye fazla burnunu sokuyordu. İnsan kendi hakkında her türlü şeyin yazılmasını istemez, değil mi, diyordu Reenie. Aklı başında kimse bunu istemez.

Gözüm babama takıldı, bir grup piknikçi işçiyle beraber, aksak adımlarıyla yürüyordu. Adamlardan bir ona, bir öbürüne dönüp kafa sallıyor, öne değil, arkaya doğru giden bir boyun hareketiyle yapıyordu bunu. Siyah göz bantı sağa-sola hareket ediyordu, uzaktan kafasında açılmış bir delik gibi duruyordu. Kenarları kıvrık bıyıkları ağzının üstünde iki siyah diş gibi duruyordu, arada bir ağzı bir gülümseme çabası ile kasılıyordu. Elleri ceplerindeydi.

Yanında babamdan daha genç ve biraz daha boylu bir adam vardı. Babam gibi yıpranmış ve köşeli yüzlü değildi. Parlak ya da kaygan görünüşlü diyebilirdiniz. Zarif bir Panama şapka ve âdeta ışığı dışarı yansıtan keten bir

takım giymişti, o kadar yeni ve temizdi giysisi. Bizim şehirden olmadığı apaçıktı.
"Babamın yanındaki adam kim?" diye sordum Ree-nie'ye.
Reenie baktığını belli etmeden baktı ve güldü. "O, Bay Royal Classic, ta kendisi. Ne cüret var herifte ama." "Ben de o olduğunu tahmin etmiştim" dedim. Bay Royal Classic, Toronto'daki Royal Classic Triko Sadi'nin sahibi Richard Griffen'di. Bizim işçiler -babamın iş-1 en yani- ona Royal Classic Bokgiyim Sanayi derlerdi, çün-u °ay Griffen yalnızca babamın başrakibi değil, aynı ¦ftanda işçilerin de baş muhaliflerinden biriydi. Babamı iş-ere ve genelde solculara karşı çok yumuşak davranmakla ayarak ve Yardım Sevkiyatı'nı eleştirerek basında saldırı-

da bulunmuştu. Babamın sendikalara karşı zayıf bir tutum içinde olduğunu da ileri sürmüştü, ki bu tamamen asılsız bir iddiaydı çünkü Port Ticonderoga'da hiç sendika yoktu, ayrıca babamın sendika fikrinden hiç hoşlanmadığı herkesçe bili-nen bir gerçekti. Ama babam nedense Bay Griffen'i, pikniğin arkasından Avilion'da verilecek yemekli resepsiyona davet etmişti, hem de son anda, yalnızca dört gün önceden.
Reenie, Bay Griffen'in kendisi için kötü bir sürpriz oldu-ğunu düşünüyordu. Herkesin bildiği gibi, insan dostlarının değil, düşmanlarının gözünü boyamaya çalışırdı ve yalnızca dört gün böyle önemli ziyafet için yeterli değildi, üstelik ta babaannem Adelia'nm zamanından beri Avilion'da görkemli bir yemek ziyafeti verilmemişti. Tamam, Callie Fitzsimmons arada bir arkadaşlarını hafta sonu yemeklerine çağırıyordu ama onlar yalnızca sanatçıydılar ve bulduklarına şükredip oturmalıydılar. Bazen bu tipleri mutfakta yakalardı Reenie, dolapları karıştırıp, artık yemeklerden kendilerine sandviç yaparken. Dibi düşmüş bunlann, derdi.
Richard Griffen'i tepeden tırnağa süzerek, "Sonradan görmüşün teki" dedi Reenie horgörüyle. "Şu süslü pantolonuna baksana." Babamı eleştiren hiç kimseyi (kendisi hariç, tabii) asla affetmezdi ve madden yükselip esasen ait oldukları seviyenin (Reenie'nin gözündeki seviyenin) üstündeymiş gibi davranan insanları müthiş küçümserdi ve Griffen'lerin, en azından büyükbabalarının, son derece avam, basit insanlar olduğu herkesçe bilinen bir gerçekti. Adam servetini Yahudiler'i dolandırarak elde etmiş, diyordu Reenie biraz muğlak müphem bir tonla. Reenie'nin kitabında bu bir çeşit

marıte miydi yoksa? Ama bu işi tam olarak nasıl yaptığını bilemefll' diye eklemişti. (Dürüst olmak gerekirse, bu Reenie'nin uY durduğu bir iftiraydı herhalde. Sevmediği insanların geÇ111 \ ne çamur atmak ara sıra yaptığı bir şeydi, bunu hak ettik-ni düşündüğü için.)

^ _____229

Babamla Bay Griffen'in arkasında, Callie Fitzsimmons'la vanyana yürüyen, Bay Griffen'in karısı olduğunu tahmin em b kd d Oldk i k hl bi

sim bir kadın vardı. Oldukça genç, ince, şık ve havalı bir hanımdı, turuncuya çalan şeffaf muslin eteğini ardından sürükleyerek gidiyordu. Görkemli şapkası, yüksek topuklu iskarpinleri ve boynuna doladığı incecik eşarbı yeşil renkliydi, gir piknik için aşırı gösterişli giyimliydi. Onu seyrederken, bir an durdu ve bir ayağını kaldırarak topuğuna bir şey yapışmış mı diye omzunun üzerinden baktı. İnşallah yapışmıştır, diye geçirdim içimden. Yine de, böyle güzel giysilere sahip olmak ne hoş olurdu diye düşündüm, bizim erdemli ve iffetli, mütevazı ve yıpranmış giysilerimiz yerine, sonradan olma zengin parasıyla alınan böyle bir kıyafetim olmasını isterdim.

"Laura nerede?" diye sordu Reenie aniden, telaşla.

"Hiç fikrim yok" dedim. Son zamanlarda, özellikle beni yönetmeye kalktığı zamanlar, Reenie'yi terslemeyi âdet edinmiştim. En sık kullandığım tersleme yöntemi Sen benim annem değilsin diye çemkirmekti.

"Onu gözünün önünden ayırmamalıydın" diye diklendi Reenie. Kimbilir kimin yanına gitmiştir." Kimbilir kim derken sanki küçük çocukları yiyen bir umacıyı düşünüyor gibiydi. Kimin ne ırz düşmanı, hırsız ya da sapık olabileceğini nereden bilecektiniz?

Laura'yı bir ağacın altında çimenlere oturmuş, genç bir
Marnla -adam, delikanlı değil- konuşurken buldum. Açık
renkli bir şapka giymiş, esmerce bir adamdı. Belirsiz bir giyim
anı vardı. Fabrika işçisi gibi değildi ama başka bir şeye de
Denzemiyordu, yani ne olduğu belli değil gibiydi. Kravat tak-
1 arnıştı ama zaten piknikteydik. Biraz buruşuk mavi bir göm-
^ giymişti. Rastgele seçilmiş, proleter havalı bir şeydi. Birçok
'kanlı ya da genç adam, özellikle üniversite öğrencileri,
dı bu tarzı benimsiyordu. Kış aylarındaysa, enine çizgili

>u yelekler giymek modaydı bunların arasında.
"Selam" dedi Laura. "Nerelerdeydin? Bu benim
iris. Bu da Alex."
"Bay?.." dedim. Laura nasıl da hemen senli benli
tu!
"Alex Thomas" dedi genç adam. Terbiyeli ama temkinliydi. Ayağa kalkıp elini uzattı, aldım ve sıktım. Sonra onların yanına oturdum. Laura'yı korumak için yapılacak en doğru hareket buydu.
"Buralı değil misiniz, Bay Thomas?" diye sordum. "Hayır, değilim.. Dostlarımı ziyaret ediyordum" dedi. Reenie'nin hoş adam, yani fakir değil, diyeceği türden bir adamdı. Ama zengin de değildi.
"Callie'nin bir arkadaşıymış" dedi Laura. "Az önce buradaydı, bizi o tanıştırdı. Callie'yle aynı trende gelmişler." Fazla açıklama yapma gayretindeydi.
"Richard Griffen'le tanıştın mı?" diye sordum Laura'ya. "Babamla birlikte. Şu akşam yemeğine gelecek olan adam." "Richard Griffen, şu işçi sömürücüsü komprador mu?"
dedi genç adam.
"Alex, yani Bay Thomas, antik Mısır kültürünü biliyor" dedi Laura. "Bana hiyeroglifleri anlatıyordu." Adama baktı. Onun kimseye böyle baktığını daha önce görmemiştim. Şaşırmış, büyülenmiş? Tarif edilmesi çok zor bir ifadeydi bu.
"ilginç" dedim, Il&nç kelimesini, alaycı insanlardan öğrendiğim bir tonla söylemiştim. Bu Alex Thomas'a, La-ura'nın yalnızca on dört yaşında bir çocuk olduğunu söylemek istiyordum ama Laura'yı kızdırmadan bunu nasıl yapacağa
bilemiyordum.
Alex Thomas, gömleğinin cebinden bir paket sigara Ç kardı. "Craven A" markaydı, yanlış hatırlamıyorsam. Bir s gara aldı, hazır sigara içmesine biraz şaşırmıştım, gömleğ1» uymuyordu bu. Hazır sarılmış paketli sigaralar bir lükstü.
231
rika işçileri sigaralarını kendileri sarardı, hatta bazıları tek elle yapardı bu işi.

"Teşekkür ederim, ben de alayım" dedim. Daha önce yalnızca birkaç sigara içmiştim, tabii gizli gizli, piyanonun üstünde bırakılmış gümüş sigara kutusundan aşırdığım bir iki sigarayı. Bana sert bir bakış attı, sanırım benim de beklediğim buydu zaten, sonra paketini uzattı. Kibriti baş parmağında yaktı ve bana uzattı.
"Bunu yapmamalısınız" dedi Laura. "Kendinizi yakabilirsiniz."
O sırada Elwood Murray dikildi karşımıza, dik ve gösterişli bir pozla. Gömleğinin önü hâlâ ıslak ve pembe renkliydi, kadınların adamın burnundan akan kanı temizledikleri yerde iz kalmıştı. Burun deliklerinin içi hâlâ kan kabuklarıyla doluydu.
"Merhaba, Bay Murray" dedi Laura. "İyi misiniz?"
"Oğlanlardan bazıları fazla coştu" dedi Elwood Murray, sanki bir ödül aldığını utanarak söyler gibi. "Eğlenmek istiyordu çocuklar canım, ne yapsınlar ki!" Derken fotoğraf makinesiyle bir resmimizi çekti. Gazetesi için resim çekerken her zaman, "izin verirseniz" diye sorardı ama cevabını hiçbir zaman beklemez, hemen çekerdi. Alex Thomas, onu uzaklaştırmak ister gibi elini kaldırdı.
"Bu hanımların adlarını biliyorum, tabii" dedi Ehvood Murray, "ama sizin adınız nedir?"
Birden Reenie belirdi yanımızda. Şapkası yana kaymıştı, yüzü kıpkırmızı ve nefes nefeseydi. "Babanız sizi arıyor, he-men gelin" dedi.
Bunun doğru olmadığını biliyordum. Ne çare ki La-Ura yla ağacın altından kalktık, eteklerimizi silkeledik ve Re-nıe nin arkasından gittik, güdülen kaz yavruları gibi.
Alex Thomas güle güle diye el salladı bize. Alaycı bir el k ya da bana öyle geldi.
"Hiç aklınız yok mu sizin?" dedi Reenie. "Allah bilir neyin nesi bir adamla yerlerde serilmişsiniz öyle. Tanrı aşkına İris, at ağzındaki o sigarayı, sen sokak serserisi değilsin. Ya baban görse şimdi seni?"
"Babam baca gibi tütüyor" dedim küstah bir tonla.
"O başka şey" dedi Reenie.
"Bay Thomas" dedi Laura. "Bay Alex Thomas. İlahiyat öğrencisiymiş. Yani kısa süre öncesine kadar" diye ekledi dikkatlice. "Sonra inancını kaybetmiş. Vicdanı devam etmesine
izin vermemiş."

Anlaşılan Alex Thomas'in vicdanı Laura'yı çok etkilemişti ama Reenie'nin buzlarını çözemedi. "Şimdi ne yapıyormuş peki?" dedi. "Karanlık işler çevirmiyorsa ben de Çinli'yim. Bakışlarında bir kaypaklık vardı."
"Nesi yanlış adamın?" dedim Reeni'ye. Ondan ben de hoşlanmamıştım ama böyle hiç tanımadan yargılamasına si-
nirlenmiştim.
"Nesi doğru diye sorsan, daha iyi edersin" dedi Reenie. "Herkesin gözü önünde çimenlerde yuvarlanıyor." Laura'dan çok benimle konuşuyordu. "Hiç değilse eteklerini sıkıştırmayı akıl etmişsin." Bir adamla başbaşa kalan bir genç kızın dizlerini sımsıkı kapatarak oturması gerektiğini söylerdi her zaman Reenie. İnsanların -erkeklerin yani- bizim bacaklarımızı, dizden üstünü, görmesinden korkardı. Bacakları açılmış v'\x kadın gördüğünde şöyle yorumlar yapardı hemen: Perde açıl' di, gösteri başlıyor. Ya da Bari bir tabela da assaydı boynuna. ıa da daha haince, Kan kaşınıyor, belasını arıyor. Ya da, Felflket
geliyorum diyor.
"Çimenlerde yuvarlanmıyorduk" dedi Laura. "Tepet1
bir yerde değildik."
"Yuvarlan ya da yuvarlanma" dedi Reenie. "Ne dem
istediğimi biliyorsun."
^
_____233
"Hiçbir şey yapmıyorduk ki" dedim. "Yalnızca konuşu-
j ı » yorduk.
"Konu bu değil" dedi Reenie. "İnsanlar sizi görebilirdi." "Bir dahaki sefere, hiçbir şey yapmadığımız zaman, çalıların arkasına gizleniriz" dedim.
"Zaten kimdi o adam?" dedi Reenie, benim diklenmemi görmezden gelerek. Çünkü artık benim diklenmelerimle başe-demiyordu. Kim demek, ailesi kim demekti Reenie'nin dilinde. "O bir öksüz" dedi Laura. "Bir yetimhanede büyümüş. Bir Presbiteryen papazıyla karısı onu evlat edinmiş." Bütün bu bilgileri Alex Thomas'tan çok kısa bir zaman içinde almış olmalıydı. Ama bu Laura'nın becerilerinden biriydi zaten, eğer öyle denebilirse. Soru üstüne soru sorardı, bize ayıp oldu- ** ğu öğretilen kişisel, mahrem sorular. Sonunda karşısındaki insan, utancından ya da kızgınlığından artık cevap vermez oluncaya kadar.

"Öksüz mü!" dedi Reenie. "Yani kim olduğu belli değil!" "Öksüzlerin ne kabahati var?" dedim. Reenie'nin kitabına göre ne kabahatleri olduğunu biliyordum gerçi: Babalarını bilmiyorlardı, bu da onları güvenilmez, tekinsiz insanlar yapıyordu, hatta dejenere. Çukurda doğmuş, derdi Reenie. Çukurda doğmuş, kapı önüne bırakılmış.
"Onlara güvenilmez" dedi Reenie. "Solucan gibi sızarlar. Çizgiyi nerede çekeceklerini bilmezler."
"Her neyse" dedi Laura. "Onu yemeğe davet ettim." "Yarabbim!" dedi Reenie. "Ayıkla pirincin taşını."
^aç kuşlar gibi
içenin arkasında, çitin öte yanında yabani bir erik ağacı r- Çok yaşlı, yamru yumru, siyah dallan boğum boğum.
234_____
Walter kesilmesi gerek diyor ama teknik olarak o ağaç benim değil, dedim ona. Zaten ağacı seviyorum, bağlandım ona. Her bahar tomurcuklanır, kimseye sormadan ve bakım görmeden Yaz sonuna doğru eriklerini bahçeme döker, üstleri buğulü oval biçimli küçük mor meyvelerini. Öylesine cömert ki. Bu sabah rüzgârla düşen son erikleri, sincap, rakun ve yaban anlarının bana bıraktıklarını topladım ve büyük bir iştahla ye. ditn. Çürümüş etlerinin suyu çenemi kana boyamış. Myta elinde bir ton balığı yemeğiyle çıkıp gelinceye kadar farket-memiştim bunu. Yarabbim, dedi o nefes nefese kuş gülüşüyle. Kimlerle doğuştun?
İşçi Bayramı yemeğini bütün ayrıntılarıyla hatırlıyorum, çünkü hepimizin bir arada, aynı odada bulunduğu tek zaman o
akşamdı.
Kamp Alanı'nda şenlik devam ediyordu ama yakından
görmek istemeyeceğiniz şeyler oluyordu artık, el altından getirilen alkollü içkiler su gibi akıyordu. Laura'yla erkenden ayrıldık piknikten, Reenie'ye mutfakta yardım etmek için.
Bu hazırlıklar günlerdir sürüyordu. Parti düzenlendiği Reenie'ye haber verilir verilmez, sahip olduğu tek yemek kitabını, Fannie Merritt Farmer'm Boston Aşçılık Okulu Yemek Kitabı'nı açıp işe koyulmuştu. Kendi kitabı değildi aslında: Babaannem Adelia'nm, hizmetindeki çeşitli aşçılarla birlikte on iki çeşit yemekli ziyafetlerini planlarken başvurduğu kitaptı. Reenie'ye

miras kalmıştı ama gündelik yemek piŞır' mekte kullanmazdı onu, kafasından yapardı. Ama bu akşam için şatafatlı yemekler hazırlayacaktı.
Babaannem hakkında romantik şeyler hayal ettiği günlerde bu kitabı ben de okumuş, en azından karıştırrnişt1 (Adelia'yı o şekilde düşünmüyordum artık. Çünkü buiy dum ki beni terbiye etmeye çalışırdı hayatta olsaydı, tıpkı
235
nie'nin, babamın ve annemin terbiye etmeye çalıştıkları gi-u[Yetişkin insanların hayattaki tek amaçları beni terbiye etmekti. Buna adamışlardı kendilerini.)
Yemek kitabının sade bir kapağı vardı, ağırbaşlı hardal rengi> içindekiler de yalın bir üslupla yazılmış, aklı başında seylerdi. Fannie Merrit Farmer, son derece pragmatik bir kadındı- New England usulü, gayet mantıklı, kuru, kendinden emin kadınlardandı. Aşçılık konusunda hiçbir şey bilmediğinizi farzederek, en baştan anlatıyordu: "Meşrubat, içeceklere verilen genel isimdir. Su, doğanın insanlara bahşettiği doğal içecektir. Bütün içeceklerde büyük oranda su bulunur. Yararlarını şöyle sıralayabiliriz: I. Susuzluğu gidermek. II. Dolaşım sistemini harekete geçirmek. III. Vücut ısısını ayarlamak. IV. Su atımını kolaylaştırmak. V. Beslemek. VI. Sinir sistemine ve diğer organlara canlılık kazandırmak. VII. Tıbbi amaçlarla kullanılmak." Vesaire.
Ağız tadı ve zevk, Bayan Farmer'ın kitabında yer almıyordu, ama giriş bölümünde John Ruskin'den ilginç bir alıntı vardı:
Aşçılık demek, Medea'yı, Circe'yi, Helen'i ve Saba M.elikesi'ni bilmek demektir. Bütün şifalı otları, meyvele' ri, rayihaları ve baharatı tanımak demektir. Kır çiçekle' rindeki ve ağaçlardaki şifa veren, tatlı özleri ve etteki iştah açıcı özelliği tanımak demektir. Aşçılık demek, dikkat, yaratıcılık, isteklilik ve alet edevat kullanmaya hazırlıklı ol' mak demektir. Büyükannelerimizin tutumluluğu, modern kimyagerlerin ilmi demektir. Denemek, sınamak ve israf etmemek demektir. İngilizler'in mükemmelciliği, Fransız ve Arapların konukseverliği demektir. Her zaman ve da-ima kusursuz hanımefendiler olmak ve anaç kuşlar gibi insanları beslemek demektir.
236_____
Truvalı Helen'i önlük giymiş, kollarını dirseklerine kadar sı-vamış, yanaklarına un bulaşmış olarak düşünmekte zorlanıyordum. Circe ile

Medea hakkında bildiğim ise, çocuklarım zehirlemek ve erkeklerini domuza çevirmek için büyülü iksirler hazırladıklarından ibaretti. Saba Melikesi'ne gelince, en fazla tost yapmasını bilirdi, herhalde. Bay Ruskin'in kadınlar ve yemek pişirme hakkında bu tuhaf bilgileri nerden öğrendiğini merak ettim. Yine de, çizdiği bu tablo, büyükannemin zamanının orta sınıf kadınlarına çok hitap ediyordu kuşkusuz. Bu kadınlar ağırbaşlı ve oturaklı, erişilmesi zor, hatta asil davranışlı olmak zorundaydılar. Ama aynı zamanda herkesin bilmediği ve potansiyel olarak öldürücü yemek pişirme sırlarına ve erkeklere en tahrik edici tutkuları aşılama yeteneğine de sahiptiler. Üstüne üstlük, her zaman ve daima bir hanımefendi ve yavrularını besleyen anaç bir kuş olmak zorundaydılar. Şefkatli ve cömert analar.

Bu tür telkinleri kim ciddiye alırdı, acaba? Babaannem Adelia alırdı. Kedi-kuşu-yedi bakışını ve yere-bakan-yürek-yakan gülümseyişini bütün portre resimlerinde görebilirdiniz. Kendini kim zannediyordu, Saba Melikesi mi? Evet, hiç kuşkunuz olmasın.

Piknikten döndüğümüzde, Reenie'yi mutfakta koşuştururken bulduk. Truvalı Helen'e hiç benzemiyordu: Daha önce yaptığı bütün hazırlıklara rağmen, telaş içindeydi. Ve çok aksiydi, ter içindeydi, topuzu çözülmüştü. Kendi başınızın ça-resine bakın dedi bize. Elinden bu kadarı gelirdi, mucize Ya' ratmasmı bekleyemezdik, domuz kulağından ipek cüzdan Q kecek halim yok, diyordu. Son dakikada bu Alex dene adam için bir yer ayırmak zorunda kalmıştı. "Uyanık Alex yor kendine herhalde, halinden, tavrından anlaşıldığına g
re" dedi Reenie.

"Kendini adıyla söylüyor" dedi Laura. "Herkes gibi-"

O herkese benzemiyor" dedi Reenie. "Bir bakışta anla- bunu. Büyük olasılıkla, yarım kan Kızılderili o, ya
ı çingene. Her neyse, bizimle aynı kandan gelmediği kesin."

Laura hiçbir şey söylemiyordu. Her fırsatta vicdan azabı çeken bir insan değildi ama bu kez, bir anlık dürtüyle Alex Thomas'ı yemeğe davet ettiği için biraz pişman görünüyordu. Davetini geri alamazdı artık, o kadar büyük bir kabalık yapılamazdı. Kim olursa olsun davet edilen kişi geri çevirilemezdi.

Babam da öyle düşünüyordu ama durumdan hiç memnun değildi: Laura emrivaki yapmış, babamın ev sahibi sıfatını gaspetmişti. Sırada kimler vardı yemek masasına davet edilecek? Öksüzler, sokak serserileri, garibanlar? îyi Yürekli Kral Wenceslas gibi herkesi besleyemezdi ki. Laura'nın bu evliya tavırlarının törpülenmesi gerekti, burada düşkünler yurdu işletmiyordu.
Callie Fitzsimmons, babamı yumuşatmaya çalıştı: Alex bir gariban değildi, bundan emin olabilirdi. Gerçi görünürde sürekli bir işi yoktu ama bir yerlerden bir geliri olduğu anlaşılıyordu. Her halükârda şimdiye kadar kimseye para taktığı görülmemişti. Neredenmiş o geliri, dedi babam. Hiçbir fikrim yok, dedi Callie. Alex'in bu konuda ağzı çok sıkıdır. Belki banka soyuyordur, dedi babam alayla. Hiç sanmam, dedi Callie. Zaten Alex'i çoğu arkadaşım da tanır. Bu, diğer ihtimali ^Çersiz kılmaz, dedi babam. Artık Callie'nin sanatçı arkadaşlarından pek hoşlanmıyordu. Çoğu, Marksizm'le ve işçi sı-nı'iyla fazla haşır neşir olmaya başlamıştı, babamı köylüleri ezi»ekle suçluyorlardı.
'Alex zararsızdır. Yalnızca bir genç işte" dedi Callie. ırf yolculuk etmek için gelmiş. Bir ahbap yalnızca." Baba-ın yanlış bir şey düşünmesini, Alex'in özel bir arkadaşı olgunu zannetmesini istemiyordu.
"Yardım etmek için ne yapabilirim!" dedi Laura mutfakta.
"Ortalıkta bit sinek daha istemiyorum" dedi Reenie "Ayak altından çekil, etrafı kırıp dökme, yeter, iris bana yar-dım ediyor. O senin gibi beceriksiz değil." Kendisine yardım etmemize izin vermekle bize bit lütuf ta bulunduğunu düşü-nürdü Reenie. Laura'ya hâlâ kızgındı ve başından savmak istiyordu. Ama bu ceza Laura'yı hiç etkilemedi. Şapkasını aldı,
bahçede gezmeye çıktı.
Bana verilen görevlerden biri masa üstü çiçeklerini hazırlamak ve oturma düzenini kurmaktı. Bu mevsimde pek az çiçek açardı, mecburen duvar kenarlarından kestiğim zinya-larla yetinecektik. Oturma düzenine gelince, Alex Tho-mas'm bir yanma kendimi, diğer yanına Callie'yi oturttum, Laura masanın ucunda olacaktı. Böylece Alex'i, daha doğrusu Laura'yı izole etmiş olacaktım.
Ne Laura'ntn ne benim doğru dürüst bir gece elbisemiz yoktu ama birer elbisemiz vardı. Küçüklüğümüzden kalma standart lacivert kadife elbiselerdi bunlar. Boyları kısa geldiği için etekleri açılmış, uzatma izlerini gizlemek için. de uçlarına siyah kurdeleler dikilmişti. Bu eş giysilerin beyaz

dantel yakalan vardı. Laura'nm yakası hâlâ duruyordu ama ben benimki' ni çıkartmış, böylece küçük bir yaka dekoltesi sağlamıştım-Giysiler artık ikimize de dar geliyordu. Laura resmi akşam yemeklerine katılmak için hâlâ küçüktü. Ama Callie, onu tek başına odasında oturtmanın (azla hainlik olacağını, özeluk'e konuklardan birini şahsen çağırdığı için ayıp da kaçacağın söyledi. Babam, haklısın sanırım, dedi. Zaten ot gibi boV tıktan sonra, neredeyse İris'in yaşında duruyor, dedi. KaÇ Y şmda olduğumuzu düşünüyordu, söylemek zor. Doğum g" rimizi bir türlü takip edemezdi.
Saptanan saatte konuklar çalışma odasvrula, bu a ? mahsus çağırılan Reenie'nirv bekâr bir kuzininin seivts y
239
5ı seriler' içmek üzere toplandı. Laura'yla benim seri ya da yemekte şarap içmemiz yasaktı. Laura bu yasaklamaya aldırmıyordu ama ben bozuluyordum. Reenie bu konuda babama arka çıkıyordu ama zaten Reenie bir yeşilaycıydı. "İçkiye değen dudaklar benim dudaklarıma asla dokunamaz" derdi şarap bardaklarını lavaboya boşaltırken. (Ama bu konuda yanılı-vordu. Bu akşam yemeği partisinden yaklaşık bir yıl sonra, zamanında sıkı bir içkici olan Ron Hincks'le evlendi Reenie. Jvlyta, eğer bu satırları okuyorsan, dikkatini çekerim: Baban, annen tarafından kilisede dize getirilmeden önce bir ayyaştı.) Kuzini, Reenie'den birkaç yaş büyüktü ve üstü başı acınacak kadar dökülüyordu. Kural gereği siyah elbise ve beyaz önlük giymişti ama çorapları kahverengi pamuklu ve sarkıktı, elleri kirliydi. Gündüzleri bir bakkalda çalışıyordu, yaptığı işlerden biri patatesleri çuvallara doldurmaktı ve o işin kirini ellerinden temizlemesi çok zordu.
Reenie, üstlerine çekirdeği çıkartılmış zeytin, haşlanmış yumurta ve minik turşular yerleştirdiği kanepeler ve iyi pişmemiş peynirli börekler hazırlamıştı. Bunlar babaannem Adelia'mn Alman malı, elde boyanmış, altın yaldızlı, koyu kırmızı şakayık dallarıyla süslü, en kıymetli porselen tabaklarda sunuluyordu. Dantel peçeteler konulmuş tabakların ortasına tuzlu fındık fıstık yerleştirilmiş, kanepeler çiçek yaprakları gibi etrafına dizilmiş, herbirine birer kürdan saplanmıştı. eenie'nin kuzini bunları çabuk çabuk, hatta aksi bir tavırla, Angından mal kaçırır gibi dağıtıyordu.
Bu kanepeler oldukça mikroplu görünüyor" dedi ba-
(m> gizlemeye çalıştığı kızgınlığı belirten alaycı bir tonla.
Aradan pişman olmamak için mazeret beyan etmek yerin-

Ur- Callie bu söze güldü ama Winifred Griffen Prior za-
r hareketle bir börek alıp, dudak boyalarını bozmak iste-
n Kadınların yaptığı gibi, dudaklarını huni gibi ileri
240_____
doğru açıp ağzına attı, ve ilginç dedi. Kuzin peçete vermeyi unutmuştu, Winifred'in parmakları yağlı kaldı. Parmaklarım yalayacak mı, yoksa elbisesine ya da koltuğa mı silecek diye merakla izlemeye başladım. Ama son anda başka bir yöne baktığım için, ne yaptığını kaçırdım. İçimdeki ses, koltuğa
sildi, dedi.
Winifred, (sandığımın aksine) Richard Griffen'in karısı
değil, kızkardeşiymiş. (Evli mi, dul mu, boşanmış mı, belli değildi. Soyadma kızlık soyadını da eklediğine göre, sabık kocasının, eğer sabıksa, başına bir şey gelmiş olmalıydı. Adamdan nadiren söz edilir, hiç görülmezdi. Çok zengin olduğu ve "seyahat ettiği" söylenirdi. Daha sonra, Winifred'le artık konuşmaz olduğumuz zaman, bu Bay Prior hakkında kendi kendime hikâyeler uydururdum: Winifred adamı mumyalatıp naftalinleyerek tahta bir kutuya koymuş ya da Winifred'le şoförü, adamı mahzende duvara gömdükten sonra birlikte şehvetli âlemler yapıyorlarmış. Âlem konusu o kadar gerçekten uzak değildi ama itiraf etmeliyim ki Winifred bu işleri gayet ustaca, hiç çaktırmadan yapardı. Karda yürüyüp izini belli etmezdi. Bu da bir çeşit meziyet olsa gerek.)
O akşam Winifred sade kesimli ama son derece zarif, siyah bir elbise giymiş, boynuna üç sıra inci takmıştı. Küpeleri de minik incilerdi ama kenarları altın yaprak süslemeliydi. Callie Fitzsimmons, aksine, dikkat çekecek kadar yalın giyin' misti. Son yıllarda, fuşya ve safran renkli kumaşlar ve Rus göçmeni tasarımları giymeyi, hatta uzun sigara ağızlığ1 ku
'¦ lanmayı bile bırakmıştı. Artık gündüzleri bol pantolon ve yaka süveterler giyiyor, kollarını sıvıyordu. Saçlarını kısa ke tirmiş, adını da Cal diye kısaltmıştı.
Şehit asker anıtları dikmiyordu artık: Bunlara talep mamıştı. Şimdi işçi, köylü, balıkçı, Kızılderili kürk avcısı bebeğini kalçasına oturtmuş, elini güneşe siper etmiş, on
"

anne rölyefleri yapıyordu. Bunları sipariş etmeye maddi imkânı olan tek müşteriler sigorta şirketleri ve bankalardı. Modern zamanlara uyduklarını göstermek için bu rölyefleri binalarının ön cephesine koydurtuyorlardı. Bu vahşi kapitalistler tarafından istihdam edilmek, moral bozucu bir şey diyordu CalHe ama önemli olan verdiğin mesajdır, hiç değilse bankanın önünden geçenler bu rölyefleri bedava seyrediyorlar.
Babamdan, daha çok banka siparişi almasına yardım etmesini bekliyordu ama babam artık bankalarla sıkı fıkı olmadığını söylüyordu.
O akşam süpürge renkli jarse bir elbise giymişti. Köstebek derisi rengi deniyormuş buna. Başka biri giyseydi, beli kemerle sıkılmış bol bir çuval giymiş derdin ama Callie'nin üstünde çok havalı duruyordu. Son moda ya da şık denemezdi bu giysiye, aksine bu kavramların önemli olmadığı vurgulanıyordu. İlk bakışta hemen farkedilmeyen ama keskin bir tarzdı, sıradan bir mutfak aygıtının, örneğin bir buz kıracağının cinayetten hemen önce ortaya çıkması gibi. Sessiz bir kalabalığın ortasında havaya kaldırılmış bir yumruk gibiydi o elbise.
Babam iyi ütülenmemiş bir akşam ceketi giymişti. Ric-hard Griffen'inkiyse kusursuz ütülüydü. Alex Thomas, o sıcak hava için fazla ağır olan kahverengi bir ceket ve pazen gömlek giymiş, mavi üstüne kırmızı puanlı bir kravat takmış-"• Beyaz gömleğinin yakası fazla büyüktü. Giysileri ödünç a'ınmışa benziyordu. Tabii, akşam yemeğine davet edilmeyi Eklemiyordu.
"Ne kadar şirin bir ev" dedi Winifred Griffen Prior ön-Ceuen ayarlanmış bir gülümsemeyle, yemek odasına girerken. *e kadar... ne kadar iyi korunmuş.1 Ne harika vitraylar... ne lar/in de sieclel Sanki bir müzede yaşıyormuş gibi!" \ Aslında demek istediği ne kadar modası geçmiş'ti. Mah-P °ldum, vitraylı pencerelerin güzel olduğunu düşünür-
242
düm. Ama Winifred'in fikrinin dış dünyanın fikrini yansıttığını biliyordum. Bu konuları iyi bilen ve ona göre yargılayan benim de içine girmeye can attığım bir dünyanın bakış açı-siydi bu. Şimdi bu dünyaya girmeye ne kadar hazırlıksız oldu-ğumu anlıyordum. Ne kadar taşralı ne kadar Kamdım.
"Ondokuzuncu yüzyıl sonu döneminin seçkin örneklerinden" dedi Richard. "Duvar panelleri de gayet kaliteli." Ukala ve küçümser tonuna rağmen bunları söylediği için ona şükran duydum: Nereden bilebilirdim envanter

çıkarmakta olduğunu. Yolunda gitmeyen bir durum oldu mu Kemen fark ederdi: Yakında Karaç mezat satışa gitmek zorunda kalacağımızı anlamıştı.
"Mü^e derken, tozlu mu demek istiyorsunuz?" dedi Alex
TKomas. "Belki de modası geçmiş demek istediniz."
Babam kaşlarını çattı. Winifred, hakkını yemeyeyim, kızardı.
"Senden daKa zayıf olanlarla alay etmemelisin" dedi
Callie, memnun olmuş bir tonla.
"Niye etmeyecekmişim?" dedi Alex. "Bunu Kerkes yapıyor."
Reenie yemek işinin üstesinden Kakkıyla gelmiş, daha
doğrusu o kadar kısa zamanda elinden geldiği kadar iyi yapmıştı. Ama altından kalkamayacağı kadar çok çeşit koymuştu menüye. Deniz maKsulleri çorbası, levrek Provançak, tavuk o la Providence... Yemekler ardarda tören alayı gibi, gelgit dalgaları gibi birbirini izliyordu. Çorbada Kafif bir teneke tadı, tavuktaysa fazla un tadı vardı. Malzemesi iyi yedirilmemi^ dolayısıyla et küçülüp sertleşmişti. O kadar insanı bir odanın içinde büyük bir gayret ve nezaketle çiğnemeye çalışıl11 görmek Koş bir duygu değildi. Yemekten ziyade geviş getı
mek denebilirdi buna.
Winifred, domino oynar gibi tabağmdaki parçaları sag
ola itiyordu. Ona çok sinirlenmiştim: Önümdeki her şeyi, kernikleri bile, bitirmeye kararlıydım. Reenie'nin mahcup olmasına izin vermeyecek, onu hayal kırıklığına uğratmayacaktım. Eskiden olsa, bu kadar kısa sürede, üstüne bu kadar yük binmezdi, kendisini de, bizi de zor durumda bırakmazdı kızca-gız. Eskiden olsa, usta aşçılar tutulurdu böyle bir ziyafet için.
Yanıbaşımda Alex Thomas da üstüne düşeni yapıyordu. Sanki ölüm kalım meselesiymiş gibi kesiyordu parçalan. Tavuktan "gırç gırç" diye sesler geliyordu. (Bu değerbilirliğin' den ötürü Alex'e müteşekkir kaldığını zannetmeyin Re-enie'nin. Herkesin ne yediğinin tek tek hesabını tutuyordu, emin olun. Alex midir nedir, o herifin de iyi iştahı varmış, demiş' ti sonra. Aylardır yemek yememiş gibi yiyordu.
Bu şartlar altında, sohbetler de kopuk kopuk oluyordu. Peynir tabağından sonra uzunca bir sessizlik oldu. Çedar fazla taze ve lastikliydi, krem peynir bayattı, rokfor fazla beklemişti. Biraz ara verip, yediklerimizi hazmetmek için fırsat bildik, etrafımıza bakınmaya başladık.

Babam sağlam mavi gözünü Alex Thomas'a çevirip, "Evet genç adam" dedi, kendince dost bir havayla, "sizi şehrimize hangi rüzgâr attı?" Ağır bir Viktorya Dönemi piyesinde-ki aile reisi pozundaydı. Başımı önüme eğdim.
"Arkadaşlarımı ziyaret ediyorum, efendim" dedi Alex, oldukça terbiyeli. (Reenie daha sonra Alex'in terbiyesi hakkında bizi aydınlatmıştı. Öksüzler terbiyeli olurlardı, çünkü döve döve terbiye öğretilirdi onlara yetimhanede. Yalnızca °ksüz-yetimler bu kadar kendinden emin görünürdü, ama efidine bu aşırı güven, intikamcı bir doğayı gizlerdi. Alttan a herkesle alay ederlerdi. Tabii, intikamcı olmaları nor-a'di, hayatın sillesini yemiş insanlardı. Anarşistlerin ve ço-
hırsızlarmm çoğu yetimhaneden yetişirdi.) Kızım papazlığa hazırlandığınızı söyledi" dedi babam.
244_____
(Ne Laura ne ben böyle bir şey söylememiştik. Reenie olma-lıydı bunu yumurtlayan, herbalde biraz da kötü niyetle yanhş
bilgi vermişti.)
"Hazırlanıyordum, efendim" dedi Alex. "Ama artık vazgeçtim. Yollarımız ayrıldı."
"Peki, şimdi?" dedi babam. Somut cevaplar almayı seven
bir insandı.
"Şimdi zekâmla kazanıyorum hayatımı" dedi Alex. Gülümsedi, kendini değersiz görüyormuş gibi davrandı.
"Sizin için zor olmalı" diye mırıldandı Richard. Winif-red güldü. Şaşırmıştım, Richard'm bu tür bir zekâsı olduğunu
düşünmemiştim.
"Gazete muhabiri olduğunu söylemek istiyor herhalde"
dedi Winifred. "Aramızda bir casus!"
Alex yine gülümsedi ama bir şey söylemedi. Babam kaşlarını çattı. Onun gözünde gazetecilerin mikroptan farkı yoktu. Yalnızca yalancı değil, aynı zamanda başkalarının talihsizlik-leriyle geçinen asalaklardı. Leş kargaları derdi onlara. Yalnız Elwood Murray'i istisna tutardı, ailesini tanıyordu çünkü. Onun için kullandığı en ağır söz \aj ebesi idi.
Bundan sonra konuşmalar genel konulara kaydı. Politika, ekonomi o günlerin en yaygın konularıydı. Babamın görüşü, her şey gitgide kötüleşiyor'du; Richard'mkiyse, badireyi at' latmak ü^ere^'di. İnsan ne

düşüneceğini bilemiyor, dedi Winifred ama kapağm sıkı tutulmasını umuyordu şüphesiz.
"Neyin kapağı?" dedi, o ana kadar ağzını açmamış olan Laura, sanki bir iskemle konuşmuş gibi oldu.
"Sosyal çalkantı olasılığının" dedi babam. Daha fa^a konuşmamasını uyaran azarlayıcı bir tonla.
Ben hiç emin değilim, dedi Alex. Kamplardan yeni don
düğünü söyledi.
1 7"
"Kamplar mı?" dedi babam, şaşırarak. "Ne kampları-
^
_____245
"Yardım kampları, efendim" dedi Alex. "Bennett'in iş-izler kampı. Karın tokluğuna günde on saat çalıştırılıyorlar. Adamlarda huzursuzluk giderek artıyor."
"Dilencilerin seçme hakkı olmaz" dedi Richard. "Demiryolu serserisi olmaktan iyidir. Günde üç öğün yemek yiyorlar. Besleyecek ailesi olan bir işçinin aldığından daha fazla bu. Yemeklerin gayet iyi olduğunu da duydum. Müteşekkir olmaları gerekir ama bu tür insanlardan teşekkür bekleyemezsin."
"Özel bir türü yok bu insanların" dedi Alex.
"Hey yarabbim, salon sosyalisti işte" dedi Richard. Alex önündeki tabağa baktı.
"Eğer o salon sosyalistiyse, ben de öyleyim" dedi Callie. "Salon sosyalisti mi olmak lazım, farketmek için ..."
"Orada ne yapıyordunuz?" diye sözünü kesti babam Cal-lie'nin. (İkisi son zamanlarda çok tartışır olmuşlardı. Callie, babamın sendikal hareketi benimsemesini istiyordu. Babam Callie'ye "iki kere iki beş eder dememi bekliyorsun" diyordu.)
Tam o sırada bombe glacee geldi yemek salonuna. Mutfakta buzdolabımız vardı artık -Büyük Kriz'den hemen önce almıştık- ve Reenie dondurucu bölmesine pek güvenmemekle birlikte, bu akşam ondan yararlanmıştı. Bombe futbol topu biçimindeydi, parlak yeşil renkli ve çakmaktaşı kadar sertti. Epey bir süre bizi oyaladı.

Kahveler servis edilirken Kamp Alanı'nda havai fişek gösteri başladı. Hep beraber iskeleye, seyretmeye indik. Büyüle-Vıci bir manzaraydı çünkü yalnızca havai fişekleri değil, bun-arın Jogues Nehri üzerindeki yansımalarını da görüyorduk. Vadan kırmızı, sarı ve mavi şelaleler dökülüyordu: Patla-'ai1 yıldızlar, krizantemler, ışıktan söğüt ağaçları...
"Barutu Çinliler icat etti" dedi Alex. "Ama hiçbir za-

man ateşli silahlar için kullanmadılar. Yalnızca havai ftşek yapmak için kullandılar. Ama ben bunlardan pek hoşlandığa mı söyleyemem. Ağır top atışı gibi gelir bana."
"Bir pasifist misiniz?" diye sordum. Öyle birine benziyor-du. Eğer evet derse, onunla tartışacaktım, ilgisini çekmek is-tiyordum çünkü. Daha çok Laura'yla konuşuyordu.
"Pasifist değilim" dedi Alex. "Ama anne babam savaşta öldüler. Yani öyle olduğunu zannediyorum."
Şimdi yetimhane hikâyesine geliyoruz, dedim içimden. Reenie'nin ettiği onca dırdırdan sonra, bari iyi bir hikâye olsa, diye umuyordum.
"Emin değil misiniz?" dedi Laura. "Hayır" dedi Alex. "Yanmış bir evin kömürleşmiş molozlarının üzerinde otururken bulmuşlar beni. Başka herkes ölmüş. Anlaşılan bir lavabonun ya da fırının altında, metal sandık gibi bir şeyin içinde saklanmışım."
"Bu nerede olmuş? Sizi kim bulmuş?" diye fısıltıyla sordu
Laura.
"Bu pek belli değil" dedi Alex. "Kimse kesin bir şey bilmiyor. Fransa ya da Almanya değilmiş ama daha doğuda bir yerde, küçük ülkelerden birinde. Elden ele geçirilmişim, sonra bir biçimde Kızıl Haç teslim almış beni."
"Hatırlıyor musunuz?" dedim.
"Pek değil. Oradan oraya sürüklenirken ayrıntılar karışmış kafamda, adım, filan. Sonunda misyonerlerin arasına g«' misim. Bütün olanlardan sonra, benim için unutmanın en hayırlısı olacağını düşünmüşler. Presbiteryen misyonerlerdi! küçük bir grup. Bitlenmemek için kafalarımızı kazıtırdık- di denbire dımdızlak kaldığımda hissettiğim duyguyu hatıruy mm, buz gibi olurdu kafam. İşte asıl hatıralarım ondan so
başlar."
Alex'ten hoşlanmaya başlamakla birlikte, itiraf edeYırn

^_____
_____247
anlattıklarının gerçekliğinden şüpheliydim. Fazla melodram vardı bu hikâyede. Şans, iyi ve kötü şans fazla rol oynuyordu. Tesadüflere inanmayacak kadar gençtim daha. Ama Laura'yı etkilemeye çalışıyorduysa -öyle miydi gerçekten?- bunda kesinlikle çok başarılı olmuştu.
"Korkunç bir şey olmalı" dedim. "Kim olduğunuzu gerçekten bilmemek yani."
"Bir zamanlar ben de öyle düşünürdüm" dedi Alex. "Ama sonra anladım ki, gerçekten olduğum kişinin, kelimenin genel anlamında söylüyorum, kim olduğunu bilmeye ihtiyacı yoktu. Ne anlamı var ki, aile geçmişinin, vesairenin? İnsanlar bunları başkalarını küçümsemek ya da başarısızlıklarına mazeret uydurmak için kullanır. Ben bunlardan özgürüm, iplerim yok benim. Beni bağlayan hiçbir şey yok." Bir şey daha söyledi ama tam o sırada yeni bir havai fişek patladığı için duymadım. Ama Laura duydu, ve ciddi bir tavırla başını salladı.
(Ne demişti? Sonra keşfettim. Hiç değilse yuva hasreti çekmezsiniz benim yerimde olunca, demiş.)
Tepemizde ışıktan bir hindiba çiçeği açtı. Hepimiz baktık. Bakmamak zordu. Ağızlarımız açılarak öylece bakıp dur-duk.
0 akşam, Avilion'un iskelesinde, gökte patlayan ışıkları seyrederken mi başlamıştı her şey? Söylemek zor. Başlangıçlar anı ama aynı zamanda sinsi olur. Kenarlardan gizli gizli yakla-Ş'nar, karanlık köşelerden gelirler, pusuya yatarlar. Sonra, da-a s°nra, birden karşınıza çıkarlar.
p.
Elde boyanmış
Yaban kazları yağlanmamış menteşe gibi gıcırtılı sesler çıkararak güneye göç ediyor. Nehir kıyısındaki sumak ağaçları sönük kırmızı bir renk aldı. Ekim'in ilk haftasmdayız. Yünlü giysilerin naftalinli dolaplardan çıkarıldığı, geceleri çöken sis ve çiyle bahçe merdiveninin kayganlaştığı, sümüklüböceklerin ortaya çıktığı, aslanağzı çiçeklerinin son kez açtığı mevsim. Orada olduklarını unuttuğumuz buruşuk, fırfırlı yapraklı, pembe mor lahanalar büyümüş, her yere yayılmış.
Krizantem mevsimi, cenaze çiçeği, beyaz olanları yani. Ölüler bıkmış olmalı bu çiçeklerden.

Sabah hava sert ama açıktı. Bahçeden küçük bir demet sarı ve pembe hindiba topladım ve mezarlığa götürdüm, düşünceli melek heykellerine sunmak üzere. Onlar için bir değişiklik olur, diye düşündüm. Vardığımda her zaman yaptığım töreni yerine getirdim: Mezar taşlarıyla konuşmak ve adları okumak. Bunları sessizce yaptığımı sanıyordum ama arada bir sesimi duyuyordum, bir Cizvit rahibinin dua okuması gibi.

Ölülerin adlarını söyleyerek onları yeniden hayata döndürürsünüz, dermiş antik Mısırlılar: Her ölünün bunu isteyeceğinden emin değilim.

Anıt mezarı çepeçevre gezerken, bir kız -genç bir kadın-gördüm. Laura'nm mezarının önünde diz çökmüştü. Başı önündeydi. Siyahlar giymişti: Siyah blucin, siyah tişört ve ceket ve şimdiki gençlerin cüzdan yerine kullandıkları küçu bel çantası. Sabrina'nınki gibi siyah, uzun saçları vardı, d1 den kalbim hop etti, Sabrina geri dönmüştü, Hindistan ya da her neredeyse oradan. Haber vermeden dönmüştü-nim hakkımdaki düşüncelerini değiştirmişti. Bana surp yapmak istemişti ama ben sürprizini bozmuştum.

249

Oysa daha yakından bakınca bir yabancı olduğunu gör-: Aşın heyecanlı bir üniversite öğrencisi hiç kuşkusuz. Önce dua ettiğini sandım ama dua etmiyordu, bir çiçek koyuyordu: Tek bir karanfil, folyo kâğıda sarılı. Ayağa kalkarken ağladığını gördüm.

Laura insanları duygulandırır, ben değil.

Düğme fabrikası pikniğinden sonra, Herald and Banner'da alışageldik haberleri çıktı. Hangi bebek En Güzel Bebek yarışmasını, hangi köpek En İyi Köpek yarışmasını kazandı türünden haberler. Ayrıca, bir hayli kısaltılmış olarak babamın konuşması da yayımlanmıştı: Elwood Murray her şeyin üstüne parlak bir cila çekmeyi severdi, dolayısıyla her şey yolunda gidiyormuş gibi anlaşılıyordu konuşmadan. Bazı fotoğraflar da vardı: Birinci gelen köpek, süpürgeye benzeyen koyu bir siluet, en güzel bebek, iğne yastığı gibi şişman ve fırfırlı bone-li, kartondan kocaman bir yoncayı (İrlanda'nın sembolü) havaya kaldırmış step dansçıları, babamın podyumda çekilmiş bir resmi. İyi bir poz değildi, ağzı yan açık, sanki esniyormuş gibiydi.

Resimlerden biriyse, solunda ben, sağında Laura'yla Alex'i gösteriyordu. İkimiz de ona bakarak gülümsüyorduk. Alex de gülümsüyordu ama bir eliyle yüzünü kapıyordu, gangsterlerin yakalandıklarında patlayan

flaşlardan yüzlerini gizlemeye çalışması gibi. Ama yüzünün yalnızca bir bölümü-nü kapayabilmişti. Resimaltmda, "Bayan Chase ve Laura ^-hase şehir dışından gelen bir ziyaretçiyi ağırlıyorlar" yazıyordu.
Elwood Murray piknik günü Alex'in adını öğrenemedi. Daha sonra sormak için bizim evi aradığındaysa, telefo-
^¦eenie açmış, adımızın ne idüğü belirsiz insanlarla birlikte basını istemeyiz diyerek Alex'in adını vermemişti. Yine
250_____
de basmıştı fotoğrafı Murray ve bu da Reenie'nin çok sinirine dokunmuştu. Hem bize hem Ehvood Murray'e kızıyordu. Ona göre bu resim müstehcenlik sınırındaydı, her ne kadar Laura'yla benim bacaklarımız gözükmüyorsa da. Yüzlerimizde aptal birer ifade olduğunu söyledi. Aşk acısı çeken kazlara benziyorsunuz, demişti. O açılmış ağızlarınızdan neredeyse salyalar akıyor. Kendimizi küçük düşürmüşüz: Kızılderiliye -daha da beteri, Yahudi'ye- hatta gömleğinin kollarını öyle kıvırdığına bakılırsa, komüniste benzeyen bu serseriye hayran hayran baktığımız için bütün şehir arkamızdan alay edecekmiş.
"Bu Ehvood Murray'nin bir güzel sopa yemesi lazım" demişti Reenie, "kendini bir halt sanıyor." Gazeteyi yırtıp çöp sepetine atmıştı, babam görmesin diye. Babam gazeteyi görmüştür mutlaka fabrikada, ama bir şey söylemedi.
Derken Laura, Elvvood Murray'i bürosunda ziyarete gitti. Resmi bastığı için sitem etmek ya da Reenie'nin Alex hakkında söylediklerini tekrarlamak için değil ama. Sizin gibi fotoğrafçı olmak istiyorum, demek için. Hayır: Laura böyle bir yalan uydurmamıştır. Adam öyle yorumlamıştır Laura'nın isteğini. Laura yalnızca negatif filmlerden fotoğraf baskısı yapmayı öğrenmek istediğini söylemiştir. İşin gerçeği buydu.
Avilion'un tepelerinden gelen bu rica Elvvood Murray'nin gururunu okşamıştı. Haylaz bir adam olmakla birlikte, aynı zamanda korkak bir züppeydi, dolayısıyla haftada üç gün karanlık odada Laura'ya yardım etmeyi kabul etti. Düğünler' de, mezuniyet törenlerinde vb çektiği filmleri banyo edip **' gıda basarken, Laura onu seyredip öğrenecekti. Gazeteni dizgi ve baskı işleri arka odada çalışan birkaç eleman tararı dan yapılıyorsa da, haftalık gazetenin diğer bütün işlerini toğraf basımı dahil, Murray hallediyordu.

Fotoğrafları elde boyama tekniğini de öğretebilin!*1
251
rersen, demiş Laura'ya. O zamanlar modaydı bu. İnsanlar si-vah beyaz fotoğraflarını getirip daha canlı görünsünler diye boyatıyorlardı. Önce, resimdeki en koyu bölgeler bir fırçayla beyazlatılıyor, sonra sepya tonerle pembe bir ton veriliyordu. Ondan sonra elle renkli boyama yapılıyordu. Küçük tüp ve «kelerde muhafaza edilen boyalar büyük bir dikkatle, minik fırçalarla uygulanıyor, fazla boya kurutma kağıdıyla zorlukla alınıyordu. Bu boyama işi yetenek ve ince zevk gerektiren bir hünerdi, yoksa yanaklara top top oturtulmuş rujla, bulaşık bezi rengini almış yüzlerle resmi mahvedebilirdiniz. İyi bir göz zevki, becerikli ve sağlam bir el gerekiyordu. Bu bir sanattır, diyordu EUvood, naçizane, ben de bu işin ustasıyımdır. Gazete bürosunun vitrininde elle boyanmış bu fotoğraflardan bir seçki sergilerdi, reklam olsun diye. Yanına, Anılarınızı Zenginleştirin, diye bir yazı da koymuştu.
Artık kullanılmayan, Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma üniformaları içinde genç adamlar ve gelinler damatlar, resim boyatma işinin baş müşterileriydi. Mezuniyet portreleri, ilk komünyon törenleri, ağırbaşlı toplu aile fotoğrafları, vaftiz edilen bebekler, tuvaletli genç kızlar, çocuk partileri, kediler ve köpekler de boyanmaya giderdi. Arada bir eksantrik bir ev hayvanı -bir kaplumbağa, bir papağan- ve nadiren tabutunda yatan mum gibi soluk benizli bir bebek de olurdu.
Renkler beyaz kâğıt üstüne boyandığı zamanki gibi parlak olmazdı asla: Soluk, puslu renkler olurdu, sanki bir tül Perde gerisinden bakıyormuşsunuz gibi. Boyama işlemi insan-'arı daha canlı ve gerçek göstermezdi, daha çok bir ultra-re-a"Ztn efekti yaratırdı: Sanki acayip bir dünyanın insanlarıy-mı§ gibi, realizme gerek duyulmayan bir dünyanın uçuk renkli, dilsiz insanları gibi.
aura, Elwood Murray'le neler yaptığını bana anlatmış, Re-
252_____
enie'ye de söylemişti. Beklediğimin aksine Reenie'den itiraz lar, protestolar gelmedi. Laura'ya kendini küçük düşürdüğe, nü, tavizkâr ve bayağı davrandığını söylemesini beklerdim Genç bir kızm bir adamla karanlık bir odaya kapanması olacak şey mi, demesini beklerdim. Ama Reenie böyle bir tepki göstermedi. Elwood, Laura'yı para karşılığı çalıştırmıyordu ki ona

öğretiyordu yalnızca ve bu tamamen farklı bir şeydi. Sanki adam kendisi para karşılığı öğretmenlik yapıyordu. La-ura'yla karanlık odada kalmasına gelince, kimsenin aklına kötü bir şey gelmezdi, çünkü adam eşcinselin tekiydi. Öyle sanıyorum ki, Reenie alttan alta Laura'nın Tanrı'nm dışında bir şeylerle ilgilenmesine sevinmiş ve rahatlamıştı.

Laura gerçekten ilgi gösteriyordu ama her zaman olduğu gibi bunu da abartmıştı. Ehvood'un elle boyama malzemelerinden bazılarını aşırıp eve getirmiş. Bunu tesadüfen keşfettim: Kütüphanede rastgele kitap karıştırdığım bir gün, dedem Benjamin'in farklı devlet adamlarıyla birlikte çekilmiş çerçeveli fotoğraflarına gözüm takıldı. Sör John Sparrovv Thompson'm yüzü uçuk leylak rengi olmuştu, Sör Mackenzie Bo-well'ınki safra yeşili, Sör Charles Tupper'mki'yse soluk turuncu. Benjamin dedenin sakalı ve favorileri açık kırmızıydı. O akşam Laura'yı suçüstü yakaladım. Tuvalet masasının üstünde küçük tüpler ve incecik fırçalar vardı. Laura'yla benim resmi kadife elbiselerimizle çekilmiş portremiz de ortada duruyordu. Laura fotoğrafı çerçevesinden çıkarmış, beni açık maviye boyuyordu. "Laura" dedim, "Allah aşkına ne yaptıg1' nı zannediyorsun? Niye o resimleri boyuyorsun? Kütüpnane dekileri. Babam küplere biner görürse."

"Alıştırma yapıyordum" dedi Laura. "Adamların renge ihtiyacı vardı zaten. Şimdi daha iyi görünüyorlar. "Ürkünç görünüyorlar" dedim. "Ya da çok hasta. K nin yüzü yeşil ya da leylak rengi değildir!"

^ ____253

Laura'nın kılı kıpırdamadı. "O renkler ruhlarını yansıtı-r" dedi. "Olmaları gereken renklere kavuştular."

"Başın büyük belaya girecek! Senin yaptığını anlayacak-
lar."

"Artık o resimlere kimse bakmıyor" dedi Laura. "Kimsenin umurunda değil."

"Sakın babaannem Adelia'ya dokunayım deme" dedim. "Ne de amcalarımıza. Babam canına okur."

"Onları altın rengine boyamak istiyorum, şeref ve gururla göstermek için" dedi. "Ama altın rengim yok. Amcalarımızı yani, babaannemi değil. Onu çelik grisine boyayacağım."

"Asla yapayım deme! Babam şan ve şöhrete inanmaz. Ve hırsızlıkla suçlanmak istemiyorsan, o boyaları derhal geri götür."
"Pek kullanmadım ki" dedi Laura. "Zaten Elwood'a bir kavanoz reçel götürmüştüm. Adil bir değiş tokuş oldu."
"Reenie'nin reçelinden herhalde" dedim. "Kilerden yü-rütmüşsündür. Ona sordum mu peki? Reçellerini sayar, biliyorsun." ikimizin fotoğrafını aldım elime. "Ben niye maviyim?"
"Çünkü uyuyorsun" dedi Laura.
Arakladığı tek şey boyama malzemeleri değildi. Laura'nın görevlerinden biri de dosyalama işiydi. Elwood, bürosunu ve karanlık odasını derli toplu tutmayı severdi. Negatiflerini ayrı yn zarflara yerleştirir, çekildikleri tarihlere göre dosyalardı. °'ayısıyla Laura'nın, piknik fotoğrafını bulması zor olma-% Elwood'un dışarda olduğu bir gün, o fotoğraftan iki tane yah-beyaz baskı almış. Bundan kimseye söz etmemişti, bana e Çok sonra söyledi. Baskıları yaptıktan sonra, negatifini asına atıp eve getirmiş. Bu yaptığını hırsızlık saymıyordu: ' ^ inimizi almadan çektiğine göre hırsızlık yapan asıl El-

wood'du, Laura zaten adama ait olmayan bir şeyi geri almıştı yalnızca.
EKvood Murray'nin bürosuna gitmesinin gerçek nedeni olan şeyi elde ettikten sonra, artık gitmez oldu. Adama Hiçbir gerekçe göstermeden ve önceden haber vermeden çekip gitti Bu yaptığının terbiyesizlik olduğunu düşünmüştüm, gerçekten de öyleydi, çünkü adam gücendi. Reenie'ye telefon açıp Laura'nm hasta olup olmadığını sordu. Ama Reenie yalnızca Laura'nm fotoğrafçılık konusunda fikrini değiştirdiğini söyledi. Bu kızın aklında binbir çeşit fikir vardır, dedi, şapkasının altında sürekli arılar gezinir, şimdi başka bir şeye heves ediyor herhalde.
Bu açıklama EUvood'un merakını tetikledi. Her zamanki tecessüsünün üstünde ve ötesinde bir merakla Laura'yı izlemeye başladı. Casusluk ediyordu diyemem, çalıların arkasından gizli gizli Laura'yı izlediği filan yoktu. Yalnızca onu daha fazla farkeder olmuştu. (Henüz kaybolan negatiften haberi yoktu ama. Laura'nm kendisine başvurmasının gerisinde bir art niyet olabileceğini düşünememişti. Laura'nm öylesine doğrudan

bakışları, o kadar dürüst gözleri, öylesine yalın ve açık bir alnı vardı ki, kimse onun sahtekârlık yapabileceğini
aklından geçirmezdi.)
Ehvood başlarda Laura'yla ilgili yeni bir şey keşfedeme' di. Laura her zamanki gibi sokaklarda yürüyor, Pazar sabahla-rı kiliseye gidiyor, kilise okulunda beş-yaş çocuklarına ders veriyordu. Haftanın diğer üç günü, istasyonun yanında kurulan Birleşik Kilise'nin aşocağmda çalışıyordu. Aşocağm1 misyonu, demiryollarında geceleyen aç ve kirli adamlara gençlere lahana çorbası dağıtmaktı: Onurlu bir çabaydı ama şehirdeki çoğu insan tarafından uygun görülmüyor Bazıları, bu adamların fitneci fesatçılar, hatta daha ko komünistler olduğunu düşünüyordu. Bazılarıysa, onlara
255
a yemek verilmesine karşı çıkıyordu, çünkü kendileri ağızlama giren her lokma için çalışmak zorundaydılar. Sık sık "Git kendine bir iş bul" diye sataşmalar oluyordu. (Gerçi hakaretler tek yönlü değildi ama gezgin işsiz güçsüzlerin tepkileri daha alt perdeden çıkıyordu. Tabii ki Laura'ya ve onun gibi kiliseye sadık hayırseverlere içerliyorlardı. Bu duygularını da gizlemiyorlardı. Kaba saba şakalar, alaycı laflar, dirsek atmalar, pis bakışlar... Lütfedilmiş iyilik görmek kadar insanın ağırına giden bir şey yoktur.)
Yerel polis sürekli etrafta gezip bu adamların aklına yanlış fikirler sokulmasını önlüyordu. Örneğin Port Ticondero-ga'da kalmak gibi. Karınlarını doyurunca bir an önce oradan uzaklaştırılmaları gerekiyordu. Ama istasyondan tren vagonlarına atlamalarına da izin yoktu, demiryolu şirketi buna göz yumamazdı. İtiş kakışlar, yumruklaşmalar ve -Elwood Mur-ray'nin yazdığı gibi- bolca coplamalar oluyordu.
Dolayısıyla adamlar demiryolu raylarının yanından koşup daha ilerde trene atlamak zorundaydılar ama bu da hiç kolay bir iş değildi çünkü istasyondan ilerde trenler artık iyice hızlanmış oluyordu. Çeşitli kazalar meydana geliyordu. En fazla on altı yaşında bir çocuk tekerlerin altına düşüp ortadan ikiye bölünerek ölmüştü. (Laura bu olay üzerine üç gün odasına kapanmış, hiçbir şey yememişti, çünkü o çocuğa kendisi Çorba vermişti.) Elwood Murray bir makale yazarak, bu talih-sızlığin çok üzücü olduğunu ama demiryolu idaresinin ve kuşkusuz şehir yönetiminin hiçbir suçu olmadığını beyan etti:

nsan böylesine delice bir riske atılırsa, başına her şey gelebilirdi.
Laura kilisedeki çorba kazanının içine atmak için kemik
rsın diye Reenie'ye yalvarıyordu. Reenie, ben kemik fabri-
1 değiUrr^ kemikler ağaçta yetişmez gibi cevaplar veriyor-
¦ ^stl kendisinin kemiğe ihtiyacı vardı, Avilion için, bizim
256_____
için. Tasarruf edebileceğimiz her bir peniye muhtaçtık, bu Zor zamanlarda babasının ne kadar paraya ihtiyacı olduğunu n.a sil anlamazdı Laura? Ama Reenie sonunda dayanamaz, birkaç kemik verirdi Laura'ya. Laura kemiklere dokunamazdı, baka-mazdı bile, o tür görüntülerden iğrenirdi. Reenie kemikleri kâğıda sarar, "Al bakalım" derdi, "senin demiryolu serserilerin bizim iliğimizi, kemiğimizi kurutsun" diye sulanırdı. "Soğan da koydum içine." Laura'nın aşocağında çalışmasını doğru bulmuyordu. Genç bir kız için fazla ağır bir işti.
"Onlara serseri demeye hakkımız yok" diyordu Laura. "Herkes onları itip kakıyor. Oysa tek istedikleri çalışmak, bir
iş bulmak."
"Sanırım öyledir" derdi Reenie alaycı, sinir bozucu bir tonla. Başbaşa kaldığımızdaysa, "Hıh demiş, annesinin burnundan düşmüş bu kız" derdi bana.
Ben Laura'yla aşocağma gitmezdim. Bana gel dememişti, zaten istesem de gidemezdim, zamanım yoktu. Babam benim düğme işinin girdisini-çıktısmı iyice öğrenmemi aklına koymuştu, buna mecburdum. Çünkü, ister istemez, Chase ve Oğulları Şirketinin "oğlu" bendim, ve işi hakkıyla öğrene-ceksem, artık kolları sıvamanın zamanı gelmişti.
îş idaresine hiç yeteneğim olmadığını biliyordum atna itiraz edemeyecek kadar korkaktım. Her sabah babamla birlikte fabrikaya gidiyordum, gerçek dünyada işlerin nasıl döndüğünü görmek için (demişti babam). Eğer erkek çocuk o -saydım, beni hemen üretim hattında çalıştırmaya başlarmı§ı asker ruhuna uygun olarak, astlarından yapmalarını iste her şeyi kendisinin de yaptığını gösteren bir komutan g1 Ama erkek olmadığım için, onun yerine envanter çıkarm sevkıyat muhasebesi işleriyle görevlendirildim. Ham w& ler içeri, mamul maddeler dışarı.
257

İşimi kötü yapıyordum, az çok kasten. Sıkılıyordum ve ngaçtım. Her sabah, rahibe kılıklı etek ve bluzumla, babamın peşinden bir köpek gibi fabrikaya geldiğimde, işçi tez-âhiarının önünden geçmek zorundaydım. Kadın işçiler kü-üitıseyerek, erkek işçiler ısrarla, tepeden tırnağa süzerek i akarlardı bana. Arkamdan konuştuklarını biliyordum. Kadınlar hareketlerim, erkeklerse bedenim hakkında şakalar yapıyor, böylece bir bakıma benimle ödeşmiş oluyorlardı. Gerçi onları çok suçlamıyordum, yerlerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım ama yine de hakarete uğramış hissediyordum kendimi.

La-di-da. Kendini zannediyor Melike Seba. Tüylerini bir güzel yolarsak, havaları olur heba.

Babam bunların hiçbirini fark etmiyor ya da fark etmemeyi tercih ediyordu.

Bir akşam üstü Elwood Murray, tatsız bir haber getiren önemli bir adam pozunda, göğsünü şişirerek Reenie'nin mutfak kapısında belirdi. Reenie'ye konserve yapımında yardım ediyordum: Eylül sonlarıydı, bahçeden topladığımız son domateslerle salça yapıyorduk. Reenie her zaman tutumlu olmuştu ama böyle bir zamanda bir dirhem bile heba etmek büyük günahtı. Reenie ipin ne kadar inceldiğinin farkındaydı. Avili-°ndaki hizmetkârlık işini sürdürebilmesini sağlayan ekstra Paramn miktarı gitgide azalıyordu.

Sizin iyiliğiniz için söylemem gereken bir şey var, dedi ¦Wood Murray. Reenie adama iyice bir baktı, nefes nefese inden haberin ciddi olduğuna kanaat getirdi ve Ehvood'u 'ttı davet etti. Hatta bir fincan çay bile ikram etti. Ve ada- beklemesini söyledi. Son kavanozları da maşayla tutup

kaynayan sudan çıkardı, kapaklarını sıkıca kapattı ve da oturdu.

Haber şuydu: Laura Chase şehirde genç bir adamla gezerken görülmüştü, düğme fabrikası pikniğinde birlikte fotoğ. rafımız çekilen adamın ta kendisiyle. Önce aşocağmın önünde, sonra ve birkaç kez parkta bankların üstünde oturup sigara içerlerken görülmüşlerdi. Daha doğrusu adam sigara içiyormuş, Laura'yı tam görememiş, iftira etmek istemezmiş. Ayrıca

Belediye Binası'nm önündeki Savaş Anıtı'nm yanında ve flört eden gençlerin favori yerlerinden biri olan Jubilee Köprüsü'nün parmaklıklarına yaslanmış, akan suları seyrederken görülmüşler. Hatta uygunsuz davranışların başlangıç mekânı sayılan Kamp Alanı'nda bile görüldükleri söyleniyor-muş, gerçi bunun ispatını veremezmiş, çünkü kendi gözleriyle görmemiş.
Her halükârda bilmemiz gerektiğini düşünmüş. Adam bir yetişkinmiş, Laura'ysa yalnızca on dört yaşında, değil mi? Kızdan böyle yararlanması utanç verici bir şeymiş. Elwood Mur-ray sonunda bir sandalyeye oturdu, üzüntülü bir pozla başını ellerinin arasına aldı. Bir ağaçkakan kadar kendini beğenmiş görünüyordu, gözleri kötü niyetli bir zevkle parlıyordu.
Reenie hırsından deliye döndü. Başkalarının dedikoduları kendinden önce öğrenmesinden nefret ederdi. "Bize haber verdiğiniz için teşekkür ederiz" dedi soğuk bir nezaketle. "Zamanında gelen haber, felaketi önler" dedi. Laura'nın onurunu savunma yöntemi buydu: Önüne geçilemeyecek aiçbır şey olmamıştı, henüz.
"Ben sana dememiş miydim?" dedi Reenie, Elwood Mut' ray gittikten sonra. "Bu adamın zerrece utanması yok. t od'u kastetmiyordu tabii ki, Alex Thomas'tan bahsediy°r
¦ 1-L..1 aM.; KqmD Alam fesl
kastetmiyordu tabii ki, Alex Thomasta Yüzleşince Laura her şeyi kabul etti, Kamp Alan hariç. Parklarda oturma filan. Evet, oturmuştu, ama uz

259
H değil- Reenie'nin bunca tantana yapmasını anlayamıyor-j /^lex Thomas beş para etmez bir zampara (Reenie'nin devimiydi bu) değildi. Aylak bir kertenkele de (yine Reenie'nin jgyjjniyle) değildi. Sigaraya gelince, hayatında bir kez bile sigara içmemişti. "Oynaşmak" ne demekti? İğrenç bir sözdü bu. Böylesine çirkin suçlamalara yol açacak ne yapmıştı ki? La-ura'nın, Reenie'nin tepkisini zerrece anlamadığı o kadar
açıktı ki.
Laura olmak, müzik sağırı olmak gibi bir şey diye düşünmüştüm: Müzik çaldığında bir şeyler duymuştu ama bu başka herkesin duyduğu melodi değildi.

Laura'ya göre, birlikte oldukları her sefer -ve yalnızca üç kez birarada olmuşlardı- o ve Alex Thomas son derece ciddi konular konuşmuşlardı. Ne hakkında mı? Tanrı hakkında. Alex Thomas Tanrı'ya inancını kaybetmişti ve Laura bu inancı ona yeniden kazandırmaya çalışıyordu. Bu zor bir işti, çünkü Alex çok alaycı bir insandı, aslında şüpheci demek istiyordu herhalde. Alex modern çağın, ölümden sonraki dünyanın değil, içinde yaşadığımız dünyanın çağı olduğunu düşünüyordu ve insanlık adına bu durumdan çok memnundu. Kendinin bir ruhu olduğunu düşünmüyordu ve öldükten sonra neler olacağı da umurunda değildi. Ama Laura, yine de onu imana getirme çabalarına devam etmeye kararlıydı, ne kadar zor olsa bile.
Avcuma öksürdüm. Gülmeye cesaret edememiştim. Laura nın, Bay Erskine'e bakarken takındığı o iffetli tavrı görmüştüm yine, şimdi de aynı şeyi yapıyordu: Görmek isteme-'§' gerçeklerden kaçmak için üstüne yorganı çekiyordu. ¦eenie, elleri kalçasında, bacaklarını ayırmış, ağzı açık, tartarını seyreden bir horoz gibi bakıyordu Laura'ya.
Bu herif neden hâlâ burada, benim bilmek istediğim ¦ dedi biraz şaşkın, ne yapacağını bilmez bir halde. "Kısa
•yaret için geldiğini sanmıştım."
"Burada bazı işleri varmış" dedi Laura yumuşak bir tonla "Zaten nerede olmak istiyorsa, orada olur. Burası bir köle eya-leti değil. Ücret köleliği hariç, tabii." İnanç devşirme gayretinin tek yönlü olmadığını anlamış oldum böylece: Alex de Laura'ya kendi görüşlerini aşılamıştı, besbelli. İşler böyle sürerse, aramıza bir Bolşevik karışacaktı anlaşılan. "Senin için fazla yaşlı değil mi?" dedim. Laura bana vahşi bir bakış fırlattı. "Ne için fazla yaşlti" Beni düelloya davet ediyordu sanki. "Ruhun yaşı yoktur" dedi. "İnsanlar hakkınızda dedikodu yapıyor" dedi Reenie, her zamanki dikkafalüığıyla.
"Bu onların sorunu" dedi Laura. Ses tonu ağır bir huysuzluğu simgeliyordu. Başkalarının ne düşündüğü hiç umurunda olmazdı.
Reenie'yle ben şaşkınlığa düşmüştük. Ne yapmamız gerekiyordu acaba? Babama söyleyebilirdik, Laura'nın Alex Thomas'ı görmesini yasaklardı. Ama bu bile Laura'yı engelleyemezdi, bir kere aklına taktıysa eğer. Babama söylemek yarardan çok zarar getirebilirdi. Zaten gerçekten bir şey olmuş değildi ki. Üstüne parmak basabileceğimiz bir olay yoktu ki ortada. (Reenie'yle ben artık sırdaş olmuştuk bu konuda. Baş-
başa verip düşünüyorduk.)

Günler geçtikçe, Laura'nm beni bir aptal yerine koyduğu duygusuna kapıldım. Tam olarak neydi, nasıldı bu, ifade edemiyordum. Yalan söylemiyordu gerçi ama gerçeği tümüyle de anlatmıyordu. Bir seferinde, onu Alex Thomas'la birlikte derin bir sohbet içinde, sallana sallana Savaş Anıtı'nm önünden geçerken, bir seferinde Jubilee Köprüsü'nde, bir kez Betty'nin Lokantası'nm önünde takılırken görmüştüm-len geçenlerin bakışlarından, benimki dahil, tamamen bersiz görünüyordu. Herkese açıkça meydan okuyordu sa "Onun aklını başına getirmek için bir şeyler yapma

---

mdasın" demişti Reenie. Ama Laura'nın aklını başına getir-me]<; benim gücümün ötesinde bir şeydi. Her geçen gün, nunla konuşmak daha da güçleşiyordu. Konuşsam bile, beni dinlemiyordu ki. Laura'yla. konuşmak kurutma kâğıdına konuşmak gibi bir şey olmuştu: Benim ağzımdan çıkan sözcükler, duvara yağan kar taneleri gibi Laura'nın yüzünde eriyip gidiyordu.

Düğme fabrikasında olmadığım zamanlar -oradaki çalışmamın nafile bir çaba olduğu günden güne daha iyi anlaşılıyordu, babam tarafından bile-kendi başıma etrafta gezinmeye başladım. Nehir kıyısı boyunca yürüyordum, sanki gideceğim bir hedef varmış gibi, Jubilee Köprüsü'nde durup birini bekli-yormuş gibi, koyu sulara bakıp, kendilerini bu nehre atan kadınların hikâyelerini düşünerek. Aşk uğruna atmışlardı kendilerini suya, çünkü aşkın sonucu buydu. Aşk insanın aklını çelerdi, daha ne olduğunu anlayamadan sizi sımsıkı ele geçirirdi, sonra artık hiçbir şey yapamazdınız. Bir kere düştünüz mü -aşka- sürüklenip giderdiniz. Ya da kitaplar öyle söylüyordu. Bazı günlerde ana caddede gezinir, dükkân vitrinlerinde-ki eşyaları dikkatle incelerdim. Çorapları, ayakkabıları, şapkaları, eldivenleri, tornavidaları ve İngiliz anahtarlarını. Bi-jou Tiyatrosu'nun ilan panosundaki film yıldızlarının posterlerine bakar ve kendi görüntümü ya da saçımı bir gözü-mün üstüne düşürüp güzel giysiler giyseydim elde edeceğim görüntüyü onlarla kıyaslardım. İçeri girmeme izin yoktu. Ev-eninceye kadar hayatımda sinemaya gitmedim, çünkü Re-enıe, Bijou'nun adi bir yer olduğunu söylerdi, en azından yal-ız genç kızlar için. Kötü niyetli, pis düşünceli adamlar fırsat °"ardı orada. Yanınıza gelir oturur, elle

sarkıntılık eder, siz "a ne olduğunu anlamadan üstünüze binerlerdi. Reenie'nin tarifine göre bir genç kız ya da kadın bu du-^a daima edilgen kalırdı. Ne bağırabilir ne hareket edebi-
lirdi. Yermüe mm^. —* duygusuyla. Kaçıp kurtulamazdı.
Soğuk kiler
Hava ayaza çevirdi. Yüksek bulutlar rüzgârın etkisiyle yer değiştiriyor. Kurutulmuş mısır demetleri seçkin evlerinin ön kapılarını süslüyor artık. Verandalarda balkabağmdan oyulmuş sırıtık suratlı fenerler nöbet tutuyor. Bir hafta sonra, çocuklar balerin, zombi, uzay yaratığı, iskelet, çingene falcı ve ölmüş rock yıldızı kılığında sokaklara dökülecek ve bonbon, şeker toplama yarışma başlayacaklar ve ben her seferinde olduğu gibi ışıkları söndürüp evde değilmiş gibi yapacağım. Onlardan hoşlanmadığım için değil, bir çeşit öz-korunma duygusuyla. Minik çocuklardan biri kaybolursa eğer, onu büyüleyip ham yapmakla suçlanmaktan korktuğum için.
Bu korkumdan, turuncu renkli tombul mumlar, siyah seramik kediler, satenli kumaştan yarasalar, kurutulmuş elma kafalı ve içi bez doldurulmuş dekoratif cadılar satarak cardı bir ticaret sürdürmekte olan Myra'ya söz ettim. Güldü. Şaka
yapıyorum sandı.
Dün, hantal ve hareketsiz bir gün geçirdim. Kalbim sıkışıyordu, uzandığım divandan zorlukla kalkabiliyordum ama bu sabah ilacımı aldıktan sonra tuhaf bir biçimde enerjik hissettim kendimi. Çörekçi dükkânına kadar oldukça hızlı adım larla yürüdüm. Oradaki tuvaleti teftiş ettim. Duvardaki e yeni yazı şuydu: Sö^yle^ecek hoş bir şeyin -yoksa hiçbir ş&y s°5 me. Altında: Emecek hoş bir şeyin yoksa hiçbir şey emme. du kede ifade özgürlüğünün hâlâ yerli yerinde olduğunu gör de hoş bir duygu.

__ 263

Sonra bir bardak kahve ve çikolata kaplı çörek satın aldım ve dükkânın önünde, çöp tenekesinin hemen yanına elverişli bir biçimde yerleştirilmiş olan banka getirdim. Orada, hâlâ sıcak güneş altmda bir kaplumbağa gibi miskin yayılıp oturdum. Önümden insanlar geçti. Bebek arabalı, aşırı besili iki kadın, burnu ve siyah deri ceketi gümüş renkli çivi başlarıyla süslü daha genç bir kadın, rüzgârlık ceketler giymiş üç ihtiyar adam. Bana bakıyorlarmış duygusuna kapıldım. Kötü şöhretim hâlâ sürüyor mu, yoksa

paranoyak mıyım? Ya da belki kendi kendime yüksek sesle konuşuyorum. Bilemiyorum. Dikkat etmediğim zamanlar, ağzımdan hava çıkar gibi ses mi çıkıyor acaba? Titrek bir fısıltı, asma yapraklarının hışırtısı, kuru çimenlerde sonbahar rüzgârının ıslığı.

Başkalarının ne düşündüğünden bana ne, dedim kendime. Dinlemek istiyorlarsa, buyursunlar.

Bana ne, kimin umurunda. Ergenlerin hiç bitmeyen başkaldırısı. Bana ne değildi tabii, benim umurumdaydı. Başkalarının ne düşündüğüne aldırırım ben. Her zaman öyle olmuştur. Laura'nın aksine, ben hiçbir zaman düşünce ve inançlarıma cesaretle sahip çıkamadım.

Bir köpek yanaştı, çöreğimin yarısını ona verdim. "Misafirim ol" dedim. Konuşmalarını dinlerken yakaladığı zaman, Reenie de böyle derdi.

Ekim boyunca -1934'ün Ekim'i yani- düğme fabrikasında neler olup bittiği konuşuldu. Dışarda kışkırtıcılar dolaşıyor, defliyordu, ortalığı karıştırıyorlardı, özellikle ateşli gençler arasmda.' Toplu pazarlıktan, işçi haklarından, sendikalardan söz ediliyordu. Sendikalar kuşkusuz yasadışıydı ya da işçilerin abrikada zorunlu sendikalı olması yasadışıydı, öyle değil mi? Ç kimse tam olarak bilmiyordu. Her halükârda, sendika de-, burnumuza kötü bir koku geliyordu.

264

(Bayan Hillcoate'a göre) Kışkırtıcılar vatan haini ve Icj. ralık kanun kaçaklarıydı. Bunlar yalnızca fabrika dışından kışkırtıcılar değil, aynı zamanda kökü dışarda yabancı kışkırtıcılardı, ki böyle olunca daha da korkutucu oluyorlardı. Kanlarıyla imza atan, ölümüne dek sadık kalacaklarına yemin etmiş, ayaklanmalar başlatıp hiçbir engel tanımayan, bombalar patlatan ve geceleri gizlice gelip biz uyurken boğazlarımızı kesen kara bıyıklı, kavruk adamlardı bunlar (Reenie'ye göre). Yöntemleri bunlardı, bu acımasız Bolşeviklerin, özünde hepsi birbirinin aynı olan bu sendika örgütleyicilerinin (Ehvood Murray'e göre). Bunlar Özgür Sevgi istiyorlardı, ailenin ortadan kalkmasını ve parası olan herkesin -az ya da çok parası olan- ya da kol saati ya da nikah yüzüğü olan herkesin kurşuna dizilmesini istiyorlardı. Rusya'da yapılan işte buydu. Öyle söyleniyordu.

Babamızın fabrikasının başının dertte olduğu da söyleniyordu.

Her iki söylenti de -kökü dışardaki kışkırtıcılar ve fabrikanın dertte olduğu- resmi olarak yalanlanıyordu. Ama herkes ikisine de inanıyordu.
Babam, Eylül ayında bazı işçilerini -daha genç ve (babamın teorilerine göre) kendilerini geçindirmesi daha kolay olanları- işten çıkarmış, geri kalanlardan da çalışma saatleri' nin azaltılmasını kabul etmelerini istemişti. Fabrikalarımızı tam üretim kapasiteleriyle çalıştıracak kadar iş yok artık, diye açıklamıştı. Müşteriler düğme alır -yor ya da Chase ve Oğul' ları'nın ürettiği türden, yani ancak yüksek hacimde üretilip satıldığı zaman kâr getiren cinsten düğmelere talep yok artı • Ucuz ve pratik iç çamaşırları da satılmıyordu: İnsanlar çam şırlarım yamayıp yamayıp tekrar kullanıyor, ellerindekıy idare ediyordu. Ülkedeki herkes işsiz kalmış değildi) e ama çalışanlar bite kendilerini iş güvencesine sahip hisse

---

__265
voi- Dolayısıyla kazandıklarını harcamak yerine, biriktirmeyi tercih ediyorlardı. Onları suçlayamazdınız. Yerlerinde 0[saydınız, siz de öyle yapardınız.
Bir sürü bacağı, belkemiği, kafası ve acımasız "sıfır" gözleriyle Aritmetik sahnede yerini almıştı. İki kere iki dört eder, diye ders veriyordu. Ama eğer elinizde iki tane iki yoksa? O zaman hesap tutmazdı. Ve hesap tutmuyordu. Bilonço-yu denkleştiremiyordum, envanter defterindeki kırmızı sayıları siyaha dönüştüremiyordum. Bu durum beni korkunç derecede endişelendiriyordu, sanki bu benim kişisel kabaha-timmiş gibi. Geceleri gözlerimi kapattığım zaman, sayfanın üzerinde sayılar görüyordum, düğme fabrikasmdaki meşe kaplama dört köşe masamın üzerinde rakamlar yukardan aşağı sıra sıra iniyor, elle kurulan oyuncak tırtıl böceklerine benzeyen kırmızı rakamlar, elde kalan bütün parayı kemiriyordu. Bir şey sattığımız zaman bile, bunun getirişi maliyetinden düşük oluyordu -ki Chase ve Oğulları'nda durum uzun bir süredir böyleydi- rakamlar böyle davranıyordu. Kötü bir davranıştı bu, sevgisiz, adaletsiz, acımasız ama ne bekleyebilirdiniz ki? Rakam dediğin rakamdır. Sayıların seçme şansı yoktur ki.
Aralık'ın ilk haftasında, babam fabrikaları kapadığını ilan etti. Geçici bir süre için, dedi. Çok geçici bir süre olacağını ümit ettiğini söyledi. Geri çekilme, yeni siperler kazma ve yeniden saflaşma gibi şeylerden söz etti.

Anlayış ve sabır göstermenizi diliyorum, dedi. Konuşması işçiler tarafından tedirgin bir sessizlikle karşılandı. Kapanış ilanından sonra babam Avilion'a döndü, kulesine kapandı ve kendini kaybedin-ceye kadar içti. Kırılan cam seslerini duyduk. İçki şişeleriydi, tabii. Laura'yla benim odamda, yatağımın üstünde elele tutuşarak oturduk ve tam tepemizde köpüren öfke ve ıstırap seli-nı dinledik, içerden patlayan bir fırtınaydı sanki. Babam uzun bandır böylesine büyük bir olay yaratmamıştı.
Adamlarını yarı yolda bıraktığını, onlara vefasızlık ettiğini düşünüyordu herhalde. Başarısızlığını... Yaptığı hiçbir şeyin yeterli olmadığını...
"Onun için dua edeceğim" dedi Laura.
"Sanki Tanrı'nın aldırdığı mı var?" dedim. "Umurunda bile değil. Eğer Tanrı varsa."
"Bunu bilemezsin" dedi Laura. "Sonrasına kadar."
Neyin sonrası? Sözün devamını biliyordum, bu konuşmayı daha önce de yapmıştık. Ölümden sonrası.
Babamın fabrikaları kapatma ilanından birkaç gün sonra, sendika gücünü gösterdi. Zaten çekirdek bir grup üyesi vardı ama şimdi bütün işçilerin sendikalı olmasını istiyorlardı. Lokavttaki düğme fabrikasının önünde bir miting düzenlendi ve bütün çalışanlardan sendikaya katılmaları istendi, çünkü babam fabrikaları yeniden açtığı zaman işçilerin asgari ücretle işe alınacağı ve herkesin açlık ücretlerine mahkûm edileceği bildirildi. O (babam) da bütün diğerleri gibiydi, zor zamanlarda bütün parasını bankalarda istifleyecek, sonra ellerini kavuşturup işçilerin ezilmesini, ayaklar altına alınmasını seyredecek, sonunda onların sırtından zengin olma fırsatını elde edecekti. O ve kocaman evi ve gösterişli kızları.-- Kitlelerin alın terinden geçinen o hoppa parazitler...
Bu sözde-örgütleyicilerin şehir dışından oldukları belli, dedi Reenie, mutfak masasında oturup olan bitenleri bize anlatırken. (Yemeklerimizi yemek odasında yemekten vazgeç-mistik, çünkü babam orada yemiyordu artık. Yukardaki kule' sinde sipere yatmıştı, yemeklerini tepsiyle götürüyordu Reenie-) Bu haydut kılıklı adamların hiç terbiyesi yok, diyordu. Sizi de işin içine sokmaya utanmıyorlar, bunlarla hiçbir ilginiz olma' dığını herkes biliyor. Siz hiç üstünüze alınmayın diyordu, La' ura'yla bana. Söylemesi kolaydı.

^
_____267

Babama hâlâ bağlı olanlar da vardı. Toplantıda tartışma çıktığını, seslerin yükseldiğini ve itiş kakışlar olduğunu duyduk. Herkes öfkesini kusuyordu. Adamlardan birinin kafası tekmelenmiş, beyin sarsıntısıyla hastaneye kaldırılmıştı. Tekmelenen grevcilerden -şimdi kendilerine grevciler diyorlardı-biriydi ama yaralanmanın suçu yine grevcilere yüklendi, çünkü bir kez karışıklık başlattınız mı, sonunun nereye varacağı belli mi olurdu?

En iyisi hiç başlamamaktı. Çeneni kapayıp oturacaktın. En doğrusu buydu.

Callie Fitzsimmons babamı görmeye geldi. Onun için çok endişe ediyorum, dedi. Bok yoluna gitmesinden korkuyorum. Manevi anlamda söylüyordu. Nasıl olur da işçilerine hem böyle şövalye ruhuyla hem de acımasız davranabiliyor-du? Gerçeklerle yüzleş, dedi babam Callie'ye. Yaralı parmağa işemezsin zaten, dedi. Hem kim gönderdi seni, kızıl dostlarından biri mi! Kendiliğimden geldim, dedi Callie, sana olan sevgim yüzünden, çünkü kapitalist de olsan, her zaman namuslu bir adamdın, ama şimdi görüyorum ki acımasız bir plütokrata dönüşmüşsün. Beş paran yoksa plütokrat olamazsın, dedi babam. Varlığını tasfiye edebilirsin, dedi Callie. Aktiflerimin değeri, bildiğim kadarıyla isteyen herkese bedava verdiğin kıçının değerinden fazla değil, dedi babam. Sana bedava verilirken böyle küçümsemiyordun ama, dedi Callie. Evet ama, dedi babam, gizli maliyeti çok pahalıya geldi. Önce evimdeki bütün yemekleri sanatçı dostlarına dağıttın, sonra kanımı ve Şimdi de ruhumu istiyorsun. Sen gerici bir burjuvasın, dedi Callie. Sen de bir leş kargasısm, dedi babam. Bağıra bağıra konuşuyorlardı artık. Sonra kapılar çarpıldı, çakıl döşeli yolda otomobilin sesi duyuldu, ve her şey sona erdi.

Reenie memnun mu oldu, yoksa üzüldü mü? Üzüldü, aiue'den hoşlanmıyordu ama alışmıştı ona ve Callie bir za-
manlar babama iyi geliyordu. Şimd! onun yerini kim alacak-
ti? Başka bir hafifmeşrep kadın, kim

Ertesi hafta, Chase ve Oğulları fabrikalarının işçileriyle dayanışma amacıyla, genel grev ilan edildi. Bütün dükkânların ve işyerlerinin kapatılması bildirildi. Bütün kamu hizmetlerinin telefon ve posta servislerinin de. Ne süt ne ekmek ne buz bulamayacaktık. (Bu kararları kim hazırlıyordu? Hiç kimse bunları ilan eden adam tarafından hazırlandığına inanmıyordu.

Sözcü, şehrimizin yerlisi, hem de eskilerinden olduğunu ileri sürüyordu - Morton ya da Morgan gibi bir adı vardı- ama besbelli ki şehirlimiz değildi, görünüşe aldanmamalıydı. Yerlimiz olsa böyle davranmazdı. Hem, büyükbabası kimdi?)

Dolayısıyla, kararlan alan bu adam olamazdı. Planların ardındaki beyin o değil, diyordu Reenie, çünkü zaten beyni yok bunun. İşin içinde karanlık güçler vardı.

Laura, Alex Thomas için endişe ediyordu. Bir biçimde bu işe karışmış, dedi. Öyle olduğuna eminmiş. Durumunu düşünürsen karışmaya mecburdu zaten, dedi.

Aynı gün öğleden sonra erken bir saatte, otomobiliyle Richard Griffen ve ardından iki otomobil daha, Avilion'a çı-kageldi. Büyük, alçak-yaylı, zarif ve gösterişli otomobillerdi. Richard'dan başka toplam beş adam çıktı içlerinden, dördü iriyarı, koyu renk palto ve gri fötr şapka giymiş adamlardı. Richard ve adamlardan biri, babamla birlikte çalışma odasına gittiler. Adamlardan ikisi evin ön ve arka kapılarına mevzı-lendi, diğer ikisi pahalı araçlardan biriyle bir yerlere gitti. La-ura'yla ben, Laura'nın odasının penceresinden bu gelip %{t' meleri seyrettik. Ayak altında dolaşmamamız söylenmişti, v demekti ki işitme mesafesinin de dışında kalmalıydık- ^ olup bittiğini Reenie'ye sorduğumuzda endişeli gözüktü, s den fazla bir bildiğim yok ama kulağım kirişte, dedi.

^_____

_____269

Richard Griffen yemeğe kalmadı. Giderken otomobillerden ikisi ona eşlik etti. Üçüncü araç ve içindeki üç adam geride kaldı. Eskiden şoförümüzün kaldığı, garajın üstündeki daireye yerleştiler.

Bunlar detektif, dedi Reenie. Öyle gözüküyor. O yüzden sürekli paltoyla dolaşıyorlar: Koltuklarının altına yerleştirdikleri tabancalarını gizlemek için. Revolver tabancaymış bunlar. Okuduğu dergilerden biliyormuş. Bu adamlar bizi korumaya gelmişler ve eğer gece bahçede olağandışı bir şey görürsek -bu adamlar hariç tabii- çığlığı basmalıymışız.

Ertesi gün, şehrin ana caddelerinde ayaklanmalar oldu. Olaylarda yer alan adamların birçoğu daha önce görülmemişti, görülseler bile hatırlanmıyorlardı. Bir sokak serserisini kim hatırlardı? Ama aralarından bazıları serseri değil, kılık değiştirmiş uluslararası aj itatörlerdi. En başından

beri casusluk yapıyorlardı. Bu kadar çabuk nasıl gelmişlerdi buraya- Trenlerin tepelerinde yolculuk yaparak, deniyordu. Böyle adamlar öyle yolculuk yapardı.
Ayaklanma belediye sarayının önündeki mitingle başladı. Grev bölücülerden ve işbirlikçilerden söz edilen nutuklardan sonra, babamı, silindir şapka giymiş, puro içerken karika-türize eden -hayatta hiç yapmadığı şeylerdi- karton bir kukla büyük bir tezahüratla yakıldı. Derken, fırfırlı pembe elbiseler giydirilmiş iki kumaş bebek gazyağına batırılıp ateşe atıldı. Bunlar Laura'yla bendik, Reenie'nin dediğine göre. Ne de ateşli küçük bebekler ama diye şakalar yapıldı (Laura'nın Aıex'le şehirde gezmeleri de vurgulanmış oluyordu böylece.) ^na Ron Hincks söylemiş bunu, bilmek istersin diye düşündüm, dedi Reenie. Ron Hincks demiş ki, Laura'yla ben bu sıklar şehre inmemeliymişiz, millet ateş üstündeymiş, başımıza e gelir belli olmazmış. Avilion'da, güvende olacağımız yerde 'rnalıymışız. Bebek kuklalarını utanç verici buluyormuş, nu kim yapmışsa, eline geçirirse canına okurmuş.
Kepenk indirmeyi reddeden ana cadde dükkân ve işyerlerinin camlan kırıldı. Arkasından, kepenklerini indiren dükkânlar da taşlandı. Derken yağmalama başladı ve işler çığrından çıktı. Gazete bürosu işgal edildi ve altı üstüne getirildi. Elwood Murray itilip kakıldı ve arkadaki baskı atölye-sindeki makineler parçalandı. Karanlık odaya ilişmediler ama Murray'nin fotoğraf makinesi kötü sondan kurtulamadı. Murray için çok acıklı bir olaydı bu, hikâyeyi sonradan defalarca, tekrar tekrar dinledik.
O gece düğme fabrikasında yangın çıktı. Alt kattaki pencereler alevlerin etkisiyle patladı: Odamdan göremiyor-dum ama yangına giden itfaiye araçlarının sesini duyabiliyordum. Üzülmüş ve korkmuştum tabii ki ama bu işte heyecan verici bir taraf bulduğumu da itiraf etmeliyim. İtfaiye sirenlerini ve aynı yönden gelen bağrışmaları dinlerken, arka merdivenden birinin çıktığını duydum. Reenie olduğunu sandım ama değildi. Laura'ydı, üstünde mantosu vardı.
"Neredeydin?" dedim. "Dışarıya adım atmamamız gerekiyor. Babamın senin gezmelerini düşünmekten başka yeterince derdi var zaten."
"Kış bahçesine kadar gitmiştim" dedi. "Dua ediyordum.
Sessiz bir yere ihtiyacım vardı."

Sonunda yangın söndürüldü ama fabrika büyük hasar görmüştü. İlk haber buydu. Sonra, nefes nefese Bayan Hillco' ate geldi, temiz çamaşırlar getirdiği için kapıdaki nöbetçiler geçmesine izin vermişti. Kundaklama, dedi. Gaz tenekelerim bulmuşlar. Gece bekçisi yerde ölü yatıyormuş. Kafasında büyük bir şiş varmış.
İki adamı kaçarken görmüşler. Kimlikleri tespit edinci? mi? Tam değil, ama söylentilere göre biri Laura'nm genç ada mıymış. O, Laura'nm genç adamı değil, Laura'nm ge^Ç a mı diye biri yok, yalnızca bir tanıdığı, dedi Reenie. Her o y
271
dedi Bayan Hillcoate, büyük ihtimalle fabrikayı yakan ve zavallı Al Davidson'un kafasına vurup fare gibi öldüren oydu. £ğer biraz aklı varsa, bir an önce bu şehirden toz olur, canını seviyorsa.
Akşam yemeğinde Laura, aç değilim, dedi. Hemen yiyemeyeceğini, sonra acıktığında yemek için kendine bir tepsi ^zırlayacağını söyledi. Tepsiyi arka merdivenden odasına ta-sırken dikkat ettim. Her şeyden ikişer porsiyon koymuştu. Tavşan eti, kabak ezmesi, haşlanmış patates. Yemek esnasında genellikle kıpır kıpır olurdu Laura. Sofrada başkaları konuşurken ellerini oyalayacak bir iş ya da gümüşleri parlatmak gibi, bir çeşit angaryaydı yemek yemek onun için. Can sıkıcı bir rutin. Yemeğe karşı böyle birdenbire iyimserlik göstermesi merakımı çekti.
Ertesi gün, Kanada Kraliyet Alayı şehre gelerek düzeni yeniden kurdu. Bu, babamın savaş sırasında mensubu olduğu alaydı. Askerlerin, kendi ülkelerinin insanlarına, babamın adamlarına ya da kendi adamları olduğunu düşündüğü insanlara karşı tavır alması babamı derinden yaraladı. Babamın bu adamlar hakkında düşündüklerini, onların artık paylaşmadığı gün gibi açıktı ama bu gerçek de çok ağırına gitmişti. Yani sırf parası için mi sevmişlerdi onu? Anlaşılan öyleydi.
Kanada Kraliyet Alayı'nın durumu kontrol altına almasından sonra, şehre atlı polisler girdi. Üç polis ön kapımızda belirdi. Kapıyı nazikçe çaldılar, kahverengi sert şapkaları ellerinde, cilalı çizmeleriyle cilalı parkeleri gıcırdatarak, holde "eklediler. Laura'yla konuşmak istiyorlardı.
"Lütfen benimle gel iris" diye fısıldadı Laura, çağrıldığı 2aiHarı. "Tek başıma görüşemem onlarla." Çok toy görünüyor-du ve yüzü bembeyazdı.

ikimiz birlikte, sabah odasında, gramofonun yanındaki tepeye oturduk. Polisler sandalyelere oturdu. Kafamdaki
272_____
atlı polis imajına uymuyorlardı. Düşündüğümden daha yaşU ve tombuldular. Bir tanesi daha gençti ama yetki onda değil, di. Soruşturmayı ortadaki yürütüyordu. Böyle zor bir zamanda bizi rahatsız ettikleri için özür dilediklerini söyledi ama oldukça acil bir durumla karşı karştyaydılar. Bay Alex Thornas hakkında görüşmek istiyorlardı. Laura bu adamın tanınan bit fesatçı ve radikal olduğunu, yardım kamplarında ajitasyon ve bela yaratma eylemlerine karışmış olduğunu biliyor muydu? Bildiğim kadarıyla, dedi Laura, oradaki insanlara okuma
yazma öğretiyormuş.
Bu bakış açınıza bağlı, dedi polis sözcüsü. Eğer masumsa, saklanması için hiçbir neden olmaz ve istendiği zaman ortaya çıkar, siz de öyle düşünmüyor musunuz? Sizce bugünlerde nerede olabilir?
Bilemeyeceğim, dedi Laura.
Aynı soru değişik bir biçimde tekrarlandı. Bu adam şüphe altındaydı: Laura, babasının fabrikasını ateşe veren ve olasılıkla sadık bir işçisinin ölümüne yol açan bir suçlu zanlısının bulunmasına yardımcı olmak istemez miydi? Görgü tanıklarının ifadesine göre, yani.
Görgü tanıklarının ifadesine güvenilemeyeceğini söyledim ben, çünkü kaçarken görülmüş olan her kimse, arkadan görüldüğünü, zaten karanlık olduğunu ekledim.
"Bayan Laura?" dedi polis, beni duymazlıktan gelerek. Bilsem bile söylemezdim, dedi Laura. Suçlu olduğunuz ispat edilinceye kadar suçsuzsunuzdur, diye devam etti. Ayr1' ca, bir insanı aslanlara yem olarak sunmak benim Hıristıya0 lık prensiplerime aykırıdır. Ölen gece bekçisi için üzgun ama bu Alex Thomas'm suçu değildir, çünkü Alex Tho asla öyle bir şey yapmaz. Daha fazla söyleyecek bir şeyin1 Y
Koluma yapışmıştı, bileğime yakın bir yerden. la den gelen titremeleri hissedebiliyordum, trenyolu ray
titreşimi g
ibiydi.

_____273

Polis şefi, adaletin engellenmesi hakkında bir şeyler söyledi-
Bu noktada, Laura'nın yalnızca on beş yaşında olduğumu yetişkin bir insan gibi olaylardan sorumlu tutulamayacağını bildirdim. Anlattıklarının kesinlikle gizli tutulması gerektiğini ve eğer konuşulanların bu odanın dışına çıktığını -örneğin, gazeteye yansıdığını- duyarsa, babamın kime teşekkür edeceğini iyi bildiğimi söyledim.
Polisler gülümseyip ayağa kalktılar, ve gittiler. Tavırları terbiyeli ve güven vericiydi. Soruşturmanın bu minval üzere yürütülmesinin anlamsız olduğunu anlamış görünüyorlardı. Babamın tepesinde Damoklesin kılıcı sallanıyor olsa bile, hala nüfuzlu dostları vardı.
"Tamam" dedim Laura'ya, polisler gider gitmez. "Onu bu evde sakladığını biliyorum. Hemen söyle, nerede?"
"Soğuk kilere koydum" dedi, alt dudağı titreyerek.
"Soğuk kilere mi? Ne saçma bir yer. Neden oraya?"
"Acil bir durumda, yeterince yiyecek yemek bulabilsin diye" dedi Laura ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Ona sarıldım, o da omzuma yaslandı burnunu çeke çeke.
"Yeterince yemek mi?" dedim. "Kilerdeki bütün o reçeller, marmelatlar, turşular? Pes doğrusu Laura, aptallığın bu kadarı fazla!" Derken ikimiz birden gülmeye başladık. Laura gözyaşlarını sildikten sonra dedim ki, "Onu bir an önce ora--an çıkarmamız lazım. Reenie aşağı reçel ya da bir şey almaya ıner de, onu görürse, kalp krizi geçirir."
Dunun üzerine biraz daha güldük. Sinirlerimiz laçka ol-§tu. Ona dedim ki, en iyisi tavanarasına götürelim onu, ^a kimse çıkmıyor. Ben ayarlarım, dedim. Sen bir an önce
gına git: Yaşadığı gerginlikten bitap düştüğü her halin-eUiydi. Biraz içini çekti, yorgun bir çocuk gibi, sonra sö-
274
zümü dinledi. Bir süredir diken üstünde, sinirleri yay gibi ge. rilerek sırtında taşıdığı bu büyük, şeytani sırrı bana yükleyinCe
artık rahatça uyuyabilirdi.
Bunu, onu korumak için mi yaptığıma inanıyordum? Her zaman yaptığım gibi, ona yardım etmek, kol kanat germek için mi?
Evet. Bunun için yaptığıma inanıyordum.

Reenie'nin mutfağı toparlayıp odasına çekilmesini bekledim. Sonra, merdivenlerden kilerin serin, karanlık ve örümcek as?-larıyla dolu rutubetine indim. Kömür kilerinin ve kilitli şarap mahzeninin kapısının önünden geçtim. Soğuk kilerin kapısı bir mandalla kaplıydı. Kapıyı tıklattım, mandalı kaldırdım ve girdim. Bir seğirtme sesi duydum. İçerisi karanlıktı, tabii. Yalnızca koridorun ışığı sızıyordu. Elma fıçısının üstünde La-ura'nın akşam yemeğinden kalanlar duruyordu: Tavşan kemikleri. Fıçı ilkel bir sunağa benziyordu.
Önce onu göremedim, elma fıçısının arkasmdaydı. Sonra seçtim. Bir diz, bir ayak. "Merak etme" diye fısıldadım.
"Benim yalnızca."
"Ah" dedi normal sesiyle. "Sadık abla."
"Hişt" dedim. Lambanın düğmesi ampulden sarkan bir zincirdi. Çektim, ışık yandı. Alex Thomas fıçının arkasında çöreklendiği yerden çıktı. Çömelmişti, pantolonu inikken yakalanmış bir adam gibi koyun bakışlarıyla gözlerini kırpış*1' rıyordu.
"Kendinden utanmalısın" dedim.
"Beni kovmaya geldin ya da yetkililere teslim edeceksin. sanırım" dedi gülümseyerek.
"Saçmalama" dedim. "Burada keşfedilmeni kesinlikle istemem. Babam böyle bir skandala dayanamaz."
"Kapitalistin Kızı Bolşevik Katile Yardım Etti?" &âi

__275
Kavanozlarının Arasındaki Aşk Yuvası Ortaya Çıkartıldı? Öyle bir skandal mı yani?"
Kaşlarımı çattım. Durumun şaka kaldırır tarafı yoktu.
"Merak etme. Laura'yla aramızda hiçbir şey yok" dedi. "O harika bir çocuk ama azize olmaya baş koymuş, ben de bir bebek hırsızı değilim." Artık ayağa kalkmıştı ve üstündeki tozları silkeliyordu.
"O zaman neden seni saklıyor?" diye sordum.
"Prensip meselesi. Bir kere istemiş bulundum, o da kabul etmek zorunda kaldı. Ona göre doğru kategoriye giriyorum."
"Ne kategorisi?"

" 'En düşkünler' kategorisi sanırım" dedi. "Hazret-i İsa'nın deyimini kullanırsak." Bu sözünü oldukça alaycı bulmuştum. Laura'ya tesadüfen rastladığını söyledi sonra. Kış bahçesinde karşısına çıkmış. Orada ne işin vardı? dedim. Saklanıyordum, tabii ki, dedi. Bir de seninle konuşmayı ümit ediyordum, diye ekledi.
"Benimle mi?" dedim. "Allah aşkına, neden benimle?"
"Ne yapmam gerektiğini sen bilirsin diye düşünmüştüm. Sen becerikli bir tipe benziyordun. Kardeşin daha..."
"Laura gayet güzel becermiş işte" diye sözünü kestim. Başkalarının Laura'yı -onun uçuk kaçıklığını, yalınlığını, beceriksizliğini- eleştirmesinden hoşlanmazdım. Laura'yı eleştirmek bana mahsustu. "Kapıları tutan o adamlardan seni nasıl kaçırdı?" diye sordum. "Eve nasıl soktu? Uzun paltolu o adamları nasıl atlattınız?"
'Uzun paltolu adamlar da arasıra çişe gider" dedi.
Bu bayağı üslubu şaşırttı beni -ziyafet sofrasındaki neza-
Ketiyle uyuşmuyordu- ama belki de Reenie'nin sözünü ettiği
°ksüz-yetim alaycılığının bir örneğiydi. Sözünü duymazdan
3 uım. "Yangını sen çıkarmadın, anladığım kadarıyla" de-
tıl- iğneleyici olmayı amaçlamıştım ama öyle algılamadı.
mam.
»O kadar aptal değilim" dedi. "Nedensiz yang.n Ç1kart-
"HeAes senin yaptığım düşünüyor" dedim.
»ta yapmadım ama" dedi. «öyle düşünmek h. msan-
ıt şey demedi.
Tavanarası
'•'!
kalmak!
^
_____277
Alex Thomas kafasını sallayıp "Aferin sana. îyi kızsın sen" dedi. "Pratik akıllı olduğunu biliyordum."
Sabahleyin Laura'nın odasında fısıltılı bir görüşme yaptık. Tartışılan konular, yiyecek ve içecek tedariki, dikkatli olma zorunluluğu ve lazımlığın boşaltılmasıydı. İkimizden biri, benim odamda -okuyormuş gibi yaparak- kapıyı aralık bırakıp nöbet tutacaktı: Benim odamdan tavanarasının kapısı

görülebiliyordu. Birimiz de getir-götür işini yürütecekti. Bu görevleri dönüşümlü yapmaya karar verdik. Önümüzdeki en büyük engel, fazla gizli saklı davranırsak, hemen bir bit yeniği sezen Reenie'ydi.
Eğer foyamız meydana çıkarsa ne yapacağımızı planla-mamıştık. Hiçbir zaman da planlamadık. Her şey doğaçlama oldu.
Alex Thomas'ın ilk kahvaltısı bizim kızarmış ekmek ar-tıklarımızdı. Çok ısrar edilmediği takdirde kızarmış ekmeklerimizin kenarlarını yemezdik. Reenie'nin Açlıktan ölen Erme' nüer'i düşünün deme alışkanlığı sürüyordu, ama bu sefer Reenie baktığı zaman, ekmek kenarları yok olmuştu. Yani Laura'nın mavi etekliğinin cebine girmişti.
"Açlıktan ölen Ermeniler, Alex Thomas'mtş meğerse" diye fısıldadım Laura'ya, merdivenden çıkarken. Ama o bu sözümü komik bulmadı. Doğru bir tespit olduğunu düşünüyordu.
Ziyaretlerimizi sabah ve akşam yapıyorduk. Erzak dolabını yağmalıyor, artıkları topluyorduk. Çiğ havuç, domuz pas-t'Tnası kenarları, yarısı yenmiş haşlanmış yumurta1 üstüne te-reyağ ve reçel sürülmüş ekmek parçalan kaçınyorduk. Bir Ceresinde salçalı tavuk budu bile götürdük, cüretkâr bir ham-Vdi. Ayrıca bardaklar dolusu su, süt ve soğuk kahve götürürdük. Boş tabaklan taşıyor, ortalıktan el ayak çekilinceye
I
yataklarımızın altında saklıyor, sonra odamızın banyo
278_____
lavabosunda yıkıyor ve mutfaktaki raflara yerleştiriyorduk (Bu işleri ben yapıyordum: Laura fazla sakardı.) Kaliteli por-selenleri kullanmıyorduk, kırılır korkusuyla. Gündelik kulla. nılan tabaklardan biri bile kaybolsa hemen farkedilirdi: Re. enie her şeyin hesabını tutardı. Bu yüzden tabak çanak kullanırken son derece dikkatli davranıyorduk.
Reenie bizden şüpheleniyor muydu? Sanırım, evet. Genellikle bir iş peşinde olduğumuz zaman hemen çakardı. Ama bazen o işin tam olarak ne olduğunu bilmemenin daha politik olacağını da bilirdi. Eğer yakalamaydık, hiçbir şeyden haberi olmadığını söylemeye hazırlamıştı kendini, sanırım. Bit defasında, üzümleri habire aşırmaym, demişti, dipsiz kuyu gibi oldunuz, bu pisboğazlık da nerden çıktı birdenbire. Koca bir balkabağı turtasının dörtte biri yok olduğunda da sinir olmuştu. Aniden karnım acıktı, yedim, demişti Laura.

"Kenarlarını, kabuklarını da mı?" diye yapıştırmıştı Reenie. Reenie'nin turtalarının sert kenarlarını yemezdi Laura. Hiçbirimiz yemezdik. Alex bile.
"Onları kuşlara verdim" demişti Laura. Yalan sayılmazdı: Alex'in artıklarını kuşlara yem yapmıştı gerçekten.
Başlarda Alex Thomas çabalarımızı takdir ediyordu. İyi dostlarsınız, diyordu, siz olmasaydınız çoktan yakayı ele vermiştim. Sonra sigara istemeye başladı, sigarasızlıktan öleceğim, diyordu. Piyanonun üstündeki gümüş kutudan birkaç tane aşırıp götürdük ama günde bir taneyle yetin, dumanı farkedebilirler, dedik. (Bu uyarımızı dikkate almadı.)
Derken, tavanarasmda kalmanın en kötü tarafı tem* e nememek, diye tutturdu. "Ağzımın içi lağım gibi-enie'nin gümüşleri temizlemek için kullandığı eski diş nrÇ - "«Mipi kadar temizleyip ona sun ü
nem
enie'nin gümüşleri temizlemek için kullandığı nı arakladık, elimizden geldiği kadar temizleyip ona sun hiç yoktan iyidir, dedi. Bir gün ona bir küçük leğen ve n ürahi ılık su götürdük. Temizlendikten sonra, aş e
ve
bir sür
279
kimsenin olmadığı bir sırada, kirli suyu tavanarasının pence-,eSinden döktü. Yağmurlu bir gündü, yerler zaten ıslaktı, kimse dökülen suyu farketmedi. Sonra, ortalıktan el ayak çekilince, onu aşağı indirip Laura'yla ortak kullandığımız banyoya kapadık, baştan aşağı güzelce yıkansın diye. (Reenie'ye, banyonun temizliğine artık sırayla yardım edeceğimizi söylemiştik- Reenie'nin buna tepkisi: Mucizeler bitmek bilmiyor, olmuştu.)
Alex Thomas'ın banyoda yıkanması sürerken, bir kapıda ben, bir kapıda Laura nöbet tuttuk. İçerde neler olup bittiğini düşünmemeye çalışıyordum. Alex'in çırılçıplak görüntüsü çok rahatsız edici bir duygu yaratıyordu bende, düşüncesine bile tahammül edemiyordum.
Alex Thomas gazete makalelerine konu olmuştu ve yalnızca yerel gazetede değil. O bir kundakçı ve katil, deniyordu, en azılısından üstelik. Soğuk kanlı bir fanatizmle adam öldüren biri. Port Ticonderoga'ya işgücünün içine sızmaya ve nifak tohumları ekmeye gelmiş, ve genel grevin ve ayaklanmanın da gösterdiği gibi, bunda başarılı olmuştu. Alex Thomas, üniversite eğitimin yol açtığı belalara bir örnekti. Akıllı, hatta kendi iyiliği

için fazla akıllı bir genç, zekâsını kötü arkadaşlar ve daha da kötü kitaplarla zehirlemişti. Bir Presbi-teryen papazı olan manevi babasının, her gece Alex'in ruhu 'Çin dua ediyorum ama bu nesil günaha batmış, dediğini yazıyordu gazeteler. Alex'in küçük bir çocukken savaşın dehşe-U-raen kurtarılmış olduğu gerçeğini unutmuyoruz: Alex alev-rın ortasından çekilip çıkartılan bir çocuktu, demiş adam ıIltta bir yabancıyı evinize almak daima risklidir. Böyle çocuk-rı alevlerin ortasında bırakmak daha hayırlı olur, diye ima ediyordu anlaşılan.

oütün bunlara ek olarak polis Alex için bir "Aranıyor" 1 Astırmış ve postanenin ve başka kamu binalarının önü-

280_____

ne asmıştı. Allah'tan, pek net bir resim değildi: Alex'in bir eli gözünün önündeydi, yüzünü kısmen kapatıyordu. Ehvood Murray'nin, düğme fabrikası pikniğinde üçümüzü birlikte çektiği resimdi. (Tabii, Laura'yla ben kesilmiştik.) Ehvood Murray, negatifinden daha net bir resim elde edebileceğini ama bakmaya gittiğinde negatifin ortadan yok edildiğini duyurdu. Tabii, bu bir sürpriz değildi: Gazete ofisi talan edildiğinde daha birçok şey yok olmuştu ortadan.

Gazete haberlerini kesip Alex'e götürdük, "Aranıyor' ilanlarından birini de. Laura onu bir telefon direğinden aşırmıştı. Alex ilanı pişmanlık dolu bir dehşetle karşıladı. "Kellemi tabakta istiyor bunlar" dedi.

Birkaç gün sonra, ona biraz kâğıt getirmemizi istedi, yazı yazmak için. Bay Erskine zamanından kalma bir yığın alıştırma defteri vardı, onları götürdük, bir tane de kurşun kalem.

"Ne yazıyor dersin?" diye sordu Laura. Karar veremedik. Bir tutuklunun güncesi miydi, suçsuzluğunu kanıtlayan bir itirafname mi? Belki de kendisini kurtarabilecek birine mektup yazıyordu. Ama bizden posta servisi istememişti, demek

ki mektup değildi.

Alex'in hizmetine koşmak Laura'yla beni, epeydir olmadığı kadar, birbirimize yaklaştırmıştı. O bizim suçlu sırrımız, ve aynı zamanda erdemli projemiz, nihayet paylaşabileceğimiz bir ortaklıktı. İki küçük, merhametli Samaritan'dık, hırsızların arasına düşen iyi adamı çukurdan çekip kurtarıyorduk. Meryem ile Martha'ydık. İsa Peygamber'in yardımcıları diyeti' yeceğim, Laura bile o kadar ileri gitmedi ama hangimizi ha gi role

oturttuğu besbelliydi. Ben Martha'ydım, arka plan günlük evişlerini gören, Laura'ysa Meryem'di, katıksız t>ag —vion altma seren. (Bir erkek hangisini te
mı
Bazen birini,
281
Laura yemek artıklarını tavanarası merdiveninden, âde-uıx tapınağa sunak götürüyormuş gibi taşıyordu. Alex'in la-ıflilığıru, sanki azizlerden kalma kutsal bir hatıra ya da sön-mek üzere olan değerli bir mum gibi indiriyordu aşağıya.

Gece olduğunda, Alex Thomas'ı besleyip suyunu verdikten sonra, başbaşa verip onu konuşuyorduk. O gün nasıl görünüyordu, çok mu zayıflamıştı, öksürüyor muydu. Hastalanacak diye korkuyorduk. Neye ihtiyacı var, yarın onun için neler araklamaya çalışalım? Sonra ikimiz de yataklarımıza giriyorduk. Laura'yı bilmiyorum ama ben tavanarasındaki Alex'i, tam tepemde olduğunu düşünürdüm. Rutubetli yorganlarının arasında bir sağa bir sola dönerek uyumaya çalıştığını canlandırırdım kafamda. Nihayet dalardı. Uykusunda uzun uzun savaşı ve yangınları, darmadağın olan, havaya uçan köyleri düşlediğini düşünürdüm.

Bilmiyorum, hangi noktada onun bu rüyaları benim kafamda değişti, arayış ve kaçış düşlerine dönüştü. Hangi noktada ben onun düşlerinin içine karıştım, onunla elele, alacakaranlıkta, yanmakta olan bir binadan fırlayıp, sabanla sürülmüş Aralık tarlalarında, kırağı çalmış toprakları ezerek, uzaktaki korulukların karanlık çizgisine doğru kaçtığımızı düşlemeye başladım?

Ama gerçekte bu Alex'in rüyası değildi, bunu biliyordum. Benim kendi rüyamdı. Yanan bina Avilion'du, kırılıp dükülen, parçaları etrafa saçılmış olan. Değerli porselenler, &ul yapraklı Sevr kâseleri, piyanonun üstündeki gümüş sigara utUsu- Bizzat piyano, yemek odasının renkli kesme-camlı bereleri -kan kırmızısı kâse, Isolde'nin çatlamış harpı-
> hepsinden kurtulmak istiyordum ama yangın ve ytkım-
eğıı. Evimi terk etmek istiyordum, doğru, ama onun oldu-
>ıbı kalmasını, beni beklemesini, değişmemesini, istedi-anıan geri dönebileceğim gibi durmasını istiyordum.

Bir gün Laura dışarı çıkmıştı. Artık dışarda dolaşmak tehlikeli değildi, uzun paltolu adamlar ve atlı polisler gitmişti, sokaklarda asayiş yeniden sağlanmıştı. Tavanarasma tek başıma çıkmaya karar verdim. Özel bir ikramda bulunacaktım. Bir avuç dolusu kuş üzümü ve kurutulmuş incir. Noel pastası için saklanan erzaktan yürütmüştüm. Önce bir keşif yaptım. Re-enie mutfakta Bayan Hillcoate'la haşır neşirdi, konuşmaya dalmıştı. Bunun üzerine tavanarasma çıktım ve kapıyı tıklattım. Özel bir kapı çalma işareti benimsemiştik, önce bir vuruş, ardından üç hızlı vuruş. Sonra tavanarasının dar basamaklarından parmaklarımın ucuna basarak çıktım.

Alex Thomas, küçük oval pencerenin yanında çömel-miş, günün son ışıklarından yararlanmaya çalışıyordu. Kapıyı duymamıştı anlaşılan: Sırtı dönüktü, üstüne yorganlardan birini sarmıştı. Bir şeyler yazıyordu. Sigara dumanının kokusunu aldım, evet, içiyordu, elindeki sigarayı görmüştüm. Sigarasını yorgana bu kadar yakın tutması hoşuma gitmedi.

Varlığımı nasıl duyurmam gerektiğini tam bilememiştim. "Ben geldim" dedim.

Yerinden fırladı ve sigarasını düşürdü. Yorganın üstüne düştü. Bir an nefesim tutuldu, sigaranın düşen ateşini söndürmek için dizlerimin üstüne çöktüm. Avilion'un alevler içinde yanışı artık gündelik bir imge haline gelmişti. "Bir şey olma' di" dedi Alex. O da benim gibi diz çökmüştü, birlikte sigaranın kıvılcımlarını araştırıyorduk. Sonra nasıl oldu bilnüy0' rum, ikimiz birden yerdeydik. Beni yakaladı ve ağzımdan

öpmeye başladı.

Bunu hiç beklemiyordum.

Bekliyor muydum, yoksa? Çok ani mi olmuştu, yoksa da' ha önceden belirtileri var mıydı: Bir dokunuş, bir bakış- U*1 tahrik edecek bir şey yapmış mıydım? Hatırlayabildiğim hı*

^

bir şey yoktu. Ama hatırladıklarım ile gerçekten olanlar aynı «eyler miydi? Artık aynı şeyler: Çünkü geride bir tek ben kaldım.

Her halükârda, tıpkı Reenie'nin anlattığı gibi oldu, sinede salonunda size musallat olan adamların hikâyesindeki gibiydi. Tek farkı hiç öfkelenmemiştim. Ama geri kalanı aynen doğruydu: Donakalmıştım, kıpırdayamıyordum, kaçamıyor-dum. Kemiklerim âdeta erimişti. Kalkıp,

toparlanıp, kaçtığımda bluzumun neredeyse bütün düğmelerini açmıştı bile.
Tek kelime edemeden yanından kaçtım. Tavanarasının merdiveninden yuvarlanırcasına inerken, bir yandan saçlarımı toplayıp, bir yandan gömleğimi eteğimin içine sokarken, Alex arkamdan bana gülüyormuş gibi geldi.
Böyle bir şeyin tekrarlanmasına izin versem, ne olurdu tam olarak bilemiyordum ama tehlikeli olacağı kesindi, en azından benim için. Aranmış olurdum, belamı çağırmış olurdum, geliyorum diyen kazaya davet çıkarmış olurdum. Ne tavana-rasında Alex Thomas'la tek başıma kalmayı göze alıyor, ne de nedenini Laura'ya anlatabiliyordum. Fazlasıyla yaralanabilir-di: Asla anlamazdı. (Bir olasılık daha vardı: Laura'ya da benzer şeyler yapıyor olabilirdi. Ama hayır, buna inanamazdım. Laura buna asla izin vermezdi. Vermez miydi?)
"Onu şehirden çıkarmamız lazım" dedim Laura'ya. "Böyle sürdüremeyiz. Fark edecekler, kesin."
"Henüz değil" dedi Laura. "Hâlâ tren yolunu gözlüyor-ar- Bunu bilecek durumdaydı, çünkü kilisenin aşocağmdaki 'Sine hâlâ devam ediyordu.
'O zaman başka bir yere taşınsın" dedim.
'Nereye? Başka bir yer yok ki. Burası en iyi yer. Kim-erun aklına bizim eve bakmak gelmez."
Alex Thomas karda kışta mahsur kalmak istemediğini

söyledi. Tavanarasmda bir kış geçirmek deli eder beni, ded Hapis hayatından çıldıracağım. Demiryolu rayları boyunCa birkaç mil yürüdükten sonra bir trene atlarım, dedi, ilerde yüksek bir banket var, oradan daha kolay olur. Toronto'ya kadar bir gidebilse, orada saklanabileceğini, arkadaşları ve arkadaşlarının arkadaşları olduğunu söyledi. Sonra şu ya da bu şekilde Amerika'ya geçerim, orada daha güvende olurum dedi. Gazetelerde okuduğuna göre, yetkililer onun şimdiden ABD'de olduğundan şüpheleniyorlarmış. Onu artık Port Ticonderoga'da aramadıkları kesinmiş.
Ocak'm ilk haftası, artık yola çıkmanın yeterince güvenli olduğuna karar verdik. Vestiyerin arka sırasından babamın eski bir paltosunu yürüttük, bir yemek paketi hazırladık -peynirli sandviç ve elma- ve Alex'i yolculuğuna gönderdik. (Babam daha sonra o paltoyu aradı. Laura onu bir sokak

serserisine verdiğini söyledi, ki kısmen doğruydu. Bu davranış karakterine çok uygun olduğu için, babam fazla sorgulamadı,
yalnızca homurdandı.
Ayrıldığı gece Alex'i arka kapıdan çıkardık. Bize çok şey borçlu olduğunu, bunu hiçbir zaman unutmayacağını söyledi. İkimizi de kucakladı, eşit süreli kardeşçe kucaklamalardı. Bizden bir an önce ayrılmak istediği besbelliydi. Gece olmasını bir yana bırakırsak, sanki onu okula uğurluyor gibiydik, uit-tikten sonra, anneler gibi biraz ağladık. Aynı zamanda rahatlamıştık, üstümüzden bir yük kalkmıştı. Annelere de böyle olmaz mı zaten?
Ona verdiğimiz ucuz okul defterlerinden birini geride bira mıştı. Tabii, hemen açıp bir şeyler yazmış mı diye baktık-umuyorduk ki! Bir hoşçakalm notu, ebedi şükranını be ı bir yazı? Bize karşı sevecen duygular? Bunun gibi bir Ş bekliyorduk.
J85
Onun yerine bunu bulduk:
anchoryne nacrod
berel onyxor
carchineal porphyrial
diamite quartzephyr
ebonort rhint
fulgor sapphyrion
glutz tristok
hortz ulinth
iridis vorver
jocynth ıvotanite
kalkÜ xenor
lazaris yorula
malachont zycron
"Değerli taş adlan mı?" dedi Laura.
"Hayır, benzemiyor" dedim.
"Yabancı bir dil mi yoksa?"
Bilmiyordum. Bir kod dizini olduğundan şüphelenmiş-tim. Belki de Alex, gerçekten insanların düşündüğü şeydi: Bir çeşit casus yani.
"Bunu yok etmemiz lazım" dedim.

"Ben yaparım" dedi Laura. "Şöminemde yakarım." Def-te" katladı, cebine soktu.
ex Thomas'ın gidişinden bir hafta sonra, Laura odama gel-u sende kalsın" dedi. Elvvood Murray'in piknikte üçü-u birlikte çektiği fotoğraftı. Ama Laura kendi görüntüsünü ı§tı> yalnızca eli görünüyordu. Resmin kenarını bozma-1 kesmesine imkân yoktu. Kendi kesik eli hariç, bu fo-renklendirmemişti. Eliniyse çok açık sarıya boyamıştı.
"Allah aşkına Laura!" dedim. "Nerden buldun bunu?" "Birkaç baskı almıştım" dedi. "Elwood Murray'nin ya. nmda çalışırken. Negatifi de bende."
Kızayım mı, telaşlanayım mı, bilemedim. Resmi böyle kesmesi çok tuhaf bir davranıştı. Çimenin üzerinde Alex'e doğru sürünen akkor haline gelmiş bir yengece benzeyen o uçuk sarı elini görünce sırtımdan aşağı soğuk terler boşandı "Allah'ını seversen, neden yaptın bunu?"
"Çünkü senin hatırlamak istediğin bu" dedi. Öylesine cüretkâr bir açıklamaydı ki nefesim tutuldu. Başka biri yapsa, düelloya davet ediyor sanacağınız türden keskin bir bakışla dümdüz baktı yüzüme. Ama bu Laura'ydı işte: Sesinin tonunda ne küskünlük, ne kıskançlık vardı. Ona göre, yalnızca bir
gerçeği belirtiyordu.
"Zarar yok" dedi. "Bende bir tane daha var. Kendim
için."
"Onda da ben yokum, öyle mi?" "Evet" dedi. "Yoksun. Elin hariç." Bu sözler, Laura'nm Alex Thomas'a olan aşkını açığa vurduğu tek itiraf oldu. Öldüğü günden bir gün önce aramızda geçen konuşma hariç. O zaman bile aşk sözcüğünü kullanmamıştı, o başka.
Bu kesik resmi yırtıp atmalıydım ama atmadım.
Hayatımız alışageldik, monoton düzenine döndü yine. Aramızdaki sözsüz anlaşmaya göre, Laura'yla bir daha Alex T no-mas hakkında konuşmadık. Her ikimizin de söyleyemeyeceg o kadar çok şey vardı ki. Başlarda tavanarasma çıkıyordu bazen -sinmiş sigara dumanı kokusu hâlâ hissediliyordu-süre sonra gitmekten vazgeçtim, hiçbir yararı olmuyordu-Kendimizi gündelik hayatla meşgul etmeye çalışıy°r ne kadar mümkün olabilirse. Şimdi biraz daha paramız v<
287

ünkü babam yanan fabrikanın sigorta tazminatını almıştı. Yeterli değildi ama -demişti babam- biraz nefes alabiliriz.

Saltanat Salonu

Mevsim dönüyor, dünya giderek ışıktan uzaklaşıyor, yol kenarlarındaki çalıların arasında yazdan kalma kâğıt çöpleri karın habercileri gibi uçuşuyor. Hava kuruyor, kaloriferli çöl sıcağında geçireceğimiz kışa hazırlıyor bizi. Şimdiden baş parmaklarımın uçları çatlamaya başladı, yüzüm kupkuru. Cildimi aynada görebilseydim -yeterince yaklaşabilsem ya da uzaklaşabilsem- derin kırışıklıkların üzerinden yüzlerce minik çizgilerden oluşan bir ağ örüldüğünü görebilirdim.

Dün gece rüyamda bacaklarımın kıllarla kaplı olduğunu gördüm. Birazcık değil, yoğun bir kıl tabakasının, bir hayvan postu gibi, bacaklarımdan yukarı, kalçalarıma doğru çıkışını izliyordum. Kış geliyor diye düşündüm rüyamda, ben de kış uykusuna yatarım. İlk önce kürküm kalınlaşır, sonra kendime bir mağara bulur uykuya dalarım. Sanki daha önce de yapmışım gibi herşey doğal görünüyordu. Sonra, rüyada olmama rağmen hatırladım, ben hiçbir zaman kıllı bir kadın olmamıştım ve şimdi de bir kurbağa yavrusu kadar kılsızdım, en azmdan bacaklarım öyleydi. Yani bedenime bağlı görünse de °u kılh bacaklar kesinlikle benim olamazdı. Hem hissizdiler e- Başka bir şeyin ya da başka birinin bacaklarıydı bunlar.

ütün yapmam gereken ellerimi bacaklarımdan aşağıya doğratmak ve kim ya da ne olduğunu öğrenmekti.

ou durumun dehşetiyle uyandım, ya da öyle sanıyorum. yamda Richard geri dönmüştü. Yatakta yanımda, nefes

tynı duyabiliyordum. Ama kimse yoktu.

O zaman gerçekten uyandım. Bacaklarım uyuşmuştu-Çarpık yatıyormuşum. El yordamıyla gece lambasını yaktım saatime baktım. Sabahın ikisiydi. Kalbim acı verecek kadar hızla çarpıyordu, koşmuşum gibi. Eskilerin dediği doğru, diye düşündüm, kâbustan ölebilirsiniz.

Aceleyle yazıyorum bunları, elyazım yengeç gibi yan yan gidiyor kâğıdın üstünde. Artık ağır bir yarış bu, kendimle kalbim arasında ama oraya önce kendim varmaya kararlıyım. Orası neresi? Son ya da The End. O ya da bu. Her ikisi de bii çeşit varış noktası, bir hedef.

1935'in Ocak ve Şubat ayları. Kara kış. Kar yağıyor, nefesler donuyor, kalorifer kazanları yanıyor, dumanlar yükseliyor, radyatörler tıkırdıyor. Bazı

otomobiller yoldan çıkıp hendeğe düşmüş, sürücüleri çaresizlik içinde yardım beklerken motorlarını çalışır durumda bırakmış, ekzost zehirlenmesinden ölmüşler. Evsiz yurtsuzlar park banklarında, terkedilmiş depolarda ölü bulunuyor, vitrin mankenleri gibi sertleşmiş bedenleriyle sanki yoksulluğun reklamı için poz vermişler. Toprak çelik gibi sertleştiği için mezarları kazılamayan cesetler, tedirgin cenaze kaldırıcılarının depolarında bekletiliyor. Sıçanların keyfi yerinde. İş bulamayan ve ev kiralarını ödeyemeyen anneler ve çocukları bavulları ve denkleriyle sokakta, karın altında dertop olmuşlar. Louveteau Nehri'nin donmuş gölünde çocuklar buz pateni kayıyor, ikisi suya düşüyor, bin boğuluyor. Borular donuyor ve patlıyor.

Laura'yla ben giderek daha az beraber oluyorduk. LaU nadiren ortalıkta görünüyordu: Union Kilisesi'nin yardım g cünde çalışıyordu, yani bize öyle demişti. Reenie önürnuz aydan itibaren haftada yalnızca üç gün bizde çalışacağın ledi. Ayaklarının rahatsızlandığından şikâyet ediyordu 1 "' aştırmaya gücümüzün yetmeY

onu

artık

289 .-----_----------

-ü:.-.; rti7if>mplr irin snvlîivnrrlıı bunu Rilivntrlıım rlıı

gerç

rçeğini gizlemek için söylüyordu bunu. Biliyordum duru-suratmızın ortasındaki burun kadar aşikârdı. Bir tren enkazından çıkmış gibi görünen babamın burnu kadar belliydi f,u Yukardaki kulesinde gittikçe daha çok zaman geçiriyordu. Düğme fabrikası boşalmıştı, içerisi yangından kömürleşmiş, parçalanmıştı. Onaracak para yoktu: Sigorta şirketi kundaklamanın şüpheli koşullarını ileri sürerek yan çiziyordu. Durumun sanıldığı gibi olmadığı fısıldanıyordu kulaktan kulağa. Hatta bazıları yangını babamın çıkardığını ima ediyordu, iftira dolu bir iddiaydı bu. Diğer iki fabrika da hâlâ kapalıydı. Babam bunları yeniden açmanın bir yolunu bulmak için beynini patlatıyordu, iş için Toronto'ya daha fazla gider olmuştu. Kimi kez beni de alıyordu yanma. O zamanın en iyi oteli sayılan Royal York Hotel'de kalıyorduk. Zevk düşkünü şirket başkanlarının,

doktorların, avukatların metresleriyle haftalık âlemlerini yaşadıkları oteldi bu ama o zamanlar bilmiyordum.
Bu pahalı seyahatlerin parasını kim ödüyordu? Tahminim Richard'dı. Ne zaman gitsek, o da oradaydı. Babam onunla iş yapıyordu, yani elinde kalan son işi ve dar kapsamlı bir alanda. Fabrikaların satışıyla ilgili ve karmaşık bir işti bu. Babam daha önce de satmaya çalışmıştı fabrikaları ama oöyle bir zamanda kimse almıyordu, yani onun koyduğu şartlarla. Küçük hisseler satmak istiyordu, çünkü denetimi elinde tutmak istiyordu. Sermaye artırımı sağlamaktı amacı. Fabri-awmvn yeniden çalışmaya başlamasını, böylece adamlarının *rar iş sahibi olmasını istiyordu. İşçilerine hâlâ "adamla-1 diyordu, sanki hâlâ ordudaymış, onların komutanıymış "• Kendi zararını kurtarıp onları terk etmeyi kendine yedi-'yordu, çünkü herkesin bildiği ya da bir zamanlar bildiği *! kaptan gemisiyle birlikte gömülürdü denize. Şimdiki aiuarm böyle bir derdi yok. Parayı ceplerine koydukları 1 k filikaya atlayıp soluğu Florida'da alıyorlar.
Babam beni "not tutmam" için yanında götürdüğünü söylüyordu. Ama not filan tutmuyordum. Gidiyordum, çün. kü yanında birinin olmasını -ona moral destek sağlamasını-istiyordu. İhtiyacı da vardı gerçekten. Bir sopa kadar zayıfla. mıştı ve elleri sürekli titriyordu. Adını yazmakta bile zorlanıyordu.
Laura bu seyahatlere gelmiyordu. Onun varlığına gerek
yoktu. Üç günlük ekmek tayınlarını ve sade suya çorbaları dağıtmak için şehirde kalıyordu. Kendi yemeklerini de asgariye indirmişti, sanki yemeye içmeye hakkı yokmuş gibi hissediyordu.
"İsa Peygamberimiz yerdi" diyordu Reenie. "Ne bulursa
yerdi. Ağzına giren lokmadan cimrilik etmezdi." "Evet ama ben İsa değilim."
"Tanrı'ya şükür, hiç değilse bunu biliyor" diye homur-danmıştı Reenie, bana dönüp.
Laura'nın yarısından çoğunu tabağında bıraktığı yemekleri tencereye geri boşaltırdı, çünkü israf etmek ayıp ve günahtı. Yıllar boyunca hiçbir şeyi israf etmemek, çöpe atmamak Reenie için bir gurur vesilesiydi.
Babamın artık özel şoförü yoktu. Kendi de araba kullanmaya cesaret edemez olmuştu. O ve ben Toronto'ya trenle gidiyor, Union İstasyonu'nda inip caddenin karşısındaki otele yürüyorduk. Öğleden sonraları, babam iş

görüşmelerini yaparken, ben kendi kendime oyalanmak zorundaydım. Ama genellikle odamda oturmayı tercih ediyordum, çünkü bu büyük şehirden korkuyordum ve beni olduğumdan çok daha genç gösteren silik ve demode giysilerimden utanıyordum. Ladies Hotm Journal, Collîer's ve Mayfair gibi dergileri okuyordum, tjene likle romantik kısa öyküleri okurdum. Yemek ve kroşe org1* tarifleri dikkatimi çekmezdi ama güzellik öğütleriyle ilguen

291

A\m- Reklam ilanlarını da okurdum. İki yönlü esneklik sağla-van Lo^ex marka korseyle daha iyi briç oynayabilirdim. Bir baca gibi sigara tüttürsem bile, kimin umurundaydı, Spuds kullandığım sürece ağzımın tadı tertemiz kalırdı. Larvex diye bir sey, güve sorunuma son verecekti. Körfezler Gölü'nün şahane kıyısındaki Bigwin Inn otelinde her anımı mutlu bir coşkuyla yaşarken, plajda müzik eşliğinde zayıflama egzersizleri yapabilirdim.

Gün boyu süren iş görüşmelerinden sonra, üçümüz -ba-bam, Richard ve ben- bir restoranda akşam yemeği yerdik. Bu ortamlarda ben hiç konuşmazdım, söyleyecek bir şeyim olmazdı ki. Konuşulan konular, ekonomi ve politika, Ekonomik Kriz, Avrupa'daki durum, Dünya Komünizmi'nin endişe verici yükselişi gibi konulardı. Finansal açıdan bakarsak, Hitler kuşkusuz Almanya'ya çekidüzen verdi, diyordu Richard. Gayri ciddi ve sefahat düşkünü olduğunu düşündüğü Mussolini'yiy-se tasvip etmiyordu. Richard'a, İtalyanlar'ın geliştirmekte olduğu yeni tür bir kumaşın üretimi için teklifte bulunulmuştu -bu çok gizli tutuluyordu- ısıtılmış süt proteininden yapılan bir kumaş olacaktı. Ama eğer bu materyel ıslanırsa, demişti Richard, çok kötü kokuyor, Kuzey Amerikalı hanımefendiler bunu asla kabul etmez. Bu yüzden, ıslandığı zaman buruşsa bi-'e> rayon kumaşla çalışmaya karar vermiş ama yeniliklere her zaman acıkmış ve umut verici bir şey gördüğü zaman hemen üstüne atlarmış. Eninde sonunda yeni bir şey çıkacak, diyor-u, ipeği ve bir ölçüde pamuklu kumaşı da piyasadan silecek r suni kumaş icad edilecek. Kadınların istediği şey ütü getirmeyen bir malzeme, asacaksınız, hiç buruşmadan kuru-alc- Bir de, hem dayanıklı hem de bacakları güzel gösteren Çoraplar. "Öyle değil mi?" diye bana soruyordu, gülüm--rek. Kadınları ilgilendiren konularda bana başvurmayı 'det binmişti.

Başımı salladım. Her zaman başımı sallıyordum. Konuşmaları hiçbir zaman yakından dinlemiyordum, çünkü bu sohbetler beni sıkmakla kalmıyor, aynı zamanda acı veriyordu. Babamın paylaşmadığı düşüncelere katılıyormuş gibi yaptığını görmek beni üzüyordu.
Sizi evimde yemeğe çağırmak isterdim, demişti Richard, ama bekâr bir adam olarak sizi layıkıyla ağırlayamayacağım-dan korkarım. Sevimsiz bir dairede yaşıyorum, bir keşiş gibi âdeta. "İnsanın eşi yoksa, hayatın tadı mı olur?" demişti gülümseyerek. Bir özdeyiş söyler gibi söylemişti bunu. Bana öyle geldi.
Richard evlenme teklifini Royal York Oteli'nin Saltanat Sa-lonu'nda yaptı. Babamla birlikte beni öğle yemeğine davet etmişti ama son anda, otel koridorunda asansöre doğru yürürken, babam yemeğe katılamayacağını söyledi. Sen git, dedi
bana.
Tabii ki ikisinin arasında önceden planlanmıştı bu. "Richard sana bir şey soracak" dedi babam, özür diler gibi bir
tonla.
"Ah?" dedim. Herhalde giysi ütüleme filan gibi bir konuda, diye geçirdim içimden ama fazla umurumda değildi. Bana göre Richard olgun yaşta bir adamdı. O otuz beşinde, ben on sekizimdeydim. Yolun yarısına dayanmış bir adam olarak ilginç gelmiyordu bana.
"Sanırım sana evlenme teklif edecek" dedi babam.
Bu arada lobiye gelmiştik. "Ah" dedim. Epeydir belli olan bir şeyi aniden anlamıştım. Gülmek istedim, sanki bir şakaymış gibi. Birden midem yok olmuştu sanki. Ama sesim sakin çıktı. "Ne yapmam gerekiyor?"
"Ben onayımı verdim" dedi babam. "Artık sana kalmış." Sonra başını salladı. "Durum bir ölçüde buna bağlı."
293
"Bir ölçüde mi?"
"Sizin geleceğinizi düşünmek zorundayım. Bana bir şey olursa, yani. Özellikle Laura'nın geleceğini." Demek istiyordu ki, eğer Richard'la evlenmezsem, hiç paramız olmayacaktı. Aynı zamanda demek istiyordu ki, ikimiz -ben ve özellikle Laura- kendi kendimizi geçindirmekten acizdik. "Fabrikaları da düşünmek zorundayım" dedi. "İşleri düşünmek zorundayım. Hâlâ kurtarabiliriz ama bankalar peşimde. Elim kolum bağlı.

Daha fazla beklemeyecekler." Bastonuna yaslanmıştı, yere bakıyordu, ne kadar utanç içinde olduğunu gördüm. Ne kadar ezilmiş olduğunu. "Her şeyin boşa çıkmasını istemiyorum. Büyükbaban ve sonra.... elli, altmış yılın alınteri sonunda bir hiç mi olmalı."
"Ah. Anlıyorum" dedim. Köşeye sıkışmıştım. Teklif edecek başka bir öneri bulamıyordum.
"Avilion'u da alacaklar elimizden. Satacaklar" dedi babam.
"Satabilirler mi?"
"Tümüyle ipotekli."
"Ah."
"Biraz azim gerekiyor. Biraz cesaret. Dişimizi sıkıp katlanmamız gerek."
Bir şey söylemedim.
"Ama, tabii" dedi babam, "karar sana kalmış."
Yine bir şey demedim.
"Tamamen karşı olduğun bir şey yapmanı istemem" dedi, biraz kaşlarını çatarak, sağlam gözüyle, benim arkamda sanki birden çok önemli bir şey belirmiş, ona bakıyormuş gibi yaptı. Arkamda yalnızca duvar vardı.
Sesimi çıkartmadım.
"İyi. Oldu o zaman" dedi, rahatlamış görünüyordu. "Aklı selim sahibi bir adam, Griffen. Sağlam biri olduğuna inanıyorum, özünde."
"Sanırım" dedim. "Eminim çok sağlam biri."
"Emin ellerde olacaksınız. Laura da, tabii."
"Tabii" dedim belli belirsiz. "Laura da."
"Dik tut başını öyleyse."
Onu suçluyor muyum? Hayır. Artık değil. O zamanın şartlarına göre doğru olanı yapıyordu, sorumluluk duygusuyla davranıyordu. Bildiğinin en iyisini yapıyordu.
Richard sanki işareti almış gibi çıktı ortaya. İki adam el sıkıştılar. Benim elim de kısaca sıkıldı. Sonra dirseğim. O günlerde erkekler kadınları böyle yönlendirirlerdi -dirsekten tutarak-böylece dirseğimden tutulup Saltanat Salonu'na götürüldüm. Richard, aslında daha aydınlık, daha neşeli havalı Venedik Cafe'ye gidelim isterdim ama maalesef tamamen doluymuş,
dedi.
Şimdi hatırlayınca tuhaf geliyor ama Royal York Hotel o zamanlar Toronto'nun en yüksek binası, Saltanat Salonu da en büyük restoranıydı.

Richard büyük şeylerden hoşlanırdı. Salonda sıra sıra büyük, kare sütunlar vardı, mozaik süslü tavandan sarkan, uçları püsküllü avizeler soğuk bir zenginlik etkisi yaratıyordu. Salonun kütlesel, hantal, sanki kayış gibi damarlı bir havası vardı. Somaki diyeceğim geliyor ama herhalde mermerli değildi.

Öğle saatleriydi, normalde olduğundan daha aydınlık, değişken havalı kış günlerinden biri. Kahverengi ağır kadife perdelerin arasından, güneş bembeyaz ışınlarını mızrap gibi gönderiyordu. Otel restoranlarına özgü haşlanmış sebze ve ılık balık kokusunun altından sıcak metal ve ısınmış kumaş kokusu geliyordu. Richard'm ayırttığı masa, göz kamaştırıcı günışığmdan uzakta, loş bir köşedeydi. Dar bir vazonun içinde bir adet kırmızı goncagül duruyordu. Onun üstünden Richard'a baktım, durumu nasıl idare edecek diye merak ediyor-

dum. Ellerimi ellerine alıp sıkacak mı, bocalayacak mı, kekeleyecek mi? Hiç sanmıyordum.

Ondan aşırı derecede hoşlanmıyor değildim, yalnızca hoşlanmıyordum. Hakkında fazla bir fikrim yoktu, çünkü onu pek düşünmemiştim o zamana dek. Yalnızca -zaman zaman-giysilerinin şıklığı dikkatimi çekerdi. Bazen azametli tavırlar takınıyordu ama hiç değilse çirkin değildi, hiç değildi. Evlenmek için gayet uygun bir adamdı. Biraz başım dönüyordu. Ne yapacağımı hâlâ bilmiyordum.

Garson geldi. Richard siparişleri verdi. Sonra saatine baktı. Sonra konuşmaya başladı. Söylediklerinin pek azını işittim. Richard gülümsedi. Küçük, siyah kadife kapaklı bir kutu çıkardı, açtı. İçinde parlak bir ışık parçası vardı.

O geceyi otel odasının kocaman yatağında titremekten büzüşerek geçirdim. Ayaklarım buz kesmişti, dizlerim karnımda, başım yastıkta yana dönük yatıyordum. Önümde kolalı beyaz yatak çarşafı bir kutup çölü gibi sonsuza dek uzanıyordu. Bu çölü geçip tekrar yolumu bulamayacağımı, sıcaklığa tekrar kavuşamayacağımı biliyordum. Yönümü kaybettiğimi, kaybolduğumu biliyordum. Yıllar sonra bir gün, cesur dağcılar bedenimi burada keşfedeceklerdi. Yoldan çıkmış, bir kolum otları yakalamak ister

gibi uzanmış, yüz hatlarım seçilmez olmuş, parmaklarım kurtlar tarafından kemirilmiş olarak bulacaklardı beni.
Hissettiğim duygu dehşetti ama Richard'dan korkmak değildi bu. Royal York Hotel'in ışıklı kubbesi sanki uçmuş, gökyüzünün kapkara, pullu boşluğunda habis bir varlık beni seyrediyormuş gibiydi. Tanrı'ydı bu, fener gibi parlayan boş ve alaycı gözleriyle bana bakıyordu. Beni gözlüyordu, başıma gelen belayı seyrediyordu. Ona inanmayı başaramayışıma bakıyordu. Odamın zemini yok olmuştu. Havada asılı kalmış-
zvo_____.----------¦----------
tim, kurşun gibi düşmek üzereydim. Düşüşüm sonsuz olacaktı... Sonsuza dek aşağı...
Ama böyle kasvetli duygular, eğer gençseniz, sabahla birlikte giren gün ışığına karşı fazla direnemezler.
Arcadia Avlusu
Pencerenin önünde, kararan avluda kar birikmiş. Camda kar tanelerinin pıtır pıtır sesi. Henüz aylardan Kasım olduğu için bu kar eriyecek ama olsun, bir ön tat veriyor. Karı neden bu kadar heyecan verici bulduğumu bilmiyorum. Arkasından ne geleceği belli: Sulu çamur, karanlık, grip, siyah buz, rüzgâr, çizmelerde tuz lekeleri. Yine de hoş bir beklenti duygusu yaratıyor. Mücadeleye hazırlanıyorsunuz. Kış, dışarı çıkıp yüzleşe-ceğiniz, sonra evinize kapanıp onu dışarda bırakabileceğiniz bir mevsim. Şimdi evimde bir şömine olmasını isterdim.
Richard'la yaşadığımız evin şöminesi vardı. Hatta dört şöminesi vardı. Biri yatak odamızdaydı, hatırladığıma göre. Alevleri tenimi yalardı.
Kazağımın kollarını indiriyorum, kol ağızlarını ellerimin üstüne çekiyorum. Eskiden, soğuk havada çalışmak için giyilen -manavların filan giydiği- türden parmaksız eldivenler gibi oldu. Sonbahar ılıman geçiyor şimdilik ama dikkatsizlik etmemeliyim. Kalorifer kazanını bakımdan geçirtmeli, pazen sabahlığımı çıkartmalı, biraz konserve barbunya, mum ve kibrit istiflemelıyim. Geçen kışki gibi bir kar fırtınası olursa, hayat felce uğrar, o zaman elektriksiz ve susuz, çalışmayan bir tuvaletle kalırsınız, içme suyu niyetine kar eriterek.
Bahçede kurumuş yapraklardan, kavruk bitki saplarından ve birkaç dirençli krizantemden başka hiçbir şey kalma-

di. Güneş irtifa kaybediyor, karanlık erken basıyor. İçerde, mutfak masasında yazıyorum artık. Nehir suyunun sesini özlüyorum. Bazen rüzgâr oluyor, yapraksız dalların arasından eserken akarsuyun sesine benziyor ama daha az güvenilir.

Richard'la nişanımızdan bir hafta sonra, kızkardeşi Winifred Griffen Prior'la öğle yemeği yemeye gönderildim. Davet Wi-nifred'den gelmişti ama bunu aslında Richard'ın ayarladığını hissetmiştim. Yanılıyor olabilirim, çünkü pek çok konuda ipleri oynatan Winifred'di, o sefer de Richard'ın iplerini Winifred çekmiş olabilirdi. Büyük olasılıkla ikisi birden çekiyordu.

Yemek, Arcadia Avlusu diye bir yerde yenecekti. Burası hanımefendilerin öğle yemekleri için buluştukları, Queen Caddesi'ndeki Simpsons mağazasının tepesindeki restorandı. Bizans mimarisi tarzında (kemerli sütunları ve büyük saksılarda palmiye ağaçları olan anlamına geliyordu bu) yüksek tavanlı, leylak ve gümüş renklerinde dekore edilmiş, ışıklandırması ve oturma birimleri modern çizgilerle tasarlanmış, kocaman bir mekândı. Geniş alana, kenarları dövme demirden parmaklıklar döşeli bir üst balkon çıkılmıştı. Bu bölüm yalnızca erkeklere, işadamlarına mahsustu. Orada oturup aşağıda cıvıldayan, tüylü şapkalı kadınları seyretsinler diye.

En güzel gündüz kıyafetimi giydim, böyle bir ortama uyabilecek, sahip olduğum tek giysiyi, plili lacivert etek, boynu fiyonklu beyaz bluz ve lacivert denizci şapkasını. Bu kılık beni bir okul çocuğu ya da Salvation Army gönüllüsü gibi gösteriyordu. Ayakkabılarımın sözünü bile etmeyeceğim, onları düşünmek şu anda bile canımı sıkıyor. Pırıltılı nişan yüzüğümü pamuklu eldivenlerimin içinde, avucumda tutuyordum, çünkü bu kılıktayken onu parmağıma taksam, ya sahte mücevhermiş ya da çalmışım gibi duracaktı.

Şef garson yanlış yere gelmişim ya da yanlış kapıdan gir-
misim gibi baktı bana. İş istemeye mi gelmiştim? Hanımefendilerin öğle yemeğine katılamayacak kadar mütevazı ve fazlasıyla genç görünüyordum. Ama Winifred'in adını verince her şey yoluna girdi, çünkü Winifred hergün kesinlikle Arcadia Avlusu'nda yaşıyordu. (Kesinlikle yaşıyordu deyimi ona aittir.) Neyse ki, tek başıma oturup, güzel giyimli hanımefendiler bana bakar ve buraya nasıl düştüğümü merak ederken bir bardak buzlu su içmek

zorunda kalmadım, çünkü Winifred benden önce gelmiş ve soluk renkli masalardan birine oturmuştu bile. Hatırladığımdan daha uzun boylu görünüyordu. Daha ince ya da zarif demek gerek belki, bu zerafetinin bir kısmını korsesine borçlu olsa bile. Yeşil bir takım elbise giymişti, pastel bir yeşil değil, cart bir yeşil. (Yirmi yıl sonra, klorofil çikletler moda olduğunda, tıpkı o renkti işte!) Timsah derisi ayakkabıları da aynı renkti. Parlak, kaygan, ıslak görünüşlü nilüfer çiçeği renginde. Hayatımda hiç bu kadar seçkin ve olağanüstü ayakkabılar görmediğimi düşünmüştüm. Şapkası da aynı tondu. Yeşil kumaştan bir hale, zehirli bir yılan gibi başına çöreklenmiş.

Tam o sırada, bana asla yapmamam, çok bayağı olduğu için yapmaman gerektiği öğretilmiş olan bir şey yapıyordu Winifred: Küçük makyaj aynasında, herkesin ortasında, yüzüne bakıyordu. Daha da kötüsü, burnunu pudralıyordu. Durak -sadım, onun bu basit davranışını gördüğümü fark etmemesini dileyerek kafamı çevirmek üzereyken, pudrasının kapağını pat diye kapayıp, yeşil timsah derisi çantasının içine attı, sanki hiçbir şey olmamış gibi. Sonra boynunu uzatıp, pudralı yüzünü yavaşça çevirdi ve beyaz bir ışıltıyla etrafına bakındı. O sırada beni gördü, gülümsedi ve gevşek bir biçimde elini uzattı. Kolunda, anında imrendiğim, gümüş bir bilezik vardı.

Ben oturduktan sonra, "Bana Freddie de" dedi. "Bütün arkadaşlarım öyle çağırır beni ve ben ikimizin harika arkadaş

299

olmasını istiyorum." O zamanlar, Winifred gibi kadınlar kendilerini daha genç gösteren kısaltılmış isimler kullanırlardı: Billie, Bobbie, Willie, Charlie gibi. Benim böyle bir takma adım yoktu, dolayısıyla onunkine karşılık bir ad sunamadım.

"Ah, nişan yüzüğün mü?" dedi. "Ne güzel, değil mi? Seçmesi için Richard'a yardım ettim. Alışverişi birlikte yapmamızdan hoşlanır. Erkeklerin migreni tutar, değil mi, alışveriş yaparken? Richard zümrüt mü alsak diyordu ama pırlanta gibisi yoktur, öyle değil mi?"

Bunları söylerken, beni ilgi ve soğuk bir zevkle izliyordu, bakalım bunu nasıl karşılayacak diye, nişan yüzüğümün alınmasının sıradan bir alışveriş gibi yapılmasını yani. Kapaklarına yeşil far sürülmüş gözleri zeki ve tuhaf biçimde büyüktüler. Yumuşak bir yay şeklinde cımbızla yolunmuş

kaşlarının üzerine kalemle çizgi çekilmişti. Bu haliyle, o devrin film yıldızlarının modalaştırdığı, canı sıkılıyormuş ama aynı zamanda hayret dolu bir şaşkınlık içindeymiş gibi bir ifade taşıyordu bakışları, gerçi Winifred'in asla şaşkınlığa düştüğünü söyleyemem, o başka. Ruju, koyu pembe turuncuydu, öğleden sonralarımı okuyarak geçirdiğim dergilerden bildiğime göre, kari' des pembesi deniyordu bu tona. Ağzı da, "aynı kaşları gibi, sinema yıldızı havasındaydı, üst dudağı Eros'un yayı gibi ortadan ayrılıp boyanmıştı. Sesi, "viskici sesi" dedikleri türden, kısık, derinden, sanki kedi dili gibi pürüzlü bir tonla çıkıyordu. Deriden yapılmış kadife kumaş gibiydi âdeta.

(Winifred'in bir iskambil oyuncusu, yani kumarbaz olduğunu sonradan keşfettim. Poker değil, briç oynuyordu. Aslında pokerde daha başarılı olurdu, blöf yapmadaki ustalığını düşünürseniz, ama o daha riskliydi, fazlasıyla kumardı; Winif-red hâkim olacağı miktarlarda teklif yapmaktan hoşlanırdı. Golf da oynuyordu ama daha çok sosyal ilişki kurmak için. Usta bir golfçü sayılmazdı. Tenisi çok yorucu buluyordu, şırıl-

sıklam terlemişken yakalanmak istemezdi. "Yelken" de yapıyordu, yani bir teknede yastıkların üstünde, başında şapka, elinde içki, takılıyordu.)

Winifred, ne yemek istediğimi sordu. Ne olursa, dedim. Bana "tatlım" diye hitap etti ve Waldorf salatasının harika olduğunu söyledi. "İyi, o olsun" dedim.

Ona nasıl Freddie diyeceğimi bilemiyordum: Fazlasıyla içli dışlı, hatta laubalilik olurdu. Olgun yaşta bir insandı, otuz, en azından yirmi dokuz yaşında vardı. Richard'dan altı yedi yaş küçüktü ama kafa dengi iki arkadaş gibiydiler. "Ric-hard'la müthiş anlaşırız" dedi bir sır verir gibi. Bunu ilk kez söylüyordu ama sonuncu olmayacaktı. Bu bir tehditti aslında, aynı rahat ve sırdaş pozuyla söylediği pek çok şey gibi. Yalnızca benden daha önce gelen hak ve iddiaları olduğunu ve aralarında benim anlayamayacağım bir bağlılık bulunduğunu söylemekle kalmıyor, aynı zamanda eğer Richard'la aramda bir terslik olursa, karşımda ikisini birden bulacağımı anlatmak istiyordu.

Richard'ın sosyal işlerini ben ayarlarım dedi -davetleri, kokteyl partileri, yemekleri, vesaire- çünkü o bekâr bir adamdı ve (bundan böyle sürekli tekrarlayacağı gibi) "İşin bu yönünü biz kadınlar çekip çevirir"dik. Sonra, Richard'ın nihayet evlenmeye karar verdiğine, üstelik benim gibi cici bir kızı

seçtiğine çok sevindiğini söyledi. Ağabeyinin daha önce de birkaç evlilik girişimi yaptığını, bazı ilişkilere takıldığını belirtti. (Winifred, Richard'ın kadınlarla ilişkilerinden böyle söz ederdi 'takılmalar- tel kafese, örümcek ağına ya da tuzağa takılır gibi ya da yanlışlıkla üstüne bastığınız bir çiklet parçasının ayakkabınıza yapışması gibi.)
Allah'tan Richard bu takıntılardan kurtulmasını bilmişti, her ne kadar kadınlar peşini bırakmasa da. Peşinde bir kadın sürüsü var, dedi Winifred, viskili sesini alçaltarak, ve gö'

3CH

zümün önüne Richard'ın giysileri yırtılmış, dikkatle taradığı saçları dağılmış görüntüsü geldi, çığlıklar atarak peşinden koşan kadınlardan panik içinde kaçarken. Ama bu görüntüye kendimi inandıramadım. Richard'ı koşarken, acele ederken, hatta korkarken bile gözümün önüne getiremedim. Onun herhangi bir tehlike içinde olabileceğini düşünemiyordum.
Başımı salladım ve gülümsedim, kendimin bu tabloda nereye konduğundan emin değildim. Ben de o yapışkan takıntılardan biri miydim? Belki. Görünüşe göre, Richard'ın çok değerli bir insan olduğunu bilmem ve ona layık olmak istiyorsam davranışlarıma dikkat etmem gerektiği söyleniyordu bana. "Ama eminim üstesinden geleceksin" dedi Winifred zoraki bir gülümsemeyle. "O kadar gençsin ki." Her şey bir yana, sırf gençliğim yüzünden işlerin üstesinden gelmekte zorlanacaktım, Winifred'in hesabı buydu. Yönetimi elden bırakmaya hiç niyeti yoktu.
Waldorf salatalarımız geldi. Winifred benim çatal bıçak tutuşumu seyretti. Hiç değilse elleriyle yemiyor, diyordu yüzündeki ifade ve hafiften içini çekti. Yuğrulması zor bir parçaydım onun için, şimdi daha iyi anlıyorum. Ben asık suratlı ve çetin bir cevizdim kuşkusuz. Hoş sohbet değildim, cahil ve köylüydüm. Belki de o iç çekiş bir beklentinin göstergesiydi, zorlu bir iş bekliyordu kendisini, ben bir topak yuğrulmamış çamurdum ve Winifred'in artık kollarını sıvayıp bana biçim vermeye başlaması gerekti.
Şimdi tam sırasıydı. Hemen işe girişti. Yöntemi ima yoluyla tavsiyelerde bulunmaktı. (Bir yöntemi daha vardı, aba altından sopa göstermek ama o yemek sırasında bunu henüz öğrenmemiştim.) Babaannemi tanıdığını söyledi, daha doğrusu gıyaben tanırmış. Montrealli Monfort ailesinin

kadınları şık zevkleriyle ünlüydüler, dedi ama tabii Adelia Montfort ben doğmadan ölmüştü. Yani, her ne kadar kaliteli bir soydan geliyorsan da, her şeye sıfırdan başlamamız gerekiyor, demek istemişti.

Kıyafet işin kolay tarafı, diye ima etti. Giysiler nasıl olsa satın alınıyor, önemli olan onları üstünde iyi taşımak. "İkinci bir deri gibi, şekerim." Saçlarım berbat durumdaydı, uzun, dalgasız, dümdüz arkaya taranmış, firketeyle tutturulmuş. Kesilip, perma yaptırılması şarttı. Tırnaklarımın da bakıma ihtiyacı vardı. Koyu bir renk değil, yanlış anlama. Koyu renkler için fazla gençsin, dedi Winifred. "Gayet cazibeli olabilirsin. Kesinlikle. Biraz uğraşırsak."

Tevazu ve kızgınlıkla dinledim. Cazibeli olmadığımı biliyordum. Ne bende ne Laura'da vardı o tür bir cazibe. Bunun için fazla içe kapanık ya da fazla dobraydık. Cazibeli olmayı hiç öğrenmemiştik, çünkü Reenie bizi şımartmıştı. Bizim kim olduğumuz yeterliydi ona göre. Kimseye kendimizi beğendirmek, dil dökmek, göz süzmek zorunda değildik. Sanırım babam bazı çevrelerde çekiciliğini kullanmayı bilirdi ama kızlarına bunu aşılamamıştı. Daha ziyade oğlan çocuk gibi olmamızı istemişti ve biz de şimdi öyle olmuştuk. Erkek çocuklarına cazibeli olmayı öğretmezler. Cazibeli erkeklerin güvenilmez olduğu düşünülür.

Winifred hafif alaycı bir gülümsemeyle yememi seyrediyordu. Şimdiden beni başkalarına anlatırken kullanacağı sıfatları düşünüyor, dostlarına, Billie'lere, Bobby'lere, Char-lie'lere anlatacak komik anektodlar hazırlıyordu kafasında. Hayır derneğinin yardım sandığından giyinmiş gibiydi. Kıtlıktan çıkmışçasına yiyordu. Ayakkabılarını görseydiniz'.

"Eh artık" dedi salatasını didiklerken -Winifred yemeklerini asla bitirmezdi- "başbaşa verip kararlaştırmanın zamanı geldi."

Neyi kasdettiğini anlamamıştım. Yine hafiften iç geçir-di. "Düğünü planlamanın zamanı" dedi. "Fazla zamanımız

yok. St. Simon Kilisesi'ni düşündüm, resepsiyon için de Ro-yal York'un balo salonunu, ortadakini."

Basit bir biçimde, bir paket gibi, Richard'a teslim edileceğimi düşünmüş olmalıyım ama hayır, tören yapılması gerekiyormuş, hatta birçok törenler. Kokteyl partiler, çaylar, hediye verme resepsiyonları, gazeteler için resim çektirmeler, vb. Kendi annemin düğünü gibi olacaktı, Reenie'nin hikâyelerinden dinlediğim, biraz zoraki ve bazı parçalan eksik olsa da. Genç adamın diz çöküp ayakkaplarımı bağladığı romantik prelüd neredeydi? Bir sıkıntı ve korku duygusu dizlerimden tırmanıp yüzüme ulaştı. Winifred bunu gördü ama bana güven vermek için hiçbir şey yapmadı. Kendimi güven içinde hissetmemi istemiyordu.
"Merak etme, şekerim" dedi, pek az umut vaadeden bir ses tonuyla. Hafif hafif koluma vurdu. "Ben senin elinden tutacağım." Bütün irademi, kendi davranışlarıma egemen olma gücümden geriye ne kalmışsa onu da kaybettiğimi hissettim. (Düşünüyorum da şimdi! Genelev patroniçesi gibiydi Wınif-red, gerçekten. Tam bir pezevenkti.)
"Tanrı'm, saat kaç olmuş!" dedi. Gümüş ve akışkan bir kol saati vardı, akmış metalden bir kurdele parçası gibi, rakam yerine küçük noktalarla süslüydü. "Benim fırlamam lazım. Sana çay getirirler, istersen bir tatlı da alabilirsin. Genç kızlar tatlıya düşkün olur, öyle değil mi?" Güldü, ayağa kalktı ve karides renkli bir öpücük kondurdu, yanağıma değil, alnıma. Bu hareketiyle beni yerime oturtuyordu, yani küçük bir çocuk yerine.
Arcadia Avlusu'nun dalgalı pastel dekoru içinde kayar gibi gidişini seyrettim, küçük baş hareketleri ve ince ayarlı minik el hareketleri yaparak. Yürüdükçe önündeki havayı uzun çimen sapları gibi ortadan ayırıyordu. Sanki bacakları kalçasına değil, doğrudan beline bağlıydı, yürüyüşünde en
304

ufak bir sarsılma yoktu. Kendi bedenimin parçalarıysa sanki giysilerimin askılarından ve çoraplarımdan dışarı pırtlamış gibiydi. Winifred gibi yürümek isterdim, o kadar yumuşak, etsiz ve kendinden emindi ki!
Avilion'dan değil, Winifred'in Rosedale'deki yarı ahşap Tu-dor taklidi çiftlik evinden gelin gittim. Böylesinin daha uygun olacağı düşünülmüştü, çünkü konukların çoğu Toron-to'dan gelecekti. Bu düzenleme aynı zamanda babam için de daha az utanç verici olacaktı, çünkü Winifred'in istediği gibi bir düğün yapma imkânına artık sahip değildi.

Babamın gelinlik alacak parası bile yoktu: O işi de Wi-nifred halletti. Bavuluma -yepyeni valizler alınmıştı- tenis oynamadığım halde bir tenis etekliği, yüzme bilmediğim halde bir mayo, dans etmediğim halde birkaç dans elbisesi konmuştu. Bu becerileri nerede edinebilirdim ki? Avilion'da değil tabii ki, yüzmeyi bile öğrenememiştim, çünkü Reenie suya girmemize izin vermezdi. Ama Winifred bu kıyafetleri bulundurmamı istiyordu. Ne olursa olsun, havalı görünmem ve eksikliklerimi belli etmemem gerekiyordu. "Başım ağrıyor dersin" diye öğretmişti. "Bu her zaman geçerli bir mazerettir."

Bana başka şeyler de öğretti. "Sıkıldığını göstermenin zararı yok" demişti. "Ama asla korkunu belli etme. Köpek balıkları gibi kokusunu alır, ölümcül darbeyi indirirler. Masanın kenarına bakabilirsin -göz kapakların inmiş olur- ama asla yere bakma, boynunu zayıf gösterir. Çok dik durma, asker değilsin. Asla alttan alma. Biri sana hakaret ederse, ıPardonV dersin, sanki duymamış gibi. On seferden dokuzunda lafını tekrarlamaya cesaret edemez. Bir garsonla konuşurken asla sesini yükseltme, kibarlığa yakışmaz. Bırak o eğilsin, vazifesi bu. Eldivenlerinle ve saçlarınla oynama. Her zaman sanki yapacak daha iyi işlerin varmış pozunda ol ama asla sabırsızlık

---

gösterme. Emin olmadığın zaman, tuvalet odasına git ama yavaş adımlarla. Zerafeti yaratan aldırmazlıktır." Böyle vaazlar verirdi. Her ne kadar Winifred'den nefret etsem de, itiraf etmeliyim ki, daima işime yaramıştır bu öğütler.

Düğünden önceki geceyi Winifred'in evindeki en güzel yatak odalarından birinde geçirdim. "Kendini güzelleştir" dedi Wi-nifred şuh bir edayla, yani güzel değilsin demek istiyordu. Bana el kremi ve pamuklu eldivenler verdi, kremi sürüp üstüne eldivenleri giymem gerekiyordu. Bu uygulama elleri beyaz ve yumuşak yapıyormuş, pişmemiş domuz pastırması yağı kıvamında. Odanın içindeki banyoya girdim, lavabonun porselenine çarpan suyun sesini dinlerken, aynada yüzümü inceledim. Yüzüm bana silinmiş, hatlarını kaybetmiş gibi görünüyordu, kullanılmış bir sabun veya küçülmüş ay gibi.

Laura ara kapıyla bağlantılı yandaki odadan gelip klozetin kapağına oturdu. Benim olduğum yerde kapı çalma alışkanlığı yoktu. Eskiden benim olan düz

beyaz pamuklu gecelik vardı üstünde, buğday renkli saçlarını arkadan bağlayıp omu-zundan önüne sarkıtmıştı. Ayaklan çıplaktı.
"Terliklerin nerede?" dedim. İfadesi hüzünlüydü. O ifadesi, beyaz geceliği ve çıplak ayaklarıyla bir tövbekara benziyordu, eski resimlerdeki, darağacına götürülmekte olan bir din sapkınının tasviri gibiydi. Ellerini önüne kavuşturmuştu, parmaklarının ortasında bir "O" boşluğu bırakmıştı, sanki yanan bir mum tutuyor gibi.
"Unutmuşum onları" dedi. Giyinik olduğu zaman, uzun boyuyla olduğundan daha büyük gösterirdi ama şimdi daha da küçük, on iki yaşında gibi görünüyordu ve bebek gibi kokuyordu. Kullandığı şampuanın kokuşuydu, daha ucuz olduğu için bebek şampuanı kullanıyordu. Böyle küçük ve yararsız tasarruflar yapıyordu. Banyoda önce etrafına, sonra yer karolarına baktı. "Evlenmeni istemiyorum" dedi.
"Bunu yeterince belirttin" dedim. Ön hazırlıklar boyunca resepsiyonlarda, gelinlik ve düğün provalarında surat asıp durmuştu, Richard'a karşı zoraki bir nezaket, Winifred'e karşı, sözleşmeli bir hizmetçi gibi, ruhsuz bir itaatle davranıyordu. Bana karşıysa öfke doluydu, sanki bu evlilik, en hafifinden kötü bir kapristi, daha da fenası kendini reddedilmiş hissediyordu. Başta, kıskançlık taşıyabileceğini düşünmüştüm, ama tam öyle değildi mesele.
"Neden evlenmemeliyim
ki?" dedim.
"Çünkü çok gençsin" dedi.
"Annem evlendiğinde on sekizindeydi. Ben neredeyse
on dokuz oldum."
"Ama o sevdiği adamla evlendi. Evlenmeyi istedi." "Benim istemediğimi nereden biliyorsun?" dedim sinirle. Bu sözüm onu bir an durdurdu. "İsteyemezsin" dedi yüzüme bakarak. Gözleri ıslak ve kızarıktı: Ağlamıştı. Sinirime dokundu: Ağlamaya ne hakkı vardı? Ağlayacak biri varsa, o
da bendim.
"Konu benim ne istediğim değil" dedim haşin bir tavırla. "Yapılması gereken tek mantıklı şey bu. Beş paramız yok, bilmem farkındaysan? Sokağa atılmamızı mı tercih ederdin?"
"İş bulabiliriz" dedi. Parfüm şişem pencerenin önünde duruyordu, dalgın dalgın onu alıp kendine sıktı. Guerlain'in Liû'suydu, Richard'ın hediyesi. (Ben seçtim demeyi ihmal etmemişti Winifred. Parfüm reyonunda

erkeklerin kafası karışır, öyle değil mil Güzel kokular kafalarına vuruyor anlaşılan.)
"Aptallaşma" dedim. "Biz ne yapabiliriz ki? O şişeyi kır da, ben de senin kafanı kırayım."
"Ah, birçok şey yapabiliriz" dedi dalgın dalgın, parfüm şişesini yerine koyarken. "Garsonluk yapabiliriz."
"Garsonlukla geçinilmez. Garson kızlar boğaz tokluğuna çalışıyor. Bahşiş almak için yerlerde sürünürsün. Ayakta dur'

maktan düz taban olursun. Hiçbir şeyin bedelinin farkında değilsin" dedim. Sanki bir kuşa aritmetik öğretmeye çalışmak gibiydi. "Fabrikalar kapandı. Avilion harabeye dönmek üzere, satacaklar onu. Bankalar gırtlağımıza yapışmış durumda. Babamın ne halde olduğunu görmüyor musun? Hiç bakmıyor musun yüzüne? İhtiyar bir adam oldu."
"Demek onun için bu" dedi. "Onun için yapıyorsun bunu. Sanırım bu açıklıyor durumu. Cesur bir davranış, sanırım."
"Doğru olduğuna inandığım şeyi yapıyorum" dedim. Kendimi öylesine erdemli ve aynı zamanda öylesine hırpalanmış hissediyordum ki, az kalsın ağlayacaktım. Ama ağlarsam her şey sona ererdi.
"Ama doğru değil yaptığın" dedi. "Hiç doğru değil. Vazgeçebilirsin. Vazgeçmek için çok geç değil. Bu gece bir not bırakıp kaçabilirsin. Ben de seninle gelirim."
"Kafa ütülemeyi bırak, Laura. Ben ne yaptığımı bilecek yaştayım."
"Ama sana dokunmasına izin vermek zorunda kalacaksın, yani... Yalnızca öpüşmek değil. Yani onun seni..."
"Beni merak etme, sen kendi işine bak" dedim. "Rahat bırak beni. Ben ne yaptığımı biliyorum."
"Uyurgezer gibi" dedi. Pudra kutumu aldı, açtı, kokladı, ve bir kısmını sakarca yere döktü. "Eh, ne yapalım, güzel giysilerin olacak hiç değilse" dedi.
Onu tokatlayabilirdim. Ama tabii, gizli tesellimdi bu.
Laura ardında beyaz pudra tozundan ayak izleri bırakarak odamdan çıkınca, yatağın ucuna oturup, kapağı açık duran gelinlik sandığıma bakmaya başladım. Çok şık bir sandıktı. Dışı uçuk sarı, içi koyu mavi, demir

çerçeveli, çivi başları metalik yıldızlar gibi parlayan bir sandık. Her şey dikkatle, derli
ılu yerleştirilmişti içine, ı her şey ama karanlık cL hiiçlik dolu gibiydi.
İşte benim çeyizim bı^
için gerekli) boşluk ye
İşte ç ^^ ^ kendime. Birden
t ehditkâr bir kelime gibi g^. banalıçeyi2 SÖZU) öylesine yabancı, öylesine nihai. Çi| ^ kızamlmı§ hindi
t e
Diş fırçası, dedim. Yar^ ^ fu?ıalmam g£rek
külçe gibi oturuyordu ^ ^fc
Çeyiz kelimesi, sandıl^ ^^^^^^^^ geU, yordu. Çeyiz. Hepsi buydH; SandığaMuğun giysaer. Bunu bir olay haline getirmenin ^^ yohlavuiunu hazırlamıştın yalnızca. Yanımda götHteceğim eJ,kdı yamızcaı bavulu. rna yerleştirilmiş.
etekleri ayakla saten elbise içinde ava var, kalçaların I
Tango
İşte düğün tablomuz:
Yakası verev kesilmiş ^ rında yelpaze gibi açılm^ genç bir kadın. Duruşun*^' h[m y^ yerleşimi, ayaklar, sanki ^murgası:Jgiysi için uygun değilmiş, fazla düzmüş gibi. ¥>%^& h[x kı?|tıiomuz silker gibi, gevşek, yılankavi bir yayılm.^ vere|ere özgü bir kambur çıkartarak giymeniz gerek^ Başın iki yanındar^ dümcıü.|Juvak iniyor, kaşlar1*1 üzerine düşen tül gözleri ^ ^^ Gülümsemesi <Jı§ rini göstermiyor. Başta ^.nik be?(illerden bir çelenk, yaz eldivenli, dirsekleri ^ğ^la açık duran kolla^ da daha büyük pembe ^ beya,,Irden başka bir
Şelale gibi dökülen çiçekler. Böyle deyimler kullanılmış gazetelerde. Rahibeleri ve saf ama tehlikeli suları anımsatan deyimler. Haberin başlığı "Güzel Gelin." O zamanlar böyle şeyler söylenirdi. Onun durumunda güzellik zorunluydu, işin içine o kadar çok para girince.
("Onun" diyorum, çünkü kendimin orada olduğunu hatırlamıyorum, "mevcut" olmanın anlamına uygun bir mevcudiyet değildi en azından. Ben ve resimdeki o kız artık aynı insan değiliz. Ben onun ürünüyüm, onun bir zamanlar önünü ardını düşünmeden yaşadığı hayatın sonucuyum. Oysa o kız, eğer gerçekten varolduğu söylenebilirse, yalnızca benim

hatırladıklarımdan ibaret. Benim görüşüm daha net, onu çoğu zaman açıkça görebiliyorum. Ama o bakmayı bilseydi bile, beni asla göremezdi.)
Richard yanımda duruyor, o zamanın ve mekânın koşullarına göre hayranlık uyandıran bir adam, yani yeterince genç, çirkin değil ve zengin. Oturaklı, ama aynı zamanda şakacı bir havası var: Bir kaşı kalkmış, altı dudağı biraz öne çıkmış, sanki gizli ve şaibeli bir şakaya gülmek üzere. Düğme iliğinde bir karanfil, arkaya taranmış ve briyantinle kafasına yapıştırılmış saçları o zamanlar giyilen siyah lastik deniz bonesi gibi parlıyor. Ona rağmen yakışıklı bir adam. İtiraf etmeliyim. Zarif ve hoş. Cemiyet adamı.
Grup halinde poz verilmiş portre fotoğraflar da var: Arka sırada hem düğünlere hem cenazelere giyilen ve şef garson üniformasına benzeyen resmi giysiler içindeki sağdıçlar, ön sırada, ellerinde köpük köpük tomurcuklu buketler taşıyan temiz, ışıltılı genç kızlar. Laura bu resimlerin her birini mahvetmeyi başarmıştı. Bir tanesinde inatla kaşlarını çatmış, birinde kafasını hızla çevirince yüzü flu çıkmış, cama çarpan bir kumru gibi. Bir diğerinde parmağını kemiriyor, suçlu bir ifadeyle yan yan bakmış, hırsızlık yaparken yakalanmış gibi.
308
toplu yerleştirilmişti içine, balayı yolculuğumuz için gerekli olan her şey ama karanlık dolu görünüyordu bana, boşluk ve hiçlik dolu gibiydi.
İşte benim çeyizim bu, dedim kendi kendime. Birden tehditkâr bir kelime gibi geldi bana, bu çeyiz sözü, öylesine yabancı, öylesine nihai. Çiğ çiğ şişe geçirilip kızartılmış hindi gibi.
Diş fırçası, dedim. Yanıma diş fırçası almam gerek. Bedenim külçe gibi oturuyordu orada, hareketsiz.
Çeyiz kelimesi, sandık sözcüğünün Fransızca'sından geliyordu. Çeyiz. Hepsi buydu: Sandığa koyduğun giysiler. Bunu bir olay haline getirmenin âlemi yoktu, bavulunu hazırlamıştın yalnızca. Yanımda götüreceğim eşyalardı yalnızca, bavuluma yerleştirilmiş.
Tango
İşte düğün tablomuz:
Yakası verev kesilmiş, yeri süpüren uzun etekleri ayaklarında yelpaze gibi açılmış, parlak beyaz saten elbise içinde genç bir kadın. Duruşunda biraz kaba bir hava var, kalçaların yerleşimi, ayaklar, sanki omurgası bu giysi için

uygun değilmiş, fazla düzmüş gibi. Böyle bir kıyafeti omuz silker gibi, gevşek, yılankavi bir yayılmayla, veremlilere özgü bir kambur çıkartarak giymeniz gerekir.
Başın iki yanından dümdüz bir duvak iniyor, kaşların üzerine düşen tül gözleri fazla gölgelemiş. Gülümsemesi dişlerini göstermiyor. Başta minik beyaz güllerden bir çelenk, beyaz eldivenli, dirsekleri gereğinden fazla açık duran kollarında daha büyük pembe ve beyaz güllerden başka bir buket.

Şelale gibi dökülen çiçekler. Böyle deyimler kullanılmış gazetelerde. Rahibeleri ve saf ama tehlikeli suları anımsatan deyimler. Haberin başlığı "Güzel Gelin." O zamanlar böyle şeyler söylenirdi. Onun durumunda güzellik zorunluydu, işin içine o kadar çok para girince.
("Onun" diyorum, çünkü kendimin orada olduğunu hatırlamıyorum, "mevcut" olmanın anlamına uygun bir mevcudiyet değildi en azından. Ben ve resimdeki o kız artık aynı insan değiliz. Ben onun ürünüyüm, onun bir zamanlar önünü ardını düşünmeden yaşadığı hayatın sonucuyum. Oysa o kız, eğer gerçekten varolduğu söylenebilirse, yalnızca benim hatırladıklarımdan ibaret. Benim görüşüm daha net, onu çoğu zaman açıkça görebiliyorum. Ama o bakmayı bilseydi bile, beni asla göremezdi.)
Richard yanımda duruyor, o zamanın ve mekânın koşullarına göre hayranlık uyandıran bir adam, yani yeterince genç, çirkin değil ve zengin. Oturaklı, ama aynı zamanda şakacı bir havası var: Bir kaşı kalkmış, altı dudağı biraz öne çıkmış, sanki gizli ve şaibeli bir şakaya gülmek üzere. Düğme iliğinde bir karanfil, arkaya taranmış ve briyantinle kafasına yapıştırılmış saçları o zamanlar giyilen siyah lastik deniz bonesi gibi parlıyor. Ona rağmen yakışıklı bir adam. İtiraf etmeliyim. Zarif ve hoş. Cemiyet adamı.
Grup halinde poz verilmiş portre fotoğraflar da var: Arka sırada hem düğünlere hem cenazelere giyilen ve şef garson üniformasına benzeyen resmi giysiler içindeki sağdıçlar, ön sırada, ellerinde köpük köpük tomurcuklu buketler taşıyan teiniz, ışıltılı genç kızlar. Laura bu resimlerin her birini mahvetmeyi başarmıştı. Bir tanesinde inatla kaşlarını çatmış, birinde kafasını hızla çevirince yüzü flu çıkmış, cama çarpan bir kumru gibi.

Bir diğerinde parmağını kemiriyor, suçlu bir ifadeyle yan yan bakmış, hırsızlık yaparken yakalanmış gibi.
Dördüncü bir resimde, filmde bir bozukluk varmış herhalde, çünkü ışık yukardan değil, nokta nokta lekeler halinde aşağıdan vurmuş yüzüne, geceleyin ışıklandırılmış bir havuzun kenarında duruyormuş gibi.
Törenden sonra Reenie geldi, mavili ve tüylü giysisi içinde saygın görünüyordu. Beni sıkı sıkı kucakladı ve "Keşke anneciğin burada olsaydı" dedi. Ne demek istemişti acaba? Alkışlamak için mi, yoksa nikâh işlemlerini durdurmak için mi orada olacaktı? Reenie'nin ses tonundan, ikisi de olabilirdi. Sonra Reenie ağladı, ben ağlamadım. İnsanlar mutlu sonlara neden ağlarsa, düğünlerde de aynı nedenle ağlar: Aslında gerçekleşmeyeceğini bildikleri i>ir şeye umutsuzca inanmak istedikleri için. Ama ben böylesi bir çocuksuluğun ötesine geçmiştim, hayal kırıklığının karanlık ve soğuk havasıyla gözlerim açılmıştı ya da öyle sanıyordum.
Şampanyalar patlatılıyordu, tabii. Winifred şampanyayı ihmal etmezdi. Yenilip içiliyordu. Konuşmalar yapılıyordu, şimdi hiçbirini hatırlamadığım. Dans ettik mi? Etmiş olmalıyız. Dans etmesini bilmezdim ama kendimi dans pistinde bulmuştum, tökezleye kalka bir şeyler yapmış olmalıyız.
Sonra yolculuk kıyafetimi giymiştim. Bir döpiyesti, uçuk yeşil renkli, mevsimlik hafif yünlü bir giysi ve aynı tonda ağırbaşlı bir şapka. Bir servete maloldu, demişti Winifred. Yola çıkmak üzere basamaklarda (hangi basamaklardı, tamamen aklımdan çıkmış) dik durup baktım, ve buketimi Laura'ya doğru fırlattım. Yakalayamadı. Orada, deniz kabuğu pembesi elbisesinin içinde, bana soğuk soğuk bakarak, kendine hâkim olmak istiyormuş gibi ellerini önüne kavuşturmuş duruyordu. Nedimelerden - Griffen ailesi kuzenlerinden- biri attığım buketi, sanki bir yiyecekmiş gibi açgözlülükle yakalayıp götürdü.
Babam o sırada çoktan yok olmuştu. İyi de olmuştu, çünkü son gördüğümde dut gibi sarhoştu. Sanırım sızmaya gitmişti.

Sonra, Richard beni dirseğimden tutup arabaya götürdü. Nereye gideceğimizi kimse bilmiyordu güya. Şehir dışında, gözlerden ırak, romantik bir kır oteli olacağı varsayılıyordu. Gerçekteyse, otomobille bir blok dolaşıp, az önce düğün resepsiyonunun yapıldığı Royal York Hotel'in

yan kapısının önüne geldik ve gizlice asansörden yukarı çıktık. Nasılsa yarın sabah trene binip New York'a gideceğimize ve Union İstasyonu da otelin tam karşısında olduğuna göre, daha uzağa gitmeye ne gerek var, demişti Richard.
Zifaf geceme, daha doğrusu zifaf akşamıma gelirsek -güneş daha batmamıştı ve kaldığımız oda pembe bir parlaklık içinde yüzüyordu, çünkü Richard perdeleri çekmemişti- fazla bir ayrıntı anlatamayacağım. Başıma neler geleceğini pek bilmiyordum. Tek bilgi verenim Reenie'ydi, o da olacakların sıkıntı ve büyük olasılıkla fiziksel acı vereceğine inandırmıştı beni ve haklıydı. Bu sevimsiz olayın ya da duygunun normal bir şey olduğunu, bütün kadınların ya da evlenen kadınların bu badireden geçtiğini belirtip, olayı fazla büyütmemem gerektiğini söylemişti. Gülümse ve katlan, diye öğütlemişti. Biraz kan geleceğini söylemişti ve geldi de. (Ama kan gelmesinin nedenini söylememişti. İşin o kısmı tam bir sürpriz oldu benim için.)
Benim cinsel ilişkiden zevk almamamın, hatta fiziksel acı çekmemin kocam tarafından gayet normal, hatta arzulanır bir durum olarak karşılanacağını henüz bilmiyordum. Kadının cinsellikten haz duymamasını uygun gören erkeklerdendi, çünkü o zaman kadın aynı zevki başka yerlerde aramayacaktı. Belki o zamanlar bu zihniyet yaygındı. Belki de değildi. Bilecek durumda değilim.
Richard, uygun olacağını düşündüğü bir saatte odamıza şampanya gönderilmesini ayarlamıştı. Akşam yemeklerimizi
312

de. Hafif sendeleyerek banyoya gittim ve garson beyaz keten örtülü portatif masayı kurarken kendimi içeri kapadım. Wi-nifred'in bu durum için uygun gördüğü kıyafeti giymiştim: Yakası örümcek ağı grisi ince dantelle örülmüş, somon pembesi saten bir gecelik. Küçük bir el havlusuyla temizlenmeye çalıştım, sonra havluyu ne yapacağımı düşündüm, kırmızı leke o kadar belliydi ki, sanki burnum kanamış gibi. Sonunda, oda hizmetçisinin yanlışlıkla oraya düştüğünü zannetmesini umarak havluyu çöpe attım.
Sonra kokusunu soluk ve uçucu bulduğum Liü parfümümden sıktım biraz. Sonradan öğrendiğime göre, bir opera karakterinin adından esinlenilmişti

bu parfüm için. Sevdiği adamı ele vermektense ölmeyi seçen ama sevdiği adam başka bir kadını seven bir köle kızın öyküsüydü. Operalarda böyle hikâyeler olur. Bu parfümü uğurlu bulduğumu söyleyemem ama vücut kokum tuhaf geliyordu burnuma. Gerçekten de tuhaftı ama tuhaf koku benden değil, Richard'dan gelmişti. Umarım fazla gürültü etmemişimdir, dedim içimden. Gayri-ihtiyari iç çekmeler, ani soluk alışlar, birden soğuk suya dalmışım gibi.

Yemeğimiz ızgara et ve salataydı. Daha çok salatayı yedim. O sıra bütün otellerde marulun tadı aynıydı. Uçuk yeşil renkli su gibi, kırağı gibi bir tat.

Ertesi gün New York'a tren yolculuğumuz olaysız geçti. Ric-hard gazete, ben dergi okuduk. Aramızdaki konuşmalar düğünden önceki konuşmalarımızdan farklı değildi. (Sohbet demeye dilim varmıyor, çünkü ben konuşmuyordum. Gülümsüyor ve kafa sallıyordum ama dinlemiyordum.)

New York'ta, Richard'ın arkadaşlarıyla, adlarını unuttuğum bir çiftle, bir restoranda yemek yedik. Yeni zengin oldukları apaçıktı, o kadar yeni ki, bas bas bağırıyordu. Giysile-

ri, sanki baştan aşağı tutkal sürünmüşler, sonra da yüz dolarlık banknotların üstünde yuvarlanmışlar gibi duruyordu. Bu ka-dar parayı nasıl elde ettiklerini merak ettim. Burnuma kötü kokular geldi.

Bu insanlar Richard'ı fazla tanımıyor, tanımaya da istekli görünmüyorlardı. Ona ödenecek bir borçlan vardı, hepsi bu. Ne olduğu söylenmeyen bir yardım, bir iltimas karşılığı. Richard'dan korkuyor gibiydiler, biraz riyakârca bir saygı gösteriyorlardı. Bunu çakmak yakma ilişkisinden anladım: Kim kimin sigarasını ne kadar hızlı yakıyor, ona bakacaksınız. Ric-hard kendisine gösterilen yaltaklanmadan hoşlanıyordu. Sigarasının, dolayısıyla benimkinin de yakılması hoşuna gidiyordu.

Richard'ın yalnızca, kendisine yağ çeken insanlarla bulunmaktan hoşlandığı için değil, aynı zamanda benimle yalnız kalmamak için bunlarla buluştuğunu farkettim. Onu hiç suçlayamam. O kadar az konuşuyordum ki. Bununla birlikte, şimdi insan içindeyken bana ilgi gösteriyordu, mantomu şefkatle omuzlarıma yerleştiriyor, ihtiyaçlarıma dikkat ediyor, beni bir eliyle hafifçe sürekli tutuyordu. Kimler ona gıpta ederek bakıyor diye,

arada bir salonu tarıyordu. (Bunların hepsini sonradan düşünüyorum tabii. O sırada bu hareketlerin hiçbirini henüz tanımıyordum.)
Restoran gayet pahalı ve modern bir yerdi. Daha önce hiç böylesini görmemiştim. Eşyalar parlamıyor, yanıyordu âdeta. Her köşesi beyazlatılmış ahşaplar, pirinç, kristal ve la-mine objelerle doluydu. Pirinç ve çelikten yapılmış, kaşları olan ama gözleri olmayan, karamela gibi pürüzsüz, biçimli kalçalı, ayaksız, kolları gövdelerine eriyerek geçmiş stilize kadın heykelleri ve beyaz mermerden küreler, lumbar biçiminde aynalar vardı. Her masaya ince çelik bir vazo içinde tek sap bir zambak konmuştu.
314
Richard'ın arkadaşları Richard'dan da büyüktü ve kadın adamdan daha yaşlı görünüyordu. İlkbahar havasına rağmen beyaz vizon kürk giymişti. Elbisesi de beyazdı -uzun uzun anlattığına göre- antik Yunan sanatından, tam olarak söylersek Sömbeki'nin Kanatlı Zafer'i tasvirinden esinlenilmiş bir tasa-rımmış. Elbisenin plileri göğüslerinin altından, zigzak çizgiler halinde altın renkli bir kordonla bağlanmıştı. Öyle gevşek ve sarkık memelerim olsa, asla böyle bir elbise giymezdim, diye düşünmüştüm. Gerdanının derisi, kolları gibi, çilli ve buruşuktu. Kadın konuşurken, adam dudaklarına yapışmış yarım bir gülümsemeyle, ellerini yumruk biçiminde kavuşturmuş sessizce oturuyor, bilgiç bir ifadeyle masa örtüsüne bakıyordu. Demek evlilik buymuş, dedim. Paylaşılan bir can sıkıntısı, göz seğirmesi ve burnun kenarlarında oluşan pudradan ırmaklar.
"Richard ne kadar genç olduğunuz konusunda bizi uyarmamıştı" dedi kadın.
"O da zamanla geçer" dedi kocası, ve kadın güldü.
Uyarmak sözcüğünü düşündüm: O kadar tehlikeli miydim? Koyunlar nasıl tehlikeliyse, onlar kadar tehlikeliydim, şimdi sorarsanız bana. Koyunlar o kadar aptaldır ki kendilerini tehlikeli durumlara sokar, uçurumun tepesinde sıkışır kalır, kurtların ortasına düşer, sonra çoban kendi canını tehlikeye atıp onları kurtarmak zorunda kalır.
New York'ta iki gün -yoksa üç müydü?- kaldıktan sonra, Richard'ın bildirdiğine göre bütün önemli şahsiyetlerin yolculuk ettiği gemi olan Berengeria'yla Avrupa'ya geçtik. Deniz o mevsime göre fazla çalkantılı değildi, yine de köpekler gibi sürekli kustum. (Neden köpekler gibi? Çünkü zavallılar o kadar çaresiz görünür ki. Ben de aynen öyleydim.)

Bana bir leğen ile soğuk ve açık, şekerli ama sütsüz çay getirdiler. Richard şampanya içmemi söyledi, en iyi kür oy-
315
muş ama riski göze alamadım. Oldukça düşünceli davranıyordu ama aynı zamanda bir hayli canı sıkılmıştı, durumun hiç hoş değil, dedi. Senin geceni de mahvetmek istemem, sen git insanlarla buluş, dedim, o da gitti. Deniz tutmasının bir yararı oldu, Richard yatakta ilişmedi bana. Seks birçok şeyle iyi gider ama kusmukla değil.

Ertesi sabah Richard, kendimi toplayıp kahvaltıya inmemi söyledi, doğru tavrı takınmak savaşı yarı yarıya kazanmaktır, dedi. Masamızda oturup biraz ekmek kemirdim, su içtim ve yemek kokularını duymamaya çalıştım. Kendimi bedensiz, pelteleşmiş ve cildimi buruşmuş hissediyordum, sönen bir balon gibi. Richard ara sıra benimle ilgileniyordu ama gemideki insanları tanıyordu ya da tanıyor gibi görünüyordu ve insanlar da onu tanıyordu. Ayağa kalkıyor, el sıkıyor, tekrar oturuyordu. Beni bazen takdim ediyor, bazen etmiyordu. Ancak, istediği kadar çok insan tanımıyordu. Bu durum, benim üstümden ve konuştuğu insanların başlarının üstünden sürekli etrafa bakmıyor olmasından belliydi.

Gün içinde yavaş yavaş iyileştim. Zencefilli gazoz içtim, iyi geldi. Akşam yemeğini yemedim ama sofrada hazır bulundum. Yemekten sonra bir kabare vardı. Winifred'in bu tür gezmeler için seçtiği elbiseyi giydim, leylak tonunda şifon pelerinli, güvercin grisi bir elbise. Ayaklarımda yine leylak renkli, uzun topuklu, parmaklan açık sandaletler. Böyle yüksek topuklu ayakkabı giymeye alışamamıştım henüz. Biraz yalpalıyordum yürürken. Richard deniz havasının bana yaradığını söyledi, yüzüme tam dozunda bir renk gelmiş, yanakları kızarmış bir okul çocuğu gibi olmuşum. Harika görünüyorsun, dedi. Ayırttığı masaya doğru yöneltti beni, ve ikimize de martini söyledi. Bu martini seni hemen kendine getirir, dedi.

Biraz içtim ve ondan sonra Richard artık yanımda değildi. Mavi sahne spotunun ortasında bir şarkıcı vardı. Kadının siyah dalgalı saçları bir gözünün üstüne düşüyordu. Kocaman
payetlerle süslü boru şeklinde, pullu siyah elbisesi diri ama geniş poposunu sımsıkı sarıyordu, elbisenin üst tarafı burgulu askılarla tutturulmuştu. Merak ve hayretle seyretmeye başladım. Daha önce hiç kabareye, hatta gece klübüne bile gitmemiştim. Omuzlarını titreterek "Fırtınalı Hava"

şarkısını söylüyordu, sesi boğuk ve ihtiraslı bir inilti gibi çıkıyordu. Memelerinin içine kadar görebiliyordunuz.
İnsanlar masalarında oturup kadını seyrediyor ve dinliyor, hakkında fikirler yürütüyorlardı. Ondan hoşlanıp hoşlanmamakta, baştan çıkartılıp çıkartılmamakta, performansını, giysisini, poposunu beğenip beğenmemekte özgürdünüz. Oysa kadın özgür değildi. Buna katlanmak zorundaydı. Şarkı söylemeye, gerdan kırmaya da. Bu iş için ne kadar para alıyor, aldığına değiyor mu, diye merak ettim. Ancak fakirsen katlanırsın bu işe, diye karar verdim. Spot ışığında deyimi, o günden sonra utanmanın, alçalmanın net bir ifadesi olmuştur benim için. Elinden geldiğince spot ışığından uzak durmalıydın. Şarkıcı kadından sonra, beyaz bir piyanoda çok hızlı bir şeyler çalan bir adam çıktı. Onun arkasından profesyonel dansçı bir çift çıkıp tango yaptılar. Onlar da şarkıcı gibi siyahlar giymişti. Saçları, şimdi asit yeşili bir renk almış olan spot ışığında rugan deri gibi parlıyordu. Kadın bir tutam siyah bukleyi alnına yapıştırmış, kulağının arkasına büyük bir kırmızı çiçek takmıştı. Elbisesi baldırlarının yarısından aşağı yırtmaçlıydı, üst tarafıysa korse gibi sımsıkıydı. Sarhoş ve esrik bir müziğin eşliğinde, topallar gibi -üç ayağının üstünde seken dört ayaklı bir hayvan gibi- dansediyorlardı. Kafasını eğmiş hamle eden topal bir boğa gibi.
Danstan çok savaşıyor gibiydiler. Yüzleri donuk ve duygusuzdu. Parlayan gözleriyle ilk fırsatta ısıracakmış gibi birbirlerine bakıyorlardı. Biliyordum bir gösteriydi yalnızca ve kusursuz yapılan bir gösteriydi ama ikisi de yaralı görünüyordu.
317
Üçüncü gün oldu. Öğleden sonra temiz hava almak için güvertede yürüyüşe çıktım. Richard benimle gelmedi. Önemli telgraflar bekliyorum, dedi. Daha önce de bir sürü telgraf al' mıştı, onları gümüş kâğıt bıçağı ile açıyor, okuduktan sonra ya yırtıp atıyor ya da daima kilitli tuttuğu evrak çantasına ko' yuyordu.
Onunla güvertede birlikte olmayı özellikle istiyor değildim ama yine de kendimi yalnız hissettim. Yalnız ve dolayısıyla ihmal edilmiş, ihmal edilmiş ve dolayısıyla başarısız. Randevusunda ekilmiş, terkedilmiş, sanki kalbi kırılmış gibi. Krem rengi keten giysiler içinde bir grup İngiliz bana bakıyordu. Düşmanca bakışlar değildi, boş, uzak, ve hafif meraklı. Kimse

İngilizler gibi bakamaz. Kendimi örselenmiş ve pasaklı hissettim, fazla ilgiye değer bir şey değildim.
Hava bulutluydu, kirli gri renkli bulutlar aşırı doldurulmuş bir şilteden pırtlamış pamuklar gibi küme küme sarkıyordu. Hafif çiseliyordu. Uçar korkusuyla şapka giymemiş, çenemde düğümlediğim ipekli bir eşarp bağlamıştım yalnızca. Parmaklıklara dayandım, ileri ve aşağı baktım, maviye çalan kurşuni renkli dalgaların yuvarlana yuvarlana akışını, geminin arkasından bıraktığı beyaz köpüklerin yazdığı kısa ve anlamsız mesajları izledim. Gizli bir aksiliğin ipucu gibi: Yırtılmış şifondan bir kuyruk. Gemi bacasının kurumu yüzüme esiyordu, basımdaki firketeler açıldı, saçlarım ıslanıp tutam tutam yanaklarıma yapıştı.
Demek okyanus buymuş, dedim. Olması gerektiği kadar uçsuz bucaksız görünmüyordu. Okyanusla ilgili okuduğum bir şeyi, bir şiir miydi neydi, hatırlamaya çalıştım, hatırlaya-madım. Kırılan dalgalar, dalgalar, dalgalar diye başlayan bir şeydi. Soğuk gri taşlardan bahsediliyordu. Ah deniz.
Denize bir şey atmak istedim. İçime şart olmuştu. Sonunda bakır bir peni attım ama dilekte bulunmadım.

•sfe*
Kör Suikastçı: Tazı dişi renkli tayyör
Adam anahtarı çeviriyor. Sürgülü bir kilit bu, Tanrı'nın küçük bir lütfü. Adam bu sefer şanslı, kullanabileceği bütün bir daire var. Küçük bir bekâr apartmanı bu, yalnızca geniş bir odası ve dar bir mutfak tezgâhı var ama içinde pençe ayaklı küveti ve pembe havlularıyla bir banyosu da mevcut. Şık otellerdeki gibi. Şehir dışında bir cenazeye gitmiş olan, bir arkadaşının arkadaşının kız arkadaşına ait bir ev. Tam dört gün güvenlik içinde olacaklar ya da onun hayali içinde.
Perdeler, yatak örtüsüyle uyumlu. İncecik tüllerin üstüne çekilmiş, vişne renkli, bürümcüklü, ağır ipekli perdeler. Adam pencerenin biraz gerisinde durarak dışarı bakıyor. Sararmış yaprakların arasından gördüğü manzara Allan Bahçeleri. Birkaç sarhoş ve sokak serserisi ağaçların altında sızmış, biri yüzüne bir gazete örtmüş. Onun da böyle uyuduğu olmuştur. Nefesinle ıslattığın gazete kâğıtları fakirlik kokar, yenilgi kokar, köpek kıllarıyla dolu küflü döşemelik kumaş kokar. Çimenlerin üstü önceki geceden kalma

karton ilanlar ve buruşmuş kâğıtlarla dolu. Yoldaşların dogmatik sloganlarıyla kulakları patlattığı, buğday olmayan yerde ekin biçtikleri akşamki mitingden arda kalanlar. İki kederli adam, demir uçlu sopalar ve çuval bezinden torbalarla topluyor çöpleri. Hiç değilse fakir işsizlere iş çıkmış.

Kadın parkı çaprazdan geçecek. Duracak ve çok belli ederek etrafına bakınacak, biri onu izliyor mu diye. Bunu yaparken, tabii ki birileri onu izlemeye başlayacak.

Beyaz-ve-altın renkli masanın üstünde, boyu ve biçimi yarım somun ekmeğe benzeyen bir radyo duruyor. Adam radyoyu açıyor: Sesleri akışkan bir ipe benzeyen, birbiri içine geçmiş, sert ve yumuşak Meksikalı bir üçlü şarkı söylüyor. Adam oraya gitmeli, Meksiko'ya. Tekila içmeli. Mahvolmak, sefil olup ayaklara düşmeli. Kurtlara yem olmalı. Gözü dönmüş bir haydut olmalı. Adam, portatif daktilosunu masanın üstüne koyuyor, kilidini açıyor, kapağını kaldırıyor, içine bir kâğıt sokuyor. Karbon kâğıtları bitmek üzere. Kadın gelmeden birkaç sayfa yazacak zamanı var, eğer gelirse. Bazen bir engeli çıkıyormuş, gelemiyormuş, yani öyle diyor.

Onu lüks banyo küvetine sokup köpüklü sabunlarla bezemek isterdi adam. Pembe köpüklerin içinde domuzlar gibi debelenmek isterdi onunla. Belki yaparlardı.

Adamın üzerinde çalıştığı bir fikirdi, daha doğrusu bir fikrin fikri. Uzaydan gelen bir ırkın Dünya'yı keşfetmeye gönderdiği bir uzay gemisinin hikâyesi. Yüksek düzeyde bir örgütlenmeye sahip kristallerden oluşan yaratıklar bunlar ve kendileri gibi olduklarını zannettikleri Dünya yaratıklarıyla ilişki kurmak istiyorlar: Gözlük takan, pencere pervazları olan, kitap ağırlıkları ve şarap kadehleri kullanan, pırlanta yüzükler takan. Ama bu konuda yanılıyorlar. Anayurtlarına bir rapor gönderiyorlar: Gezegen bir zamanlar gelişmiş ama şimdi ölmüş olan üstün bir uygarlıktan hatıra kalan birçok ilginç kalıntılara sa* hip. Her türlü zeki yaşamın yok olmasına yol açan felaketin ne ol' duğunu bilmiyoruz- Halen gezegende yalnızca bazı yeşil ve yapış' kan tel çeşitleri ve çok sayıda acayip biçimli yarusıvı çamurdan kürecikler barınıyor. Bu kürecikler, gezegenin yüzeyini kaplayan şeffaf bir sıvı olan ışığın düzensiz akışıyla oraya buraya savruluyor. Bu cisimlerin çıkardıkları keskin ve tiz sesler ve yankılı inilti' ler bir konuşma biçimi değil, sürtüşmeden doğan titreşimlerdir.

Bu henüz bir hikâye değildi ama. Hikâye olabilmesi için uzaylıların gezegeni istila ve talan etmesi ve bir dişi yaratığın tulumundan dışarı fırlaması gerekiyordu. Ama istila, giriş bölümünde anlatılanların mantığına aykırı kaçacaktı. Eğer kristal yaratıklar gazegende hayat olduğunu düşünmüyorlarsa, neden oraya inmeye uğraşsınlar? Arkeolojik nedenlerle, belki. Örnekler almak için. Aniden New York'taki binlerce gökdelenin pencereleri uzaydan gelen bir vakum tarafından emiliyor. Binlerce banka başkanı bu tufanla birlikte havaya savrulup bağıra bağıra ölüyor. Bak, bu iyi olurdu.

Hayır. Hâlâ bir hikâye oluşmadı. Adamın satacak bir hikâye yazması lazım. En iyisi, şaşmaz taktiğe başvurup kana susamış ölü kadınlardan söz etmek. Bu kez onları eflatun saçlı yapacak ve Arn'm oniki ayının zehirli orkide kemerlerinin arasına salacak. En doğrusu, oğlanların çizeceği kapak resmine bakıp oradan yola çıkmak.

Adam bıkmış bunlardan, bu kadınlardan. Sivri azı dişlerinden, yılan gibi elastik bedenlerinden, diri ama olgun, ya-rım-greyfurt memelerinden, doymak bilmezliklerinden. Kırmızı pençelerinden, zehirli yılan gözlerinden bıkmış. Kafalarına vurup öldürmekten bıkmış. Will ya da Burt ya da Ned gibi tek heceli isimleri olan erkek kahramanlardan ve onların ışın tabancalarından ve ikinci bir deri gibi oturan metalik giysilerinden de bıkmış. Tanesi on sente heyecan. Yine de bir geçim kaynağı işte, hızlı bir tempoda üretirse. Zaten dilencilerin seçme şansı mı olur.

Parası yine bitmek üzere. Farklı adlarla tuttuğu posta kutularından birinden bir çek getireceğini umuyor kadının. Onu ciro edecek, kadın da kendi adıyla, kendi bankasında bozduracak, hiç sorun olmaz. Biraz posta pulu ve sigara getirmesini de diliyor. Yalnızca üç tane sigarası kalmış.

Adam evin içinde volta atıyor. Döşeme gıcırdıyor. Yerler sert ahşaptan ama radyatörün akıttığı köşe lekelenmiş. Bu apartman blokları savaştan önce yapılmış, bekâr yaşayan, iyi karakterli iş sahipleri için. O zamanlar her şey daha umut vericiydi. Buharlı ısınma, hiç kesilmeyen sıcak su, karo döşeli koridorlar. Her şeyin en yenisi. Şimdi bir köhnelik çöktü. Birkaç yıl önce, adam daha gençken, burada dairesi olan bir kız tanımıştı. Hatırladığına göre bir hemşireydi. Komodininde Fransızca mektuplar olurdu. İki gözlü bir

ocağı vardı, arada bir adama kahvaltı pişirirdi. Beykm ve yumurta, tereyağh-şu-ruplu pancake, şurubunu kızın parmaklarından yalardı. Duvarda içi doldurulmuş bir geyik kafası asılıydı, önceki kiracılardan kalmış. Kız çoraplarını boynuzlarına asarak kuruturdu. Cumartesi ikindilerini, Salı akşamlarını, kızın izinli olduğu her zamanı, birlikte içki içerek geçirirlerdi. Viski, cin, votka, ne varsa. Kız önce sarhoş olmak isterdi. Sinemaya ya da dansa gitmeyi sevmezdi. Romantizmden ya da taklidinin yapılmasından da hoşlanmazdı, ki bu adamın da işine gelirdi. Kızın ondan tek beklediği güç ve dayanıklılıktı. Banyoda yere bir battaniye atmaktan hoşlanırdı. Taşların sertliğini sırtında hissetmekten hoşlanırdı. Dikkati başka yerde olduğu için o sırada farketmezdi ama taşlara abanmaktan dizleri ve dirsekleri paralanırdı. Kız projektöre yakalanmış gibi inler, başını sağa sola atar, gözlerini devirirdi. Bir seferinde ona ayakta sahip olmuştu, dolap odasında. Naftalin kokuları, krep ve yünlü giysiler arasında, dizleri titreyerek. Kız zevkten ağlamıştı. Adama yol verdikten sonra bir avukatla evlenmişti. Becerikli bir çiftleşme, beyaz bir düğün. Adam kin ya da hınç taşımadan, eğlenerek okumuştu gazetede. Helal olsun sa* na, demişti. Sürtükler de bazen kazanır.

Gençlik çağı. Adsız günler, akılsız ikindiler, hızlı ve cis-mani yaşanan, hızla sona eren, öncesine ve sonrasına arzu du-

_____325

almayan, sözleri gerektirmeyen, ücreti olmayan. Karışık işlere bulaşmadan önceki çağı.

Adam saatine bakıyor, sonra tekrar pencereden dışarı... Ve işte kadın geliyor, parkı çaprazlama uzun adımlarla geçerek. Bugün geniş kenarlı bir şapka, beli kemerle sıkılmış tazı dişi renkli bir tayyör giymiş, el çantasını koltuğuna sıkıştırmış, plili eteklerini sallayarak, o tuhaf dalgalı yürüyüşüyle geliyor, sanki topukları üzerinde yürümeye asla alışamamış gibi. Yüksek ökçeli ayakkabılar yüzünden olsa gerek. Adam o yüksek topuklarla nasıl denge kurabildiklerini hep merak etmiştir. Kadın şimdi duruyor, kuyrukta bekler gibi. Şaşkın şaşkın etrafına bakmıyor, karmaşık bir rüyadan yeni uyanmış gibi ve kâğıt çöplerini toplayan iki adam dönüp ona bakıyor. Bir şey mi kaybettiniz bayan? Ama kadın yürüyor, sokağı geçiyor, adam dalların arasından onu parça parça görüyor, sokak numarasını arıyor

olmalı. Şimdi ön basamaklardan çıkıyor. Zili çalıyor. Adam düğmeye basıyor, sigarasını söndürüyor, masanın ışığını kapatıyor, kapıyı açıyor.
Merhaba. Nefes nefese kaldım. Asansörü bekleyeme-dim. Kadın kapıyı kapatıyor, sırtını dayıyor.
Seni kimse takip etmedi. Buradan izliyordum. Sigara getirdin mi?
Çekini ve biraz da viski, en iyisinden. Evdeki bardan yürüttüm. Her zaman tepeleme dolu olan bir barımız olduğunu sana söylemiş miydim?
Olağan davranmaya çalışıyor, hatta biraz uçarıca. Ama beceremiyor. Bocalıyor, zaman kazanmaya çalışıyor, adamın ne isteyeceğini bekliyor. İlk adımı asla o atmaz, kendini ele vermekten hoşlanmaz.
Aferin, iyi kızsın. Adam kadına yaklaşıyor, kollarına alıyor.
İyi kız mıyım? Bazen kendimi gangsterin sevgilisi gibi hissediyorum, ayak işlerine koşulan.
Gangsterin sevgilisi olamazsın, ben ganster değilim. Fazla film seyrediyorsun.
Yeterince değil, diyor kadm, adamın ensesine bakarak. Tıraşa ihtiyacı var. Yumuşak dikenler. Adamın gömleğinin dört düğmesini çözüyor, elini içine sokuyor. Eti o kadar sıkı, o kadar yoğun ki. İnce damarlı, yanık tenli. Ahşaptan oyulmuş kül tablaları görmüştü buna benzeyen.
Kör Suikastçı: Kırmızı brokar
Harikaydı, diyor kadın. Banyo bir harikaydı. Seni pembe havlular içinde düşünemezdim. Her zamankine kıyasla oldukça zenginiz bugün.
Evin her yanı baştan çıkartıcı, diyor adam. Randevu evi gibi. Bence karı amatör bir orospu, ne dersin?
Kadını pembe havlulardan birine sarıyor, ıslak ıslak ya-, tağa götürüyor. Kiraz renkli, bürümcüklü ipek örtünün içine, saten çarşafların üstüne uzanıyorlar, kadının getirdiği viskiyi içiyorlar. Kaliteli bir içki, dumanlı ve ılık, karamela gibi yumuşacık geçiyor boğazdan. Kadm sereserpe uzanıyor, yalnızca bir an için çarşafları kim yıkayacak diye düşünüyor.
Ziyaret ettiği bu çeşitli odalarda, haneye tecavüz ettiği, orada normalde her kim yaşıyorsa onun mahremiyetini ihlal ediyormuş duygusundan kurtulamıyor bir türlü. Dolapları, çekmeceleri karıştırmak istiyor. İçindekileri almak için değil) yalnızca bakmak için. Başka insanlar nasıl yaşıyor, görmek için. Gerçek insanlar, kendisinden daha gerçek olan insanlar. Aynı şeyi adama da yapmak istiyor ama adamın dolapları,

327
çekmeceleri yok, kendine ait bir şeyi yok. Bulabileceği, onu ele verecek hiçbir şey yok. Yalnızca bir tane eski püskü, mavi valizi var, kilitli tuttuğu ve genellikle yatak altına koyduğu.
Cepleri de bilgi verici değil. Birkaç kez karıştırmıştı. (Casusluk etmiyordu, yalnızca neyin nerede olduğunu, ne olduğunu, nerede durduğunu bilmek için.) Beyaz çevreli mavi bir mendil, bozuk para, mumlu kâğıda sarılmış iki sigara izmariti, sigarasız günler için saklıyordu herhalde. Eski bir çakı. Bir keresinde iki düğme bulmuştu, gömleğinden kopmuş olmalı. Onları dikmeyi teklif etmemişti, karıştırdığı ortaya çıkmasın diye. Adamın güvenini sarsmak istemezdi.
Bir sürücü ehliyeti, başka birinin adına. Bir nüfus cüzdanı, aynı şekilde. Başka başka adlar. Sağlam dişli bir tarakla adamı baştan aşağı taramak isterdi. Tepeden tırnağa aramak isterdi. Onu tersyüz etmek, içini boşaltmak isterdi.
Adam yağlı bir sesle, yumuşak yumuşak şarkı söylüyor, baygın müzikler söyleyen radyo sanatkârları gibi.
Dumanlı bir oda, sarhoş mehtap ve sen... Bir öpücük çaldım, söz verdin sevginden. Kaydırdım elbisenin altından elimi, hırdın kulağımı, berbat ettik bir çuval inciri. Artık söktü şafak, sen gittin beni bırakarak. Kederliyim, kederli.
Kadın gülüyor. Bunu da nerden buldun?
Orospu şarkım. Çevremize uyuyor.
O orospu değil, amatör bir orospu bile değil. Para aldığını sanmıyorum. Büyük ihtimalle başka yollardan ödüllendiriliyordun
Bol bol çikolatayla. Sen olsan onunla yetinir miydin?
Kamyonlarla gelirse belki, diyor kadın. Oldukça pahalı-
yımdır. Yatak örtüsü gerçek ipek, rengini sevdim, cart bir renk ama hoş. Cildi güzel gösterir, pembe mumlar gibi. Biraz daha pişirdin mi?
Biraz daha neyi?
Hikâyemi.
Senin hikâyeni mi?
Evet. Benim için değil mi?
Ah, evet, diyor adam. Tabii. Başka bir şey düşündüğüm yok ki. Geceleri onu düşünmekten uyuyamıyorum.

Yalancı. Sıkıyor mu seni?
Senin hoşuna giden hiçbir şey beni sıkamaz.
Yarabbim, ne kadar kahramanca. Bu pembe havluları daha sık kullanmalıyız. Bir süre sonra kristal terliklerimi öpmeye başlarsın. Ama hadi, anlatsana.
Nerede kalmıştım?
Çan çaldı. Gırtlak kesildi. Kapı açılıyordu.
Ha, tamam.
Adam anlatmaya başladı: Öyküsünü anlattığımız kız kapının açıldığını duyuyor. Gerileyerek duvara ilişiyor, Tek Gecenin Yatağı'nm üstündeki kırmızı brokar kumaştan örtüye sıkıcı sarılıyor. Hafif tuzlu bir kokusu var örtünün, deniz çekildiğinde ortaya çıkan balçığın tuzu gibi: Kendinden önce gidenlerin çektiği korkunun kurumuş kokusu bu. Biri girdi, yerde sürüklenen ağır bir cismin sesini duyuyor. Kapı tekrar kapanıyor, oda zifiri karanlığa bürünüyor. Neden bir lamba, bir mum
yok?
Kız kendini korumak için ellerini ileri uzatıyor ve sol elinin başka bir el tarafından tutulduğunu hissediyor: Yumuşak, zorlamasız bir tutuş. Sanki bir soru soruyor gibi.
Kız konuşamıyor. Konuşamıyorum, diyemiyor.
Kör suikastçı takmış olduğu kadın peçesini çıkartıp yere

bırakıyor. Kızın elini tutup yatakta yanına oturuyor. Hâlâ onu öldürmeye niyetli ama biraz daha bekleyebilir. Köle edilen ve hayatlarının son gününe kadar herkesten uzak hapsedilen bu kızların hikâyelerini duymuştu. Kızı merak ediyordu. Her halükarda, onun için bir çeşit hediyeydi bu kız, tamamen kendisine aitti. Bu armağanı reddetmek, Tanrıların yüzüne tükürmek olurdu. Hızla hareket etmesi ve işini bitirip ortadan kaybolması gerektiğini biliyordu ama bunun için daha çok zamanı vardı. Kızın bedenine sürdükleri kokuyu alıyordu, cenaze teskeresi gibi kokuyordu, evlenemeden ölen genç kadınlar gibi. Boşa gitmiş tazelik, gençlik kokusu.
İşini berbat etmeyecekti, satın alınmış ve ücreti ödenmiş olan hiçbir şeyi boşa harcamazdı. Yeraltının sahtekâr Efendisi gelip, işini görüp gitmiş olmalıydı. Paslı anahtar zinciri hâlâ üstünde miydi, acaba? Herhalde. Ağır

demir anah-tarlarıyla madeni sesler çıkararak kızın üstüne abanmış; kendini onun içine zorlamış ve etini parçalamıştı. O hissi çok iyi bilirdi. Başka ne yaparsa yapsın, bunu ona yapmayacaktı.
Kör suikastçı kızın elini ağzına götürüyor ve dudaklarıyla dokunuyor, öpmekten çok bir saygı ve bağlılık ifadesiyle. Zarif ve değerli kadın, diyor - bir dilencinin olası bir hayırsevere yaklaşma cümlesini kullanarak- olağanüstü güzelliğinizin söylentisi beni buraya getirdi, her ne kadar burada bulunmakla hayatımı tehlikeye atmış olsam da. Sizi gözlerimle göremiyorum, çünkü körüm. Sizi ellerimle görmeme izin verir misiniz.7 Böylece benim için son bir iyilik yapmış olursunuz ve belki kendiniz için de.
Genç adam boş yere bir köle ve fahişe olmamıştı: iltifat etmesini iyi bilirdi, inandırıcı bir biçimde yalan söylemesini ve kendini sevdirmesini de. Parmaklarını kızın çenesine koydu ve kızın şaşırıp duraksamasını bekledi ve başını salladı. Kızın ne düşündüğünü duyabiliyordu. Yarın ölmüş olacağım.
3 30
*.
Onun neden burada bulunduğunu tahmin edip etmediğini merak etti.
Hayatta yapılan en iyi işlerin çoğu, gidecek hiçbir yeri, harcayacak hiçbir zamanı olmayan, çaresizlik kelimesinin anlamını gerçekten kavramış olan insanlar tarafından yapılır. Bu insanlar, risk ve kâr hesaplarının ötesine geçmiştir, geleceği düşünemezler, hayatın okları şimdiki anın üzerine yönelmiştir. Bir uçurumun kenarına getirildiğiniz zaman, ya düşersiniz ya da havalanıp uçarsınız. Ne kadar olasılık dışı görünse bile yakalayabildiğiniz her umuda, basmakalıp bir söz olacak ama karşınıza çıkan her mucizeye yapışırsınız. Demek istediğim, her şeye rağmen hayata sarılırsınız.
Ve işte, o gece de böyle oldu.
Kör suikastçı yavaş yavaş kıza dokunmaya başladı, önce tek elle, becerikli sağ eliyle, bıçak kullandığı eliyle. Kızın yüzünden ve boynundan geçti parmak uçlarıyla. Derken sonra sol eliyle, uğursuz eliyle tekrarladı bunu, sonra iki eliyle birden, şefkatle, son derece nazik bir perçemi, ipekten bir perçemi kaldırır gibi okşadı. Dokunuşu suyun okşaması gibiydi. Kız titredi ama önceden olduğu gibi korkuyla değil. Bir süre sonra, üstündeki brokar örtüyü attı ve adamın elini alarak bedeninin arzulayan yerlerine götürdü.

Dokunuş, görme duyusundan ve konuşma yeteneğinden önce gelir. Dokunma, ilk ve son iletişim dilidir ve asla yalan söylemez. Konuşamayan kızla, görmeyen adamın birbirlerine âşık olması işte böyle gerçekleşti.
Beni şaşırtıyorsun, dedi kadın.
Öyle mi, dedi adam. Neden? Gerçi seni şaşırtmak hoşuma gidiyor. Bir sigara yakıp kadına verdi, kadın istemem anlamında kafasını salladı. Adam aşırı sigara içiyordu. Elleri tit-remese bile, sinir sistemine dokunuyordu.
331
Çünkü âşık oldular birbirlerine dedin, dedi kadın. Bu düşünceye hep alayla bakıyordun. Gerçekçi değil, burjuva batıl inancı, köküne kadar yozlaşmış duygular. Hastalıklı saplantılar, masumane şehvet duygularının kibirli Viktorya mantığıyla aşağılanması. Sen de mi yumuşuyorsun, yoksa?
Beni değil tarihi suçla, diyor adam, gülümseyerek. Böyle şeyler olur. Âşık olmak tarihe geçmiştir, en azından aşk sözcükleri. Her neyse, kör delikanlı yalan söylüyordu demiştim.
Böyle diyerek işin içinden sıvışamazsm. Yalanı ilk başta söyledi. Sonra sen onu değiştirdin.
İtirazını dikkate alıyorum. Ama duruma bakmanın daha katı bir yanı da var.
Hangi duruma bakmanın?
Âşık olma işine.
Ne zamandan beri âşık olmak iş oluyor? diyor kadın sinirlenerek.
Adam gülümsüyor. Bu düşünce seni rahatsız mı ediyor? Çok mu ticari geldi? Vicdanın rahatsız oluyor, öyle mi.7 Ama aşkta da her zaman bir alışveriş vardır.
Hayır, diyor kadın. Yoktur. Her zaman değil.
Adam elde edebileceği her şeyin üstüne atlıyor. Niye atlamasın ki? Hiçbir vicdani rahatsızlığı yok, bütün hayatı diş dişe mücadeleyle geçmiş. Ya da belki de ikisi de genç olduğundan daha iyisini bilmiyorlar. Gençlerde şehveti aşkla karıştırma alışkanlığı vardır, her türlü konuda idealisttirler. Hem zaten kızı daha sonra öldürmediğini söylemedim. Adamın her şeyden önce kendi çıkarlarını öne çıkardığını belirtmiştim.
Demek senin de korkak bir tarafın var, dedi kadın. Gerilemeye başladın, cesaretin yok. Sonuna kadar gidemiyorsun. Horoz döğüştüren adam için vuruşmak neyse, senin için de aşk o.
Adam gülüyor, şaşırmış bir gülüş. Kullandığı kelimelerin

kabalığından mı irkildi acaba? Sonunda onu şaşırtmayı başardım mı, diye düşünüyor kadın. Konuşmana dikkat et, küçük hanım, diyor adam.
Niye edecekmişim? Sen etmiyorsun. Ben kötü bir örneğim. Kendilerini zevke, istersen duygularına diyelim, teslim etmişler, durum bundan ibaret. Duyguların içinde yuvarlanıp gidebilirler. Yalnızca ânı yaşamak, o ânın şiirini yaratmak, mumu söndürmek, bardaktaki son damlayı içmek, mehtaba karşı ulumak istiyorlar. Zaman hızla azalıyor. Kaybedecek hiçbir şeyleri yok.
Adamın var. Ya da olduğunu düşünüyor, kesin! Peki, tamam. Kızın kaybedecek hiçbir şeyi yok, diyor adam. Sigarasından kocaman bir duman üflüyor. Benim aksime, demek istiyorsun herhalde. Senin gibi değil, sevgilim, diyor adam. Benim gibi. Kaybedecek bir şeyi olmayan benim.
Ama ben varım, diyor kadın. Ben "hiçbir şey" değilim.
The Toronto Star, 28 Ağustos 1935
SOSYETEYE MENSUP GENÇ KIZ SAĞ BULUNDU
STAR'IN ÖZEL HABERİ
Bir haftadan uzun bir süredir kendisinden haber alınamayan yüksek sosyeteye mensup, onbeş yaşındaki okul öğrencisi Uura Chase in bulunması üzerine polis dün araştırmalarına son verdu Laura Chase'in, aüe dostları Bay ve Bayan E. Ne«*on-DoM>' ı Uuskoka'daki yazlık evlerinde kaldığı ve sağ ve salım oldu-
s un
ğu açıklandı. Laura Chase'in ablasıyla evli olan tanmm.j sahicilerimizden Richard E. Griffen gazetecilerle yapag» tele/on görüşmesinde, "Esim ve ben rahat bir nefes aldık" dedi.
|_^_____—_____-_____.____2^
QTiffen sözlerine şöyle devam etti: "Postada geciken bir mektubun J°l <%"& basit hir k<*npM>k olmuş. Baldızım Laura, esimle benim haberdar olduğumuzu sandığı bir tatil programı yapmış, elerinde kaldığı dostlarımız da öyle biliyorlarmış. Tatilleyken gazete okumadıkları için, bu karışıklıktan haberdar olmamışlar. Şehre dönüp durumu, öğrendikleri zaman derhal telefonla arayıp yber verdiler."
Bayan Laura Chase'in evden kaçtığı ve Sunnyside Eğlence Parkında şüpheli durumlarda görüldüğü yolundaki söylentiler konusundaki sorulara cevaben Bay Griffen, bu kötü niyetli dedikoduları kimin çıkardığını

bilmediğini ama öğrenmek için elinden geleni yapacağını söyledi. "Herkesin başına gelebilecek, sıradan bir yanlış anlaşmaydı" dedi. "Eşim ve ben Laura'nın güvenlikte olmasından dolayı minnettarız. Yardımlarından ötürü polis teşkilatımıza, gazetelere ve endişeli halkımıza içtenlikle teşekkür ederiz." Öte yandan, Bayan Laura Chase'in hakkında çıkan yayınlardan ötürü rahatsız olduğu ve görüşme yapmayı reddettiği bildirildi.
Bu olayda kalıcı bir zarara yol açmamakla birlikte, posta dağıtımındaki aksamaların ciddi sorunlara neden olmasına ilk kez rastlanmıyor. Halkımız tereddütsüz güvenebileceği bir posta hizmetine layıktır. YetkÜikrin durumu dikkate almasını bekliyoruz.
Kör Suikastçı: Sokak yürüyüşü
bdmK yÜrÜmesi uygun görülen
değil Y 8ÖrÜndüğÜnü Umarak sokakta Yürüyor. Oysa nin altmd1^ giyÜlmi5>§apkaS1 da' mantosu da yanlış. ÇenesÜ' t0 giymi" a bağknmi§ bir eşarP ve kollan a§mmış bol bir *
P a§mmış bol bir
ı° §erekirdi- Koyu renkli, sıkıcı ve mütevazı lazımdı.
kabalığından mı irkildi acaba? Sonunda onu şaşırtmayı başardım mı, diye düşünüyor kadın. Konuşmana dikkat et, küçük hanım, diyor adam.
Niye edecekmişim? Sen etmiyorsun. Ben kötü bir örneğim. Kendilerini zevke, istersen duygularına diyelim, teslim etmişler, durum bundan ibaret. Duyguların içinde yuvarlanıp gidebilirler. Yalnızca ânı yaşamak, o ânın şiirini yaratmak, mumu söndürmek, bardaktaki son damlayı içmek, mehtaba karşı ulumak istiyorlar. Zaman hızla azalıyor. Kaybedecek hiçbir şeyleri yok.
Adamın var. Ya da olduğunu düşünüyor, kesin!
Peki, tamam. Kızm kaybedecek hiçbir şeyi yok, diyor adam. Sigarasından kocaman bir duman üflüyor.
Benim aksime, demek istiyorsun herhalde.
Senin gibi değil, sevgilim, diyor adam. Benim gibi. Kaybedecek bir şeyi olmayan benim.
Ama ben varım, diyor kadın. Ben "hiçbir şey" değilim.
THe Toronto Star, 28 Ağustos 1935
SOSYETEYE MENSUP GENÇ KIZ SAĞ BULUNDU
STAR'IN ÖZEL HABERİ

Bir haftadan uzun bir süredir kendisinden haber alınamayan yüksek sosyeteye mensup, onbeş yaşındaki okul öğrencisi Laura Chase in bulunması üzerine polis dün araştırmalarına son verdi. Laura Chase'in, aile dostları Bay ve Bayan E. Newton-Dobb-s'un Muskoka'dahi yazlık evlerinde kaldığı ve sağ ve salim olduğu açıklandı. Laura Chase'in ablasıyla evli olan tanınmış, sanayicilerimizden Richard E. Griffen gazetecilerle yaptığı telefon görüşmesinde, "Eşim ve ben rahat bir nefes aldık" dedi. Bay
333
Griffen sözlerine şöyle devam etti: "Postada geciken bir mektubun yol açtığı basit bir karışıklık olmuş. Baldızım Laura, eşimle benim haberdar olduğumuzu sandığı bir tatil programı yapmış. Evlerinde kaldığı dostlarımız da öyle biliyorlarmış. Tatildeyken gazete okumadıkları için, bu karışıklıktan haberdar olmamışlar. Şehre dönüp durumu öğrendikleri zaman derhal telefonla arayıp haber verdiler."
Bayan Laura Chase'in evden kaçtığı ve Sunnyside Eğlence Parkı'nda şüpheli durumlarda görüldüğü yolundaki söylentiler konusundaki sorulara cevaben Bay Griffen, bu kötü niyetli dedikoduları kimin çıkardığını bilmediğini ama öğrenmek için elinden geleni yapacağını söyledi. "Herkesin başına gelebilecek, sıradan bir yanlış anlaşmaydı" dedi. "Eşim ve ben Laura'nın güvenlikte olmasından dolayı minnettarız. Yardımlarından ötürü polis teşkilatımıza, gazetelere ve endişeli halkımıza içtenlikle teşekkür ederiz." Öte yandan, Bayan Laura Chase'in hakkında çıkan yayınlardan ötürü rahatsız olduğu ve görüşme yapmayı reddettiği bildirildi.
Bu olayda kalıcı bir zarara yol açmamakla birlikte, posta dağıtımındaki aksamaların ciddi sorunlara neden olmasına ilk kez rastlanmıyor. Halkımız tereddütsüz güvenebileceği bir posta hizmetine layıktır. Yetkililerin durumu dikkate almasını bekliyoruz.
Kör Suikastçı: Sokak yürüyüşü
Kadın, sokakta ya da bu sokakta yürümesi uygun görülen bir kadın gibi göründüğünü umarak sokakta yürüyor. Oysa uygun değil. Yanlış giyinmiş, şapkası da, mantosu da yanlış. Çenesinin altında bağlanmış bir eşarp ve kollan aşınmış bol bir pal' to giymiş olması gerekirdi. Koyu renkli, sıkıcı ve mütevazı görünmesi lazımdı.
334_____
_____

Buradaki evler birbirine bitişik. Hizmetkâr evleriymiş bir zamanlar, sıra sıra ama artık daha az hizmetkâr var, zenginler başka kolaylıklar bulmuşlar kendilerine. İsli tuğla evler, helaları dışarda, arka avluda. Bazılarının ön avlusunda sebze bahçesi kalıntıları var. Kararmış bir domates bitkisi, ahşap asma kütüğünden bir bez parçası sallanıyor. Bitki yetiştirmeye elverişli bahçeler değil zaten, fazla güneşsiz, toprağı fazla cüruf-lu. Ama burada bile sonbahar ağaçlan cömert görünüyor, üzerlerinde kalan son yapraklar sarı, turuncu, koyu pembe ve ciğer kırmızısı renginde.
Evlerin içinden tıkırtılar, kapı çarpmalar, uluma ve havlama sesleri geliyor. Öfkeli kadın bağırışları, savunmada çocuk çığlıkları duyuluyor. Daracık verandalarda adamlar tahta sandalyelerde, ellerini dizlerinden sarkıtmış oturuyorlar, işsizler ama henüz evsiz değiller. Kadına bakıyorlar, kaş çatarak, mantosunun kürklü yakasını ve bileklerini, ve yılan derisi çantasını kızgınlıkla inceliyorlar. Evin kirasına katkı olsun diye kiralanan kilerlerde, bodrum köşelerinde yaşayan ikinci el kiracılar olabilir bunlar.
Sokaktan geçen kadınlar başları önlerinde, kamburları çıkık, kucaklarında kahverengi kâğıttan bohçalar taşıyarak hızlı hızlı yürüyorlar. Evli kadınlar olsa gerek, sade suya çorbayla yaşayan. Kasaptan aldıkları, eti az, siniri bol parçalar ve aşırdıkları kemiklerle yavan bir lahana kapuskası yapacaklar akşama. Kadının omuzlan fazla dik, çenesi fazla yukarda, o yıpranmış bakışları taşımıyor: Diğer kadınlar kafalarını kaldırıp pis bakışlarla bakıyorlar ona. Bir orospu olduğunu düşünüyorlar herhalde. Ama o ayakkabılarla buralarda ne işi var? Buralar onun iş tutacağı seviyede bir muhit değil ki.
İşte adamın söylediği köşedeki bar. Birahane. Mahallenin adamları dışarda kümelenmiş. Kadın geçerken hiçbiri laf atmıyor, yalnızca çalıların arasından dikizler gibi bakıyorlar

_____
_____335
ama arkasından, bir geminin kaldırdığı dalgalar gibi, nefret ve ar2u dolu homurdanmalar, fısıltılar duyuyor. Belki de kendisini bir kilise görevlisi ya da kibirli bir hayırsever sanıyorlar. Hayatlarına süslü burnunu sokan, sorular soran, üstün pozlarla yardım kırıntıları sunan bir kadın. Ama bunun için fazla iyi giyimli.

Kadın bir taksiyle gelmiş, üç blok geride, daha kalabalık bir yerde inmişti. Dedikodu konusu olmamaya dikkat ediyordu, kim buralarda taksiye binerdi? Ama her halükârda oluyordu. Yapması gereken farklı bir manto giymekti, ucuzluktan alınmış, küçük bir valize tıkılmış. Onunla bir otel restoranına gider, kendi mantosunu vestiyere bırakır, tuvalete girer, değişirdi. Saçlarına rüküş bir biçim verir, rujunu dağıtır, farklı bir kadın olarak çıkardı.

Hayır. Yine de olmazdı. Bir kere valiz vardı, evden çıkma sorunu vardı. Böyle aceleyle nereye gidiyorsun?

Sonuçta, bir pelerin ve hançer numarası (ama hançersiz olarak) çekmekten başka seçeneği yoktu. Yüzüne bakarsanız yalnızca, kanabilirdiniz. O konuda artık antrenmanlıydı. Düz, soğuk, boş bakışlar. İki kaşını birden kaldırıp, iki taraflı çalışan bir casus gibi riyasız ve şeffaf bir ifadeyle bakmayı öğrenmişti. Katıksız su gibi bir yüzle. Önemli olan yalan söylemek değildi, önemli olan buna mecbur kalmamaktı. En baştan soru sorulmasına fırsat vermemekti.

Buna rağmen tehlike vardı. Adam için de vardı: Hem de eskisinden daha fazla, demişti. Bir kez sokakta görüldüğünü sanıyordu, tanınmıştı. Kızıl Grup'tan bir şantajcıydı belki. Kalabalık bir birahanenin arka kapısından kaçmıştı.

Kadın buna inansın mı, inanmasın mı, bilmiyordu, yani bu tür bir tehlike olduğuna. Koyu renk, şişkin, yakaları kaldırılmış takım elbiseler giymiş adamlar, sokak kenarlarında kol gezen otomobiller. İçeri gir, seni götürüyoruz. Çıplak odalar,

iib_____

sert ışıklar. Fazla teatral geliyordu. Ancak sisli bir havada olabilecek bir şey gibi, siyah-beyaz bir sette. Yalnızca başka ülkelerde, başka dillerde olabilecek şeyler. Ya da burada olsa bile, kadının başına asla gelmeyecek şeyler.

Eğer yakalanırsa, adamı hemen reddedecekti, tereddütsüz. Bunu biliyordu, açıkça ve sükûnetle kabul etmişti bu gerçeği. Zaten hemen serbest bırakılırdı, olayla bağlantısı önemsiz bir uçarılık ya da serkeş bir kafa tutuş gibi değerlendirilir ve yol açacağı patırtı hemen örtbas edilirdi. Bunun bedelini perde arkasından ödemek zorunda kalırdı elbette ama neyle

ödeyecekti ki? Zaten iflas etmiş bir kadındı: Taşın kanını akı-tamazdınız. Kendini kapatır, kepenkleri çekerdi. Öğle tatili için kapalıyım, sürekli olarak. Son zamanlarda, biri tarafından izleniyormuş duygusuna kapılıyordu, oysa etrafını incelediği zaman kimseyi göremi-yordu. Artık daha dikkatli davranıyordu, elinden geldiğince dikkatli. Korkuyor muydu? Evet. Çoğu zaman. Ama bunun önemi yoktu. Aslında vardı. Bu korku, adamla birlikte olduğunda yaşadığı zevki artırıyordu, bu sefer de atlattım ve yaptığım yanıma kaldı diye duyduğu zevki de.

Asıl tehlike kadının içinden geliyordu. Ne kadarına izin verecekti, ne kadar ileri gitmeye hazırdı? Oysa, izin vermenin, ileri gitmenin bu durumla hiçbir ilgisi yoktu. Konu, nereye doğru itileceği, nereye sürükleneceği idi. Davranışlarını harekete geçiren güdüleri analiz etmemişti. Belki ortada güdü diye bir şey de yoktu. Arzu bir güdü değildir. Sanki başka hiçbir seçeneği yokmuş gibi geliyordu. Duyduğu yüksek haz, aynı zamanda bir alçalmaydı, utançtı. Boynundan bir iple çekiliyor, tasmayla sürükleniyor gibiydi. Kızıyordu kendine, özgür olamayışına. Bu yüzden adamla görüşmelerinin arasını açıyordu, gıdım gıdım veriyordu. Randevulara gelmiyor, neden gelmediği hakkında küçük yalanlar uyduruyor -park duvarına

337

adamın tebeşirle yazdığı işaretleri, yani mesajı görmediğini söylüyor- ona olmayan yeni terzisinin adresini veriyor, olmayan bir kız arkadaşıyla kart gönderdiğini iddia ediyor, yanlış numarayı aradınız diyordu.

Ama her seferinde, sonunda geliyordu. Direnemiyordu. Unutmak için gidiyordu adama, kaybolmak için. Kendini teslim etmek, ortadan silinmek için geliyordu. Kendi bedeninin karanlığına girmek, adını unutmak için. Kendini kurban etmekti istediği, kısa bir süre için de olsa. Sınırları olmadan yaşamaktı.

Yine de, kadın daha önce hiç ilgisini çekmeyen şeyler hakkında düşünüyor. Adam çamaşırlarını nasıl yıkıyor? Bir seferinde, kalorifer radyatörlerinin üzerinde kuruyan çoraplarını görmüştü. Kadının onları gördüğünü fark edince, çorapları alıp kaldırmıştı. Kadının ziyaretlerinden önce ortalığı toplardı, hiç değilse biraz süpürürdü. Adam nerede yemek yiyordu? Aynı yerde sık sık görülmek istemediğini söylemişti. Sürekli hareket halinde olmak zorundaydı, bir restorandan öbürüne, bir birahaneden diğerine...

Adamın ağzından gevşek bir gösterişle çıkıyordu bu sözler. Bazı günler daha sinirli oluyor, kafasını aşağı tutuyor, dışarı çıkmıyordu, odasında, kaldığı şu ya da bu odada, elma kırıntıları, yerlerde ekmek kalıntıları oluyordu.

Bu elmaları ve ekmekleri nereden buluyordu? Bu ayrıntılar konusunda -kadın orada değilken hayatını nasıl yaşadığı konusunda- tuhaf bir biçimde ketum davranıyordu. Belki hakkında fazla şey bilmek onu kadının gözünde küçültür diye düşünüyordu. Fazla sefil ayrıntılar. Belki de adam haklıydı. (Sanat galerilerinde sergilenen bütün o kadın resimleri özel bir anda yakalanmış olmanın şaşkınlığını taşır. "Uyuyan Su Perisi." "Susanna ve Yaşlılar." "Yıkanan Kadın" -bir ayağı kü-

vetin içinde -Renoir mı, yoksa Degas mıydı? Tombul kadınlar. "Diana ve Bakir Kızlar", gizlice gözetleyen avcıyı farket-melerinden önceki an. "Lavaboda Çoraplarını Yıkayan Adam" diye tablolar yoktur.)

Romantik aşklar orta mesefeli bir uzaklıkta gerçekleşir. Romans, buğulanmış bir pencereden kendi içine bakmaktır. Romans, her şeyi dışarda bırakmaktır: Hayat homurdanır ve burnunu çeker, aşk yalnızca iç çeker. Kadın bundan daha fazlasını mı istiyor, -adamdan daha fazlasını mı istiyor? Resmin tamamını mı istiyor?

Tehlike fazla yakından bakmak ve çok fazla şey görmekte. Adamın yavaş yavaş ufalmasında, kendisiyle birlikte. Sonra bomboş uyanmak, hepsi kullanılmış, bitmiş, sona ermiş. Elinde hiçbir şey kalmamış. Her şeyden mahrum kalmış.

Eski moda bir laf.

Bu kez kadını karşılamaya gelmedi. Böylesi daha doğru, dedi. Kadın yolunu kendi bulmak zorunda. Eldivenli avcunda katlanmış dört köşe kâğıtta şifreli bir yol tarifi var ama bakmasına gerek yok. Elinin içinde kâğıdın hafif sıcaklığını duyuyor, bir saatin karanlıkta parlayan radyum kadranı gibi.

Adamın kendini hayal ettiğini hayal ediyor. Sokakta yürürken, gittikçe yaklaşırken, varmak üzereyken. Sabırsız mı, tedirgin mi, bekleyemiyor mu? O da kendisi gibi mi? Adam aldırmıyor, görünmekten hoşlanıyor. Gelsen de, gelmesen de fazla dert değil ama bu yalnızca poz, birçok pozundan biri. Örneğin, artık hazır sigara içmiyor, çünkü almaya gücü yetmiyor.

Sigaralarını kendi sarıyor, bir seferde üç sigara saran o müstehcen görünüşlü pembe lastik aletle. Sonra tıraş bıçağıyla kesiyor ve Craven A marka sigara paketinin içine istifliyor. Küçük kandırmacalarından ya da gösterişlerinden biri. Bunlara ihtiyaç duyması kadını şaşırtıyor.

339

Kadın bazen ona bir sürü sigara getiriyor. Büyük hediye, büyük cömertlik. Onları kahve sehpasının üstünde duran gümüş sigara kutusundan yürütüyor, cüzdanına tıkıştırıyor. Ama bunu her sefer yapmıyor. En iyisi adamı merakta bırakmak, aç bırakmak.

Adam sırt üstü uzanıyor, memnun, sigara içiyor. Kadın eğer ondan bir şey kopartmak istiyorsa, bunu sigaraları vermeden önce yapmak zorunda. Garantiye almalı, parasını baştan alan bir fahişe gibi. Küçük küçük şeyler, mesela seni özh' dim, dedirtmek gibi ya da sana doyamıyorum. Adamın gözleri kapalı, kendini tutmak için dişlerini sıkıyor, kadın ensesinde duyuyor bunu.

Sonraya bırakırsa, ağzından kerpetenle çekmek zorunda kalıyor.

Bir şey söyle.

Ne gibi?

Ne istersen.

Ne duymak istiyorsan söyle.

Söylersem, sen de onu tekrarlarsan, sana inanamam.

Satır aralarını oku, o zaman.

Ama hiç satır yok ki. Hiçbir şey söylemiyorsun ki.

Adam o zaman bir şarkı söylüyor:

Şeyini bir sokuyorsun, bir çıkartıyorsun, Yine de bacadan dumanlar tütüyor.

İşte sana bir satır. Nasıl, beğendin mi? Sen gerçekten bir orospu çocuğusun. Hiç aksini iddia etmedim. Boş yere hikâyeler uydurmuyorlar hakkında.

Ayakkabı tamircisinden sola dönüyor, bir blok gidiyor, sonra

340

iki ev geçiyor. Küçük bir apartmana geliyor: Excelsior. Henry Wadsworth Longfellow'un şiirinden esinlenilmiş olsa gerek. Tuhaf bir işaret taşıyan bir bayrak, yükseklere erişmek için bütün dünyevi zevklerini feda eden bir

şövalye. Hangi yüksekliklere erişmek için? Salon burjuvası sofuluğuna. Ne gülünç kaçıyor şimdi ve burada.
Excelsior, kırmızı tuğladan üç katlı bir bina, her katta dövme demirden balkonlu dört pencere var, balkondan çok birer çıkıntı, bir sandalyelik genişliği.bile yok. Bir zamanlar mahalleden bir gömlek üstünmüş, şimdi insanların sürünerek yaşadığı bir yer. Bir balkonda uydurma bir çamaşır ipi gerilmiş, kirli gri bir bulaşık bezi sallanıyor, yenilmiş bir ordunun
bayrağı gibi.
Kadın binayı geçiyor. Bir sonraki köşeden karşıya geçiyor. Orada durup sanki ayakkabısına bir şey yapışmış gibi ayağına bakıyor. Sonra arkasına. Arkasından gelen yok, yavaşlayan bir araba da yok. İriyan bir kadm binanın ön basamaklarından ağır ağır çıkıyor, iki elinde de ağır fileler var. Yamalı giysiler içinde iki oğlan çocuk kaldırımda uyuz bir köpeği kovalıyor. Verandada aynı gazeteye kapanmış üç ihtiyar akbabadan başka hiç erkek yok etrafta.
Geri dönüyor, tekrar Excelsior'a geliyor, yandaki dar aralığa giriyor ve hızla yürüyor, koşmamak için kendini zor tutarak. Asfalt yamuk yumuk, ayakkabıları fazla yüksek. Bileğini burkmak için hiç uygun bir yer değil. Şu anda kendini daha ortada, etrafta pencere olmasa bile daha göz altında hissedi' yor. Kalbi hızla atıyor, bacakları titriyor. Paniğe yakalanmış,
ama neden?
Orada olmayacak, diyor kafasında ince bir ses, yumuşak, acıklı bir ses, yas tutan bir kumrunun kederli ötüşü gibi. Gitti. Götürüldü. Onu asla göremeyeceksin artık. Asla. Ağlamak

---

341

Kendini böyle korkutması aptallık. Ama gerçek bir yönü de var. Adam kendisinden daha kolay ortadan yok olabilir: Kendisinin adresi belli, adam istediği zaman onu bulabilir.
Duruyor, bileğini burnuna götürüyor, parfümlü kürkünün güven verici kokusunu içine çekiyor. Arkada metal bir kapı var, servis kapısı. Hafifçe vuruyor.
Kör Suikastçı: Kapıcı
Kapı açılıyor. Adam orada. Kadın daha minnettarlığını göstermeye fırsat bulamadan adam onu içeri çekiyor. Arka merdivenin sahanlığında

duruyorlar. Yukarlarda bir pencereden giren ışığın dışında hiç aydınlatma yok. Adam kadının yanaklarını avuçlayarak öpüyor onu. Çenesi zımpara kâğıdı gibi. Adam titriyor ama arzudan değil, daha doğrusu yalnızca arzudan değil.

Kadın geri çekiliyor. Hayduda benziyorsun. Hayatında haydut görmemiş, operalardaki haydutları düşünüyor. Car* men'deki kaçakçıları. Kabasaba ayyaşları.

Affedersin, diyor adam. Aceleyle yer değiştirmem gerekti. Yanlış alarm olabilir ama bazı şeylerimi bırakmak zorunda kaldım.

Tıraş bıçağını mı, mesela?

Onu ve başka şeyleri. Gel, aşağı ineceğiz.

Basamaklar dar: Parmaklıklar boyanmamış ahşaptan. Merdivenin dibinde çimento bir zemin. Kömür tozu kokuyor, geniz yakan bir yeraltı kokusu, bir mağaranın rutubetli taşlan gibi.

İşte burası. Kapıcının odası.

Ama sen kapıcı değilsin, diyor kadın, biraz gülerek. Öy-

le değil

mi?

i?

Kapıcıyım. En azından ev sahibi öyle zannediyor. Birkaç kez geldi, sabahları, kalorifer kazanını ateşlemeyi söylemek için ama fazla harlı değil. Kiracılarının fazla ısınmasını istemiyor, pahalı oluyor, soğuğu kırsm yeter, diyor. Görüyorsun,

pek bir yatak da yok.

Yeterince var, diyor kadın. Kapıyı kilitle. Kilidi yok, diyor adam.

Demir parmaklıklı, yırtık perdeli küçük bir pencere var. İçeri pas renkli bir ışık sızıyor. Kapının tokmağına yaylarının çoğu kopmuş bir sandalye dayıyorlar, sobaya atılacak odun haline gelmiş hemen hemen. Barikat olacak hali kalmamış. Hafif küflü tek battaniyenin altına giriyorlar, paltolarını da üstüne örtüyorlar. Çarşafı hiç düşünmemek daha iyi. Kadın adamın kaburga kemiklerini yokluyor, aralarındaki açıklığı elliyor. Ne yiyorsun? Dır dır etme.

Çok zayıfsın. Sana yiyecek bir şeyler getirebilirdim. Sana pek güvenilmiyor ama öyle değil mi? Ne zaman çıkıp geleceksin diye beklerken açlıktan ölebilirdim. Merak etme, yakında buradan gideceğim.

Nereye? Yani bu odadan mı, yoksa şehirden mi, yoksa... Bilmiyorum. Başımın etini yeme. Yalnızca ilgileniyorum, hepsi bu. Merak ediyorum, senin... Kes. Eh, peki, diyor kadın. Zycron'a dönelim o zaman ya da hemen gitmemi mi istersin?

Hayır. Biraz kal. Affedersin ama çok gerginim son günlerde. Nerede kalmıştık? Unuttum.

Kör katil kızın boğazını mı kessin, yoksa onu sonsuza dek sevsin mi karar veremiyordu.

_____.

_____343

Tamam. Evet. O her zamanki kararsızlık.

İşte, keseyim mi, yoksa sonsuza dek seveyim'mi, diye düşünürken, körlüğünün ihsan ettiği o keskin işitme duyusuyla metalik bir sürtme ve bileme sesi algılar. Zincir halkalarının birbirlerine sürtüşme sesi, sürüklenen bir pranga sesi. Koridorda gittikçe yaklaşıyor. Yeraltının Efendisi'nin satın aldığı ziyareti gerçekleştirmemiş olduğunu artık biliyor kör suikastçı: Kızın el değmemiş, "bozulmamış" durumunu.

Şimdi ne yapacak? Kapının arkasına ya da yatağın altına saklanabilir, kızı kaderine terk edebilir, sonra ortaya çıkıp parasını alacağı işi bitirebilir. Ama kızla arasında olanlardan sonra, bunu yapmakta tereddüt ediyor. Ya da, herif iş tutarken, artık etrafını duyamayacak haldeyken, o sırada sıvışabilir. Ancak o zaman da, kiralık katillerin grup olarak -kurum olarak diyelim- şerefini lekelemiş olur.

Kızı kolundan tutuyor ve elini ağzına bastırarak, sessiz olmasını işaret ediyor. Sonra onu yataktan kaldırıyor ve kapının arkasına saklıyor. Ayarlandığı gibi kapının kilitsiz olduğunu kontrol ediyor. Herif kapıda kadın nöbetçinin beklemediğini biliyor. Yüksek Rahibe'yle anlaşmasında, olaya şahit istemediğini belirtmişti. Tapınak nöbetçisi onun geldiğini duyunca ayak altından çekilecekti.

Kör suikastçı ölü kadın nöbetçiyi yatağın altından çekiyor ve yatağın üstüne yatırıyor, boynundaki kesiği eşarbıyla örtüyor. Kadın henüz soğumamış ama kanaması durmuş. Herifin elinde gür yanan bir mum varsa durum kötü, yoksa geceleyin bütün kediler boz renklidir. Tapınak bakirelerine tamamen pasif kalmaları öğretilir. Geleneksel olarak giyilen ve bir miğfer ve siper de içeren kallavi Tanrı kostümü, efendinin hareket etmesini zaten

zorlaştırdığı için, herifin yanlış kadını, üstelik bir cesedi, düzdüğünü fark etmesi epey zaman alabilir.
Kör suikastçı brokar yatak örtüsünü iyice çekiyor. Sonra kızın yanına gidiyor, kapının arkasında birlikte yamyassı duvara yapışıyorlar.
Ağır kapı gıcırdayarak açılıyor. Kız döşemeye vuran zayıf ışığı görüyor. Anlaşılan Yeraltmın Efendisi'nin gözleri iyi görmüyor, çünkü bir şeye çarpıp küfrediyor. El yordamıyla yatağı yokluyor. Neredesin güzelim, diyor. Cevap almamak onu şaşırtmayacak, çünkü kızın gayet kullanışlı biçimde dilsiz olduğunu biliyor.
Kör suikastçı, kızı da kolundan çekerek, yavaşça kapının arkasından sıyrılıyor. Bu Allah'ın cezası şeyi neresinden kaldıracağım, diye homurdanıyor Yeraltmın Efendisi. Suikastçı ve kız kapıdan sıvışıyor, koridora çıkıyorlar, elele tutuşmuşlar, yetişkinlerden kaçan çocuklar gibi.
Arkalarından bir haykırma duyuluyor, öfke ve dehşet dolu. Kör suikastçı bir eliyle duvarı tutarak koşmaya başlıyor. Bir yandan da duvar diplerindeki meşaleleri yerlerinden söküp yere fırlatıyor, sönmelerini umarak.
Tapınağı köşe bucak tanıyor, dokunuşundan ve kokusundan. Bunu bilmek işinin bir parçası. Aynı şekilde şehrin de tüm girdisini-çıktısını biliyor. Bir labirente girmiş fare gibi bulabilir yolunu. Bütün kapılarını, tünellerini, kaçış deliklerini ve çıkmaz sokaklarını, eşiklerini, hendeklerini, su yollarını, hatta, çoğunlukla, parolalarını bile biliyor. Hangi duvarlara tırmanabileceğim, tırmanırken ayağını hangi taşlara yerleştirmesi gerektiğini de biliyor. Şimdi mermer bir paneli itiyor -üstünde kaçakların hamisi olan Parçalanmış Tanrı kabartmasının bulunduğu panoyu- ve karanlığa çıkıyorlar. Bunu, kızın tökezlemesinden anlıyor ve ilk kez o zaman, kızı ya' nma almakla, kendi kaçış hızını yavaşlattığını fark ediyor-Kızın görme yeteneği onun için bir engel teşkil edecek.
Duvarın öte yanından pat pat ayak sesleri duyuluyor-
Cüppemi tut, diye fısıldıyor kıza, sakın konuşma, diye ekliyor gereksiz yere. Yüksek Rahibe'nin ve onun işbirlikçi ekibinin, Tanrıça'yla buluşmak, günah çıkarmak ya da dua etmek için Tapınak'a gelen insanlardan son derece değerli sırlar elde ettikleri gizli dehlizler ağının içindeler şu anda ama bir an önce çıkmak zorundalar. Çünkü, Yüksek Rahibe'nin aramaya geleceği ilk yer burası olacak. Dış surların arasından açtığı ve gelirken girdiği taş kapıdan çıkmalarına da imkân yok. Yeraltı-nın sahte Efendisi o geçidi

biliyor olabilir, çünkü katliamın zamanını ve yerini kendisi ayarlamıştı, ve artık kör suikastçının ihanetinden haberdardı.
Heybetli kayaların sesini boğduğu bronz çan çalıyor. Adam sesi ayağının altından duyuyor.
Kızı duvardan duvara geçirerek götürüyor, derken birden dar bir merdivene geliyorlar. Kız korkuyla inliyor: Dilinin koparılmış olması ağlama kapasitesini yok etmemiş. Hay aksi, diyor adam. Orada olduğunu bildiği, artık kullanılmayan su yolunun kapağını el yordamıyla bulup kaldırıyor ve ellerini üzengi gibi tutup kızı oradan yukarı çıkartıyor sonra kendisi de yanına sıçrıyor. Şimdi artık kollaya, yoklaya ilerlemek zorundalar. Burunlarına çarpan koku hoş değil ama bayatlamış bir koku. Çürümüş insan etinin çoktan toprağa karışmış kokusu.
Nihayet temiz hava. Adam havayı kesik kesik kokluyor, meşalelerin kokusunu yokluyor.
Gökyüzünde yıldızlar var mı, diye soruyor kıza. Kız başını sallıyor. Demek ki bulut yok. Talihsizlik. Toplam beş aydan ikisinin parlıyor olması gerek - bunu kafasındaki takvimden hesaplıyor- yakında üç ay daha çıkacak. İkisi gece boyunca parlayacak, gündüz geldiğindeyse korlaşmış olacaklar.
Tapınak onların ortadan kaybolduklarının duyulmasını istemez. İtibarı sarsılır, arkasından ayaklanmalar gelebilir.
Kurban etmek için başka bir kız bulurlar: Peçeleriyle kim anlayacak, kim olduğunu? Ama peşlerinden bir sürü adam insan avına çıkacak, gizli gizli ama amansızca iz sürecekler.
Kör suikastçı gizlenebilecekleri bir delik bulabilir ama önünde sonunda yemek ve su için dışarı çıkmak zorunda kalırlar. Adam tek başına olsa idare edebilir ama ikisi birlikte
değil.
İstediği an kızdan kurtulabilir. Ya da onu bıçaklayıp bir
kuyuya atabilir.
Hayır, yapamaz.
Kör katillerin sığınağına gidebilirler. Kör katiller çalışmadıkları zaman daima oraya gider, dedikodu alışverişi yapmak, ganimetleri paylaşmak, marifetlerini böbürlenerek anlatmak için. Sığmağı büyük bir cüretle büyük sarayın mahkeme salonunun tam altına kurmuşlar. Halılarla döşenmiş derin bir mağara bu. Katillere çocukken zorla dokuttukları halıları sonradan

çalıp getirmişler. Parmaklarıyla tanıyorlar halıları, üstlerinde oturup rüyalar gördüren /ring otu içiyorlar. Halının desenlerini, zengin renklerini okşayarak, bir zamanlar gözleriyle gördükleri renkleri hatırlıyorlar.
Ama bu sığınağa yalnızca kör katiller gidebilir. Onlar kapalı bir topluluk, aralarına bir yabancı ancak çalınmış bir mal olarak girebilir. Ayrıca, bir kör suikastçı öldürmek üzere para aldığı birini canlı olarak kurtarırsa, işine ihanet etmiş olur. Onlar, bu katiller, profesyonel insanlar. Yaptıkları anlaşmaları harfiyen yerine getirmekle öğünürler, kendi aralarındaki iş ahlakı kurallarının ihlal edilmesine göz yummazlar. Hiç acımadan öldürürler adamı ve bir süre sonra kızı da.
Diğer kör katillerden biri, onların izini bulmak üzere görevlendirilmiş olabilir. Hırsızı yakalamak istiyorsan, başka bir hırsız tut. İşte o zaman hapı yutarsın. Kızın kokusu yeter, tepeden tırnağa parfüme bulanmış durumda.

347

Onu Sakiel-Norn'dan çıkartmaktan başka çaresi yok. Şehirden, bu tanıdık araziden kaçmaları gerek. Tehlikeli bir iş ama kalmak daha tehlikeli. Belki limana gidip, sonra bir gemiye binebilirler. Ama kapılardan nasıl geçecekler? Sekiz kapının hepsi geceleri kilitlenir ve başlarına nöbetçiler dikilir. Adam tek başına olsa, duvarlara tırmanabilir -el ve ayak parmakları bir kertenkele gibi kavrar taşları- ama buna kızla birlikte kalkışmak bir felaket olur.
Başka bir yol var. Her adımda durup dinleyerek, kızı yokuş aşağı, şehrin denize en yakın bölgesine doğru götürüyor. Sakiel-Norn'un bütün ırmakları ve su kaynakları tek bir kanalda toplanmış ve bu kanal, suyu şehir surlarının altından alıp, kemerli bir tünelle dışarı çıkartıyor. Su adam boyundan daha derin ve hızla akıyor, kimse bu yolla şehre girmeye cesaret edemez. Ama ya çıkmaya?
Akarsu kızın kokusunu bastırır.
Adam yüzme biliyor. Yüzme, kör katillerin iyi öğrendikleri becerilerden biridir. Kızın yüzme bilmediğini tahmin ediyor, ki öyle. Kıza bütün giysilerini çıkartıp bohça yapmasını söylüyor. Sonra kendi Tapınak cübbesini ve giysilerini de çıkartıp bohçaya sarıyor. Bohçayı önce kendi omuzlarına, sonra kızın bileklerine bağlıyor. Düğümler çözülürse, ona sıkı sıkı

tutunmasını söylüyor, ne olursa olsun asla bırakma, diyor. Kemerin altına geldiklerinde nefesini tutmasını söylüyor.
Nyerk kuşları tepelerinde kanat çırpıyor. Karga gibi ötüşlerini duyuyor, yakında gün ışıyacak. Uç sokak öteden biri geliyor, sert ve kararlı adımlarla, aranıyor gibi. Kör suikastçı, biraz çekerek, biraz iterek kızı soğuk suya sokuyor. Kızın nefesi kesilir gibi oluyor ama adamın dediğini yapıyor. Birlikte yüzmeye başlıyorlar. Adam ana akıntıyı izliyor, seslere kulak kabartıp, suyun çağıldayarak hızlandığı ve kemer altına girdiği noktayı kolluyor. Suya fazla erken dalarsa, nefessiz kalacaklar, geç kalırsa başını kemere çarpacak. Adam dalıyor.
Su bulut gibidir, biçimsizdir, elinizi içinden geçirebilirsiniz ama sizi öldürebilir. Böyle bir şeyin gücü hareketinden ve hızından gelir. Neye çarptığına, ne kadar hızla çarptığına bağlıdır. Aynı şeyi başka bir durum için de söyleyebiliriz ama şimdi sırası değil.
Uzun ve eziyetli bir geçiş. Ciğerleri patlayacakmış, kolları çözülecekmiş gibi oluyor. Arkasında kızın sürüklendiğini hissediyor, acaba boğuldu mu?
Allah'tan, akıntıyla birlikte gidiyorlar. Tünelin duvarını sıyırıyor. Bir şey yırtılıyor. Kumaş mı, yoksa eti mi?
Kemerin öteki tarafında suyun yüzüne çıkıyorlar. Kız ök-sürüyor, adam hafiften gülüyor. Kızın yüzünü su üstünde tutarak, sırt üstü bir süre kanalın akıntısıyla aşağı sürükleniyorlar. Yeterince gittiklerine ve yeterince güvenli olduğuna karar verdiği zaman, kıyıya yanaşıyor ve kızı eğimli taş sete çıkarıyor. Bir ağaç gölgesi hissetmeye çalışıyor. Bütün gücünü tüketmiş ama aynı zamanda gurur dolu bir sevinç hissediyor, içi sızlayan bir mutlulukla doluyor. Kızı kurtardı. Hayatında ilk kez merhamet bahşetti. Kimbilir, seçtiği yoldan böyle ayrılmak ona neler getirecek?
Çevrede kimse var mı, diyor. Kız bakmıyor, hayır anlamında başını sallıyor. Hayvan? Yine hayır. Adam giysilerini bir ağacın dallarına asıyor, sonra safran, mor ve kırmızı renkli ayların solgun ışığında, kızı ipekli bir kumaş tutar gibi kollarına alıyor ve içine giriyor. Kız bir kavun kadar serin ve hafif tuzlu, taze balık gibi.
Perişanlık Halkı'nın, Sakiel-Norn yakınlarına önden gönderdiği keşif kolundan üç casus çıkageldiklerinde, kör katille kız birbirlerinin kollarında derin bir uykudaydılar. Dürtülerek uyandırılıyorlar. Onların dilini -yarım

yamalak- konuşan casus tarafından sorguya çekiliyorlar. Bu oğlan kör, diyor arka-
349
daşlarına, kız da dilsiz. Adamlar hayretle bakıyor. Buralara nasıl gelmişler? Şehirden değil, kuşkusuz. Bütün kapılar kilitli. Gökyüzünden mi düştüler yani?
Cevabı apaçık: Bunlar kutsal haberciler olmalı. Nezaketle, artık kurumuş olan giysilerini giymeleri rica ediliyor, casuslardan birinin atına bindiriliyor ve Sevincin Hizmetkâ-rı'na takdim edilmek üzere götürülüyorlar. Casuslar müthiş hoşnutlar kendilerinden. Kör suikastçıysa fazla konuşmayacak kadar akıllı. Bu insanlar ve kutsal habercilerle ilgili tuhaf inançları hakkında muğlak öyküler duymuştu. Bu haberciler mesajlarını belirsiz, anlaşılmaz sözcüklerle anlatırlarmış, onun için bildiği bütün bilmece bulmacaları, paradoksları ve kelime oyunlarını hatırlamaya çalışıyor. Aşağı giden yol, yukarı gider. Sabah dört bacaklı, öğle iki bacaklı ve akşam üç bacaklı olan nedir? Yemeği yiyenin ağzından et çıkar, güçlü olandan tatlılık. Her tarafı siyah, beyaz ve kırmızı olan nedir?
Zycron'da olmaz o dediğin, onların gazeteleri yok.
İtirazını dikkate alıyorum. Onu çıkart. Şuna ne dersin, Tanrı'dan daha güçlü, şeytandan daha kötü. Fakirde vardır, zenginde yoktur ve yersen ölürsün?
Bu yeni bir bilmece.
Tahmin et.
Bilemedim.
Hiçbir şey.
Kadın biraz düşünüyor. Hiçbir şey. Evet, doğru, diyor.
At üstünde giderlerken kör suikastçı bir koluyla kıza sarılıyor. Onu nasıl koruyacak? Bir fikri var, çaresizlikten doğaçlama bulduğu, ama işe yarayabilir. Her ikisinin de kutsal haberci olduğunu doğrulayacak ama farklı haberciler olduğunu söyleyecek. Yenilmez Lider'den mesajları kendinin aldığını ama yalnızca kızın bunları yorumlayabildiğini söyleyecek. Kızın bunu elleriyle, parmak işaretleriyle yaptığını ve bu işaretleri
350_____
_____
yalnızca kendisinin anladığını söyleyecek. Adamlar akıllarına pis düşünceler getirmesinler diye, kimsenin kıza uygunsuz bir biçimde dokunmaması,

hatta hiç dokunmaması gerektiğini de belirtecek. Kendinden başkası, tabii ki. Yoksa kız bütün yorum gücünü kaybeder.
Şaşmaz bir taktik, tabii yerlerse. İnşallah kız numarayı çabuk kavrar, bir şeyler uydurmasını becerir, diye umuyor. Acaba işaret dilini biliyor mu?
Bu günlük bu kadar, diyor adam. Pencereyi açmam lazım.
Ama soğuk.
Benim için değil. Burası dolap gibi zaten. Boğulacağım.
Kadın adamın alnını yokluyor. Galiba hastalanıyorsun. Eczaneye gidip...
Hayır. Ben hiç hastalanmam.
Ne oldu? Neyin var? Endişeli görünüyorsun.
Endişeli falan değilim. Ben endişelenmem. Ama gidişat hoşuma gitmiyor. Arkadaşlarıma güvenmiyorum. Sözde arkadaşlarıma.
Neden? Ne yapıyorlar?
Hepsi alçağın teki, diyor. Sorun bu.
Mayfair, Şubat 1936
EN YENİ TORONTO DEDİKODULARI
YORK'TAN
Ocak ayı ortasında, Terkedilmiş Çocuklar Kreşi yararına düzenlenen mevsimin üçüncü kıyafet balosunda Royal York Hotel'in salonları egzotik giysili sosyete mensuplarıyla dolup taştı. Balonun bu yılki teması -geçen yılın görkemli "Semerkantlı Timur-
35)
lenk" Sanat Balosu'na istinaden- "Xanadu" başlığını taşıyordu ve Bay Wallace Wynant'ın maharetli yönetimi altında, otelin üç büyük balo salonu, Kubilay Han ve maiyetinin arzı endam ettikleri göz kamaştırıcı parlaklıkta bir "eğlence sarayı'na dönüştürülmüştü. Doğulu hükümdarlar ve refakatlerindeki harem kadınları, hizmetkârlar, dansözler, köleler, santur çalan genç kızlar, tacirler, kurtizanlar, hint fakirleri, askerler ve dilenciler bir tepe ışığıyla, eflatuna boyanmış, ortasında ışıltılı kristal süslemeleriyle bir "Buz Mağarası'nın ;yer aldığı "Kutsal Alph Nehri"nin etrafında neşe içinde dans ettiler.
Danslar bahçede, tomurcuklanmış kameriyelerin altında sürerken, her salonda bir caz orkestrası şarkılarıyla geceyi şenlendirdi. Baloyu düzenleyen ve kızıl ve altın renkli, büyüleyici Ra-cistanlı Prenses kıyafetiyle geceye katılan Bayan Winifred Griffen Prior'un yönlendirici gayretleri

sayesinde "savaş kehanetlerinin" yapılmadığı ve yalnızca hoş sözlerin duyulduğu bir gece oldu. Yine resepsiyon komitesinde olan Bayan Richard Chase Griffen, yeşil ve gümüş renkli bir Habeşli Kız giysisi, Bayan Oli-ver MacDonnell kırmızı bir Çinli kostümü ve Bayan Hugh N. Hillert, macenta kırmızısı, gösterişli birer sultan kıyafeti giymişlerdi.

Kör Suikastçı: Buzdaki uzaylı

Adam şimdi başka bir yerde kalıyor, demiryolu kavşağına yakın bir oda kiralamış. Bir nalbur dükkânının üstü. Dükkânın vitrininde tek tük somun anahtarları ve menteşeler duruyor. İyi iş yapmıyor dükkân, buradaki hiçbir işletme iyi iş yapmıyor zaten. Rüzgârda kum taneleri, yerlerde buruşmuş kâğıtlar uçuşuyor. Kaldırımlar kimsenin süpürmediği karların buz tutmasıyla son derece tehlikeli bir durumda.

Biraz ilerde trenler gıcırdayarak ray değiştiriyor, düdük sesleri uzaklara doğru savruluyor. Asla "merhaba" demiyorlar, her zaman "allahaısmarladık." Bunlardan birine atlayabilir ama riskli olur: Trenlerde devriye geziyorlar ama ne zaman belli olmuyor. Zaten buraya çakılmış durumda ve -itiraf etmek gerek- kadın yüzünden. Ama o da trenler gibi hep rötarlı geliyor ve her zaman gidiyor.

Üst kattaki odasına, basamakları muşamba kaplı arka merdivenden çıkılıyor. Muşamba yer yer yırtılmış ama hiç değilse ayrı bir girişi var. Yan dairedeki bebekli genç çifti saymazsan. Onlar da aynı merdiveni kullanıyor ama adam nadiren görüyor onları, sabahları çok erken gidiyorlar. Ama gece yarısı, tam çalışmaya uğraşırken, seslerini duyuyor. Sanki yarınları yokmuş gibi sevişiyorlar, yatak fare cıyaklaması gibi gıcırdıyor. Adamı deli ediyor. Velet bas bas bağırmaya başlayınca işi bitirirler sanırsın ama hayır, dolu dizgin devam ediyorlar. Allah'tan, uzun sürmüyor.

Bazı geceler kulağını duvara dayayıp dinliyor. Aşksız kalmışsan, hiç yoktan iyidir. Karanlıkta ha onun poposu olmuş, ha başkasınmki, ne farkeder?

Komşu kadını sokakta birkaç kez görmüştü, Rus neneleri gibi sıkış tıkış giyinmiş, başörtülü bir tip. Bir elinde paketler, bir elinde bebek arabası. Arabayı merdivenin aşağı sahanlığında bırakıyorlar. Alet acayip bir ölüm tuzağı gibi siyah ağzını kocaman açmış duruyor. Bir keresinde yardım etmişti, kadın da gülümsemişti ona, sinsi bir gülüşle, kenarları yağı alınmış süt gibi mavimtrak renkli küçük dişlerini göstererek. Daktilomun sesi sizi rahatsız ediyor mu, demişti adam. O saatte uyanık olduğunu ve seslerini

duyduğunu ima ederek. Hayır, hiç değil, diye karşılık vermişti kadın. Bir inek kadar aptal ve boş bakışlarla. Gözlerinin altında siyah halkalar ve burun kenarlarından ağzına inen çizgiler vardı. Gece sevişmelerini ka-
._____;_____
_____353
dinin istediğini hiç sanmıyordu. Fazla hızlıydı bir kere, herif banka soyguncusu gibi, bir girip bir çıkıyordu. Kadının yüzünde köle yazıyordu baştan aşağı. Allah bilir, tavana bakıp, yerleri süpürmesi gerektiğini düşünüyordu.
Adamın odası, daha geniş bir odanın ikiye bülünmesiyle elde edilmişti, duvarların inceliği bundandı. Dar ve soğuk bir oda: Pencerenin kenarlarından rüzgâr giriyor, radyatör fıkırdıyor ve akıtıyor ama ısıtmıyor. Soğuk bir köşede derme çatma bir tuvalet var, klozeti çiş ve metal pasıyla toksik bir turuncu renk almış, çinko kaplamalı duş bölmesi eskilikten kararmış bir plastik perdeyle ayrılmış. Duvara raptedilmiş, başı yuvarlak perfore metalden, siyah bir hortum duş vazifesi görüyor. Hortumdan damlaya damlaya akan su bir cadının memeleri kadar soğuk. Portatif karyola o kadar uyduruk yapılmış ki onu açıp kaparken göbeği çatlıyor. Çivilerle tutturulmuş kontrplak mutfak tezgâhı uzun bir süre önce sarıya boyanmış. Tek gözlü bir ocağı var. Kir ve toz her şeyi kurum gibi kaplamış.
Daha nerelere düşebileceğini düşünürse, yine de bir ev işte.
Adam arkadaşlarından kopmuş durumda. Onları atlatıp adres bırakmadan kaçmış. Kendisi için bir pasaport, daha doğrusu iki pasaport ayarlamaları bu kadar uzun sürmemeliydi. Onu bir güvence olarak rehin gibi yedekte tuttuklarını düşünüyor: Eğer kendileri için daha değerli biri polise yakalanırsa, değiş tokuş etmek için. Belki de zaten onu elevermeyi düşünüyorlar. İyi bir kurban olurdu. Harcanmaya uygun biriydi, onların düşünce yapısına hiçbir zaman tam uymamıştı. Yeterince uzağa ve yeterince hızlı gitmeyen bir yol arkadaşıydı o. Fazla bilgili ve kültürlü olmasından hoşlanmıyorlardı, ukalalık ya da hafiflik diye saydıkları şüpheciliğinden de hoşlanmıyorlardı.
354_____
Sırf Smith yanlış diye, Jones'un doğru olması gerekmem, demişti bir keresinde. İlerde kullanmak üzere bunu not etmişlerdi, herhalde. Böyle küçük listeler tutarlardı.

Belki de bir din şehitleri olsun istiyorlardı, tek kişilik bir
Sacco ve Vanzetti. Darağacında sallanmış hain suratı bütün gazetelerde çıktığı zaman, masumiyetinden söz etmeye başlarlardı. Sözümona zulümden söz ederlerdi. İşte bu rejimin yaptıkları! Düpedüz cinayet! Adalet nerede? Onlar böyleydi işte, yoldaşları. Satranç oynuyorlardı, kendisi de kurban edilen piyon.
Adam pencereye gidiyor, dışarı bakıyor. Kahverengimsi dişlere benzeyen buz saçakları cama yapışmış, renklerini çatı kaplamasından almışlar. Kadının adını düşünüyor, elektrikli, bulutlu bir hava sarıyor adının çevresini. Neon mavisi gibi seksi bir fısıltı. Nerede kaldı? Evin önüne kadar taksiyle gelmez, bunu yapmayacak kadar akıllı. Tramvay durağını gözlüyor, bir
an önce belirmesini arzulayarak. Basamaklardan gösterişli bir
bacak inecek, yüksek topuklu çizme giymiş, en iyi pelüşten.
Sütun bacaklı am. Nasıl böyle bir şey düşünebilir? Başka bir er-
kek bunu söylese, suratını dağıtır.
Kadın siyah bir kürk giyiyor olacak. Adam horgörüyle
bakacak kürküne ama üstünde kalmasını isteyecek. Baştan
aşağı kürk.
Son kez gördüğünde kadının kalçasında bir çürük vardı. Onu kendisinin yapmış olmasını isterdi. Bu ne? Kapıya çarptım-Yalan söylediği zaman hemen anlıyor. Ya da öyle zannediyor. Anladığını zannetmek bir tuzaktır. Eski bir profesör bir keresinde ona elmas kadar sert bir zekâsı olduğunu söylemişti- O anda bir iltifat gibi gelmişti bu. Şimdi elmasın doğasını düşünüyor. Keskin ve parlak olduğu, camı kesebildiği halde, elmas ancak yansıyan ışıkla parlar. Karanlıkta hiçbir işe yaramaz-
355
Kadın neden kendisine gelmekten vazgeçmiyor? Onun için bir oyun muyum ben, hepsi bu mu? Kadının hiçbir şey için ödeme yapmasına izin vermiyor, o satın alınabilir bir adam değil. Kadın ondan bir aşk hikâyesi istiyor, çünkü kızlar ister bunu ya da hayattan hâlâ bir şeyler bekleyen onun tipinde kızlar. Ama başka bir yön daha olmalı. İntikam ya da cezalandırma arzusu. Kadınların erkeklerine zarar verme, kalp kırma yöntemleri tuhaftır. Kendi kalplerini kırarak yaparlar bunu ya da erkeği kırarlar ama öyle ki adam kırıldığını çok sonra anlar ancak. Anladığı zaman

da süngüsü düşer. O gözlere, boynunun o saf duruşuna rağmen, adam bazen kadının yüzünde karmaşık ve kirlenmiş bir bakış yakalıyor.
Yokluğunda onu kafasında kurmaktan vazgeçmeli. Gelinceye kadar beklemeli. O zaman düşünür bunları.
Adamın bir briç masası var, bit pazarından alınmış ve bir de katlanır sandalyesi. Daktilosunun başına oturuyor, parmaklarına hohluyor ve bir kâğıt takıyor.
isviçre Alpleri'nde (ya da Kayalık Dağları'nda ya da en iyisi, Grönland'da) bir buzulun ortasında, kâşifler buzların arasına sıkışmış bir uzay aracı buluyorlar. Küçük bir zepline benziyor ama uçları bamya gibi sivri. Ürkütücü bir parlaklık geliyor içinden, buzların üstüne yansıyor. Ne renk olsun bu ışık? Ab-sint rengi gibi, sarımtrak bir yeşil en uygunu.
Kâşifler buzu eritiyorlar. Neyle? Yanlarında taşıdıkları kaynak lambasıyla mı? Yakındaki bir ağaçtan kestikleri odun ateşiyle mi? Eğer ağaç olacaksa, Kayalık Dağları'na dönmesi daha doğru olur. Grönland'da ağaç mağaç yok. Belki muazzam bir kristal küre kullanabilir, güneş ışınlarına büyüteç vazifesi görecek. Erkek İzcilere, ki kısa bir ara kendisi de onlardan biriydi, ateş yakmak için bu yöntemi öğretirler. Neşeli, pembe yüzlü, monoton şarkılar söylemekten ve ufak
356_____
bir el baltası kullanmaktan hoşlanan bir adam olan İzcibaşı yanlarında olmadığı zamanlar, büyüteçlerini çıplak kollarının üzerine bastırıp, en fazla kim dayanacak diye yarış ederlerdi. Çam iğnelerini ve tuvalet kâğıtlarını da böyle yakarlardı. Hayır, dev kristal olmazdı, mümkün değildi. Buz kendi kendine, yavaş yavaş eridi. Ekşi suratlı bir İskoç olan X, bu acayip uzay aracına bulaşmamalarını, bundan hayır gelmeyeceğini söylüyor ama bir İngiliz bilimadamı olan Y, insanlığın bilgi hazinesinin gelişmesine katkıda bulunmalıyız diyor, bir Amerikalı olan Z ise, bununla milyarder olabiliriz diyor. Şişkin ve kısa dudaklı, sarışın bir Rus kızı olan B, her şeyi çok heyecan verici bulduğunu söylüyor. B'nin Özgür Aşka inandığını düşünüyorlar. X, Y, ve Z bunu teste tabi tutmamışlar ama hepsi de bunu yapmayı istiyor. Y bilinçaltında, X suçluluk duygusuyla, Z edepsizce.
Adam öykü karakterlerine başta birer harf veriyor, adlarını sonradan dolduruyor. Bazen telefon rehberine, bazen mezar taşlarındaki isimlere bakarak buluyor. Kadın her zaman bir B oluyor, Beyond Belief [Akıl Ötesi],

Bird Brain [Kuş Beyinli] ya da Big Boobs [Koca Memeli] gibi, o andaki keyfine bağlı. Ya da Beautiful Blond [Şahane Sarışın], tabii.
B ayrı bir çadırda uyuyor ve tek parmaklı eldivenlerini kaybetme alışkanlığı var. Emirlere aykırı olarak geceleri etrafta geziniyor. Aym güzelliği ve kurt ulumalarının armonik nitelikleri hakkında fikir beyan ediyor. Kızak köpekleriyle senli benli konuşuyor, Rusça bebek konuşması yapıyor ve (resmi bilimsel materyalizmine karşın) köpeklerin ruhu olduğunu iddia ediyor. Bu durum, yemekleri biter de, köpeklerden birini yemek zorunda kalırlarsa, tatsızlık yaratacak, diyor X, ° pesimist îskoçyalı havasıyla.
Bamyaya benzeyen ışıklı aracı buzdan çıkartıyorlar am kâşiflerin aletin ne malzemeden yapıldığını incelemek iÇ

_____

_____357

yalnızca birkaç dakikaları oluyor. İnsanların tanımadığı ince metalden bir alaşım. Sonra alet buharlaşıyor ve ardında badem ya da paçuli ya da yanmış şeker ya da sülfür ya da siyanür gibi bir koku bırakıyor.
Sonra bir biçim beliriyor, insansı bir figür. Kesinlikle eril, tavuskuşu tüyüne benzeyen mavi-yeşil, deri gibi sıkı saran, böcek kanadı gibi pırıltılı bir giysisi var. Hâlâ buz içinde, aracın içi de buz tutmuş olmalı. Açık yeşil bir cildi, hafif sivri kulakları, ince ve keskin hatlı dudakları ve büyük gözleri var, açık duran. Baykuş gözleri gibi, hemen hemen tamamen gözbebeklerinden oluşuyor. Saçı daha koyu yeşil, kafatasının üzerinde kalın bukleler halinde duruyor, tepede iyice sivrile-şiyor.
İnanılmaz. Uzaydan gelmiş bir yaratık. Kimbilir ne zamandır orada duruyor. On yıllar, yüz yıllar, bin yıllar boyunca mı?
Tabii, ölü olmalı.
Ne yapmaları gerek? Yaratığın bedenini saran buz bloku-nu kaldırıyorlar ve aralarında görüşmeye başlıyorlar. (X hemen gitmeliyiz buradan ve yetkililere haber vermeliyiz, diyor. Y onu olduğu yerde teşrih etmeliyiz, diyor ama uzay gemisi gibi buharlaşabileceğini hatırlatıyor diğerleri. Z onu bir kızağa koyup medeniyete götürmekten, sonra bir buz kütlesinin içinde paketleyip en yüksek fiyatı ödeyene satmaktan yana. B kızak köpeklerinin tehlikeli bir halde huzursuzlaştıklarını ve iniltili biçimde ulumaya başladıklarını belirtiyor ama aşırı heyecanlı, kadınsı ve Ruslar'a özgü ifade tarzından ötürü dikkate alınmıyor.) Sonunda -artık karanlık bastırmış ve

Kuzey gıkları o garip renkleriyle hareket haline geçmiştir- uzay yanığını B'nin çadırına koymaya karar veriyorlar. B öteki ça-ırda, diğer üçüyle birlikte yatacak, böylece adamlara mum . dikizleme fırsatı doğacak. Çünkü B dağcı kıyafetinin

358_____

içine nasıl giriyorsa, uyku tulumunun içine de öyle girecek. Gece boyunca her biri dörder saatlik nöbetler tutacak, sabah olduğunda zar atıp son kararı verecekler.

X, Y, ve Z'nin nöbetleri sırasında her şey yolunda gidiyor. Sonra sıra B'ye geliyor. İçinde tekinsiz bir duygu olduğunu söylüyor B, sanki kötü bir şeyler olacakmış gibi bir his ama bunu söylemeyi alışkanlık haline getirdiği için kimse aldırış etmiyor. Onun gerinip uyku tulumundan çıkmasını ve şişkin dağ kıyafetinin içine girmesini şehvet duygularıyla seyreden Z tarafından uyandırıldıktan sonra, B çadırdan çıkıyor, ve donmuş yaratığın yattığı çadıra giriyor. Mumun titrek ışığı bir süre sonra onu mahmurlaştırıyor. Yeşil adamla romantik bir pozisyona girmek nasıl olurdu diye düşünmeye başlıyor. Adamın çekici kaşları var ama çok zayıf. Derken kafası düşüyor, uykuya dalıyor.

Buzun içindeki yaratık parlamaya başlıyor, önce hafifçe, giderek daha güçlü. Çadırın zemini sessizce suyla doluyor. Buz tamamen eriyor. Adam doğruluyor, ayağa kalkıyor. Hiç ses çıkartmadan kıza yaklaşıyor. Kafasındaki koyu yeşil saçlar kıpırdıyor, önce tel tel, sonra ahtapot kolları gibi uzun uzun. Bu saç kollarından biriyle kızın boğazına, diğeriyle heybetli memelerine dolanıyor, üçüncü bir kol ağzını sımsıkı kapatıyor. Kız bir kâbustan uyanır gibi açıyor gözlerini ama bir kâbus değil bu: Uzay yaratığı yüzünün hemen önünde, soğuk kollarıyla kıskıvrak, amansızca yakalamış kızı. Eşine rastlanmamış bir arzu ve şehvetle bakıyor, çırılçıplak bir istekle. Hayatta hiçbir erkek ona böyle şiddetli bir yoğunlukla bakmamış. Kısa bir an direnmeye çalışıyor, sonra kendini teslim ediyor. Zaten başka şansı yok. Yaratık yeşil ağzını açıyor, uzun sivri dişlerini gösteriyor-Kızın boynuna uzanıyor. Ona o kadar âşık olmuş ki asimi e

_____

_____359

edecek, kendinin bir parçası haline getirecek sonsuza dek. Yaratık ve kız tek vücut olacaklar. Kız bunu sessizce anlıyor, çünkü yaratığın telepatik iletişim kurma yeteneği var. Evet, diye inliyor kız.
Adam bir sigara daha sarıyor. B'yi bu biçimde uzay yaratığına parçalatıp yedirsin mi? Yoksa kızak köpekleri kızın zor durumunu hissetsin, iplerini kopartsın, tenteyi yırtarak çadıra girsin ve adamın ahtapot kollarını tek tek parçalasın mı.7 Ya da diğerlerinden biri -favorisi soğukkanlı İngiliz bilimadamı Y-kızı kurtarmaya mı gelsin? Yaratıkla aralarında bir döğüş olsun? Bak, bu iyi olurdu. Aptal! Sana bildiğim her şeyi öğretebilir' dim, der uzaylı telepatik ışınlarıyla, tam ölmek üzereyken. Kanı insan kanı renginde değil. Turuncu olabilir.
Ya da belki, yeşil yaratık B'ye vücut sıvılarını geçirir ve kız yaratık gibi olur: Kendinin mükemmel, yeşil bir versiyonu. O zaman iki kişi olurlar, diğerlerini jöle haline getirip, köpeklerin kafalarını uçurup, dünyayı fethetmeye giderler. Zengin, despot şehirler yerle bir edilir, erdemli fakirler özgürlüğe kavuşur. Biz Tanrının Silahıyız, diye ilan eder yeşil çift. Uzay adamının bilgisi ve yakınlardaki bir nalbur dükkânından aldıkları somun anahtarı ve menteşelerle Ölüm Işını dedikleri aracı inşa ederler, kim hesap soracak?
Ya da uzay yaratığı B'nin kanını hiç içmez, kendini kıza enjekte eder! Bedeni üzüm tanesi gibi buruşur, kuruyup büzülen cildi duman olup uçar ve sabah olduğunda izine bile rastlanmaz. Üç adam, uykulu uykulu gözlerini ovuşturan B'yi bulurlar çadırda. Neler oldu bilmiyorum, der kız, hiçbir zaman bilmediği için ona inanırlar. Belki hayal gördük, derler. Kuzey hıkları yüzünden. İnsanın beynini sulandırıyor. Soğuk insanın kanını kalınlaştırıyor. B'nin zaten yeşil olan gözlerindeki ultra-
360
zeki uzaysı parlamayı görmezler. Ancak köpekler hisseder bunu. Değişimin kokusunu alırlar. Kulaklarını geriye iterek hırlarlar, yakınan bir sesle ulurlar, artık kızın dostları değildirler. Bu köpeklere ne oldu böyle7.
Hikâyeyi türlü yollara çekebilirsiniz. Mücadele, döğüş, kurtarma. Yabancı yaratığın ölümü. Parçalanan giysiler. Her zaman bir şeyler parçalanır.
Neden böyle abuk subuk öyküler yazıyor. Çünkü yazmak zorunda, yoksa beş parasız kalacak. Bu kritik zamanda başka bir geçim yolu bulmak için ortalığa çıkmak hiç basiretli bir davranış olmaz. Ayrıca bunları yazıyor,

çünkü yazabiliyor. Yeteneği var. Herkesin yok: Birçokları denedi ama başaramadı. Bir zamanlar daha yüksek emelleri vardı, daha ciddi projeleri. Bir adamın hayatını yazmak isterdi, olduğu gibi. En alttakileri anlatmak, açlık ücreti seviyesini ve kuru ekmeği ve çamur-suratlı, ıslak, boğaz tokluğuna iş tutan orospuları ve suratlara yenen tekmeleri ve sokak köşelerindeki kusmukları. Sistemin işleyişini, mekanizmayı, ancak canlı kalmana yetecek kadar ücretlerle çalıştıran, iliğini sömüren, insanı ya çarkın bir dişlisi ya da salamura haline getirip suratını çamurda ezen sistemi anlatmak isterdi.
Ama -yoldaşların özünde son derece asil olduğunu düşündükleri- sıradan bir işçi böyle şeyler okumaz. İşçilerin istediği onun yazdığı türden şeyler. Ucuz, hızlı tempolu, hareketli, içinde bolca meme ve kıç bulunan on paralık şeyler. Meme ve kıç diye yazamazsınız, o başka, çünkü tuhaf ama gerçek: Ucuz romanlar gayet iffetlidir. Göğüs ve kalçadan ileri gidemezsiniz. Kan, kurşun, bağırsak, çığlık, kıvranma tamam, ama tam cepheden çıplaklık olmaz. Pis dil kullanılmaz. Belki iffetten değil, yalnızca kapatılmak istemiyorlar.

361
Bir sigara yakıyor, volta atıyor, pencereden bakıyor. Kar kömür tozlarından kararmış. Bir tramvay gıcırdayarak geçiyor. Pencereden çekiliyor, volta atmaya devam ediyor, kafasının içi kelimelerle dolu.
Saatine bakıyor: Yine geç kaldı. Gelmeyecek.
(—1
r
-

Yolculuk sandığı
Gerçeği yazmanın tek yolu yazdıklarınızın hiçbir zaman okunmayacağını varsaymaktır. Başka hiç kimse tarafından, hatta ileri bir tarihte kendiniz tarafından bile okunmayacağını varsayarak. Aksi takdirde, kendinize mazeretler yaratmaya başlarsınız. Yazıyı, sağ elinizin işaret parmağından upuzun bir parşömen kâğıdına akan mürekkep, sol elinizi ise yazıyı silen bir silgi gibi düşünmelisiniz.
İmkânsız bir şey, tabii.

Yazdıklarımın bedelini ödüyorum, sayfaları siyah ipliğimle eğirirken, yazdığım her satırın bedelini ödüyorum.
Dün bir paket geldi: Kör Suikastçı'mn yeni bir baskısı. Bu kitap yalnızca bir hediye: Para getirmeyecek, en azından benim için. Kitap artık kamu malı olmuş durumda, isteyen herkes basabilir, dolayısıyla Laura'nın mirası bundan maddi bir yarar görmeyecek. Yazarın ölümünü takiben, belli bir süre sonra böyle oluyor: Yani denetimi kaybediyorsunuz. Yapıt ortada, açıkta duruyor, akla gelebilecek her biçimde yeniden, tekrar takrar basılıyor ve bana fikrimi soran olmuyor.
Bu baskı Artemesia Press'ten. İngiltere'de yayımlanmış. Benden bir sunuş yazısı isteyen ve benim de tabii reddettiğim yayıncı bu olsa gerek. Adma bakılırsa, kadınlar tarafından yönetilen bir yayınevi. Hangi Artemesia'yı düşünmüşler acaba? Herodot'un yazdığı, çarpışma aleyhine dönünce savaş Meydanından tüyen antik İranlı kadın generali mi, yoksa
ölen kocasının cesedinin küllerini yutarak bedenini kocasının canlı mezarı yapan kadını mı? Ama herhalde ırzına geçilen Rönesans ressamını düşünmüşlerdir: Aralarında bir tek o
hatırlanıyor artık.
Kitap mutfak masasının üstünde duruyor. Yirminci yüzyılın ihmal edilmiş başyapıtları, yazıyor başlığın altında italik harflerle. Kapağın içindeki sunuş yazısından, Laura'nm bir "modernist" olduğunu öğreniyoruz. Djuna Bames, Elizabeth Stnart, Carson McCulleis gibi yazarlardan "etkilenmiş". La-ura'nın asla okumamış olduğunu bildiğim yazarlar. Kapak tasarımı çok kötü değil ama. Soluk kahverengimsi mor tonlar, fotojenik bir görüntü: Pencere önünde, bir tül perde arkasından görünen külotlu bir kadın, yüzü gölgede kalmış. Arkasında bir adamın karaltısı, kolu, eli ve başmm arkası. Yeterince uygun, sanırım.
Avukatımı aramanın zamanının geldiğine karar verdim. Asıl avukatım değil bu. Benim gerçek avukatım, Richard'la olan davamıza bakan, Winifred'le kahramanca ama sonuçsuzca dövüşen avukat birkaç onyıl önce öldü. O günden beri firma tarafından elden ele geçirildim. Düğün hediyesi olarak kuşaktan kuşağa geçirilen ama kimsenin kullanmadığı süslü bir
gümüş çay seti gibi.
"Bay Sykes, lütfen" dedim telefonu açan kıza. Resepsiyon memuruydu herhalde. Tırnaklarını hayal ettim, uzun, sivri ve koyu kahverengi

olmalıydılar. Ama belki resepsiyondaki kızlar için yanlış bir renkti bu günümüzde. Şimdi buz mavisi kullanıyorlar.
"Üzgünüm, Bay Sykes şu anda bir toplantıda. Kim arıyor acaba?" „ »
Robot kullansalar daha iyi olurdu. "Bayan iris Gntten dedim, en havalı ve keskin sesimle. "Onun en eski müşterilerinden biriyim."

Bu tanıtım da hiçbir kapıyı açmadı. Bay Sykes hâlâ toplantıdaydı. Çok meşgul bir genç, anlaşılan. Ama neden onu bir "genç" gibi düşünüyorum? Ellilerinin ortasında olmalı. Belki Laura'nın öldüğü yıl doğmuştur. Laura o kadar uzun zamandan beri ölü mü? Bir avukatın doğup olgunluk çağına erişene kadar geçen bir süre? Herkes öyle düşündüğü için doğru olması gereken şeylerden biri daha ama bana hiç öyle gelmiyor.
"Neyle ilgili olduğunu söyleyebilir miyim Bay Sykes'a?" dedi kız.
"Vasiyetimle ilgili" dedim. "Bir vasiyet yazdırmayı düşünüyorum. Bay Sykes bunu yapmamı söyler sık sık." (Bu yalandı ama kolaylıkla dağılan beyninde, Bay Sykes'la fasulye taneleri kadar birbirimize yakın olduğumuz izlenimini edinsin diye söylemiştim.) "Bu ve başka konular. Bir an önce To-ronto'ya gelip görüşmeliyim kendisiyle. Bir ara beni arasın lütfen."
Bay Sykes'm mesajımı alışını gözümün önüne getirdim. Adımı hatırlamaya çalışırken ensesinden bir ürperti geçmiş, sonra hatırlayıp rahatlamıştır. Onu mezarında bile rahat bırakmayacağımı düşünmüş olabilir. însan -ben bile- böyle bir hisse kapılıyor, bir zamanlar ünlü ya da göz kamaştırıcı ya da kötü şöhretli ve çoktan ölmüş olduğunu sandığı birileri hakkında gazetede çıkan küçük haberi okuduğunda. Oysa sanki bu insanlar hep yaşamaya devam ediyor, küçülüp büzülmüş, solmuş bir biçimde, aradan geçen yıllarla kabuk bağlamış bir halde, bir taşın altındaki böcekler gibi.
"Tabii, Bayan Griffen" dedi resepsiyoncu. "Size ulaşmasını temin edeceğim." Aynı anda hem nazik hem küstah olmanın tam dozunu ayarlamak için ders alıyor bunlar anlaşılan. "Konuşma sanatı" dersleri. Ama niye şikâyet ediyorum ki? Bu, bir zamanlar benim de ustalık mertebesine eriştiğim bir yetenektir.
Telefonu kapadım. Eminim, yarın Bay Sykes ve onun genç havalı, saçları dökülmeye başlamış, Mercedes kullanan, göbekli iş arkadaşları şüpheyle

kaşlarını çatacaklar biraz. İhtiyar bunağın bırakabileceği ne mirası olabilir ki?
Yani, sözünü etmeye değer nesi olabilir ki?
Mutfağımın bir köşesinde, bir yolculuk sandığı duruyor. Üstüne yapıştırılmış etiketleri yırtılmış bir valiz. Birbirleriyle uyumlu bir takım oluşturan çeyiz bavullarımdan biriydi bu. Buzağı derisinden, sarı bir valiz, şimdi rengi atmış, çelik menteşeleri kopmuş, kirli paslı bir hal almış. Onu kilitli tutuyorum. Anahtarı kahvaltılık kepekli tahıl kavanozunun dibinde saklı. Kahve ve şeker kavanozlarım fazla dikkat çekici
olurdu.
Kavanozun kapağını açarken göbeğim çatladı. Daha elverişli, daha kolay bir saklama yeri bulmalıyım. Sonunda açtım ve anahtarı çıkardım. Dizlerim titreyerek eğildim ve anahtarla valizin kilidini açtım, kapağını kaldırdım.
Uzun bir süredir bu sandık-valizi açmamıştım. Suçluluk duygusu taşıyan ve sonbahar yapraklarının kokusunu çağrıştıran bir kâğıt kokusu çarptı burnuma. Sıkıştırılmış talaşa benzeyen ucuz karton kapaklı defterlerle doluydu içi. Eski püskü bir ambalaj ipiyle çaprazlamasına sıkıca paketlenmiş daktilo yazıları tomarı. Yayıncılara yazılmış mektuplar. Benim tarafımdan, tabii, Laura o zaman çoktan ölmüştü. Ayrıca, düzeltilmiş prova baskılar. Ve gönderilen nefret mektupları, saklamaktan vazgeçinceye kadar biriktirdiklerim.
İlk baskıdan beş kitap, koruyucu kapaklan hâlâ üzerlerinde. Ucuz ve cafcaflı kapaklar. Savaştan hemen sonraki yıllar böyle kapaklar yapılırdı. İnce ciltlere basılmış cart turuncu, koyu eflatun, olgunlaşmamış limon yeşili kapaklar ve berbat bir ilüstrasyon. Soğana benzeyen yeşil göğüsleri, koyu

sürme çekilmiş gözleri, göbeğine kadar inen mor kolyeleri ve koskocaman, somurtuk turuncu dudaklarıyla bir Kleopatra müsvettesi. Eflatun sigara dumanlarının içinden kıvrılarak çıkan bir cin gibi. Asit, sayfaları kemirmiş, dehşetengiz görünümlü kapaklar içi doldurulmuş tropikal bir kuşun tüyleri gibi solmuş.
(Aslında altı ücretsiz kitap almıştım -yazarın kopyaları denirdi bunlara- ama biçini Richard'a vermiştim. Ne yaptı bilmiyorum. Herhalde yırtıp atmıştır, istemediği kâğıtları hep yırtar atardı. Hayır, şimdi hatırladım. Teknesinde,

masanın üstünde, başının yanında bulunmuştu. Winifred onu geri göndermişti bana, bir notla: Bak, ne yaptığını gör! O kitabı attım. Richard'ın eline dokunmuş olan hiçbir şeyi yanımda istemiyordum.
Sık sık bunları ne yapacağımı düşünüyorum. Ivır zıvır-larla dolu bu gizli sandık, bu küçük arşiv. Onu satmaya içim elvermiyor ama atmaya da kıyamıyorum. Hiçbir şey yapmazsam, Myra'ya kalacak karar vermek, benim ardımdan evi toplarken. Okumaya başlayacağını varsayarsak, ilk şoku atlattıktan sonra, kitapları, kâğıtları yırtıp parçalayacak ve bir kibrit çakıp ateşe verecektir. Bu davranışını sadakat borcu diye düşünür: Reenie de olsaydı öyle yapardı. Eski günlerde sıkıntılar, belalar aile içinde saklanırdı, hâlâ da en iyi yer orasıdır, sıkıntının en iyi yeri olmaz, o başka. Onca yıldan sonra ortalığı karıştırmak niye, olayların içindeki herkes mezarlarında güzelce örtünmüş uyurken, yorgun çocuklar gibi?
Belki bu sandığı ve içindekileri bir üniversiteye ya da kütüphaneye bırakmalıyım. Hiç değilse orada makbule geçer, bir gulyabani gibi. Bu kâğıt parçalarını ele geçirmeye can atan akademik araştırmacıların sayısı az değildir. Materyal derler bunlara, ganimetin kibarcası. Beni, kötülükle elde ettiği hazinenin üzerine çöreklenmiş küf kokulu bir ejderha -yem-
370
likte eşinen sıska bir köpek- kasvetli, eleştiren bir gardiyan, açlığa mahkûm edilmiş Laura'nın zincire vurulduğu zindanın anahtarlarını taşıyan nöbetçi gibi görüyorlardır herhalde.
Yıllarca mektup bombardımanına tuttular beni, La-ura'nın kendi mektuplarını istemek için. Elyazmalarını, andaçları, mülakatları, anekdotları, dehşet verici bütün ayrıntıları. Bu ısrarcı mektuplara kısa ve özlü cevaplar yazardım:
Sayın Bayan W. Görüşüm odur ki, Laura Chase'in trajik ölümünün vukubulduğu yer olan köprüde kendisi için bir "Anma Töreni" yapma planınız, incelikten yoksun olduğu kadar, aynı zamanda hastalıklı bir fikirdir. Aklınızı kaçırmış olmalısınız- Kendini zehirlemeden muzdarip olduğunuza inanıyorum. Lavman yaptırmanızı tavsiye ederim.
Sayın Bayan X. Tez önerinizi içeren mektubunuzu aldım, ancak başlığına pek anlam veremedim. Şüphesiz sizin için anlamlıdır, yoksa bunu ortaya atmazdınız- Size yardımcı olamayacağım. Ayrıca yardıma layık değilsiniz-

"Dekonstrüksiyon" enkazı çağrıştırıyor ve dilimizde "problematize etmek" diye bir fiil yoktur.
Sayın Dr. Y. Kör Suikastçı romanında yer alan "dinsel içerikli değinmeler" konusunda yaptığınız çalışmayla ilgili olarak yazıyorum: Kızkardeşim güçlü dini inançlara sahipti ama asla geleneksel bir tarzda değil. Kendisi Tanri' 'dan hoşlanmazdı, Tanrı'yı onaylamazdı ve Tanrı'yı anladığını iddia etmezdi. Tanrı'yı sevdiğini söylerdi ama bu başka bir şeydir, insanları sevmek gibi. Hayır, Budist de-ğildi. Ahmaklığın lüzumu yok. Önce okumayı öğrenin.

371
Sayın Profesör Z: Laura Chase in biyografisini yazmanın zamanının çoktan geldiği yolundaki düşüncenizi okudum. Dediğiniz gibi, kendisi "yüzyılın ikinci yansının en önemli kadın yazarları arasında" olabilir. Ben bilemem. Ama "projem" dediğiniz şeyde sizinle işbirliği yapmam söz konusu değil. Kurumuş kana ve ermişlerin kopmuş parmaklarına susamışlığınızı tatmin etmek gibi bir arzum yok.
Laura Chase "sizin projeniz" değildir. O benim karde-şimdi. Öldükten sonra sizin pençelerinizle eşelenmek istemezdi, "eşelemenin" kibarcası neyse artık. Yazıya dökülen şeyler büyük zararlara yol açabilir. însanlar çoğunlukla bunu hiç düşünmüyor.
Sayın Bayan W: Bu, aynı konuda gönderdiğiniz dördüncü mektup. Bana musallat olmaktan vazgeçin. Eşek arısından betersiniz-
On yıllarca, bu zehir dilli, düşmanca yazıları göndermekten gaddarca bir zevk aldım. Üstüne vazife olmayan şeylere burnunu sokan bir açgözlü heveslinin daha defterini dürdüm duygusuyla, zarfların pullarını yalamaktan ve kırmızı posta kutusuna el bombası atarmış gibi atmaktan keyif aldım. Ama son zamanlarda yazmaktan vazgeçtim. Yabancıları iğnelemenin ne yararı var? Senin kendileri hakkında ne düşündüğün umurlarında bile değil. Onlar için ben yalnızca bir uzantıyım: Laura'nın kimseye bağlı olmayan elinin fazladan, gereksiz bir uzantısıyım. Onu dünyaya, bu insanlara geçiren bir elim. Onlar için ben bir mahzenim, yaşayan bir anıtkabir, onların deyimiyle bir kaynakçayım. Onlara neden iyilik edeyim? Bana göre hepsi birer leş kargası, sırtlan hepsi. Leş kokusunu almış çakallar, yol kenarlarındaki cesetleri parçalayan kuzgunlar. Ceset sinekleri. Bir eski eşya çuvalıymışım gibi karıştırmak

372
istiyorlar beni, hurda metal, kırık çanak çömlek, çivi yazısı tableti, papirüs parçası, eski biblo, kullanılmış oyuncak, altın diş bulmak için. Eğer benim burada neler sakladığımı bir tahmin etseler, kapıları kırıp girerler evime, beni yere serip ganimeti kapışırlar. Gönül rahatlığıyla yaparlar bunu.
Hayır. Üniversite de olmaz. Onlara bu zevki neden vereyim?
Belki bu sandık Sabrina'ya gitmeli, benimle görüşmeme kararını sürdürmesine, ısrarla beni bilmezden gelmesine rağmen. Gelgelelim, her ikisini de tatmış olanların bildiği gibi, kan sudan daha yoğundur. Bunlar onun hakkı. Mirası bile diyebilirsiniz: Çünkü ne de olsa o benim torunum. Laura'nın ikinci kuşak yeğeni. Bu bilgiyi eline bir geçirse, köklerini elbette bilmek isteyecektir.
Ama eminim bu hediyeyi geri çevirir Sabrina. O bir yetişkin artık, bunu unutmamalıyım. Bana sormak ya da söylemek istediği bir şey varsa, kendiliğinden yapabilir bunu.
Ama neden yapmıyor? Nedir onu alıkoyan bunca zamandır? Sessizliği bir çeşit intikam mı, bir şeyden ya da birinden? Richard'dan değil, muhakkak ki. Onu hiç tanımadı. Winifred'den de değil, ondan kaçtı zaten. Annesinden o zaman... Zavallı Aimee'den?
Ne kadarını hatırlayabilir? Yalnızca dört yaşındaydı. Aimee'nin ölümü benim suçum değil. Nerede Sabrina şimdi ve neyin peşinde, ne arıyor? Onu ince bir kız olarak canlandırıyorum gözümde, utangaç bir gülümsemesi olan, biraz münzevi bir tip. Laura'nınkiler kadar mavi ve vakur gözleri ve başının üstünden, uyuyan yılanlar gibi kıvrılarak dökülen koyu siyah saçlarıyla göz kamaştırıcı bir güzel. Ama peçeli olmayacak. Ayaklarında düzgün sandaletler ya da tabanları aşınmış botlar olacak. Yoksa sari mi gi' yiyor? Onun gibi kızlar sever bu kıyafeti.

———

_____373
Bir misyonla orada bulunuyor. Üçüncü Dünya ülkelerinin fakirlerini doyurmak, ölmekte olanlara şefkat götürmek üzere gitmiş oralara, biz diğerlerinin günahlarının kefaretini ödemek için. Nafile bir görev, bizlerin günahları dipsiz kuyular gibidir, ödemekle bitmez. Ama bu Tanrı'nın

bileceği şeydir, diyordur Sabrina mutlaka. Bu nafilelik. Tanrı nafileliği sever. Asalet bulur onda.
Bu bakımdan Laura'ya çekmiş: Aynı mutlakiyetçilik eğilimi, uzlaşmacılığı aynı reddediş, insanların çirkinliklerine, kusurlarına karşı aynı horgörü. Bu yaklaşımı taşıyabilmek için insanın çok güzel olması lazım. Yoksa herkesin sinirine dokunan hırçın bir kadın olursunuz.
Ateş Çukuru
Hava hâlâ mevsim normallerinin üstünde sıcak. Rayihalı, dinlendirici, kuru ve berrak bir hava. Yılın bu zamanı genellikle çok soluk ve ince olan güneş bile parlak ve dolgun, gün batmaları gösterişli. Hava durumu kanalındaki güleryüzlü, kanlı canlı sunucular bu durumun uzaktan görünen, tozlu-dumanlı bir felaketin habercisi olduğunu söylüyor. Bir deprem ya da volkanik patlama? Yeni, ölümcül bir Afet. Sunucuların düsturu Her işte bir hayır vardır şeklinde. Ve her hayırda bir iş. Dün, Walter beni avukatla randevum için Toronto'ya götürdü. Ona kalsa asla gitmeyeceği bir yer ama Myra onu bu işe koştu. Otobüsle gideceğimi söyleyince. Hayatta olmaz, dedi. Zaten bir tane otobüs var Toronto'ya! o da sabahın karanlığında kalkıp akşamın karanlığında dönüyor. Gece otobüsten indiğinde, sürücüler seni asla görmez ve böcek gibi ezerler. Her halükârda, Toronto'ya tek başına gidemezsin,
Î74

çünkü herkesin de bildiği gibi, orası hırsızlar ve katillerle dolu. Walter sana bakar.
Walter yolculuk için kırmızı bir beyzbol kepi giymişti. Kepin arkasıyla ceketinin yakası arasından sert, kıllı boyun kası pırtlıyordu. Göz kapakları diz kapağı kadar buruşuktu. Kamyoneti alacaktım, dedi, tuğla gibi sağlamdır, yolda herifler kuyruğuma sokulmaya cesaret edemez. Ama birkaç yayı kopmuş, rahat yolculuk yapamayız onunla." Walter'a göre Toronto'daki bütün sürücüler deliydi. "Eh, oraya gitmek için deli olmak lazım zaten, değil mi?" "Oraya gidiyoruz" diye belirttim.
"Ama bir seferlik" dedi. "Eskiden kızlara dediğimiz gibi, bir seferden bir şey çıkmaz."
"Ve onlar da size inanırlar mıydı, Walter" dedim takılarak. Kendisine takılmamdan hoşlanırdı.

"Kesinlikle. Koyun kadar böndüler. Özellikle sarışınları." Sırıttığını hissediyordum.
Tuğla kadar sağlam. Eskiden kadınlar için söylenirdi bu. İltifat olsun diye, herkesin tuğla evi olmadığı zamanlar. Evlerin çoğunlukla ahşap, dayanıksız, fena kokulu ve çürük olduğu zamanlar.
Walter beni arabaya yerleştirip kemerimi bağlar bağlamaz, radyoyu açtı: Elektro kemanlar feryat figan başladı, ağdalı bir romantizm, kalp kırıklığının dört dörtlük temposu. Basmakalıp bir acı çekiş ama yine de acı. Eğlence sektörü. Hepimiz röngenci olduk çıktık. Myra'nın verdiği yastığa yasladım başımı. (Sanki bir okyanus yolculuğuna çıkıyormuşuz gibi tedarik hazırlamıştı: Bir battaniye, ton balıklı sandviçler, kakaolu kekler, bir termos kahve.) Camdan Jogues Nehri gö-rünüyordu, yatağında tembelce akan. Onu geçtik, kuzeye döndük, bir zamanlar işçi evleri olan, şimdi "genç aileler için" diye pazarlanan evlerin sıralandığı sokaklardan ve tek

375

tuk işyerlerinin önünden geçtik: Bir otomobil tamircisi, iflas etmiş görünen bir sağlıkh-yaşam-gıdaları mağazası, vitrininde kendi başına yürüyormuş gibi görünen bir adet yeşil, neon ayağın yanıp söndüğü bir ortopedik ayakkabı dükkânı. Sonra, aralarından yalnızca birinin Noel süslemelerini yapmış olduğu, beş dükkândan oluşan minyatür bir alışveriş merkezi. Ve sonra, Myra'nın kuaförü, Hair Port. Vitrininde bir saç kesimi resmi vardı ama kadın mıydı, erkek mi, çıkaramadım.
Derken, bir zamanlar adı "Yolculuğun Sonu" olan moteli geçtik. Herhalde bu adı verirken, "Yolculuklar sevgililerin buluşmasıyla noktalanır" fikrinden yola çıkmışlardı ama herkesin bu mesajı alması beklenemezdi, tabii. Çoğunluğa uğursuz bir yer gibi gelmişti herhalde. Yalnızca girişi olan ama hiçbir çıkışı olmayan, kötü buğulu kokular yayan, anevrizma ve tromboz hastalıklarını ve boşalmış uyku hapı kutularını çağrıştıran, beyinlere kurşun sıkılan bir yer gibi. Şimdi motelin adı yalnızca "Yolculuklar*. Değiştirmekle ne akıllılık etmişler. Artık varışsızlık, sonuçsuzluk telkin eden bir yer olmuş. Yolculuk var, erişmek yok.
Birkaç alışveriş noktasını daha geçtik. Kızarmış bedenlerini plastik tepsilerde sunan sırıtık piliçler, yorgun görünüşlü Meksiko dürümleri satan

bir restoran. İlerde şehrin su kulesi hayalet gibi gözüktü, kırsal manzarayı çizgi romanlardaki konuşma baloncukları gibi ama içi boş bir baloncuk gibi benekleyen, çimentodan bir balon. Artık açık arazideyiz. Metal bir silo, tarlaların ortasından bir savaş gemisinin kumanda kulesi gibi yükseliyor. Otoyolun kenarında üç karga, derisi yırtılmış bir dağ sıçanının iç organlarını didikliyor. Çitler, daha çok silolar, biraraya sokulmuş ıslak inekler, bir dizi karanlık sedir ağacı, sonra bir parça bataklık, yazdan kalma sazlar, yırtık pırtık ve kelleşmiş.
Yağmur çiselemeye başladı. Walter silecekleri çalıştırdı. Onların sakinleştirici ninnisiyle uykuya dalmışım.

Uyandığımda ilk düşüncem, acaba horladım mı, oldu? Horla-dıysam, ağzım açıldı mı? Ne kadar çirkin ne kadar utanç verici bir görüntü. Ama sormayı kendime yediremedim. Nedenini merak ediyorsanız, kendini beğenmişliğin asla yaşı olmadığını söyleyebilirim.
Sekiz şeritli otoyolda gidiyorduk, Toronto'ya yaklaşmıştık. Walter'in dediğine göre. Ben bir şey göremiyordum, yalpalayarak giden, üstünde kuşkusuz pazara götürülen, küfeler dolusu beyaz kaz taşıyan bir çiftlik kamyonunun arkasında sıkışmış durumdaydık. Kazların uzun, ölüme mahkûm boyunları ve çılgınca oynayan başları tahta parçalarının arasından fırlıyor, gagaları trajik ve gülünç çığlıklarla açılıp kapanıyordu. Seslerini otoyoldaki motor gürültüsü bastırıyordu. Tüyleri ön cama yapışıyor, arabamızın içi kaz boku ve eksoz kokusuyla doluyordu.
Dibimize yanaşan kamyonun camında, "Bunu okuyacak kadar yaklaşmışsanız, fazla yakınsınız" yazıyordu. Sonunda kavşağı döndük, önümüzde Toronto belirdi, dümdüz göl ovasından yükselen, suni bir cam ve beton dağı gibiydi, sivri kristal kuleler, muazzam yüksek ve parlak binalar, keskin obeliskler turuncu-kahverengi bir bulut içinde yüzüyordu. Daha önce hiç görmediğim -bir gece içinde büyüyen, serap gibi birden beliren- bir şeye benziyordu.
Siyah kar taneleri, yanan kâğıt kümeleri gibi önümüzde uçuşuyordu. Öfke havada bir sıcak dalgası gibi yayılıyordu. Sokak köşelerindeki yaylım ateşleri geldi gözümün önüne.
Avukatın bürosu King ve Bay sokaklarının yakınındaydı: Walter önce yolunu kaybetti, sonra park yeri bulamadı. Beş blok yürümek zorunda

kaldık, Walter dirseğimden tutarak götürüyordu beni. Nerede olduğumuzu bilemedim, çünkü her
377
şey o kadar değişmişti ki. Oraya her gittiğimde, ki pek sık değil, hep değişmiş buluyorum. Bunun kümülatif etkisi perişan edici oluyor. Sanki şehir bombalanarak yerle bir edilmiş, sonra sıfırdan tekrar kurulmuş gibi.
Hatırladığım şehir merkezi -kasvetli, Kalvinist bir şehir, kaldırımlarda sert adımlarla yürüyen, koyu renk paltolu beyaz adamlar, arasıra bir kadın, usule uygun topuklu ayakkabılı, eldivenli, şapkalı, küçük çantası koltuğunun altında, gözleri ilerde- artık yok ama zaten uzun zamandır yok. Toronto artık bir Protestan şehri değil, ortaçağ şehri. Sokakları dolduran kalabalıklar çok renkli, canlı giyimli. Sarı tenteli sosisli sandviç arabaları, simit satıcıları, küpe, örgü çanta ve deri kemer satıcıları, tebeşirle yazılmış "İşsizim" tabelası taşıyan dilenciler. Bölgeleri aralarında bölüşmüşler. Bir flütçüyü, elektro gi-tarlı bir üçlüyü ve eteklikli bir kayda çalgıcısını geçtik. Sanki her an karşımıza jonglörler, ateş yiyiciler, demir zincirlere vurulmuş, alay halinde yürüyen, başları kukuletalı cüzamlılar çıkacak. Gürültü sağır edici, gözlüklerime yağ gibi alacalı renkli bir film tabakası yapışmış.
Sonunda avukata varmayı başardık. Bu firmaya 1940'larda ilk kez başvurduğumda, isli kırmızı tuğlalı, Manc-hester tipi büro binalarından birindeydi yerleri. Mozaik döşeli bir lobisi, taştan aslan heykelleri, üzeri altın rengi yazılı, kumlu camdan panelli ahşap kapıları olan bir binaydı. Kafesinin içinde çapraz geçmiş demirlerden ızgarası olan asansörüne binmek, bir an için hapse giriyorsun duygusu verirdi. Yalnızca onuncu kata kadar çıkan asansörü, lacivert bir üniforma ve beyaz eldivenler giyen ve kat numaralarını söyleyen bir kadın çalıştırırdı.
Şimdi avukatlık firması silme camdan yapılmış bir kulenin ellinci katında bir büro süitinde. Walter'la birlikte, plastik mermer kaplı, otomobil döşemesi kokan, ömürboyu hiz-
metçiliğe koşullanmış, boş bakışlarını başka taraflara kaçıran, takım elbiseli kadın ve erkeklerin -yalnızca görmek için para aldıkları şeyleri gören insanların- doluştuğu ışıltılı asansörle yukarı çıktık. Firmanın beş yıldızlı otel lobilerine benzeyen bir resepsiyonu vardı: On sekizinci yüzyıl ağırlığı ve gösteriş-çiliğiyle düzenlenmiş çiçek vazoları, kalın, hardal renkli duvardan duvara halı, pahalı leke parçalarından oluşan soyut

bir resim.
Avukat geldi, el sıktı, mırıldandı, işaret etti: Beni takip edin. Walter beni orada bekleyeceğini söyledi. Hafif bir korkuyla, siyah takım elbiseli, mor eşarplı, sedef ojeli tırnaklı, genç ve cilalı resepsiyoncuya bakıyordu. Kız da Walter'a değil, onun kareli gömleğine ve kocaman, lastik tabanlı botlarına. Sonra Walter ikili koltuğa oturdu ve puf-şekerlerin içine gömülmüş gibi battı. Dizlerini çakı gibi birleştirerek, yukarı çekilen pantolon paçalarının altından kalın, kırmızı oduncu çorapları görünerek. Önünde, şık bir kahve masasının üstünde iş dergileri vardı, dolar yatırımlarından azami kâr etmenin yollarını anlatan. Müşterek fonları inceleyen dergiyi aldı eline, kocaman pençelerinin içinde bir kâğıt mendil gibi kaldı dergi. Gözleri, panik içinde kaçan iğdiş edilmiş bir boğanın gözleri gibi fırıl fırıl dönüyordu.
Geç kalmam, dedim, onu sakinleştirmek için. Ancak düşündüğümden daha uzun sürdü. Bu avukatlar, tıpkı ucuz orospular gibi, saatiyle ücret alıyorlar. Kapının yumruklanıp, sinirli bir sesin, He^, ordakiler. Daha ne bekliyorsunuz, bitirin işinizi, biz de sıradayız, diye bağırmasını bekledim âdeta.
Avukatla işimi bitirince, otomobile döndük ve Walter beni yemeğe götüreceğini söyledi. Bir yer biliyorum, dedi. Herhalde Myra ayarlamıştı bunu: Allah aşkına ona bir şeyler yedir, o yaşta kuş kadar yemek yiyorlar, acıktıklarının farkına bile varmv

yorlar, sonra otomobilde açlıktan ölebilir. Ayrıca herhalde kendisi de acıkmıştı: Ben uyurken Myra'nın özenle paketlediği bütün sandviçleri bitirmiş, kekten azıcık bırakmış.
Bildiği yerin adı Ateş Çukuru'ymuş. Son geldiğimde, iki üç yıl önce, orada yemiştim, oldukça düzgün bir yerdi, her şeye rağmen, dedi. Neye rağmen? Toronto'da bir restoran olmasına rağmen. Bol malzemeli duble cheeseburger yemiş. Pirzola barbekü de yapıyorlarmış, spesiyalitesi ızgara etlermis zaten.
Bu restoranı ben de hatırlıyorum, on yıl kadar önceden. O ilk kaçışından sonra, Sabrina'nın peşinde dolaştığım günlerden. Okulunun yakınlarında takılırdım, çıkışta onu görmek için. Park banklarında oturup pusuya yatardım. Hayır, onun beni görebileceği yerlerde otururdum, gerçi küçük

bir ihtimaldi bu. Bir gazetenin arkasına saklanırdım, saplantılı, zavallı bir serseri gibi, kendisini görse canavar görmüş gibi kaçacak olan bir kızı umutsuzca arzulayan bir serseri gibi.
İstediğim yalnızca benim orada olduğumu Sabrina'nın bilmesiydi. Varolduğumu, söyledikleri gibi biri olmadığımı bilmesiydi. Bana sığınabileceğini bilmesiydi. Onun bir koruyucuya ihtiyacı olacağını, şimdiden olduğunu biliyordum, çünkü Winifred'i tanıyordum. Ama hiçbir şey çıkmadı sonunda. Beni hiçbir zaman görmedi, ben de hiçbir zaman kendimi göstermedim. Son anda bir korkak gibi davrandım hep.
Bir keresinde onu Ateş Çukuru restoranına gittiğinde takip etmiştim. O okuldan, o yaştaki kızların öğle yemekleri için ya da dersi kırdıklarında takıldıkları bir yere benziyordu. Kapısındaki tabela kırmızıydı, pencere kenarları alev görüntüsü yaratması amaçlanan sarı plastik kabuklarla dekore edilmişti. Adının Milton-vari cüretkârlığı korkutmuştu beni: Neyi çağrıştırdıklarının farkında mıydılar?
îbO
Göklerden inen alevlerle ileri savrulmuş Korkunç bir ateş ve yıkım yağdırıyor aşağı. ... kızgın bir Tufan, besleniyor Sönmek bilmeyen kükürtlerle.
Hayır. Farkında değillerdi. Ateş Çukuru cehennemdi ama yalnızca acılı et yemekleri anlamında.
İçerisi, tavandan sarkan renkli camlı lambalar ve toprak çömleklerin içinde türlü renkli, lifli bitkilerle süslenmişti: Altmışlar'dan bir hava. Sabrina'nın iki kız arkadaşıyla birlikte oturduğu bölmenin yanındaki bölmeye oturdum. Hepsi aynı, oğlan çocuğu üniforması na benzeyen, biçimsiz üniformalar giymişti. Winifred'in her zaman çok prestijli bulduğu, battaniyeye benzeyen İskoç etekleri ve aynı desenden kravatlar. Bu prestijli havayı bozmak için üçü de ellerinden geleni yapmıştı. Sarkık çoraplar, pırtlamış gömlekler, kaymış kravatlar. Dini bir görevi yerine getirirmiş gibi çiklet çiğniyor, o yaştaki kızların uzman olduğu, fazla yüksek ama canı sıkkın bir ses tonuyla konuşuyorlardı.
Uçü de güzeldi, o yaştaki bütün kızların güzel olduğu gibi. Önüne geçilemez bir güzelliktir bu. Kalıcı olmayan, tazelikten, hücrelerin dolgunluğundan gelen, uğraşmadan elde edilen, geçici ve asla geri gelmeyen bir güzellik. Ama hiçbiri güzelliğinden hoşnut görünmüyordu. Şimdiden kendilerini

değiştirme, düzeltme, bozma, eksiltme çabalarına girmişlerdi. İmkânsız ve hayali bir kalıba girmeye çalışıyor, kaşlarını yoluyor, gözlerine kalem çekiyorlardı. Onları suçlayamazdım, bir zamanlar ben de aynı şeyleri yapmıştım.

Orada oturup bol kenarlı güneş şapkamın altından Sab-rina'yı dikizledim ve bir kamuflaj gibi arkasına sığındıkları sudan gevezeliklerine kulak kabarttım. Hiçbiri kafasındaki gerçek düşünceleri söylemiyor, diğerlerine güvenmiyordu,

_____m

haklı olarak. Çünkü o yaşlardaki çocuklarda küçük, sıradan ihanetler hergün yaşanan olaylardır. Kızların ikisi de sarışındı, Sabrina'ysa bir dut kadar kara ve ışıltılı. Arkadaşlarını pek dinlemiyor, hatta onlara bakmıyordu. Bakışlarının üzerinde çalışılmış donukluğunun gerisinde, içinden fokur fokur isyan kaynıyordu. O haşin ve inatçı ifadeyi, yeterince silah topla-yıncaya kadar bastırması gereken o tutsak-prenses öfkesini tanıdım. Ayağını denk al, Winifred, dedim keyifle, sırtından bıçaklanacağın günler uzak değil.

Sabrina beni farketmedi. Ya da farketti ama kim olduğumu bilmiyordu. Arada bir bana bakıp fısıldaşıyor ve gülüşüyorlardı. Hatırladım o duyguyu. Kuruyakalmış rüküş moruk ya da modern versiyonu. Sanırım şapkamla alay ediyorlardı. Gerçekten de hayli modası geçmiş bir şapkaydı. O gün Sabri-ha için ben yalnızca yaşlı bir kadındım. Tanımlanmasına gerek olmayan, yaşlı ama sözünü etmeye değecek kadar da yaşlı olmayan bir kadın.

Üç kız gittikten sonra, tuvalete girdim. Duvarda bir şiir vardı:

Âşığım Darren'a, odur sevdiğim Senin değil benim sevgilim Hele bir almaya kalk yerimi Patlatırım gözlerini.

Genç kızlar eskiden olduğundan daha açık sözlü şimdi ama noktalama işaretlerinde bir değişiklik yok.

Ateş Çukuru'na nihayet vardığımızda, (yeri değişmiş, dedi Walter), pencerelerine tahta çivilenmiş, üstüne resmi bir kapatma duyurusu iliştirilmiş halde bulduk. Walter kemiğini arayan bir köpek gibi kapıyı koklaytp, "Kapanmış anlaşılan"

V i

dedi. Uzun bir süre elleri ceplerinde durduktan sonra, "Sürekli bir şeyleri değiştiriyorlar. İnsan artık yetişemiyor" diye

ekledi.
Biraz dolaştıktan, yanlış yollara saptıktan sonra, Daven-port'ta yağlı görünüşlü bir lokantaya girmeye karar verdik. Vinil sandalyeleri ve country müziği, eski Beatles ve Elvis Presley şarkıları çalan bir müzik kutusu vardı. Walter "He-artbreak Hotel" parçasını koydu ve hamburgerlerimizi yiyip kahvelerimizi içerken onu dinledik. Walter hesabı ödemekte ısrar etti, Myra tembihlemiştir, kesin. Eline bir yirmi dolar sıkıştırmış olmalı.
Hamburgerimin yalnızca yarısını yiyebildim. Daha fazlasına yer açamadım. Onu da Walter yedi, bir lokmada ağzına tıkıp bitirdi.
Şehirden çıkarken, Walter'a beni eski evimin, Richard'la yaşadığımız evin önünden geçirmesini rica ettim. Yolunu çok iyi hatırladım ama evin önüne gelince onu hemen tanıyamadım. Hâlâ köşeli ve kaba görünüşlüydü ama duvarlarına sarmaşıklar tırmanmıştı. Bir zamanlar krem renkli olan şale taklidi yarı ahşap cephesi ve ağır ön kapı elma yeşiline boyanmıştı. Richard sarmaşığa karşıydı. İlk taşındığımızda bir tane vardı ama söktürdü. Tuğlaları yer, demişti, bacaya tırmanır ve kemirgen hayvanlara davetiye çıkarır. Hâlâ düşünce ve davranışlarına açıklamalar getirdiği ve bunları bana da kabul ettirmeye çalıştığı zamanlardı. Nedenlere ve açıklamalara boş
vermeden önce.
Kendimi o zamanki halimle hatırladım, hasır şapkalı, pamuklu kumaştan soluk sarı elbiseli. Hava sıcaktı. Yaz sonlarıydı, evliliğimin ikinci yılı, toprak tuğla gibi sertti. Winıı-red'in teşvikiyle bahçeciliğe başlamıştım. Bir hobin olması gerek, demişti. Bir kaya bahçesiyle başlamamı söylemişti,

çünkü eğer bitkileri öldürsem bile, kayalar kalırdı. Kayaları öldürmek için fazla bir şey yapamazsın, diye espri yapmıştı. Üç güvenilir adam göndereceğini söylemişti, toprağı kazıp kayaları yerleştirmek için. Sonra ben dikmeye başlayabilirdim.
Bahçede Winifred'in sipariş ettiği bazı kayalar zaten vardı. Küçük kayalar ve daha büyük, kalın dilimli parçalar rast-gele bırakılmış ya da domino taşlan gibi üstüste yığılmıştı. Hepimiz, üç güvenilir adam ve ben, orada durup bu taş yığınlarına bakmıştık. Başlarında kepleri, ceketler çıkarılmış, kollar sıvanmış, pantolon lastikleri ortada, benim talimatlarımı bekliyorlardı ama onlara ne söyleyeceğimi bilmiyordum.

O zamanlar hâlâ bir şeyleri değiştirmek isterdim. Kendim bir şeyler yapayım, eldeki malzeme ne kadar elverişsiz olsa bile, bir şeyler yaratayım isterdim. Hâlâ yapabileceğimi sanıyordum. Ama bahçecilik hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Ağlayacak gibi olmuştum ama bir kez ağladın mı her şeyi berbat edersin. Güvenilir adamlar seni küçümsemeye başlar, o zaman da güvenilir olmaktan çıkarlar.

Walter beni otomobilden çıkardı, sonra biraz arkamda, tökezlersem yakalamaya hazır, sessizce beklemeye başladı. Kaldırımda durdum ve eve baktım. Kaya bahçesi hâlâ duruyordu ama çok ihmal edilmişti. Tabii kış olduğu için söylemek zordu ama orada artık bir şey yetiştiğini sanmıyorum, belki her yerde büyüyen cinsten bazı kır çiçekleri oluyordur. Araba yolunda büyük bir çöp bidonu duruyordu, parçalanmış tahtalar, dökülmüş alçılar ve sıvalarla dolu: Ev tadilattaydı herhalde. Ya da bir yangın geçirmişti. Üst katın bir penceresi parçalanmıştı. Serseriler böyle evlerde kamp kurarlardı. Myra'ya göre, bir evi sahipsiz bırak, en azından Toronto'da, hemen dalarlardı içeri, uyuşturucu partileri filan vermek için. Satanistler, diye duymuş. Parkelerin üstünde ateş yakıyor, tuvaletleri tıkıyor,

lavaboyu çöple dolduruyor, muslukları, kapı tokmaklarını, satabilecekleri her şeyi söküp satıyorlar, diye duymuş. Ama bazen de sırf çocuklar kırar camları, eğlence olsun diye. Gençlerin böyle bir yeteneği vardır.

Ev sahipsiz ve gelip geçiciymiş gibi duruyordu, emlakçı-ların reklam föylerindeki resimler gibi. Artık benimle hiçbir bağlantısı kalmamış gibiydi. Kendi adımlarımın sesini hatırlamaya çalıştım, kışın buz tutmuş karların üzerinde botlarımın çıkardığı çıtırtılı sesleri. Hızla eve yürürken, geç kalmama mazeretler uydurarak. Dış kapının mürekkep renkli demir parmaklığını, yol kenarında birikmiş karların üzerine düşen sokak lambasının ışığını, yer yer köpek çişiyle delikler açılmış, sararmış buz mavisi karı. Gölgeler o zaman daha farklıydı. Huzursuz yüreğim, kesilen nefesimle dondurucu soğukta beyaz dumanlar çıkarırdım. Parmaklarımın ucundaki ihtiraslı sıcaklığı, yeni tazelediğim rujun altında hâlâ sızlayan dudaklarımı hissederdim.

Oturma odasında bir şömine vardı. Önünde otururdum Richard'la birlikte. Ateşin ışığı yüzümüzde ve masanın cilası bozulmasın diye birer altlık koyduğumuz bardaklarda yankılanırdı. Akşam saat altı, martini zamanımızdı. Richard günü özetlemekten, böyle derdi, hoşlanırdı. Elini

enseme koymayı alışkanlık edinmişti. Hafifçe tutardı elini orada, günü özetlerken. Davayı jüriye geçirmeden önce yargıçların dediği gibi, özetlersek. Öyle mi görüyordu kendini? Belki. Ama daha derindeki düşünceleri, onu harekete geçiren dürtüler benim için çoğunlukla anlaşılmaz, karanlık şeylerdi.

Bu gerçek aramızdaki gerginliğin kaynaklarından biriydi. Onu anlamaktaki başarısızlığımın ve arzularını öngörmekteki yetersizliğimin, inatçı ve hatta saldırgan umursamazlığımdan kaynaklandığına inanırdı. Gerçekteyse, bir şaşkınlık ve acz, daha sonra da korku içindeydim. Zaman geçtikçe benim için etten kemikten yapılmış bir adam olmaktan çıktı,

385

gittikçe büyüyen ve büyülenmişim gibi her gün çözmeye inahkûm edildiğim bir düğüm yumağı haline geldi. Sonuçta, asla çözemedim.

Evimin, eski evimin, önünde durdum, bir şeyler hissetmeye çalışarak. Hiçbir şey hissedemedim. Her ikisini de bildiğim için, hangisinin daha kötü olduğundan emin değilim: Yoğun duygular içinde olmak mı, yoksa hiçbir şey hissetmemek mi?

Bahçedeki kestane ağacından bir çift bacak sarkıyordu, kadın bacakları. Bir an için gerçek olduklarını sandım. Pencereden sarkıtılmış, kaçmak üzere gibi. Daha yakından bakınca gördüm. Bir çift külotlu çoraptı. Tuvalet kâğıdı ya da iç çamaşırıyla doldurulmuş ve üst katın penceresinden, Satanist bir ayin ya da delikanlı şakası ya da evsiz serkeşlerin âlemi sırasında atılmış olmalı. Dallara takılmış.

Bu gövdesiz bacakların atıldığı pencere benim odamın penceresi olmalıydı. Eski pencerem. Oradan dışarı baktığımı hatırlıyorum, çok uzun zaman önce. Bu pencereden nasıl sıvışabilirim, fark edilmeden, ağaçtan aşağı, ayakkabılarımı elime alıp, pencere pervazından sarkıp, önce naylon çoraplı bir ayağımı, sonra diğerini ata ata, tutuna tutuna nasıl inebilirim diye hayali planlar kurarak. Asla yapmadım ama.

Pencereden dışarı bakmak. Tereddüt etmek. Düşünmek, kendime ne kadar yabancılaştım, diye.

Avrupa'dan kartpostallar

Günler daha erken kararıyor, ağaçlar suratlarını astı, güneş kış gündönümüne doğru alçalıyor ama kış hâlâ gelmedi. Kar y°k, sulu kar yok,

rüzgâr uluyarak esmiyor. Uğursuz bir alamet "u> kışm gecikmesi. Boz renkli bir sessizlik sarmış etrafımızı.

Dün, Jubilee Köprüsü ne kadar yürüdüm. Onun paslandığından, aşındığından, yapısal zayıflığından söz ediliyor, yıkılması gerektiği söyleniyor. Adsız, yüzsüz müteahhitin teki, köprünün yanıbaşmdaki araziye apartman blokları dikmeye uğraşıyormuş, diyor Myra. Gördüğü manzara nedeniyle birinci sınıf konumdaymış. Manzara, günümüzde patates tarlalarından daha değerli olmuş, bu tarlalarda hiçbir zaman patates yetiştirilmemiş olsa bile. Dedikodulara göre, masa altmdan kirli para el değiştiriyormuş, anlaşmayı bağlamak için. Eminim köprü inşa edilirken de aynı şey olmuştu, güya Kraliçe Victoria'nın onuruna. Bir takım müteahhitler Majestele-ri'nin seçilmiş temsilcilerine bolca rüşvet yedirmişlerdir işi almak için ve biz hâla eski değerlere saygı gösteriyoruz bu şehirde. Üzümünü ye, bağını sorma. Eski değerler buydu işte.

Fırfırlı, farbelah elbiseli hanımefendilerin bir zamanlar bu köprüde gezindiklerini, telkari işlemelerle süslü parmaklıklara yaslanıp, yakında özel mülkiyete ait olacak bu pahalı manzarayı seyrettiklerini düşünmek tuhaf geliyor şimdi insana. Aşağıda gürültüyle akan su, batıda resim güzelliğinde kireç kayaları, kıyıda itaatkâr işçileriyle günde on dört saat aralıksız çalışan fabrikalar, gaz lambalarıyla aydınlatılmış kumarhaneler gibi alacakaranlıkta yanıp sönen.

Köprünün üstünde durup yukarıdan aşağı doğru akan suya baktım. Karamela gibi düzgün, karanlık ve sessiz, tehditkar bir güç kaynağı. Köprünün öteki tarafmdaysa küçük çağlayanlar, anaforlar ve köpük sesleri var. Su epey aşağıda. Kalp atışlarımı hissediyorum, başım dönüyor. Nefessiz kaldım, sar* ki batmışım gibi. Ama neye batmışım. Suya değil, daha y< ğun, daha kıvamlı bir şeye: Zamana. Eski ve soğuk zamana, eski üzüntülere, bir havuzun dibindeki kum ve çamur gibi kat birikmiş üzüntülere. Mesela:

Î87

Richard'la ben, aitmiş dört yıl önce, Atlas Okyanu-su'nun öteki kıyısında, Berengeria'dan iskeleye iniyoruz. Ric-hard gösterişli bir havayla şapkasını yana yatırmış, benim eldivenli elim hafifçe kolunu tutuyor. Yeni evli çift balayında.

Niye balayı derler? Lune de miel, balın ayı. Sanki ay soğuk, havasız, kayalarla delik deşik, çorak bir küre değilmiş, yumuşak, altın renkli, çok tatlı bir şeymiş gibi, parlak ve şekerli bir erik, ağızda eriyen, arzu kadar yapışkan, dişleri sızlatacak kadar tatlı bir sarı erikmiş gibi. Gökyüzünü değil, bedeninizin içini aydınlatan sıcak bir projektör gibi.
Bu duyguyu biliyorum. Onu çok iyi hatırlıyorum. Ama halayımdan değil.
O sekiz haftadan -yoksa dokuz muydu?- hatırladığım en belirgin duygu endişeydi. Richard'ın, evlilik deneyimimizden -yani karanlıkta yaşanan ve hakkında konuşulamayan bölümünü kastediyorum- benim gibi hayal kırıklığına uğramış olmasından korkuyordum. Gerçi görünüşte öyle değil gibiydi. Başlarda bana karşı, en azından gündüzleri, tatlı ve nazikti. Endişemi elimden geldiğince saklamaya çalışıyordum ve sık sık banyo yapıyordum, içimde bir çürüme duygusu vardı, yumurta gibi.
Southampton'da gemiden indikten sonra, trenle Londra'ya gittik ve Brown's HotePe yerleştik. Kahvaltıyı süitimizde yaptık. Winifred'in benim için seçtiği sabahlıklardan birini giymiştim. Yakalan güvercin grisi dantelli, gül kurusu, leylak ve akuamarin renkli sabahlıklar. Sabah yüzüyle iyi giden soluk, su gibi renkler. Her birinin aynı renkten, boyalı kürklü ya da kuğu tüylü terlikleri vardı. Yetişkin kadınların sabahlan böyle giyindiklerini varsayıyordum. Resimler görmüştüm. (Neredeydi? Bir kahve reklamında mı?) Adam takım elbiseli ve kravatlıydı, saçları sıkıca arkaya taranmış, sabahlığı içinde kadın da onun kadar şıktı, bir elini kaldırmış, kıvrık saplı
gümüş kahve demliğini tutuyordu, tereyağ tabağının üzerinden birbirlerine baygın baygın gülümsüyorlardı.
Laura olsa bu giysilerle alay ederdi. Bavula yerleştirilirken etmişti bile. Aslında tam bir alay değildi: Laura gerçekten alay etmesini bilmezdi. Bunun için gerekli olan acımasızlıktan, gaddarlıktan yoksundu. (Kasıtlı acımasızlıktan söz ediyorum. Onun gaddarlıkları kazara olurdu. Aklından geçen yüksek, yüce düşüncelerin neden olduğu kazalar.) Giysilerime tepkisi daha çok şaşkınlık biçimindeydi. İnanamıyormuş gibi. Saten sabahlığı ürpertiyle ellemişti, o anda ben de kumaşın soğuk, yağlı dokusunu, kayganlığını parmak uçlarımda hissetmiştim. Kertenkele derisi gibi. "Bunları giyecek misin"
demişti.

Londra'daki yaz sabahlarında -artık yaz gelmişti- güneşin parlaklığından korunmak için perdeleri yarı kapalı tutarak kahvaltı ederdik. Richard iki haşlanmış yumurta, iki kalın parça domuz pastırması, bir pişmiş domates, gevrek kızarmış ekmek ve reçel yerdi. Ben yarım bardak greyfrut içerdim. Çay çok koyu, tanenli olurdu, bataklık suyu gibi. Çay böyle pişirilir, İngiliz usulü, demişti Richard.

Zorunlu "İyi uyudun mu, sevgilim?" ve "Hım, ya sen?" dışında pek konuşulmazdı. Richard gazeteleri ve telgrafları alırdı. Birkaç tane olurdu. Önce gazetelere göz atar, sonra telgrafları açar, okur, dikkatle katlar, cebine koyardı. Ya da yırtardı. Asla buruşturup atmazdı çöp sepetine, öyle yapsaydı bile, onları çıkarıp okumazdım, hayatımın o döneminde değil.

Hepsinin ona ait olduğunu düşünürdüm. Hayatımda hiç
telgraf almamıştım, almak için hiçbir neden göremiyordum. Richard'm gün boyunca angajmanları oluyordu. İş gö' rüşmeleri yaptığını sanıyordum. Benim için bir otomobil ve şoför kiralamıştı, görmem gerektiğini düşündüğü yerlere gö'

^ _____389

türülüyordum. Gittiğim yerlerin çoğu bina ve parklardı. Heykelleri de görmeye gidiyordum, binaların önüne ve parkların içine dikilmiş heykeller: Karınlarını içeri çekmiş, göğüslerini dışarı itmiş, bir bacağı bükük, elinde bir tomar kâğıt tutan, at üstünde askerler. Bir sütunun üstünde Nelson, ayaklarının dibine serilmiş, meyve ve buğday kusan dört egzotik kadınla, tahtında oturan Prens Albert. Bu kadınlar, Prens Albert'in -ölmüş olmakla birlikte- hâlâ hâkimi olduğu dört kıtayı temsil ediyordu güya. Ama Prens bunlara yüz vermiyordu, süslü, yaldızlı kubbesinin altında sert ve sessiz oturarak uzaklara bakıyordu, aklından geçen daha yüksek düşüncelerle.

"Bugün neler gördün?" diye sorardı akşam yemeğinde Richard, ben de görev duygusuyla bir bir sayardım binaları, parkları, heykelleri: Londra Kulesi, Buckingham Sarayı, Ken-sington, Westminster Katedrali, Parlamento Binaları. Müzelere gitmemi teşvik etmezdi, Doğal Tarih Müzesi hariç. Yüzlerce büyük, içi doldurulmuş hayvan görmenin eğitimime ne katkısı olacağını düşünüyordu acaba, şimdi merak ediyorum. Çünkü bütün bu ziyaretlerin amacı artık anlaşılmıştı: Eğitimimi geliştirmek. Benim için, daha doğrusu Richard'ın fikrine göre olmam gereken kadın için, neden içi

doldurulmuş hayvanlar, örneğin bir salon dolusu resimden daha yararlıydı? Sanırım biliyorum ama belki yanılıyorum. Sanırım doldurulmuş hayvanlar seyretmek, aşağı yukarı hayvanat bahçesine gitmek gibiydi, çocuğu gezmeye götürmek gibi.
National Gallery'ye gittim ama. Oteldeki resepsiyon görevlisinin tavsiyesi üzerine, gezilecek binalar bittiği zaman. Hayli yormuştu beni. Çok bölümlü bir mağaza gibiydi. Duvarlara dizilmiş o kadar çok yapıt, o kadar çok parıltı vardı ki. Ama aynı zamanda çok da heyecan vericiydi. Hiç bu kadar Çıplak kadını bir arada görmemiştim. Çıplak erkekler de vardı ama o kadar çıplak değillerdi. Çok sayıda süslü püslü giysi
390_____
de vardı. Belki, kadın ve erkek gibi, bu da ana kategorilerden biriydi: Çıplak ve giyimli. Tanrı öyle düşünmüş olmalı. (Ço. cukken Laura, "Tanrt ne gi^er?" diye sorardı.)
Gittiğim her yerde otomobil ve şoför beklerdi ve ben hızlı adımlarla kapıdan girerdim, bir amaç taşıyor gibi görünmeye çalışarak, o kadar yalnız ve boş görünmemeye çalışarak. Uzun uzun bakardım her şeye, sonra söyleyecek bir şeylerim olsun diye. Ama gerçekte gördüklerimden pek bir anlam çı-kartamıyordum. Bina binaydı. Eğer mimarisi hakkında bir şey bilmiyorsanız ya da orada olup bitenlerden haberdar değilseniz, anlayacak bir şey bulamazsınız. Ve ben bunları bilmiyordum. Baktıklarımın bütününü, genelini görme yeteneğim yoktu, gözlerim bakmam gereken şeylerin üstünde duruyordu yalnızca. Sonuçta yalnızca dokular ve malzemeler kalıyordu aklımda: Taşın veya tuğlanın sertliği, cilalı ahşaptan trabzan-ların pürüzsüzlüğü, eskimiş kürkün sertliği. Bir boynuzun ince çizgileri, fildişinin sıcak parlaklığı. Cam gözler.
Bu eğitim gezilerinin dışında, Richard benim alışverişe gitmemi de teşvik ederdi. Mağaza tezgâhtarlarını rahatsız edici bulurdum ve pek az alışveriş ederdim. Bunların dışında, kuaföre giderdim. Saçlarımın kısa kesilmesini ya da ondüle yapılmasını istemezdi Richard, ben de sözünü dinlerdim. Sade bir stil yakışıyor sana, derdi, gençliğine uygun.
Bazı günler avare gezinir ya da parklarda oturup dönüş saatimi beklerdim. Bazen adamın teki yanıma oturup bir sohbet başlatmaya çalışırdı. O zaman kalkıp giderdim.

Kıyafetlerimi değiştirmeye çok zaman harcıyordum. Bantlarla, askılarla, tokalarla, şapkaların doğru eğimiyle, çorapların dikiş yerleriyle uğraşırdım. Günün hangi saati için hangi giysi en uygunu diye dert edinirdim. Yakamın kopçasi' nı ilikleyecek, arkadan nasıl göründüğümü ya da sarkan bir adığını söyleyecek kimsem yoktu. Bunları Ke'
şey
olup
w'
*
enie ya da Laura yapardı. Onları özlüyordum ama özlememe-ye çalışıyordum.
Tırnaklarımı törpülemek, ayak banyosu yapmak. Kıllarımı yolmak ya da tıraş etmek: Dikensiz ve kaygan olmak gerekiyordu. Islak hamur gibi bir topografya, elin altından kayan bir yüzey.
Balaylarmın yeni evli çiftlere birbirlerini daha iyi tanıma fırsatı verdiği söylenir ama günler geçtikçe Richard'ı daha da az tanıyorum gibi hissediyordum. Kendini geri çekiyordu, yoksa gizliyor muydu? Avantaj pozisyonuna çekiliyordu. Bense biçimleniyordum. Richard'ın istediği forma giriyordum. Aynaya her baktığımda bir parçamın daha doldurulmuş olduğunu görüyordum.
Londra'dan sonra Paris'e gittik, gemi ve sonra trenle. Paris'teki günler de Londra'daki gibi geçti, yalnız kahvaltılar farklıydı: Sert ekmek, çilek reçeli, sıcak sütlü kahve. Yemekler zengindi. Richard bir hayli titizleniyordu, özellikle şarap konusunda. Toronto'da değiliz, diyordu, bu benim için o kadar açıktı ki zaten.
Eyfel Kulesi'ni gördüm ama yükseklikten hoşlanmadığım için tepesine çıkmadım. Pantheon'u ve Napolyon'un mezarını gördüm. Nötre Dame'a gitmedim, çünkü Richard kiliselerden hoşlanmazdı, en azından Katolik kiliselerinden, moral bozucu buluyormuş. Özellikle tütsünün beyni uyuşturduğunu söylemişti.
Fransız otelin banyosunda bir bide vardı, Richard orada ayaklarımı yıkarken beni yakaladığında, hafif alaycı bir gülümsemeyle ne işe yaradığını anlattı. Fransızlar, başkalarının anlamadığı bir şeyi anlıyorlar, diye düşünmüştüm. Bedenin endişesini anlıyorlar. En azından bu endişenin varlığını kabul ediyorlar.

Lutetia otelinde kaldık. Savaş sırasında Naziler'in karargâhı olacaktı ama o zaman nereden bilelim? Otelin kafesinde sabah kahvesi için otururdum, çünkü başka bir yere gitmeye korkardım. Eğer oteli kaybedersem, bir daha asla bulamam gibi gelirdi. Bay Erskine'in bana öğrettiği Fransızca'nın hiçbir faydası olmayacağını anlamıştım: Le coeur a ses raisons que la raison ne connaît pas demekle sıcak süt gelmiyordu.

Yüzü fok balığına benzeyen bir garson bakıyordu masama. Yüksekte tuttuğu bir eliyle kahveyi, bir eliyle sütü aynı anda boşaltıyordu ve ben bu ustalığını hayranlıkla izliyordum, çocukların sihirbazları seyrettiği gibi. Biraz İngilizce'si vardı. Bir gün bana, "Neden üzgünsünüz?" dedi. "Üzgün değilim" dedim ve ağlamaya başladım. Bir yabancının gösterdiği
ilgi insanı perişan edebilir.

"Üzgün olmamalısınız" dedi, melankolik ve kayışımsı gözleriyle gözlerimin içine bakarak. "Aşk acısı olsa gerek. Genç ve güzelsiniz. Üzülmeye daha çok zamanınız var." Fransızlar hüznün, mutsuzluğun eksperleridir, her çeşidini bilirler. Bu yüzden bideleri var ya. "Aşk bir suçtur" dedi. "Ama olmaması daha büyük bir suçtur."

Mamafih, bu sözlerin yarattığı etki ertesi gün, bana çıkma teklif edince, biraz bozuldu. Herhalde onu demek istemiş-ti, Fransızca'm iyi olmadığından tam anlayamamıştım ya. Çok yaşlı sayılmazdı aslında. Kırbeş gibi. Teklifini kabul etmeliydim. Hüzün konusunda yanılıyordu ama: Gençken mutsuz olmak çok daha iyidir. Üzgün bir genç kadm insanlarda teselli etme isteği uyandırır, mutsuz bir kocakarının aksine. Her neyse, şimdi bunun sırası değil.

Paris'ten sonra Roma'ya gittik. Roma bana tanıdık geliyordu, en azından onu bir yerlere oturtabiliyordum, yıllar önce Bay Erskine ve Latince dersleri sayesinde. Forum'a gittim, yanl

---

ondan ne kalmışsa geriye, Appia Yolu'ndan yürüdüm, ve fareler tarafından kemirilmiş bir peynire benzeyen Büyük Coli-seum'u gezdim. Çeşitli köprülerden geçtim, çeşitli yıpranmış melekler gördüm, ağırbaşlı ve dalgın bakan. Tiber Nehri'nin sularını seyrettim, sarılık hastalığına yakalanmış gibi çamurlu akan. Sen Piyer Katedrali'ne gittim ama yalnızca dışından baktım. Çok büyüktü. Mussolini'nin siyah üniformalar giymiş, halkı itip kakan Faşist

taburlarını görmem gerekirdi -başlamışlar mıydı bunu yapmaya o zamandan?- ama görmedim. Bizzat kendiniz böyle bir şeye muhatap olmuyorsanız, dikkatinizden kaçar. Ancak sonradan görürsünüz, haberlerde ya da çok sonradan yapılan filmlerde.

Öğleden sonraları bir fincan çay sipariş ederdim, sipariş etmesini artık iyi öğrenmiştim. Garsonlarla konuşurken nasıl bir ses takınacağımı, onları nasıl mesafeli tutacağımı oldukça öğrenmiştim. Çayımı içerken, kartpostallar yazardım. Bunları Laura'ya ve Reenie'ye, bazılarını babama gönderirdim. Gezdiğim yerlerin resimleri olurdu bu kartlarda. Sepya tonunda bir ayrıntıda, görmüş olmam gereken ayrıntıları gösterirdi fotoğraf. Ahmakça notlar yazardım onlara. Örneğin Reenie'ye: Hava harika. Tadını çıkartıyorum. Laura'ya ise: Bugün Coliseum'a gittim, Hıristiyanları aslanlara attıkları stadyuma. Se-nin ilgini çekerdi. Babama: İnşallah iyisinizdir. Richard selamları' nı gönderiyor. (Son cümle gerçek değildi ama bir kadın ve eş olarak, hangi yalanları otomatik olarak söylemem beklendiğini öğreniyordum.)

Balayımız için ayrılmış olan sürenin sonunda, bir hafta için Berlin'e geçtik. Richard'ın orada bir işi vardı, kürek saplarıyla ilgili bir işmiş. Richard'ın firmalarından biri kürek saplan yapıyordu ve Almanlar'ın tahtaya ihtiyacı vardı. Çok kazma işleri oluyordu ve daha da fazla olacaktı. Richard rakiplerinden daha hesaplı bir fiyatla kürek sapı tahtası tedarik edebilirdi.

394

Reenie'nin bir zamanlar söylediği gibi, damlaya damlaya göl olur. Yine Reenie'nin kullandığı bir deyime göre, İş iştir ama iş yapayım derken çiş yapma. Ama o zamanlar iş ya da ticaret hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Benim görevim gü-lümsemekti.

Berlin'i sevdiğimi itiraf etmeliyim. Başka hiçbir yerde, sarışınlığımdan ötürü o kadar rahat olmadım. Erkekler olağanüstü terbiyeliydi ama yaylı kapılardan geçerken arkalarına bakmıyorlardı. El öpmeler yüzlerce günahı gizliyordu. Bileklerime parfüm sürmeyi Berlin'de öğrendim.

Şehirleri otelleriyle, otelleri banyolanyla ezberledim. Giyinirken, soyunurken, küvette yatarken. Ama bu gezi notları artık yeter.

New York üzerinden, Ağustos ortasında, bir sıcak dalgasının içindeki Toronto'ya döndük. Avrupa ve New York'tan sonra, Toronto bodur ve sıkışık geldi. Union İstasyonu'nun dışında zift gibi dumanlar uçuşuyordu,

tamir ettikleri yol çukurlarından. Kiralanmış bir otomobil bizi karşıladı ve tramvaylardan, çıkardıkları toz ve gürültüden uzaklaştırıp, süslü park banklarının ve büyük mağazalarının önünden geçirdi, Rosedale bölgesinin yokuşundan çıkardı, kestane ve akçaağaçlarm gölgesine getirdi.
Richard'm telgraf göndererek satın aldığı evin önüne geldik. Yok pahasına almıştı. Dediğine göre, daha önceki sahibi iflas etmiş. Richard'm satın aldığı şeyler için, düdük fiyatına aldım, demesi komikti, çünkü düdük çalmayı bilmezdi. İslık çalmayı bile bilmezdi. Müzikten hoşlanan bir insan değildi.
Ev dışardan karanlık görünüyordu, sarmaşıklarla kaplıydı, yüksek ve dar pencereleri içeri gömüktüler. Anahtar paspasın altındaydı, antre eczane gibi kokuyordu. Bizim yoklu-
395
ğumuz sırasında Winifred evi yeniden dekore ettirmişti, ve iş daha tam bitmemişti: Odalarda boyacıların eski, Viktorya tarzı duvar kâğıtlarını sıyırırken kullandıkları bezler duruyordu hâlâ. Evin yeni renkleri inci tonunda, soluk renklerdi. Lüks hayatın kayıtsızlığını ve umursamaz havasını taşıyan renkler. Günbatımının solgun ışığına bulanmış saçaklı bulutlar, daha sert tonlar taşıyan kuş ve çiçek desenlerinin üzerinde yüzüyor gibi. Benim içinde yaşamam için uygun görülen atmosfer buydu, içinde sürüklenmem istenen havası alınmış bir atmosfer.
Reenie bu dekora küçümseyerek bakardı. Parlak boşluğuna, solukluğuna. Bu ev banyoya benziyor. Ama aynı zamanda ürkütücü bulurdu, benim bulduğum gibi. Babaannem Adelia'yı yardıma çağırdım: O ne yapmak gerektiğini bilirdi. Yeni paranın göz boyama çabasını farkederdi, terbiyeli ama tepeden bakan bir edayla, Ah, gerçekten modern olmuş, derdi. O Winifred'in hakkından gelmesini bilirdi, diye düşündüm ama pek teselli bulamadım. Artık ben de Winifred'in şürekâsından biri olmuştum. Kısmen.
Ya Laura? Laura renkli kalemlerini, boya tüplerini getirirdi. Bir şeyleri yerlere döker, bir şeyleri kırar, evin en azından bir köşesini bozmayı başarırdı. O, izini bırakırdı.
Antrede telefonun önünde Winifred'den bir not duruyordu. "Selam çocuklar! Evinize hoşgeldiniz! Önce yatak odasını hazırlattım! Umarım seversiniz. Çok havalı oldu! Freddie."
"Evi Winifred'in yaptırdığını bilmiyordum" dedim.

"Sürpriz olsun istedik" dedi Richard. "Ayrıntılarla uğraşmanı istemedik." Anne babası tarafından konu dışı bırakılan küçük bir çocuk gibi hissetmem ilk kez olmuyordu. Birbirleriyle danışıklı döğüş yapan, her şeyde kendi istediklerinin olmasını sağlayan şen şakrak ve gaddar bir anne baba. Doğum
396
günüm için Richard'dan gelecek hediyelerden asla hoşlanmayacağımı şimdiden anlamıştım.
Richard'ın önerisi üzerine, yukarıya kendime çeki düzen vermeye çıktım. Buna ihtiyacım olduğu görünüşümden belli oluyordu herhalde. Gerçekten de mecalsiz ve yapış yapı^ş hissediyordum kendimi. ("Gülün sararmış" dedi Richard.) Şapkam bozulmuştu, divanın üzerine attım. Yüzüme su çarptım ve Winifred'in gönderdiği, baş harflerimizi taşıyan beyaz havluyla kuruladım. Yatak odamız, hiçbir bakım görmemiş olan arka bahçeye bakıyordu. Ayakkabılarımı çıkardım, sonsuz gibi görünen krem renkli yatağın üzerine attım kendimi. Safari yolculuklarında kullanılan tarzda, muslinden bir cibinliği vardı. Demek, gülümseyip katlanacağım yatak buydu. Kendi yapmadığım ama içinde yatmak zorunda olduğum yatak. Ve bundan böyle, boynumun altındaki bölgede dünyevi işler yürütülürken, muslin bir sis perdesi arkasından gözlerimi dikip bakacağım tavan da bu.
Yatağın yanındaki telefon beyazdı. Çaldı. Açtım. Lau-ra'ydt ve ağlıyordu.
"Neredesin?" dedi hıçkırarak. "Neden gelmedin?"
"Ne demek istiyorsun?" dedim. "Buraya dönecektik zaten! Sakin ol, seni duyamıyorum."
"Cevap vermedin hiç" diye inledi.
"Neden söz ediyorsun Allah aşkına?"
"Babamız öldü! Öldü, öldü. Beş tane telgraf gönderdik! Reenie gönderdi!"
"Bir dakika. Yavaş ol. Ne zaman oldu bu?"
"Siz gittikten bir hafta sonra. Telefon etmeye çalıştık. Kaldığınız bütün otelleri aradık. Haber vereceklerini söyledi' ler, söz verdiler. Sana söylemediler mi?"
"Yarın orada olacağım. Bilmiyordum. Kimse bana bir şey söylemedi. Telgraf filan almadım. Bana hiçbir şey verilmedi.'
397

Anlayamıyordum. Ne olmuştu, ne aksilik çıkmıştı, babam neden ölmüştü, bana niye haber verilmemişti.7 Kendimi yerde, kemik grisi halının üstünde buldum, telefonun yanına çömelmiş, değerli ve kırılgan bir şeymiş gibi üzerine kıvrılmış bir halde buldum. Avrupa'dan gönderdiğim kartpostalları düşündüm, neşeli ve havadan sudan mesajlarla Avilion'a giden kartlarımı. Belki hâlâ antredeki masanın üzerinde duruyorlardı. İnşallah iyisinizdir.
"Ama gazetelerde çıktı" dedi Laura.
"Benim olduğum yerlerde değil" dedim. "O gazetelerde değil." Zaten gazeteleri okumaya zahmet etmediğimi söylemedim. Allak bullak olmuştum.
Gemide ve kaldığımız otellerde telgrafları alan Ric-hard'dı. Dikkatli parmaklarıyla zarfları açışı, okuyuşu, katlayışı ve kaldırışı gözümün önüne geldi. Onu yalancılıkla suçlayamazdım -hiçbir şey söylememişti bu telgraflar hakkmda-ama yalan söylemekle aynı şeydi bu. Öyle değil mi?
Otellerde bana telefon bağlanmamasını tembih etmiş olmalıydı. Doğrudan bana ya da ben odada olduğum zaman. Kasten habersiz bırakmıştı beni.
Kusacağım sandım ama kusmadım. Bir süre sonra aşağı indim. Kendine hâkim olmazsan, savaşı baştan kaybedersin, derdi Reenie. Richard bir bardak cin tonikle arka verandada oturuyordu. Winifred'in evde cin hazır etmesi çok düşünceli bir davranış dedi, ikinci kez. Cam kaplı, dövme demirden, alçak sehpanın üstünde bir bardak cin de benim için hazırlanmıştı. Elime aldım. Kristal bardağın içindeki buzlar çınladı. Benim sesimin de böyle çıkması gerekiyordu.
"Yarabbim" dedi Richard bana bakarak. "Ben de dinlenip tazeleştiğini zannediyordum. Gözlerine ne oldu?" Kızarmışlardı herhalde.
"Babam ölmüş" dedim. "Beş telgraf göndermişler. Bana söylemedin."
¦
¦'¦'
396
"Mea culpa" dedi Richard. "Söylemeliydim biliyorum ama üzülmeni istemedim sevgilim. Yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu, zamanında cenazeye yetişmemiz imkânsızdı ve seyahatinin mahvolmasını istemedim. Sanırım, bencillik de ettim. Kısa bir süre de olsa, seni tamamen kendime istiyordum. Şimdi otur, kendine gel, bir içki iç ve beni affet. Yarın sabah uğraşırız bunlarla."

Sıcak sersem ediciydi. Çimenlerin üzerine vuran güneş ışığı kör edici bir yeşillikle parlıyordu. Ağaçların altındaki gölgeler zifiri karanlıktı. Richard'ın sesi, Mors alfabesi gibi sert ve kesik kesik geliyordu. Yalnızca bazı sözlerini duydum.

Endişe. Zaman. Mahvolmasın. Bencil. Affet.

Ne diyebilirdim buna?

Yumurta kabuğu sarısı şapka

Noel geldi, geçti. Farkında olmamaya çalıştım. Ama Myra'dan kaçış yoktu. Kendi haşladığı bir erik muhallebisi getirdi bana. Şeker posası ve macun gibi sert bir bileşimden oluşan, ortadan kesilmiş, parlak kırmızı lastik vişnelerle süslenmiş hamur gibi bir şey. Bir de başının üstünde bir hale olan, melek kanatlı, iki boyutlu, boyalı bir ahşap kedi. Bu kediler "Zencefilli Çörek Dükkânı"nda çok tutuluyormuş, Myra da bunları çok tatlı buluyormuş, son bir tane kalmış, belli belirsiz bir çatlağı varmış, ocağın üstündeki duvarda çok hoş dururmuş. Doğru bir yer, dedim Myra'ya. Üstte bir melek, hem de etobur bir melek. Bunu itiraf etmenin zamanı çoktan geldi! Altta ocak, bütün güvenilir kaynaklarda belirtildiği gibi. Bu ikisinin arasında, Orta Dünya'da, kızartma tenceresinin seviyesinde sıkışmış olan bizler. Zavallı Myra'nın kafası karıştı>

dini konulardaki diskurlar hep kafasını karıştırır. O Tanrı'yı sade sever, sade ve ham. Turp gibi.

Beklediğimiz kış sonunda, Yılbaşı arefesinde geldi. Sert bir donun arkasından ertesi gün müthiş bir kar yağdı. Penceremin önünden kovalar dolusu kar savrularak iniyordu, sanki Tanrı bir çocuk müsameresinin finalinde sahneye avuçlar dolusu çamaşır parçaları döküyordu. Hava durumu kanalını açtım, tam manzarayı öğrenmek için. Yollar kapanmış, araçlar gömülmüş, enerji hatları çökmüş, ticaret durmuş, cüsseli üniformalarının içinde belediye işçileri karda oyun için sıkış tıkış giydirilmiş çocuk irileri gibi paytak paytak yürüyor. Sunucular, kibar deyimiyle "hava şartlan" diye adlandırdıkları program boyunca hoppa havalı iyimserliklerini sürdürdüler, akla gelebilecek her türlü felakette takınmayı âdet edindikleri tavırla. Sokak çalgıcılarının ya da lunapark çingenelerinin, sigorta satıcılarının, menkul değerler borsası gurularının o tasasız kayıtsızlığı içindeler, söyledikleri şeylerin gerçekleşme-yebileceğini gayet iyi bildikleri halde şişirilmiş kehanetlerde bulunurken.

Myra nasıl olduğumu öğrenmek için telefon etti. Kar yağışı durur durmaz, Walter'ı göndereceğini söyledi, beni kurtarmak için.
"Saçmalama Myra" dedim. "Ben kendi kendimi kurtar-aayı beceririm." (Bu bir yalandı, parmağımı oynatmaya niyetim yoktu. Bolca fındık ezmesi stoku yapmıştım, havanın dü-zelmesini beklerken, onunla idare edebilirdim. Ama canım bir arkadaş istiyordu ve zaten kendi işimi kendim görürüm | demekle, Walter'ın gelişini daha hızlandırmış olacaktım.
"Sakın eline küreği alayım deme" dedi Myra. "Yüzlerce yaşlı -senin yaşında yüzlerce insan- kar kürerken kalp krizinden ölüyor her yıl! Ayrıca, eğer elektrikler giderse, mumları nereye koyduğuna dikkat et!"
"Ben bunak değilim" diye tersledim. "Eğer evi yakarsam,
bunu kasten yaparım."
Sonunda Walter geldi ve karı temizledi. Bir paket şekerli çörek getirmiş. Mutfak masasında onları yedik, ben temkinli bir biçimde, Walter bir seferde ağzına tıkarak ama düşünceli bir havayla. Çiğnemeyi bir düşünme biçimi olarak kullanan adamlardandır Walter.
Ona bakarken, Downyflake çörek dükkânının camında asılı olan bir tabela geldi aklıma. Sunnyside Eğlence Par-kı'nda, kaç yılıydı?.. 1935 yazı:
Hayat yollarında ilerlerken, kardeşim Ne olursa olsun hedefin, Sen halkasına bak, halkasına çöreğin, Olmasın üstünde göklerin deliğin.
Bir paradoks bu, çöreğin deliği. Eskiden boşluğu ifade ederdi. ama şimdi onu bile pazarlamayı öğrendiler. Eksi bir nicelik, hiçlik, şimdi yenmek üzere sunuluyor. Tanrı'nın varlığını kanıtlamak için kullanılabilir mi bu acaba, diye düşündüm, mecazi anlamda, tabii. Hiçliğe bir ad vermek, onu gerçek bir varlık kılabilir mi?
Ertesi gün dışarı çıktım, soğuk ve görkemli kar tepeciklerinin arasından. Delilikti yaptığım ama pay almak istedim doğadan. Kirlenip delik deşik olmadan önce, o kadar çekicidir ki kar. Ön bahçem, ortasından bir Alp tüneli geçen, parlak bir çığ gibiydi. Kaldırıma kadar yürüdüm, oraya kadar sorun yoktu ama kuzeye doğru birkaç evi geçtikten sonra, komşuların kar küreme konusunda Walter kadar gayretkeş olmadıklarını anladım ve rüzgârın etkisiyle savruldum, tökezledim, kaydım ve düştüm. Kırılan, burkulan bir yerim yoktu -sanırım yoktu- ama kalkamıyordum. Karın üstünde öylece se-

rilmiş yatıyor, sırt üstü devrilmiş bir kaplumbağa gibi, kollarımı ve bacaklarımı oynatarak debeleniyordum. Çocuklar yapar bunu, özellikle, isteyerek, kuşlar gibi kanat çırparlar, melek olup uçarlar. Onlar için neşe dolu bir oyundur.

Hipotermia sonucu donarak öleceğimi düşünmeye başlamışken, iki adam gelip beni kaldırdı ve karga tulumba taşıyarak, kapımın önüne bıraktı. Topallayarak oturma odasına gittim ve divanın üstüne yığıldım. Ayağımda çizmeler, sırtımda palto. Âdeti olduğu üzere felaketin kokusunu uzaktan alan Myra çıkageldi, Walter için pişirdiği şişkin, küçük keklerden arda kalan yarım düzineyi getirdi. Bana bir sıcak su torbası ve çay hazırladı, doktoru çağırdı. İkisi birlikte biraz üstüme düştüler, rahatlatıcı tavsiyelerde bulundular ve içtenlikli, buyur-gan cık-cıklar yaptılar, bunları yaparken kendilerinden çok hoşnut görünüyorlardı.

İşte şimdi karaya oturdum. Kendime müthiş kızıyorum. Daha doğrusu, kendime değil de, bedenimin bana yaptığı bu haksızlığa. Bir egomanyak gibi kendini zorla kabul ettirdikten, ihtiyaçlarını feryat figan bildirdikten, sefil, alçak ve tehlikeli arzularını tatmin ettikten sonra, bedenin yapabileceği tek şey geri çekilmektir. Tam ihtiyacınız olduğu anda, bir kola ya da bacağa ihtiyacınız olduğu sırada, bedenin yapacağı başka işler olur. Sendeler, tökezler, kar gibi erir, geriye pek bir şey kalmaz. İki kömür parçası, eski bir şapka, çakılların gülümsemesi. Kemikler, kuru sopalar gibi kolaylıkla kırılır.

Bu bir hakaret, hepsi. Zayıf dizler, artiritli bacaklar, varisli damarlar, zayıflık, utanç. Bu dizler bize ait değil, asla bunları istemedik ya da sahip çıkmadık. Kafamızın içinde, her zaman kendimizi mükemmel gördük. En iyi çağımızda, en iyi ışıklar altında. Asla dağınık bir anda yakalanmadan, tek ayağımız arabadan dışarı sarkmış halde, dişimizi karıştırırken ya da kaykılmış otururken, burnumuzu karıştırırken ya da po-

pumuzu kaşırken yakalanmadan. Çıplak olsak, tül gibi hafif bir sis perdesinin arkasından, zarif bir uzanışla yatıyor olurduk, film yıldızları gibi. Öyle pozlar verilirdi bir zamanlar. Gençlik çağı uzaklaşır, kor gibi yanar ve efsaneleşir.

Çocukken Laura sorardı: Cennette kaç yaşında olacağım?

Laura, Avilion'un ön basamaklarında, içine çiçek ekilmemiş iki taş saksının arasında durmuş, bizi bekliyordu. Uzun boyuna rağmen, çok genç, kırılgan

ve yalnız görünüyordu. Yoksul bir köylüye benziyordu. Üç yıl önce bana ait olan, solmuş mor kelebek desenli, soluk mavi, basma bir ev elbisesi giymişti. Ayakları çıplaktı. (Yeni icat ettiği bir çilekeşlik uygulaması mıydı bu, yoksa basit bir eksantriktik mi, yoksa yalnızca unutmuş muydu ayakkabı giymeyi?) Saçı tek örgü halinde omzundan sarkıyordu. Zambak havuzunun kenarındaki taştan peri kızının saçı gibi.

Allah bilir ne zamandır bekliyordu orada. Tam olarak kaçta varacağımızı önceden haber verememiştik, çünkü otomobille gelecektik, yılın o mevsiminde otomobil kullanmak mümkündü: Yollara su basmamıştı, diz boyu çamurlar yoktu, hatta bazı yollar asfaltlanmıştı.

Biz diyorum çünkü Richard da geldi benimle. Böyle bir durumda, böyle bir zamanda tek başına kalmana izin veremem, demişti. Çok ilgili ve istekli davranıyordu. Otomobili kendisi kullandı. Son oyuncaklarından biri olan iki kapılı, mavi otomobil. Bagajda iki valiz vardı, küçük valizler, bir gecelik ziyaret için. Richard'ınki kestane renkli deriden, benimki limon şerbeti sarısı. Yumurta kabuğu sarısı keten bir elbise giymiştim. Kuşkusuz hoppalık olacak bunu söylemek ama Paris'ten almıştım ve çok beğeniyordum bu giysiyi- Vardığımızda sırtının buruşmuş olacağını da biliyordum. Sert kumaştan fiyonklu, topuklu keten ayakkabılar vardı ayağımda-

Elbisemin rengindeki şapkamı zarif bir hediye kutusu taşır gibi kucağımda getirmiştim.

Richard sinirli bir sürücüydü. Otomobil kullanırken kendisiyle konuşulmasından hoşlanmazdı -dikkatinin dağıldığını söylüyordu- bu nedenle yolculuğu sessizlik içinde yaptık, hemen hemen. Dört saatten fazla sürdü. Şimdi iki saatten daha kısa. Gökyüzü açık ve metal kadar parlak ve derinliksiz-di, güneş ışınları lav gibi akıyordu. Sıcak, asfalt yolu dalgalandırıyordu. Geçtiğimiz kasabalar güneşe karşı kapanmışlardı, evlerin perdeleri hep çekikti. Sıcaktan kavrulmuş çimenleri, beyaz sütunlu verandaları, tek kollu robotlara benzeyen pompaları ve melon şapkalara benzeyen cam başlıklarıyla tek başına duran benzin istasyonlarını ve hiç kimse orada gömül-meyecekmiş gibi görünen mezarlıkları hatırlıyorum. Ara sıra bir göl kenarından geçiyorduk, ölmüş balık ve yosun kokan.

Eve vardığımızda Laura el sallamadı. Richard aracı durdurup, çıkıp, benim kapımı açıncaya kadar bekledi. Ric-hard'ın sunduğu eli tutarak ve bana öğretildiği gibi, dizlerim birbirine yapışık, iki bacağımı birlikte arabadan çıkarırken, Laura birden canlandı. Basamaklardan koşarak indi, Ric-hard'ı tamamen görmezden gelerek, öteki kolumdan tutup beni otomobilden çıkardı, boynuma sarıldı, boğulmak üzereyken yakalamış gibi yapıştı bana. Ağlamıyordu, yalnızca kaburga kemiklerimi kırarcasına sarılmıştı.
Yumurta kabuğu sarısı şapkam yere düştü ve Laura üzerine bastı. Çatırtılı bir ses çıktı ve Richard içini çekti. Ben bir §ey söylemedim. O anda artık şapkayı düşünecek halim kalmamıştı.
Kollarımız birbirimizin belinde, merdiveni çıkıp eve girdik. Reenie holün sonundaki mutfak kapısında dikiliyordu arna o anda bizi yalnız bırakması gerektiğini bilecek kadar akılhydı. Sanırım Richard'la ilgilendi, ona bir içecek sunarak
dikkatini bizden uzaklaştırmaya çalıştı. Eh, madem artık resmen kendisine geçmişti, Richard malikâneyi ve arazisini dolaşmaya çıkmak isteyecekti.
Hemen Laura'nın odasına çıktık ve yatağa oturduk. El ele tutuşmuştuk sıkıca, sol elle sağı, sağ elle solu tutarak. La-ura telefondaki gibi ağlamıyordu. Aksine odun kadar sakin
görünüyordu.
"Yukarda kuledeydi" dedi. "Kendini oraya kitlemişti."
"Bunu her zaman yapardı" dedim. "Ama bu sefer hiç çıkmadı. Reenie her zamanki gibi yemek tepsilerini kapının önüne bırakıyordu ama babam hiçbir şey yemiyordu, içmiyordu da. Yani bilemezdik ama. Sonunda kapıyı kırmak zorunda kaldık." "Sen ve Reenie mi?"
"Reenie'nin erkek arkadaşı geldi -Ron Hincks- evleneceği adam. O kırdı kapıyı. Babam yerde yatıyordu. En azından iki gündür yatıyor olmalıydı, doktor öyle söyledi. Feci görünüyordu."
Ron Hincks'in Reenie'nin erkek arkadaşı, üstelik nişanlısı olduğunu bilmiyordum. Ne zamandır sürüyordu, ben bunu nasıl kaçırmıştım?
"Ölmüş müydü, demek istiyorsun?" "Önce anlamadım, çünkü gözleri açıktı. Ama ölmüştü tabii. Öylesine... Anlatamam sana nasıl göründüğünü. Sanki bir şey dinliyormuş, kendisini irkilten bir şeye kulak venyor-muş gibi görünüyordu. Tetikte gibiydi."

"Öldürülmüş mü?" Bunu neden sorduğumu bilmiyorum. "Hayır. Eceliyle ölmüş. Gazetede doğal nedenlerle diye yazdı. Aniden, doğal nedenler sonucu, diyordu. Reenie de Bayan Hillcoate'a, doğal tabii, dedi, çünkü içki içmek babamın doğal bir parçası haline gelmişti, odadaki boş şişelere bakü1"' sa, bir atı öldürecek kadar içki içmişti."
405
"Ölümüne içti" dedim. Bir soru değildi bu. "Ne zaman oldu?"
"Fabrikaları sürekli olarak kapatma kararı aldıklarını açıkladıktan hemen sonra. Onu öldüren buydu. Biliyordum]"
"Ne?" dedim. "Sürekli kapatma kararı mı? Hangi fabrikaları?"
"Hepsini" dedi Laura. "Bütün fabrikalarımızı. Şehirde bize ait olan her yeri. Bunları bildiğini sanıyordum."
"Bilmiyordum" dedim.
"Bizim her şeyimiz Richard'ınkilerle birleşti. Her şey Toronto'ya taşındı. 'Griffen-Chase Royal Consolidated' oldu adı şimdi. Artık Oğulları yok, anlayacağın. Richard hepsini temizledi."
"O zaman artık istihdam da yok" dedim. "Burada yok. Hepsi bitti. Ortadan kalktı."
"Maliyetler yüzünden, dediler. Düğme fabrikası yandıktan sonra, yeniden inşa etmek çok pahalıya gelir, dediler."
"Kimler dedi?"
"Bilmem. Richard değil mi?"
"Anlaşma böyle değildi" dedim. Zavallı babam, el sıkışmalara, şeref sözlerine, konuşulmayan varsayımlara kanmıştı. Artık anlamaya başlamıştım ki işler böyle yürümüyordu. Belki hiçbir zaman böyle yürümemişti.
"Ne anlaşması?" dedi Laura.
"Boş ver" dedim.
Richard'la boşuboşuna evlenmiştim, demek, fabrikaları kurtaramamıştım, babamı kesinlikle kurtaramamıştım. Ama Laura hâlâ vardı. Sokağa atılmamıştı. Onu düşünmek zorundaydım. "Babam bir şey bıraktı mı, bir mektup, not?"
"Hayır."
"Baktın mı?"
"Reenie baktı" dedi Laura zayıf bir sesle. Kendisi yapamamıştı anlaşılan.

Aklımı başımdan alıyorsun
Ama babam böyle bir not bırakmazdı. Bunun doğuracağı sonuçların farkındaydı. İntihar sonucuna varılmasını istemezdi, çünkü, sonradan öğrendiğimiz gibi, hayat sigortası yaptırmıştı: Yıllardır ödüyordu, dolayısıyla kimse sigortayı son anda ayarlamakla suçlayamazdı onu. Parayı bağlamıştı, bir vakfa gidecekti ve yalnızca Laura -ancak yirmibir yaşını doldurduğu zaman- bu paraya dokunabilirdi. O aşamada artık Richard'a güvenini yitirmişti herhalde ve bu paradan bana da bir şey bırakmanın benim işime yaramayacağını anlamıştı. Hâlâ rüştüme ermemiştim ve Richard'm karışıydım. O zaman kanunlar farklıydı. Benim olan her şey ona aitti, ne amaç ya da maksatla olursa olsun.
Daha önce de söylediğim gibi, babamın madalyalarını taşıyordum. Ne madalyalarıydı bunlar? Cesaret. Ateş altında kahramanlık. Soylu özden geçiş, kendini feda etme. Benim de bunları taşımam bekleniyordu, sanırım.
Şehirdeki herkes cenazeye geldi, dedi Reenie. Hemen hemen herkes, çünkü bazı çevreler bir hayli kırgınlık taşıyordu ama yine de babam saygı duyulan bir insandı ve öldüğünde artık fabrikaları onun kapattırmadığı anlaşılmıştı. Bu işte onun parmağının olmadığı öğrenilmişti, yalnızca engel olamamıştı, başka suçu yoktu. Yüksek kredi faizleriydi babamın
başını yiyen.
Şehirde herkes Laura'ya acıdı, dedi Reenie. (Ama sann değil. Bu söz açıkça söylenmedi ama herkes benim ganimete konduğumu düşünüyordu, öyle görülüyordu.)
407
Richard şu düzenlemeleri yaptı:
Laura bizimle yaşayacaktı. Elbette, Avilion'da tek başına kalamayacağına göre. Henüz on beş yaşındaydı.
"Reenie ile kalabilirim" dedi Laura ama Richard bunun söz konusu bile olmadığını söyledi. Reenie evleniyordu, Lau-ra'ya bakacak zamanı olmayacaktı. Laura bakıma ihtiyacı olmadığını söyledi ama Richard yalnızca gülümsedi.
"Reenie Toronto'ya gelebilir" dedi Laura ama Richard onun gelmek istemediğini söyledi. (Richard, Reenie'yi istememişti aslında. Winifred'le birlikte, evin çekip çevrilmesi için uygun hizmetkârlar bulmuştu bile. Yol

yordam bilen insanlar, demişti. Richard'm yolunu, yordamını tabii ve de Wi-nifred'inkini.)
Richard, Reenie'yle konuştuğunu ve tatmin edici bir düzenleme yaptıklarını söyledi. Reenie ve kocası Avilion'a bekçi olacaklardı, tamirat ve tadilat işlerinin başında duracaklardı. Avilion dökülüyordu, elden geçirilmesi gereken çok şey vardı, başta çatı olmak üzere. Böylece evin ziyarete hazırlanması istendiğinde, Reenie ve kocası el altında bulunacaklardı. Avilion yazlık ikametgâhımız olacaktı. Tekneye binmek için geleceğiz Avilion'a, dedi Richard, hoşgörülü bir amca edasıyla. Böylece Laura ve ben atalarımızın evinden yoksun kalmayacaktık. Atalarınızın evi sözünü gülümseyerek söylemişti. Hoşunuza gitmez mi bu?
Laura, Richard'a teşekkür etmedi. Onun alnına baktı, bir zamanlar Bay Erskine'de uyguladığı dikkatle hazırlanmış boş bakışlarla. Bu yüzden başımızın belaya gireceğini anladım.
Richard'la ben otomobille Toronto'ya dönecektik, buradaki işleri yoluna koyduktan sonra. Önce Richard'ın babamın avukatlarıyla görüşmesi gerekiyordu, bizim yanında bu-
40b
Ilınmamıza gerek yoktu. Olan bitenlerden sonra, bizim için çok yıpratıcı olurdu, mümkün olduğunca bizim üzüntüden uzak durmamızı istiyordu. Avukatlardan biri, evlilik yoluyla annemin ailesine katılmış bir adammış, yalnız kaldığımızda Reenie'nin söylediğine göre, ikinci kuşak kuzenlerden birinin kocası, dolayısıyla bizim çıkarlarımızı korurmuş.
Laura, Reenie'yle birlikte eşyalarını hazırlaymcaya kadar Avilion'da kalacaktı. Sonra trenle Toronto'ya gelecek ve istasyonda karşılanacaktı. Bizim evimizde yaşayacaktı. Yedek bir oda vardı, yeniden dekore edildiğinde onun için mükemmel olacaktı. Ve -nihayet- doğru dürüst bir okula gidecekti Laura. Böyle şeyleri iyi bilen Winifred'e danışarak, St. Cecilia okulunu seçmişti Richard. Laura'nın ekstra dersler alması icap edebilirdi ama bunlar zaman içinde halledilecek şeylerdi kuşkusuz. Böylece Laura avantajlarından yararlanma fırsatını
bulacaktı...
"Neyin avantajları?" dedi Laura..
"Sahip olduğun pozisyonun" dedi Richard.
"Herhangi bir pozisyonum olduğunu görmüyorum" dedi

Laura.
"Tam olarak ne demek istiyorsun?" diye sordu Richard, daha az hoşgörülü bir tonla.
"Pozisyonu olan iris" dedi Laura. "Bayan Griffen o. Ben fazladanım."
"Üzgün olduğunun farkındayım, haklı olarak" dedi Richard sert bir sesle, "hepimiz için zor olan talihsiz koşulları düşünürsek, ama saygısızlık etmeye gerek yok. iris ve benim için de kolay değil. Sizin için en iyi olanı yapmaya çalışıyorum yalnızca."
"Ayak altında olacağımı düşünüyor" dedi Laura, o akşam Richard'dan uzak kalmak için sığındığımız mutfakta. Onun habire • ««•»!« uannöını eörmek üzücüydü bizim için. Neler ler

_____409

atılacak, neler tamir edilecek, neler değiştirilecek. Görmek ve sessiz kalmak zorundaydık. Sanki kendi malıymış gibi davra.' nıyor, demişti Reenie kızgınlıkla. Ama kendi malı, diye yanıtlamıştım.
"Kimin ayağının altında?" diye sordum Laura'ya. "Eminim bunu düşünmemiştir."
"Onun ayağının altında" dedi Laura. "İkinizin arasına gireceğimi düşünüyor."
"Her şeyin hayırlısı olsun" dedi Reenie. Bunu alışkanlıkla söylemişti, yoksa sesi yorgun ve inançsız çıkıyordu, o anda artık Reenie'den de yardım gelemeyeceğini anladım. O akşam mutfakta otururken yaşlanmış, şişmanlamış ve yenilmiş görünüyordu. Sonradan anlayacağımız gibi, Myra'ya hamile kalmıştı bile. Ayaklarının yerden kesilmesine izin vermişti. Kir dediğin süpürülür, ait olduğu yere, çöp sepetine atılır, derdi bir zamanlar ama şimdi kendi düsturlarını ihlal etmişti. Aklında başka konular vardı mutlaka. Örneğin adamın kolunda mihrabın önüne yürüyecek miydi, bunu yapmazsa, ne yapacaktı? Zor bir durumdaydı, hiç kuşkusuz. O zamanlar kifayet ile felaket arasında duvarlar yoktu. Kayarsanız düşerdiniz ve düşerseniz ezilirdiniz, tekmelenirdiniz ve dibe çökerdiniz. Re-enie'nin kendine yeni bir hayat kurması çok zordu, çünkü bebeği doğurmak için

uzaklara gidip çocuğu evlatlık verse bile, haberi şehirde duyulurdu ve insanlar böyle bir şeyi hiç unutmazdı. Boynuna tabela asmış gibi, adamlar köşe başında kuyruğa girerlerdi. Bir kadın yoldan çıkmaya görsün, onun öyle kalmasının icabına bakılırdı. Süt bedavayken, niye inek satın alayım, diye düşünmüş olmalıydı Reenie.
İşte böylece, Reenie de bizi bıraktı, bizi yaban ellere teslim etti. Yıllarca kendi elinden geleni yapmıştı ama artık elinde hiçbir güç kalmamıştı.
Toronto'ya dönünce, Laura'yı beklemeye başladım. Sıcak dalgası sürüyordu. Boğucu, rutubetli bir hava, terlemiş alınlar, duş yaptıktan sonra arka verandada cin tonik faslı, bakımsız bahçeyi seyrederek. Hava ıslak ateş gibiydi, her şey gevşemiş, sararmıştı. Yatak odasında, tahta bacaklı ihtiyar bir adamın merdivenden çıkarken çıkardığı seslere benzeyen bir sesle çalışan bir vantilatör vardı: Hırıltılı bir soluma, metalik bir ses, tekrar hırıltılı soluma. Ağır ve yıldızsız gecelerde, Ric-hard işini görürken, tavana bakardım.
Aklımı başımdan alıyorsun, demişti. Akit başından gitmek, sanki sarhoş olmuş gibi. Sanki ayık ve aklı başında olsa, benim için asla böyle duygular hissetmeyecekti.
Aynada kendime bakmıştım, bende ne var, diye merak ederek. Aklını başından alacak ne buluyor, diye. Uzun bir boy aynasıydı: Arkadan görünüşüme bakmaya çalıştım ama bunu hiçbir zaman yapamazsınız, tabii. Başka birine -size arkadan bakan bir adama- göründüğünüz gibi asla göremezsiniz kendinizi, çünkü aynada boynunuz her zaman omzunuzun üzerinden dönük olur. Nazlı, davetkâr bir poz. Arkadan duruşunuzu görmek için başka bir ayna tutabilirsiniz ama o zaman da göreceğiniz şey birçok ressamın resmetmeyi çok sevdiği bir görüntü olacaktır: Aynada Kendini Seyreden Kadın, yani kendine hayranlığın alegorisi. Oysa, kendine hayranlıktan çok tam tersi bir nedenle bakarlar kadınlar arkalarına. Kusurlarını görmeye çalışırlar. "Bende ne buluyor?" sorusu, kolaylıkla "Bende ne kusur var?" diye de yorumlanabilir.
Richard, kadınların popolarının biçimine göre, elma ya da armut olarak ikiye ayrılabileceğini söylemişti. Ben bir armuttum ama olgunlaşmamış bir armut. Bende bunu seviyor-muş. Benim yeşilliğimi, diriliğimi. Alt bölgemi kastediyordu herhalde ama baştan aşağı da olabilir.
Duş yaptıktan, tüylerimi yolduktan, dişlerimi ve saçları-

4H
mı fırçaladıktan sonra, yere düşen kılları ve saçları temizlemeye çok dikkat ediyordum. Lavabodaki ve küvetteki telleri toplayıp tuvalete atıyor, sifonu çekiyordum, çünkü Richard bir keresinde rastgele bir havayla, kadınların saçlarını hep ortalıkta bıraktıklarından şikâyet etmişti. Tüy döken hayvanlar gibi, demek istemişti.
Nereden biliyordu? Elmaları, armutları ve dökülen kılları nereden biliyordu? Kimdi bu kadınlar, bu öteki kadınlar? Yüzeysel bir merak dışında, pek umurumda değildi.
Babamı, nasıl öldüğünü, olaydan önce ne durumda olduğunu, neler hissettiğini ve Richard'in bana söylemeyi uygun görmediği bütün şeyleri düşünmemeye çalışıyordum.
Winifred çalışkan bir arıydı. O sıcak havaya rağmen, serin görünmeyi başarıyor, kat kat hafif ve havalı kumaşların içinde peri kızlarının parodisi gibi dolaşıyordu. Richard, sürekli Winifred'in ne kadar harika olduğunu, benim işimi ne kadar kolaylaştırdığını ve zahmetten kurtardığını söylüyordu. Ama Winifred gittikçe daha fazla sinirime dokunuyordu. Sürekli evin içine girip çıkıyordu. Ne zaman ortaya çıkacağını, dudaklarına yapışmış bir gülümsemeyle kapıdan kafasını uzatacağını bilemiyordum. Tek sığınağım banyoydu, ancak orada kaba görünmemeyi başararak kendimi içeri kilitleyebiliyordum. Evin henüz bitmemiş olan dekorasyonunu denetliyor, Laura'nın odası için mobilya sipariş ediyordu. (Pembe çiçekli baskılı, fırfırlı etekli tuvalet masası ve aynı desende perde ve yatak örtüsü. Çerçevesi kıvrımlı süslerle bezenmiş bir ayna, yaldız kabartmalı. Laura'ya çok yakışırdı, değil mi? Hayır, yakışmazdı ama bunu söylemenin hiçbir yararı yoktu.)
Winifred bahçeyi de planlıyordu. Bazı desenler çizmişti bile. Birkaç fikir, demişti, önüme sayfaları iterek, sonra geri çekmiş, çantasına dikkatlice yerleştirmişti, başka küçük fikir-
lerle dolu çantasına. Çeşme harika bir fikir olurdu, demişti, Fransızca bir şey ama otantik olmalı... Ne dersin, öyle düşünmüyor musun?
Laura'nın biran önce gelmesini diliyordum. Buraya varış tarihi üç kez ertelenmişti. Toparlanamamış, soğuk algınlığı geçiriyormuş, biletini

kaybetmiş. Beyaz telefondan konuşmuştum onunla, sesi gergin ve uzak geliyordu.

Eve iki hizmetçi yerleşmişti, asık suratlı bir aşçı-ve-kâh-ya-kadın ve kocaman, çıkık çeneli bir bahçevan-ve-şoför. Adları Murgatroyd'du ve karı koca oldukları söylenmişti ama daha çok kardeşe benziyorlardı. Bana güvensizlikle bakıyorlardı, ben de aynı biçimde onlara. Gündüzleri, Richard'm bürosunda ve Winifred'in her yerde olduğu zamanlar, elimden geldiğince evden uzaklaşmaya bakıyordum. Şehir merkezine indiğimi, alışverişe gittiğimi söylerdim, ki bu benim zamanımı geçirmem için uygun görülen bir davranıştı. Şoföre beni Simpsons mağazasının önünde bırakmasını, dönüşte bir taksiye bineceğimi söylerdim. Mağazaya girer, çabuk bir alışveriş yapardım: Çorap ve eldivenler alışveriş hevesimi göstermeye yeten kanıtlar olurdu. Sonra mağazayı boydan boya yürür ve arka kapıdan çıkardım.

Eski alışkanlıklarımı yeniden edinmiştim. Amaçsız dolaşmalar, vitrinlere ve tiyatro afişlerine bakmalar. Sinemalara bile girer olmuştum, kendi başıma. Sarkıntılık eden adamlardan etkilenmiyordum artık, şeytansı büyülerini kaybetmişlerdi, artık kafalarındaki düşünceleri biliyordum. Aynı şeylerin daha fazlasını yaşamak istemiyordum, aynı tutkulu sarılmaları, beceriksiz elleşmeleri. Ellerine hâkim ol, yoksa avaz avaz ba.' ğırırım, tehdidi işe yarıyordu, sonuna kadar götürmeye karar-lıysanız eğer. Benim kim olduğumu biliyor gibiydiler. En beğendiğim film yıldızı Joan Crawford'du. Yaralı gözlü, ölümcül dudaklı.

_^_____

_____413

Ara sıra Kraliyet Ontario Müzesi'ne giderdim. Zırhlı giysilere, içi doldurulmuş hayvanlara, antik müzik aletlerine bakardım. Bu beni fazla uzaklara götürmüyordu. Gazoz ya da bir bardak kahve içmek için de Diana Sweets dükkânına giderdim: Büyük mağazaların karşısında, şık bir çay eviydi bu, özellikle kadınların gittiği ve adamlar tarafından rahatsız edilmeyeceğimi bildiğim bir kafe. Ya da Queen's Park'ta yürüyüş yapardım, hızlı hızlı, bir amaç taşıyormuş gibi. Fazla yavaş yürürsem, arkama bir adam düşerdi. Sinek kâğıdı, derdi Re-enie, böyle genç kadınlara. Sinekleri kovmak gerek. Bir seferinde, bir adam gözümün önünde soyunmuştu. (Parkta, tek başına bir banka oturma hatasını işlemiştim, üniversite

bahçesinin içinde.) Sokak serserisi değildi, iyi giyimliydi. "Pardon" dedim. "İlgilenmiyorum". Çok hayal kırıklığına uğramış göründü. Herhalde, benim bayılmamı bekliyordu.
Teorik olarak, istediğim her yere gidebilirdim, pratiktey-se görünmeyen engeller vardı. Ana caddelerde dolaşmak zorundaydım, daha varlıklı bölgelerde. Ama o sınırlı bölgelerde bile, kendimi kısıtlanmadan, rahat hissedebileceğim yerler fazla değildi. İnsanları seyrediyordum, erkeklerden çok kadınları. Evli miydiler? Nereye gidiyorlardı? İşleri var mıydı? Onlara bakarak fazla bir şey söyleyemiyordum, ayakkabılarının fiyatından başka.
Kendimi, yabancı bir ülkede, herkesin anlamadığım bir dili konuştuğu bir ülkede, yüzüstü ortada bırakılmış gibi hissediyordum.
Ara sıra çiftler geçiyordu, kol kola girmiş, gülen, mutlu, sevecen insanlar. Büyük bir sahtekârlığa uğramış kurbanlar, :Ve aynı zamanda o sahtekârlığın failleri ya da bana öyle geliyordu. Onları kin dolu bakışlarla seyrediyordum.
öerken bir gün -bir Perşembe günüydü- Alex Thomas'ı gör-
düm. Karşı kaldırımda duruyordu, trafik ılıklarını beklerde^ Queens Caddesi'nde, Yonge bölgesindeydi. Giysileri berbat gözüküyordu. İşçi gömleği gibi mavi bir gömlek ve buruşup bir şapka giymişti ama oydu besbelli. Aydınlanmış gibi görünüyordu, bilinmeyen bir kaynaktan gelen bir ışık üzerine düşmüş, onu çırılçıplak aydınlatıyor gibiydi. Sokaktaki herkes ona bakıyordu, onun kim olduğunu biliyordu! Her an, onu tanıyıp, bağırmaya ve kovalamaya başlayacaklardı!
İlk dürtüm onu uyarmak oldu. Ama uyarılmak ikimiz için de geçerliydi, çünkü o hangi belanın içindeyse, birdenbire ben de aynı belanın içine düşmüştüm.
Görmezlikten gelebilirdim. Dönüp gidebilirdim. Bu akıllıca bir davranış olurdu. Ama o zamanlar böyle bir akıllılığa sahip değildim.
Kaldırımdan indim ve ona doğru yürümeye başladım. Işık tekrar değişti. Yolun ortasında kalakaldım. Araçlar kornalarını çalmaya, sürücüler bağırmaya başladılar, trafik karıştı. Geri mi gideyim, ileri mi, bilemedim.
O anda Alex başını çevirdi. Beni görüp görmediğine ilk anda emin olamadım. Elimi uzattım, boğulmak üzere olan bir insanın yardım istemesi gibi. Kalbimde ihanet etmiştim bile. İhanet miydi, yoksa cesur bir hareket mi? Belki ikisi de. Her iki davranış da ihtiyatsızca yapılır: Böyle şeyler bir

anda, göz açıp kapayıncaya kadar olur. Çünkü aslında daha önceden, defalarca prova edilmiştir, sessizlik içinde, karanlıkta. O kadar sessiz ve karanlıkta ki kendimiz bile farkında olmadan. Kör ama sağlam adımlarla, hatırladığımız bir dansı etmeye gider gibi ilerleriz.

Sunnyside

Bu olaydan üç gün sonra Laura, Toronto'ya geliyordu. Şoförle Union İstasyonu'na treni karşılamaya gittim ama Laura trenden inmedi. Avilion'da da değildi: Reenie'ye telefon ettim. Reenie feveran etti. Bir gün böyle bir şey yapacağını hep biliyordum, bu kız böyledir zaten, diye ağlayıp sızlamaya başladı. Laura'yla birlikte gitmişti istasyona, bavullarını kendi yerleştirmişti trene, her şeyi söylendiği gibi yapmış, bütün tedbirleri almıştı. Ah, keşke sonuna kadar birlikte gitseydi onunla, bak şimdi başımıza gelenlere! Beyaz kadın tüccarları kaçırdı kızı!

Laura'nın valizleri trenle geldi ama kendi ortadan yok olmuştu. Richard'ın tahmin ettiğimden daha fazla canı sıkıldı. Kızın bilinmeyen güçler tarafından kaçırılmasından korkuyordu, kendisini hedef alan güçler tarafından. Kızıllar ya da acımasız bir iş rakibi olabilirdi. Böyle sapık adamlar vardı dünyada. Her türlü insanla, Richard'm artan siyasi bağlantıları yüzünden, ona baskı yapmak için her yolu denemeye hazır insanlarla kanundışı ortaklıklar kuran suçlular vardı. Yakında bir şantaj mektubu gelirse şaşırmazdı.

Richard pek çok unsurdan şüphelendi o Ağustos. Çok dikkatli olmalıyız diyordu. Ottowa'da büyük bir yürüyüş olmuştu Temmuz'da. İşsiz olduklarını söyleyen, adil ücretlerle iş isteyen ve hükümeti devirmeye çalışan yıkıcı güçlerin kışkırttığı binlerce, onbinlerce insan yürümüştü.

"Eminim şu genç adam da, adı lazım değil, karışmıştır bu işe" dedi bana gözlerini dikerek.

"Hangi genç adam?" dedim pencereden dışarı bakarak.

"Kulaklarını aç, sevgilim. Laura'nın arkadaşından söz ediyorum. Esmer olan. Babanın fabrikasını yakan eşkıyadan."

"Fabrika yanmadı. Zamanında söndürüldü. Zaten, hiçbir zaman faili bulunamadı."

"Adam tüydü" dedi Richard. "Tavşan gibi kaçtı. Bu benim için yeterli kanıttır."

Ottowa'daki yürüyüşçüler, bizzat Richard tarafından -dediğine göre- gizlice hazırlanan kurnaz bir manevrayla kapana kıstırılmış. (Richard o sıralar yüksek politik çevrelerde geziyordu.) Yürüyüşün liderleri "resmi görüşmeler" için Otto-wa'ya çağrılmış, tuzağa düşürülüp Regina'da toplanmışlar. Planlandığı gibi, görüşmelerden hiçbir şey çıkmamış ama sonra ayaklanmalar olmuş, kışkırtıcılar ortalığı karıştırmış, kalabalıklar denetimden çıkmış, insanlar öldürülmüş ve yaralanmış. Bunların arkasında komünistler varmış, çünkü her kuşkulu olayın içinde bunların parmağı olurmuş, Laura'yı onların kaçırmadığını kim söyleyebilirmiş?
Richard'm gereksiz yere kendini dolduruşa getirdiğini düşünüyordum. Ben de çok endişeliydim ama Laura'nm kendi kendine bir yerlere gittiğini, bir şeylere takıldığını düşünüyordum. Öylesi Laura'ya daha çok uyardı. Yanlış istasyonda inmiş, telefon numaramızı kaybetmiş, yolunu şaşırmış olabilirdi. Winifred hastanelere bakmamızı söyledi: Laura hastalanmış ya da kaza geçirmiş olabilirdi. Ama hastanelerde de yoktu.
Endişeyle geçen iki günden sonra polise haber verdik ve arkasından, Richard'in bütün tedbirlerine rağmen, olay gazetelere yansıdı. Haberciler evin önündeki kaldırımı kuşattı. Resimler çektiler: Yalnızca kapıları ve pencereleri, tabii-Telefonlar ettiler, mülakat yapmak için yalvardılar. İstedikleri şey bir skandal yaratmaktı. "Yüksek Sosyeteden Genç Kızın Aşk Yuvası". "Union İstasyonu'nda Korkunç Ölüm". La'
'

ura'nın evli bir adamla kaçtığını ya da anarşistler tarafından kaçırıldığını ya da istasyonun emanet odasında, ekose desenli bir bavulun içinde cesedinin bulunduğunu duyurmak istiyorlardı. Seks ya da ölüm, hatta ikisi birden. Akıllarında bu vardı.
Richard muhabirlere karşı nazik olmamızı ama bilgi vermememizi tembihledi. Gazetelerle gereksiz yere zıtlaşmanın doğru olmadığını, çünkü bu gazetecilerin intikamcı küçük haşaratlar olduğunu söyledi. İnsana yıllarca garez besler, sonra hiç beklemediğin bir sırada sana ödetirler, dedi. Ben her şeyi hallederim, diye ekledi.
Adamlara önce benim çok sarsılmış olduğumu, mahremiyetime ve nazik sağlık durumuma saygı gösterilmesini rica ettiğini söyledi. Bu açıklama

habercileri biraz durdurdu, benim hamile olduğumu varsaymışlardı kuşkusuz. O zamanlar bu duruma hâlâ saygı gösterilir, ayrıca hamileliğin kadının beynini sulandırdığı düşünülürdü. Sonra Richard, bilgi getirenlere bir ödül vereceğini bildirdi ama miktarını söylemedi. Sekizinci gün, kimliğini gizleyen biri telefon ederek, La-ura'nm ölmediğini ve Sunnyside Eğlence Parkı'nda bir krep tezgâhında çalıştığını söyledi. Onu bütün gazetelerde çıkan tarifinden tanımıştı.

Richard'la birlikte gidip onu bulmamız kararlaştırıldı. Winifred, Laura'nın büyük ihtimalle gecikmiş bir şok içinde olduğunu söyledi, Babasının şüpheli ölümü ve cesedini kendisinin bulması perişan etti onu, dedi. Kim olsa böyle bir felaket karşısında altüst olurdu, kaldı ki Laura sinirleri zayıf bir kızdı. Büyük olasılıkla ne yaptığını ve söylediğini bilmiyor olacaktı. Onu getirdiğimiz zaman güçlü bir sakinleştirici vermeli ve doktora götürmeliydik.

Ama en önemlisi, dedi Winifred, tek bir bilgi bile dışarı sızmamak. Evden kaçan on beş yaşında bir kız ailenin adını

lekelerdi. İnsanlar kıza kötü davranıldığını düşünebilir, bu da ciddi sakıncalar doğurabilirdi. Richard'ın gelecek için hazırladığı politik planlarını düşünüyordu, tabii.

Sunnyside, insanların o devirde yazları gittiği bir yerdi. Richard ve Winifred gibi insanların değil ama. Onlar için fazla avam, fazla terli bir yerdi. Atlı karıncalar, birahaneler, atış panoları, güzellik yarışmaları, kamuya açık plajlar. Tek kelimeyle bayağı eğlenceler. Richard'la Winifred başka insanların koltukaltlarına ya da paralarını kuruşla sayan insanlara o kadar yakın olmaktan hoşlanmazdı. Neden böyle üstünlük taslayarak konuşuyorum ki, ben de hoşlanmazdım.

Sunnyside çoktan yok oldu. 1950'lerde on iki şeritli asfalt otoyol oldu. Daha birçok şey gibi, söküldü, atıldı. Ama o Ağustos ayında hâlâ capcanlıydı. Richard'ın iki kapılı otomobiliyle gittik ama kalabalık trafik ve kaldırımlarla tozlu yolları dolduran insan seli yüzünden oldukça uzakta park etmek zorunda kaldık.

İğrenç bir gündü, cehennem gibi sıcak ve puslu. Walter olsa, "Hades'in menteşelerinden daha kızgın bir sıcak" derdi. Göl kıyısında gözle görülmeyen ama âdeta dokunulabilir bir sis vardı. Bayat parfüm, çıplak ten üzerinde vıcık vıcık güneş losyonu, kızartma yağının ve yanmış şekerin

sinmiş kokusu birbirine karışmıştı. Kalabalıkların arasında yürümek, bir güveç kabının içine düşmek gibiydi. Kendiniz de bir yemek malzemesi, kıvamlı bir tat haline geliyordunuz. Panama şapkasının altında Richard'ın alnı bile terlemişti.

Tepemizden, metalin metale sürtünmesiyle çıkan kulak tırmalayıcı sesler ve meşum bir uğultu, kadın çığlıklarının korosu duyuluyordu: Roller'Coaster'lann sesi. Hiç roller-coas' ter'a binmemiştim, hayretle yukarıya bakıyordum ki Richard, "Ağzını kapa, sevgilim, sinekler girecek" dedi. Daha sonra tuhaf bir hikâye duydum. Kimden mi? Winifred'den tabii. Ha'

yatı, perde arkasındaki avam hayatı, ne kadar iyi tanıdığını göstermek için anlattığı öykülerden biriydi. Başlarını belaya sokan bir kaç kız -sanki insan bilhassa kendisi başını belanın içine sokarmış gibi- Sunnyside'de bir roller'Coaster'a binmişler, düşük yapmak için. Gülerek anlatıyordu: Tabii ki işe yaramamış. Bir de yarasaydı ne olurdu? Onca han revan? Aletin tepesinde, havada? Düşünebiliyor musun?

Bunları söylerken, gözümün önüne, transatlantik gemileri limandan ayrılırken, güverteden atılan ve aşağıdaki insanların üstüne dalga dalga düşen kırmızı konfeti şeritleri ya da roller-coaster'dan ve kızlardan düşen uzun uzun, kalın kırmızı şeritler geldi. Sanki kovayla boy"a boşaltılıyormuş gibi. Kan kırmızısı bulut kümeleri gibi. Uçakla havaya yazılan yazılar gibi.

Şimdi düşünüyorum: Yazıysa, ne tür bir yazı olurdu? Günlükler, romanlar, biyografiler mi? Yoksa basit bir duvar yazısı mı. Mary John'u seviyor. Ama John Mary'i sevmiyor ya da yeterince sevmiyor. Kızın böyle uluorta içini boşaltmasına, kocaman, kırmızı kırmızı harflerle yazmasına engel olacak kadar sevmiyor.

Eski hikâye.

Ama 1935 yılının o Ağustos günü, kürtaj diye bir şeyi henüz duymamıştım. Eğer yanımda bu kelime söylenseydi, ki hiç söylenmemişti, anlamını bilmezdim. Reenie bile söz etmemişti bundan. Mutfak-masası-kasabı biçiminde müphem imalardan öte gitmemişti ve Laura'yla ben arka merdivenlerde saklanıp kulak kabartırken, yamyamlıktan söz ettiğini sanmıştık ki ilgimizi çeken bir konuydu.

Rollar'Coaster çığlıklarla geçiyor, atış panosu patlamış mısır gibi sesler çıkartıyordu. Başka insanlar gülüyordu. Acıkmaya başladığımı hissettim ama bir şeyler yiyelim diye teklif ede-
medim, o sırada uygun kaçmazdı, zaten yenebilecek gibi gözükmüyordu yiyecekler. Richard'in kaşları korkutucu ölçüde çatılmıştı, beni dirseğimden tutarak kalabalığın arasından geçiriyordu. Öteki elini cebine sokmuştu. Burası, dedi, eline hafif yankesicilerle kaynıyordur.
Krep tezgâhını bulduk sonunda. Laura ortalıkta görünmüyordu ama Richard, Laura'yı hemen görmek istemiyordu zaten. Bunu yapmayacak kadar uyanıktı. Mümkünse her zaman, işleri yukarıdan aşağı doğru halletmeyi severdi. Bu nedenle, tezgâh sahibiyle görüşmek istediğini bildirdi. İriyarı, siyah çeneli, bayat tereyağ kokan bir adamdı. Richard'ın neden geldiğini hemen anlamıştı. Tezgâhtan çıktı, omzunun üstünden geriye gizli bir bakış atarak.
Krep tezgâhı sahibi, evden kaçmış, reşit olmayan bir çocuğa yataklık ettiğinin farkında mıydı, diye sordu Richard. Allah korusun, dedi adam, dehşet içinde. Laura onu kandırmıştı, on dokuz yaşında olduğunu söylemiş. Çalışkan bir elemandı ama, at gibi çalışıyordu, tezgâhı daima temiz tutuyor, işler yoğunlaşmca kreplere yardım ediyordu. Akşamları nerede yatıyordu? Adam pek emin değildi. Buralarda biri ona bir yatak vermişti ama kendisi değil. Ortalıkta pis bir iş dönmüyordu, bildiği kadarıyla. Laura iyi bir kızdı, kendisi de mazbut, evli bir adam, buradaki bazılarının aksine. Laura'ya acımıştı, başının dertte olduğunu düşünmüştü. Onun gibi iyi çocuklara karşı kalbi yumuşaktı. İşin doğrusu, telefonla haber veren kişi kendisiydi, yalnızca ödül için de değil, kızın ailesine dönmesinin daha doğru olduğuna inandığı için, öyle değil mi?
Bu noktada adam beklenti içinde Richard'a baktı. Para değiş tokuş edildi, ama sanıyorum, adamın umduğu kadar yüklü bir miktar değildi. Sonra Laura çağrıldı. Kardeşim itiraz etmedi. Bir an bize baktı ve itirazdan vazgeçti. "Yine de, her şey için teşekkürler" dedi krepçiye. Onunla el sıkıştı. Para fılrlıSının farkında değildi.
^
_____.
_____421.

Bir dirseğinden ben, bir dirseğinden Richard tutarak, onu Sunnyside'dan götürdük. Kendimi hain gibi hissediyordum. Richard, Laura'yı otomobile, ikimizin arasına yerleştirdi. Bir kolumla omzuna sarıldım. Ona kızgındım ama rahatlatıcı olmam, güven vermem gerektiğini biliyordum. Vanilya, sıcak tatlı şurup ve kirli saç kokuyordu.
Eve gelince, Richard, Bayan Murgatroyd'u çağırarak, Laura için bir bardak buzlu çay söyledi. Ama Laura içmedi. Divanın ortasına oturup kaldı, dizleri bitişik, taş gibi katı bir yüzle, kayış gibi gözlerle.
Ne kadar büyük bir endişeye ve kargaşaya yol açtığının farkında mıydı, diye sordu Richard. Hayır. Bilmek ister miydi.7 Cevap yok. Umarım, böyle bir şeyi bir daha asla yapmazdı. Yine cevap yok. Çünkü artık, sözün gelişi, in loco parentis konumunda olarak, ona karşı sorumluydu ve bu sorumluluğu sonuna kadar yerine getirmeye niyetliydi, ne pahasına olursa olsun. Hiçbir şey tek taraflı olmadığı için, onun da kendisine karşı -bize karşı diye ekledi sonradan- sorumlulukları olduğunu fark etmesini bekliyor ve aklını başına toplamasını, mantık ölçüleri içinde, gerektiği gibi davranmasını istiyordu. Bunu anlamış mıydı?
"Evet" dedi Laura. "Ne demek istediğini anladım."
"Umarım, anlamışsındır" dedi Richard. "Umarım ki an-lamışsındır genç bayan."
Genç bayan sözü beni rahatsız etti. Kınayıcı bir ima vardı bu sözde, sanki genç olmak ve bayan olmak ayıp şeylermiş gibi. Eğer öyleyse, bu kınama bana da yönelikti. "Ne yedin bugün?" dedim, konuyu dağıtmak için.
"Elma şekeri" dedi Laura. "Downyflake Şekerlemeci-si'nde. İkinci gün daha ucuz oluyor. Oradakiler çok iyi insanlar."
"Aman yarabbim" dedim, zayıf, çekingen bir gülümsemeyle Richard'a bakarak.
"Başka insanlar da böyle yiyor" dedi Laura, "gerçek hayatta." Sunnyside'ın neden Laura'ya çekici geldiğini biraz anlamaya başladım. Başka insanlar yüzünden. Laura'ya göre her zaman başka olan ve daima başka olacak insanlar yüzünden. Onlara, bu insanlara hizmet etmek istediği için. Bir bakıma, onlardan biri olmayı arzuladığı için. Ama hiçbir zaman olamazdı. Port Ticonderoga'daki aşocağı hikâyesi tekrarlanmıştı yine.
"Laura, neden yaptın bunu?" dedim başbaşa kaldığımız anda. {Nasıl yaptın, sorusunun yanıtı basitti: London'da trenden inmiş, daha sonraki bir trene

bilet almış. Hiç değilse, başka bir şehre gitmemiş: O zaman asla bulamazdık onu.)
"Richard babamızı öldürdü" dedi. "Onun evinde yaşayamam. Doğru olmaz."
"Haksızlık ediyorsun" dedim. "Babam, çok talihsiz bir dizi şartlar nedeniyle öldü." Bunları söylediğim için kendimden utanıyordum. Tıpkı Richard gibi konuşmuştum.
"Haksız olabilir ama gerçek bu. Altında yatan gerçek bu" dedi Laura. "Her neyse, zaten bir işim olsun istiyordum." "Ama neden?"
"Yapabileceğimizi -benim yapabileceğimi- göstermek için. Benim, bizim mecbur olmadığımızı..." Gözlerini kaçırdı benden, tırnağını yemeye başladı. "Neye mecbur olmadığımızı?"
"Biliyorsun işte" dedi. "Bütün bunlara." Eliyle fırfırlı tuvalet masasını ve aynı desenli çiçekli perdeleri göstererek. "İlk önce rahibelere gittim. Deniz Yıldızı Manastırı'na."
Aman yarabbi, dedim içimden, yine mi rahibeler? O defterleri kapattık sanıyordum. "Ne dediler?" diye sordum, nazik, fazla ilgilenmiyor gibi bir tavırla.
"İşe yaramadı" dedi Laura. "Bana çok iyi davrandılar
^

ama hayır dediler. Yalnızca Katolik olmamam değildi sorun. Sunacak gerçek bir hizmetim yokmuş, görevlerimden kaçı-yormuşum. Eğer gerçekten Tanrı'ya hizmet etmek istiyorsam, bana bahşettiği hayat içinde yapmalıymışım bunu." Bir an duraksadı. "Ama hangi hayat?" dedi. "Benim bir hayatım yok
ki!"
O zaman ağlamaya başladı, kollarımı boynuna doladım, küçük bir çocuk olduğu yıllarda yaptığım, zaman aşımına uğramış bir hareket. Ulumayı bırak. Eğer olsaydı elimde, bir kahverengi kesme şeker verirdim ona ama artık kesme şeker devrini geride bırakmıştık. Şeker artık işe yaramazdı.
"Buradan nasıl kurtulabiliriz?" diye inledi. "Çok geç olmadan?" En azından korkacak kadar aklı vardı. Benden daha çok aklı vardı. Ama yalnızca bir yeniyetme melodramı gibi düşünmüştüm o halini. "Ne için çok geç?"

dedim şefkatli bir sesle. Yalnızca derin bir iç çekiş çıktı ağzımdan. Derin bir iç geçiriş, biraz sükûnet, biraz muhasebe. Paniklemeye gerek yoktu.
Richard'la ve Winifred'le başa çıkabilirim, diye düşündüm. Kaplanların kalesinde bir fare gibi yaşayabilirim, duvarların arasında görünmeden dolaşabilirim, diye düşündüm. Sessiz kalarak, başımı eğerek. Hayır: Kendime fazla güvenmişim. Tehlikeyi görememişim. Onların kaplan olduğunu bile anlayamamışım. Daha kötüsü, kendimin bile bir kaplan haline geleceğini bilememişim. Laura'nın da kaplanlaşacağını anlayamamışım, o şartlar altında. O şartlar altında herkes bir kaplan olurdu.
"İyimser açıdan bak biraz" dedim Laura'ya, en sakinleştirici sesimle. Sırtını sıvazladım. "Sana bir bardak süt getireyim, sonra güzel bir uyku çekersin. Yarın kendini daha iyi hissedersin." Ama ağladı da ağladı, bir türlü sakinleşemiyordu.
¦

"Kanadu
Dün ge'ce Xanadu Balosu'nda giydiğim kostümü gördüm rüyamda. Habeşli genç kız kıyafetiydi güya: Santur çalan küçük hanım. Yeşil saten bir kostümdü. Kenarları yaldızlı payetli bolero bir cepkeni vardı. Göğüs ve karın dekolteli. Altında yeşil satenden iç paçalı, yarı şeffaf pantolonuyla. Bir sürü sahte altın pullar kolye ve alın süslemesi olarak kullanılmıştı. Küçük ve gösterişli bir türban, hilal biçimli bir iğneyle tutturulmuş. Burnun üstünde bir peçe. Zevksiz ve bayağı bir sirk tasarımcısının Doğu'lu kadın fikri.
O kıyafetin içinde çok hoş göründüğümü düşündüm, ta ki sarkmış göbeğime, genişlemiş mavi damarlı mafsallarıma, buruşmuş kollanma baktncaya kadar. O yaşta değildim ki, bu yaştaydım.
Baloda değildim ama. Avilion'daki harabeye dönmüş, camlı kış bahçesinin içinde yapayalnızdım ya da başta öyle geldi. Boş saksılar oraya buraya atılmıştı. Kurumuş toprak ve ölü bitkilerle dolu başka saksılar. Taş sfenkslerden biri yerde, yana dönük duruyordu, yüzü ispirtolu kalemle dağıtılmıştı. Adlar, baş harfler, müstehcen çizimler. Cam tavanda bir delik açılmıştı. Her yer kedi pisliği kokuyordu.
Evin arkamdaki ana binası karanlık ve terk edilmişti. Bir zamanlar orada yaşamış herkes gitmişti. Bir tek ben, bu gülünç elbisenin içinde, geriye

kalmıştım. Geceydi, yarım ay vardı. Ayın ışığında, tek bir bitkinin canlı kalmış olduğunu gördüm: Bir tane beyaz çiçeği olan parlak bir çeşit çalıydı. Lama, dedim. Gölgelerin arasından bir adam güldü.
Pek kâbusa benzemiyor, diyeceksiniz. Başınıza gelseydi anlardınız. Terk edilmiş halde uyandım.
^
_____425
İnsanın beyni neden böyle şeyler yapıyor? İçimizi açıyor, yırtıyor, pençelerini geçiriyor. Derler ki, yeterince aç kalırsanız, kendi yüreğinizi yemeğe başlarsınız. Belki bu da aynı şey.
Saçma. Yalnızca kimyasal bir olay bu. Önlem almalıyım, bu rüyalara karşı. Bir ilaç olmalı, bir hap.
Daha çok kar yağdı bugün. Sırf pencereden dışarı bakarken bile parmaklarım sızlıyor. Mutfak masasının üzerinde yazıyorum, tahta oyar gibi yavaş yavaş. Kalem ağır, zor ilerliyor, çimentonun üstüne tırnakla çiziyormuş gibi.
Sonbahar, 1935. Sıcak azaldı, soğuklar geliyor. Kırağı önce yere düşmüş yaprakların, sonrd ağaçlardaki yaprakların üstünü sarıyor. Sonra pencereleri. O zamanlar böyle ayrıntılara dikkat etmekten hoşlanırdım. Ayazda nefes almaktan zevk alırdım. Ciğerlerimin içindeki boşluk tümüyle bana aitti.
Bu arada, olaylar devam ediyordu.
Winifred tarafından "Laura'nın küçük kaçamağı" diye adlandırılan olay, mümkün olduğunca örtbas edilmişti. Ric-hard, Laura'ya eğer olanlardan kimseye, özellikle okulundaki insanlara söz edecek olursa, bunu hemen öğreneceğini ve kendisine hakaret sayacağını, hatta sabotaj girişimi addedeceğini söyledi. Basınla işini halletmişti. Yüksek konumdaki dostlarından Newton-Dobbs adlı çift, Laura'nın yokluğuyla ilgili gerekçe göstermişlerdi. Bay Newton-Dobbs, demiryollarında önemli bir mevkideydi. Laura'nın Muskoka'da kendileriyle kaldığına yemin edeceklerdi gerekirse. Son dakikada ayarlanan bir tatildi, Laura bu çiftin bizim eve telefon edip haber verdiğini, Newton-Dobbs çifti de bunu Laura'nın yaptığını sanmıştı. Yalnızca bir yanlış anlaşmaydı ve Laura'nın arandığının farkına varmamışlardı, çünkü tatilde haberleri takip etmezlerdi.

Pek inanılır bir hikâye değil. Ama insanlar inandı ya da
inanmış gibi yaptı. Sanırım, Newton-Dobbs çifti en yakm yirmi arkadaşına gerçek öyküyü anlatmıştır. Aman aramızda kalsın, bir tek sana söylüyorum, diyerek.
Onların yerinde olsa Winifred de aynı şeyi yapardı. Dedikodu, alış verişi yapılan bir maldı. Ama en azından gazetelere yansımadı.
Laura, cildi tırmalayan sert kumaştan bir İskoç etekliği ve örgü kravat giydirilip St. Cecilia okuluna gönderildi. Bu işten nefret ettiğini gizlememişti. Oraya gitmeye mecbur olmadığını, bir iş bulduğuna göre, yeni bir iş daha bulabileceğini söylüyordu. Bunları Richard'ın yanında, bana söylemişti, Ric-hard'la doğrudan konuşmuyordu.
Tırnaklarını yiyor ve az besleniyordu, çok zayıflamıştı. Laura için çok endişe etmeye başlamıştım ve etmeliydim de. Ama Richard, bu histerik saçmalıklardan bıktığını ve iş sözünü bir daha duymak istemediğini söyledi. Laura tek başına yapamayacak kadar gençti daha. Başına nahoş işler açabilirdi çünkü ortalık böyle aptal küçük kızları avlamayı iş edinmiş insanlarla doluydu. Okulundan hoşlanmıyorsa eğer, başka birine, uzakta, başka bir şehirde bir okula gönderilirdi ve oradan da kaçarsa, düşük ahlaklı suçlu çocukların konduğu bir ıslahevine giderdi. O da olmazsa bir kliniğe kapatılırdı. Pencerelerinde demirler olan özel bir kliniğe. Deli gömleği giymek istiyorsa eğer, orada ihtiyacını görürlerdi. Rüştüne ermemiş bir çocuktu henüz, kendisiyse bütün yetkiye sahipti, hiç kuşkusu olmasındı, söylediklerini harfiyen yapardı. Bildiği gi' bi -herkesin bildiği gibi- sözünün eri bir adamdı.
Öfkeli olduğu zaman gözleri pörtlerdi ve şimdi pörtle' mislerdi ama bütün bu sözleri sakin ve inandırıcı bir tonl3 söylemişti ve Laura ona inandı, gözü korktu. Ben araya gif' meye çalıştım -bu tehditler çok ağırdı, Laura'yı iyi tanımıyor
^^

_____
_____427
du, onun her şeyi nasıl ciddiye aldığını bilmiyordu- ama Ric-hard, sen karışma, dedi bana. Yapılması gereken kesin ve sert bir tavır koymaktı. Laura fazla şımartılmıştı. Onu yola getirmenin zamanıydı.

Birkaç hafta sonra, zor da olsa bir ateşkes sağlandı. İkisinin birbirleriyle karşılaşmayacağı bir düzen kurmaya çalıştım evde. Gece giden gemiler gibi olsunlar diye.
Winifred bu işe de burnunu soktu, tabii. Richard'a gardı-nı almasını söylemiştir. Çünkü demiştir, ağzına bir ağızlık ge-çirmezsen, bu kız kendisini besleyen eli ısırır.
Richard her konuda Winifred'e danışırdı, çünkü ona duygudaşlık gösteren, destekleyen ve genel olarak teşvik eden Wi-nifred'di. Richard'ı sosyal faaliyetlerde destekleyen, doğru çevreler diye gördüğü alanlarda onun menfaatlerini öne çıkaran oydu. Parlamentoya girmek için ne zaman teşebbüste bulunmalıydı? Henüz değil, diye fısıldardı kulağına -şartlar tam olgunlaşmadt- ama yakında. İkisi de Richard'ın geleceğin adamı olduğuna karar vermişlerdi ve bu adamın arkasındaki kadın -her başarılı erkeğin arkasında bir kadın yok muydu?-Winifred'di.
Kesinlikle ben değildim. Winifred'le göreceli konumlarımız artık iyice belli olmuştu. Onun ve benim pozisyonlarımız. Daha doğrusu onun için bu en baştan açıktı, şimdi benim için de açık hale gelmişti. Winifred, Richard için her zaman gerekliydi, oysa ben bir başkasıyla değiştirilebilirdim. Benim görevim bacaklarımı açmak ve ağzımı kapamaktı.
Bu hayvanca bir durum gibi görünüyordu ve öyleydi. Ama alışılmışın çok dışında da değildi.
Winifred gündüzleri benim meşgul olmama dikkat ederdi: Can sıkıntısından patlamamı, bunalıma girmemi istemezdi. Bana saçma sapan işler icat etmek için ciddi bir kafa mesaisi
428
harcar, sonra benim zamanımı ve mekânımı düzenleyerek bu işleri rahatça yerine getirmemi sağlardı. Bu işler asla çok zorlayıcı şeyler olmazdı, benim boş kafalı bir bebek olduğum yolundaki kanaatini gizlemezdi bile. Bense, onu bu kanaatinden caydıracak hiçbir şey yapmazdım.
İşte, Terkedilmiş Çocuklar Kreşi yararına düzenlenen, Winifred'in yöneticisi olduğu balo da bu işlerden biriydi. Beni düzenleyiciler komitesine koymuştu. Yalnızca beni meşgul etmek için değil, aynı zamanda Richard'ın çevresine de hoş görüneceği için. "Düzenleyiciler" sözü şakaydı, Winifred benim ayakkabı bağlarımı bile organize edemeyeceğimi düşünürdü, dolayısıyla hangi ayak işine koşulabilirdim? Zarfların üzerini yazma işine.

Haklıydı, bunu yapabilirdim. Hatta bunda başarılıydım. Düşünme gerektiren bir iş değildi, böylece zihinsel zamanımı başka bir yerde geçirebilirdim. (Allah'a şükür, bir tane yeteneği var, dediğini duyabiliyordum, Billy'ler ve Charlie'lerle briç oynarken. Ah, pardon, unuttum, iki tane! Kahkahalar...)

Varoşlarda yaşayan çocuklara yardım için kurulan Terkedilmiş Çocuklar Kreşi, Winifred'in yaptığı en iyi işti, daha doğrusu bu hayır balosu en iyi işiydi. Kostümlü bir baloydu. Böyle organizasyonlar genellikle kostümlü olurdu, çünkü insanlar kostüm giymeyi severdi o zamanlar. Üniformalardan hoşlandıkları kadar hoşlanırlardı kostümlerden. İkisi de aynı işlevi görürdü çünkü. Olduğunuz insandan başka biri gibi görünmenizi sağlarlardı. Egzotik giysiler giyerek, olduğunuzdan daha büyük, daha güçlü ya da daha çekici ve gizemli biri gibi görünebilirdiniz. Doğrusu çekici bir yanı yok da değildi.

Winifred'in bir balo komitesi vardı ama herkes bütün önemli kararları onun aldığını biliyordu. Halkaları o tutuyor, diğerleri içinden atlıyordu. 1936'nın temasını -Xanadu'yu- o seçmişti. Rakibi "Güzel Sanatlar Balosu" kısa bir süre önce

"Timurlenk Semerkant'ta" adlı organizasyonu yapmıştı ve çok başarılı olmuştu. Uzakdoğu temaları hiç şaşmazdı. Herkes okulda "Kubilay Han" şiirini ezberlerdi, dolayısıyla avukatlar, hatta doktorlar, hatta bankerler bile Xanadu'nun ne olduğunu bilirdi. Karıları da öğrenirdi.

Kubilay Han, efendisi Xanadu'nun Yer ayırttı bir zevk kubbesine: Tam o yerde kutsal Alfın Geçip içinden dev mağaraların Döküldüğü güneşsiz bir denize.

Winifred bu şiirin tümünü daktilo ettirip teksirle çoğalttırmış ve komite üyelerine dağıtmıştı. Fikir esinlesin diye, demişti, fikirlerinizi dört gözle bekliyorum. Ama Winifred'in her şeyi çoktan kafasında planladığını hepimiz biliyorduk. Şiir davetiyelerin üstünde de yer alacaktı, altın kabartma harflerle, kenarları altın ve gök mavisi arap harfleriyle süslenerek. Bu yazıyı kimse anlar mıydı? Hayır ama güzel görünüyordu.

Bu cemiyet partilerine ancak davetiyeyle gidilirdi. Önce davet edilirdiniz, sonra yüklü bir para öderdiniz ama gayet dar bir çevre içinde olurdu bu.

Davet listesine dahil edilmek endişeli bir bekleyiş yaratırdı ama yalnızca kendi statüsünden emin olmayan insanlar arasında. Davetiye almayı bekleyip alamamak cehennemin tadını önden almak gibi bir şeydi. Sanırım bu yüzden çok gözyaşları dökülmüştür, ama gizlice. O dünyada daima umursamaz görünmek zorundasınızdır.

Xanadu'nun güzelliği dedi Winifred, (o viskili sesiyle şiiri baştan sona okuduktan sonra, gerçekten mükemmel okumuştu, itiraf edeyim) böyle bir temayla istediğiniz kadar açık ya da gizli olabilirsiniz. Şişman vücutlar zengin brokarlar içinde gizlenebilir, sıska bedenler köle kız ya da İranlı dansöz

430

kılığında istedikleri kadar açılıp saçılabilir. Tül gibi hafif etekler, halkalar, bilezikler, çınlayan ayak bileği zincirleri. Kapsam sonsuz ve tabii erkekler paşa kıyafeti giyip haremleri varmış gibi yapmaktan çok hoşlanır. Ama kimseyi hadım kılığına girmeye ikna edebileceğimi sanmıyorum, diye ekledi, anlayışlı bir kıkırdamayla.

Laura bu balo için fazla gençti. Winifred, Laura'nın sosyeteye takdimi için bir debut planlıyordu. Bu takdim töreni henüz gerçekleşmediği için balolara katılması uygun değildi. Bununla birlikte, Laura balo hazırlıklarıyla bir hayli ilgilenmişti. Herhangi bir şeye ilgi gösterdiğini görmek beni çok sevindirmiş, rahatlatmıştı. Okul dersleriyle hiç ilgilenmiyordu: Notları berbattı.

Düzeltme: Laura'nın ilgilendiği balo hazırlıkları değil, şi-irmiş. Ben onu Avilion'dan, Bayan Violence zamanından biliyordum ama Laura'ntn hiç ilgisini çekmemişti. Şimdiyse tekrar tekrar okuyordu.

Şeytani âşık nedir, diye soruyordu. Deniz neden güneşsiz, okyanus neden cansız? Neden güneşli zevk kubbesinin içinde buzdan mağaralar var? Abora Dağı nasıldı ve Habeşli kız neden onun şarkısını söylüyordu? Ecdattan kalma sesler neden savaş kehanetlerinde bulunuyordu?

Bu soruların hiçbirinin yanıtını bilmiyordum. Şimdi hepsini biliyorum. Samuel Taylor Coleridge'in yanıtlarını değil -onun herhangi bir yanıtı olduğundan emin değilim, zira bu şiirleri uyuşturucuların etkisi altında yazarmış- ama kendi yanıtlarımı. Ne kadar önemi var bilmem ama benim yanıtlarım bunlar işte:

Kutsal nehir hayat doludur. Cansız okyanusa akar, çünkü canlı olan her şeyin sonunda gideceği yer orasıdır. Sevgili> şeytani bir âşıktır, çünkü orada değildir. Güneşli zevk kubbesinin içinde buzdan mağaralar vardır, çünkü zevk kubbelerin-
de bunlar bulunur. Bir süre sonra çok soğurlar, sonra erirler, o zaman size ne olur? Sırılsıklam olursunuz. Abora Dağı Habeş-li kızın evidir, onun şarkısını söyler, çünkü evine geri döne' mez. Ecdattan kalma sesler savaş kehanetlerinde bulunur, çünkü ecdattan kalma sesler asla susmaz ve yanılmış olmaktan nefret eder ve savaş bir gün mutlaka çıkar. Er ya da geç. Yanılıyorsam, söyleyin.
Kar yağıyordu, önce yumuşak yumuşak, sonra teni iğne gibi sokan sert topaklar halinde. Güneş öğleden sonra battı, gökyüzü yıkanmış kan renginden, süzülmüş süt rengine döndü. Bacalardan, kömür dolu kalorifer kazanlarından dumanlar yükseldi. Ekmek arabasının atları, sokağa yığın yığın, dumanı üstünde tüten kahverengi ekmekler boşalttı, ekmekler oracıkta dondu. Çocuklar bunları alıp alıp birbirlerine attılar. Saatler geceyarısını çaldı, tekrar tekrar. Her geceyarısı lacivert siyah ve buzlu yıldızlar ve kemik beyazı ayla delik deşik olmuş bir bilmeceydi. Yatak odasının penceresinden dışarı, kestane ağacının dallarının arasından, kaldırıma baktım. Sonra ışığı açtım.
Xanadu Balosu Ocak ayının ikinci Cumartesi günü yapılacaktı. Kostümüm o sabah gelmişti, yumuşak kâğıtlarla doldurulmuş bir kutunun içinde. En şık davranış, Malabar mağazasından bir kostüm kiralamak olurdu, çünkü kendinize özel bir giysi ısmarlamak, fazla önem veriyor gibi görünmek olurdu. Saat neredeyse altı olmuştu ve ben kostümü üzerimde deniyordum. Laura benim odamdaydı: Ev ödevlerini genellikle orada yapar ya da yapıyor gibi görünürdü. "Ne olman gerekiyor?" diye sordu.
"Habeşli Kız" dedim. Elimde tutacağım santur için ne uyduracağımı hâlâ bilmiyordum. Kenarlarına kurdeleler bağlanmış bir banjo, belki. Hayatımda gördüğüm tek banjoyu
hatırladım o zaman, AviUon'daki tavanarasmda, ölmüş olan amcalarımdan kalan banjoyu. Banjodan vazgeçmem gerekecekti.
Laura'nın bana, güzel görünüyorsun demesini, hatta hoşsun demesini bile, beklemiyordum. Hiç böyle şeyler demezdi. Onun düşünce kategorilerinde

güzel ve hoş sözcükleri yer almazdı. "Pek Habeşli'ye benzemiyorsun" dedi. "Habeşli-ler sarışın olmaz."
"Saçlarımın rengini seçmek elimde değil" dedim. "Wi-nifred'in kabahati. Beni Vikingli, filan yapmalıydı." "Neden herkes ondan korkuyor?" dedi Laura. "Kimden korkuyor" diye sordum. (Şiirdeki korku unsurunu hiç düşünmemiştim. Yalnızca zevk kavramının farkm-daydım. Zevk kubbesi. Şimdi yaşadığım yerdi bu zevk kubbesi. Gerçek benliğimle içinde olduğum, etrafımdaki hiç kimsenin bilmediği yerdi. Duvarlar ve kulelerle kuşatılmış, kimsenin içine giremeyeceği bir yer.)
"Dinle" dedi Laura. Ezbere okumaya başladı, gözleri kapalı:
İçimde diriltebilsem
Bir ezgisini onun,
Öyle sevinçle dolardım ki birden
Müziğimle güçfü ve uzun,
Kurardım havada o kubbeyi,
O güneşli kubbeyi, o mağaraları buzdan
Ve duyan herkes görürdü hepsini,
Ve derdi bir ağızdan: Dikkatli olun, dikkatli.'
Uçuşuyor saçları, parlıyor gözleri!
Uzak durun elinizden geldiğince ondan,
Ve kapatın gözlerinizi kutsal bir korkuyla,
Çünkü beslenmiştir o özsuyla,
Ve süt içmiştir Cennet'in ırmaklarından.

433
"Gördün mü, korkuyorlar ondan" dedi Laura, "ama neden? Neden dikkat et diyor?"
"Aman Laura, ben nereden bileyim?" dedim. "Yalnızca bir §ür bu. Şiirlerin ne anlattığını anlayamazsın ki her zaman. Belki deli olduğunu düşünüyorlardır."
"Çünkü o çok mutlu" dedi Laura. "Cennet'in sütünü içmişti. Böylesine mutlu olduğun zaman, insanları korkutursun. Nedeni bu değil mi?"
"Laura, üstüme varma" dedim. "Ben her şeyi bilemem. Profesör değilim."

Yerde oturuyordu, okul etekliğiyle. Dizlerini kemiriyor-du. Sonra bana baktı, hayal kırıklığına uğramış gibi. Son zamanlarda onu sık sık hayal kırıklığına uğratıyordum. "Önceki gün Alex Thomas'ı gördüm" dedi.
Hemen döndüm, aynada peçemi düzelttim. Yavan bir havası vardı, yeşil saten peçenin. Çölde geçen bir Hollywood filmindeki vamp kadın gibi görünüyordum. Balodaki hemen herkesin de böyle sahte görüneceği fikriyle kendimi avuttum. "Alex Thomas mı? Gerçekten mi?" dedim. Daha fazla şaşkınlık göstermem gerekirdi.
"Eee... Memnun olmadın mı?" dedi Laura.
"Niye memnun olayım?"
"Hâlâ yaşıyor olmasına" dedi Laura. "Yakalanmadığına."
"Tabii ki memnun oldum" dedim. "Ama kimseye bir şey söyleme. Onun peşine düşmelerini istemezsin, değil mi?"
"Bunu söylemene gerek yok. Ben bebek değilim. Bu yüzden ona el sallamadım zaten."
"Seni gördü mü?"
"Hayır. Sokakta yürüyordu. Paltosunun yakasını kaldırmıştı ve atkısıyla çenesine örtmüştü ama onu tanıdım. Elleri ceplerindeydi."
434
Ellerinden, ceplerinden bahsedince, şiddetli bir sızı saplandı içime. "Hangi sokakta gördün?" dedim.
"Bizim sokakta" dedi Laura. "Karşı kaldırımdaydı, evlere bakıyordu. Sanırım, bizi arıyordu. Buralarda yaşadığımızı bili-
yor olmalı."
"Laura" dedim, "hâlâ âşık mısın Alex Thomas'a? Çünkü eğer öyleysen, bir an önce kurtulman lazım bundan!"
"Ona âşık değilim" dedi küçümser bir ifadeyle. "Asla olmadım. Âşık olmak iğrenç bir deyim. Pislik!" Okula gitmeye başladığından beri, daha az dindar olmuştu ve konuşması da bir hayli daha sertti. İğrenç sözünü sık sık kullanıyordu.
"Her neyse bunu adlandırdığın, vazgeçmelisin. Çünkü asla mümkün değil" dedim yumuşak bir tonla. "Seni yalnızca mutsuz eder."
Laura kollarını dizlerine doladı. "Mutsuz mu?" dedi. "Sen mutsuzluktan ne anlarsın ki?"
VIII

Kor Suikastçı: Etobur hikâyeler

Adam yine taşınmıştı, iyi de olmuştu. Tren yolu kavşağında-ki o evden nefret etmişti kadın. Oraya gitmekten hiç hoşlanmamıştı, zaten çok uzaktı ve hava hep buz gibiydi. Vardığında dişleri titriyor olurdu. Dar ve kasvetli odasından nefret etmişti, açılmayan pencere yüzünden odaya sinen sigara kokusundan, köşedeki kirli duş kabininden, merdivenlerde karşılaştığı o kadından -küf kokulu eski bir romanda geçen, mağdur edilmiş, ayaklar altında ezilmiş bir köylüye benzeyen, sırtında odunlarla çıkarken görmeyi bekleyeceğiniz o kadından- nefret etmişti. Asık yüzlü ve kaba bakışlarla, o kapıyı kapadığınız anda içerde ne olacakları biliyormuş gibi ayıpla-yıcı bakışlarla bakan kadından. Gıpta ve aynı zamanda kin dolu bakışlar.

Allah'a şükür hepsinden kurtulmuştu.

Kar artık erimişti. Gerçi kuytu köşelerde hâlâ bazı gri parçalar vardı. Güneş ısıtıyor, nemli toprağın, kıpırdayan köklerin ve geçen kıştan kalma gazete kâğıtlarının rutubetli kokusu duyuluyordu, bozulmuş ve okunmaz hale gelmiş gazete kâğıtlarının. Şehrin iyi semtlerinde fulyalar, kuytu görmeyen bahçelerdeyse laleler açmaya başlamıştı, kırmızı ve turuncu. Umut vaadediyordu, gazetelerin bahçecilik sütunlarında yazdığı gibi. Oysa şimdi bile, Nisan ayının sonlarında, kar yağdı. Büyük beyaz, hantal kar taneleri, mevsimsiz bir fırtına.

Kadın saçlarını bir eşarpla örtmüş ve koyu mavi bir manto giymişti, mümkün olan en kasvetli görünüşüne bürün-

müştü. Adam böylesinin doğru olduğunu söylüyordu. Buraların kuytu köşelerinde, kedi pislikleri, kusmuklar, tahta sandıklarda beslenen tavuk kokularının arasında. Atlı polislerin atlarının pislediği sokaklarda. Polisler hırsızların değil, kışkırtıcıların peşindeydi. Yabancı kökenli kızılların yuvalarım arıyorlardı. Samanların arasında fısıldaşan fareler gibi, bir yatakta altısı birden yatan, kadınlarını paylaşan, sapkın planlarını ve entrikalarını kuluçkaya yatırmış adamları arıyorlardı. Amerika'dan sürülen Emma Goldman'm buralarda bir yerde kaldığı söyleniyordu.

Bir adam elinde kova ve süpürgeyle yerdeki kanları temizliyordu. Kadın ıslak pembe birikintinin etrafından titizce dolaştı. Yahudi koşer kasaplarının, terzilerin ve toptan kürk satıcılarının olduğu bir bölgeydi. Ve işçilerin köle gibi çalıştırıldıkları atölyelerin, kuşkusuz. Makinelerin

üzerinde iki büklüm olmuş, ciğerleri iplik tiftiğiyle dolmuş sıra sıra kadınların çalıştıkları "ter atölyeleri"nin.
Sırtındaki giysiler, demişti bir keresinde adam, başka birinin sırtının terinden yapılıyor. Evet, diye yanıtlamıştı kadın hafiflikle. Ama bana daha çok yakışıyor. Ve kızgınlıkla eklemişti, Ne yapmamı istiyorsun? Benim ne yapmamı istiyorsun? Benim hiçbir gücüm var mı sanıyorsun, gerçekten?
Kadın bir manavın önünde duruyor, üç tane elma alıyor. Pek iyi değil, mevsim sonu elmaları, kabukları yumyşayıp buruşmuş ama bir barışma armağanı vermesi gerektiğini düşü' nüyor kadın. Elmalardan birini alıyor, kahverengi bir çürügu gösteriyor, başka bir elmayla değişiyor. Hiç konuşmadan yap1' lıyor bu alışveriş. Anlamlı baş sallamalar ve gülümsemeleri^ Uzun, siyah paltolu, geniş kenarlı siyah şapkalı adairu9' ufak tefek, çabuk bakışlı kadınlar. Yün şallı, uzun eteklik • Kesik kesik konuşan. Size doğrudan bakmıyorlar ama bir i ' de kaçırmıyorlar. Kadın çok göze çarpıcı, dişi bir dev gibi- " cakları açıkta.

_____439

İşte düğme dükkânı. Tam söylediği yerde. Bir an durup vitrine bakıyor. Süslü düğmeler, saten kurdeleler, örgüler, şeritler, pullar, payetler. Giyim modasının rüyalar ülkesini tanımlayan hammaddeler. Bu sokaklarda bir yerde, birinin parmakları kadının şifon sabahlığının kürklü kenarlarını dikmiş olmalı. Narin kumaşın üstünde sert hayvan postu, kibar beylerin hoşuna giden şey. Nazik cildin üstünde dikenler.
Adamın yeni odası bir fırının üstünde. Yan taraftan üst kata çıkıyor, hoşuna giden bir koku bulutu içinde. Ama yoğun ve etkileyici bir koku bu. Ilık helyum gibi doğrudan başına vuran bir mayalanma kokusu âdeta. Adamı uzun zamandır görmemişti. Neden uzak durdu kadın bunca zamandır?
Adam orada, kapıyı açıyor.
Sana elma getirdim, diyor kadın.
Bir süre sonra, bu dünyanın nesneleri kadının etrafında bir kez daha yerlerini almaya başlıyor. İşte adamın daktilosu, küçük lavabonun üzerinde iğreti bir biçimde duruyor. Mavi bavulu onun yanında. Yerde buruşmuş bir gömlek. Neden atılmış giysiler her zaman cinsel arzuyu çağrıştırır? Burkulmuş, sertliğe maruz kalmış halleriyle? Resimlerdeki alevler de öyledir: Fırlatılıp atılmış turuncu renkli kumaşlara benzer.

Yatakta yatıyorlar. Maun ağacından oyulmuş, odayı neredeyse tümüyle dolduran kocaman bir yatak. Düğün mobilyası olmalı, çok eskiden kalma, ömür boyu dayanacağı düşünülerek edinilmiş. Ömür boyu, ne kadar aptal bir söz gibi §eliyor şimdi. Dayanıklılık, ne kadar saçma. Kadın adamın Çakısıyla elmayı soyuyor, dilim dilim yediriyor.
Eğer seni tanımasaydım, beni baştan çıkartmaya çalıştığını düşünürdüm.
Hayır, seni yaşatmaya çalışıyorum yalnızca. Daha ilerde için besliyorum seni.
Sapık bir düşünce bu, küçük hanım.
Evet. Senin düşüncen. Saçları gök mavisi, gözleri yılan çöreklenmiş çukurlar gibi olan ölü kadınları unuttuğunu söyleme bana. Seni kahvaltı niyetine yerler.
Eğer izin verirsem. Adam tekrar sarılıyor kadına. Nerelerde saklanıyordun? Haftalar oldu.
Evet. Bekle. Sana bir şey söylemem lazım.
Çok mu acil?
Evet. Yok, değil. Hayır.
Güneş alçalıyor, perdenin gölgesi yatağın üstüne düşüyor. Dışardan sesler duyuluyor, yabancı dillerde. Bu ânı daima hatırlayacağım, diyor kadın kendi kendine. Sonra: Neden bir hatıra gibi düşünüyorum? Henüz o şamarı olmadı ki, hâlâ şimdi. Daha bitmedi ki.
Öyküyü düşündüm, diyor kadın. Bir sonraki bölüm hakkında düşündüm.
Ah? Kendi fikirlerin mi var? Benim her zaman kendi fikirlerim olmuştur. Tamam. Duyalım bakalım, diyor adam, sırıtarak. Tamam, diyor kadın. Son kaldığımız yerde, kız ve kör adam, Perişanlık Halkı denen barbar işgalcilerin lideri olan Sevincin Hizmetkân'nı görmeye götürülüyorlardı, çünkü ikisinin kutsal haberciler olduğuna kanaat getirilmişti. Yanlış hatırlıyorsam, düzelt beni.
Bütün bunlara dikkat ediyor musun, gerçekten, dedi adam hayretle. Gerçekten aklında tutuyor musun?
Elbette tutuyorum. Söylediğin her kelimeyi hatırlıyorum. Barbarların kampına varıyorlar, ve kör suikastçı Sevincin Hizmetkârı'na Yenilmez Lider'den bir mesaj getirdiğin1 söylüyor. Ama ancak yalnız kaldıklarında ve kız yanındayken söyleyebileceğini bildiriyor. Çünkü kızın daima gözünün önünde olmasını istiyor.

441

Adam göremiyor ki. Kör, hatırlarsan.

Ne demek istediğimi biliyorsun. Neyse, Sevincin Hizmetkârı tamam diyor.

Öyle tamam demez. Bir konuşma yapar.

O bölümleri ben yapamam. Üçü birden, diğerlerinden uzaklaşıp bir çadıra giriyorlar ve suikastçı diyor ki, işte plan. Sakiel-Norn şehrine nasıl gireceklerini söyleyecek. Kuşatma yapmaya gerek kalmadan, can kaybı vermeden, yani kendi adamlarının canını. Birkaç adam gönderecekler, kör adam onlara kapıların parolalarını söyleyecek -parolaları biliyor, hatırlarsan- ve bu adamlar içeri girince, kanala gidecek ve kemerin altına halat sallandıracaklar. Bu halatları bir yerlere, taş sütunlara filan, bağlayacaklar, gece olduğunda bir grup asker bu halatlara tutuna tutuna, suyun altından şehre çıkacaklar, nöbetçileri ele geçirerek tüm kapıların açılmasını sağlayacaklar ve bingo.

Bingo mu, diyor adam gülerek. Bu pek Zycron'ca bir söz değil.

Eh, dingo olsun, o zaman. Ondan sonra, canlan istediği gibi herkesi öldürebilirler, keyifleri bilir.

İyi numara, diyor adam. Gayet kurnazca.

Evet, diyor kadın, Heredotos'ta vardı bunun gibi bir şey. Babil'in düşüşüydü galiba.

Bu kadar çok antika ıvır zıvır şey bilmene şaşıyorum, diyor adam. Ama bizim gençlerin de karşılığında alacağı bir şey olmadı, öyle değil mi? İlelebet kutsal haberciler pozunda yaşayamazlar. Çok riskli olur. Önünde sonunda şaşırıp bir hata yaparlar, o zaman kelleleri uçar. Bir biçimde kurtulmaları gerek.

Evet. Onu da düşündüm. Kör suikastçı, parolaları ve talimatları vermeden önce, kendisinin kızla birlikte Batı Dağ-ları'nın eteklerine götürülmelerini ister, bol yiyecekle birlik-

te. Oraya kutsal bir ziyaret yapmak zorunda olduklarını söyler, dağa çıkıp yeni kutsal emirler olmak için. Ancak o zaman parolan söyleyecektir. Böylece eğer barbarların saldırısı başarısızlığa uğrarsa, Sakiel-Norn'dakilerin bilmedikleri, kendilerini takip edemeyecekleri bir yerde olacaklardır.

Ama kurtlar tarafından parçalanabilirler, diyor adam. Kurtlar olmazsa, kıvrak bedenli ve kırmızı dudaklı ölü kadınlar tarafından. Ya da kız öldürülür, adam canı çıkıncaya kadar bu kadınların gayri tabii şehvet duygularını yerine getirmek zorunda bırakılır, zavallı adamcağız.
Hayır, diyor kadın. Öyle olmayacak. Öyle mi? Kim diyor?
Alay etme, diyor kadın, ben diyorum. Dinle, şöyle olacak. Kör suikastçı her zaman bütün söylentileri duyduğu,, bildiği için bu kadınlar hakkındaki gerçeği de biliyor. Bu kadınlar gerçekte ölü filan değil. Bu söylentileri kendileri yayıyor ki insanlar onları rahat bıraksın. Gerçekte bunlar kaçıp kurtulmuş köleler ve kocaları ya da babaları tarafından satılmamak için kaçan başka kadınlar. Hepsi kadın değil üstelik. Bazıları erkek ama iyi kalpli ve dost erkekler. Hepsi birden mağaralarda yaşıyor, koyun güdüyorlar ve sebze bahçeleri var. Sırayla mezarların arasında dolaşıp, geçen yolcuları korkutuyorlar -uluma sesleri filan çıkartarak- durumu idare etmek
için.
Ayrıca, kurtlar gerçek kurt değil, kurt gibi davranmak üzere eğitilmiş çoban köpekleri. Gerçekten çok ehlileşmiş ve çok sadık hayvanlar.
Böylece, bu insanlar bizim iki kaçağı aralarına alacak ve acıklı öykülerini dinlediklerinde, onlara gerçekten çok iyi davranacaklar. Artık kör suikastçı ve dilsiz kız mağaralardan birinde yaşayacaklar ve günün birinde çocukları olacak, gören ve konuşan. Ve çok mutlu olacaklar.

_____
_____443

Bu arada bütün yurttaşları kılıçtan mı geçirilecek, diye soruyor adam sırıtarak. İnsanın kendi vatanına ihanet etmesini mi uygun görüyorsun? Genel toplumsal yararı kendi özel mutluluğun için feda ediyorsun.
Ama onları öldürecek olan bu insanlardı. Kendi vatandaşları.
Yalnızca bir kısmının niyeti buydu, elit tabakanın, en üsttekilerin. Diğerlerini de bunlarla birlikte mahkûm mu ediyorsun? Bizim iki genç başbaşa verip kendi insanlarını mı aldatsınlar? Yaptığın büyük bencillik.
Tarihi gerçeklerden biri bu. Meksika'nın Fethi'nde geçiyor -neydi adı, Cortez- Aztekli sevgilisi böyle yapmıştı. Kitabı Mukaddes'te de yer alıyor. Rahab adlı fahişe aynı şeyi yapıyor, Jericho'nun düşüşü sırasında. Joshua'nın adamlarına yardım ediyor, böylece kendini ve ailesini kurtarıyor.

Verdiğin bilgileri dikkate alıyorum, diyor adam. Ama kuralları bozdun. Canın öyle istedi diye, ölü olmayan kadınları bir avuç folklorik, pastoral oyuncu haline getirdin.
Bu kadınları aslında hiçbir zaman öyküne koymadın, diyor kadın. Doğrudan koymadın. Yalnızca onlar hakkında dolaşan söylentileri aktardın. Söylentiler sahte olabilir.
Adam gülüyor. Doğru, haklısın, diyor. Şimdi benim versiyonumu dinle. Neşe Halkı'nm kampında her şey senin söylediğin gibi oluyor, yalnız daha cakalı konuşmalar yapılıyor. Bizim genç arkadaşlar Batı Dağları'mn eteklerine götürülüyor, orada mezarların arasına bırakılıyor ve sonra barbarlar talimatlara uyarak şehre giriyorlar, şehri yağma ediyorlar, yakıp yıkıyorlar ve bütün insanlarını katlediyorlar. Bir tek kurtulan olmuyor. Kral bir ağaçta sallandırılıyor, Yüksek Rahibe'nin bağırsakları deşiliyor, suikastçı asillerin kafaları uçuruluyor, diğerleriyle birlikte. Masum köle çocuklar, kör katiller loncası, tapınağın kurbanlık kızları, hepsi öldürülüyor. Bir uygarlı-
444
ğın tamamı evren yüzünden siliniyor. O harikulade halıları dokumasını bilen tek bir kişi kalmıyor, ki itiraf etmelisin, çok yazık oluyor.
Bunlar olurken, kör adamla kız el ele tutuşmuş, yavaş ya-vaş, arayan adımlarla Batı Dağları'nda yalnız başlarına ilerliyorlar. Kısa bir süre sonra iyi kalpli sebze yetiştiricileri tarafından bulunup himaye altına alınacaklarının güveni içindeler. Ama senin de dediğin gibi, söylentiler gerçek olmayabilir ve kör suikastçı yanlış söylentileri biliyor. Gerçek, ölü kadınların gerçekten ölü olduğu. Yalnızca o değil, kurtlar da gerçekten kurt ve ölü kadınlar kurtları ıslıkla çağırabiliyor. Bizim iki romantik kahramanımız, daha ne olduğunu anlayamadan kurtlara yem olabilir.
Kesinlikle iflah olmaz bir iyimsersin, diyor kadın.
İflah olmaz değilim, diyor adam. Ama anlattığım öykülerin hayata uymasını isterim, bu yüzden kurtlar da olmak zorunda. Şu ya da bu biçimde kurtlar.
Bu neden hayata uymak oluyor ki, diyor kadın. Adama yan dönüp tavana bakmaya başlıyor. Öykünün kendi uydurduğu versiyonuna yüz verilmedi diye darılmış halde.
Bütün hikâyeler kurtlar hakkındadır, diyor adam. Tekrarlanmaya değer bütün hikâyeler yani. Başka her şey duygusal zırvalamadır.
Başka her şey mi?

Tabii, diyor adam. Düşün biraz. Kurtlardan kaçarsın, kurtlarla savaşırsın, kurtlara tutsak olursun, kurtları ehlileşti-rirsin. Kurtların ağzına atılırsın ya da kurtlar seni yemesin diye başkalarını kurtlara atarsın. Kurt sürüsüyle birlikte koşarsın. Kurda dönüşürsün. En iyisi de, başkurt olmaktır. Başka türlüsüne iyi hikâye denmez.
Bence denir, diyor kadın. Bence senin kurtlar hakkında anlattığın hikâye aslında kurtlar hakkında değil.

_____445
Bu kadar emin olma, diyor adam. Benim de bir kurt tarafım vardır. Gel buraya.
Bekle. Sana bir şey sormam lazım.
Tamam, söyle, diyor adam tembelce. Gözlerini yine kapamış, eli kadının omzunda.
Beni hiç aldattın mı?
Aldatmak mı? Ne acayip bir sözcük.
Sözcüğü boşver, diyor kadın. Aldattın mı, aldatmadın mı?
Senin aldattığından fazla değil, diyor adam. Bir an du-raksıyor. Bunu aldatmak olarak görmüyorum.
Ne olarak görüyorsun, diyor kadın soğuk bir sesle.
Dalgınlık, diyor adam, senin açından. Gözlerini kapıyorsun ve nerede olduğunu unutuyorsun.
Peki senin açından, diye soruyor kadın.
Diyelim ki, senin yerin başka.
Gerçek bir orospu çocuğusun sen.
Doğruyu söylüyorum yalnızca.
Belki söylememen gerekir.
Hemen sinirlenme, diyor adam. Şaka yapıyorum yalnızca. Başka bir kadına elimi bile dokunamam. Midem bulanır.
Bir duraksama oluyor. Kadın adamı öpüyor ve geri çekiliyor. Bir süre gitmem gerekiyor, diyor dikkatle. Sana söylemem gerekirdi. Beni merak etmeni istemiyorum.
Nereye gitmen gerek? Ne yapmaya?

Toplu seyahate çıkacağız. Herkes birlikte, bütün takım. Gitmezsek olmaz diyor. Yüzyılın olayı olacakmış bu.
Yüzyılın yalnızca üçte biri tamamlandı. Bu kısa zaman içinde, o payeyi Büyük Savaş alır, diye düşünmüştüm. Ay ışığında şampanya içmek, siperlerde ölen milyonlarca insanın gerçeğiyle rekabet edemez herhalde. Ya da grip salgınları ya da...
Sosyal olay demek istiyor. Ah, afedersiniz madam. Anlayamamıştım. Ne var ki? Yalnızca bir ay gideceğim, aşağı yukarı. Durumlara bağlı.
Adam hiçbir şey söylemiyor. Ben gitmek istiyor değilim ki.
Hayır. Sanırım istemiyorsundur. Her akşam yedi değişik tabak yemek yemek, yoruluncaya kadar dans etmek zor olur, tabii. Genç kadınlar için yıpratıcı bir şey. Böyle yapma.
Ne yapacağımı bana söyleme. Beni yola getirmeye kalkan insanlardan biri gibi konuşma. Bıktım usandım, hepsinin canı cehenneme. Ne istersem onu yaparım.
Affedersin. Üzgünüm. Afedersin. Üzgünüm. Böyle yaltaklanmandan nefret ediyorum. Ama Allah biliyor ki iyi beceriyorsun. Bahse girerim, evde bol bol antrenman yapıyorsundur bu konuda. Belki gitsem iyi olur*
Gidersen git. Yan yuvarlanıp sırtını dönüyor kadına. Canın ne bok yemek istiyorsa, onu ye. Seni tutan yok. Oturup yalvarmana, zırlamana, bana kuyruğunu sallamana gerek yok. Anlamıyorsun. Anlamaya çalışmıyorsun bile. Nasıl olduğunu asla bilmiyorsun. Sanki ben hoşlanıyor muyum bundan?
Tamam, anladık.
\
tAayfair, Temmuz 1936
TANIMLAMASI ZOR BİR İHTİŞAM
J. HERBERT HODGINS
...Deniz yollarından bundan daha güzel bir gemi geçmemiştir. Dış yapısıyla âdeta bir tazıyı andıran kıvrak ve modern güzelliği ve iç donanımıyla her türlü konforlu ayrıntısı ve zengin dekoruyla bu gemi bir rahatlık, kullanışlılık ve lüks abidesi. Bu gemi yüzen bir Waldorf-Astoria oteli.
Uygun sıfatı bulmaya çalıştım. Görkemli, heyecan verici, muhteşem, krallara layık, şahane, majestik, olağanüstü sıfatlarıyla anıldı. Bütün bu tanımlamalar gerçeklik payı taşıyor. Ama bu sözcüklerin her biri, "Britanya

gemi yapımcılığı tarihindeki en büyük başarının" yalnızca bir yönünü yansıtıyor. Queen Mary tariflere sığmıyor: Görülmesi, hissedilmesi ve gemi içindeki hayatın bizzat yaşanması gerek.

___Her akşam, tabii, danslı eğlenceler yer alıyor, Büyük Lobi'de. Oradayken insanın kendini denizin ortasında hissetmesi mümkün değil. Müzik, dans pisti, şık giyimli hanımlar ve beyler, dünyanın sayılı otellerinde yer alan görüntülerden farksızdı. Londra ve Paris'ten çıkan en son model giysileri, valizlerden çıktığı gibi taze ve dipdiri, hanımların üstünde görebiliyordunuz- En son aksesuarlar: Sevimli küçük bayan çantaları, çeşitli çarpıcı renklerde, dalga dalga kabaran gece pelerinleri, göz alıcı atkılar ve kürklü başlıklar görebiliyordunuz- Tafta olsun, tül olsun, itibarla taşınan kabarık giysiler. Kalem gibi ince siluetler kibarlığın simgesiydi, erkeklerdeyse frak ince bir tunik ya da tafta ya da emprime satenle birlikte giyiliyordu. Her çeşit ve renkten şifon pelerinlerle kuşanmıştı insanlar. Ama hepsi de askeri bir havayla omuzdan düşürülmüştü. Beyaz bir saç modeli taşıyan güzeller güzeli genç bir kadın, gri renkli bir kostümün üzerine leylak rengi bir şifon pelerin giymişti.Uzun boylu bir sarışın da kavun tonlu pembe bir kıyafetin üzerinde, kenarları kürklü beyaz bir şifon pelerin taşıyordu.

-

Kör Suikastçı: Aa'A Qezegeninin Şeftali Kadınları

Akşamları dans var, kaygan zeminde yapılan yumuşak ve ışıltılı danslar. Yapmacık bir neşe: Kadın da mecburen katılıyor. Her yerde flaşlar patlıyor. Fotoğraf makinelerinin kimi hedef aldığını anlayamıyor ya da ne zaman resminiz gazetede çıkacak, başınız arkaya atılmış, otuz iki dişiniz birden görünürken, bilmiyorsunuz.

Sabahlan ayakları sızlıyor.

Öğleden sonraları anılarına sığınıyor, güneş gözlüklerinin arkasında, güvertede bir şezlonga uzanıp. Yüzme havuzuna girmiyor, halka atma, badminton gibi daha bir sürü anlamsız oyunlara katılmıyor. Boş zamanlan değerlendirme eğlenceleri zamanı geçirmek içindir, kadının zamanını değerlendirme yolu farklı.

Tasmalarının ucunda köpekler güvertede turlar atıyor. Arkalarında birinci sınıf köpek gezdiricileri. Kadın okur gibi yapıyor.

Bazı insanlar kütüphanede mektup yazıyor. Kadın için bunun bir yararı yok. Mektup gönderse bile, adam o kadar sık yer değiştiriyor ki, eline geçmeyebilir. Ama başka birinin eline geçebilir.
Sakin günlerde dalgalar görevlerini yerine getiriyor, uykuya yatıyorlar. Deniz havası, diyor insanlar. Ah, ne kadar yararlı. Derin bir nefes al. Gevşe. Koyver kendini.
Neden bana bu acıklı hikâyeleri anlatıyorsun, diyor kadın, aylar önce. Kadının kürküne sarınmış yatıyorlar, kürklü tarafı adamın isteği üzerine dışa dönük. Çatlak pencereden soğuk

esiyor, tramvaylar çınlayarak geçiyor. Bir dakika, diyor kadın, sırtıma bir düğme batıyor.
Çünkü benim bildiğim hikâyeler bunlar. Acıklı öyküler. Hem zaten, mantıklı bir sonuca vardırırsan, bütün hikâyeler acıklıdır, çünkü sonunda herkes ölür. Doğum, üreme ve ölüm. Bunun istisnası yoktur, belki üreme bölümü hariç. Bazı adamlar oraya kadar bile varamazlar, zavallılar.
Ama arada mutlu bölümler de olabilir, diyor kadın. Doğumla ölüm arasında, öyle değil mi? Gerçi Cennet'e inanıyorsan, o da mutlu bir hikâye olabilir, ölmek yani. Melekler seni sonsuz istirahatine şarkılarla götürürken, filan.
Yaa... Hurilerin kucağında göğe ermek. Ben almayayım, teşekkürler.
Yine de mutlu hayatlar olabilir. Hatta birçok olabilir. Bunları hiç kullanmıyorsun.
Yani, evlenip bir kulübede yaşadığımız, iki çocuk sahibi olduğumuz bölüm mü? O kısmı mı?
Kötü kalpli davranıyorsun.
Peki, diyor adam. Mutlu bir hikâye istiyorsun. Bunu almadan beni rahat bırakmayacaksın. Dinle o zaman.
Xenoryan Savaşları diye de bilinen Yüzyıl Savaşları'nın doksan dokuzuncu yılıydı. Uzayın başka bir boyutunda yer alan Xenor Gezegeni'nde, (kendilerini böyle adlandırmamakla birlikte) Kertenkele Adamlar diye bilinen süper zeki, aynı zamanda süper zalim bir ırk yaşıyordu. İki metre boyunda, derileri pullarla kaplı, gri renkli adamlar. Gözlerinde dikey

yarıklar vardı, kedilerin ve yılanların gözleri gibi. Derileri o kadar sertti ki normalde giyinmelerine gerek yoktu, yalnızca Dün-ya'da bilinmeyen esnek ve kırmızı bir metal olan carchine-ai'den yapılma kısa pantolonlar giyiyorlardı. Bu şortlar, yine Pullu, muazzam büyük ama çok nazik olan hayati organlarını koruyordu.

Şükürler olsun ki nazik bir tarafları varmış, dedi kadiri gülerek.

Bundan hoşlanacağını biliyordum. Her neyse, planları çok sayıda Dünya kadınını ele geçirip yan insan, yarı Xeno-ryan Kertenkele Adam olan bir süper ırk yaratmaktı. Bu ırk, evrenin diğer yaşanır gezegenlerindeki hayata daha donanımlı olacaktı -yabancı atmosferlere uyum sağlayacak, değişik gıdalarla beslenebilecek, bilinmeyen hastalıklara dayanıklı olacaktı- ama aynı zamanda Xenoryanlar'ın gücüne ve uzay ötesi zekâlarına da sahip olacaktı. Bu süper ırk uzay içinde yayılacak ve yollarının üstündeki çeşitli gezegenlerde yaşayanları yiyerek evreni fethedecekti çünkü Kertenkele Adamlar'in yayılmak için alana ve yeni bir protein kaynağı bulmaya ihtiyaçları vardı.

Xenor'un Kertenkele Adamları'nm uzay filosu Dünya üzerindeki ilk saldırılarını 1967 yılında gerçekleştirdiler, büyük şehirlerde milyonlarca insanın ölümüne yol açan muazzam bir yıkım yaratarak. Kertenkele Adamlar, panik içindeki dünyanın Avrasya ve Güney Amerika bölgelerini köle koloniler haline getirdiler. Genç kadınları korkunç üreme deneylerine tabi tuttular ve erkeklerin cesetlerini, tercih ettikleri organlarını yedikten sonra, muazzam derin toplu mezarlara gömdüler. Özellikle beyin ve yürek seviyorlardı, biraz da hafif kızartılmış ciğer.

Ama Xenoryanlar'in takviye hatlarıyla bağlantıları, toprak altında gizlenmiş Dünya üslerinden açılan roket atışlarıyla kesilmişti. Bu durum Kertenkele Adamlar'ı, ^orch-ışım ölüm tabancalarını çalıştıran hayati enerjiden yoksun bırakmıştı ve bu arada Dünya toparlanarak karşı saldırıya geçmişti-Yalnızca kendi vurucu güçleriyle değil, aynı zamanda, Dünyalı bilim adamlarının keşfettikleri gibi Xenoryanlar'm özellikle hassas olduğu, nadir görülen îridis hortz kurbağasının salgi'

ladığı zehirden elde edilen gaz bulutlarını kullanarak. Bu zehirli madde bir zamanlar Ulinth'li Nacrodlar tarafından oklarının ucunda kullanılıyordu. Böylece zayıf taraf da bir güç kazanmış oldu.
Ayrıca, eğer yeterince sıcak bir mermiyle vurursanız, Kertenkele Adamlar'ın carchineal şortları alev alıp yanıyordu. Uzun menzilli, fosforlu kurşunlu tabancalarıyla öküzü gözünden vuran Dünyalı keskin nişancılar günün kahramanları olmuştu. Ancak yakalandıklarında düşmanın misillemesi korkunç oluyordu. Daha önce hiç görülmemiş, dayanılmaz acılar veren elektrikli işkenceler yapılıyordu. Kertenkele Adamlar mahrem organlarının alevler içinde yanmasını nazik karşılamıyorlardı, ki anlaşılır bir şeydi.
Şimdi, 2066 yılına gelindiğinde, Kertenkele Adamlar artık geri püskürtülüp uzayın başka bir boyutuna itilmiş durumdaydı. Dünyalı savaş pilotları iki kişilik küçük ve hızlı harrj'craft taciz uçaklarıyla onları uzayda kovalıyordu. Bu uçakların nihai amacı Xenoryanlar'ı evren yüzünden silmekti. Belki birkaç düzineyi özellikle sağlam kafesler ardında, kırılmaz camlar arkasında, hayvanat bahçesinde sergilemek üzere ayıracaklardı. Xenoryanlar'sa ölesiye savaşmadan mücadeleyi bırakmayacaklardı. Hâlâ sağlam bir filoları ve ceplerinde birkaç silahlan daha vardı.
Ceplerinde mi? Onların giysisiz olduğunu söylemiştin.
Hey yarabbim, o kadar titiz olma. Ne demek istediğimi biliyorsun.
Will ile Boyd iki eski arkadaştılar. Yara almış ve savaşta pişmiş, üç yıllık harry'craft pilotu ve gazisiydiler. Kayıpların yoğun olduğu harrj'craft savaşı için uzun bir zamandı üç yıl. Komutanları, cesaretlerinin yargılama yeteneklerinin üstüne Çıktığını söylüyordu ama şimdiye dek cüretkâr davranışlarının bir zararını görmemişlerdi, saldırı üstüne saldın yaparken.
452
Ancak, hikâyemiz başladığı sırada, bir Xenory^n craft uçağı Will ile Boyd'un nacaklarının üzerine kapa^j» rumdaydı. Yaylım ateşine tutuldular ve fena bir yara aı j Zorch-ışınları yakıt tanklarımda bir delik açtı, Düny^ ^ I kulesiyle irtibatı kesti ve k*j.manda aletini eritti. ^u ı Boyd'un kafatasında ciddi b»ir yaralanmaya yol açtı, \fnı>e uzay giysisinin bilinmeyen o» rta bir bölümünde kanama p » riyordu.

Anlaşılan işimiz bitti, i edi Boyd. Mosmor olmu^ canına okunmuştu, kollarında dövrtneler vardı. Bu alet her an uçmak üzere. Şu pullu heriflerin yiiz tanesini daha havaya uçurmak için zamanımız olmasını isterdim.
Yaa, aynen ben de, ded i Will. Gözlerini dört aç, arkadaş. Anlaşılan, çamur içindesin zaten, kırmızı çamur. Ayaklarından akıyor. Ha ha...
Ha, ha, dedi Boyd, ac ı içinde kıvranarak. Çok komi. Senin şakaların hep eşek şajcası olur zaten.
Billy'nin cevap verme sine fırsat kalmadan, uzay gemisi yörüngesinden çıktı ve baş döndürücü bir hızla spiraller çizerek düşmeye başladı.Bir yerçekimi alanı tarafından ele geçirilmişlerdi ama hangi geze genin? Nerede olduklarını bilmiyorlardı. Yapay yerçekimi sistemleri iptal olmuştu. İki adam karanlığın içinde kaldılar.
Uyandıklarında gözlemine inanamadılar. Harrycrafiın içinde değillerdi artık, giydikleri sıkı metalik uzay giysileri de yok olmuştu. Üstlerinde ışşıltdı bir malzemeden yeşil renkli, dökümlü cübbeler vardı v& asma dallarından yapılmış bir kameriyenin içinde yumuşak^ altın renkli bir divanın üzerinde yatıyorlardı. Yaralan iyileşmişti ve Will'in daha önceki bir saldırıda kopan sol elinin -üçüncü parmağı tekrar yerine gelmişti. Kendilerini sağlık ve esenlik dolu hissediyorlardı. Esenlik dolu, dedi kacdm. Bak sen!

453
Va, dedi adam, bizim gibi herifler de arada bir süslü keli-.f kullanmayı sever, filmlerdeki gansterler gibi ağzının e f ından yayvan yayvan konuşarak. "Klas bir hava verir." ı ediyorum, edelim. İnanamıyorum, dedi Boyd. Öldük mü
oer" 3u ölmekse, ben ölümü çok sevdim, dedi Will. Çok iyi
be> Aynen.
O sırada Will, hafif bir ıslık çaldı. Hayatlarında gördük-^n fıstık iki kadın onlara doğru geliyordu. İkisinin de saç-leri ^aman sarışıydı. Minik plileri olan ve yürüdükçe hışırdı-&n fnorumsu mavi tonda uzun giysiler giymişlerdi. Manav yegânlarında meyveleri sardıkları süslü kâğıttan etekliklere dük etti bu giysileri Will. Kadınların kolları ve ayaklan çıp-ny incecik kırmızı tülden tuhaf başlıklar giymişlerdi. Korla ç dolgUn tenleri altın pembesi rengindeydi. Bir şurubun pe fi batituş gibi dalgalanarak yürüyorlardı. 'Çın Sizi selamlarız, Dünya adamları, dedi ilki.

Evet, selamlarız, dedi ikincisi. Sizi uzun zamandır bekli-/uk. Başınıza gelenleri gezegenlerarası tele kameramızla
y°r^ik.
izlec^ Neredeyiz, dedi Will.
Aa'A Gezegeni'ndesiniz, dedi ilki. Sözcük ağzı dolduran /»ida gibi çıkmıştı, bebeklerin uykularında dönerken iç J^esı gibi, ortasında küçük bir iç çekişle söylenmişti. Aynı ^ında ölürken son nefesini vermek gibiydi.
Buraya nasıl geldik? dedi Will. Boyd'un dili tutulmuştu.
ndeki bedenlerin dolgun kıvrımlarına bakıyordu yiyecek
Şunun bir parçasına dişlerimi geçirmek isterdim, diye
gl fiyordu içinden.
5 ' Aracınızın içinde gökten düştünüz, dedi ilk kadın. Ma-
452_____
_____
Ancak, hikâyemiz başladığı sırada, bir Xenoryan zorch-craft uçağı Will ile Boyd'un uçaklarının üzerine kapanmış durumdaydı. Yaylım ateşine tutuldular ve fena bir yara aldılar. Zorch-ışınları yakıt tanklarında bir delik açtı, Dünya kontrol kulesiyle irtibatı kesti ve kumanda aletini eritti. Bu arada Boyd'un kafatasında ciddi bir yaralanmaya yol açtı, Will'se uzay giysisinin bilinmeyen orta bir bölümünde kanama geçiriyordu.
Anlaşılan işimiz bitti, dedi Boyd. Mosmor olmuş, canına okunmuştu, kollarında dövmeler vardı. Bu alet her an uçmak üzere. Şu pullu heriflerin yüz tanesini daha havaya uçurmak için zamanımız olmasını isterdim.
Yaa, aynen ben de, dedi Will. Gözlerini dört aç, arkadaş. Anlaşılan, çamur içindesin zaten, kırmızı çamur. Ayaklarından akıyor. Ha ha...
Ha, ha, dedi Boyd, acı içinde kıvranarak. Çok komik. Senin şakaların hep eşek şakası olur zaten.
Billy'nin cevap vermesine fırsat kalmadan, uzay gemisi yörüngesinden çıktı ve baş döndürücü bir hızla spiraller çizerek düşmeye başladı. Bir yerçekimi alanı tarafından ele geçirilmişlerdi ama hangi gezegenin? Nerede olduklarını bilmiyorlardı. Yapay yerçekimi sistemleri iptal olmuştu. İki adam karanlığın içinde kaldılar.
Uyandıklarında gözlerine inanamadılar. Harry'Craft'm içinde değillerdi artık, giydikleri sıkı metalik uzay giysileri de yok olmuştu. Üstlerinde ışıltılı bir malzemeden yeşil renkli, dökümlü cübbeler vardı ve asma dallarından

yapılmış bir kameriyenin içinde yumuşak altın renkli bir divanın üzerinde yatıyorlardı. Yaraları iyileşmişti ve Will'in daha önceki bir saldırıda kopan sol elinin üçüncü parmağı tekrar yerine gelmişti. Kendilerini sağlık ve esenlik dolu hissediyorlardı. Esenlik dolu, dedi kadın. Bak sen!
w

_____
_____453
Ya, dedi adam, bizim gibi herifler de arada bir süslü kelimeler kullanmayı sever, filmlerdeki gansterler gibi ağzının kenarından yayvan yayvan konuşarak. "Klas bir hava verir."
Tahmin ediyorum.
Devam edelim. İnanamıyorum, dedi Boyd. Öldük mü dersin?
Bu ölmekse, ben ölümü çok sevdim, dedi Will. Çok iyi be, harika.
Aynen.
O sırada Will, hafif bir ıslık çaldı. Hayatlarında gördükleri en fıstık iki kadın onlara doğru geliyordu. İkisinin de saçları saman sarışıydı. Minik plileri olan ve yürüdükçe hışırdı-yan morumsu mavi tonda uzun giysiler giymişlerdi. Manav dükkânlarında meyveleri sardıkları süslü kâğıttan etekliklere benzetti bu giysileri Will. Kadınların kolları ve ayaklan çıplaktı, incecik kırmızı tülden tuhaf başlıklar giymişlerdi. Körpe ve dolgun tenleri altın pembesi rengindeydi. Bir şurubun içine batmış gibi dalgalanarak yürüyorlardı.
Sizi selamlarız, Dünya adamları, dedi ilki.
Evet, selamlarız, dedi ikincisi. Sizi uzun zamandır bekliyorduk. Başınıza gelenleri gezegenlerarası tele kameramızla izledik.
Neredeyiz, dedi Will.
Aa'A Gezegeni'ndesiniz, dedi ilki. Sözcük ağzı dolduran bir nida gibi çıkmıştı, bebeklerin uykularında dönerken iç çekmesi gibi, ortasında küçük bir iç çekişle söylenmişti. Aynı zamanda ölürken son nefesini vermek gibiydi.
Buraya nasıl geldik? dedi Will. Boyd'un dili tutulmuştu. Önündeki bedenlerin dolgun kıvrımlarına bakıyordu yiyecek gibi. Şunun bir parçasına dişlerimi geçirmek isterdim, diye geçiriyordu içinden.
Aracınızın içinde gökten düştünüz, dedi ilk kadın. Ma-
alesef havaya uçuruldunuz. Burada bizimle kalmak zorundası-

nız.
Bu zor olmayacak, dedi Will.
Size iyi bakılacak. Armağanınızı hak ettiniz. Çünkü kendi dünyanızı Xenoryanlar'a karşı savunurken, bizi de korumuş oldunuz.
Terbiye kuralları bundan sonra olanların üstü kapalı geçilmesini gerektiriyor.
Öyle mi?
Birazdan göstereceğim. Söylememe gerek yok, Boyd ile Will, Aa'A Gezegeni'ndeki tek erkeklerdi. Dolayısıyla bu kadınlar da bakireydi. Ama insanın aklındakileri okumasını biliyorlardı ve Will ile Boyd'un neyi arzuladıklarını önceden anlamışlardı. Biraz sonra iki arkadaşın en edepsiz fantezileri
gerçek oldu.
Ondan sonra, leziz bir nektar yemeği sunuldu, bunun yaşlanmayı ve ölümü durduracağını söyledi kadınlar. Arkasından tahayyül edemeyeceğiniz çiçeklerle dolu harikulade güzel bahçede yürüyüş yapıldı. Derken iki adam pipolarla dolu büyük bir odaya alındılar, istedikleri pipoyu seçmeleri söylendi.
Pipo mu? Yani içmek için mi? Verdikleri terliklerle birlikte kullanmak için. Tahmin etmeliydim, dedi kadın. Tabii, dedi adam, sırıtarak.
Durum daha da keyifli hale geldi. Kızlardan biri bir seks makinesiydi, diğeri daha ciddi kafalıydı ve sanat, edebiyat, felsefe ve tabii ilahiyat konularında konuşabiliyordu. Kızlar her an kendilerinden ne beklendiğini biliyor gibiydiler ve Boyd'la Will'in ruh hallerine ve eğilimlerine göre konudan konuya geçiyorlardı.
Zaman böylece uyum içinde geçiyordu. Bu mükemmel

günlerde, iki adam Aa'A Gezegeni'ni daha yakından tanıdılar. Burada et kesinlikle yenmiyordu ve etobur hayvan yoktu ama pek çok kelebek ve şarkı söyleyen kuşlar vardı. Herhalde söylememe gerek yok: Aa'A'da tapındıkları Tanrı, kocaman bir balkabağıydı.
Bu gezegende doğum olayı da yoktu. Bu kadınlar ağaçlarda büyüyorlardı. Başlarının tepesinden ağaç gövdelerine bağlı olarak çıkıyor, olgunlaştıkları zaman selefleri tarafından toplanıyorlardı. Ölüm de yoktu burada. Zamanı

geldiğinde, WiH'le Boyd'un taktığı adla söylersek, bu Şeftali Kadınlar kendi moleküllerini dağıtıyor ve yeni, taptaze bir kadın haline gelmek üzere ağaçlarda yeniden yapılanıyorlardı. Dolayısıyla, hem madde hem form olarak en son kadın, en ilk kadının tıpatıp aynısı oluyordu.
Zamanı geldiğini nasıl anlıyorlardı? Moleküllerini dağıtmak için?
Fazla olgunlaştıkları zaman kadifemsi ciltlerinde hafif buruşmalar oluyordu. İkinci bir belirti sineklerdi.
Sinekler mi?
Minik yemek sinekleri kırmızı tül başlıklarının etrafında bulutlar halinde dolaşmaya başlıyordu.
Mutlu hikâye dediğin bu mu?
Bekle. Daha bitmedi.
Bir süre sonra bu varoluş biçimi, harika da olsa, Boyd'la Will'i sıkmaya başladı. Bir kere, kadınlar sürekli adamların üstüne düşüyor, mutlu etmeye çalışıyorlardı. Bir adam için bu usandırıcı olabilir. Ayrıca, bu bebeklerin yapmayacağı şey yoktu. Hiçbir ama hiçbir utanma duygusuna sahip değillerdi. En arsız, en orospuca şeyleri yapmaya hazırdılar ve yapıyorlardı. Orospu kelimesi yanlış olurdu aslında. Bazen utangaç ve iffetli pozlara giriyor, yaltaklanıyor, namus taslıyor, hatta ağlıyor ve bağınyorlardı. Bu da rollerinin bir parçasıydı.
Başlarda Will'le Boyd bu hallerini heyecan verici bulu-yorlardı ama bir süre sonra sinirlerine dokunmaya başladı.
Kadınlara vurduğunuz zaman hiç kan akmıyordu, yalnızca meyve suyu çıkıyordu. Daha sert vurursanız şekerli bir lapa haline geliyorlardı ve kısa bir süre sonra yeni bir şeftali kadın ürüyordu. Fiziksel acı duygusu hissetmiyor gibiydiler, dolayısıyla adamlar zevk aldıklarından da şüpheye düşmüşlerdi. Bütün bu kendinden geçişler, vecde geçmeler bir gösteri miydi
yoksa?
Bunu sordukları zaman kızlar gülüyor, kaçamak yanıtlar veriyorlardı. Ne düşündüklerini, hissettiklerini asla anlaya-
mıyordunuz.
Biliyor musun şu anda ne isterdim, dedi Will bir gün, güzel bir havada.

Benim istediğim şeyi, garanti, dedi Boyd. Kocaman bir parça ızgara biftek, az pişmiş, kanlı canlı. Ve koca bir tabak dolusu kızarmış patates. Buz gibi bira.
Aynen. Ve sonra Xenor'un kıçı pullu orospu çocuklarıyla kıran kırana savaşmak.
Ne istediğimi nasıl anladın, lan oğlum. İki adam keşfe çıkmaya karar verdiler. Aa'A'nm her yönde aynı olduğu, yalnızca aynı ağaçlar, kameriyeler, kuşlar, kelebekler ve iştah açıcı kadınlarla dolu olduğu söylendiği halde, batıya doğru keşfe çıktılar. Uzun bir süre, hiçbir olay yaşamadan yürüdükten sonra, görünmez bir duvarla karşılaştılar. Cam gibi kaygan ama yumuşak bir duvardı ve ittiğinizde esniyor, sonra tekrar eski durumunu alıyordu. Tırmanamaya-cakları kadar yüksek bir duvardı. Muazzam boyutta bir kristal köpüğe benziyordu.
Sanırım büyük bir şeffaf memenin içinde kapana sıkışmış durumdayız, dedi Boyd.
Duvarın dibine oturdular, derin bir çaresizlik duygusuyla-
^_____
_____457
Burası barış ve bolluk ülkesi, dedi Will. Geceleri yumuşak bir yatak ve tatlı rüyalar, güneşli kahvaltı sofralarında laleler, kahve yapan küçük kadınlar var. Her biçimde ve her türlüsüyle hayallerini kurduğun sevgi. Orada, uzayın bir başka boyutunda savaşırken erkeklerin hayal ettiği ve arzuladığı her şey. Başka adamların uğrunda hayatlarını verdikleri şeyler. Doğru muyum?
Söylenecek her şeyi söyledin, dedi Boyd.
Ama gerçek olamayacak kadar iyi, dedi Will. Bu bir tuzak olmalı. Hatta belki Xenoryanlar'ın bizi savaştan uzak tutmak için icat ettikleri şeytani bir plan olabilir. Burası bir Cennet ama içinden çıkamıyoruz ve içinden çıkamadığın her şey Cehennem'dir.
Ama burası Cehennem değil. Mutluluk, dedi, yakındaki bir ağaçta şekillenmek üzere olan bir şeftali kadın. Buradan başka gidecek hiçbir yeriniz yok. Rahatlayın. Keyfinize bakın, tadını çıkarın. Alışırsınız.
Ve hikâyenin sonu.
Sonu mu, diyor kadın. O adamları orada sonsuza dek hapis mi tutacaksın?

istediğini yaptım. Mutluluk istiyordun, anlattım. Ama onları orada tutabilir ya da dışarı çıkarabilirim. Senin tercihine bağlı.
Çıkar, o zaman.
Dışarda ölüm var ama. Hatırlıyor musun?
Tamam, hatırlıyorum. Kadın yan dönüyor, kürkü üstüne çekiyor, elini adama doluyor, altından. Şeftali kadınlar hakkında yanılıyorsun ama, diyor. Senin sandığın gibi değiller.
Nasıl yanılıyorum?
Yalnızca yanılıyorsun işte.

The Mail and Empire, 19 Eylül 1936
GRIFFEN, İSPANYA'DAKİ KIZIL TEHLİKESİNE DİKKAT ÇEKİYOR
MAİL AND EMPIRE'IN ÖZEL HABERİ Geçtiğimiz Perşembe günü, Empire Kulübü'nde yaptığı konuşmada ileri gelen sanayicilerimizden, Griffen-Chase Royal Consolidated'in Başkanı, Richard E. Griffen, İspanya'da sürmekte olan iç savaş yüzünden dünya düdenini ve uluslararası ticaretin barışçı faaliyetlerini tehdit eden potansiyel tehlikelere dikkat çekti. Özel mülkiyete el koymalarından, masum sivilleri öldürmelerinden ve dine karşı menfur saldırılardan anlaşıldığı gibi, Cumhuriyetçiler, Kımıllar'm buyruklarına uymaktadır, dedi. Griffen, birçok kilisenin saldırıya uğrayıp yakılması, rahibe ve rahiplerin öldürülmesi artık gündelik olaylar haline gelmiştir, şeklinde konuştu.
General Franco'nun liderliğindeki Milliyetçilerin müdahalesi beklenen bir reaksiyondur. Her sınıftan öfkeli ve cesur İspanyol vatandaşı geleneklerini ve kamu düzenini savunmak üzere seferber olmuştur. Dünya endişe içinde gelişmeleri imlemektedir. Cumhuriyetçilerin zaferi Rusya'nın daha da saldırganlaşmasına yol açacak, birçok küçük ülke kendisini tehdit altında bulacaktır. Avrupa ülkelerinden yalnızca Almanya ve Fransa ve bir ölçüye kadar İtalya, bu akıma direnebilecek güçtedir.
Bay Griffen, Kanada'nın Britanya, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin izinden giderek, kendisini bu çatışmadan uzak tutması gerektiğini savundu. Karışmama politikasının doğ' ru bir seçim olduğunu ve acilen benimsenmesi gerektiğini sözlerine ekleyen Griffen, bu yabancı kavgada Kanada vatandaşlarının hayatlarını riske atmalarını isteyemeyiz, diye konuştu. Ancak yeraltında örgütlenen gömü kara komünistlerin şimdiden

İspanya'ya geçmeye başladığını belirten Griffen, bunu yasaklayacak bir kanun çıkartmanın gereğine değindi. Ancak ülkede vergi mü-
459
kelleflerine hiçbir yük getirmeden, bu yıkıcı unsurlardan temizlenme fırsatı doğduğu için müteşekkir olmalıyız, dedi. Bay Griffen'in konuşması hararetle alkışlandı.
Kör Suikastçı: Silindir Şapka Izgara Et Lokantası
Silindir Şapka Izgara Et Lokantası'nın camında, kırmızı bir silindir şapkayı kaldıran mavi eldivenli neon reklam vardır. Şapka hop kalkar, hop kalkar, asla inmez. Altında bir kafa yoktur. Yalnızca göz kırpan tek bir göz. Açılıp kapanan bir adam gözü, bir hokkabazın gözü, kurnaz bakışlı, başsız bir şaka.
Silindir şapka, Silindir Şapka Izgara Et Lokantası'nın en klas unsurudur. Yine oturuyorlar işte, üç tarafı kapalı masalardan birinde, gerçek insanlar gibi halkın içinde. İkisinin de elinde sıcak biftekli bir sandviç var, bir meleğin poposu kadar beyaz, yumuşak ve lezzetsiz ekmeklerin üzerinde gri bir et parçası, üstündeki kahverengi sos hamur kıvamında. Tabakların kenarında konserve bezelye, gri yeşil renkli. Yağdan yumuşamış kızarmış patatesler. Diğer masalarda kederli bakışlı yalnız adamlar oturuyor, muhasebe memurlarınınkine benzeyen pembe, özür diler gibi bakan gözleri, hafif kirli gömlekleri ve eskilikten parlamış kravatlarıyla. Ve güçlerinin yettiğince Cuma akşamı keyfi yapmaya gelmiş, hırpalanmış görünüşlü birkaç çift ve görev arası yapan üçlü orospu grupları.
Acaba bunlardan biriyle beraber oluyor mu, diye düşünüyor kadın. Ben olmadığım zamanlar. Sonra, onların orospu olduğunu nereden biliyorum, diyor içinden.
Burada paranın satın alabileceği en iyisi, diyor adam, biftekli sandviçi kastederek.
Diğerlerini denedin mi?

Hayır ama sezgi yoluyla anlıyorsun.
Gerçekten iyi, diyor kadın, et olarak yani.
Kokteyl parti pozlarını bırak, diyor adam fazla kabalaşmadan. Pek neşeli bir ruh hali içinde değil ama atik tetik. Kafası bir şeye takılmış.
Kadın yolculuktan döndüğünde böyle değildi. Sessiz,

suskun ve hınçlıydı.
Görmeyeli çok oldu. Olağan işler için mi geldin?
Hangi olağan işler?
Aganigi naganigi durumları.
Neden bu kadar kaba olma ihtiyacını duyuyorsun?
Takıldığım insanlar yüzünden.
Neden dışarda yediklerini merak ediyor kadın. Neden adamın odasında değildiler? Neden adam temkini elden bırakmış? Parayı nereden bulmuş?
Önce ilk soruyu yanıtlıyor adam, kadın sormadığı halde. Önünde duran biftekli sandviç, diyor adam, Xenorlu Kertenkele Adamlar'm bir ikramı. Pullu derili rezil yaratıkların ve onlarla aynı gemide giden diğerlerinin şerefine! Coca-Cola bardağını kaldırıyor. Matarasında taşıdığı romdan koymuş içine. (Kokteylim yok; korkarım, demişti kapıyı açtığında. Fakirhanem bir cadının memeleri kadar kuru.)
Kadın kendi bardağını kaldırıyor. Xenorlu Kertenkele Adamlar mı? Bana anlattığın yaratıklar mı?
Ta kendisi, diyor adam. Kâğıda döktüm, iki hafta önce gönderdim, üstüne atladılar. Çeki dün geldi.
Posta kutusuna kendi başına gitmiş olmalı, çeki de ken-dişi bozdurmuş. Son zamanlarda bunu yapıyor. Yapmak zorunda, kadın fazla uzakta kaldı son zamanlarda. Memnun musun? Mutlu görünüyorsun. Evet, tabii.. O bir başyapıttı. Bol aksiyon, yerlerde bol kan. Güzel karılar. Sırıtıyor. Kim karşı koyabilir?

_____
_____461
Şeftali kadınların hikâyesi miydi?
Yok. Bunda Şeftali kadınlar yoktu. Tamamen farklı bir öykü.
Adam düşünüyor: Ona söylediğim zaman ne olacak? Oyun bitti ya da ebedi yeminler, hangisi daha kötü? Çok hafif, uçucu bir malzemeden, pembemsi turuncu bir eşarbı vardı kadının. Kavuniçi rengi. Tatlı, gevrek, akışkan eti vücudunun. Kadını ilk gördüğü anı hatırlıyor. Aklına ilk gelen şey elbisesinin altındaki buğu olmuştu.
Neyin var, diyor kadın. Çok şey görünüyorsun... Çok mu içtin?
Hayır, diyor adam. Çok değil. Tabağındaki soluk gri bezelyeleri itiyor. Sonunda oldu, diyor. Gidiyorum. Pasaport, vesaire hazır.

Ah, diyor kadın. Birdenbire gidiyorsun demek, diyor, sesindeki kederi gizlemeye çalışarak.
Evet, birdenbire, diyor adam. Yoldaşlar temas kurdu benimle. Orada, burada olduğumdan daha yararlı olacağıma karar vermişler anlaşılan. Onca zaman, binbir dereden su getirdikten sonra, aniden beni bir an önce göndermeye çalışıyorlar. Sırtlarından bir yük daha kalkmış olacak.
Yolculuk güvenli olacak mı? Sanıyordum ki...
Burada kalmaktan daha güvenli. Zaten beni eskisi kadar aramıyorlarmış, dediklerine göre. Bana öyle geliyor ki karşı taraf da benim tüymemi istiyor zaten. Onlar için daha az karmaşık olur böylesi. Hangi trende olacağımı kimseye söylemeyeceğim ama. Kafamda bir kurşun deliği ve sırtımda bıçak derbesiyle trenden aşağı atılmak istemiyorum.
Sınırı nasıl geçeceksin? Her zaman diyordun ki...
Sınır şu sırada kâğıt mendil gibi, eğer dışarı çıkıyorsan, yani. Gümrük memurları ne olup bittiğinin gayet farkında. Buradan New York'a ve oradan Paris'e gizli bir hat geçtiğini
^
biliyorlar. Hepsi örgütlenmiş durumda ve herkesin adı Joe. Polislere emirler verilmiş. Başınızı çevireceksiniz, denmiş. Ekmeğin hangi yüzüne tereyağı sürülmüş olduğunu biliyorlar. Kıllarını kıpırdatmazlar.
Keşke ben de seninle gelebilsem, diyor kadın. İşte, dışarda yemenin hikmeti buymuş demek. Haberi, kadının olay yaratamayacağı bir yerde söylemek için. Herkesin içinde olay çıkartmayacağını umuyor adam. Ağlamalar, inlemeler, saçını başını yolmalar. Böyle olacağına garanti gözüyle bakıyor çünkü.
Evet. Keşke gelebilsen, diyor. Ama gelemezsin. Orası çok tehlikeli. Kafasının içinde mırıldanıyor:
Fırtınalı hava,
Bilmem neden, pantolonumun düğmeleri yok ama,
Fermuarı var...
Kendine hâkim ol, diyor adam içinden. Kafasının içinde bir köpürme hissediyor, zencefilli gazoz gibi. Köpüren kan. Sanki uçuyor, havadan aşağı, kadına bakıyor. Acı içindeki güzel yüzü, dalgalı bir havuzda yüzen bir yansıma gibi. Şimdiden dağılmaya başlamış, birazdan yaşlar içinde kalacak. Ama mutsuzluğuna rağmen, hiçbir zaman bu kadar arzu uyandırıcı

olmamıştı. Yumuşak, sütlü bir ışık sarıyor çehresini. Kolunun eti, adamın tuttuğu et diri ve dolgun. Onu yakalayıp odasına götürmek, mecali tükeninceye kadar düzmek istiyor. Sanki öyle yaparsa, kadın orada öylece kalacak.

Seni bekleyeceğim, diyor kadın. Geri geldiğinde, bir daha dönmemek üzere kapıdan çıkacağım ve birlikte gideceğiz-Gerçekten terk edebilir misin? Onu terk edebilir misin-Evet. Senin için, ederim. Eğer istersen. Her şeyi bırakırım.

_____463

Neon ışıklan üstlerindeki pencereden dilim dilim giriyor, kırmızı, mavi, kırmızı, mavi. Kadın adamın yaralandığını düşünüyor, güvende olmasının bir yolu bu. Bir deliğe tıkılmasını, bağlanmasını, yalnızca kendine ait olmasını istiyor.

Şimdi terk et onu, diyor adam.

Şimdi mi? Gözleri beleriyor, kadının. Hemen şimdi mi? Neden?

Çünkü onunla olmana tahammül edemiyorum. Düşüncesine bile tahammül edemiyorum.

Benim için hiçbir şey ifade etmiyor, diyor kadın.

Benim için ediyor. Özellikle ben gittikten sonra, seni artık göremeyeceğim zaman. Beni deli edecek. Düşüncesi deli edecek.

Ama hiç param yok, diyor kadın, düşünceli bir sesle. Nerede yaşayabilirim? Kiralık bir odada, tek başıma mı? Senin gibi, diyor içinden. Neyle yaşarım?

Çalışabilirsin, diyor adam, çaresizce. Ben sana para gönderirim.

Senin paran yok ki, sözünü etmeye değer. Ben hiçbir şey yapamam. Dikiş dikemem, daktilo kullanamam. Başka bir nedeni daha var ama onu adama söyleyemiyor.

Bir yolu olmalı. Ama onu zorlamıyor. Belki aslında iyi bir fikir değil, kadının kendi başına dışarda olması. Koskoca, kötü dünyada, buradan Çin'e kadar her erkeğin ondan yararlanmaya kalkacağı bu dünyada ortalıklarda dolaşması. Eğer başına bir şey gelirse, kendini suçlar.

Olduğum yerde kalmam en doğrusu, öyle değil mi? En iyisi. Sen dönünceye kadar. Döneceksin, değil mi? Sağ salim döneceksin, değil mi?

Tabii, diyor adam.

Çünkü eğer dönmezsen, ne yaparım bilmiyorum. Eğer ölürsen ya da başına bir şey gelirse, paramparça olurum. Film-
lerdeki gibi konuşuyorum, diyor kendi kendine. Ama başka nasıl konuşabilirim? Başka türlüsünü unuttuk.
Boku yedik, diye düşünüyor adam. Şimdi kaptırdı işte kendini. Ağlamak üzere. Ağlayacak ve ben de lök gibi kalacağım. Kadınlar bir kez ağlamaya başladı mı, durdurmanın
yolu yoktur.
Haydi gel, diyor sertçe. Mantonu getireyim. Burada oturmanın anlamı yok. Fazla vaktimiz kalmadı. Odama gidelim.
IX

Çamaşır
Sonunda Mart ayı geldi, ilkbahar zoraki de olsa kendini hissettirmeye başladı. Ağaçlar hâlâ çıplak, tomurcuklar hâlâ sert ama güneş alan yerlerde karlar erimeye başladı. Donmuş köpek bokları çözülüyor, sonra dağılıyor, sararmış bayat sidikle buzdan şekiller oluşturuyor. Çimen parçalan ortaya çıkıyor, çamurlu ve yoluk yoluk. Vaftiz edilmeden ölen çocukların ruhunun gittiği yer buna benzese gerek.
Bugün kahvaltıda değişik bir şey yedim. Yeni bir çeşit tahıl yemeği, bana enerji versin diye Myra'nın getirdiği bir şey. Myra, paketlerin üzerindeki açıklamaları baştan sona dikkatle okur. Bu tahıl ürünü, diye yazıyor, lolipop renklerinde, yumuşak pamukludan eşofman ambalaj larındaki iddialı harflerle, sağlığa aykırı, aşırı ticari mısır ve buğdaydan üretilmemiştir. Az bilinen ve telaffuz edilmesi zor olan -arkaik, mistik- hububattan elde edilmiştir. Bu tohumlar Colomb öncesi mezarlıklarda ve Mısır piramitlerinde yeniden keşfedilmiştir. Kaynağını açıklayıcı ayrıntılar sözde ama düşünürseniz, hiç inandırıcı değil. Bu kahvaltılık tahıl yemeği güya, yalnızca bağırsakları çalıştırmakla kalmıyor, insana yepyeni bir enerji, sonsuz gençlik ve ölümsüzlük veriyor. Kutunun arkası, yuvarlak pembe bir bağırsak resmiyle süslenmiş, ön yüzündeyse gözü olmayan, yeşimden bir mozaik surat yer alıyor. Kapak tasarımını yapan reklamcılar, bunun bir Aztek gömülme maskesi olduğunun farkında değillerdi kuşkusuz.

Bu tahıl ürününün şerefine, kendimi mutfak masasına
468

adabıyla oturttum, doğru düzgün örtü serip çatal bıçak ve peçete koydum. Yalnız yaşayan insanlar ayaküstü yeme alışkanlığı ediniyor: Seninle paylaşacak ya da seni eleştirecek kimsen olmadığı zaman, titizlik etmeye ne gerek var? Ama bir konuda gösterdiğiniz gevşeklik, her konuda düzensizliğe yol açar.

Dün çamaşırlarımı yıkamaya karar verdim, Pazar günü çalışarak Tanrı'ya nanik yapmak istedim. Haftanın hangi günü olduğu Tanrı'nın umurunda olduğu için değil: Cennet'te -öyle denirdi bize- bilinç altında olduğu gibi, zaman kavramı yoktur. Amacım aslında, Myra'ya nanik yapmaktı. Yatağımı toplamamam gerekirmiş, Myra'ya göre. Nuh peygamberden kalma, sarsak çamaşır makinesine koymak için ağır çamaşır sepetlerini merdivendan aşağı, bodrum katına taşımamalıy-tnışım.

Çamaşırları kim yıkıyor? Benim ihmalim yüzünden Myra. Ha^ır buradayken, çamaşırları atıvereyim makineye, der. Sonra, ikimiz de sanki bunu yapmamış gibi davranırız. Hayali bir hayatın -ya da artık hayali olmaya başlayan bir hayatın-içinde gizli bir anlaşma yapıyoruz Myra'yla. Kendi kendime yettiğim havasını yaratmak için. Ama bu kandırmacanın zorluğu ve gerginliği her geçen gün daha çok hissediliyor Myra'da.

Sırtı da ağrımaya başladı. Bir kadın ayarlamak istiyor, her işe burnunu sokan bir yabancı, gelip ev işlerimi yapsın di' ye. Gerekçesi kalbim. Bir biçimde öğrenmiş durumu, gittiğim doktoru, verdiği ilaçları ve kehanetlerini. Doktorun hemşiresinden öğrenmiştir, boyalı kırmızı saçlı, dudakları aşağı sarkık o kadından. Bu şehir bir kevgir.

Kirli çamaşırlarımı ne yapacağım benim sorunumdur, diyorum Myra'ya. O jenerik kadını elimden geldiği sürece evimden uzak tutmaya kararlıyım. Bunda utanmanın rolü ne kadar, benim açımdan? Oldukça büyük. Yetersizliklerimi, lekeleri-

469

jju, kirli kokularımı başkalarının görmesini istemiyorum. jviyra görebilir, çünkü onu tanıyorum, o da beni. Ben onun sırtında taşıdığı çarmıhım. Başkalarının gözünde kendisini iyi hissetmesini sağlıyorum. Tek yapacağı adımı söyleyip gözlerini devirmek. O zaman, melekler olmasa bile,

memnun etmesi çok daha zor olan bütün komşular Myra'ya sempatilerini iletiyorlar.
Beni yanlış anlamayın. İyiliği küçümsüyor değilim. İyiliği anlatmak, kötülüğü açıklamaktan çok daha zor ama aynı ölçüde karmaşıktır. Yalnızca bazen iyiliğe tahammül etmekte zorlanıyorum.
Kararımı verince -yıkanıp katlanmış havluları ve benim muzaffer ve kibirli gülümsememi görünce Myra'nm ah vah ederek sızlanacağını bilerek- çamaşır yıkama macerama koyuldum dün sabah. Sandığı açıp, tepetaklak içine düşmekten son anda kurtularak karıştırmaya başladım ve götürebilece-ğim kadarını seçip aldım, geçmiş zamanların iç çamaşırlarına duyduğum nostaljiden kaçınmaya çalışarak. (Ne kadar güzeldiler! Artık böyle şeyler yapmıyorlar, öyle üstü kumaş kaplı düğmeler, elde işlemeler yok artık. Belki de yapıyorlar ama ben görmüyorum, zaten almaya gücüm yetmez, içlerine de giremem artık. Bunların beli dar olur.)
Plastik çamaşır sepetine seçtiklerimi koydum ve yola koyuldum. Basamak basamak, yan yan basarak merdivenlerden indim, Büyükannesinin evine, yeraltından giden Kırmızı Başlıklı Kız gibi. Yalnız bu kez Büyükanne benim ve kötü kur-tu içimde taşıyorum. Kemiriyor, kemiriyor.
Giriş katı, şimdilik sorun yok. Holü geçip mutfağa giriyorum, sonra kiler ışığını yakıp korkulu adımlarla rutubetli bodruma inmeye başlıyorum. Derhal bir ürperme alıyor bede-i. Bu evde bir zamanlar kolaylıkla kullandığım köşeler ar- güvenilmez oldu. Üstten açılan pencere çerçeveleri üstü-
¦HU_____
me düşmeye hazır birer tuzak, portatif merdiven devrilivere-cek, mutfak dolaplarının üst rafları tehlikeli cam eşyayla dolu bubi tuzakları. Kiler merdiveninin tam ortasındayken, bu işe hiç girişmemem gerektiğini anlamıştım. Açılar çok dikti, gölgeler çok yoğun, koku çok uğursuz, ustaca zehirlenmiş bir eşin cesedinin üzerine yeni dökülmüş çimento kokusu gibi. Aşağıda, zeminin üzerinde karanlık bir gölcük vardı, derin ve donuk bir ışıkla titreşen, gerçek bir göl gibi ıslak. Belki gerçekten göl olmuştu bodrum, belki nehir suları basmıştı, hava durumu kanalında gösterdikleri gibi. Yeryüzünün dört elementinden herhangi biri her an yer değiştirebilir. Yangın çıkabilir, toprak eriyip üzerinize yığılabilir, hava kaya gibi çarpıp tepenizdeki çatıyı uçurabilir. Neden sel basmasın?

Bir gurultu duydum, belki benim içimden geliyordu, belki değil. Kalbim panik içinde çarpmaya başladı. Suyun bir sanrı olduğunu biliyordum, gözün, kulağın ya da beynin sanrısı. Yine de daha fazla inmemeliydim. Çamaşır sepetini bodrum merdivenine bıraktım, vazgeçtim ondan. Belki daha sonra gider, alırdım, belki almazdım. Başka biri alırdı. Myra mesela, dudaklarını sıkarak. İşte halt ettim şimdi, artık kesinlikle gönderir kadını başıma. Döndüm, düşerken son anda toparlandım, tırabzana tütündüm. Sonra ağır ağır, birer birer çıktım basamakları, mutfağın aklı başında, yumuşak gün ışı-
ğma eriştim.
Dışarda hava griydi, tekdüze, cansız bir gri. Hem gökyü' zü hem de tazeliğini yitirmiş, gözeneklerle dolmuş karlar. Elektrikli su ısıtıcısının fişini taktım, birazdan buharlı ninnisini söylemeye başlar. Siz araç gereçlerinizi değil de, onlar sızı idare etmeye başladığı zaman, iş işten geçmiş demektir. ıine
de, rahatlamıştım.
Bir bardak çay yapıp içtim ve bardağı duruladım. HİÇ de' ğilse hâlâ bardaklarımı yıkayabiliyorum. Sonra bardağı ra a

yerleştirdim, diğer bardakların, büyükannem Adelia'nın elde boyanmış bardaklarının yanına. Zambak desenliler yanyana, menekşe desenliler yanyana. Hiç değilse dolap raflarım hâlâ işe yarıyor. Ama kiler merdiveninde düşürdüğüm sepetten saçılan çamaşırların imgesi canımı sıkıyor. Bütün o paçavralar, buruşmuş parçalar, dökülmüş beyaz deri gibi. Tamamen beyaz da değil. Bir şeyin kanıtı gibi: Üzerine çiziktirdiğim boş sayfaların, bedenimin içi dışına çıkarken ağır ağır ama kararlılıkla bıraktığı şifrelenmiş belgelerin kanıtı gibi.
Belki gayret edip bu eski giysileri toplamalı ve tekrar sandığa yerleştirmeliyim, kimsenin ruhu duymaz. Kimse, Myra oluyor.
Anlaşılan, titizlik hastalığına tutuldum.
Geç olması, hiç olmamasından iyidir, derdi Reenie.
Ah, Reenie. Ne kadar isterdim şimdi yanımda olmanı. Geri gel ve beni himayene al!

Gelmeyecek ama. Kendi kendime bakmak zorundayım. Kendime ve Laura'ya bakmak zorundayım, şeref sözü verdiğim gibi.
Geç olsa bile.
Nerede kalmıştım? Kıstı. Hayır. Orayı geçmiştim.
İlkbahardı. 1936'nın ilkbaharı. Her şeyin altüst olduğu yıldı. Daha doğrusu, zaten altüst olmaya başlayan durumlar daha da vahim bir hal almıştı.
Kral Edward o yıl tahtından feragat etti, sevgisi hırsına galip geldi. Hayır. Windsor Düşesi'nin hırsı, Edward'ın hırsına galip geldi. İnsanlar o yıla dair bu olayı hatırlar. Ve İspanya'da İç Savaş başlamıştı. Ama o işler aylar sonra oldu. Mart'ta ne olmuştu? Bir şey. Richard kahvaltı sofrasında gazetesini hışır-fdatarak. Sonunda yaptı, demişti.
O gün kahvaltıda yalnız ikimiz vardık, Laura bizimle bir-
472_____
Hkte kahvaltı etmezdi, hafta sonlan hariç. O zaman da uyuyormuş gibi yaparak elinden geldiğince kahvaltıya inmemeye çalışırdı. Hafta içinde, kendi başına mutfakta ederdi kahvaltısını, okula gittiği için. Daha doğrusu tek başına değil, Bayan Murgatroyd da olurdu. Onu okula otomobille Bayan Murgatroyd götürür, okul çıkışı yine o alırdı, çünkü Richard Laura'nın kendi başına yürümesini istemezdi. Asıl istemediği Laura'nm yanlış yerlere sapmasıydı.
Laura öğle yemeğini okulda yiyordu ve Salı ile Perşembe günleri flüt dersi vardı. Okulda bir enstrüman çalmak zorunluydu. Önce piyano denenmiş ama sonuç alınamamıştı. Çello da öyle. Laura alıştırma yapmayı ihmal ediyor, demişlerdi ama bazı akşamlar flütünün hüzünlü ve uyumsuz figanlarını duyardık. Özellikle falsolu çalıyor gibiydi. "Onunla konuşacağım" demişti Richard. "Ama şikâyet edemeyiz ki" demiştim. "Kendisinden istediğin şeyi yapıyor yalnızca."
Laura artık Richard'a açıkça kaba davranmıyordu ama o girdiği zaman Laura odadan çıkıyordu.
Sabah gazetesine dönelim yine. Richard gazeteyi ortamızda tuttuğu için başlığı okuyabiliyordum. Sonunda yaptı dediği Hitler'di, Rhineland'a girmişti. Kuralları ihlal etmiş, sınırı çiğnemiş ve yasak olan şeyi yapmıştı. Eh, dedi Richard, bunun olacağını kilometrelerce öteden görebilirdiniz ama diğerleri gafil avlandılar. Hitler hepsine nanik yapıyor. Akıllı bir adam. Savunmada zayıf bir nokta görüyor. Şansını kullanıyor ve alıyor-

Hakkını vermek lazım.
Kafa salladım ama dinlemedim. Dinlememek, dengemi muhafaza edebilmemin tek yoluydu, o aylar boyunca. Çevre' mi kuşatan seslere kulaklarımı tıkamak zorundaydım: Niaga' ra Şelalesi'ni ip üstünde geçen cambaz gibi, çevreme bakma'

_____
_____473
mak zorundaydım, yoksa düşerdim. Uyanık olduğunuz her an düşündüğünüz tek şey, içinde yaşadığınız hayattan o kadar uzakta olursa, başka ne yapabilirdiniz? Önünüzdeki masanın üstündeki şey -ki o sabah, Winifred'in kâse içinde gönderdiği, suni yetiştirilmiş nergislerden seçilmiş bir adet süt beyazı çiçeğin durduğu bir vazoydu- kafanızın içindeki düşünceden o kadar uzaksa. Bu mevsimde bu çiçekleri bulmak ne harika, diye not yazmış. Ne hoş kokuyor. Bir umut soluğu gibi.
Winifred benim zararsız bir tip olduğumu düşünüyordu. Diğer bir deyişle, aptal olduğumu. Daha sonra -on yıl sonra- telefonda, çünkü artık yüzyüze görüşmüyorduk, "Eskiden senin aptal olduğunu düşünürdüm" demişti. "Ama bir şeytanmışsm meğerse. Bizden her zaman nefret ettin, çünkü baban iflas etti ve kendi fabrikasını yaktı ve bunun için bizi suçladın."
"Babam fabrikasını yakmadı" demiştim, "Richard yaktı. Ya da yaktırdı."
"Bu iğrenç bir yalan. Baban beş parasız, dımdızlak kalmıştı. O binanın sigorta tazminatı olmasaydı, aç kalırdınız! İkinizi bok çukurundan kurtaran bizdik. Seni ve senin o kaçık kardeşini! Biz olmasaydık, iki şımarık velet gibi lüks içinde yan gelip yatacağınız yerde, sokaklara düşerdiniz. Her zaman hazıra kondunuz, hiçbir zaman çaba göstermek zorunda kalmadınız ve Richard'a bir an bile minnettarlık göstermediniz. Ona yardım etmek için tek parmağınızı oynatmadınız, bir kez bile, asla."
"Senin istediğin şeyi yaptım. Çenemi kapadım. Gülümsedim. Vitrin mankeni oldum. Ama Laura'ya yaptığı çizmeyi aştı. Laura'ya ilişmemesi gerekirdi."
"Bunların hepsi garez, garez, garez! Her şeyi bize borçlusunuz ve buna tahammül edemiyorsunuz. İntikam almak istedin Richard'dan! İkiniz bir olup onu öldürdünüz. Başına tabancayı dayayıp kurşunu sıkmakla aynı şey."

"Laura'yı kim öldürdü, öyleyse?"
"Laura kendi kendini öldürdü, bunu çok iyi biliyorsun." "Richard için de aynı şeyi söyleyebilirim." "Bu iğrenç bir iftira. Her neyse, Laura tam bir deliydi zaten. Onun Richard ya da herhangi biri hakkında söylediği şeylere nasıl inanabildin, bilmiyorum. Aklı başında hiç kimse bunlara inanmaz!"
Başka bir söz söyleyemedim ve telefonu yüzüne kapadım. Ama onun karşısında güçsüzdüm, çünkü artık bir rehinesi vardı. Aimee onun elindeydi.
1936 yılında, hâlâ yeterince tatlı davranıyordu bana, hâlâ onun himayesi altındaydım. Beni bir faaliyetten diğerine sürüklemeye devam ediyor, -Junior League toplantıları, politik şenlikler, şu komite, bu komite- beni bir köşede oturtup kendisi gerekli sosyalleşmelerini yürütüyordu. Winifred'in genel olarak sevilmediğini ama parası ve sınırsız enerjisi yüzünden yalnızca tolere edildiğini görebiliyordum artık. O çevrelerdeki kadınların çoğu, yapılması gereken işler neyse, bunun yükünü büyük ölçüde Winifred'e yıkmaktan hoşnuttular.
Arada bir bu kadınlardan biri yanıma sokulup büyükannemi tanıdığını -ya da daha gençse, tanımış olmayı dilediğini- söylüyordu, Büyük Savaş'tan önceki o altın yıllarda, gerçek zerafetin hâlâ mümkün olduğu yıllarda. Bu bir parolaydı: Anlamı Winifred'in bir arriviste olduğu -sonradan-görme zengin, yüzsüz, bayağı- benim ise daha farklı değerlere sahip ol-duğumdu. Hafifçe gülümseyip büyükannemin ben doğmadan öldüğünü söylüyordum. Diğer bir deyişle, Winifred'e karşı benden herhangi bir muhalefet beklememeleri gerektiğini.
Becerikli eşiniz nasıllar, diye soruyarlardı. Müjdeci ne zfl' man alacağız? Müjde dedikleri Richard'm politik kariyeriyle ilgiliydi, henüz resmen başlamamış ama çok yakında başlaması beklenen.

Ah, diye gülümserdim. Herhalde önce benim haberim olur. Ama buna inanmıyordum. Herhalde en son benim haberim olurdu.
Hayatımız -Richard'la benim hayatım- o zamanlar ilelebet süreceğini zannettiğim bir düzene girmişti. Daha doğrusu iki hayat vardı, bir gündüz

hayatı, bir gece hayatı. Birbirinden ayrı ama değişmeyen. Görünüşte huzur, düzen ve yerleşiklik, her şeyin altındaysa âdetlere uygun ve onaylanan bir şiddet. Ağır ve acımasız bir ayakkabının halının üstüne pat pat vurması gibi. Her sabah, gecenin izlerini silmek için duş yapardım. Richard'ın saçına sürdüğü şeyi -pahalı bir parfümlü yağ-temizlemek için. Bütün bedenime sinerdi kokusu.

Benim Richard'ın gece faaliyetlerine karşı ilgisiz olmam, hatta hoşlanmamam onu rahatsız ediyor muydu? Asla. Hayatın her alanında, fethetmeyi işbirliğine tercih ederdi.

Bazen -zaman geçtikçe daha çok- vücudumda çürükler oluyordu. Mor, sonra mavi, sonra sarı. Ne kadar kolay mora-rıyor cildin, demişti Richard, gülümseyerek. Bir dokunuş yetiyor. Hiç bu kadar kolay moraran kadın görmedim. Genç ve nazik ciltli olmaktan ötürü.

Kalçalarımı tercih ediyordu, morluklar görülmesin diye. Açığa çıkan her şey kişisel hırslarına zarar verebilirdi.

Bazen bu morlukların bir çeşit şifre olduğunu düşünürdüm. Çiçek veren, sonra solan, mum ışığına tutulmuş görünmez bir mürekkep gibi. Ama şifreyse eğer, anahtarı kimdeydi?

Ben kumdum, kardım: Üzerine yazılan, yeniden yazılan, düzeltilen.

% i

Kültablası

Yine doktora gittim. Myra götürdü: Karların çözülüp sonra tekrar donmasıyla oluşan buz nedeniyle yerler kaygan olduğu için yürüyemezmişim.

Doktor kaburgalarıma tıp tıp vurup kalbimi dinledi, kaşlarını çattı, sonra düzeltti ve sonra -nasıl olduğuma kendisi karar vermiş olarak- kendimi nasıl hissettiğimi sordu. Saçma bir şey yaptırmış. Önceleri tepesi daha keldi. Ekstra saç mı yapıştırtmıştı? Daha kötüsü, ektirtmiş miydi? Hıh, dedim içimden. Koşu yapmana ve kıllı bacaklarına rağmen, yaşlılık senin de kapına dayanmış. Yakında bütün o güneş banyolarından pişman olacaksın. Suratın taşaklarına benzeyecek.

Bununla birlikte, şakacı bir saldırganlık içindeydi. Ama hiç değilse, bugün nasılız bakalım, dememişti. Benimle konuşurken biz demiyordu, bazı doktorların aksine. Birinci tekil şahıs kullanmanın önemini anlıyordu.

"Uyuyamıyorum" dedim. "Fazla rüya görüyorum."

"Rüya görüyorsanız, uyuyorsunuz demektir" dedi, zekice bir şaka yaptığını zannederek.
"Ne demek istediğimi biliyorsunuz" dedim ters ters. "Aynı şey değil. Rüyalar yüzünden uyanıyorum."
"Kahve içiyor musunuz?"
"Hayır" diye yalan söyledim.
"Vicdanınız rahatsız olmalı." Bir reçete yazdı, şeker haplarıydı kuşkusuz. Kendi kendine güldü. Komik olduğunu düşünüyordu. Bir noktadan sonra, tecrübelerin verdiği tahribat tersine döner, yaşlılık çağında masumiyet kazanırız, en azından başkalarının gözünde. Bana baktığında doktorun gördüğü şey, etkisiz ve dolayısıyla suçsuz bir kocakarıydı.
Ben içerdeyken, Myra bekleme odasında eski dergileri okuyordu. Stresle başetmenin yolları hakkında bir makaleyi

yırtıp almıştı, bir tane de çiğ lahananın yararları hakkında bir yazı. Bunlar senin için dedi, yardımcı arayışlarından ötürü kendinden hoşnut bir tavırla. Benimle ilgili teşhislerde bulunur daima. Bedeni sağlığım, ruhi sağlığım kadar ilgisini çeker: Özellikle bağırsaklarımı çok benimser.
Stresten yana bir sıkıntım olmadığını, çünkü havası alınmış bir vakumda stres yaşanmadığını söyledim. Çiğ lahanaya gelince, beni ölmüş bir inek gibi şişirir, faydası eksik kalsın, dedim. Hayatımı ya da ondan geriye ne kalmışsa, tuzlanmış lahana fıçısı gibi kokarak ve kamyon kornası gibi sesler çıkartarak geçirmek istemediğimi söyledim.
Bedensel işlevlere kaba değinmeler yapmak Myra'yı ge' nellikle durdurur. Eve dönüşte yolun kalanını sessizlik içinde geçirdik, Myra'nın gülümsemesi yüzünde alçı gibi donmuş olarak.
Bazen kendimden utanıyorum.
Elimdeki işe gelelim. Elimdeki sözü uygun bir kelime. Bazen başka hiçbir şeyimle değil, yalnızca elimle yazdığımı düşünüyorum. Sanki elim kendi başına hayat kazanmış ve bedenimden kopsa bile yazmaya devam edecekmiş gibi. Mumyalanmış, büyülü bir Mısır fetişi ya da şans getirsin diye araba aynalarına asılan kuru tavşan pençesi gibi. Parmaklarımdaki artirite rağmen, bu elim son zamanlarda olağanüstü bir canlılık gösteriyor,

zincirinden boşanmış bir köpek gibi. Doğru işleyen bir mantıkla yazılmaması gereken bir sürü şey yazdığına bakılırsa...
Çevir sayfaları, çevir. Nerede kalmıştım? Nisan 1936.
Nisan'da, Laura'nın gittiği St. Cecilia okulunun başmüdi-resinden bir telefon geldi. Laura'nın davranışlarıyla ilgili, diyordu. Telefonda konuşulacak bir konu değilmiş.
478_____
_____
Richard'ın işleri yoğundu. Winifred'in benimle gelmesini önerdi ama önemli bir şey değildir, dedim. Ben hallederdim ve önemli bir şey varsa, kendisine haber verirdim. Adını unuttuğum müdire hanımdan randevu aldım. Benden çekinmesini sağlayacağını, en azından Richard'ın pozisyonunu ve nüfuzunu hatırlatacağını umduğum bir şekilde giyindim. Yanlış hatırlamıyorsam, kenarları sansar kürklü kaşmir bir manto -mevsime göre biraz kalın ama etkileyiciydi- ve tepesi sülün süslü bir şapka. Sülün kanatları, kuyruğu ve boncuk gibi küçük kırmızı cam gözlü sülün kafası.
Müdire hanım saçları kırlaşmış, bedeni ahşap giysi dolabına benzeyen bir kadındı. Kırılgan görünüşlü kemiklerinin üzerine ıslak duran kumaşlar sarınmış gibiydi. Odasında, meşe kaplama masasının arkasında, omuzları dehşet içinde büzülmüş vaziyette oturuyordu. Bir yıl önce olsa, şimdi benden, daha doğrusu temsil ettiğim şeyden (tomarlar dolusu paradan) korktuğu kadar, ben ondan korkardım. Oysa artık güven içindeydim. Winifred'i iş başında seyretmiş, bol prova yapmıştım. Şimdi tek kaşımı kaldırmasını biliyordum.
Tedirgince gülümsedi, yarısı yenmiş mısır koçanının üstündeki tanelere benzeyen sarı dişlerini göstererek. Laura'nın ne yaptığını merak ediyordum: Richard'a ve onun görünmeyen gücüne kafa tutacak kadar canını sıkan bir şey olmuş olmalıydı. "Korkarım, Laura'yla devam edemeyeceğiz" dedi müdir'anım. "Elimizden gelen her şeyi yaptık ve hafifletici nedenleri olduğunun da farkındayız ama sonuçta diğer öğrencilerimizi de düşünmek zorundayız. Korkarım, Laura diğer çocuklar üzerinde fazlasıyla zararlı bir etki yaratıyor."
Öğrendiğim şeylerden biri de, karşımdaki insanı kendi kendini açıklamaya mecbur etme yeteneğiydi. "Üzgünüm ama neden söz ettiğinizi

anlayamadım" dedim dudaklarımı pek az oynatarak. "Hangi hafifletici nedenler? Hangi zararlı

---

davranışlar?" Ellerimi kucağımda tutuyordum, başım dik ve hafif yana eğikti, sülün şapkasını en iyi taşıma açısıyla. İnşallah, iki değil, dört gözün kendisine dikildiğinin farkındadır, dedim içimden. Benim zenginlik avantajım varsa, onun da yaşı ve pozisyonu vardı. Odası sıcaktı. Mantomu sandalyenin arkasına koymuştum ama yine de bir hamal gibi terliyordum.

"Tanrı'yı sorguluyor" dedi kadın, "Din bilgisi dersinde, ki ilgi gösterdiği tek ders olduğunu söylemeliyim, 'Tanrı Yalan Söyler mi?' diye bir kompozisyon yazacak kadar ileri gitti. Bütün sınıfı son derece rahatsız etti."

"Ve ne sonuca vardı?" dedim, "Tanrı hakkında?" Göstermemekle birlikte, şaşırmıştım, Laura'nın Tanrı'yla uğraşmayı azalttığını sanıyordum ama yanılmışım.

"Evet, yanıtını verdi." Masasına baktı, Laura'nın kompozisyonu önünde duruyordu. "İşte burada, I. Krallar'dan alıntı yapmış, yirmi ikinci bölüm, Tanrı'nın Kral Ahab'ı kabul ettiği pasaj. 'Ve şimdi, işte Rab, senin bütün bu peygamberlerinin ağzına yalancı bir ruh koymuştur.' Laura, Tanrı eğer bunu bir kere yaptıysa, daha fazla yapmadığını nereden biliyoruz ve sahte kehanetleri doğrulardan nasıl ayırt ederiz, diye yazmış."

"Ama mantıklı bir sonuç, her halükârda" dedim. "Laura Kitabı Mukaddesti iyi bilir."

"Hiç sanmıyorum" dedi kadın, çileden çıkmış bir halde. "Şeytan, Kutsal Kitabı amacına göre saptırır. Laura devam etmiş ve Tanrı yalan söylese bile hile yapmaz, daima gerçek bir peygamber gönderir ama insanlar dinlemez, demiş. Laura'nın fikrine göre Tanrı bir radyo yayıncısı, bizler de bozuk radyolarız, en hafif deyişle, saygısız bir benzetme."

"Laura saygısız olmak istemiyor" dedim, "Tanrı konusunda en azından."

Müdir'antm bunu duymazdan geldi. "Böyle aldatıcı sav-

i \ı\:.,:"-'\'

lar ileri sürmesinden ziyade, bu soruyu gündeme getirmesi kabul edilebilir şey değil."

"Laura sorularına cevap aramaktan hoşlanır" dedim. "Önemli konularda cevap bulmak ister. Eminim, Tann'nın önemli bir konu olduğunu kabul ediyorsunuz. Bu neden zararlı bir etki olsun?"
"Diğer öğrenciler öyle düşünüyor. Laura'nın gösteriş yaptığını düşünüyorlar. Otoriteye kafa tutmak olarak görüyorlar."
"İsa'nın yaptığı gibi" dedim. "Ya da bazı insanlar o zaman öyle düşünmüştü."
Bu İsa için geçerli ve uygundur ama onaltı yaşında bir kız için yakışıksızdır, demesi gerekirken, demedi. "Tam olarak anlamıyorsunuz" dedi. Ellerini burdu, ilgiyle izledim bu hareketini, böyle yapıldığını daha önce hiç görmemiştim. "Diğer çocuklar onun tuhaf olduğunu düşünüyor. En azından bazıları. Diğerleri Bolşevik olduğunu düşünüyor. Onu acayip görüyorlar. Her halükârda yanlış tür bir ilgi çekiyor."
Ne demek istediğini anlamaya başlamıştım. "Laura'nın amacı tuhaf olmak değil" dedim.
"Ama anlaması o kadar zor ki!" Bir an sessizlik içinde birbirimize baktık. "İzleyicileri var, biliyor musunuz" dedi müdire biraz gıptayla. Benim bu sözü sindirmemi bekledi ve devam etti. "Ayrıca devamsızlıkları oluyor. Sağlık sorunları
olabilir ama..."
"Ne gibi sağlık sorunları?" dedim. "Laura'nın sağlığı yerinde."
"Doktor randevularını düşünerek söylemiştim..."
"Ne doktor randevusu?"
"Haberiniz yok muydu, siz izin vermediniz mi?" Bir tu' tam mektup çıkardı. Kâğıtları tanıdım, benim not defterim-den kopartılmıştı. Baktım: Ben yazmamıştım ama benine adımla imzalanmıştı.

"Anlıyorum" dedim, sansar kürklü mantomu ve çantamı alarak. "Laura'yla konuşacağım. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim." Kadının parmaklarının ucunu sıktım. Laura'nm okuldan alınmasının şart olduğu artık anlaşılmıştı.
"Elimizden geleni yapmaya çalıştık" dedi zavallı kadın. Resmen ağlıyordu. Bu da bir Bayan Violence'dı. Paralı bir köleydi, iyi niyetli ama etkisiz. Laura'yla başa çıkamazdı.

O akşam, Richard görüşmenin nasıl geçtiğini sorduğunda, Laura'nın sınıf arkadaşları üzerindeki zararlı etkisinden söz ettim. Kızacağı yerde, eğlenmiş görünüyordu, hatta âdeta hayranlıkla karşılamıştı. Laura'nın karakter sahibi olduğunu söyledi. Bir miktar isyankârlık sahibi olanlar, tuttuğunu koparan insanlardır, dedi. Kendisi de okuldan hoşlanmazmış, öğretmenlerin hayatını cehenneme çevirirmiş. Laura'nın niyeti bu değildi ama öyle söylemedim Richard'a.

Doktor mazereti mektuplarından da söz etmedim: Bu kediyi güvercin kafesine sokmak olurdu. Öğretmenleri rahatsız etmek bir şeydi, okuldan kaçmak başka şey. Bir suç kokusu vardı bu işte.

"El yazımı taklit etmemeliydin" dedim Laura'ya yalnız kaldığımızda.

"Richard'ınkini taklit edemedim. Bizimkinden çok farklı. Seninki çok daha kolaydı."

"El yazısı kişisel bir şeydir. Hırsızlık etmek gibi."

Üzgün görünüyordu, bir an için. "Özür dilerim. Yalnızca ödünç almıştım. Bozulacağını tahmin etmemiştim."

"Neden yaptığını sormanın yararı yok, sanırım?"

"Okula gitmeyi ben istemedim" dedi Laura. "Ne onlar benden, ne ben onlardan hoşlanıyordum. Beni ciddiye almıyorlardı. Ciddi insanlar değil onlar. Her gün okula gitseydim, hasta olurdum."

"Okula gitmediğin zamanlar ne yapıyordun? Nereye gi-

diyordun?" Biriyle -bir adamla- buluşuyor olmasından endişe ediyordum. O yaşa geliyordu.

"Ah, oraya buraya" dedi Laura. "Şehre iniyor, parklarda oturuyor ya da öylesine yürüyordum. Seni birkaç kez gördüm ama sen beni görmedin. Alışverişe gidiyordun, sanırım."

Yüreğim ağzıma geldi, kalbim sıkıştı: Panik duygusu, sanki bir el ağzımı sıkı sıkı kapatmıştı. Sararmış olmalıyım.

"Ne oldu?" dedi Laura. "Fenalaşmış gibisin?"

O Mayıs Berengeria gemisiyle İngiltere'ye gittik, sonra Queen Mary'yle New York'a döndük. Queen o zamana dek inşa edilen en büyük ve en lüks transatlantikti ya da broşürlerde öyle yazıyordu. Çığır açıcı bir olay, demişti Richard.

Winifred de bizimle geldi. Laura da. Böyle bir yolculuk ona çok iyi gelir, demişti Richard. Zayıflamış, sıskası çıkmış, okuldan aniden ayrıldıktan sonra başıboş kalmıştı. Bu yolculuk onun için bir eğitim olacaktı, onun gibi bir kız için gerçekten yararlı bir eğitim. Zaten tek başına arkada bırakamazdık. Halk Queen Mary hakkında okumaya doyamıyordu. Büyük bir tantanayla anlatılıyor, fotoğrafları basılıyordu. İçinin tefrişi de aynı biçimde cafcaflıydı, ince aydınlatmalar, plastik lamine yüzeyler, yivli sütunlar, akçaağaçtan kozalak süslemeleri, her yerde pahalı kaplamalar. Ama bir domuzun çamurda yuvarlanması gibi şiddetle sallanıyordu ve ikinci sınıf güvertesi birinci sınıf güverteye bakıyordu, dolayısıyla parmaklıklara dayanmış bir alay çulsuz adamın dikizlemesine maruz kalmadan yürüyemiyordunuz.

İlk gün deniz tuttu ama sonra iyiydim. Bolca dans edili' yordu. Dans etmeyi öğrenmiştim artık. Yeterince iyi ama çok iyi değil. {Hiçbir şeyi çok iyi yapma, derdi Witrfred, faz^ önemsediğini düşünürler.) Richard'dan başka erkeklerle de dans ediyordum. Richard'm işlerinden tanıdığı, bana tanış-

tırdığı adamlarla. Benim yerime ilgilenin Iris'le, derdi bu adamlara, gülümseyerek, kollarını sıvazlayarak. Bazen o da başka kadınlarla dansediyordu, tanıdığı adamların kanlarıyla. Arada bir dışarı çıkıp bir sigara içer ya da güvertede dolaşırdı, yani öyle yaptığını söylüyordu. Ama bence somurtup derin düşüncelere dalıyordu. Bir saat kadar yok olurdu ortalıktan. Sonra döner, masamıza oturur, benim dans edişimi seyrederdi, ne zaman geri geldi diye şaşırırdım.

Canının sıkkın olduğuna karar vermiştim, çünkü bu yolculuk planladığı gibi yürümüyordu. Veranda Grill restoranında akşam yemeği rezervasyonu yaptıramıyor, tanışmayı istediği insanlarla tanışamıyordu. Kendi çöplüğünde öterken büyük bir horozdu ama Queen Mary'de küçük bir horozdu kuşkusuz. Winifred de küçük bir horozdu. Şen şakrak enerjisi boşa gidiyordu. Birkaç kez, yanaştığı kadınlar tarafından gayet soğuk karşılandığını görmüştüm. O zaman, "bizimkiler" dediği gruba sığınırdı hemen, olanları kimsenin fark etmediğini ümit ederek.

Laura dans etmezdi. Bilmezdi ve hiç ilgi duymazdı, zaten çok gençti. Yemekten sonra, kendini kamarasına kapatırdı, kitap okuyorum diyerek.

Yolculuğun üçüncü gününde, kahvaltıya gözleri şişmiş ve kızarmış olarak geldi.
Öğleye doğru onu bulmaya gittim. Güvertede bir şezlongda, boynuna kadar çektiği battaniyenin içinde, bir halka atma yarışmasını kayıtsızca seyrederken buldum. Yanına oturdum. Sert adeleli genç bir kadın yedi köpeği tasmalarından tutmuş, gezdiriyordu. Soğuk havaya rağmen şort giymişti, bacakları esmerdi.
"Böyle bir iş edinebilirim" dedi Laura.
"Nasıl bir iş yani?"
"Köpek gezdirmek" dedi. "Başkalarının köpeklerini. Köpekleri severim."
484
"Sahiplerinden hoşlanmazsın ama" dedim. "Sahiplerini gezdirmeyeceğim ki." Gözünde güneş gözlükleri vardı ama titriyordu. "Neyin var?" dedim. "Hiçbir şeyim yok" dedi.
"Üşümüş görünüyorsun. Galiba hastalanacaksın." "Hiçbir şeyim yok" dedi. "Dırdır yapma." "Tabii ki seni düşünüyorum."
"Gerek yok. On altı yaşındayım. Hastalanırsam, söylerim."
"Sana bakacağıma dair babamıza söz verdim" dedim kaskatı bir halde. "Ve annemize de." "Aptallık etmişsin."
"Kesinlikle. Ama gençtim, daha iyisini düşünemedim. Çocukluk işte."
Laura güneş gözlüğünü çıkardı ama bana bakmadı. "Başka insanların verdiği söyler benim kabahatim değil" dedi. "Babam beni senin başına yıktı. Benimle -bizimle- ne yapacağını hiçbir zaman bilemedi. Ama artık ölü, ikisi de ölü, onun için sorun yok. Seni azat ediyorum. Kurtulabilirsin benden.
"Laura, neyin var?"
"Hiçbir şeyim yok, dedim ya. Ama ne zaman düşünmeye çalışsam -kendimi toparlamaya çalışsam- benim hasta olduğuma karar veriyorsun ve dırdır etmeye başlıyorsun. Beni deli ediyor bu."
"Haksızlık ediyorsun" dedim. "Her zaman gayret ediyorum, her zaman. Senin açından düşünmeye çalışıyorum. Sa-na mümkün olan..."
"Boş ver, bırakalım bunları" dedi. "Baksana, ne salak bir oyun! Boşuna halka atma dememişler!"
Bu sözlerini, davranışlarını tamamen üzüntüsüne

mine, Avilion'a ve orada olan her şeye tuttuğu yasa- veriyordum. Yoksa hâlâ Alex'i mi düşünüyordu? Ona daha çok soru sormalıydım, ısrar etmeliydim ama öyle yapsaydım bile, içini kemiren şeyin ne olduğunu daha fazla anlatmayacaktı.

Laura dışında, bu yolculuktan aklımda kalan en net anı, limana yanaştığımız gün gemide yapılan yağmalamaydı. Queen }Aar"j adını ya da harflerini taşıyan her türlü eşya çantalara ve bavullara tıkıştırılıyordu. Antetli mektup kâğıtlârt, gümüş parçalar, havlular, sabunluklar, kitaplar, zincirle yere bağlanmamış her şey! Bazıları lavabo kollarını bile yürütmüştü. Kü-çük aynaları, kapı tokmaklarını da. Birinci mevki yolcuları hepsinden beterdi ama zaten her zaman zenginlerin arasından çıkmaz mı kleptomanlar?

Bu yağmanın mantığı neydi? Hatıra eşyası götürmek. Bu insanların kendilerini hatırlatacak bir şeylere ihtiyaçları vardı. Tuhaf bir şey bu hatıra avı. Şimdi hâlâ şimdiyken o zamcm oluyor. Orada olduğunuza gerçekten inanmıyorsunuz, bu yüzden bir kanıt yürütmek ya da kendinizi onunla kandırabilece-ğiniz bir eşya yürütmek zorunda kalıyorsunuz.

Şahsen, ben bir kül tablası yürütmüştüm.

Başı alev almış adam

Dün akşam, doktorun yazdığı haplardan birini aldım. Kısa zamanda uykuya dalmamı sağladı sağlamasına ama yine rüya gördüm ve bu rüya ilaç almadan gördüğüm rüyalardan daha iyi değildi.

Avilion'da, iskelede duruyordum, nehrin kırılmış, yeşi-'irnsi buzları zil gibi çınlayarak çözülüyordu ama üzerimde kış-

lık bir palto yoktu. Yalnızca kelebeklerle süslü pamuklu bir basma elbise giymiştim. Ve uçuk renkli plastik çiçeklerle -domates kırmızısı, cart leylak- süslü bir şapka. Minik ampullerle içerden aydınlatılmıştı şapkam.

Benimki nerede, dedi Laura, beş yaşındaki sesiyle. Başımı eğip ona baktım ama artık çocuk değildik. Laura, benim gibi yaşlı bir kadın olmuştu, gözleri küçük, kuru üzümler gibiydi. Korkunç bir görüntüydü, uyandım.

Sabahın üçüydü saat. Kalp atışlarımın durmasını bekledim, sonra el yordamıyla aşağı indim ve kendime sıcak süt hazırladım. Bu haplara güvenmemem gerektiğini bilmeliydim. Bilinçsizliği bu kadar ucuza elde edemezsiniz.

Ama devam edelim.

Queen Mar^'den inen aile grubumuz New York'ta üç gün geçirdi. Richard'm halletmesi gereken işleri vardı, diğerlerimiz şehri gezebilirdik.
Laura, ne Rockettes balesine ne Özgürlük Heykeli'ne ne de Empire State Binası'na gitmek istemedi. Alışveriş yapmak da istemedi. Yalnızca yürümek ve sokaktaki şeylere bakmak istediğini söyledi. Ama Richard bunu kendi başına yapmasının çok tehlikeli olacağını söyleyince, ben de onunla gittim. Pek canlı bir yol arkadaşı değildi, ki âdeta insanüstü bir canlılık gösteren Winifred'den sonra, bu rahatlatıcı bir durumdu. New York'tan sonra Toronto'da üç hafta geçirdik, Ric-hard yine işlerine baktı. Sonra Avilion'a gittik. Yelken yaparız orada, demişti Richard. Ses tonundan, Avilion'un bir tek bu işe yaradığını düşündüğü anlaşılıyordu. Öte yandan bizim kaprislerimizi yerine getirmek için kendi zamanından fedakârlık etmekten şikâyetçi olmadığını ima ediyordu. Daha kibarca söylersek, bizi memnun etmek, hem beni hem Laura yı memnun etmek istiyordu.

Bana öyle geliyordu ki Laura'yı bir bilmece gibi görmeye başlamıştı, çözmeyi kendine iş edindiği bir bilmece. Yersiz zamanlarda onu Laura'ya bakarken yakalıyordum. Aynı, borsa haberlerini okurkenki haliyle, yakalayacak, bükecek, ele geçirecek, sıkıştıracak, üstüne atlayacak bir şeyler arar gibi. Onun hayat anlayışına göre, her şeyde bir yakalanacak ya da bükülecek taraf vardı. Ya da her şeyin bir fiyatı vardı. Laura'yı baş parmağının altında ezmek, boynuna ayağıyla bastırmak istiyordu, hafifçe olsa bile. Ama Laura'da boynunu Ric-hard'm ayağının altına koyacak göz yoktu. Dolayısıyla her hamlesinde bir bacağı havada kalıyordu, sanki poz verdiği resimde avladığı ayı ayağının altından kaybolmuş bir avcı gibi.
Laura bunu nasıl başarıyordu? Ona karşı gelerek değil, artık değil: Şimdilerde Richard'la kafa kafaya çarpışmaktan kaçınıyordu. Geri durarak, yana kaçarak ve adamın dengesini bozarak yapıyordu. Richard sürekli ona doğru hamle ediyor, el atıyor, eli boşlukta kalıyordu.
Richard'ın istediği Laura'nın onayıydı, hayranlığı hatta. En azından minnettarlığı. Onun gibi bir şey. Başka bir genç kız olsa ona hediyeler vermeyi denerdi -bir inci kolye, kaşmir süveter- onaltı yaşındaki kızların arzuladığı varsayılan şeyler. Ama bunları Laura'ya yutturamayacağını biliyordu.

Taştan kan çıkartmak gibi, diye düşündüm. Laura'yı asla çözemeyecekti. Laura'nın fiyatı yoktu, çünkü Richard'ın verebileceği hiçbir şeyi istemiyordu. Bir irade çatışmasında, kiminle olursa olsun, Laura'nın daima galip geleceğini biliyordum. Kendi tarzında, bir domuz kadar inatçıydı.
Avilion'da zaman geçirmeye can atacağını zannetmiştim. Oradan ayrılmaya o kadar isteksiz olduğu düşünülürse. Ama bu ziyaretten söz edildiğinde ilgisiz davrandı. Richard'a hiçbir fırsat vermeye niyeti yoktu ya da ben öyle yorumluyor-durrı. "Hiç değilse Reenie'yi görürüz" dedi yalnızca.

"Üzgünüm ama Reenie artık bizde çalışmıyor" dedi Ric. hard. "Ayrılması istendi."
Ne zaman olmuştu bu? Bir süre önce. Bir ay mı, birkaç ay mı? Richard muğlak cevaplar veriyordu. Reenie'nın kocası söz konusuydu, fazla içiyordu. Nitekim, evin tadilat işleri, mantıklı bir insanın kabul edebileceği bir süre içinde ve layıkıyla yapılmamıştı ve Richard tembelliğe ve itaatsizliğe para ödemekte bir anlam görmüyordu.
"Reenie'nın bizimle birlikte olmasını istemedi" dedi Laura. "Onun bizden yana çıkacağını biliyor."
Avilion'un ana katında dolaşıyorduk. Ev küçülmüş gibi görünüyordu; mobilyalar -ya da geriye ne kaldıysa- çarşaflarla örtülmüştü. Büyük cüsseli, koyu renkli mobilyalar, Richard'm talimatıyla herhalde, götürülmüştü. Winifred'in, böyle topak topak, çirkin ahşap üzümlerle süslü bir büfeye kimsenin tahammül edebileceğini sanmıyorum, deyişini duyar gibiydim. Deri ciltli kitaplar hâlâ kütüphanedeydi ama daha uzun süre kalmayacaklar gibi bir hisse kapıldım. Büyükbabam Benja-min'in başbakanlarla çekilmiş resimleri de indirilmişti duvardan. Sonunda biri -kuşkusuz Richard- pastel boyalı suratları farketmişti anlaşılan.
Avilion bir zamanlar, uzlaşmazlık ölçüsüne varan sağlam ve istikrarlı bir havaya sahipti. Hayat ırmağının ortasında kalmış iri ve asık suratlı, aşınmış bir kaya parçası gibiydi, kimsenin kendisini yerinden oynatmasına izin vermeyen. Ama şimdi süngüsü düşmüş, âdeta özür diler gibi duruyordu, kendi kendine çöküverecekmiş gibi. Azamet taslamaya cesareti kalmamıştı artık.

Çok moral bozucu, dedi Winifred. Her şey ne kadar tozlu, mutfakta fareler var, dışkılarını gördüm, böcekler de istila etmiş. Ama akşam üstü Murgatroyd'lar geliyor, maiyetimize

---

katılan birkaç yeni hizmetçiyle, o zaman her şey gemilere yakışır bir düzene girer, tabii (diyor gülerek) geminin kendisi hariç. Gemiden kastettiği Water Nrae idi. Richard şu anda kayıkhanedeydi, tekneyi inceliyordu. Reenie'yle Ron Hinck-s'in gözetimi altında kazınıp yeniden boyanması gerekirdi ama bu da yapılmayan işlerden biriydi. Winifred, Richard'ın o köhne tekneyi neden istediğini anlayamıyordu. Eğer yelken yapmak istiyorsa bu dinozoru batınp yeni bir tekne alabilirdi.

"Sanırım, duygusal bir değeri olduğunu düşünüyor" dedim. "Bizim için yani. Laura'yla benim için."

"Var mı?" dedi Winifred, o hafif alaycı, eğlenmiş gülüm-semesiyle.

"Hayır" dedi Laura. "Niye olsun ki? Babam bizi hiç gez-dirmezdi ki onunla. Yalnızca Callie Fitzsimmons'u götürürdü." Yemek salonundaydık. Hiç değilse uzun masa hâlâ oradaydı. Tristan ve Isolde'nin donuk, modası geçmiş aşk tablosu hakkında Richard'ın, daha doğrusu Winifred'in ne karar vereceğini merak ediyordum.

"Callie Fitzsimmons cenazeye geldi" dedi Laura. Yalnızdık. Winifred yukarıya, güzellik istirahatine çıkmıştı. Gözlerine merhemle ıslatılmış pamuklar koyuyor ve yüzüne pahalı bir yeşil çamurdan yapılan bir karışım sürüyordu.

"Öyle mi? Söylemedin bana."

"Unuttum. Reenie ateş püskürüyordu ona."

"Cenazeye geldiği için mi?"

"Daha önce gelmediği için. Çok kaba davrandı ona. 'Zahmet etmeseydin. Şimdiye kadar aklın neredeydi?' dedi ona.

"Ama Reenie nefret ederdi Callie'den! Kalmaya geldiğinde çok bozulurdu! Onun bir sürtük olduğunu düşünürdü!"

"Sanırım yeterince sürtüklük etmemişti, Reenie'ye göre. Tembel davranmış, görevini yerine getirmemişti."

"Sürtüklük etme görevini mi?" "Reenie, Callie'nin sonuna kadar beraberliği sürdürmesi gerektiğini düşünüyordu. Hiç değilse babam o kadar zorluklar

içindeyken yanında olması gerekirdi, diyordu. Babamı oyalamak için, sıkıntısını hafifletmek için."
"Reenie bunların hepsini söyledi mi?"
"Tam olarak değil ama ne demek istediğini anlıyordum."
"Callie ne yaptı?"
"Anlamamazlıktan geldi. Sonra herkesin cenazelerde yaptığı şeyi yaptı. Ağladı ve yalanlar söyledi." "Ne yalanları?" dedim.
"Politik açıdan her zaman anlaşamasalar bile, babamın çok, çok iyi bir insan olduğunu söyledi. Politik açıyı külahıma anlat, dedi Reenie arkasından."
"Babam buna gayret ediyordu" dedim. "Yani iyi insan olmaya."
"Ama yeterince etmedi" dedi Laura. "Ne söylerdi hatırlamıyor musun? Ellerime kaldınız, derdi, sanki biz kirmişiz gibi."
"Elinden geldiğince gayret etti" dedim. "Noel Baba kılığına girdiği Noel'i hatırlıyor musun? Annem ölmeden önceydi. Beş yaşma yeni basmıştım."
"Evet işte" dedim. "Bunu kastediyorum. Çaba gösterirdi."
"Nefret etmiştim" dedi Laura. "Böyle sürprizlerden her
zaman nefret ettim."
Vestiyer odasında beklememiz söylenmişti. Hole açılan çift kanatlı kapının ince perdeleri içerden asılmıştı, bu yüzden eski usul bir şöminesi olan kare biçimli ön holü göremiyorduk-Noel ağacı oraya yerleştirilmişti. Vestiyer odasındaki koltuğa tünedik, arkamızda enine uzun bir ayna vardı. Portmantoda
r
paltolar asılıydı. Babamın paltoları, annemin mantoları, ve şapkalar. Anneminki uzun tüylerle, babammki kısa tüylerle süslü. Lastik bot kokusu vardı ve ön merdivenin parmaklığına asılmış çelenklerden taze çam reçinesi ve sedir ağacı kokusu ve kalorifer yakılmış olduğu için ısınan döşemeden cila kokusu geliyordu: Radyatörler tıslıyor ve madeni sesler çıkarıyordu. Pencere pervazlarından içeri soğuk bir esinti ve karın acımasız ama rahatlatıcı kokusu giriyordu.
Odada, tepede tek bir lamba vardı, gölgeliği sarı ipeklidendi. Cam kapıda aksimizi görebiliyordum. Dantel yakalı lacivert kadife elbiselerimizi, beyaz yüzlerimizi, ortadan ayrılmış sarı saçlarımızı, kucağımızda kavuşturduğumuz soluk renkli ellerimizi. Beyaz çoraplarımızı ve siyah

ayakkabılarımızı. Bir bacağımızı diğerinin üstüne koyarak -asla dizden atarak değil- oturmamız öğretilmişti, şimdi de öyle oturuyorduk. Arkamızdaki ayna, sanki başımızın tepesinden çıkmış bir cam köpük gibi duruyordu. Nefes alışlarımızı duyuyordum, bir içeri, bir dışarı. Bekleyiş soluması. Başka biri soluyor gibiydi. Dolaptaki paltoların sesini gizlediği, büyük ama görünmez birinin solukları gibi.

Birden çift kanatlı kapı açıldı. Kırmızılar içinde bir adam girdi, kırmızı bir dev. Arkasında gece karanlığı ve büyük bir alev vardı. Adamın yüzü beyaz bir duman içindeydi. Başı alev almıştı. Öne doğru hamle etti, kolları ileri uzandı. Ağzından baykuş sesi ya da bağırma gibi bir ses çıktı.

Bir an irkildim ama ne olup bittiğini anlayacak yaştaydım. Ses bir kahkahaydı. Noel Baba pozuna girmiş babamdı yalnızca ve yanmıyordu. Arkasında aydınlatılmış olan ağaçtan geliyordu ışık. Başının üzerinde taşıdığı mum çelengin-den de. Kırmızı brokar sabahlığını tersten giymişti ve pamuk parçalarından sakal yapmıştı.

Annem, babamın kendi gücünü asla bilmediğini söyler-

492

di. Başkalarına oranla ne kadar büyük olduğunun farkında değildi. O anda ne kadar korkutucu olduğunu da bilmiyordu. Laura'ya çok korkutucu göründüğü kesindi.

"Çığlık çığlığa bağırmıştın" dedim. "Babamın rol yaptığını anlamamıştın."

"Daha kötüsüydü" dedi Laura. "Aslında diğer zamanlarda rol yaptığını düşünüyordum."

"Ne demek istiyorsun?"

"Yani babamın aslında bu olduğunu düşünüyordum" dedi Laura sabırla. "Yani için için yandığını düşünüyordum. Her zaman, sürekli."

Water Nme

Bu sabah uyuya kaldım. Karanlık gece dolaşmalarından bitap düşmüştüm. Ayaklarım şişmişti, sanki sert zeminde uzun mesafeler yürümüşüm gibi. Kafamın içi gözenekli ve ıslaktı sanki. Myra'nın kapı vuruşuyla uyandım. "Kalk ve ışılda" diyordu titrek sesiyle kapıdaki posta deliğinin arasından.

Hınzırlığımdan cevap vermedim. Belki öldüğümü düşünürdü, uykuda nallan diktiğimi! Hiç kuşkum yok, şimdiden beni hangi elbisemle tabuta koyacağını düşünüyor ve cenaze sonrası resepsiyonunda ne yiyecekler sunacağını planlıyordu. Ölüyü bekleme ziyareti olmayacaktı bunun adı,

öyle barbarca bir şey değil. "Bekleme" uyanıp uyanmayacağınızı beklemekti, yanlış da değildi doğrusu, ölünün gerçekten öldüğünden emin olmadan, küreklerle toprak atmak istemezdiniz üstüne.
Bunu düşünüp gülümsedim. Sonra Myra'da evimin bir anahtarı olduğu aklıma geldi. Yorganı yüzüme çekip hiç de-

ğilse bir anlık bir dehşet yaşatmanın keyfini düşündüm ama vazgeçtim. Doğruldum ve yataktan çıktım, sabahlığımı giydim.
"Dizginlerini zaptet" diye bağırdım merdivenin başından.
Ama Myra içeri girmişti bile ve yanında kadın vardı. Temizlikçi kadın. Güçlü kuvvetli bir yaratıktı, Portekizli'ye benziyordu. Savmanın mümkünü yoktu. Hemen işe koyuldu, Myra'nın elektrikli süpürgesiyle. Her şeyi düşünmüşlerdi. Kadının etrafında dört dönüp duruyordum, feryat figân, Ona do' kunma! O orada kalsın! Onu ben kendim yaparım! Şimdi hiçbir aradığımı bulamayacağım! Ama hiç değilse mutfağa onlardan önce girdim ve yazdığım sayfaları fırına tıkmaya fırsatım oldu. İlk günden fırının içine el atmaya kalkmazlardı. Zaten fırın fazla kirli değildi, hiçbir şey pişirmiyordum ki.
"İşte" dedi Myra, kadın işini bitirdiğinde. "Her şey tertemiz, derli toplu oldu. Kendini şimdi daha iyi hissetmiyor musun?"
Zencefilli Çörek Evi'nden yeni bir hediye getirmişti bana. Zümrüt yeşili bir safran saksısı. Azıcık çatlağı vardı, nazlı nazlı gülümseyen bir kız çocuğu kafası şeklindeydi. Safran bitkisi, tepesindeki deliklerden büyüyecek ve bir tomurcuk hâlesi gibi açacaktı, Myra'nın sözlerini aynen aktarıyorum. Tek yapmam gereken sulamaktı, kısa bir zaman sonra boncuk gibi şirin bir şey olacaktı.
Tanrı mucizelerini gizemli yollardan gerçekleştirir, derdi Reenie. Myra benim koruyucu meleğim olarak mı görevlendirilmişti acaba? Yoksa Cehennemin tadını önden alayım diye mi? İkisinin farkını nereden anlarsınız?
Avilion'daki ikinci günümüzde, Laura'yla Reenie'yi görmeye gittik. Nerede oturduğunu bulmak zor olmadı. Şehirdeki her-

kes biliyordu yerini. Ya da Betty'nin Lokantası'ndaki herkes, çünkü şimdi Reenie orada çalışıyordu, haftada üç gün. Ric-hard'la Winifred'e nereye gideceğimizi söylememiştik. Kahvaltı sofrasındaki zaten sevimsiz havayı daha da ağırlaştırmanın ne lüzumu vardı? Kesinkes yasaklanmazdı ama sinir bozucu miktarda bir ayıplama ve hoşnutsuzlukla karşılanacağı belliydi.
Reenie'nin bebeği için, Toronto'daki Simpsons mağazasından aldığım oyuncak ayıyı götürdük. Pek sevimli bir ayıcık değildi. Haşin suratlı, fazla doldurulmuş ve sert bir bebekti. Alt düzeyli bir kamu memuruna ya da o zamanların memurlarına benziyordu. Şimdi neye benzediklerini bilmiyorum. Herhalde blucin pantolon giyiyorlardır.
Reenie'yle kocası, bir zamanlar fabrika işçileri için yapılmış olan, kireç taşından inşa edilmiş yapışık evlerden birinde oturuyorlardı. İki katlı, sivri damlı, helası arka taraftaki bahçede bulunan bir ev. Şu anda yaşadığım yerden fazla uzak değil. Telefonları yoktu, o yüzden Reenie'ye geleceğimizi haber verememiştik. Kapıyı açıp orada bizi dikilirken görünce, önce kocaman gülümsedi, sonra ağlamaya başladı. Bir an sonra La-ura da başladı ağlamaya. Oyuncak ayıyı tutarak kalakaldım, ağlamadığım için kendimi dışlanmış hissederek.
"Tanrı sizi kutsasın" dedi Reenie ikimize birden. "İçeri girin, bebeği görün."
Muşamba döşeli koridoru geçip mutfağa girdik. Reenie, duvarları beyaza boyamış, sarı perdeler asmıştı, Avilion'daki mutfak perdeleriyle aynı tonda. Bir dizi beyaz kavanoz dizilmişti raflara, üstlerine sarı kalemle, Un, Şeker, Kahve, Çay diye yazılmıştı. Bu dekorasyonu kendisinin yaptığını söylemesine gerek yoktu. Bunları, perdeleri ve eline geçirebildiği her şeyi Reenie yapardı. Ve en iyisini.
Bebek -o sendin Myra, şimdi hikâyeye girdin artık- örgü

işi bir çamaşır sepetinin içinde yatıyordu, yuvarlak, cin gibi gözlerini üstümüze dikmişti, bebeklerin normalde olduğundan daha da mavi olan gözlerini kırpıştırmadan bakıyordu. Muhallebiye benziyordu, bütün bebekler benzer ya.
Reenie bize çay yapmakta ısrar etti. Artık genç hanımlarsınız, gerçek bir çay içebilirsiniz, dedi. Eskiden olduğu gibi süt ve içinde azıcık çay değil. Kilo almıştı, bir zamanlar o kadar sıkı ve güçlü olan kollarının içleri biraz

sallanıyordu, yürüyüşü badi badi olmuştu. Elleri tombuUaşmış, parmaklarının boğumları gamzelenmişti.
"İki kişilik yemeğe başlıyorsun, sonra tek kişiye dönmeyi unutuyorsun" dedi. "Nikâh yüzüğümü görüyor musunuz? Parmağımı kesmedikleri takdirde, onu çıkartamam artık. Onunla gömülmek zorunda kalacağım." Bunları kendinden hoşnut bir iç çekişle söylemişti. Derken bebek sızlanmaya başladı ve Reenie onu kollarına aldı, dizlerine yatırdı ve masanın karşısından bize âdeta meydan okur gibi baktı. Masa (sıradan, sıkışık, sarı lale desenli muşamba örtülü bir masa) aramızda büyük bir uçurum gibiydi. Bir kenarında biz, diğer kenarında, çok ama çok uzakta bebeğiyle birlikte, hiç pişmanlık duyma-dan oturan Reenie vardı.
Neden pişmanlık duyacaktı? Bizi terk ettiği için. Daha doğrusu, ben öyle düşünüyordum.
Reenie'nin davranışlarında bir tuhaflık vardı, bebeğe karşı değil, bize karşı, sanki bir açığını yakalayacakmışız gibi. O günden beri düşünürüm -ve bunu söylediğim için lütfen beni affet Myra, gerçekten bunu hiç okumaman gerekir, merak kediyi öldürür biliyorsun- o günden beri merak etmişimdir, bu bebeğin babası Ron Hincks mi, yoksa babam mı diye? Ben balayına çıktıktan sonra, Reenie, Avilion'da kalan tek hizmetkârdı ve kuleler babamın tepesine tepesine çöküyordu. Reenie kendisini yaraya merhem gibi sunmuş olamaz mıydı,
496
tıpkı bir kâse sıcak çorba ya da sıcak su torbası getirir gibi? Gecenin soğuğunda ve karanlığında bir sıcaklık sunmak için?
Eğer öyle olduysa Myra, sen benim kızkardeşimsin. Üvey kardeşim. Bilemeyiz tabii ya da ben bilemem asla. Sanırım, beni mezarımda açıp saçımdan ya da kemiklerimden bir örnek alıp ya da ne kullanılıyorsa, analize gönderebilirsin. Ama o kadar ileri gideceğini hiç sanmıyorum. Geriye kalan tek olası kanıt Sabrina olabilir. İkiniz bir araya gelip parçalarınızı karşılaştırabilirsiniz. Ama bunu yapabilmek için, Sabrina'nın geri dönmesi gerek ve Allah bilir döner mi? Kim bilir nerede? Ölü mü, diri mi? Denizin dibinde mi, yeryüzünde mi?
Laura'nın babamla Reenie hakkında bir şey bilip bilmediğini merak ediyorum, yani bilecek bir şey varsa eğer. Bildiği ama asla söylemediği şeylerden biri mi acaba? Mümkün tabii.

Avilion'da günler çabuk geçmiyordu. Hâlâ çok sıcaktı ve rutubetliydi. İki nehirde de su seviyesi düşüktü: Louveteau'nun hızlı suları bile gevşek akıyordu ve Jogues'dan pis kokular geliyordu.
Zamanımın çoğunu evin içinde, büyükbabamın kütüphanesindeki deri koltukta, bacaklarımı koltuğun kollarından sallandırarak oturmakla geçiriyordum. Geçen kıştan kalan ölü sineklerin kabukları hâlâ pencere kenarlarında duruyordu. Kütüphane Bayan Murgatroyd'un önceliklerinden biri değildi. Büyükannem Adelia'nın portresi hâlâ duvardan bakıyordu.
Öğleden sonralarını onun not defterlerini karıştırarak geçiriyordum, çay partileri ve Fabianlar ve sihirli fenerleriyle dolaşan kâşifler ve yerlilerin tuhaf âdetleri hakkında anlat' tıklarını okuyarak. Atalarının kafataslarını süslemelerini neden acayip bulduklarını anlayamıyordum. Biz de aynı şeyi yapıyoruz.

Ya da eski sosyete dergilerini karıştırırdım, bir zamanlar bu dergilerde yer alan insanları nasıl kıskandığımı hatırlayarak. Şiir kitaplarının incecik, yaldızlı kenarlı sayfalarına dalardım. Bayan Violence'in günlerinde beni büyüleyen, ancak şimdi abartılı ve hastalıklı bulduğum şiirleri gözden geçirirdim. Heyhat, mesuliyet, vasıl oldu, zatıalinizin, bezgin... Karşılıksız aşkın arkaik dili. Bu tür sözcükler sinirime dokunuyordu artık, çünkü mutsuz âşıkları gülünç gösteriyordu, zavallı mutsuz Bayan Violence gibi. Yumuşak, bulanık, ıslanmış, suya düşmüş ekmek gibi. Dokunmaktan hoşlanmayacağınız bir şey.
Çocukluğum şimdiden çok uzaklarda kalmış gibiydi, geçmiş bir çağ, solmuş ve acı tatlı, kurumuş çiçekler gibi. O çağı kaybettiğime üzülüyor muydum, geri istiyor muydum? Hayır.
Laura evde fazla durmuyordu. Şehirde dolaşıyordu, eskiden yaptığı gibi. Geçen yazdan kalma sarı pamuklu elbisemi ve asorti şapkasını giyiyordu. Ona arkadan bakmak tuhaf bir duygu veriyordu bana, sanki kendimi seyrediyormuşum gibi.
Winifred sıkıntıdan patladığını gizlemiyordu. Her gün, kayıkhanenin yanındaki küçük özel plajdan denize giriyor, ama boyundan derin sularda yüzmüyordu. Genelde yalnızca biraz kulaç atmakla yetiniyordu, kocaman kırmızı bir şapka giyerek. Laura'yla benim de kendisine katılmamızı

istiyordu ama biz yan çiziyorduk. Ne Laura ne ben iyi yüzme bilmezdik, ayrıca nehre nelerin döküldüğünü, muhtemelen hâlâ da dökülüyor olduğunu biliyorduk. Yüzmediği ve güneşlenmediği zamanlarda Winifred evin içinde dolaşıp notlar alır, çizimler çizer, kusurlu bulduğu şeylerin listesini yapardı. Ön holdeki duvar kâğıdı değişmeliydi, merdivenlerin altı çürümeye başlamıştı. Ya da odasında güzellik uykusuna yatardı. Avilion enerjisini kurutuyor gibiydi. Bir şeyin onun enerjisini azalttığını bilmek sevindiriciydi.

500

"Başka kahve var mı?" dedi Richard.

Bu sorusunun anlamı Winifred'in konuyu kapaması gerektiğiydi ama Winifred devam etti. "Belki de bunu ailene karşı fedakârlık duygusuyla yaptı. Sanırım, kadın ailenin bir yadigârı, elden ele geçen yaşlı bir at gibi."

"Laura'nın yanına, iskeleye gideceğim" dedim. "Hava o kadar güzel ki."

Richard, Winifred'le konuşmam boyunca gazetesini okumuştu ama ben kalkınca hemen baktı. "Hayır" dedi, "burada kal. Ona çok yüz veriyorsun. Kendi başına bırak, alışır."

"Neye alışır?" dedim.

"İçini kemiren neyse, ona" dedi Richard. Başını çevirip pencereden iskeleye baktı ve ilk kez başının arkasında saçı seyrelmiş bir noktayı farkettim, kahverengi saçlarının arasından pembe derisi görünüyordu. Yakında tepesi iyice açılacaktı.

"Gelecek yaz Muskoka'ya gidelim" dedi Winifred. "Buradaki küçük tatil tecrübemizin fazla başarılı geçtiğini söyleyemem."

Avilion'daki tatilimizin sonuna doğru, bir gün tavanarasını ziyaret etmeye karar verdim. Richard'ın telefonun başına oturmasını ve Winifred'in ıslak bir bezle gözlerini örterek, küçük plajdaki şezlonguna uzanmasını bekledim. Sonra tavanarası merdiveninin kapısını açtım, arkamdan kapadım ve elimden geldiğince sessizce yukarı çıktım.

Laura benden önce gelmişti, sedir ağacından yapılmış sandıklardan birinin üzerinde oturuyordu. Pencereyi iyi ki açmıştı yoksa oda dayanılmaz sıcak olurdu. Eski paçavra ve fare boku karışımı ağır bir koku vardı.

Başını çevirdi ama aniden değil. Onu irkiltmemiştim. "Selam" dedi. "Yarasalar yaşıyor burada."

"Şaşırmadım" dedim. Yanında büyük bir kesekâğıdı duruyordu. "Ne var onun içinde?" dedim.

^_____
_____501

İçindekileri çıkartmaya başladı. Ivır zıvır şeyler, biblolar. Büyükannemin gümüş çaydanlığı, Dresden işi üç porselen bardak ve altlıkları. İnisiyalli birkaç kaşık. Timsah biçiminde fındık kıracağı, sedefli tek bir kol düğmesi, kaplumbağa kabuğundan, bazı dişleri kırılmış bir tarak, kırık bir gümüş çakmak, bir sirke şişesi ayaklığı.

"Bunları ne yapacaksın?" dedim. "Toronto'ya götüremezsin."

"Onları saklıyorum. Her şeyi telef edemezler."

"Kim edemez?"

"Richard ve Winifred. Nasılsa bunları çöpe atacaklar. Değersiz çerçöp diye söz ettiklerini duydum. Her şeyi temizleyecekler, er ya da geç. Onun için, ikimize birkaç şey saklıyorum. Sandıklardan birinin içinde bırakacağım. Böylece emniyette olurlar, biz de nerede olduklarını biliriz."

"Ya fark ederlerse?" dedim.

"Fark etmezler. Gerçekten değerli bir şey yok zaten. Bak, eski alıştırma defterlerimizi buldum. Hâlâ burada, bıraktığımız yerdeymiş. Hatırlıyor musun buraya getirdiğimizi? Onun için?"

Laura, Alex Thomas'ın adını hiç kullanmazdı. Yalnızca o, onu, ona. Bir ara, artık ondan vazgeçtiğini ya da onun düşüncesinden vazgeçtiğini sanmıştım ama besbelli ki vazgeçmemiş.

"Bunu yaptığımıza şimdi inanamıyorum" dedim. "Yani onu burada sakladığımıza, yakalanmadığımıza."

"Çok dikkatliydik" dedi Laura. Bir an düşündü, sonra gülümsedi. "Bay Erskine hakkında söylediğim şeye asla inanmamıştın, değil mi?" dedi.

Sanırım hemen yalan söylemeliydim. Ama bir uzlaşma zemini bulmayı tercih ettim. "Onu hiç sevmemiştim. İğrenç bir adamdı" dedim.

"Reenie inandı ama. Şimdi nerededir dersin?"

"Bay Erskine mi?"

"Biliyorsun kim." Duraksadı, pencereden dışarı baktı. "Resmin duruyor mu hâlâ?"

"Laura, onu kafana takmamalısın artık" dedim. "Bir daha ortaya çıkacağını sanmıyorum. Mümkün değil bu."

"Neden? Öldü mü, sence?"
"Niye ölmüş olsun?" dedim. "Öldüğünü sanmıyorum. Yalnızca, başka bir yerlere gittiğini sanıyorum."
"Her neyse, yakalanmadı ya, yoksa duyardık. Gazetelerde yazardı" dedi Laura. Eski alıştırma defterlerini topladı, ke-sekâğıdının içine attı.
Avilion'da sandığımdan daha uzun kaldık, kesinlikle benim istediğimden daha uzun: Kendimi orada sıkışmış hissediyordum, hapsedilmiş, kıpırdayamaz halde.
Ayrılacağımızdan bir gün önce, kahvaltıya indiğimde, Richard yoktu. Yalnızca Winifred vardı, yumurta yiyordu. "Kızaktan indirme törenini kaçırdın" dedi. "Nekızağt?"
Eliyle manzarayı gösterdi, bir tarafta Louveteau'yu, diğer tarafta Jogues nehrini görüyorduk. Laura'yi yelken açmış Wa~ ter Nrae'nin içinde, nehir aşağı giderken görünce şaşırdım. Pruvada oturuyordu, eski zaman gemilerinin pruvalarını süsleyen küçük, ahşap bir heykele benziyordu. Sırtı bizden tarafa dönüktü. Richard dümendeydi. Gülünç bir beyaz gemici şapkası giymişti.
"Hiç değilse batmadılar" dedi Winifred, iğneleyici bir
tonla.
"Sen gitmek istemedin mi?" dedim.
"Hayır doğrusu" dedi. Sesinde tuhaf bir hava vardı, kıs-kançhk olarak yorumladım yanlışlıkla: Richard'm her türlü

projesinde, her zaman en ön planda olmayı o kadar çok seviyordu ki.
Rahatlamıştım: Belki Laura biraz yumuşardı şimdi, belki soğuk savaş harekâtını hafifletirdi. Belki şimdi Richard'a, taş altından çıkmış bir böcek gibi değil, normal insan gibi davranmaya başlardı. Öyle yaparsa, benim hayatım da kesinlikle kolaylaşırdı. Genel havamız yumuşardı.
Olmadı ama. Daha kötüsü, gerginlik iyice arttı ama şimdi tersine dönmüştü: Şimdi Richard odadan çıkıyordu, Laura girince. Sanki Laura'dan korkuyor gibiydi.
"Richard'a ne söyledin?" dedim, bir akşam, Toronto'ya döndükten sonra.
"Ne demek istiyorsun?"
"Yelken yaptığınız gün, Water Nrae'de."

"Hiçbir şey söylemedim" dedi. "Niye söyleyeyim ki?"
"Bilmiyorum."
"Ben ona asla bir şey söylemem" dedi Laura, "çünkü söyleyecek bir şeyim yok."
Kestane ağacı
Yazdıklarıma tekrar bakıyorum ve yanlış olduğunu görüyorum, yazdığım şeyler yüzünden değil, dışarda bıraktığım şeyler yüzünden. Oraya yazılmayan şeylerin de bir mevcudiyeti vardır, yokluğunda ışığın aranması gibi.
Gerçeği istiyorsunuz, tabii. İki artı ikiyi toplamamı istiyorsunuz. Ama iki kere iki bize her zaman gerçeği vermez. İki artı iki=pencerenin dışındaki ses. İki artı iki=rüzgâr. Canlı bir kuşu, müzede kemikleri etiketlenmiş bir kuşu sergiler gibi anlatamazsınız.
Dün gece aniden uyandım, kalbim güm güm çarparak. Pencereden tık tık diye bir ses geliyordu. Biri cama çakıl taşları atıyordu sanki. Yataktan kalktım, el yordamıyla pencereye doğru gittim, pencereyi kaldırdım ve dışarı uzandım. Gözlüklerim yoktu ama yeterince iyi görebiliyordum. Ay vardı, hemen hemen dolunay, örümcek ağı gibi damarlı ve altında açık turuncu bir parlaklık gökyüzünü aydınlatıyordu, sokak lambalarının ışığında. Benim altımda sokak kaldırımı vardı, yer yer karanlık ve ön bahçedeki kestane ağacı ile kısmen görünmez olmuş.
O kestane ağacının orada olmaması gerektiğinin farkın-daydım: O ağaç başka bir yere aitti, yüz mil ötede, bir zamanlar Richard'la yaşadığım evin önündeydi. Ama buradaydı işte, sert ve kalın bir ağ gibi açılmış dalları, hafifçe ışıldayan beyaz çiçekleriyle ağaç önümde duruyordu.
Cam tıklaması yine duyuldu. Orada bir şekil vardı, öne eğilmiş bir adam çöp tenekesini karıştırıyor, şarap şişelerini çıkartıyordu çaresizce, diplerinde biraz kalmışsa umuduyla. Açlık ve susuzluk dürtüsüyle sokağa düşmüş bir sarhoştu. Hareketleri sinsi ve ataktı, sanki yağmalamıyor, casusluk ediyordu, attığım çöpleri karıştırarak aleyhimde kanıt arıyor gibi.
Sonra doğruldu, yan yan giderek ışığın altında durdu ve yukarı baktı. Siyah kaşlarını, gözlerinin çukurlarını ve esmer, yuvarlak yüzünün ortasında bir bıçak yarası gibi duran gülümsemesini görebiliyordum. Boynunun altında, V bölgesinde soluk renkli bir şey vardı: Gömleğiymiş. Elini kaldırdı, yana doğru geçirdi. Merhaba ya da hoşçakal demek ister gibi.

Uzaklaşmaya başladı, arkasından çağıramadım. Çağıra' mayacağımı biliyordu. Artık gitmişti.
Kalbimin üstünde boğucu bir baskı hissettim. Hayır, na-yır, hayır, hayır diyordu bir ses. Gözlerimden yaşlar boşandı-

_____
_____505
Ama yüksek sesle söylemişim bunu, hatta bağırarak, çünkü Richard uyanmıştı. Tam arkamda duruyordu. Elini enseme koymak üzereydi.
O anda gerçekten uyandım. Yüzüm ıslak, gözlerim açık, tavanın gri boşluğuna bakarak yatıyordum, kalp atışlarımın yavaşlamasını bekliyordum. Artık sık ağlamıyorum, uyanık olduğum zamanlar; ara sıra birkaç kuru gözyaşı yalnızca. Şimdi kendimi ağlarken bulunca şaşırmıştım.
Gençken, her şeyin icabına bakabileceğinizi düşünürsün, nüz. Günübirlik yaşarsınız, zamanı avucunuzda dertop edip kenara atıverebileceğinizi sanırsınız. Hızlanarak giden arabanızın kumandası kendinizdedir sanırsınız. İstemediğiniz şeylerden ve insanlardan kurtulurum, onları geride bırakırım, diye düşünürsünüz. Henüz farkında değilsinizdir, o bıraktıklarınız sonra tekrar tekrar geri döner.
Rüyalardaysa zaman donmuştur. Olduğunuz yerden uzak-laşamazsınız, kaçamazsınız.
Gerçekten tıkırtılı bir ses vardı, camın cama vuruşu gibi. Yataktan -gerçek, tek kişilik yatağımdan- kalktım ve pencereye gittim, iki rakun, komşuların çöp tenekesini pençeleriyle karıştırıyordu, şişeleri ve teneke kutuları döküp saçarak. Çöp hırsızları çöplükte, evlerindeymiş gibi işlerini görüyordu. Başlarını kaldırıp bana baktılar, atik tetik ama telaşlanmadan. Küçük hırsız maskeleri ayışığında kapkaraydı.
İyi şanslar size, dedim. Alabildiğiniz her şeyi alın, fırsat varken. Size ait olup olmadığı kimin umurunda? Yakalanmayın yeter.
Yatağa döndüm ve yoğun karanlıkta uzandım, orada ol-nıadığını bildiğim nefes seslerini dinleyerek.
i
•
-İ ı
Kör Suikastçı: Kenor'un Kertenkele Adamları

Kadın haftalardır dergi raflarını araştırıyor. En yakındaki markete gidiyor, bir tırnak törpüsü ya da portakallı lolipop alıyor, küçük bir şey, sonra dergilerin bulunduğu bölüme geçiyor, dokunmadan ve bakıyor görünmemeye çalışarak. Dergi kapaklarını gözleriyle tarıyor, adamın adını arayarak. Muhtelif adlarından birini. Artık bu adları biliyor. Ya da çoğunu biliyor. Onun çeklerini kendisi bozdururdu.

Mucibe Öyküler. Esrarengiz Hikâyeler. Tüyler Ürpertici. Hepsini inceliyor.

Sonunda bir şey buluyor. Bu olmalı: Xenor'un Kertenkele Adamları. Zycronian Savaşları Tarihinin ilk Heyecanlı Macerası. Kapağında bir sarışın var, Babilli özentisi bir kıyafet giydirilmiş, gerçeküstü dolgunluktaki memelerinin altından, altın renkli bir kemerle sıkılmış beyaz bir giysi, boynunda boğum boğum lapis mücevherler ve kafasından çıkan gümüş renkli bir hilal. Dudakları ıslak, aralık, gözleri belermiş, üç parmaklı pençeleri ve dikey çizikli gözbebekleri olan iki yaratığın kıskacında. Yaratıkların üzerinde yalnızca kırmızı şortlar var. Yüzleri yamyassı disk şeklinde, derileri pullarla kaplı, kurşun ve kalay alaşımı tonunda. Kaygan bir ışıkla parlıyor. Yağlanmış gibi. Gri mavi derilerinin altından fırlamış kasları ışın saçıyor. Dudaksız ağızlarında bol miktarda iğne gibi keskin diş görünüyor.

Kadın nerede görse tanır.

Nasıl alacak bu dergiyi ama? Sahiplerinin kendisini ta-

510

nıdığı bu dükkânda değil. Alışılmadık davranışlarla dedikodulara yol açmamaya dikkat etmek zorunda. Bir sonraki alış. veriş gününde tren istasyonuna uğruyor, ve raflarda derginin yerini tespit ediyor. Eldivenli elleriyle bir onluk verip dergiyi alıyor ve hemencecik katlayarak çantasına sokuyor. Tezgâhtar tuhaf tuhaf bakıyor ama erkekler her zaman öyle bakar.

Taksiyle eve dönerken, dergiyi sürekli göğsüne yapıştırıyor, sonra evde yukarı kata kaçırıyor ve banyoya kilitleniyor. Biliyor, sayfaları çevirirken elleri titreyecek. İşsiz güçsüzlerin tramvayda okuduğu ya da yatılı okul çocuklarının gece fener ışığında okuduğu cinsten bir hikâye. Fabrika bekçilerinin uyanık kalmak için gece yarısı, verimsiz geçen bir günden sonra gezgin satıcıların, kravatı atıp, gömleği açıp, ayaklarını dikip diş fırçası bardağında viski yudumladıkları otel odalarında okudukları türden

maceralar işte. Olaysız geçen gecelerde polislerin okuduğu. Hiçbiri satır aralarındaki gizli mesajları anlayamayacak. Yalnızca kadına iletilen bir mesaj
olacak.
Kâğıt o kadar ince ki, ellerinde dağılıverecek sanki.
Kapısı kilitli banyoda otururken, dizlerinin üstünde, binbir ihtişam dolu Sakiel-Norn'un basılmış nüshası var. Tanrıları, görenekleri, harikulade halı dokumacılığı, köle edilmiş ve horlanmış çocukları, kurban edilecek bakireleriyle. Yedi denizi, beş ayı, üç güneşi, batı dağları ve meşum mezarları, uluyan kurtlan, ölmemiş güzel kadınlarıyla. Saray darbecileri ince uzun uzuvlarıyla yayılıyor, Kral sonunu bekliyor, kendisine karşı güçlerin gücünü hesaplamaya çalışarak. Yüksek Rahibe rüşvet paralarını cebe indiriyor.
Şimdi kurban verme gününden bir önceki gece. Seçilmiş bakire ölüm yatağında bekliyor. Ama kör suikastçı nerede? Ona ve masum bakireye olan aşkına ne oldu? Herhalde o bölümü sonraya saklıyor, diye düşünüyor kadın.
^
511
Sonra, beklediğinden çok önce, sabit fikirli liderleri tarafından kışkırtılan acımasız barbarlar birden saldırıyor. Ama şehir surlarından tam içeri girmişken bir sürprizle karşılaşıyorlar. Doğu yönündeki düz ovaya üç uzay gemisi birden iniyor. Haşlanmış yumurta ya da ortadan kesilmiş Satürn gezegeni biçiminde bu araçlar ve Xenor'dan geliyorlar. İçlerinden Kertenkele Adamlar fırlıyor, şişkin gri kasları, metalik şortları ve gelişmiş teknolojik silahlarıyla. Işın tabancaları, elektrikli kementleri ve tek kişilik uçan daireleri var. En son model her türlü makina ve alet.
Bu ani istila Zycron'luların işini altüst ediyor. Barbar ve şehirli, vatandaş ve kanun kaçağı, efendi ve köle -herkes, tümü birden farklılıklarını unutuyor ve tek bir amaç uğruna birleşiyor, sınıf engelleri kalkıyor- Snilfard'lar eski unvanlarını ve yüz maskelerini bir kenara bırakıp kolları sıvıyorlar, barikatları Ygnirod'larla birlikte omuz omuza savunmak üzere. Herkes birbirini tristok diye selamlıyor, ki anlamı (aşağı yukarı) kanımı paylaştığım kişi, yani yoldaş ya da kardeş gibi bir şey. Kadınlar tapınağa götürülüp hapsediliyor, kendi güvenlikleri için. Çocuklar da. Kral yönetimi ele alıyor.

Savaş alanında gösterdikleri cesaretten ötürü, şehrin kapıları barbarlara sonuna kadar açılıyor. Kral, Sevincin Hizmetkârı'yla el sıkışıyor ve kumandayı paylaşmaya karar veriyorlar. Bir yumruğun gücü, sıktığı parmakların sayısından fazladır, diyor Kral, antik bir özdeyişi hatırlatarak. Bir anda şehrin sekiz devasa kapısı birden kapatılıyor.
Kertenkele Adamlar, ilk aşamada, şehrin eteklerindeki kırlık alanda başarı sağlıyorlar, insanları gafil avlayarak. Birkaç güzel kadını esir alıp kafeslere kapatıyor, ağızlarından salyaları akan yüzlerce Kertenkele asker seyretsin diye. Ama artık Xenor ordusunun işleri ters gitmeye başlamış bile. Çok güvendikleri ışın tabancaları, yerçekimsel güçlerdeki farklılık
yüzünden, Zycron gezegeninde iyi işlemiyor, elektrikli kementleri ancak yakın çarpışmada etkili oluyor ve Sakiel-Norn'un vatandaşları artık çok kalın surların öteki tarafında. Kertenkele Adamlar, şehri ele geçirmek için gerekli saldırı gücünü ikmal edecek sayıda tek kişilik uçan daireye sahip değil. Savunma kulelerinden atılan uçaksavar mermileri fazla yaklaşan Kertenkelelere göz açtırmıyor: Zycronlular, Xe-norlular'ın metalik şortlarının yüksek ısıda alev aldığını keşfetmişler ve o bölgelere ateş topları gönderiyorlar.
Kertenkele Adamlar'm lideri müthiş hiddetli bir sinir krizi geçiriyor ve beş adet Kertenkele bilim adamının kellesi uçuyor. Xenor anlaşıldığı gibi, demokratik bir rejim değil. Hayatta kalan diğer bilim adamları sorunu çözmeye çalışıyor. Yeterli zaman ve gerekli araç gereç olduğu takdirde, diyorlar, Sakiel-Norn'un surlarını yerle bir edebiliriz. Ayrıca Zycron-lular'ı bilinç kaybına uğratacak bir gaz üretmeyi de başarabiliriz. Böylece istedikleri her türlü kötülüğü uygulama fırsatı elde etmiş olacaklar.
Serinin ilk bölümü burada bitiyor. Ama aşk hikâyesine ne oldu? Kör suikastçıyla dilsiz kız neredeler? Kız bu kargaşada tamamen unutulmuş - son görüldüğü zaman, kırmızı brokar örtülü yatakta yatıyordu- ve kör katil hiç ortaya çıkmadı. Kadın sayfaları geri karıştırıyor. Belki atlamışımdır diye. Ama hayır, o ikisi tamamen yok olmuşlar.
Belki, bir sonraki serüvende ortaya çıkacaklar. Belki, oradan bir haber gönderecek bana.
Bu beklentilerinde çılgınca bir taraf olduğunu biliyor kadın -adam ona bir haber göndermeyecek ya da gönderse bile bu yolla olmayacak- ama kadın yine de kendini bu beklentiden kurtaramıyor. Bu fantezileri harekete

geçiren şey umut, bu hayalleri canlandıran şey arzu. Arzu üstüne arzu, umut üstüne umut. Belki beyni yumuşuyor, keçileri kaçırıyor, belki
513
rayından çıkıyor. Rayından çıkıyor, yoldan çıkmış bir tren gibi, kırılmış bir kapı gibi, menteşeleri sökülmüş bir para kasası gibi. Menteşeleriniz sökülünce, içeride kalması gereken eşyalar dışarı fırlar ve dışarda kalması gereken başka şeyler içeri girer. Kilitler güçlerini kaybeder. Bekçiler uykuya dalar. Parolalar kilitlenir.

Belki, yüzüstü bırakıldım, terk edildim, vazgeçildim diye düşünüyor. Basmakalıp bir sözcük bu, terk edilmek ama sorununu tam anlamıyla anlatan bir kelime. Onu terketmek, adamın yaptığı bir şey olarak açıklanabilir. İçgüdüsüyle kadın için ölebilirdi ama onun için yaşamak farklı bir şeydi. Monotonluğa alışma yeteneği yoktu.

Yararsız olduğunu bilse bile, onu beklemeye ve izlemeye devam ediyordu, aylarca ve aylarca. Marketleri, dükkânları araştırıyor, tren istasyonlarına gidiyor, gazete bayilerine bakıyordu. Ama bir sonraki heyecanlı bölüm bir türlü çıkmıyordu.

Mayfair, Mayıs 1937

TORONTO'DAN EN YENİ DEDİKODULAR

YORK'TAN

Bu yıl Nisan ayı şen şakrak bir canlılık içinde geldi ve baharla birlikte eğlence mevsiminin başladığını ilan etti. Şehir, gelenlerin ve gidenlerin neşeli telaşıyla dalgalanıyor. Bay ve Bayan Henry Ri-delle Mexico'daki kışlık ikametgâhlarından döndüler, Bay ve Bayan Johnson Reeves ise Palm Beach, Florida'daki huzurlu kaçamaklarından sonra otomobil yolculuğu yaparak Toronto'ya döndüler. Bay ve Bayan T. Perry Grange, güneşli Karayip Ada-lan'na yaptıkları lüks gemi yolculuğundan şehre dönenler arasında. Öte yandan, Bayan R. Westerfield ve kızı Daphne, Fran-
514
sa'yı ve "Mussolini'nin izniyle" İtalya'yı, Bay ve Bayan W. McClelland ise efsanevi Yunanistan'ı ziyaret etmek üzere şehrimizden ayrıldılar. Dumont Fletcher çifti Londra'da heyecan dolu bir mevsim geçirdikten sonra, yerel sahneye yeniden dönerek, Bay Fletcher'ın düzenleyicilerinden biri olduğu Dominion Tiyatro Festivaii'nin açılışına katıldılar.

Bu arada, Arcadian Court restoranının leylak ve gümüş renkli dekoru içinde değişik bir kutlama yapıldı. Bayan Richard Griffen (genç kızlık adıyla İris Mont/ort Chase) şerefine, görüm-cesi Bayan Winifred "Freddie" Griffen Prior tarafından yemekli bir parti verildi. Geçen mevsimin en önemli gelinlerinden biri olan genç Bayan Gri//en, gök mavisi ipekli kumaştan şık takımı ve Nil yeşili şapkasıyla her zamanki gibi güreldi. Bayan Griffen yeni dünyaya gelen kızı Aimee Adelia için tebrikleri kabul etti.

Pleiades Tiyatrosu, misafir oyuncu Bayan Frances Ho-mer'in ziyareti ile her zamankinden canlı bir ay geçirdi. Ünlü monologcu Bayan Homer, Eaton Salonu'nda, Tarihe Yön Veren Kadınlar adlı gösterisinden bir dizi örnekler verdi. Bu temsil, ta-rihte önemli yerlere sahip, ve Napoleon, İspanya Krah Ferdi' nand, hioratio Nelson ve Shakespeare gibi dünyaya damgasını vurmuş ünlü adamları etkilemiş, olan kadınları konu alıyor. Ba-yan Homer, Nell Gywn rolünde zekâ ve enerjisiyle parlıyordu; İspanya Kraliçesi isabette rolünde dramatik, Josephine rolünde güzelliğiyle göz kamaştırıcı, Lady Emma Hamilton rolündeyse dokunaklıydı. Bayan Homer her yönüyle renkli ve çekici bir eğ' lence sundu.

Gece, Pleiades Oyuncuları ve konukları için Yuvarlak Sa-londa verilen ve Bayan Wını/red Griffen Prior'un cömert ev sahipliğini yaptığı açık büfe yemekle sona erdi.

Vista'dan gelen mektup

Bella Vista Miniği Müdürlüğü Amprior, Ontario 12 Mayıs, 1937

Bay Richard E. Griffen

Griffen-Chase Royal Consolidated Endüstrisi Ltd. Şti.

Sahibi ve Yönetim Kurulu Başkanı

King Street West, 20

Toronto, Ontario

Sevgili Richard,

Üzücü şartlar altında olmakla birlikte, Şubat ayında seninle yeniden buluşmak ve yıllar sonra tekrar elini sıkmak benim için bir zevkti. O "iyilik dolu altın yıllardan" sonra hayat bizi farklı yön-lere götürdü kuşkusuz.

Maalesef, genç baldızın Bayan Laura Chase'in durumunun iyileşmediğini üzülerek belirtmek zorundayım. Hatta daha da kö' tüleştiği söylenebilir. Yaşadığı vehim kuruntular kronikleşmiş hal' de. Düşüncemize göre, kendi, kendisi için tehlike oluşturmakta' dır. Sürekli gözetim altında kalması,

gerekirse sakinleştirici verilmesi yerinde olur. Yeni bir pencere kırma olayı olmadı, an' cak makasla ilgili bir sorun yaşandı. Bunun tekrarlanmaması için gerekli her önlemi almış bulunuyoruz.
Elimizden gelen her şeyi yapmaya devam edeceğiz- Şimdi, olumlu sonuçlar alınacağını umduğumuz bazı yeni tedavi yöntemleri uygulanmakta. Özellikle yakında cihazını getirteceğimiz "elektro'şok terapisi", izninle, bunu ensülin tedavisine ek olarak kullanmak istiyoruz- Zaman içinde iyileşme sağlayacağımıza kuvvetle inanıyoruz, ancak ön teşhisimiz odur ki Bayan Chase hiçbir zaman güçlü bir insan olamayacak.
Üzücü olduğunu biliyorum ama senin ve eşinin Bayan
Chase'i ziyaret etmemenis:i, Katta mektup bile göndermemeni?! rica etmek ?orunday im, çünkü onunla temas kurmanın tedavi üzerinde yararlı etkileri olacaktır. Bildiğin gibi, Bayan Chase'in en ısrarlı /iksasyonları senin ürerinde odaklanıyor.
Bu Çarşamba Toronto'ya geleceğim ve seninle ö^el bir görüşme yapmayı umuyorum büronda çünkü yeni anne olmuş bir
kadın olarak, eşinin bu üzücü konularla gereksin yere uğraşması
doğru olma?. Önerdiğimiz tedaviye başlamak için onayını içeren
imhayı da senden rica edeceğim.
Geçtiğimi?: ayın faturasını ilişikte gönderiyor, mümkün olan
en kısa zamanda gereğinin yerine getirilmesini istirham ediyorum.
En iyi dileklerimle,
Dr. Gerald P. Witherspoon, Müdür
Kör Suikastçı: Kule
Kendini ağır ve kirlenmiş hissediyor, yıkanmamış bir sepet dolusu kirli çamaşır gibi. Ama aynı zamanda yassı ve cisimsiz gibi. Üzerinde -belli belirsiz- renksiz bir imza bulunan, kendi imzası değil ama boş bir kâğıt gibi. Bir detektif belki imzayı deşifre edebilir ama kendisi uğraşamayacak. Umurunda değil. Umudunu yitirmiş de değil, yalnızca bir kenara koymuş: Gündelik kullanımdan kaldırmış. Bu arada bedenin ilgiye ihtiyacı var. Yemek yememenin bir yararı yok. Aklını başında tutmak, kendine hâkim olmak en doğrusu, bunu da beslenerek yapabilir. Küçük zevklerle uğraşarak, çiçeklerle ilgilenerek, örneğin mevsimin ilk laleleriyle. Dağıtmanın yararı yok. Sokaklarda yalınayak koşmanın, Yangın var, diye bağırmanın-Yangın olmadığı hemen farkedilir.

517
Bir sırrı saklamanın en iyi yolu, hiç bilmiyormuş gibi yapmaktır. Çok naziksiniz diyor telefona. Ama çok üzgünüm. ^Aüsait değilim. Fazlasıyla meşgulüm.
Bazı günler -aydınlık ve sıcak günlerde özellikle- kendini diri diri gömülmüş gibi hissediyor. Gökyüzü mavi kayadan bir kubbe, güneş içinden gerçek gün ışığının alay edercesine geçtiği yuvarlak bir delik. Kendisiyle birlikte gömülen insanlar ne olduğunu bilmiyor: Bir tek o biliyor. Eğer bildiği şeyi söylerse onu sonsuza dek kapatırlar, hapsederler. Tek şansı, hiçbir şey olmamış gibi yaşamaya devam etmek ve bu arada yassı mavi gökyüzüne bakarak, sonunda meydana gelecek olan büyük çatlağı kollamak. O zaman belki adam gökten bir halat merdiven sarkıtarak inebilir. Kadın hemen çatıya koşar, halatı yakalamaya hazır. Sonra halat merdivene tutunarak ikisi birlikte yukarı çekilir, kulelerin, burçların, kalelerin üzerinden geçip sahte gökyüzündeki çatlaktan çıkarlar, aşağıda çimenlerin üzerinde ağızları açık aptal aptal bakan herkesi geride bırakarak.
Her şeye kadir ve çocukça kurgular.
Mavi taş kubbenin altında yağmur yağıyor, güneş parlıyor, rüzgâr esiyor, hava açıyor. Bütün bu doğal hava efektlerinin nasıl düzenlendiğini düşünmek insanı hayrete düşürüyor.
Yakınında bir bebek var. Düzensiz aralıklarla ağlamasını duyuyor, rüzgârın getirdiği sesler gibi. Kapılar açılıp kapanıyor, minicik ama müthiş güçlü öfkesi yükseliyor, sonra sakinleşiyor. Nasıl öyle heybetli bir gürültü çıkartabiliyorlar, hayret. Hırıltılı soluğunu duyuyor bazen, hem sert hem yumuşak bir ses, ipekli kumaşın yırtılması gibi.
Kadın yatağında yatıyor, çarşaf bazen altında, bazen üstünde, günün saatine göre. Beyaz yastığı tercih ediyor, bir hemşire kadar beyaz ve hafif kolalı. Arkasına birkaç yastık konuyor, dik dursun diye ve bir bardak çay, uyanık tutmak
518
için. Ellerinde tutuyor fincanı ve eğer yere düşerse, uyanıyOr. Bunu her zaman yapmıyor, o tembel değil.
Hayaller giriyor araya.

Kadın adamın kendisini düşündüğünü hayal ediyor. Bu onun tek kurtuluşu. Ruhu şehirde geziyor, labirentlerini dolaşıyor, kirli ve loş köşelerini: Her buluşmayı, her randevuyu, her kapıyı, merdiveni ve yatağı düşünüyor. Adamın söylediği şeyleri, kendi söylediklerini, yaptıklarını, birlikte yaptıklarını. Hatta tartış-tışmalarını, kavgalarını, ayrılıkları, ıstırapları ve yeniden buluşmalarını düşünüyor. Nasıl azdırırlardı birbirlerini, kendi kanını içer gibi. Bir arada olduğumuz zaman ne kadar da yıkıcıydık, diye düşünüyor kadın. Ama o günleri başka nasıl yaşayabilirsin ki, yıkımın ortasındasm?

Bazen bir kibrit çakıp adamı ateşe vermek, ondan kurtulmak, o hiç bitmeyen, yararsız arzuya son vermek istiyor. Hiç değilse gündelik zaman ve bedeninin yıkıcı enerjisi başa çıkmalı bu arzuyla, onu yıpratmalı, eskitmeli, beynindeki o noktayı silmeli. Ama hiçbir defetme, hiçbir "exorcism" yeterli olmuyor, zaten bunu yapmaya da fazla uğraşmıyor. Onun istediği defetme değil. O dehşetli mutluluğu istiyor kadın, yanlışlıkla bir uçaktan düşmüş gibi. Adamın aç bakışlarını arzuluyor.

Onu son kez gördüğünde, odasına döndüklerinde, boğulur gibi olmuştu: Her şey kararmıştı ve gürlüyordu ama aynı zamanda gümüş gibi berrak, yavaş ve açıktı.

Köle olmak buydu işte.

Belki yanında daima kadının bir imgesini taşıyordu adam, bir madalyon taşır gibi ya da tam bir imge değil de, bir şema gibi. Bir harita, define haritası gibi. Dönerken yolunu bulsun diye.

519

Adam önce çevresi buzlu, yarıklarla dolu kayalıklar ve dağlarla çevrili binlerce mil yol katedecek, sonra rüzgâr fırtı-nalarıyla karman çorman olmuş, yosunların altında çürüyen ağaçlar ve bataklıklarla dolu ormandan geçecek, sonra bir açıklığa gelecek. Sonra çalılık bir alan ve rüzgârların uğulda-dığt stepler ve kupkuru kırmızı tepeler, savaşın sürdüğü. Kayaların arkasında, sıcaktan kavrulan kanyonlarda pusuya yatmış savunmacı çeteler. Keskin nişancılar çömelmiş bekliyor olacaklar.

Sonra bakımsız, fakir kulübeleri, gözlerini kısarak bakan sokak çocukları, çalı çırpı denklerini sürükleyerek götüren kadınlarıyla köyler çıkacak karşısına, toprak yolları domuz pisliğiyle vıcık vıcık çamur olmuş. Sonra şehirlere doğru giden demiryolu boyunca ilerleyecek, istasyonları,

depoları, fabrikaları, antrepoları geçerek. Sonra şehirler çıkacak ortaya, göz alabildiğine uzanan ışık ve karanlık kümeleri, sıra sıra uzayan kuleleriyle. Kuleler adamant taşından yapılmış. Hayır, daha modern, daha inandırıcı bir şey olmalı. Çinko değil, fakir kadınların çamaşır leğeni çinko olur.
Kuleler çelik zırhlarla korunmuş. Bombalar bunların içinde yapılıyor ve yine bunların üzerine düşüyor. Ama adam bütün bu tehlikelerin hepsini atlatıyor ve yara almadan kurtuluyor. Taa bu şehre, kadını içinde barındıran, evleri ve çan kuleleri kadının içinde oturduğu en içteki, en merkezdeki kuleyi kuşatan şehre kadar geliyor. Kadının bulunduğu kule, kuleye bile benzemiyor aslında. Kamufle edilmiş: Ev bile diyebilirsiniz. Kadın uğrunda her şeye katlanacağı en değerli varlık, /atağında sarınmış yatıyor. Tehlikeden uzakta ama bütün bu tehlikelere katlanma nedeni o. Amaç onu korumak. Zamanlarını buna harcıyor onlar da, kadını her şeyden korumak için. Pencereden dışarı bakıyor, kimse ona erişemez ve o da cimseye, hiçbir şeye erişemiyor.
Kadın yuvarlak bir O, sıfır. Orada bulunmayarak kendini tanımlayan bir alan. Bu yüzden kadına erişemiyorlar, ellerini atamıyorlar. Bu yüzden üstüne hiçbir şey iğneleyemiyorlar. Mükemmel bir gülümsemesi var ama arkasında durmuyor.
Adam kadını fethedilmez bir varlık gibi görmek istiyor. Kadın ışıklı penceresinin kenarında, kilitli bir kapının ardında duruyor. Adam tam orada, ağacın altında durup ona bakmak istiyor. Cesaretini toplayıp duvara tırmanıyor, elleriyle sarmaşıklara ve düz duvara tutuna tutuna, mutluluktan sarhoş olmuş. Çömeliyor, pencereyi kaldırıyor ve içeri giriyor. Radyo tatlı bir dans müziği çalıyor, kreşendolar ve diminuen-dolar yaparak. Ayak seslerini bastırıyor. Tek kelime konuşmuyorlar ve etin nazik, özenli ve zahmetli yağması başlıyor. Zaptedilen sesler, tereddüt, karanlık, su altında gibi.
Korunmuş bir hayatın olmuş, demişti adam bir keresinde.
Öyle diyebilirsin, demişti kadın.
Ama o hayattan nasıl kurtulabilir, adam olmazsa eğer?
THe Qlobe and Mail, 26 Mayıs, 1937
BARSELONA'DA KIZILLARIN KAN DAVASI
PARİS, GLOBE AND MAÎL'tN ÖZEL HABERİ Barselona'dan gelen haberler dikkatle sansürden geçirilmekle birlikte, Paris'teki muhabirimizin

duyumlarına göre, Barselona'da rakip Cumhuriyetçi fraksiyonlar arasında çatışmalar olmaktadır. Rusya tarafından yoğun şekilde silahlandırılan Stalin destekli komünistlerin, anarşistlerle işbirliği yapan aşırı uçlu Troçkist POVM örgütüyle çatışmalara girdiği söylenmektedir. Cumhuriyetçi jö-netimin başlardaki dirençli gücü giderek bir kuşku ve korku at'
521
mosferine dönüşürken, komünistler POUM'u "beşinci kol" ihane-tiyle suçlamakta. Sokaklarda açık çatışmalar olmakta, polis komünistlerden yana tavır almaktadır. Birçok POUM üyesi tutuklanmış ya da firar etmiştir. Bazı Kanada vatandaşlarının çapraz ateşe yakalanmış olduğu söylenmekle birlikte, bilgiler kesinlik kazanmamıştır.
İspanya'nın diğer bölgelerine gelince, Madrid halen Cumhuriyetçilerin elinde ama General Franco'nun liderliğindeki Milliyetçi güçler önemli kazanımlar elde etmektedir.
Kör Suikastçı: Union İstasyonu
Kadın boynunu eğiyor, alnını masanın kenarına dayıyor. Adamın dönüş yolculuğunu hayal ediyor.
Vakit ikindi, alacakaranlık, istasyonun ışıkları yanmış, adamın yüzü yorgun ve açlıktan bitkin. Yakında bir yerde bir sahil var, lacivert renkli. Martıların çığlıklarını duyabiliyor. Adam, tıslayan dumanların arasından, trene atlıyor, sırt çantasını parmaklıklı rafa yerleştiriyor ve koltuğa çöküyor, getirdiği sandviçi çıkartıyor, buruşuk kâğıdını açıyor ve ekmeği bölüyor. Neredeyse yiyemeyecek kadar yorgun.
Yanında yaşlıca bir kadın oturuyor, kırmızı bir şey örüyor, bir süveter. Adam yaşlı kadının ne ördüğünü biliyor, çünkü kadın söylüyor. Bıraksalar her şeyi anlatacak, çocuklarını, torunlarını, mutlaka yanında onların resimlerini taşıyor, ama kadının hikâyesi adamın duymak istediği bir hikâye değil. Adam çocukları düşünemeyecek durumda, yeterinden fazla ölü çocuk görmüş. Aklında en çok çocuklar yer etmiş, kadınlardan, yaşlı adamlardan çok daha fazla. O kadar sarsıcıydı ki görüntüleri. Uykulu gözleri, yapış yapış elleri, gevşek
parmakları, paçavradan yapılmış kanlar içindeki oyuncak bebekleriyle. Başını çeviriyor, karanlık pencerede yüzünün yansımasına bakıyor, çökmüş gözlerini, ıslak görünüşlü saçlarını ve yeşile çalan siyah tenini görüyor.

Kurum ve önünden hızla geçen ağaçların karanlık şekilleriyle bulanıklaşmış yüzünü.
Yaşlı kadının dizlerine sürtünmemeye çalışarak kom-partmandan dışarı, koridora çıkıyor, iki vagonun arasındaki eşikte duruyor, sigara içiyor, izmaritini savuruyor, boşluğa işiyor. Aynı yönde gittiğini düşünüyor, hiçliğe, boşluğa doğru. Burada düşse, parçasını bile bulamazlar.
Bataklık bölgeden geçiyorlar, zorlukla seçilen karanlık bir ufuk. Adam yerine dönüyor. Tren soğuk ve nemli ya da aşırı sıcak ve rutubetli. Ya titriyor ya terliyor ya da aynı anda ikisi de. Yanıyor ve donuyor, aşkta olduğu gibi. Tren koltuğunun sert döşemesi küf kokulu ve rahatsız, yanağına batıyor. Sonunda uyuyor, ağzı açık, başı yana düşmüş, kirli pencereye yapışmış. Kulaklarında örgü şişlerinin tıkırtısı ve derinden, demiryolu raylarının üstünden akan tekerlerin ritmik çatırtısı var, acımasız bir metronomun tıktıkları gibi.
Kadın şimdi erkeğin rüya gördüğünü hayal ediyor. Nasıl adamı rüyasında görüyorsa, adamın da kendisini düşlediğini hayal ediyor. Koyu mavi ve ıslak gökte, görünmez kanatlar takmış olarak birbirlerine doğru uçuyorlar, arayarak, aranarak, taklalar atarak, umut ve arzuyla ileri atılarak, korku içinde bocalayarak. Düşlerinde birbirlerine dokunuyor, iç içe geçiyorlar, daha çok çarpışıyor gibi. Ve uçuşun sonu... Dünyaya düşüyorlar, paraşütleri düğüm olmuş, yanmış melekler gibi, arkalarından aşk dumanları tüterek, parçalanmış ipek gibi-Düşmanın kara kuvvetlerinin atışları onları karşılarken.
Bir gün, bir gece ve bir gün daha geçiyor. Bir istasyonda iniyor, bir elma, bir Coca Cola, yarım paket sigara ve bir gaze-

te satın alıyor. Yarım şişe bir içki, hatta bütün şişe, almalıydı, avutsun diye. Yağmurla lekelenmiş pencereden dışarı, upuzun, dümdüz, tıraş edilmiş halı gibi görünen tarlalara ve ağaç kümelerine bakıyor, gözleri uykusuzluktan şaşı olmuş âdeta. Akşam duraksayan bir gün batımına bürünüyor, batıya doğru yaklaştıkça geriliyor, renkler pembeden mora dönüşüyor. Karanlık kesik kesik çöküyor, bir başlıyor, bir duruyor, trenin demir çığlıklarıyla. Gözlerinin gerisinde bir kızıllık var, biriktirilmiş küçük ateşlerin, havadaki patlamaların kızıllığı.

Gökyüzü aydınlanırken uyanıyor. Bir tarafta su olduğunu hissediyor, düz, kıyışız ve gümüşsü, nihayet göle erişiyorlar. Demiryolunun öteki tarafında küçük, bakımsız evler var, bahçelerinde çamaşır iplerinde sallanan çamaşırlar. Sonra, kirden kabuk bağlamış bir fabrika bacası ve uzun bacalı, pen-ceresiz bir fabrika, sonra başka bir fabrika, çok sayıdaki pencereleri soluk mavi bir ışık yansıtan.

Kadın, adamın sabahın erken saatinde trenden indiğini hayal ediyor, istasyon boyunca yürüdüğünü, mermer tabanlı, sütünlu, uzun ve kemerli salonu geçtiğini düşünüyor. Sesler yankılanıyor, hoparlörden gelen anonsların ne dediği anlaşılmıyor. Havada duman kokusu var: Sigara ve tren dumanı, ve şehrin kendi kokusu, toz kokusu. Kadın kendisi de bu duman ve toz kokusunun içinde yürüyor. Kollarını açıp sarılmaya, adam tarafından kucaklanıp havaya kaldırılmaya hazır. Mutluluk âdeta boğazını sıkıyor, panikten hiçbir farkı yok. Kadın adamı göremiyor. İkindi güneşi uzun kemerli pencerelerden giriyor, dumanlı hava ışıkla tutuşmuş, zeminden aydınlık yansıyor. Şimdi görüyor onu, peronun ucunda, her ayrıntısını seçebiliyor -gözünü, ağzını, elini- ama titrek, kıpırdayan bir göl yüzeyindeki yansımalar gibi.

Ama onu aklında tutamıyor kadın, adamın yüzünün neye benzediğini hatırlayamıyor. Sanki suyun üstünden bir

524

esinti geçmiş ve adamın yüzünü dağıtmış gibi, parçalanmış renkler ve küçük küçük dalgalar. Sonra adam başka bir yerde yeniden biçimleniyor, istasyonda bir sonraki sütunda, tanıdık bedenine ve biçimine kavuşuyor. Çevresinde titrek bir ışık

var.

Titrek ışık adamın yokluğu ama kadına ışık gibi geliyor. Yalın, gündelik gün ışığı bu, kadının çevresindeki her şeyi aydınlatan. Her sabah ve her akşam. Her eldiveni ve ayakkabıyı. Her sandalyeyi ve tabağı.

XI

Tuvalet bölmesi

Bundan sonra olaylar daha karanlık bir hal alıyor. Ama zaten biliyorsunuz. Biliyorsunuz, çünkü Laura'ya ne olduğunu önceden biliyorsunuz.

Laura'nın kendisi bilmiyordu ama. Bahtıkara romantik kahramanı oynamak gibi bir düşüncesi yoktu. Sonradan oldu kahramanlığı, başına gelenlerden sonra ve dolayısıyla hayranlarının gözünde. Gündelik hayatta sık sık sinir bozucu ya da can sıkıcı davranıyordu, herkes gibi. Ya da neşeli. Öyle de olabilirdi. İyi şartlar altında olursa, ki bunların ne olduğunu bir tek kendisi bilirdi, âdeta kendinden geçerdi. Bana şimdi en dokunaklı gelen bu neşe nöbetleriydi.

Gündelik, sıradan faaliyetlerini yürüterek avare yaşayıp gidiyordu. Dışardan bakıldığında olağandışı bir şey yoktu: Tepeyi tırmanan, düşüncelere gömülmüş sarışın bir genç kız. Böyle bir sürü güzel ve dalgın genç kız vardır, çevre onlarla doludur, dünyaya her dakika bir yenisi gelir. Çoğu kez bunlara, bu kızlara olağandışı bir şey olmaz. Ona, buna ve diğerine. Sonra yaşlanırlar. Ama Laura seçilmişti, sizin tarafınızdan, benim tarafımdan. Bir tablosu yapılsa, çiçek toplarken görüntülenirdi ama gerçek hayatta nadiren böyle bir şey yapardı. Dünya yüzlü Tanrı, Laura'nın arkasında çömelmişti, ormanın kuytuluğunda. Yalnızca biz görebiliyoruz onu. Yalnızca biz biliyoruz Laura'nın üstüne atlayacağını.

Şimdiye kadar neler yazdığıma baktım yeniden ve yetersiz buldum. Belki fazlaca hoppalık, saçmalık var. Hoppalık di-

ye addedilebilecek pek çok şey. Şimdi modası geçmiş bir sürü elbise, stil, renk, kanatlan dökülmüş kelebekler. Bir sürü ziyafet, çoğu hoş bile değil. Kahvaltılar, piknikler, okyanus yolculukları, kostümlü balolar, gazeteler, nehirde tekne gezintileri. Bu unsurlar trajediyle pek uyuşmuyor. Ama gerçek hayatta trajedi tek bir uzun çığlık değildir. Ona yol açan her şeyi dahil eder. Sıradan saatler, günler, yıllar geçer, sonra aniden o an gelir: Bıçak darbeyi indirir, bomba patlar, otomobil köprüden uçar.

Nisan geldi. Kar biraz serpiştirip durdu, safranlar açtı. Yakında arka verandadaki yerimi alabileceğim, küçük, lekeli, köhne ahşap masamda, en azından güneşli günlerde. Kaldırımlar artık buzlu değil, yeniden başladım yürüyüşlerime. Hareketsizlik içinde geçen kıştan sonra gücüm zayıfladı, bacaklarımın dermansızlığından anlıyorum. Her şeye rağmen, eski topraklarımı yeniden ele geçirmeye, bana ait köşeleri yeniden ziyaret etmeye kararlıyım.

Bugün bastonumun yardımıyla ve yolda duraklaya du-raklaya mezarlığa kadar yürüdüm. İki Chase meleği duruyordu. Kar altında geçirdikleri kıştan sonra daha bozulmuş görünmüyorlardı üstelik. Aile adları da duruyordu, biraz daha zor okunur olmuşlardı yalnızca ama gözlerim de zayıflamış olabilir. Parmaklarımı bu adların üzerinden, harflerin üzerinden geçirdim. Sertliklerine, elle tutulabilir olmalarına rağmen, dokunuşumla yumuşamış, solmuş gibiydiler. Zaman sivri ve görünmez dişini geçirmişti.

Biri Laura'nın mezarındaki sonbahardan kalma yaprakları temizlemiş. Küçük bir buket nergis konmuş, sapları alüminyum folyoya sarılı, solmuş. Aldım, en yakındaki çöpe attım. Bu sunakların kimi memnun ettiğini düşünüyorlar ki acaba, Laura'nın hayranlarını mı? Daha önemli bir soru sora-

yım, bu sunakları kimin toplayıp temizlediğini sanıyorlar? Çiçekli çöplerini, sahte acılarının çevreyi kirleten andaçlarını kim temizliyor acaba?

Öyle bir şey yaparım ki ağlarsınız, derdi Reenie. Eğer onun gerçek çocukları olsaydık, bizi tokatlardı. Olmadığımız için hiç tokatlanmadık, dolayısıyla bu ağlatacak şeyin ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemedik.

Dönüş yolunda kafeye uğradım. Hissettiğim kadar yorgun gö-rünüyordum herhalde, çünkü garson kız hemen geldi yanıma. Genellikle masalara servis yapmazlar, tezgâhın önünde sıraya girip aldıklarınızı kendiniz taşırsınız ama bu kız -yuvarlak yüzlü, koyu saçlı, siyah bir üniformaya benzeyen giysili- ne istediğimi sordu. Bir kahve ve değişiklik olsun diye böğürtlenli bir kek istedim. Sonra başka bir kızla konuştuğunu gördüm, tezgâhın arkasındaki kızla. Onun bir garson olmadığını, benim gibi bir müşteri olduğunu anladım. Siyah üniforması üniforma filan değildi, yalnızca ceket pantolon takımdı. Bir yerinde bir gümüş pırıltısı vardı, fermuarı belki. Ayrıntıları göremiyordum. Ona doğru dürüst bir teşekkür edemeden, çıktı dükkândan.

O yaştaki bir kızda nezaket ve ince düşünce görmek ne kadar rahatlatıcı bir duyguydu. Çoğu zaman (Sabrina'yı hatırlayarak düşünüyordum bunu), o yaştaki insanlar yalnızca saygısız bir nankörlük sergiler. Ama saygısız nankörlük genç insanların zırhıdır. O olmasa, nasıl kalırlar hayatta, nasıl ilerlerler? Yaşlı insanlar gençlerin iyiliğini ister ama kötülüğünü de ister: Onları tüketmek, canlılıklarını içlerine çekmek isterler, böylece kendileri

ölümsüzlüğe erişsin diye. O haşinliğin, kabalığın ve hafifmeşrepliğin koruyucu zırhı olmasa, çocuklar geçmişin yükü altında ezilirler, başkalarının geçmişinin yükü altında, kendi sırtlarına yüklenen. Bencillik onları kurtaran lütuftur.

530

Bir noktaya kadar, tabii.

Mavi gömlekli garson kız kahvemi getirdi. Böğürtlenli keki de. Anında pişman olmuştum sipariş ettiğime. Pek azını yiyebildim. Restoranlarda porsiyonlar aşırı büyük ve aşırı ağır olmaya başladı. Maddiyat dünyası kendini kocaman, ıslak çörekler olarak belli ediyor artık.

Kahveyi içebildiğim kadar içtikten sonra, tuvaleti keşfetmeye gittim. Ortadaki bölmede, geçen sonbahardan hatırladığım yazıların üstüne boya çekilmişti ama şansıma, bu sezonun yazıları başlamıştı bile. Sağ üst köşede, bir adın baş harfleri, başka bir adın baş harflerine aşk ilan ediyordu, her zaman olduğu gibi. Onun altında, dikkatle yazılmış mavi harflerle şu cümleler okunuyordu:

Doğru yargı, deneyimlerle elde edilir. Deneyimler, yanlış yargılamalar sayesinde elde edilir.

Onun altında, mor tükenmez kalemle yazılmış el yazısında: Tecrübeli bir kız istiyorsanız, Muhteşem Ağızlı Anita'yı arayın, Sizi cennete götüreyim. Bir de telefon numarası.

Onun da altında, büyük harflerle, kırmızı ispirtolu kalemle: Kıyamet günü yakındır. Felaketinizi bekleyin. Yani Ani' ta'yı.

Bazen düşünüyorum da -hayır, bazen bu düşünceyle oyun oynuyorum- bu tuvalet yazıları gerçekte Laura'nm marifeti, uzaktan kumandayla, bunları yazan kızların kollarını ve ellerini kullanarak yazdırdığı şeyler. Aptalca bir düşünce ama hoşuma gidiyor. Ta ki mantık kurallarını izleyerek bir adım daha öteye gidip, bütün bunların benim için yazıldığını düşününceye kadar. Çünkü Laura'nın bu şehirde benden başka tanıdığı kim kaldı ki? Ama eğer benim için yazdırıyorsa, bunlarla ne kastediyor acaba? Söylediği şeyi değil.

Başka zamanlardaysa, katılmak için güçlü bir arzu duyu-yorum, katkıda bulunmak için. Kendi titrek ve ürkek sesimi

531

kesik kesik gelen serenatlara, aşk mektuplarına, uçarı reklamlara, ilahilere ve küfürlere katmak için.
Hareket eden parmak yazdıktan sonra İlerliyor, Tanrı'ya karşı hürmetiniz ya da zekânız Onu bir adım, bir satır bile geriletemez, Ne de gö'zyaşlarınız bir sözcüğünü bile lekeleyemez-
Ah, diyorum, işte bu onları kazık gibi oturtup bas bas bağırtır.
Bir gün, kendimi daha iyi hissettiğim zaman, oraya geri gidip bunu bizzat yazacağım. Çok hoşlarına gider, çünkü istedikleri bu değil mi? Hepimizin istediği. Ardımızda etki yaratacak bir mesaj bırakmak, uğursuz da olsa, iptal edilemeyecek bir mesaj bırakmak.
Ama bu tür mesajlar tehlikeli olabilir. Dilemeden ve özellikle kendinizi kaderin eline teslim etmeden önce iyi düşünün.
(İki kere düşünün, derdi Reenie. Niye yalnızca iki kere1. derdi Laura.)
Kedi yavrusu
Eylül sonra Ekim geldi. Laura tekrar okula başlamıştı. Başka bir okula. Etekliği kahverengi ve siyah değil, gri ve maviydi bu kez. Onun dışında okul hemen hemen aynıydı, görebildiğim kadarıyla.
Kasım'da, Laura on yedisini doldurduktan kısa bir süre sonra Richard'ın parasını boşa harcadığını ilan etti. Eğer Ric-hard isterse okula gitmeye, bedenini o sıraya koymaya devam edecekti ama yararlı hiçbir şey öğrenmiyordu. Bunu sakin ve

kin gütmeden söylemişti ve hayrettir Richard razı olmuştu. "Okula gitmesine gerçekten gerek yok aslında" demişti. "Hayatını kazanmak için çalışmak zorunda değil nasılsa."
Ama tıpkı benim gibi, Laura'nın da bir şeylerle meşgul edilmesi gerekiyordu. Winifred'in faaliyetlerinden birine, hastane ziyaretleri yapan Abigails diye bir gönüllü örgütüne kaydedildi. Abigails hoppa bir gruptu: İyi ailelerden gelen, geleceğin Winifred'leri olmaya aday genç kızlardan oluşuyordu. Sütçü kızı esprisinde önlükler ve lale aplikeli mama önlüğü gibi bir şeyler giyiyor ve hastane koğuşlarında dolaşarak, hastalarla konuşuyor, belki kitap okuyor ve neşelendirmeye çalışıyorlardı. Bunu nasıl yaptıkları belirtilmemişti.
Laura bu işte uzman olduğunu gösterdi. Söylemeye gerek yok, diğer Abigaü'lerden hoşlanmıyordu ama önlüğünü benimsemişti. Tahmin

edeceğiniz gibi, fakirlerin yattığı koğuşlara yöneldi. Diğer Abigail'lerin kötü koktuğu ve "rezalet" olduğu için gitmemeyi tercih ettikleri koğuşlara. Bu koğuşlar terk edilmiş insanlarla doluydu. Akıl hastası yaşlı kadınlar, varını yoğunu kaybetmiş savaş gazileri, burunları kopmuş frengili adamlar vb. Bu bölümlerde hemşire sıkıntısı çekiliyordu, çok geçmeden Laura normalde üstüne vazife olmayan işlere de el atmış durumdaydı. Lazımlık ve kusmuk temizlemekten gocunmuyordu göründüğü kadarıyla. Ne de küfürler, deli çığlıkları ve genel bağrış çağrışlar gözünü korkutuyordu. Winifred'in istediği bu değildi tabii ama anlaşılan buna razı
olacaktık.
Hemşireler Laura'nın bir melek olduğunu düşünüyorlardı, en azından bazıları, (diğerleri ayak altında dolaştığını düşünüyorlardı herhalde.) Her zaman duruma hâkim olmak isteyen ve casusları bulunan Winifred'e göre, Laura özellikle umutsuz vakalarda iyiydi. Bu insanların ölmekte olduğunun farkında değil gibi görünüyor, diyordu. Bu hastaların durumu-

na olağan, hatta normalmiş gibi yaklaşıyordu, ki sanırım, demişti Winifred, hastalar bunda bir teselli buluyor, aklı yerinde bir insanın aksine. Winifred'e göre, Laura'nın bu becerisi ya da yeteneği, temelde ne kadar tuhaf bir doğası olduğunun göstergesiydi.
"Sinirleri çelik gibi sağlam olsa gerek" demişti. "Ben kesinlikle yapamazdım. Tahammül edemezdim. O sefaleti bir düşünsene!"
Bu arada, Laura'nın sosyeteye takdim resepsiyonu için planlara girişilmişti. Ama henüz Laura'ya söylenmemişti: Laura'nın tepkisinin olumlu olmayacağını Winifred'e çıtlatmış-tım. O takdirde, demişti Winifred, her şey önceden ayarlanır, son anda Laura'ya emrivaki yapılır ya da daha da iyisi, birincil hedef o zamana kadar gerçekleştirilirse, takdim resepsiyonundan tamamen vazgeçilir. Birincil hedef stratejik bir evlilik oluyordu.
Arcadian Court'ta öğle yemeği yiyorduk. Winifred baş-başa konuşmak için çağırmıştı beni, Laura için bir manevra düşünelim diye.
"Manevra mı?" dedim.
"Ne demek istediğimi biliyorsun" dedi Winifred. "Bir felakete yol açmamak için." Her şey göz önüne alındığında, Laura için umabileceğimiz en iyi şey -

diye devam etti- zengin, hoş bir adamın Laura'ya abayı yakıp evlenme teklif etmesi ve koluna takıp kiliseye götürmesi. Hatta en iyisi, yalnızca hoş ve zengin değil, hapı yuttuğunu çok geç olmadan anlayamayacak kadar aptal bir adam olması."
"Ne gibi bir hap bu?" dedim. Hiç ortalarda görmediğimiz Bay Prior'u avlarken kendi kullandığı taktik bu muydu acaba, diye merak ettim. Balayına çıkıncaya kadar o zehirli karakterini gizleyip son anda mı akıtmıştı zehirini adamın üstüne?
534_____
_____
Onun için mi adam hiç ortalıkta gözükmüyordu, fotoğrafları hariç?
"Kabul etmelisin ki Laura biraz değil, bir hayli tuhaf bir kız." Omuzumun üstünden birine selam vermek için bir an durdu, selamlama anlamında parmaklarını oynattı. Gümüş bilezikleri şıkır şıkır sesler çıkartıyordu, o kadar çok takmıştı ki.
"Ne demek istiyorsun?" diye sordum kibarca. Winif-red'in ne kastettiğine dair açıklamalarını toplamak bir hobi haline gelmişti benim için.
Winifred dudaklarını büzdü. Ruju turuncuydu, dudaklarının kenarları buruşmaya başlamıştı. Şimdilerde bu durumun fazla güneşlenmekten kaynaklandığını söylüyoruz ama o günlerde daha bu bağlantı yapılmıyordu ve Winifred bronzlaşmayı seviyordu. Metalik bakır renginden hoşlanıyordu. "Her erkeğin zevkine uymaz o. Çok acayip şeyler yapıyor. Tedbirden yoksun, ihtiyatsın;."
Winifred yeşil timsah derisi ayakkabılarını giyiyordu ama ben artık onları zarif bulmuyordum, göz tırmalayıcı buluyordum. Eskiden Winifred'de gizemli ve çekici bulduğum şeylerin çoğunu şimdi yalnızca aşikâr buluyordum, çünkü çok şey biliyordum artık. Cilası çatlamış emayeydi, parlaklığı vernikti. Perdenin arkasına bakmış ve ipleri ve makaraları görmüştüm, telleri ve korseleri görmüştüm. Artık kendi zevkimi geliştirmiş durumdaydım.
"Ne gibi?" dedim. "Ne gibi acayip şeyler?"
"Dün, bana evliliğin önemli olmadığını, yalnızca sevginin önemli olduğunu söyledi. İsa'nın da aynı fikirde olduğunu söyledi" dedi Winifred.
"Eh, onun yaklaşımı budur. Açıkça söylemekten de çekinmez zaten. Ama kastettiği seks değil, biliyorsun. Sözünü ettiği eros değil."

Winifred anlamadığı bir şey olduğu zaman ya güler ya
gözardı ederdi. Bunu gözardı etti. "Farkında olsunlar ya da 0^~ masınlar, hepsinin kastettiği sekstir" dedi. "Böyle bir ta^ır onun gibi bir kızın başını belaya sokar."
"Zamanla bunu da aşar" dedim ama aslında öyle düşü11' müyordum.
"Yakında değil ama. Akılları bulutlarda gezen kızlar £n kötüsüdür. Erkekler yararlanır onlardan. Bizim yağlı bir R0' meo'ya ihtiyacımız var, ki Laura abayı yaksın ona.
"Ne öneriyorsun, o zaman?" dedim boş boş yüzüne bak3' rak. Bu boş bakışı huzursuzluğumu, hatta kızgınlığımı gizlemek için kullanıyordum ama Winifred daha da gaza geldi.
"Dediğim gibi, ne olduğunu pek anlamayacak iyj \jif adamla evlendirmeyi. Sevgi meselesiyle sonra oyalanır, eğer buysa istediği. Çaktırmadan yaptığı sürece, kimsenin it olmaz."
Tavuklu böreğimden kalanları didikliyordum. son zamanlarda oldukça argo deyimler kullanmaya başla ti. Sanırım havalı olduğunu zannediyordu bunun: Yeni rno<^a havalı olmanın büyük önem kazandığı bir yaşa gelmişti.
Besbelli ki Laura'yı hiç tanımıyordu. Laura'nın böyle biT şeyi çaktırmadan yapması akıl almaz bir şeydi. Yapsa yap^a güpegündüz, kaldırım ortasında yapardı. Bize meydan oku/' du, yüzümüze çarpardı. Sevgilisiyle kaçardı ya da onutı g[P^ melodramatik bir şey yapardı. Biz diğer insanlara ne kadar i^' yüzlü olduğumuzu gösterirdi.
"Yirmi bir yaşma bastığında Laura'nın parası olacak" Af-' dim.
"Yeterince değil" dedi Winifred.
"Belki Laura'ya yeter. Belki yalnızca kendi hayatını y^' şamak istiyor" dedim.
"Kendi hayatını mı!" dedi Winifred. "b4e yapar o hay^' tıyla, bir düşünsene!"
536
Winifred'i söndürmeye çalışmanın bir yararı yoktu. Havaya kalkmış kasap satırı gibiydi. "Bildiğin bir aday var mı?" dedim.
"Kesinleşmiş biri yok ama üzerinde çalışıyorum" dedi Winifred kısaca. "Richard bağlantısına itiraz etmeyecek birkaç kişi biliyorum."
"Kendini fazla zahmete sokma" diye mırıldandım.

"Ah, ben sokmazsam" dedi ışıltılı bir sesle, "kim yapacak o zaman?"
"Bakıyorum Winifred'i kızdırmışsın" dedim Laura'ya. "Hop oturup, hop kalkıyor. Serbest Aşk laflarıyla eteklerini tutuşturmuşsun."
"Ben asla Serbest Aşk demedim" dedi Laura. "Yalnızca evliliğin aşınmış bir kurum olduğunu söyledim. Evliliğin sevgiyle ilgisi yok dedim yalnızca. Sevgi vermektir, evlilik ise alım satım. Sevgiyi kontratla bağlayamazsın. Cennet'te evlilik olmadığını da söyledim."
"Burası Cennet değil" dedim. "Eğer hâlâ farketmediy-sen. Her neyse, Winifred'i fena halde dolduruşa getirdiğin bir gerçek."
"Gerçeği söylüyordum" dedi. Tırnak ederiyle oynuyordu. "Sanırım, şimdi beni insanlarla tanıştırmaya başlayacak. Sürekli burnunu sokuyor her şeye."
"Yalnızca hayatını mahvetmenden korkuyor. Aşk peşinden gidersen, yani."
"Evlenmek senin hayatını mahvetmeni önleyebildi mi? Yoksa söylemek için çok mu erken?"
Ses tonunu anlamazlıktan geldim. "Nasıl buluyorsun?"
"Parfümün yeni. Richard mı verdi?"
"Onu kastetmedim. Evlilik fikrini demek istiyorum."
"Hiç" dedi. Şimdi uzun sarı saçlarını tarıyordu, benim

fırçamla, tuvalet masama oturmuş. Son zamanlarda dış görünüşüyle daha ilgilenir olmuştu, oldukça zevkli giyiniyordu, hem kendi giysilerini hem benimkileri.
"Yani fazla düşünmüyorsun, onu mu demek istedin?" dedim.
"Hayır. Hiç düşünmüyorum."
"Belki düşünmelisin. Belki bir anlık da olsa geleceğin üzerine düşünmelisin. İlelebet avare dolaşıp..." Hiçbir şey yap' madan demek istiyordum ama yanlış olurdu bunu söylemem.
"Gelecek diye bir şey yok" dedi Laura. Sanki ben küçük kardeş, kendisi ablaymış gibi konuşma alışkanlığını edinmişti. Bana ders verir gibi konuşuyordu. Sonra o tuhaf sözlerinden birini söyledi. "İp üstünde, gözleri bağlı Niagara Şelale-si'nin üzerinden yürüyen bir cambaz olsaydın, hangisine daha fazla dikkat ederdin, kıyıda seyreden insanlara mı, yoksa ayaklarına mı?"

"Ayaklarıma sanırım. Benim fırçamı kullanmamanı tercih ederim. Sağlıklı değil."
"Ama eğer ayağına çok fazla dikkat edersen, düşersin. İnsanlara fazla dikkat edersen yine düşersin."
"O zaman doğru cevap ne?"
"Ölseydin, bu saç fırçası senin olur muydu?" dedi. Yan gözlerle aynada profiline bakıyordu. Bu bakış açısı ona kurnaz bir ifade vermişti, ki Laura için olağandışı bir görüntüydü. "Ölüler eşyalara sahip olabilir mi? Olamazsa, bu nereden 'senin' oluyor şimdi? Üstündeki baş harflerin yüzünden mi? Yoksa saç mikropların yüzünden mi?"
"Laura, alay etmeyi bırak!"
"Alay etmiyorum" dedi, fırçayı bırakarak. "Düşünüyorum. Farkı hiçbir zaman göremiyorsun. Winifred'in dediklerini niye dinliyorsun bilmiyorum. Bir fare tuzağını dinlemek gibi bir şey bu. İçinde fare olmayan bir tuzağı" diye ekledi.
Son zamanlarda değişmişti: iğneleyici, kaygısız, her zamankinden farklı bir biçimde pervasız olmuştu. Meydan okuyuşları eskisi gibi açık değildi. Gizli gizli sigara içmeye başladığından şüpheleniyordum. Üstünde bir iki kez tütün kokusu almıştım. Tütün ve başka bir şey daha: Çok eski, çok tanıdık bir şey. Laura'daki değişikliklere karşı daha uyanık olmalıydım ama aklımda o kadar çok şey vardı ki.
Richard'a hamile olduğumu söylemek için Ekim'in sonuna kadar bekledim. Emin oluncaya kadar beklemek istedim, dedim. Basmakalıp bir neşe gösterdi. Alnımdan öptü. "Aferin sana" dedi. Kendimden beklenen şeyi yapıyordum yalnızca.
Bunun bana bir yararı, Richard'ın vicdanının sesine uyarak geceleri beni rahat bırakması oldu. Bir şeye zarar vermek istemem, demişti. Çok düşünceli olduğunu söyledim. "Bundan böyle cin tonikten de uzak duracaksın. Yaramazlık istemem" dedi uğursuz bir tavırla bana parmağını sallayarak. Bana karşı şakacı davrandığı zamanlar onu, diğer zamanlarda olduğundan daha korkutucu buluyordum. Sıçrayan bir kertenkele görmek gibi bir şeydi. "En iyi doktora gideceğiz" diye ekledi. "Ne kadar pahalı olursa olsun." İşin ticari açıdan değerlendirilmesi ikimiz için de güven vericiydi. İşin içinde para olduğu zaman, nereye oturtulduğumu biliyordum: Çok pahalı bir paketin taşıyıcısıydım, bu kadar basit.

Winifred, ilk andaki içten korku çığlığından sonra, samimiyetsiz bir ilgi gösterisinde bulundu. Gerçekten korkmuştu. Bir oğul ve veliaht, hatta yalnızca veliaht annesi olarak, Richard'm gözündeki statümün, hak ettiğimden çok daha fazla artacağını tahmin etmişti (haklı olarak). Benim statümün artması, onunkinin azalması demekti. Boyumun ölçüsünü kısaltmanın yollarını arayacaktı: Her an, bebek odasının dekorasyonu için elinde ayrıntılı planlarla ortaya çıkmasını bekliyordum.
539
"Bu mutlu olayı ne zaman bekliyoruz?" diye sordu. Daha uzun bir süre, bu yapmacıklı konuşma tarzına katlanmak zorunda kalacağımı anladım. Yeni konuğumuz ve leyleğin hediyesi ve küçük yabancı lafları bitmeyecekti. Winifred kendini ürküten konularda cin gibi kurnaz ve mütecessis olurdu.
"Nisan'da, sanıyorum" dedim. "Ya da Mart'ta. Daha doktoru görmedim."
"Ama bilmen gerekir" dedi, kaşlarını kaldırarak.
"Daha önce böyle bir şey yapmış değilim ki" dedim ters ters. "Beklemiyordum ki. Dikkat etmedim."
Bir akşam Laura'nın odasına gittim, aynı haberi vermek için. Kapıyı tıklattım. Cevap vermeyince, yavaşça açtım, uyuyakalmış olduğunu düşünerek. Ama uyumuyordu. Yatağının yanında, mavi geceliğinin içinde, yerde diz çökmüştü. Başı eğikti, saçları, olmayan bir rüzgâr tarafından dağıtılmış gibi, kolları sanki oraya fırlatılmış gibi öne doğru uzanmıştı. İlk anda dua ediyor zannettim ama dua etmiyordu, yani bir dua sesi duymadım. En sonunda beni farkettiği zaman, hiçbir şey olmamış, sanki toz alıyormuş gibi kalktı ve tuvalet masasının fırfırlı taburesine oturdu.
Sık sık olduğu gibi, çevresindeki, Winifred'in onun için seçtiği eşyalarla ilişkisi dikkatimi çekti. Süslü desenler, kurdeleden güller, organzeler, farbelalar ve Laura'nın kendisi. Bir fotoğrafı çekilse, tam bir uyum tablosu çıkardı ortaya. Ama benim için uyumsuzluk o kadar belirgindi ki, âdeta gerçeküstü bir tabloydu. Laura bir diken pamuğu yuvasına konmuş bir çakmaktaşıydı. Çakmaktaşı diyorum, taş değil. Çakmaktaşı-nm ateş dolu bir yüreği vardır.
"Laura, sana söylemek istemiştim" dedim. "Bir bebeğim olacak."
Bana döndü, yüzü bir porselen tabak kadar pürüzsüz ve
540_____
_____

beyazdı, ifadesi içinde gizliydi. Ama şaşırmış görünmedi. Beni tebrik de etmedi. Onun yerine, "Kedi yavrusunu hatırlıyor musun?" dedi.
"Hangi kedi yavrusunu?" dedim.
"Annemin kedi yavrusunu. Onu öldüren."
"Laura, o bir kedi yavrusu değildi."
"Biliyorum" dedi Laura.
Qüzel manzara
Reenie geri döndü. Benden hiç memnun değil. Evet, küçük hanım. Nasıl açıklayacaksın bakalım bunu? Laura'ya ne yaptın] Asla öğrenmeyecek misin?
Böyle soruların cevabı yoktur. Cevaplar sorularla öylesine içice geçmiştir, öylesine karmakarışık, öylesine lime lime olmuştur ki, cevap olmaktan çıkmıştır gerçekte.
Duruşmadayım, yargılanıyorum burada. Biliyorum bunu. Yakında ne düşüneceğinizi biliyorum. Kendi düşündüklerime benzer şeyler: Öyle yapmamalı, öyle davranmamalı mıydım? Kuşkusuz siz böyle düşüneceksiniz ama başka seçeneğim var mıydı? Şimdi var, ama şimdi, o zaman değil ki.
Laura'nın zihnini okuyabilmem mi gerekirdi? Aklından neler geçtiğini, neler olduğunu bilmem mi gerekirdi? Bir sonraki aşamada neler olacağını önceden anlamam mı gerekirdi? Ben kızkardeşimin bekçisi miydim?
Gerekirdi sözcüğü yararsız bir kelime. Olmamış şeyleri içeriyor. Paralel bir evrene ait bir sözcük. Uzayın başka bir boyutuna ait.
Şubat ayında bir Çarşamba günü, öğleden sonra uykumu al-

diktan sonra aşağı indim. O sıralar gündüzleri çok uyur olmuştum: Hamileliğimin yedinci ayındaydım ve geceleri deliksiz uyumakta zorluk çekiyordum. Tansiyonumla ilgili bir sorun da vardı, ayak bileklerim şişiyordu. Mümkün olduğunca ayaklarımı yukarı kaldırıp uzanmam gerektiği söylenmişti. Dev bir üzüm gibi hissediyordum kendimi, şekerli, mor renkli bir sıvıyla patlamaya hazır. Çirkin ve hantal.
Kar yağıyordu o gün, hatırlıyorum, büyük, yumuşak, ıslak pamukçuklar. Yataktan kalkınca pencereye gidip bakmıştım ve kestane ağacını görmüştüm, karlar altında bembeyazdı, dev bir mercan gibi.

Winifred aşağıdaydı, bulut renkli oturma odasında. Bu alışılmış bir şeydi - evimize kendi malıymış gibi girer çıkardı-ama Richard da oradaydı. Genellikle günün bu saatinde bürosunda olurdu. İkisinin de elinde birer içki vardı. İkisi de suratsız, somurtkan görünüyordu.
"Ne oldu?" dedim. "Ne var?"
"Otur" dedi Richard. "Buraya, yanıma gel." Pat pat yaptı yastıklara.
"Bu bir şok olacak senin için." dedi Winifred. "Böyle nazik bir zamana denk geldiği için üzgünüm."
Konuşmayı Winifred yapıyordu. Richard elimi tutuyor ve yere bakıyordu. Ara sıra başını sallıyordu, sanki Winif-red'in anlattığı öyküyü ya inanılmaz ya da inanılmaz ama gerçek buluyor gibi.
Winifred'in anlattıklarının özü şuydu:
Laura sonunda kafayı çatlatmıştı. Çatlattı, demişti Wi-nifred, sanki Laura bir fasulye kabuğuymuş da, içinden pırtlamış gibi. "Ona daha önceden yardım eli uzatmamız gerekirdi ama yoluna giriyor zannetmiştik" dedi. Oysa, bugün hastanede, hayır ziyaretini yaptığı sırada, birden kontrolden çıkmış. Allah'tan, yakında bir doktor varmış ve bir diğer doktor -uz-

man doktor- daha çağırılmış. Sonuç olarak, Laura'nm kendisi ve başkaları için tehlike teşkil ettiğine karar verilmiş, ve maalesef Richard onu bir sağlık kurumuna teslim etmek zorunda kalmış."
"Neden söz ediyorsunuz? Ne yapmış?" Winifred acıyan bakışını takınmıştı. "Kendine zarar vereceği tehdidinde bulunmuş. Ayrıca başka şeyler söylemiş. Kesinlikle delice hayaller ve kuruntular içindeymiş." "Neler söylemiş?"
"Sana söylemeli miyim, emin değilim." "Laura benim kardeşim. Bilmeye hakkım var." "Richard'ı, seni öldürmeye çalışmakla suçlamış." "Bu sözcüklerle mi?" "Neyi kastettiği acıkmış" dedi Winifred. "Hayır, lütfen kelimesi kelimesine söyleyin." "Laura onu yalancı, hain bir köle tüccarı ve paraya tapan dejenere bir canavar olarak nitelemiş."
"Laura'nm zaman zaman aşırı fikirlere sahip olduğunu biliyorum ve kendini çok açık bir biçimde ifade etme eğilimi var. Ama böyle bir şey söyledi diye insana deli gömleği giydi-remezsiniz."

"Daha da fazlası var" dedi Winifred. Richad beni rahatlatmak ister gibi, bunun sıradan bir kurum olmadığını söyledi. Victorya zamanından kalma bir akıl hastanesi değil, demek istiyordu herhalde. Özel bir klinikti, çok iyi bir kurum, en iyilerinden biri. Bella Vista Kliniği. Laura'ya mükemmel bakacaklardı orada. "Manzara ne?" dedim. "Pardon?"
"Bella Vista. Güzel manzara demektir. Yani manzarası ne? Laura pencereden baktığı zaman ne görecek? "Şaka yapmıyorsun umarım" dedi Winifred.
543
"Hayır. Çok önemli. Çimenlik mi görüyor, bahçe mi, çeşme mi ya da ne? Yoksa sefil bir ara sokağa mı bakıyor?"
İkisi de bu soruların cevabını veremedi. Richard, şu ya da bu biçimde doğal bir çevre içindedir, dedi. Bella Vista şehir dışında. Kırsal bir arazi içinde."
"Gittin mi oraya?"
"Üzgün olduğunu biliyorum, sevgilim" dedi. "Belki biraz dinlensen iyi olur."
"Yeni kalktım dinlenmekten. Lütfen söyle bana."
"Hayır gitmedim. Tabii ki gitmedim."
"O zaman nereden biliyorsun?"
"Ama gerçekten iris" dedi Winifred. "Ne farkeder?"
"Onu görmek istiyorum." Laura'nın böyle aniden dağıtmış olduğuna inanmakta zorluk çekiyordum ama onun acayipliklerine o kadar alışıktım ki hiçbir yaptığını şaşırtıcı bulmazdım. Belirtileri kolaylıkla gözümden kaçmış olabilirdi. Bariz zihinsel zayıflık belirtileri, her ne idiyse bunlar.
Winifred'in dediğine göre, doktorlar şu sıra Laura'yı görmemizin söz konusu olmadığını söylemişler. Bunun üzerinde önemle duruyorlarmış. Ciddi bir akli dengesizlik içindeymiş, üstelik fiziksel şiddet gösteriyormuş. Ayrıca benim durumumu da düşünmek gerekirmiş.
Ağlamaya başladım. Richard bana mendilini verdi. Hafifçe kolalıydı ve kolonya kokuyordu.
"Bilmen gereken bir şey daha var" dedi Winifred. "En üzücüsü de bu."
"Belki bu konuyu sonraya bırakmalıyız" dedi Richard kısık bir sesle.
"Çok acı bir şey" dedi Winifred sahte bir tereddütle. Ve ben tabii ısrar ettim hemen öğrenmek için.
"Zavallı kız hamile olduğunu iddia ediyormuş" dedi Wi-nifred. "Tıpkı senin gibi."

544
Ağlamayı kestim. "Eee? Öyle miymiş?"
"Tabii ki değil" dedi Winifred. "Nasıl olabilir ki?"
"Babası kimmiş?" Böyle bir şeyi kafadan uydurmanın pek Laura'ya göre olmadığını düşünüyordum. "Yani, kim olduğunu hayal ediyormuş?" dedim.
"Söylemeyi reddediyor" dedi Richard.
"Tabii histerik bir halde" dedi Winifred. "Dolayısıyla her şeyi birbirine karıştırıyor. Senin doğuracağın bebeğin aslında onun bebeği olduğuna inanıyormuş, açıklayamayacağı bir biçimde. Hezeyan bunlar tabii."
Richard başını salladı. "Çok acıklı" diye mırıldandı, bir cenaze kaldırıcısının kısık ve ağır başlı ses tonuyla. Koyu renkli, kalın bir halı gibi boğuk bir sesle.
"Uzman -zihinsel hastalıklar uzmanı- Laura'nın seni çıldırasıya kıskanmış olması gerektiğini söyledi" dedi Winifred. "Seninle ilgili her şeyi kıskanmak -senin hayatını yaşamak, sen olmak istemek- sonunda onu bu hale getirmiş. Doktor senin tehlikeden korunman gerektiğini söyledi." İçkisinden bir yudum aldı. "Senin kendi şüphelerin yok muydu?" dedi. Ne kadar kurnaz bir kadın olduğunu anlıyorsunuz.
Aimee, Nisan başında doğdu. O devirde eter kullanılırdı, dolayısıyla doğum sırasında bilinçli değildim. Derin bir nefes aldım ve kendimden geçtim, uyandığımda kendimi daha güçsüz ve düz hissediyordum. Bebek yanımda değildi. Bebek odasında, diğer bebeklerin yanındaydı. Bir kızdı.
"Bir sakatlığı yok değil mi?" dedim. Bu konuda çok endişeliydim.
"On el parmağı ve on ayak parmağı var" dedi hemşire canlı bir tonla. "Olması gerekenden daha fazla bir şeyi yok."
Bebek daha sonra, akşam üstüne doğru getirildi, pembe bir battaniyeye sarılıydı. Ona önceden, kafamda ismini ver-

545
mistim bile. Aimee, sevilen demekti, ve kuşkusuz onun sevilmesini umuyordum, biri tarafından. Onu sevmek konusunda ya da ihtiyacı olduğu kadar sevmek konusunda, kendi kapasitemle ilgili kuşkularım vardı. Gücümün ötesinde bir iş yüklenmiş gibiydim: Daha fazla sevgi vermek için yeterince gücüm kalmamış gibiydi.
Aimee yeni doğmuş bütün bebekler nasılsa, öyle görünüyordu -ezilmiş bir suratı vardı- son hızla duvara çarpmış gibi. Kafasındaki saçlar uzun ve koyu renkliydi. Zaten yarı kapalı olan gözlerini kısarak bana baktı,

güvenmiyormuş gibi bir bakışla. Hayata gelirken ne büyük bir şamar yiyoruz, diye düşünmüştüm. Ne büyük ne kötü bir sürpriz olmalı, o dış havayla ilk ve haşin temas. Bu küçük yaratığa acımıştım. Onun için elimden gelen her şeyi yapmaya söz verdim.
Bebekle birbirimizi incelerken, Winifred'le Richard geldi. Hemşire önce onları benim annem ve babam sandı. "Hayır, kendisi gururlu babamız" dedi Wınifred ve hepsi birlikte güldüler. Richard'la Winifred çiçekler ve abartılı bir bebek çıkını, elde örülmüş bebek tulumları ve beyaz satenden fiyonklar taşıyordu ellerinde.
"Ne şirin şey!" dedi Wmifred. "Aman yarabbim, biz bir sarışın bekliyorduk. Müthiş esmer bu. Saçlarına bakar mısınız?"
"Üzgünüm" dedim Richard'a. "Bir oğlan istediğini biliyordum."
"Bir dahaki sefere, sevgilim" dedi Richard. Hiç rahatsız olmuş görünmüyordu.
"Bu yalnızca doğum saçı" dedi hemşire Winifred'e. "Bebeklerin çoğu böyle kıllı doğar, bazen sırtlarında bile olur. Sonra bunlar dökülür, gerçek saçları çıkar. Bebeğin dişi ya da kuyruğu olmadığı için dua edin, bazılarında olur çünkü."
"Büyükbabam Benjamin esmerdi" dedim. "Saçları be-
546
yazlaşmadan önce, büyükannem Adelia da ve tabii babam, gerçi iki kardeşini bilmiyorum ama. Ailenin sarışın tarafı annemdi." Bunları olağan sohbet tonumla söylemiştim ve Ric-hard'm sözlerime kulak kabartmadığını görmek rahatlatmıştı beni.
Laura'nın orada olmadığına memnun muydum? Uzaklarda bir yerde tıkılı olduğuna, erişemeyeceğim bir yerde olduğuna? Ve bana erişemeyeceği, yatağımın yanıbaşmda davet edilmemiş bir melek gibi durup, neden söz ediyorsun sen, diyemeyeceği bir yerde olduğum için?
Neden söz ettiğimi bilirdi, tabii. Neden bahsettiğimi hemen anlardı.
Işıldıyordu berrak ay
Dün akşam bir kadının kendini yakmasını seyrettim: ince, genç bir kadın, tül gibi kolay yanan kumaştan bir elbise giymişti. Bir adaletsizliği protesto etmek için yapıyordu bunu ama neden kendini meydan ateşiyle yakmanın sorunu çözeceğine inanıyordu? Ah, yapma demek istedim ona. Hayatını

yakma. Ne için yapıyorsan bunu, değmez. Ama ona göre değişiyordu, besbelli.

Onları ele geçiren güçlü duygu nedir, kendilerini kurban etme yeteneği olan bu genç kızları? Kadınların da cesur olduğunu, ağlayıp inlemekten daha fazlasını yapabileceklerini, ölümü şevkle karşılayabileceklerini göstermek mi? Ve o dürtü nereden geliyor? Meydan okumakla mı başlıyor, öyleyse, neye meydan okumak? Dünyanın boğucu, kurşun gibi ağır düzenine mi, çivili tekerlekli büyük savaş arabasına mı, kör tiranlara mı, kör Tanrılara mı? Bu kızlar önlerine çıkan kötülükleri,

kendi bedenlerini teorik bir sunakta kurban ederek durduracaklarına inanacak kadar gözü kara ve pervasız mı, yoksa bir çeşit şehadet mi bu? Hayranlık uyandıran bir davranış, sabit fikirliliğe hayranlık duyuyorsanız. Ve yeterince cesur bir davranış. Ama kesinlikle yararsız.

Sabrina için endişe ediyorum, bu bakımdan. Ne yapıyor aralarda, dünyanın bir ucunda? Hıristiyanlar ya da Budistler ıi girmiş kanına, yoksa başka bir tür yarasa mı musallat ol-iuş ? Başkalarına yaptığın her kötülük, bana da yapılmıştır. Nafi-leliğe giden pasaportunda bu sözler mi yer alıyor? Para içinde püzen, sefil ve acınası ailesinin günahlarının kefaretini mi ödemek istiyor? Umarım öyle değildir.

Aimee'nin bile bu yönü vardı biraz ama onda daha yavaş, daha çapraşık bir biçimde gelişmişti. Laura köprüden uçtuğunda Aimee sekiz yaşındaydı, Richard öldüğünde on yaşında. Bu olaylar tabii ki onu çok etkiledi. Sonra Winifred'le benim aramda paramparça oldu. Şimdi olsa Winifred o savaşı kazanamazdı ama o zaman kazandı. Aimee'yi benden çaldı ve ne yaparsam yapayım, onu hiçbir zaman geri alamadım.

Aimee'nin rüştüne erip Richard'ın ona bıraktığı parayı eline geçirdiği zaman, ipini kopartmasına ve kimyasal yollardan rahatlama çarelerine başvurmasına, kendini bir adamdan diğerine atmasına şaşmamak gerek. (Sabrina'nın babası kimdi, örneğin? Bilmesi zordu ve Aimee hiçbir zaman bilemedi. Çarkı döndür, önünde duranı al, derdi.)

Onunla temasımı sürdürmeye çalıştım. Hep barışmayı umdum. O benim kızımdı ve ona karşı kendimi suçlu hissediyordum ve bunu telafi etmek istiyordum. Yıkım içinde geçen çocukluğunu telafi etmek istiyordum. Ama

artık bana cephe almıştı. Winifred'e de, ki küçük de olsa bir teselliydi bu benim için. İkimizi de yanına yaklaştırmıyordu, Sabrina'nın ya-
-
548
nına da, özellikle Sabrina'nın. Onun bizim tarafımızdan kirletilmesini istemiyordu.
Aimee sık sık ev değiştiriyordu, huzursuzca. Birkaç kez sokağa atıldı, kirayı ödemediği için. Huzursuzluk yaratma suçuyla tutuklandı. Birkaç kez hastaneye yatırıldı. Sanırım tıbben tespit edilmiş bir alkolikti diyebilirsiniz ama ben o terimden nefret ederim. Yeterince parası vardı, dolayısıyla hiçbir zaman çalışmak zorunda kalmadı, iyi ki de öyleydi çünkü herhangi bir işi elinde tutamazdı. Belki de, iyi ki de değil. Oradan oraya sürüklenme imkânı olmasaydı, belki durumlar daha farklı olurdu. Onun içinde açtığımız yaraları düşünerek vaktini boşa harcamak yerine, bir sonraki yemeğini düşünmek zorunda kalsaydı belki daha iyi olurdu. Alınteriyle kazanılmamış para, buna zaten eğilimli olan insanlarda kendine acımayı teşvik eder.
Son kez Aimee'yi görmeye gittiğimde, Toronto'da, Parli-ament Sokağı yakınlarında, gecekondu mahallesi gibi bir yerde, yapışık evlerden birinde yaşıyordu. Sabrina olduğunu tahmin ettiğim bir çocuk, evin önünde, küçük bir toprak parçasının üzerine çömelmişti. Kirli, süpürge saçlı, üstü başı perişan bir çocuktu, altında bir şort vardı ama üstü çıplaktı. Elindeki eski bir teneke bardağa, sapı eğrilmtş bir kaşıkla toprak dolduruyordu. Becerikli bir küçük yaratıktı: Bir çeyrek dolar istedi benden. Vermiş miydim? Büyük olasılıkla. "Ben senin büyükannenim" dedim ona. Deliymişim gibi baktı bana. Böyle birinin varlığından söz edilmemişti kendisine, kuşkusuz.
Komşulardan birinden bilgi almıştım, o kez gittiğimde. Nazik, düzgün insanlardı, en azından Aimee eve gelmeyi unuttuğu zamanlar Sabrina'yı besleyecek kadar iyi kalpli insanlar. Kelly idi soyadları, hatırladığıma göre. Aimee'yi merdivenin dibinde boynu kırılmış olarak buldukları zaman poH' si çağıran onlardı. Düşmüş müydü, itilmiş miydi, yoksa kendi mi atlamıştı, hiçbir zaman bilemeyeceğiz.
O gün Sabrina'yı tutup kaçırmahydım. Meksika'ya kaç-malıydık. Olacakları bilseydim, yapardım. Winifred'in onu çalacağını ve benden gizleyeceğini bilseydim, tıpkı Aimee'ye yaptığı gibi.

Sabrina, Winifred'le değil de, benimle olsaydı, daha mı iyi olurdu? Fakir, intikamcı, küflü bir yaşlı kadının, yani benim yerime, zengin, intikamcı ve küflü bir yaşlı kadının yanında büyümek nasıl bir şeydi acaba? Ama ben Sabrina'yı severdim. Winifred'in asla sevdiğini sanmıyorum. Sırf bana hıncından yapışmıştı Sabrina'ya. Beni cezalandırmak için; kazandığını göstermek için.

Ama o gün çocuk hırsızlığı yapmadım. Kapıyı çaldım, cevap gelmeyince, açtım ve içeri girdim, dik, karanlık ve dar merdiveni çıkıp Aimee'nin ikinci kattaki dairesine girdim. Aimee mutfaktaydı, küçük, yuvarlak bir masada oturmuş, üstünde bir gülümseme olan kahve bardağını tutan ellerine bakıyordu. Bardağı gözlerine iyice yaklaştırmış, bir o tarafa, bir bu tarafa çeviriyordu. Yüzü solgun, saçları dağınıktı. Onu çekici bulduğumu söyleyemem. Sigara içiyordu. Büyük olasılıkla, bir uyuşturucunun etkisi altındaydı, alkolle karışmış. Odada alkol kokusu vardı, sinmiş sigara dumanı, kirli lavabo, temizlenmemiş çöp tenekesi kokularının yanısıra.

Onunla konuşmaya çalıştım. Tatlı tatlı başladım, yumuşakça. Ama dinleyecek bir havada değildi. Her şeyden bıkmıştı, hepimizden. En çok da gerçeklerin kendisinden gizlendiği duygusundan bakmıştı. Aile ondan gizliyordu her şeyi, kimse gerçeği söylemiyordu. Ağızlarımız açılıp kapanıyor, kelimeler çıkıyor, ama o kelimeler hiçbir yere varmıyordu.

Ama yine de öğrenmişti. Kendisini soymuştuk, bir ailenin manevi mirasından yoksun bırakmıştık, çünkü ben onun

gerçek annesi değildim, Richard da gerçek babası değildi. Hepsi orada, Laura'nın kitabında yazıyor, demişti Aimee.

Ne demek istiyorsun, dedim ona. Besbelli dedi: Gerçek annem Laura, gerçek babam ise o adam, Kör Suikastçı kitabındaki adam. Laura teyzesi o adama aşıkmış ama biz ona engel olmuşuz, bu bilinmeyen sevgiliyi ortadan kaldırmışız. Onu korkutarak, satın alarak, kaçırtarak, her nasıl olduysa. Bizim gibi insanların neler yaptıklarını anlayacak kadar uzun yaşamış Winifred'in evinde. Sonra, Laura'nm sevgilisinden hamile kaldığı anlaşılınca, skandali örtmek için onu uzağa göndermişiz. Benim kendi bebeğim doğum sırasında ölünce, Laura'nın bebeğini çalıp evlat edinmişiz ve kendi bebeğimiz diye yutturmuşuz herkese.

Konuşması tutarlı değildi, ama özü buydu. Bu fantezinin ona ne kadar hitap etmiş olduğunu anlayabilirsiniz. Kim istemez anne diye efsanevi bir varlığa sahip olmayı, sıradan bir gerçek anne yerine? Böyle bir şansı olsa.
Ona çok yanıldığını, her şeyi birbirine karıştırdığını söyledim ama dinlemedi. Senin ve Richard'm yanında asla mutlu olmamam boşuna değildi, dedi. Gerçek bir anne baba gibi davranmazmışız, çünkü gerçek anne baba değilmişiz. Ve Laura Teyze boşuna kendini köprüden atmamış, çünkü kalbini kırmışız. Laura herhalde olan bitenleri anlatan bir mektup bırakmıştı Aimee'ye büyüdüğünde okuması için ama Ric-hard'la ben onu yok etmişiz.
Tevekkeli değil, o kadar kötü bir anneydin, diye devam etti. Ben onu asla gerçekten sevmemişim. Sevseymişim, kendisini her şeyin üstünde tutarmışım. Onun duygularını düşü' nürmüşüm. Richard'ı terketmezmişim.
"Kusursuz bir anne olmayabilirim" dedim. "Bunu kabul etmeye gönüllüyüm ama o şartlar altında elimden gelenin en iyisini yaptım. Hakkında çok az şey bildiğin o şartlar altında.

Sabrina'ya ne yapıyorsun, diye devam ettim. Onun sokakta, üstü başı çıplak, bir dilenci gibi pis gezmesine izin veriyorsan. Bu ihmalkârlıktır, çocuk her an kaybolabilir. Çocuklar sürekli kayboluyor, dedim. "Ben Sabrina'nın anneannesiyirrı, onu yanıma almaya hazırım ve..."
"Sen onun anneannesi değilsin" dedi, Aimee. Ağlıyordu. "Laura Teyze onun anneannesi. Ya da öyleydi. Oldu, onu sen öldürdün!"
"Aptal olma" dedim. Yanlış bir yanıttı. Böyle şeyleri ne kadar şiddetle inkâr ederseniz, daha fazla inanılır. Ama korktuğunuz zaman çoğunlukla yanlış karşılığı verirsiniz ve Aimee beni korkutmuştu.
Aptal olma dediğim zaman, bana bağırmaya başladı. Aptal olan sensin, dedi. Tehlikeli bir biçimde aptalsın, o kadar aptalsın ki aptal olduğunu bilmiyorsun, dedi. Burada tekrarlamayacağım başka sözler de söyledi, sonra kahve bardağını kaldırıp bana attı. Sonra üstüme yürüdü, sendeleyerek. Hüngür hüngür ağlıyordu, yürek paralayan iç çekişlerle. Kolları tehditkâr bir ifadeyle ileri uzanmıştı. Çok üzgündüm, sarsılmıştım. Geri geri gittim, tırabzanı yakaladım, başka şeylerden -bir ayakkabı, bir bardak altlığı- korunmaya çalışarak. Ön kapıya geldiğimde kaçtım.

Belki kollarımı uzatmalıydım ona. Ona sarılmalıydım. Ağlamalıydım. Sonra yanına oturup, şimdi size anlattığım bu hikâyeyi anlatmalıydım ona. Ama bunu yapmadım. O şansı kaçırdım ve şimdi pişmanlığımdan kahroluyorum.
Bu olaydan yalnızca üç hafta sonra Aimee merdivenlerden düştü. Onun matemini tuttum tabii. O benim kızımdı. Ama itiraf etmeliyim, çok daha önceki yaşlardaki halinin matemiydi tuttuğum. Başka bir Aimee olasılığının matemi, kaybedilmiş fırsatların matemi. Her şeyden çok, kendi başarısızlıklarımın matemini tuttum.
552
Aimee ölünce, Winifred pençelerini Sabrina'ya geçirdi. Adaletin onda dokuzu servettir ve sahneye önce o çıktı. Sabri-na'yı kapıp Rosedale'deki villasına götürdü ve göz açıp kapayıncaya kadar kendini Sabrina'nın resmi vasisi ilan etti. Mücadele etmeyi düşündüm ama Aime için verdiğimiz savaşın bir tekrarı olacaktı bu, benim kaybetmeye mahkûm olduğum.
Winifred, Sabrina'ya el koyduğunda, ben henüz altmış olmamıştım. O zamanlar hâlâ otomobil kullanabiliyordum. Zaman zaman Toronto'ya gidip Sabrina'yı gözlerdim, eski detektif öykülerindeki casuslar gibi. Çocuğun gittiği ilk okulun -yeni okulunun, lüks özel okulunun- çevresinde dolaşırdım, kısacık da olsa onu görebilmek ve her şeye rağmen iyi olduğunu bilmek için.
Winifred, Sabrina'yı aldıktan birkaç ay sonra, ona parti ayakkabıları almak için Eton's mağazasına götürdüğü sabah, ben de mağazadaydım, örneğin. Şüphesiz Sabrina'nın diğer giysilerini de kendisi alıyordu, ona danışmadan - tarzı böyledir- ama ayakkabının denenmesi gerekir ve bir nedenden ötürü bu işi hizmetçisine bırakmamıştı.
Noel zamanıydı -mağazanın sütunları yapma çiçekler ve altın renkli toz püskürtülmüş çam kozalaklarla süslenmiş, kapıların üzerine dikenli hâleler gibi kırmızı kadife kurdeleler asılmıştı- ve Winifred Noel şarkıları söyleyen bir grubun ortasında kaldığı için sinir oluyordu. Ben yan koridordaydım. Giyimim eskisi gibi değildi -eski bir tüvid manto ve alnıma düşürdüğüm bir eşarp giyiyordum- ve ta gözümün içine baktığı halde beni görmedi Winifred. Herhalde bir temizlikçi kadın ya da ucuzluktan alışverişe gelmiş bir göçmen gördü.
Her zamanki gibi iki dirhem bir çekirdekti ama oldukça yıpranmış görünüyordu. Yetmişini geçmişti, belli bir yaştan

553
sonra Winifred'in makyaj stili insanı mumya gibi gösterir. O turuncu ruju kullanmamalıydı, onun için fazla sert bir tondu. Kaşlarının arasındaki pudralı kızgınlık izlerini, boyalı çenesinin kasılmış adelesini görebiliyordum. Sabrina'yı bir kolunda tutmuş sürüklüyordu, kışlık paltoları içinde şişman müşterilerin oluşturduğu Noel korosunun arasından geçmeye çalışıyordu. Şarkıların hevesli ve ayarsız tonundan nefret etmekteydi herhalde.
Ama Sabrina müziği dinlemek istiyordu. Olduğu yerde kalmaya çalışıyordu, çocukların o inatçı çöküşüyle: Belli etmeden direniş. Kolunu düz yukarı kaldırmıştı, sınıfta cevap vermeye hazırlanan uslu bir çocuk gibi ama kaşlarını şeytan gibi çatmıştı. Canını acıtıyor olmalıydı, o yaptığı şey. Tavır almak, bildiride bulunmak. Direnmek.
Söyledikleri şarkı "İyi Kral Wenceslas" idi. Sabrina sözlerini biliyordu: Küçük ağzının oynadığını görüyordum. "Işıldıyordu berrak ay ama acımasızdı ayaz" diye söylüyordu. "Fakir bir adam geldiğinde, kışlık yakıt bulmak için." Açlık hakkında bir şarkıydı. Sabrina'nın anladığını görebiliyordum. Açlık duygusunu hâlâ hatırlıyor olmalıydı. Wi-nifred, Sabrina'nın kolunu çekti ve sinirli sinirli etrafına bakındı. Beni görmemişti ama hissetmişti, çitle çevrilmiş tarlada otlayan bir ineğin kurdu sezmesi gibi. Yine de inekler vahşi hayvanlar gibi değildir, korunmaya alışıktır. Winifred tedirgindi ama korkmuyordu. Aklından geçmiş olsam bile, çok uzakta bir yerde olduğumu, gözden ırak, dışarda karanlıkta olduğumu düşünüyordu.
Güçlü bir dürtü Sabrina'yı kapıp kaçmamı söylüyordu. Koro halinde, konfor içinde dondurucu soğuğun şarkısını söyleyenlerin kayıtsız bakışları arasından koşarken, Winif-red'in titrek feryatlarını duyuyor gibi oldum.
Ona sıkı sıkı sarılırdım, tökezlemezdim, onu kollarım-
dan düşünmezdim. Ama fazla uzaklaşamazdım. Bir hamlede yakalarlardı bizi.
Dışarı, sokağa tek başıma çıktım sonuçta ve yürüdüm, yürüdüm, başım eğik, yakam kalkık, kaldırımlarında yürüdüm. Gölden doğru sert bir rüzgâr esiyordu, karlar döne döne düşüyordu. Gündüzdü ama alçak bulutlar ve kar yüzünden hava oldukça karanlıktı, karları süprülmemiş sokakta tramvaylar çınlayarak ağır ağır geçiyordu. Kırmızı kuyruk ışıkları, geri geri giden kambur bir yaratığın gözleri gibi uzaklaşıyordu
benden.

Bir paket tutuyordum elimde -ne aldığımı hatırlamıyordum- ve eldiven yoktu ellerimde. Mağazada düşürmüş olmalıydım, kalabalığın ayakları altında. İhtiyaç da duymuyordum eldivenlere. Eskiden kar fırtınasında çıplak ellerle yürür ve hissetmezdim bile. Aşk ya da nefret ya da dehşet ya da yalnızca gözü kara öfke bunu yaptırabilir insana.

Kendimle ilgili bir gündüz rüyası görürdüm eskiden. Hâlâ da görürüm, aslına bakarsanız. Yeterince saçma bir hayal ama çoğu kez böyle imgelerle yaratırız alınyazımızı. (Bir kez bu yönde yoldan çıktığım zaman, alınmazımızı yaratmak gibi şişirilmiş bir üslubu kolayca benimsediğimi farkedeceksiniz. Ama üstünde durmayın.)

Bu gündüz rüyasında, Winifred ve arkadaşları, başlarının üstünde paradan yapılmış çelenklerle, Sabrina'nın fırfırlı beyaz yatağının etrafında, o uyurken toplanıyor ve ona ne armağan edeceklerini tartışıyorlar. Birks'ten üstü kabartmalı bir gümüş bardağı, ehlileştirilmiş ayı frizli bir bebek odası duvar kâğıdını, tek sıra bir inci kolyenin ilk inci tanelerini ve bütün diğer altın hediyeleri, görgü kurallarına uygun, güneş doğduğunda kömüre dönüşecek olan bütün comme il faut armağanları daha önce vermişler zaten. Şimdi ortodontisti, te-

nis derslerini ve piyano derslerini ve dans derslerini ve seçkin yaz okulunu planlıyorlar. Sabrina'nm ne umudu kalmış?

Tam o anda, sülfür ışığından bir flaş içinde, duman püskürterek ve isli deri kanatlarımı çırparak ortaya çıkıyorum, davetsizce, ailenin kara koyunu gibi horlanan vaftiz anası olarak. Ben de bir armağan vermek istiyorum, diye bağırıyorum. Buna hakkım var!

Winifred ve takımı gülüyor ve beni parmakla gösteriyorlar. Sen mi? Sen uzun zaman önce kovuldun. Hiç aynaya baktın mı son zamanlarda! Kendini bırakmışsın, yüz iki yaşında görünüyorsun. Pasaklı, köhne mağarana geri dön! Sunacağın ne olabilir kil

Gerçeği sunuyorum, diyorum. Gerçeği sunabilecek son ka-lan insan benim. Bu gerçek, sabah olduğunda, hâlâ bu odada ka-lacak olan te/c je)i.

Betty'nin Lokantası

Haftalar geçti ve Laura dönmedi. Ona yazmak, telefon etmek istiyordum ama Richard bunun Laura için iyi olmayacağını söylüyordu. Geçmişten

gelen bir sesle bölünmemesi gerek, demişti. Bütün dikkatini içinde bulunduğu duruma vermeli, sürmekte olan tedaviye. Kendisine böyle söylenmiş. Bu tedavinin niteliğine gelince, doktor olmadığı için bir şey söyleye-mezmiş, bu işlerden anladığını iddia edecek değilmiş. Muhakkak ki, en iyisi her şeyi uzmanlara bırakmakmış.

Laura'nm hayaliyle kendime işkence ediyordum. Onun hapsedildiğini, kurtulmaya çalıştığını, kendi uydurduğu ıstırap verici fantezinin ya da aynı derecede acı veren başka bir fantezinin, kendisinin değil, etrafındaki insanların fantezisinin içinde sıkışıp kaldığını düşünüyordum. Ve ne zaman ken-

556

di fantezisi diğerlerininkine dönüşüyordu? İç dünyayla dış dünya arasındaki eşik neredeydi? Her gün, düşünmeden bu kapıdan geçeriz, gramer sözcükleriyle parolaları söyleriz -dedim, dedin, o dedi, öbürü dedi, o, öte yandan, demedi- aklın ayrıcalığını aynı parayla öderiz, üzerinde anlaştığımız anlamları kullanarak.

Ama Laura çocukken bile bu anlamlarla tam olarak uzlaşmazdı. Sorun bu muydu? Evet demek gerekirken, kesin bir hayır dediği için mi? Ve tersi ve tersi?

Laura'nın iyi olduğu söyleniyordu: İlerleme kaydediyor-muş. Sonra o kadar iyi olmadığı söyleniyordu, yeniden nüksetmiş. İlerleyen neydi, nükseden neydi? Bunları düşünme-meliymişim, üzülürmüşüm, en önemlisi genç bir anne olarak benim enerjimi yeniden kazanmammış. En kısa zamanda seni yeniden iyileştireceğiz, demişti Richard, kolumu okşayarak.

"Ama hasta değilim ki" dedim.

"Ne demek istediğimi biliyorsun" dedi Richard. "Normale dönmen." Sevecen bir gülücük verdi, şehvetli bir bakış âdeta. Gözleri küçülmeye başlamıştı ya da göz çevresindeki deri büzüşmeye başlamıştı, bu da ona kurnaz bir ifade veriyordu. Ait olduğu yere döneceği günü düşünüyordu: Benim üstüme çıkacağı günü. Altında ezileceğimi düşünüyordum. Kilo alıyordu sürekli. Sık sık dışarda yiyordu. Klüplerde, itibarlı toplantılarda, ehemmiyetli toplantılarda konuşmalar yapıyordu. İtibarlı ve ehemmiyetli beylerin buluşup ciddi konular konuştukları ciddi toplantılarda, çünkü - herkesin tahmin ettiği gibi- fırtına yaklaşmaktaydı.

O kadar çok konuşma yapmak adamı şişirir. O süreci çok izledim. O tür sözler, bu konuşmalarda kullanılan kelimeler, şişirir insanı. Beyinde mayalanma etkisi yaratır. Televizyonda, politik kampanyalar sırasında görebilirsiniz bunu. Sözcükler adamların ağızlarından gaz balonları gibi çıkar.

_____.

552

Elimden geldiği kadar, mümkün olduğu sürece hastalıklı olmaya karar verdim.

Sürekli Laura için endişe ediyordum, üzülüyordum. Winif-red'in onun hakkındaki hikâyesini bir öyle, bir böyle çeviriyor, her açıdan bakmaya çalışıyordum. Anlattıklarını inandırıcı bulamıyordum ama tam uydurmasyon da diyemiyordum.

Laura'nın daima muazzam bir gücü olmuştu: İstemeden kırma gücü. Ayrıca, insanların özel alanlarına da saygı göstermezdi. Benim olan her şey aynı zamanda onundu: Mürekkepli kalemim, kolonyam, yazlık elbisem, şapkam, diş fırçam. Bu listeye benim doğmamış bebeğim de mi eklenmişti yoksa? Ama eğer kuruntular içindeyse -olmayan şeyleri uyduruyorsa- neden tam da bunu uydurmuştu?

Ama Winifred'in yalan söylediğini varsayalım. Laura'nın her zamanki kadar aklı başında olduğunu düşünelim. O zaman Laura gerçeği söylüyordu. Ve gerçeği söylüyorsa, o zaman Laura hamileydi. Eğer gerçekten bir bebek varsa, ona ne olacaktı? Ve niye bana değil de, bir doktora, bir yabancıya söylemişti bunu? Neden benden yardım istememişti? Bu noktayı epeyce düşündüm. Birçok geçerli nedeni olabilirdi. Benim nazik kondisyonum bu nedenlerden biri olabilirdi.

Bebeğin babasına gelince, ister hayali, ister gerçek olsun, yalnızca bir kişi olabilirdi. Alex Thomas.

Ama olamazdı, nasıl olsun?

Laura'nın bu soruları nasıl yanıtlayacağını artık bilmiyordum. Laura artık benim için bilinmez olmuştu, eliniz içindeyken eldiveninizin içini nasıl bilemezseniz, öyle bilinmez olmuştu. Laura her an benimle birlikteydi ama ona bakamıyordum. Yalnızca varlığının biçimini hissedebiliyordum: Boş bir biçim, benim kendi hayal ettiklerimle dolan.

Aylar geçti. Haziran, Temmuz, Ağustos oldu. Winifred,

55S
benim kanımın çekilmiş göründüğünü, beyaz durduğumu söylüyordu. Daha çok dışarı çıkmalısın, diyordu. Eğer tenis ya da golf oynamayacaksam - defalarca üstelediği gibi, kronik bir hal almadan göbeğimi eritmek için bir şeyler yapmam gerekiyormuş- hiç değilse, kaya bahçemle uğraşabilirmişim. Annelik durumuyla iyi giden bir uğraş olurmuş.
Kaya bahçemi sevdiğim söylenemezdi, yalnızca sözde be-nimdi, başka birçok şeyin olduğu gibi. ("Benim" bebeğim gibi, doğrusunu isterseniz. Bir başkasıyla gizlice değiştirilmiş olan, çingenelerin bıraktığı. Benim asıl bebeğimi -daha az ağlayan, daha çok gülen ve o kadar kokulu olmayan bebeğimi-çaldıkları gibi.) Benzer kaya bahçesi de benim uğraşılarıma direniyordu. Ne yapsam memnun edemiyordum onu. Kayalar gösterişli duruyordu -bir sürü pembe granit ve kireçtaşı vardı-ama hiçbir şey yetiştiremiyordum aralarında.
Kitaplarla oyalanıyordum. Kaya Bahçeleri İçin Mevsimlik Bitkiler, Kuzey İklimleri için Çöl Çiçekleri, gibi. Bu kitaplara bakıp listeler çıkartıyordum. Neyi ekebileceğimin listesini ya da ekmiş olduklarımın listesini. Büyüyor olması gereken ama büyümeyenlerin listesini. Ejderha kanı, dağ karı, horoz-ve-ta-vukları gibi adları olan bitki ya da çiçekler. Adlarından hoşlandığım, kendilerine pek değer vermediğim bitkiler.
"Bende çiçek yetiştirme yeteneği yok" demiştim Winif-red'e. "Senin gibi değilim." Yetersiz pozu yapmak artık doğal bir davranış haline gelmişti bende, düşünmeden yapıyordum. Oysa Winifred benim beceriksizliğimi eskisi gibi uygun ve kullanışlı bulmuyordu artık.
"Biraz çaba göstermelisin, tabii" diyordu. Buna karşılık, ölmüş bitkilerin listesini gösteriyordum ona.
"Kayalar güzel duruyor" demiştim. "Heykel bahçesi desek, olmaz mı?"

_____559
Laura'yı görmek için kendi başıma girişimde bulunmayı düşündüm. Aimee'yi yeni bakıcısına bırakabilirdim. Bu yeni bakıcıyı Bayan Murgatroyd olarak düşünüyordum. Bütün hizmetçilerimiz Murgatroyd idi bana göre, hepsi aynı türdendi. Ama hayır, bakıcı Winifred'e haber verirdi. Hepsine meydan okuyup bir sabah sıvışırdım, Aimee'yi de yanıma alırdım. Trenle giderdik. Ama nereye? Laura'nın nerede olduğunu bilmiyordum ki, nerede

sakladıklarını. Bella Vista Kliniği kuzey' de bir yerdeydi ama kuzeyde bir yer büyük bir alanı kapsıyordu. Richard'ın masasını karıştırdım, evdeki çalışma odasında. Ama klinikten gelen hiçbir mektup bulamadım. Büroda saklıyor olmalıydı.

Bir gün Richard eve erken döndü. Oldukça huzursuz görünüyordu. Laura, Bella Vista'da değilmiş, dedi.

Nasıl olur, dedim.

Bir adam gelmiş, dedi. Laura'nın avukatı olduğunu ya da onun adına hareket ettiğini söylemiş. Bir mütevelliyim, demiş, Bayan Chase'in para vakfının bir mütevellisi. Onu Bella Vista'da tutma yetkiniz yok, demiş. Dava açmakla tehdit etmiş. "Bu gelişmeleri biliyor muydun?" dedi Richard.

Hayır, bilmiyordum. (Ellerimi kucağımda kavuşturmuştum. Şaşkınlık ve hafif bir ilgi gösterdim. Sevincimi belli etmedim.) Sonra ne olmuş, dedim.

Bella Vista'nın yöneticisi o sırada yokmuş. Çalışanlar şaşırmışlar. Laura'yı bırakmışlar, bu adamın himayesinde. Ailenin uygunsuz haberler çıkmasından rahatsız olacağını düşünmüşler. (Avukat bu yollu tehditlerde de bulunmuş.)

Eh, dedim, sanırım doğru olanı yapmışlar.

Evet, dedi Richard, kuşkusuz ama Laura compos menus miydi? Kendi iyiliği için, kendi güvenliği için neyin doğru olduğuna biz karar verelim hiç değilse, dedi. Dışardan bakıldı-

ğında Laura daha sakin görünüyormuş ama Bella Vista personelinin kuşkulan varmış. Eğer başıboş bırakılırsa, kendine ve başkalarına zarar vermeyeceğini kim bilebilirmiş?

Bir ihtimal nerede olduğunu biliyor musun? dedi Ric-hard.

Bilmiyordum.

Bir haber aldın mı ondan?

Almadım.

Böyle bir şey olursa, bana anında haber verirsin.

Veririm. Böyle dedim. Nesnesi olmayan bir cümlecikti, dolayısıyla teknik olarak yalan değildi.

Yeterince uzun bir süre geçmesini bekledikten sonra, trenle Port Ticonderoga'ya, Reenie'ye danışmaya gittim. Bir telefon geldi diye uydurdum: Reenie hastaymış, diye açıkladım Ric-hard'a, kötü bir şey olmadan beni tekrar görmek istemiş, dedim. Ölüm döşeğindeymiş

izlenimini vermeye çalıştım. Ai-mee'nin bir fotoğrafını istiyor, eski günleri konuşmak istiyor, dedim. Hiç değilse bu kadarını yapmalıyım, dedim. Bizi o büyüttü. Beni büyüten o, diye düzelttim, Richard'ın Laura'yı aklına getirmesini önlemek için.

Reenie'yle Betty'nin Lokantası'nda buluşmak üzere söz-leştik. (O zaman artık kendi telefonu vardı. Dünyada bir yer ediniyordu kendine artık.) En iyisi orası, dedi. Hâlâ yarım-gün çalışıyordu lokantada ama işi bittiği zaman buluşabilirdik. Betty'nin sahipleri değişmişti. Eski sahipleri olsa, onun ortalıkta bir müşteri gibi oturmasını istemezlermiş, ücretini ödüyor olsa bile ama yeni sahipler parasını ödediği sürece her müşteriye razıymışlar.

Betty'nin Lokantası gözle görülür biçimde bozulmuştu. Çizgili tente yok olmuştu, koyu renkli masalar ve koltuklar çizik içinde ve çirkin görünüyordu. Taze vanilya kokusu git'

561

miş, ekşi bir yağ kokusu sarmıştı havayı. Fazla şık giyimli olduğumu farkettim. Beyaz tilki yakamı takmamalıydım. Bu şartlar altında gösteriş yapmanın ne manası vardı?

Reenie'nin görünüşünden hoşlanmadım: Çok şiş, çok sarı görünüyordu, ağır nefes alıyordu. Belki gerçekten iyi değildi. Sorsam mı diye düşündüm. "Ayaklarımın üstündeki yükten biraz kurtulurum bari" dedi karşımdaki koltuğa yerleşirken.

Myra -kaç yaşındaydın Myra? Üç ya da dört olmalıydın, hesabını unutmuştum- Myra yanındaydı. Yanakları heyecandan kızarmıştı, gözleri yuvarlak ve biraz patlaktı, sanki hafifçe boğazı sıkılmış gibi.

"Ona senden çok söz ettim" dedi Reenie gururla. "İkinizden de." Myra benimle pek ilgilenmiyordu, itiraf edeyim, daha çok boynumdaki tilkiye sabitlenmişti. O yaştaki çocuklar kürklü hayvanları severler, ölü bile olsa.

"Laura'yı gördün mü?" dedim, "ya da konuştun mu?"

"Ne kadar az söylersen, tamiri o kadar kolay olur" dedi Reenie, etrafına bakınarak, sanki burada bile duvarların kulağı varmış gibi. Bu temkinliliğe gerek yoktu.

"Sanırım avukatı sen ayarladın?" dedim.

Reenie bilge bir ifadeyle baktı. "Gerekeni yaptım. Zaten avukat annenin ikinci kuşak kuzininin kocası, aileden sayılır. Dolayısıyla durumun önemini kavradı, yani ben durumları öğrendikten sonra."

"Nasıl öğrendin?" Neler öğrendin'i sonraya saklıyordum.
"Bana yazdı" dedi Reenie. "Sana da yazdığını ama cevap alamadığını söyledi. Mektup göndermesi yasakmış ama aşçı yardım etmiş ona. Laura sonra aşçıya parasını gönderdi, fazlasıyla."
"Ben mektup filan almadım" dedim.
"Laura da öyle tahmin etmiş. Onlar icabına bakmışlardır, dedi."
Onların kim olduğu belliydi. "Buraya geldi herhalde"
dedim.
"Başka nereye gidebilirdi ki?" dedi Reenie. "Zavallı çocuk. Başına gelenlerden sonra."
"Neler gelmiş başına?" Öğrenmeye can atıyordum ama aynı zamanda ödüm kopuyordu. Laura uyduruyor olabilir, diyordum kendime. Laura kuruntular içinde, hayaller görüyor olabilir. Bu ihtimal vardı.
Reenie o ihtimali kaldırdı ama: Laura ona ne anlatmış-sa, Reenie hepsine inanmıştı. Benim duyduğum hikâyenin aynısı olduğundan kuşkum vardı. Özellikle ortada bir bebek olduğundan şiddetle kuşkuluydum. "Etrafta çocuklar var, o yüzden anlatamam" dedi Reenie. Yapış yapış ezilmiş bir dilim pembe pastayı ağzına sokuşturan ve yalamak istiyormuş gibi bana bakan Myra'yı işaret ederek. "Eğer sana olanların tümünü anlatsam, gece uykuların kaçar. Tek teselli senin bu işte hiçbir suçunun olmaması. Böyle dedi."
"Öyle mi dedi?" bunu duyduğuma rahatlamıştım. Demek canavarlar Richard ve Winifred'di ve ben affedilmiştim, manevi zayıflığım nedeniyle, kuşkusuz. Bununla birlikte, Reenie beni tamamen affetmemişti. Bütün bunların olmasına yol açacak kadar dikkatsiz davrandığım için. (Laura köprüden uçunca daha da az affetti. Ona göre benim bunda bir payım olmalıydı. Ondan sonra bana hep soğuk durdu. Bana hakkını helal etmeden öldü.)
"Onun gibi bir genç kız, öyle bir yere asla konmamalıydı" dedi Reenie. "Ne olursa olsun. Etrafta pantolonları çözük gezen adamlar, her türlü rezillik. Utanç verici!" "Isırır mı?" dedi Myra, tilkime uzanarak. "Dokunma ona" dedi Reenie. "Yapış yapış parmakların'
la."
"Hayır" dedim, "ısırmaz. Bak, gözleri camdan. Yalnızca
kendi kuyruğunu ısırır."

563
"Laura dedi ki, sen bilseymişsin, onu asla orada bırak -mazmışsm" dedi Reenie. "Bilseydin eğer. Dedi ki, başka ne olursa olsun ama kalpsiz değildir." Yan gözle bardağına bakarak kaşlarını çattı. Bu konuda kuşkuları vardı. "Patates yiyorlarmış orada çoğunlukla. Haşlanmış ve püre. Yemekten tasarruf ediyorlar, zavallı kaçıkların, gariban delilerin ağzındaki lokmadan çalıp parayı ceplerine atıyorlar."
"Nereye gitti? Şimdi nerede?"
"Bu seninle benim ve bu duvarların arasında kalacak" dedi Reenie. "Senin bilmemen daha doğru olur dedi."
"Nasıl görünüyordu, şey miydi..." Yani açıkça deli gibi miydi, diye sormak istemiştim.
"Her zaman olduğu gibiydi. Ne daha fazla ne az. Mecnun bir kuş gibi değildi, eğer kastettiğin oysa" dedi Reenie. "Daha zayıftı -kemiklerinin arasına biraz et koyması gerek- bir de Tanrı hakkında o kadar konuşmaması. Tek dileğim O'nun şimdi yanında olması, bir kez olsun."
"Teşekkür ederim Reenie, bütün yaptıkların için" dedim.
"Teşekkür etmene gerek yok" dedi, sertçe. "Yalnızca doğru olanı yaptım." Yani, ben yapmadım, anlamında. "Ona mektup yazabilir miyim?" dedim, mendilimi aranarak. Ağlamak istiyordum. Kendimi suç işlemiş gibi hissediyordum.
"Yazmamanın en doğrusu olduğunu söyledi. Ama sana bir mesaj bıraktığını söylememi istedi."
"Mesaj mı?"
"Onu, o yere götürülmeden önce bırakmış. Nerede bulacağını biliyormuşsun, öyle dedi."
"O senin mendilin mi? Nezle mi oldun?" dedi Myra, burun çekmelerimi ilgiyle izliyordu.
"Çok fazla soru sorarsan, dilin düşer" dedi Reenie.
"Hayır, düşmez" dedi Myra kendinden emin bir havayla. Detone bir sesle bir şarkı mırıldanmaya başladı, masanın altından, tombul bacaklarıyla dizlerime vuruyordu. Neşeli bir özgüveni vardı ve kolaylıkla korkmuyordu. Sinir bozucu bulduğum ama zamanla minnettar kaldığım nitelikleriydi. (Bunu duyduğuna şaşıracaksın herhalde, Myra. Bir kompliman olarak kabul et, eline fırsat geçmişken. Benden fazla kompliman çıkmaz, bilirsin.)

"Aimee'nin resmini görmek istersin diye düşünmüştüm" dedim Reenie'ye. Gösterebileceğim bir tek bu başarım vardı, hiç değilse. Kendimi onun gözünde temize çıkartmak için gösterebileceğim.
Reenie fotoğrafı aldı. "Hey, pek de esmer bir minikmiş, değil mi?" dedi. "Çocuğun kime çekeceği hiç belli olmaz."
"Ben de görmek istiyorum" dedi Myra, şekerli pençeleriyle çekiştirerek.
"Haydi, çabuk kalk, gidiyoruz. Baba bizi merak etmesin."
"Hayır" dedi Myra.
"Ne kadar mütevazı olsa da, evimiz gibisi yoktur" diye bir şarkı tutturdu Reenie, Myra'nın minik ağzından pembe kremaları kâğıt peçeteyle silerken.
"Burda kalmak istiyorum" dedi Myra ama paltosu giydirilmiş, yün örgü başlığı kulaklarının üzerine çekilmişti bile, masadan yan yan çıkartılıyordu.
"Kendine iyi bak" dedi Reenie. Beni öpmedi.
Kollarımı boynuna dolayıp, uluya uluya ağlamak istedim. Teselli edilmek istedim. Myra'yı değil, beni kucağına alıp götürmesini istedim.
" 'Evimiz gibisi yoktur' "demişti Laura bir gün, on bir ya da on iki yaşlarındayken. "Reenie böyle bir şarkı söylüyor. Aptalca, bence."

_____
_____565
"Nasıl yani?" dedim.
"Bak işte" dedi, bir aritmetik eşitlik gibi yazdı. Yok-tur=ev. Eşittir, ev = yok. Demek ki, ev diye bir şey var değildir.
Ev, yüreğinin olduğu yerdir, diye düşünmüştüm şimdi, Betty'nin Lokantası'nda kendimi toparlamaya çalışırken. Ar-tık bir yüreğim yoktu, yüreğim kırılmıştı ya da kırılmamıştı, yalnızca artık yoktu işte. Rafadan pişmiş bir yumurtanın sari' sı gibi dikkatle çıkartılıp alınmıştı, bedenimden geri kalanını kansız, pıhtılaşmış ve oyulmuş bırakarak.
Yüreksizim, diye düşünmüştüm. Demek ki evsizim.
Mesaj
Dün, divanda uzanıp yatmaktan başka bir şey yapamayacak kadar yorgundum. Giderek derbederleşen hayatımın bir alışkanlığı haline geldiği üzere, bir ortak sohbet programı, talk show seyrettim, herkesin eteklerindekileri döktüğü ya da ağzından baklayı çıkardığı programlardan

birini. Şimdi moda bu, ağzındaki baklayı çıkartmak: İnsanlar hem kendi hem başkalarının ağızlarındaki baklayı çıkartıyor. Bütün baklaları, hatta bazen olmayan baklaları bile döküyorlar ağızlarından. Bunu suçluluk ve keder duygusuyla ve kişisel zevkleri için yapıyorlar ama en çok kendilerini teşhir etmek için yapıyorlar ve başka insanlar bunu seyretmekten hoşlanıyor. Ben bir istisna değilim: Bu kirli çıkıların, bu küçük günahların ortaya serilmesini, arap saçma dönmüş sefil aile sorunlarının, abartılı travmaların sergilenmesini seyretmekten zevk alıyorum. Kurtçuklarla dolu bir konserve kavanozunun, sanki bir doğum günü hediyesiymiş gibi açılmasını heyecanla beklerken, konserve açacağıyla burkularak açılmasını beklerken,
seyreden yüzlerdeki hayal kırıklığını görmek hoşuma gidiyor: Zoraki gözyaşları, sahte ve "oh olsun" diyen acıma duygusuyla ve mecburi alkışlarla. Hepsi bu muydu, diye düşünüyor olmalılar. Bu yürek parçalayan yaranız daha az sıradan, daha alçakça, daha epik, daha asap bozucu, daha üzücü olmamalı mıydı? Daha çok anlatın bize.1 Şu acıyı biraz daha deşemez miyiz, lütfen] Hangisi daha tercih edilir diye düşünüyorum: Bütün hayatını kendi sırlarınla şişmiş vaziyette geçirip sonunda bunların baskısına dayanamayıp patlamak mı, yoksa bu sırların paragraf paragraf, cümle cümle, sözcük sözcük içinizden çekilip alınması, böylece sonunda senin için bir zamanlar altın dolu bir sandık gibi değerli olan, kendi tenin kadar yakın olan her şeyden yoksun kalmak mı? Senin için en derin önemi taşıyan her şeyden, seni korkutan ve gizlemek istediğin her şeyden, yalnızca sana ait olan her şeyden yoksun kalmak ve hayatının geri kalan günlerini rüzgârda uçuşan boş bir çuval gibi geçirmek mi? Herkes bir zamanlar ne tür sırların olduğunu bilsin diye, üzerinde parlak flüoresan bir etiket yapıştırılmış boş bir
çuval gibi?
İyi ya da kötü, kendimi savunmuyorum.
Geveze Ağızlar Gemiler Batırır, diye bir savaş posteri vardı bir zamanlar. Ama tabii, bütün gemiler önünde sonunda batar zaten.
Kendimi bu şekilde oyaladıktan sonra, mutfağa gittim ve çürümeye başlamış bir muzun yarısını ve iki tuzlu biskü yedim. Çöp tenekesinin arkasına bir şey -bir yiyecek filan- düşmüş gibiydi. Kokuşmuş et kokusu geliyordu burnuma ama baktım' bir şey bulamadım. Belki kendi kokumdu

bu. Bu sabah üstüme sıktığım ağır parfüme rağmen -Tosça mıydı, Ma Griffe mı, yoksa Je Reviens mi?- bedenimin kedi maması gibi koktuğu düşüncesinden kurtulamıyorum. Kıyıda köşede diplerinde bı-

_____567

raz kalmış parfümler duruyor hâlâ. Siyah çöp torbaları kullanırsın Myra, sıra onlara geldiği zaman.

Benim sakinleşmeye ihtiyacım olduğunu düşündüğü zamanlar, Richard parfüm verirdi bana. Parfümler, ipekli eşarplar, ev hayvanı biçiminde küçük mücevherli iğneler, kafeste kuşlar, süs balıkları. Winifred'in zevkleri ama kendine değil, bana uygun gördüğü.

Port Ticonderoga'dan dönerken trende ve sonra haftalar boyunca, Laura'nın mesajını düşündüm, Reenie'ye söylediği. Demek ki, hastanedeki doktora söylemeyi planladığı şeyin ciddi tepkiler yaratabileceğini baştan biliyormuş. Riskli bir şey yaptığını bilerek, önlem almış. Bir yerde, bir biçimde, bir haber, bir ipucu bırakmış olmalıydı benim için, bir mendil saklar ya da ormanda çakıl taşlarından bir iz bırakır gibi.

Bu mesajı yazışını getirdim gözlerimin önüne, yazı yazar-kenki halini düşündüm. Kesinlikle kurşun kalemle, ucu çiğnenmiş bir kalemle yazmıştı. Kelemlerini hep çiğnerdi. Çocukken ağzı sedir ağacı gibi kokardı ve renkli kalemle yazmışsa dudakları mavi, yeşil ya da mor olurdu. Yavaş yazardı. El yazısı çocuksuydu, sesli harfleri yuvarlak, "o"ları kapalı, "g"leri ve "y"leri uzun kuyruklu olurdu. "I'lerin ve "j'lerin üzerindeki nokta, daire gibi ve fazla sağa kaymış olurdu, sanki görünmeyen bir iple bağlı küçük siyah bir balon. "T"lerinin yatay çizgisi yarım olurdu. Hayalimde Laura'nın yanına oturdum, bundan sonra ne yapacak diye görmek için.

Mesajının sonuna geldiğinde, onu bir zarfın içine koyup ağzını yapıştıracak, sonra bir yere gizleyecekti, Avilion'da çıkın edip sakladığı ıvır zıvırlar gibi. Ama bu zarfı nereye koymuş olabilirdi? Avilion'da bir yere değil: Oraya gitmemişti, kliniğe götürülmeden hemen önce değil.

Hayır, Toronto'daki evde bir yerde olmalıydı. Kimsenin

56a_____

-ne Richard'ın, ne Winifred'in, ne Murgatroyd'ların- bakmayacağı bir yere koymuş olmalıydı. Çeşitli yerlere baktım -çekmecelerin diplerine,

dolapların arkalarına, kışlık mantolarımın ceplerine, el çantalarıma, kışlık parmaksız eldivenlerimin içlerine bile- ama hiçbir şey bulamadım.
Sonra, bir zamanlar, on veya on bir yaşlarındayken, La-ura'yı bir gün büyükbabamın çalışma odasında bulduğumu hatırladım. Önünde ailenin büyük, deri kaplı Kitabı Mukaddes'i açılmış duruyordu, Laura, annemin eski makasıyla parça parça kesiyordu kitabın sayfalarını.
"Laura, ne yapıyorsun?" dedim. "Kutsal Kitap o, elindeki."
"Hoşlanmadığım bölümleri kesiyorum" dedi. Kâğıt sepetine buruşturup attığı sayfaları çıkartıp açtım: Tarihler'den bölümler, sayfalar ve sayfalarca Levililer, İsa'nın çıplak incir ağacına lanet ettiği Aziz Matta'dan küçük bir parça. Laura'nın, Pazar okuluna gittiği günlerde, o incir ağacıyla ilgili kızgın düşünceleri olduğunu hatırlamıştım şimdi. İsa'nın bir ağaca karşı böyle kin gütmesi Laura'yı öfkeden deliye döndürmüştü. Hepimizin kötü günleri vardır, diye görüş bildirmişti Reenie, sarı bir kâsede yumurtanın beyazını hızlı
hızlı çırparken.
"Bunu yapmamalısın" dedim.
"Yalnızca kâğıt" dedi Laura, kesmeye devam ederek. "Kâğıt önemli değildir. Üstündeki kelimelerdir önemli olan."
"Başın büyük belaya girecek."
"Hayır, girmeyecek" dedi. "Kimse bunu açıp okumuyor, yalnızca kapak sayfasına bakıyor: Doğumlar, evlilikler ve
ölümler için."
Haklıydı da. Yaptığı hiçbir zaman ortaya çıkmadı.
Bu anım, düğün fotoğraflarını sakladığım evlilik albümünü çıkartıp bakmama neden oldu. Bu albüm Winifred için

hiçbir ilginçlik taşımıyordu. Richard'ın da severek karıştırdığını görmemiştim bir kez olsun. Laura bunu biliyor olmalıydı, onun güvenli bir yer olduğunu biliyordu. Ama benim ona bakacağımı nereden akıl etmiş olabilirdi?
Eğer Laura'yı arıyor olsaydım, bakardım. Bunu tahmin ederdi. Laura'nın bir sürü resmi vardı onun içinde, kahverengi kâğıda yapıştırılmış, köşeleri

siyah üçgenlerle tutturulmuş resimler, Laura'yı kaşlarını çatarken, ayaklarına bakarken gösteren, gelin nedimesi giysisi içinde.
Mesajı buldum ama sözcüklerle verilmiş bir mesaj değildi. Laura, Port Ticonderoga'da Elwood Murray'in gazete ofisinden yürüttüğü elde fotoğraf boyama malzemeleriyle düğün resimlerimin üzerinden gitmişti. Bunca zamandır saklıyormuş bu malzemeleri meğerse. Maddi dünyayı o kadar hor gören bir insan olduğu halde, eşyalarını atmaya kıyamazdı.
İki fotoğrafı değiştirmişti yalnızca. İlki, düğün partisinden bir grup fotoğrafıydı. Nedimeler ve sağdıçlar koyu bir lacivert tabakayla kapatılmış, resimden tümüyle çıkartılmıştı. Ben ve Richard, Laura, baş nedime Winifred kalmıştık yalnızca. Winifred korkunç bir yeşile boyanmıştı, Richard da aynen öyle. Bana akua mavisi bir cila çekilmişti. Laura ise parlak bir sarıya boyanmıştı. Yalnızca elbisesi değil, yüzü ve elleri de. Neydi bunun anlamı, bu parlaklığın? Müthiş bir parlaklıktı, sanki Laura içten yanıyormuş gibi, camdan bir lamba ya da fosfordan yapılmış bir kız gibi. Karşıya değil, yana bakıyordu, sanki ilgi odağı resimden tümüyle uzaktaymış gibi.
İkinci fotoğraf, gelin ile damadın resmi bir fotoğrafıydı, kilisenin önünde çekilmiş. Richard'ın yüzü griye boyanmıştı, o kadar koyu bir gri ki yüz hatları tamamen kaybolmuştu. Elleri kırmızıydı ve sanki kafatası yanıyormuş gibi başının içinden çıkan ve onu çevreleyen alevler de aynı renkti. Gelinliğim, eldivenlerim, duvağım, çiçekler -Laura bunlarla uğ-
raşmamıştı, yüzümle uğraşmıştı ama- yüz rengimi o kadar be-yazlatmıştı ki, gözlerim, burnum ve ağzım duman gibi olmuştu, soğuk ve ıslak bir günde pencere camlarının buğusu gibi. Arka plan, hatta ayaklarımızın altındaki kilise basamakları bile, tümüyle siyaha boyanmıştı, ve Richard'la ben havada yüzüyor gibi kalmıştık, en karanlık gecelerin en derin karanlığında.
XII
\
The Qlobe and Mail, 7 Ekim, 1938
GRIFFEN'DEN MÜNİH ANLAŞMASINA ÖVGÜ
THE GLOBE AND MAIL'İN ÖZEL HABERİ Toronto'daki Empire Kulübünün Çarşamba günkü toplantısında yaptığı "Kendi İşimize Bakalım" başlıklı canlı ve vurucu ko-nuşmasında, Griffen-Chase-Royal Consolidated Endüstrileri Ltd. Şti. sahibi ve yönetim kurulu başkanı Bay Richard E. Grif-fen, Britanya Başbakanı Neville Chamberlain'i, geçen hafta Münih Anlaşmasıyla

sonuçlanan üstün çabalarından ötürü kut' ladı. İngiliz Avam Kamarası'ndaki bütün tarafların bu haberi se-vinçle karşılaması önemlidir, diyen Bay Griffen, Kanada'daki bütün tarafların da bu anlaşmayı sevinçle karşılayacağını umdu' ğunu, çünkü bu anlaşmanın Ekonomik Buhran'a son vereceğini ve barış ve zenginlik yolunda yeni bir "altın çığır" açacağını sözlerine ekledi. Anlaşmanın aynı zamanda, gerek devlet adamlığı ve diplomasinin, gerek pozitif düşüncenin ve duygulara yer vermeyen mantıklı iş yapma ruhunun değerini gösterdiğini söyledi. Bay Griffen, "Eğer herkes kendinden biraz verirse, herkesin kazanacağı çok şey vardır" dedi.

Anlaşmaya göre Çekoslovakya'nın statüsünün ne olacağı sorularına verdiği yanıtta, Bay Griffen, bu ülkenin vatandaşlarına yeterli himaye garantisi verildiğine inandığını söyledi. Güçlü ve sağlıklı bir Almanya, Batı'nın ve özellikle iş dünyasının çıkarlarına hizmet eder ve Bolşevizm'i bizden uzak tutar, diye konuştu. Bay Richard E. Griffen "Bundan sonra arzulanan şey, ikili ticaret anlaşması yapmaktır, ki bu sürecin başladığından eminim. Şimdi artık kuru gürültü çıkartma zamanı değil, halk için mal üretme zamanıdır ve en çok ihtiyaç olan yerde -yani kendi arka bahçemizde- yeni iş olanakları ve refah yaratmanın zamanıdır. Zayıflık içinde geçen son yedi yılı, şimdi bolluk içinde geçecek bir yedi yıl izleyecektir ve 1940'ların ortalarına kadar uzanan altın bir devir bizi beklemektedir" dedi.

Bay Griffen'in, Muhafazakâr Partinin önde gelen üyeleri
ile istişarelerde bulunduğu ve önemli bir me^kiye aday gösterildiği duyumları alınmıştır. Bay Griffen'in konuşması hararetle alkışlandı.

Mayfair, Haziran 1939

KRALtYET AÇIK HAVA PARTİSİNDE KRALLARA YAKIŞIR BİR STİL

CYNTHIA FERVIS

Ekselansları Lord ve Leydi Tuıeedsmuir'in davetlisi o!an beş bin şeref konuğu, Majesteleri'nin Ottowa Hükümet Konağı'ndaki doğum günü partisinde, Majesteleri zarif geçişini yaparken, bahçe yollarında huşu içinde izledi.

Erkân, saat dört buçukta Hükümet Konağı'nm Çin Galeri-si'nden çıktı. Kral sabah giysileri içindeydi, Kraliçe ise yumuşak kürklü ve incilerle süslü bej bir giysi ve geniş kenarlı bir şapka ter-cih etmişti. Hafifçe kızarmış yüzünde sıcak mavi gözleri gülüm-süyordu. Kraliçenin etkileyici zerafeti izleyenleri büyüledi.

Majesteleri'nin arkasında Vali ve Leydi Tvueedsmuir yürüyordu. Ekselansları Ttueedsmuir zarif ve güler yüzlü bir evsahip-liği, Ekselansları Leydi Tweedsmuir ise bir denge ve güzellik örneği sergiliyordu. Kanada Arktiklerinden gelen tilki kürklerimle zenginleştirilmiş, baştan aşağı beyaz kostümü, şapkasındaki turkuvaz tüylerle çarpıcı bir zerafet örneğiydi. Majesteleri'ne takdim edilen konuklar arasında, Montreal'den Albay F. Phelan'm eşi Bayan Phelan, tomurcuklanmış küçük, renkli çiçek baskılı emprime ipek kostüm ve geniş, selofan kenarlı şık bir şapka giymişti. Tuğgeneral ve Bayan W. H. L. Elkins ve genç Bayan Joan El-kins ile Bay ve Bayan Gladstone Murray, Majesteleri'ne takdim edilen konuklar arasındaydı.

Bay ve Bayan Richard Griffen seçkin görünümleriyle dikkat çekiyordu. Bayan Gri//en, siyah şifon üzerinde güneş ışınları gibi yerleştirilmiş gümüş tilki kürkleriyle süslü bir pelerin, ve altın-

575

da orkide renkli bir kostüm giyiyordu. Bayan Douglas Watts, sa-nmtrak renkli açık yeşil şifon elbisesi ve kahverengi kadife ceketi, Bayan F. Reid ise vücuduna tam oturan, şık organze ve Valensi' yen dantelli kostümü içinde çok zariftiler.

Kral ve Kraliçe el sallayarak ayrılmadan önce çay servisine geçilmedi. Majesteleri ayrılırken fotoğraf makineleri flaşlarını patlatarak harekete geçti ve herkes bir ağızdan Tanrı Kralı Korusun diye bağırdı. Ondan sonra, ortaya doğum günü pastaları çıkarıldı.. . Muazzam büyük, kremaii beyaz pastalar. Kral'a içerde sunulan pasta, yalnızca güller, yoncalar ve dikenlerle değil, ayrı-ca şekerden yapılmış, ağızlarında beyaz bayraklar taşıyan minyatür güvercin sürüleriyle de süslüydü. Barış ve umudu simgeleyen sembollerle donanmış bir pastaydı.

Kör Suikastçı: Me'ruba' Salonu

Öğleden sonra, hava bulutlu ve rutubetli, her şey yapış yapış: Kadının beyaz eldivenleri parmaklıkları tutmaktan lekelenmiş. Dünya ağır, katı bir cisim gibi ağır. Kalbiyle itiyor havayı, bir taşı iter gibi. Boğucu hava üstüne üstüne geliyor. Yaprak kıpırdamıyor.

Ama sonra tren geliyor, kadın kapıda bekliyor, kendisine söylendiği gibi ve gerçekleşen bir vaat gibi adam trenden iniyor. Kadını görüyor, yanma

geliyor, kısaca dokunuyorlar birbirlerine. El sıkışıyorlar uzak akrabalar gibi. Kadın adamın yanağından çabucak öpüyor, çünkü umumi bir yerdeler, ne olur ne olmaz. Birlikte eğimli rampadan yürüyerek mermer istasyona geliyorlar. Kadın adamın yanında yadırgıyor kendini. Gergin. Ona doğru dürüst bakamamış bile. Ama adam kesinlikle zayıflamış. Başka?
Canım çıktı dönerken. Fazla param yoktu. Tarifesiz bir şileple geldim bütün yolu.
Sana para gönderebilirdim, diyor kadın. Biliyorum. Ama adresim yoktu.
Çantasını bagaj kontrolünde bırakıyor, yalnızca küçük valizini taşıyor yanında. Çantayı daha sonra alırım, diyor, şimdi ayak bağı olmasın. İnsanlar gelip gidiyor çevrelerinde, ayak sesleri, konuşmalar. Adamla kadın kararsız duruyorlar; nereye gideceklerini bilmiyorlar. Kadın düşünmeliydi, bir şey ayarlamalıydı, çünkü tabii ki adamın bir odası yok, henüz yok. Hiç değilse bir şişe viski getirmiş kadın, çantasına tıktığı. Onu akıl etmiş.
Bir yere gitmeleri gerek. Bir otele gidiyorlar, adamın hatırladığı ucuz bir otel. Bunu ilk kez yapıyorlar ve riskli. Ama kadın oteli görür görmez, kimsenin onların karı koca olduğunu düşünmeyeceğini anlıyor, evli olsalar bile birbirleriyle olmadıkları besbelli. Kadın iki mevsim öncesinden kalma hafif bir pardesü giymiş, eşarp bağlamış. Eşarp ipekli ama bulabildiği en yıpranmışı. Belki adamın kendisini kiraladığını düşünürler. Öyle umuyor. Öyle bakarlarsa, dikkat çekici değil.
Otelin önündeki kaldırım kırık cam, kusmuk ve görünüşe bakılırsa kurumuş kan dolu. Basma, diyor adam.
Giriş katında bir bar var ama adı Meşrubat Salonu. Baylara Mahsus, Hanımlar ve Refakatçiler. Dışında kırmızı bir neon tabela var, harfleri dikey sıralanmış, kırmızıTsir ok aşağı doğru inip yatay kıvrılarak kapıyı işaret ediyor. Harflerinden ikisi sönmüş, dolayısıyla Me'ruba' Salonu diye okunuyor. Noel ışıklarına benzeyen minik ampuller yanıp sönüyor, yağmur oluğundan inen karıncalar gibi iniyorlar tabeladan aşağı.
Günün bu saatinde bile adamlar dikiliyor kapısında, barın açılmasını bekleyen. Adam içeri girerlerken kadının dirseğinden tutuyor, acele ettirerek biraz. Arkalarında bir adam erkek kedi miyavlaması gibi bir ses çıkartıyor.
577

Otele giriş başka bir kapıdan. Girişin siyah beyaz mozaik çinileri, bir zamanlar belki kırmızı bir aslan süslemesinin çevresini dolaşıyor ama aslan o kadar aşındırılmış ki sanki taş yiyen güveler tarafından, şimdi daha çok ezilmiş bir ahtapota ya da polipe benziyor. Aşıboyası sarısı marley döşeme epeydir temizlenmemiş. Topak topak olmuş kir lekeleri pres edilmiş gri çiçeklere benziyor.
Adam resepsiyon defterini imzalıyor, parasını ödüyor. Bunu yaparken kadın yanında duruyor. Canı sıkılmış görünmeye çalışarak, yüzünü hareketsiz tutmaya çalışarak, asık suratlı resepsiyon memurunun üzerinden duvardaki saate bakıyor. Saat düz, kendini belli eden, iddiasız bir saat, tren istasyonu saatleri gibi: Yararcıl. Zaman budur, diyor. Yalnızca bir boyutu vardır, başka boyutu yoktur.
Adam anahtarı alıyor. İkinci kat. Tabut gibi küçücük bir asansör var ama kadın düşüncesine bile tahammül edemiyor, içinin nasıl kokacağını tahmin ediyor: Kirli çorap ve çürümüş diş. Onun içinde adamla yüz yüze durmak istemiyor, o kadar yakın ve o kokunun içinde. Merdivenden çıkıyorlar. Halı kaplı, bir zamanlar lacivert ve kırmızı olan. Koridorda köklerine kadar kurumuş çiçekler sıralanmış.
Özür dilerim, diyor adam. Daha iyisi olabilirdi.
Ne kadar ödersen, o kadar alırsın, diyor kadın, neşeli görünmek amacıyla. Yanlış bir ifade seçimi. Adam parasız olduğunu ima ediyor sanacak. Ama iyi bir kamuflaj, diyor kadın, kırdığı potu düzeltmeye çalışarak. Adam cevap vermiyor. Kadın çok konuşuyor, kendisi de farkında ve söylediği şeyler hiç ilginç değil. Adamın hatırladığından farklı mıyım, çok mu değişmiştim acaba, diye düşünüyor.
Holde duvar kâğıdı yok, hiç renk yok. Kapılar koyu ah-Şap, oyuk oyuk, delik delik, derisi yüzülmüş gibi. Adam odayı buluyor, anahtar dönüyor. İnce uzun saplı, eski tarz bir anah-

tar, çok eski bir kasa anahtarı gibi. Oda, şimdiye kadar içinde bulundukları döşeli odaların hepsinden kötü, ötekileri hiç değilse yüzeysel olarak temiz görünürdü. Sahte satenden, ayak tabanı gibi ölgün sarı pembe, kaygan bir örtü serilmiş çift kişilik bir yatak. Tozla doldurulmuş gibi görünen^ yırtık pırtık yastıklı bir sandalye. Çatlamış kahverengi camdan bir kül tablası. Sigara dumanı, dökülmüş bira ve onun da altında daha rahatsız edici bir

koku, uzun zamandır yıkanmamış iç çamaşırı kokusu. Kapının üstünde bir vasistas var, yamrı yumru camı beyaza boyanmış.
Kadın eldivenlerini çıkartıyor, pardesüsü ve eşarbıyla birlikte sandalyenin üzerine bırakıyor, içki şişesini çantasından çıkarıyor. Ortalıkta bardak görülmüyor, şişeyi kafalarına dikecekler.
Pencere açılıyor mu? diyor kadın. Biraz temiz hava alabiliriz.
Adam gidiyor, camı kaldırıyor. Yoğun bir esinti giriyor içeri. Dışarda bir tramvay gıcırdayarak geçiyor. Adam dönüyor, hâlâ pencerede, arkasına yaslanarak, elleri arkasında, pervazda. Işık arkasından vurduğu için, kadın yalnızca siluetini seçebiliyor. Herhangi biri olabilir.
Eee, diyor. İşte buradayız yine. Kemiklerine kadar yor-gunmuş gibi çıkıyor sesi. Kadına birden dank ediyor ki, adam bu odada uyumaktan başka hiçbir şey yapmak istemeyebilir.
Kadın adama gidiyor, kollarını beline doluyor. Hikâyeyi buldum, diyor.
Hangi hikâyeyi?
Xenor'un Kertenkele Adamları'nı. Her yerde aradım onu, gazete bayilerini didiklerken görecektin beni, deli olduğumu sanmışlardır kesin. Bıkmadan, usanmadan arandım da
arandım.
Ha, onu mu, diyor adam. O saçma sapan şeyi okudun
mu? Unutmuştum onu.

Hayal kırıklığını, kederini göstermeyecek kadın. İhtiyaç içinde, acz içinde olduğunu fazla belli etmeyecek. Yayımlanan hikâyenin, adamın hayatta olduğunu gösteren bir ipucu, ne kadar saçma gelse bile, kendisi için bir kanıt olduğunu söylemeyecek.
Tabii ki okudum. Bir sonraki bölümü bekledim hep.
Yazmadım ki, diyor adam. Vurulmakla meşguldüm, her iki taraftan da. Bizim takım tam ortada kaldı. İyi adamlardan, doğru taraftan kaçmak zorunda kaldım. Ne karışıklıktı ama!
Sonunda, gecikmiş de olsa, kollarını kadına doluyor adam. Ağzı mayalanmış gibi kokuyor. Başını kadının omzuna yaslıyor, zımpara kâğıdı gibi çenesi kadının boynuna sürtüyor. Sağ salim kavuştu kadın ona, hiç değilse şimdilik.

Tanrım, bir içkiye ihtiyacım var, diyor adam.
Uyuma, diyor kadın. Henüz uyuma. Yatağa gel.
Adam üç saat uyuyor. Güneş yer değiştiriyor, ışık azalıyor. Kadın gitmesi gerektiğini biliyor ama yapamıyor, ne de adamı uyandırmaya kıyabiliyor. Ne bahane uyduracak, eve döndüğü zaman? Merdivenden düşen yaşlı bir kadın, kurtarılması gereken ihtiyar bir kadın icat ediyor, bir taksi icat ediyor, acele hastaneye yetiştirilen. Onu nasıl orada bırakabilirdim, zavallı yardımsız kadıncağızı? Orada, kaldırımda kimsesiz yatarken? Biliyorum, evi aramalıydım ama yakında bir telefon yoktu ve ihtiyarcık o kadar acı çekiyordu ki. Kendini, dinleyeceği vaaza hazırlıyor: Başkalarının işine burnunu sokma, senin elinden ne gelir ki? Ne zaman vazgeçeceksin üstüne vazife olmayan işlere bulaşmaktan?
Aşağıda saatin tiktakları dakikaları gösteriyor. Koridordan sesler geliyor, acele eden sesler, ayakkabıların hızlı ritmi. Sürekli bir giriş çıkış var. Kadın, adamın yanında uyanık yatı-l yor, onun uyumasını dinliyor, nerelere gittiğini merak ede-
580
rek. Ve ne kadarını anlatması gerektiğini, olup bitenlerin hepsini anlatsın mı, anlatmasın mı diye düşünerek. Eğer adam, birlikte gitmelerini isterse, söylemek zorunda kalacak. Yoksa, söylemese daha iyi olur. En azından şimdilik.
Adam uyandığı zaman, bir içki daha istiyor. Bir sigara
daha.
Bunu yapmamalıyız, sanırım, diyor kadın. Yatakta sigara
içmek yani. Tutuşabiliriz. Kendimizi yakabiliriz. Adam bir şey söylemiyor. Nasıldı, diye soruyor kadın. Gazetelerde okuyordum,
ama aynı şey değil.
Hayır, diyor adam. Aynı şey değil.
Öleceksin diye öylesine korkuyordum ki.
Az kalsın ölüyordum, diyor adam. Komik olan şey, orası bir cehennemdi ama alışmıştım ve şimdi buna alışamıyorum.
Kilo almışsın.
Ah? Çok mu şişmanım? Hayır. Hoşsun. Ele geliyorsun.
Hava iyice kararmış artık. Pencerenin altından, meşrubat salonunun sokağa açıldığı yerden uyumsuz, detone şarkılar, bağırışmalar, gülüşmeler

geliyor. Sonra kırılan bir cam şangırtısı. Biri şişe fırlatmış. Bir kadın çığlık atıyor. Kutluyorlar, anlaşılan. Neyi kutluyorlar? Savaşı.
Ama savaş yok ki. Bitti.
Bir sonraki savaşı kutluyorlar, diyor adam. Yolda, geliyor. Akılları bulutlarda gezen aptallar inkâr ediyor ama aşağıda ayağın yere bastığı zaman savaşın kokusunu alabilirsin. İspanya cehennemi bir hedef alıştırma tahtasıydı, asıl ciddi savaş yakında başlayacak. Yaklaşan bir fırtına gibi ve bu onları heyecanlandırıyor. Onun için bu şişe kırmalar. Sıkı bir başlangıç yapmak istiyorlar.
_____m
Ah, olur mu canım, diyor kadın. Yeni bir savaş çıkamaz. Anlaşmalar filan yapıldı.
Şimdi barış zamanı, diyor adam küçümseyerek. İçine edeyim. Umdukları şey Joe Amca'yla Adolf'un birbirlerini parçalaması. Pazarlıkta Yahudiler'in temizlenmesi de var, ki kendileri kıçlarının üstüne oturup para üstüne para yapsınlar.
Her zamanki gibi alaycısın.
Sen de her zamanki gibi saf.
Tam değil, diyor kadın. Ama tartışmayalım. Bunu biz çözemeyiz. Adam şimdi daha kendisi gibi, eski hali gibi, dolayısıyla kadın biraz daha iyi hissediyor kendini.
Hayır, diyor adam. Haklısın. Biz çözemeyiz. Biz küçük patatesleriz.
Ama yine de gideceksin, diyor kadın. Eğer savaş başlarsa yine. Küçük patates olsan da, olmasan da.
Adam kadına bakıyor. Başka ne yapabilirim?
Adam kadının neden ağladığını anlayamıyor. Kadın ağ-lamamaya çalışıyor.
Keşke yaralansaydın, diyor. O zaman burada kalmak zorunda kalırdın.
Bu da senin çok işine yarardı, diyor adam. Gel yanıma.
Otelden çıktığında önünü göremeyecek halde. Kendi başına biraz yürüyor, sakinleşmek için ama hava kararmış ve sokaklarda çok adam var, onun için bir taksiye biniyor. Arka koltukta otururken rujunu tazeliyor, yüzünü pudralıyor. Taksi durduğunda çantasını karıştırıyor, parayı ödüyor, taş basamaklardan çıkıyor, kemerli girişi geçiyor ve kalın meşe kapıyı kapatıyor. Kafasında prova yapıyor: Özür dilerim, geç kaldım ama başıma gelenlere inanmayacaksınız- Bayağı bir macera yaşadım bugün.

Kör Suikastçı: Sarı perdeler

Savaş nasl geldi sinsice? Nasıl toparlanıp çıktı ortaya? Nasıl hazırlanır savaş, nelerden yapılır? Hangi sırlardan, yalanlardan, ihanetlerden? Neyin sevgisinden ve nefretinden? Ne kadar para, ne kadar metal gerektirir?

Umut, bir duman perdesi yaratıyor. Duman insanların gözüne giriyor ve kimse olacaklara kendini hazırlayamıyor ama birdenbire başlıyor, sanki denetimden çıkmış bir meydan ateşi gibi. Cinayet gibi ama ölü sayısı defalarca katlanmış. Şiddetli bir sağanak gibi boşalıyor.

Savaş siyah beyaz oluyor. Kenarda duranlar için yani. Bizzat içinde olanlar için çok renkli, fazlasıyla renkli, fazlasıyla parlak, fazlasıyla kırmızı ve turuncu, fazlasıyla akışkan ve akkor. Ama diğerleri için savaş beyaz perdede bir haber programı: Grenli, lekeli, stakato seslerle kesilen, çok sayıda gri derili insanın ileri hamle ettikleri ya da zorlukla yürüdükleri ya da yere düştükleri, hep başka yerde olan bir şey.

Kadın sinemada haber programlarını izliyor. Gazeteleri okuyor. Olayların insafına kalmış olduğunu biliyor ve olayların insafı olmadığını biliyor artık.

Kadın kararını vermiş. Her şeyi, herkesi feda edecek. Hiçbir şey ve hiç kimse ona engel olamayacak.

Öyle yapacak. Her şeyi planlamış. Bir gün, herhangi bir gün evden çıkıyormuş gibi, terkedecek evini. Parası olacak, elle tutulur bir miktar. Bu kısım pek açık değil ama mutlaka bir şeyler yapmak mümkün. Başka insanlar nasıl yapıyor? Tefeci dükkânına gidiyorlar. O da bunu yapacak. Eşyalarını rehine bırakıp para alacak: Bir saat, bir gümüş kaşık, bir kürk

583

manto karşılığı. Biraz ondan, biraz bundan. Azar azar rehine koyacak ki kayboldukları anlaşılmasın.

Yeterli parası olmayacak ama yetinmek zorunda. Bir oda kiralayacak, ucuz bir oda ama fazla sefil değil, bir boya çektin mi pırıl pırıl olur. Geri dönmeyeceğini bildiren bir mektup yazacak. Aracılar, elçiler, sonra avukatlar gönderecekler, tehdit edecekler, cezalandıracaklar, kadın hep korku içinde olacak ama geri adım atmayacak. Bütün köprüleri yakacak, adama giden köprünün dışında, ona giden köprü çok ince olsa bile. Geri döneceğim, demişti ama nasıl emin olabilirdi? Böyle şeylerin garantisini veremezsiniz.

Elma ve tuzlu bisküviyle yaşayacak, çayla ve sütle. Konserve fasulye ve salamura etle. Ve bulunduğu zamanlar tavada yumurta ve kızarmış ekmek yiyecek. Gazeteci çocukların ve sarhoşların kahvaltı ettiği köşedeki kafede. Savaş gazileri de o kafede yiyor olacak, aylar geçtikçe daha çok sayıda: Elleri, kolları, bacakları, kulakları, gözleri olmayan adamlar. Onlarla konuşmak isteyecek ama konuşmayacak, çünkü ilgi gösterirse yanlış anlayacaklar. Her zaman olduğu gibi bedeni özgürce iletişim kurmasına engel olacak. Dolayısıyla, yalnızca kulak misafiri olmakla yetinecek.

Kafedeki konuşmalar, savaşın sonu hakkında olacak, herkesin yakında geleceğini söylediği. Biraz zaman meselesi, diyecekler, her şeyin sona erip oğlanların eve dönmesine az kaldı. Bunu söyleyen adamlar birbirlerine yabancı olacak ama aynı fikirleri değiş tokuş edecekler, çünkü zafer beklentisi onların çenesini açacak. Havada değişik bir duygu dolaşıyor olacak, yarı iyimserlik, yarı korku dolu. Bugün yarın gemi limana yanaşacak ama içinde kimler olacak, kim bilebilir?

Kadının dairesi bir bakkal dükkânının üstünde olacak, küçük mutfağı ve küçük banyosuyla. Bir ev çiçeği edinecek, bir begonya ya da sivri yapraklı yeşil bir bitki. Bu bitkiyi sula-

584

mayı unutmayacak, kurutmayacak. Bakkal dükkânını işleten kadın esmer, tombul ve anaç bir tip olacak ve ona sıska olduğunu, daha çok yemesi gerektiğini ve soğuk algınlığı için ne yapması gerektiğini söyleyecek. Belki Yunan asıllı bir kadın olacak, Yunanlı ya cîa ona benzer bir şey. Şişman kolları ve ortadan ayrılmış, ardada topuz yapılmış saçlarıyla. Kocası ve oğlu uzak diyarlarda olacak. Resimlerini gösterecek, kasanın yanında duran, elde boyanmış, çerçeveli resimlerini.

Her ikisi de -kadın ve bakkal- sesleri dinleyerek geçirecekler zamanı: Ayak seslerini, telefon sesini, kapının vurulmasını. Bu koşullar âtında uyuması zor olduğu için, uykusuzluğa karşı çareler konuşacaklar aralarında. Ara sıra bakkal kadın, eline bir elma ya da tezgâhtaki kavanozdan çıkardığı asit yeşili bir şeker tutu§turacak. Böyle küçük hediyeler, malın ucuz fiyatından ç°k daha değerli bir teselli sunacak kadına. Adam onu ner^e bulacağını nasıl bilecek? Artık bütün köprüler yakıldığın» §öre- Bilecek ama. Bir biçimde bulacak onu, çünkü yolculukların sonunda sevgililer buluşur. Buluşmaları gerek. Buluşmaları şart.

Pencerelerine perdeler dikecek kadın, sarı perdeler, kanarya ya da yumurta sarısı. Neşeli perdeler, güneş ışığı gibi. Kendisinin dikiş bilemesi hiç önemli değil, aşağıdaki kadın ona yardım edecek. Perdeleri kolalayıp asacak. Elinde bir süpürgeyle dizlerinin üzerine çöküp mutfak lavabosunun altındaki fare boklarınıve ölü sinekleri temizleyecek. Bir eskici dükkânında bulduğu teneke kutuları yeniden boyayıp üzerlerine ispirtolu kalemle yazacak: Çay, Kahve, Şeker, Un. Bunu yaparken bir şarkı mırıldanacak. Yepyeni bir havlu, bir havlu takımı alacak. Ayrıca yeni çarşaflar ve yastık kılıfları alacak, bunlar önemli. Saçlımı sık sık fırçalayacak.
Adamı beklerken yapacağı neşeli işler bunlar.
Bir radyo alacak küçük, elden düşme bir şey, tefeci dük-
585
kânından. Haberleri dinleyecek, olayları takip edecek. Bir telefonu da olacak: Uzun vadede telefon gerekli, kimse onu, şimdilik, aramasa bile. Bazen ahizeyi kaldırıp, telefonun mırıltısını dinleyecek. Bazen hatta konuşan sesler duyacak. Genellikle kadınlar olacak bunlar, birbirlerine yemek tarifi veren, havayı, ucuzluk satışlarını ve çocukları ya da başka yerlerde olan adamları konuşan kadınlar.
Bunların hiçbiri olmuyor, tabii. Ya da oluyor ama fark ettirmeden. Uzayın başka bir boyutunda oluyor.
Kör Suikastçı: Telgraf

Telgraf olağan bir tarzda getirildi, yüzünde müjde okunmayan, koyu renk üniformalı bir adam tarafından. Bunları işe aldıklarında, bu ifadeyi takınmayı öğretiyorlar, mesafeli ama sıkıntılı, karanlık ve içi boş bir çan gibi. Kapatılmış tabut bakışı.
Telgraf, adres penceresi olan kahverengi bir zarf içinde teslim ediliyor -ve ona benzeyen bütün telgrafların söylediği şeyi söylüyor- bir yabancının, uzun ve boş bir odanın dibinde duran davetsiz bir misafirin sözleri gibi, uzaktan gelen kelimeler. Fazla kelime yok ama her kelime seçkin: Bildiriyoruz, kayıp, üzüntümüz- Dikkatli, tarafsız kelimeler, arkadan o gizli soruyu getiren: Ne bekliyordunuz ki?
Nedir bu, kimin hakkında, diyor kadın. Ah, hatırladım. O adam. Ama neden bana göndermişler? Ben onun akrabası, bir yakını bile değilim ki!

Akrabası mı, diyor biri. Akrabası var mıydı ki? Herhalde espri yapmış olacak.
Kadın gülüyor. Benimle bir ilgisi yok bunun. Telgrafı bu-
eçirmeden önce okuduklarını tahmin ede-TSen^ Uı okuyorlar, bunu kesele biliyor. Ötürüyü, çöker gibi. Affedersiniz, birden fena oldum. Al bakalım, iç bunu. Kendine getirir. Teşekkür ederim. Benimle hiçbir ilgisi yok ama yine de §oke oldum, üzerime ölü toprağı serpilmiş gibi. Kadın titriyor. S3kin ol. Sarardın. Üzerine alınma. Bir yanlışlık olmalı. Adresi karıştırmış olabilirler. Olabilir. Belki de kendisi yapmıştı, Şaka anlayışı boy-,evdi belki. Tuhaf bir yaratıktı, hatırladığıma göre. 1 £Y pandamızdan daha tuhaf. Ne kadar iğrenç bir şey bu vaotı^1 Hayatta olsa hakaretten dava edebilirdin Y P Pdki seni suçlu hissettirmek istiyordu- Bun ar öyle ya; par, bunun türünde insanla, Garez doludur bunların hepsi. ro'lükte köpekler. Üzme kendini. ^ ^, nereden bakarsan bak, hiç hoş bir şey degıl.
Hoş mu? Neden hoş olacakmış? Aslahoş bir adam olma-
^ Wım yetkili memura yazıp bir açıklama isteyebilirim. O nereden bilsin ki? O yalnızca bu işlerle görevli bir me-mu, Kayalarda ne yazıyorsa onu bildiriyor. Bir yanlışlık ol-" der, Uk kez olan bir şey değil, duyduklarıma göre.
* Her neyse, tantana yapmaya gerek yok Yalnızca dikkat çeker ve zaten ne kadar öğrenmeye çalışsak da, gerçekten bu-
„„ neden yaptığını bilemezsiniz.
B,leme,iz, ölüler d-ritediği sürece. Gözleri Pa-l.yor>
a,,, sekiyorlar, atik tetik. Neden korkuyorlar! Ne yaP™
dt
«>ekte yarar var. Neden söylemeyeyi
,, yapma-

587

Küreklerden hoşlanmıyorum. Kullanıldıkları işten hoşlanmıyorum, yerde çukur kazmak.
Marazi olma.
Ona bir mendil ver. Onu üzmenin sırası değil. Yukarı çıkstn, biraz dinlensin. Sonra kendine gelir.
Kendini üzme canım.

Üstüne alınma.
Unut.
Kör Suikastçı: Sakiel'Nom'un yıkımı
Gecenin ortasında aniden uyanıyor, kalbi güm güm çarparak. Yataktan kalkıyor, sessizce pencereye doğru gidiyor, pencereyi kaldırıyor ve dışarı uzanıyor. Ay var, hemen hemen dolunay, örümcek ağı gibi damarlı. Altında açık turuncu bir parlaklık gökyüzünü aydınlatıyor, sokak lambalarının ışığında. Pencerenin altında sokak kaldırımı var, yer yer karanlık ve ön bahçedeki kestane ağacıyla kısmen görünmez olmuş. Ağacın dallan sert ve kaim bir ağ gibi açılmış, beyaz çiçekleri hafifçe ışıldıyor.
Aşağıda bir adam var, başını kaldırmış yukarı bakıyor. Siyah kaşlarını, gözlerinin çukurlarını ve esmer, yuvarlak yüzünün ortasında bir bıçak yarası gibi duran gülümsemesini görebiliyor. Boynunun altında, V bölgesinde soluk renkli bir şey var: Gömleğiymiş. Elini kaldırıyor, işaret ediyor. Yanına gelmesini istiyor. Pencereden sıyrılıp ağaçtan aşağı inmesini istiyor. Ama o korkuyor. Düşmekten korkuyor.
Şimdi adam pencerede duruyor, sonra odaya giriyor. Kestane ağacının çiçekleri alev alıyor: Alevlerin beyaz ışığında adamın yüzünü görüyor, cildi grimsi, iki tonlu, iki boyutlu,
fotoğraf gibi ama lekeli. Yanmış beykın kokuyor. Adam ona bakmıyor, tam olarak ona değil, kadın kendinin gölgesiymiş de ona bakıyormuş gibi. Gölgesi görebilseydi, gözlerinin olması gereken yere bakıyor.
Adama dokunmayı arzuluyor ama tereddüt ediyor: Eğer onu kollarına alırsa, adam bulanıklaşacak, sonra eriyecek, giysi parçalarına, dumana, moleküllere, atomlara dönüşecek. Kadının elleri ortasından geçecek.
Döneceğimi söylemiştim.
Ne oldu sana? Neyin var?
Bilmiyor musun?
Sonra dışardalar, damın üstünde sanki. Aşağıdaki şehre bakıyorlar ama daha önce gördüğü bir şehir değil. Sanki muazzam bir bomba düşmüş, her şey alevler içinde, her şey birden yanıyor -evler, sokaklar, saraylar, çeşmeler, tapınaklar- patlıyor, havai fişekler gibi. Hiç ses yok. Sessizce yanıyor, resimmiş gibi beyaz, sarı, kırmızı ve turuncu. Çığlıklar duyulmuyor. İnsan yok. İnsanlar daha önce ölmüş olmalı. Adam yanında, titrek ışıkta, titrek titrek duruyor.

Geriye hiçbir şey kalmayacak, diyor adam. Bir taş yığını, birkaç eski sözcük. Bitti artık, her şey silindi. Kimse hatırlamayacak.
Ama o kadar güzeldi ki, diyor kadın. Şimdi bildiği bir yere benzemeye başlıyor. Çok iyi bildiği bir yere, avcunun içi gibi bildiği. Gökyüzünde üç tane ay yükselmiş. Zycron, diyor kadın. Sevgili gezegen, yüreğimin ülkesi. Bir zamanlar, çok zaman önce, mutlu olduğum ülke. Hepsi gitti şimdi, her şey yakılıp yıkıldı. Alevlere bakmaya içi elvermiyor.
Bazıları için güzel, diyor adam. Her zaman sorun budur. Neydi yolunda gitmeyen? Kim yaptı bunu? Yaşlı kadın.

_____
_____589
Ne?
Lhistoire, cette vieille dame exaltee et menteuse.
Adam bir teneke gibi parlıyor. Gözlerinde dikey yarıklar var. Adam kadının hatırladığı gibi değil. Onu özel yapan her şey yanmış gitmiş. Boşver, diyor adam. Yeniden kurarlar. Her zaman yeniden kurulur.
Şimdi kadın ondan korkuyor. Çok değişmişsin, diyor.
Durum kritikti. Ateşe ateşle karşılık vermek zorundaydık.
Kazandınız ama. Biliyorum kazandığınızı!
Kimse kazanmadı.
Yanlış mı hatırlıyordu yoksa? Zafer haberini kesinlikle almışlardı. Bir kutlama geçidi oldu, diyor. Duydum. Bir orkestra çalarak yürümüştü.
Bak bana, diyor adam.
Ama bakamıyor. Gözlerini onun üzerinde odaklayamı-yor, adam sallanıyor. Belirsiz, titrek, mum alevi gibi ama ışığı yok. Kadın adamın gözlerini göremiyor.
Adam ölü, tabii. Tabii ki ölü, telgrafını almamış mıydı? Bütün bunlar bir uydurma. Yalnızca uzayın başka bir boyutu. O zaman neden bunca yıkım var?
Adam şimdi uzaklaşıyor, kadın arkasından bağıramıyor, boğazından ses çıkmıyor. Adam artık yok.
Kadın kalbinin üstünde boğucu bir baskı duyuyor. Hayır, hayır, hayır, hayır diyor kafasının içinde bir ses. Gözyaşları akıyor yüzünden.
O sırada gerçekten uyanıyor.
***»

¦f: t,

Eldivenler

Bugün yağmur yağıyor, Nisan başlarının ince, kararsız yağmuru. Mavi sdtta'lar şimdiden çiçek açmaya başladı, fulyalar başlarını topraktan çıkarıyor, kendi kendine tohumlanan unutmabeniler sürgün veriyor, ışığı kapmaya hazırlanıyorlar. İşte geliyor, hummalı bir bitkisel faaliyet ve itiş kakış mevsimi daha başlıyor. Asla bıkmıyorlar: Bitkilerin belleği yoktur ki. Bütün bunları daha önce kaç kez yaptıklarını hatırlayamıyorlar.

İtiraf edeyim, kendimi hâlâ burada, sizinle konuşuyor bulduğuma şaşıyorum. Bunu bir konuşma gibi düşünmeyi tercih ediyorum, oysa değil, tabii ki: Ben hiçbir şey söylemiyorum, siz hiçbir şey duymuyorsunuz. Aramızdaki tek şey bu siyah çizgi: Boş sayfaya, boş havaya atılan bir ip.

Louveteau Vadisi'ndeki buzlar hemen hemen çözüldü. Sarp kayalıkların kuytu yarıklarındaki buzlar bile. Siyah ve sonra beyaz su, kireç taşından dar boğazların arasından, kopmuş kayalara hızla çarparak akıyor, her zamanki gibi zahmetsizce. Şiddet dolu, vahşi bir ses. Aynı zamanda yatıştırıcı, büyüleyici âdeta. İnsanların ona nasıl kapıldıklarını anlaya-biliyorsunuz. Çağlayanlara, yüksek yerlere, çöllere ve derin göllere. Dönüşü olmayan yerlere.

Bu yıl şimdilik yalnızca bir ceset bulundu nehirde, uyuşturucu almış genç bir kadın, Toronto'dan. Acelesi olan bir genç kız daha. Boşa giden bir hayat daha. Kızın burada akrabaları varmış, bir teyzesi ve amcası. Yan bakışların hedefi olmuşlar bile, sanki bunda paylan varmış gibi. Şimdiden suçsuz

olduğunu bilen insanların köşeye sıkıştırılmış, kızgın havası, nı takınmışlar. Suçsuz olduklarına eminim ama yaşıyorlar ve geride kalan insanlar her zaman suçlanır. Bu işlerde kural budur. Haksızlık bu ama öyle.

Dün Walter geldi, ilkbahar düzenlemelerini yapmak üzere. Her yıl benim için yaptığı tamirat tadilat işlerine böyle diyor-Alet kutusunu, elektrikli testeresini, elektrikli tornavidasını getirmiş: Motor gibi sesler çıkartarak çalışmaktan daha hoşuna giden bir şey yoktur.

Bütün bu aletlerini arka verandaya park ettikten sonra, sert adımlarla evin çevresinde dolaştı. Yüzünde hoşnut bir ifadeyle geri döndü. "Bahçe kapısının bir tahtası kopmuş" dedi. "Onu bugün tamir ederim, kuruduğu zaman boyarım."

"Ah, hiç uğraşma" dedim, her yıl dediğim gibi. "Her şey dökülüyor zaten ama ben göçünceye kadar idare eder."
Walter lafımı duymazlıktan geldi, her zaman yaptığı gibi. "Ön kapının basamakları da" dedi, "boyanması gerek. Biri kırılmak üzere, yeni bir parça takılmak. Uzun zaman bırakırsan, su sızar, tahtaları çürütür. Verandayı bir vernikle kurtarırız ama, ahşabı korur. Basamakların kenarlarına yeni boya çekeriz, insanlar daha iyi görsün diye. Bu haliyle önlerini göremeyip düşer, bir taraflarını incitebilirler." Biz çekeri?, derken nezaketinden böyle söylüyordu. İnsanlar'dan kastettiğiy-se bendim. "Yeni basamağı bugün daha sonra getirip takarım."
"Islanacaksın" dedim. "Hava raporu yağışın devam edeceğini söylüyor."
"Yok, hava açacak" dedi. Gökyüzüne bakmadı bile.
Walter gerekli malzemeleri -tahtaları herhalde- almak üzere gitti, ben de o aradaki zamanı oturma odasındaki divanda

uzanarak geçirdim, kendi kitabının sayfaları arasında unutulan ve kitabın kendisi gibi sararmaya, küflenmeye ve buruş-maya terk edilmiş, hayalperest bir roman kahramanı gibi.
Ürkütücü, marazi bir imge, derdi Myra duysa.
Sen ne önerirdin peki, diye yanıtlardım.
Sorun şu ki, kalbim yine dert olmaya başladı. Dert olma' ya başladı, garip bir söz. İnsanların durumlarının ciddiyetini hafifletmek için kullandıkları bir söz. Rahatsız eden organ (kalp, mide, karaciğer, her neyse), bir tokat ya da sert bir sözle hizaya sokulabilecek huysuz, şımarık bir veletmiş gibi. Aynı zamanda, bu belirtiler -bu titremeler, sancılar, çarpmtılar-birer teatral pozmuş ve organ bu kaprisli hareketlerinden, bu gösterişlerinden çok yakında vazgeçip eski uysal haline, perde arkası yaşamına dönecekmiş gibi.
Doktor durumdan memnun değil. Homurdanarak testlerden, taramalardan ve Toronto'daki uzman doktorlardan söz ediyor, şehirden kaçıp yeşil kırlara gitmemiş olan bir avuç doktordan. Haplarımı değiştirdi, cephaneye bir ilaç daha ekledi. Hatta ameliyat olasılığından söz etti. Neye malolacağını ve neye yarayacağını sordum. İlkinin çok fazla, ikincisinin pek az olacağı anlaşıldı.

Tümüyle yenilenmesinden başka çare olmadığından korkarım, dedi doktor. Sanki bulaşık makinesinin bir parçasının komple değiştirilmesinden söz ediyordu. Ayrıca, sıraya girmem gerekecekti, bir başkasının komple parçasını, artık onun işine yaramayan, parçasını beklemek için. Uzun lafın kısası, bir başkasının, genç bir insanın kalbinin sökülüp alınması ve bana takılması söz konusuydu: Çıkarıp atmaya niyetlendikleri gibi sarsak, pörsük bir kalp istemezsiniz herhalde. Taze ve kanlı canlı bir kalp gerek.
Ama bunları nereden buluyorlar, kim bilir? Tahminim Latin Amerika'daki sokak çocuklarından. En paranoyak söy-
596
lentilere göre öyleymUş- Çalınmış kalpler, karaborsa yü^ kırılmış kaburgalardan sökülüp kopartılmış, sıcak ve ^ akan, sahte Tanrı'ya : sunulmak üzere. Sahte Tanrı kim? ^ Biz ve bizim paramız. - Laura olsaydı böyle söylerdi. O pay dokunma, derdi Reeniae olsaydı. Nereden geldiğin, bilmiyor^ Ölü bir çocuğurrr kalbini taşıdığım! bilerek yasaya^.
miyim?
Yaşayamazsam, rrıe olacak peki?
Konudan konuy-a atlayan bu vesveselerimistoik zihr^ time vermeyin lütferr*. Haçlarımı düzenli alıyor, iyi kötü ^ lük yürüyüşlerimi yapıyorum ama korkuya karşı yapabil^ ğim hiçbir şey yok.
lir
Öğle yemeğinden sc^nra -bir parça sert peynir tutmuş bir bardak sü&t, porsumuş bir havuçtan oluşan ^ ten, çünkü Myra bu hafta, kendi kendine üstlendiği buz Va. bımı doldurma görevini aksatmıştı- Walter dondu. Cy biçti, testereledi, çeTkiçledi, sonra arka kapımı vurdu gu^tü ettiği için üzgün olduğunu ama şimdi her şeyıa dört do^ük tamir edildiğini söyfledi.
, ı
»Sana kahve y^ptun» dedinu Bu, Nisan düzenime de yerine getirile., törenin bir parçasıydı. kahveyi? Önemli dee|Ü. Myra'nm kahvesine
irar yok" d^d, Lastik botlanm dikka e verandaya bıraktu Myra onu iyi terbiye etm^ çamuruyla Myra'n^ hahknru kirletme izni V0[caman çoraplanyl^ parmaklarının uçuna basa ^ ^{J^ di, Myra'nın getird ,iği kadının enerjik tenuzüg ^
rı sonucunda, şirac^i bir buzul kadar kaygan « ^

döşemelere basa feasa. Eskiden, yararlı bir, _^ fc^ ^ vardı döşemenin. iBirikmiş toz ve kirden oluş ^ ^
tedici tabaka, ama - artık yok. Talaş serpmehy* düşüp bir yerimi k-ırabilirim.
,a
dedi.
hJ
596
lentilere göre öyleymiş. Çalınmış kalpler, karaborsa yürekler, kırılmış kaburgalardan sökülüp kopartılmış, sıcak ve kanı akan, sahte Tanrı'ya sunulmak üzere. Sahte Tanrı kim? Biz. Biz ve bizim paramız. Laura olsaydı böyle söylerdi. O paraya dokunma, derdi Reenie olsaydı. Nereden geldiğini bilmiyorsun. Ölü bir çocuğun kalbini taşıdığımı bilerek yaşayabilir miyim?
Yaşayamazsam, ne olacak peki?
Konudan konuya atlayan bu vesveselerimi stoik zihniyetime vermeyin lütfen. İlaçlarımı düzenli alıyor, iyi kötü günlük yürüyüşlerimi yapıyorum ama korkuya karşı yapabileceğim hiçbir şey yok.
Öğle yemeğinden sonra -bir parça sert peynir, ekşimeye yüz tutmuş bir bardak süt, porsumuş bir havuçtan oluşan yemekten, çünkü Myra bu hafta, kendi kendine üstlendiği buzdola-bımı doldurma görevini aksatmıştı- Walter döndü. Ölçtü, biçti, testereledi, çekiçledi, sonra arka kapımı vurdu, gürültü ettiği için üzgün olduğunu ama şimdi her şeyin dört dörtlük tamir edildiğini söyledi.
"Sana kahve yaptım" dedim. Bu, Nisan düzenlemelerinde yerine getirilen törenin bir parçasıydı. Yakmış mıydım kahveyi? Önemli değil. Myra'nm kahvesine alışıktı Walter.
"Zarar yok" dedi. Lastik botlarını dikkatle çıkarıp arka verandaya bıraktı. Myra onu iyi terbiye etmişti, Walter'm, çamuruyla Myra'nın halılarını kirletme izni yoktu. Sonra kocaman çoraplarıyla parmaklarının ucuna basarak mutfağa girdi, Myra'nm getirdiği kadının enerjik temizliği ve cilalamaları sonucunda, şimdi bir buzul kadar kaygan ve tehlikeli olan döşemelere basa basa. Eskiden, yararlı bir yapışkan yüzeyi vardı döşemenin. Birikmiş toz ve kirden oluşan ince bir zap-tedici tabaka, ama artık yok. Talaş serpmeliyim yerlere, yoksa düşüp bir yerimi kırabilirim.

597

Walter'ın ayak uçlarına basarak yürümesini seyretmek gerçekten hoş bir eğlence —yumurtaların üzerinde yürüyen bir fil gibi. Mutfak masasına geliyor, sarı deriden iş eldivenlerini üzerine bırakıyor, dev boyutlu pençeler gibi.

"Yeni eldivenler" dedim. O kadar yeniydiler ki, konuşuyorlardı âdeta. Hiçbir çizik yoktu üstlerinde.

"Myra verdi bunları.Üç sokak ötede bir adam kıl testere-siyle parmaklarının ucunu kesmiş, Myra telaştan deliye döndü bu yüzden, aynı şeyi ya da daha kötüsünü yaparım diye. Ama o herif beceriksiz kaçığın teki, Toronto'dan taşınmış buraya, Fransızca'mın kusuruna bakma ama, o adamın eline testere verilmez, kafasını bile keser onunla, dünya için fazla bir kayıp da olmaz hani. Myra'ya dedim: Öyle bir aptallığı becermek için insanın birkaç tahtasının eksik olması lazım. Hem zaten ben kıl testeresi kullanmam. Ama Myra mutlaka bu aptal şeyleri yanımda taşımamı istiyor. Ne zaman kapıdan çıksam, hu-huu... eldivenlerini unutma."

"Kaybedebilirsin onları" dedim.

"Yenisini alır" dedi kasvetli bir tavırla.

"Burada bırak onları. Bende unuttuğunu, sonra geri alacağını söyle. Ve alma" dedim. Bir imge geldi gözümün önüne, yalnız gecelerimde, Walter'in içi boş, deri ellerini tutuyorum. Bana arkadaşlık etsin diye. Acınası bir görüntü. Belki bir kedi ya da küçük bir köpek edinebilirim. Sıcak, eleştirmeyen ve tüylü bir şey. Bir can yoldaşı, geceleri benimle birlikte nöbet tutacak. Memeli bir yaratığın sarılmasına ihtiyacımız var: Fazla yalnızlık, görme duyunuzu köreltir. Ama öyle bir hayvan edinirsem, garanti ayağım takılır düşer, boynumu kırarım.

Walter'ın ağzı seğirdi, üst dişlerinin ucu göründü: Sırıtıyordu. "Büyük beyinler aynı biçimde düşünür, ha?" dedi. "Sonra sen çöpe atarsın onları, kasten kazara."

598

"Walter, ne hin oğlu hinsin" dedim. Walter daha da sırıttı, kahvesine beş kaşık şeker koydu, kafasına dikti, sonra iki elini masanın üzerine koyup kendini havaya kaldırdı, halatlarla kaldırılan bir obeliske benziyordu. Bu

hareketi birden, benimle kuracağı son ilişkiyi getirdi gözümün önüne: Tabutumu bir ucundan Walter kaldıracaktı.
O da biliyor bunu. Hazır. Elinden her işin gelmesi boşuna değil. Hiç tantana yapmayacak, beni yere düşürmeyecek, yatay ve düzgün bir biçimde, en son kısa yolculuğumda beni güvenlik içinde taşıyacak. "Haydi kalkıyor" diyecek. Ve ben yukarı doğru kalkacağım.
Fazla hazin, biliyorum. Ve de dokunaklı. Ama lütfen bana sabır gösterin. Ölmekte olan insanlar biraz hoşgörüyü hak ederler. Doğum günlerinde çocuklara gösterildiği gibi.
Yuvamızdaki ateşler
Dün akşam televizyon haberlerini izledim. Yapmamalıyım bunu, hazımsızlığa yol açıyor. Bir yerlerde yeni bir savaş var, küçük çaplı dedikleri türden, ama tabii içine düşmüş insanlar için küçük çaplı değil. Ortak bir görüntüsü var bu savaşların. Ağızlarını ve burunlarını eşarpla örtmüş kamuflaj donanımları içinde adamlar, duman rüzgârları, yıkılmış evler, ağlayan perişan siviller. Yüzleri kan içindeki yaralı çocuklarını taşıyan sayısız anne, şaşkınlık içinde sayısız ihtiyar adam. Genç adamları götürüp öldürüyorlar, intikam almalarını önlemek için, Yunanlılar'm Truva'da yaptığı gibi. Hatırladığıma göre, Hitler'in Yahudi bebekleri öldürmesinin gerekçesi de buydu. Savaşlar başlıyor ve bitiyor, sonra başka bir yerde patlak veriyor. Evler yumurta gibi yarılıyor, içindekiler ya ateşe veri-

liyor ya yağma ediliyor ya da ayaklar altında intikam duygusuyla çiğneniyor. Mülteciler havadan bombardımana tutuluyor. Mahzenlerde şaşkın kraliyet ailesi idam mangasının karşısına diziliyor. Korselerinin içlerine diktikleri sert taştan mücevherler onları kurtaramayacak. Herod'un taburları her yerde devriye geziyor, bir sokak ötede Napolyon gümüş takımlarıyla kaçıyor. İstiladan sonra, her istiladan sonra, çukurlar ırzına geçilmiş kadınlarla doluyor. Doğrusunu söylersek, ırzına geçilmiş erkeklerle de. Irzına geçilmiş çocuklar, ırzına geçilmiş köpekler ve kedilerle. İşler çığandan çıkabilir.
Ama burada değil, bu ılımlı, sıkıcı arka bahçede değil, Port Ticonderoga'da değil, parklarda yatan birkaç uyuşturucu bağımlısına, arada bir görülen hırsızlıklara, ara sıra nehirde anafora kapılan cesetlere rağmen. Biz burada

oturup dururuz, uyku zamanı içeceklerimizi içer, uyku zamanı yiyeceklerimizi didikleriz. Dünyayı, gizli bir pencereden bakar gibi dikizler ve sıkıldığımız zaman televizyonu kapatırız. Bu kadar yirminci yüzyıl yeter, deriz, yukarı odamıza çıkarken. Ama uzakta bir uğultu var, kıyıya hücum eden bir med cezir dalgası gibi. Yirmi birinci yüzyıl geliyor, kertenkele gözlü zalim uzay yaratıkları ya da uçan metal sürüngenlerle dolu bir uzay gemisi gibi tepemizde beliriyor. Er ya da geç kokumuzu alacak, dayanıksız barınaklarımızın çatılarını demir pençesiyle parçalayacak ve o zaman biz de bütün diğerleri gibi çıplak, titrek, aç, hasta ve umutsuz kalacağız.
Konudan saptığım için özür dilerim. Benim yaşımda böyle apokaliptik evhamlara kapılıyor insan. Dünyanın sonu yaklaştı diyorsun. Kendine yalan söylüyorsun. Bunu görmeye' ceğim için memnunum. Oysa görmek için can atıyorsun ama o küçük gizli pencereden seyrettiğin, içine karışmadığın sürece.
Ama dünyanın sonuyla uğraşmak niye? Her Allah'ın günü birileri için dünyanın sonu oluyor. Zaman yükseliyor, yükseliyor ve gözlerinizin seviyesine geldiği zaman boğuluyorsunuz.
Sonra ne oldu? Bir an için ipin ucunu kaybettim, hatırlamakta zorlanıyorum ama sonra hatırlıyorum. Savaş çıkmıştı, tabii. Savaşa hazırlıklı değildik ama aynı zamanda daha önce de yaşadığımız için biliyorduk. Aynı ürpertiydi, sis gibi çöken bir ürperti, içinde doğmuş olduğum ürperti. O zaman olduğu gibi, her şeyi titreten bir korku sarmıştı sandalyeleri, masaları, sokakları ve sokak lambalarını, gökyüzünü, havayı. Bir gecede, gerçek diye bilinen her şey yok olmuştu. Savaş çıktığı
zaman böyle olur.
Ama bunun hangi savaş olduğunu hatırlamayacak kadar gençsinizdir. Her savaş, onu yaşamış olan kişi için o savaştır. Benim sözünü ettiğim savaş 1939 Eylül'ünde başladı ve sürdü... Ne zamana kadar, tarih kitaplarında yazar, bakabilirsiniz. Yuvarazdaki ateşi canlı tutun, derdi eski bir savaş sloganı. Bunu ne zaman duysam, uçuşan saçları ve parlayan gözleriyle birer ikişer gizli gizli koşuşan kadınlar gelirdi gözlerimin önüne, ay ışığında kendi evlerini ateşe veren kadınlar.
Savaşın başlamasından önceki aylarda, Richard'la evliliğim çökmeye başlamıştı bile. Gerçi en baştan çökmüştü ya. Bir düşük yaptım, sonra bir daha. Richard bir metresten diğerine taşınıyordu ya da ben öyle tahmin

ediyordum. Kaçınılmazdı bu (Winifred'in daha sonra söylediği gibi), benim nazik sağlık durumumu ve Richard'm isteklerini göz önüne alırsanız. O zamanlar, erkeklerin istekleri olurdu. Çok sayıda olurdu bu istekler. Erkeğin içinde, kuytularında köşelerinde, yeraltında yaşarlar ve arada bir güçlenip hücuma geçerlerdi, farelerin veba salgınıyla sokaklara dökülmesi gibi. O kadar ısrarlı ve güçlü olurdu ki bu istekler, gerçek bir erkek nasıl bastırabilirdi bunları? Winifred'in doktrini buydu -doğrusunu söylemek gerekirse- başka bir sürü insanın da.

_____,_____601

Richard'm bu metresleri, (tahminime göre) sekreterleriydi. Her zaman çok genç, her zaman güzel, her zaman düzgün kadınlar olurdu bunlar. Hangi okuldan çıkmışlarsa, çiçeği burnunda mezunlar olarak işe alırdı Richard onları. Bir süre, Richard'ı ofisinde aradığım zamanlar, gergin bir ses tonuyla konuşurlardı benimle. Benim için hediye almaya ve çiçek sipariş etmeye de onlar gönderilirdi. Önceliklerinin ne olduğunu bilmelerini isterdi Richard: Ben resmi eşiydim ve beni boşamaya asla niyeti yoktu. Boşanmış adamlar ülkelerinde lider olamazdı, o zamanlar yani. Bu durum bana bir ölçüde güç veriyordu ama ancak onu kullanmadığım sürece. Hatta ancak bilmiyormuş gibi yaptığım sürece elimde tutabileceğim bir güç. Richard'ın başının üstünde sallanan tehdit, benim bu ilişkileri keşfetme ihtimalimdi. Zaten açık olan bir sırrı açığa çıkartma ve her türlü kötülüğe yolaçma ihtimalim.

Umurumda mıydı? Evet, bir anlamda. Ama yarım somun ekmek, hiç yoktan iyidir, diyordum kendime, Richard ekmek somunu gibiydi. Soframızdaki ekmekti, hem Aimee hem benim için. Aş bunları, derdi Reenie. Gayret ediyordum. Aşmaya, üstüne çıkmaya, göğe yükselmeye gayret ediyordum, elden kaçmış bir balon gibi. Bazen başarıyordum da.

Kendimi meşgul ediyordum, bunu yapmasını öğrenmiştim artık. Bahçeciliğe ciddi olarak sarılmıştım ve bazı sonuçlar da alıyordum. Artık her şey ölmüyordu. Mevsimlik bir çiçek bahçesi yapmayı planlıyordum.

Richard zevahiri kurtarmaya devam ediyordu. Ben de. Kokteyl partilere ve yemeklere gidiyorduk, birlikte girip birlikte çıkıyorduk, Richard'm eli dirseğimde. Akşam yemeğinden önce, bir ya da iki ya da üç kadeh içki alma âdetimizi devam ettiriyorduk. Cine biraz fazla düşkün olmuştum. Her

türüne ama ayak parmaklarımı hissedebildiğim ve çenemi tutabildiğim sürece, durumu idare ediyordum. Hâlâ ince bir buz
602

tabakasının yüzeyinde, nazik ve terbiyeli davranışlarla, kaymaya devam ediyorduk, alttaki karanlık suları gizleyen buzların üstünde: Buzlar bir kez eridi mi, batarsınız. Yarım bir hayat, hiç olmayan hayattan iyidir.

Richard'ın nasıl biri olduğunu tam anlamıyla, net olarak anlatmayı başaramadım. Kartondan kesilmiş bir maket gibi duruyor. Biliyorum. Onu tam manasıyla tarif etmem, tanımlamam mümkün değil, net olarak odaklaşamıyorum üzerinde: Daima bulanık benim için, ıslanmış ve atılmış bir gazete sayfasında basılı bir yüz gibi. Birlikte olduğumuz zamanlarda bile, gerçek boyutundan daha küçük görünürdü gözüme. Tabii aynı zamanda olduğundan daha büyük de görünürdü. Çok parası olduğu, kendini ortalıklarda fazlasıyla hissettirdiği için büyük görünürdü insanın gözüne. Olduğundan daha fazlasını olmasını beklerdiniz ondan ister istemez, dolayısıyla onda vasat olan şey yetersizlik gibi görünürdü. Acımasızdı ama bir aslan gibi değil, daha çok büyük bir kemirgen hayvan gibi acımasızdı. Yeraltından tünel kazardı, kurbanlarını köklerini kemirerek öldürürdü.

Yüksek jestler yapmak, büyük cömertlikler sergilemek için her türlü imkânı ve parası vardı ama hiç yapmadı. Kendinin bir heykeli haline gelmişti: Çok büyük, kamuya mal olmuş, heybetli, ve içi boş.

Çizmelerine sığmayacak kadar büyük değildi: Aksine çizmelerini dolduramayacak kadar küçüktü. Ceviz kabuğunu dolduramayacak kadar küçük.

Savaş patladığında, Richard sıkışık bir pozisyondaydı. Almanlarla iş ilişkilerinde fazla içli dışlı olmuş, konuşmalarında onlardan fazla hayranlıkla söz etmişti. Örnek aldığı emsalleri gibi, Almanlar'm demokrasiyi vahşice katletmesine

603

gözlerini yumdu. Liderlerimizin çoğunun, yürümeyeceğini iddia ederek kötülediği ama şimdi savunmaya soyunduğu bir demokrasiyi.

Richard aynı zamanda büyük paralar kaybetmek üzereydi, çünkü bir gecede düşmanımız durumuna düşmüş insanlarla ticaret yapamayacaktı artık. Bir hayli yağ çekmek, kıç yalamak zorunda kaldı, pozisyonuna pek uymuyordu bu ama yaptı ve sonunda durumunu kurtardı, tekrar itibarlı konumuna kavuştu. Elleri kirli olan bir tek o değildi ki, dolayısıyla diğerlerinin kirli parmaklarıyla Richard'ı göstermeleri işlerine gelmezdi. Böylece kısa bir süre sonra Richard'ın fabrikaları var güçleriyle yeniden çalışmaya başladı. Savaş gayretiyle tam gaz çalışıyorlardı ve Richard'dan daha vatanseveri yoktu. Dolayısıyla, Rusya, Müttefikler'in tarafına geçince, Richard'ın aleyhine bir durum oluşmadı. Joseph Stalin birdenbire herkesin sevgili amcası olmuştu. Gerçi Richard, komünistlerin aleyhine çok konuşmuştu ama o bir zamanlar önceydi. Şimdi her şey halının altına süpürülmüştü, çünkü düşmanlarının düşmanları senin dostun değil miydi?
Bu arada ben günlerimi sürüklenerek geçiriyordum, olağan halimle değil ama. Olağan halim artık değişmişti ama elimden geldiğince iyi sürüklüyordum kendimi. İnatla, derdim şimdi, o günlerdeki benliğini tarif et, deseler. Ya da aptal-iaşmış derdim, bu sıfat da açıklıyor, aşağı yukarı. Gitmek zorunda olduğumuz garden partiler, giyilmesi gereken ipekli çoraplar yoktu artık, karaborsa dışında. Et vesikaya bağlanmıştı, tereyağ ve şeker de: Eğer bu ürünlerden fazlasını istiyorsanız, başka insanların aldığından fazlasını, bir takım ilişkilere girmeniz gerekiyordu. Lüks gemilerde okyanus ötesi yolculuklar artık söz konusu değildi. Queen Mary askeri nakliye gemisi olmuştu. Radyo artık caz müzikleri çalan portatif bir orkestra olmaktan çıkmış, heyecanlı bir haber kaynağı ol-
604

muştu. Her akşam haberleri duymak için açıyor ve her zaman önce kötü haberleri duyuyordum.
Savaş sürdükçe sürüyordu, bir motorun amansızca çalışması gibi. İnsanları yiyip bitiriyordu sürekli ve korkunç gerginliğiyle. Yanınızdakinin diş gıcırtmasına benziyordu, güneş doğmadan alacakaranlıkta duyduğunuz, uykusuz geçen geceler, geceler ve geceler boyunca.
Bazı kazanımlarım da oldu, doğrusu. Bay Murgatroyd orduya katılmak üzere evden ayrıldı. O zaman öğrendim otomobil kullanmasını. Otomobillerden birini, Bentley'di yanlış hatırlamıyorsam, almıştım. Richard

onu üzerime kaydettir-mişti, daha fazla benzin alıyorduk böylece. (Benzin de karneye bağlanmıştı ama Richard gibi adamlar için daha kolaydı durum.) Otomobil kullanmak bana daha çok özgürlük sağlamıştı ama artık kullanmaya ihtiyaç duyduğum bir özgürlük değildi.
Soğuk algınlığı kaptım, derken bronşite dönüştü. Herkes o kış grip olmuştu. İyileşmem aylar aldı. Yatakta uzun bir zaman geçirdim, kendimi mutsuz hissederek. Sürekli öksürdüm, öksürdüm. Sinemadaki haber programlarını izleyemiyordum artık. Nutukları, çarpışmaları, bombalamaları ve yıkımı, zaferleri, istilaları bile seyretmiyordum. Fırtınalı zamanlar, deniyordu ama artık ilgimi kaybetmiştim.
Savaşın sonu gelmeye başladı. Yaklaştıkça yaklaştı. Ve sonunda bitti. Önceki savaş bittiğinde yaşanan sessizliği ve hemen arkasından gelen çan seslerini hatırladım. Aylardan Kasım'dı o zaman, su birikintilerindeki, göletlerdeki buzlan hatırlıyorum. Şimdiyse ilkbahardı. Törenler, geçitler oluyordu. Beyannameler veriliyordu. Trompetler çalınıyordu.
O kadar kolay değildi ama, savaşı bitirmek. Savaş çok büyük bir ateşti, külleri çok uzaklara savruluyor ve çökmesi çok zaman alıyordu.

Diana Pastanesi
Bugün Jubilee Köprüsü'ne kadar yürüdüm, sonra çörekçi dükkânına uğradım ve orada portakalh bir tatlının neredeyse üçte birini yedim. Hamur ve yağdan oluşan, atardamarlarıma çamur gibi yapışan bir tatlı.
Sonra tuvalete gittim. Orta tuvalet paravanında biri vardı, dolayısıyla bekledim, aynaya bakmamaya çalışarak. Yaşlılık cildinizi inceltir, damarlarınızı, tendonlarınızı görmeye başlarsınız. Yaşlılık aynı zamanda cildinizi kalınlaştırır. Eski halinizi, ciltsiz olduğunuz zamanları hatırlamakta zorluk çekersiniz.
Sonunda kapı açıldı ve bir kız çıktı, esmer, asık yüzlü bir kız, gözlerinin altı mor. Küçük bir çığlık kopardı, sonra güldü. "Pardon, burada olduğunuzu görmemiştim, ödümü koparttınız." Aksanı yabancıydı ama buralıydı: Genç milletinden biriydi. Şimdi yabancı olan artık benim.
Son mesaj ispirtolu kalemle yazılmıştı: İsa olmadan Çeri' net'e kavuşamazsın. Duvar yazısı meraklıları şimdiden işe koyulmuştu bile: İsa'nın üzeri çizilmiş, yerine Ölüm yazılmıştı, siyah kalemle.
Onun altındaysa, yeşil kalemle: Cennet bir kum tanesidir. Bloke.

Onun da altında, turuncu kalemle: Cennet Xenor Geze' geni'ndedir. Laura Chase.
Yine bir yanlış alıntı.
Mayıs'ın ilk haftasında savaş resmen sona erdi, Avrupa'daki savaş yani. Laura'yı ilgilendiren tek bölümü orasıydı.
606
Bir hafta sonra Laura telefon etti. Sabahleyin, kahvaltıdan bir saat sonra aradı, o saatte Richard'm evde olmayacağını biliyordu. Sesini tanıyamadım, onu beklemekten vazgeçmiştim. Terzi atölyesindeki kadınlardan biri sandım.
"Benim" dedi.
"Neredesin?" dedim dikkatle. Hatırlarsanız, o aşamada artık benim için bilinmeyen bir kimlikti, belki dengesinden şüphe edilebilecek biri.
"Buradayım" dedi. "Şehirdeyim." Nerede kaldığını söylemiyordu ama bir sokak adı verdi, köşesinden alabilirdim onu öğleden sonra. O zaman çay içeriz birlikte, dedim. Onu Diana Pastanesi'ne götürmekti niyetim. Güvenli bir yerdi, genellikle kadınların gittiği. Beni tanırlardı orada. Otomobilimle geleceğimi söyledim.
"Ah, otomobilin mi var şimdi?"
"Öyle sayılır" dedim. Açıkladım.
"Gösterişli bir şeye benziyor" dedi neşeli bir havayla.
Laura, tam söylediği yerde, King ve Spadina sokaklarının kesiştiği köşede duruyordu. Pek cazip bir bölge değildi ama onu rahatsız etmişe benzemiyordu. Korna çaldım, Laura el salladı, geldi ve otomobile bindi. Eğildim, yanağından öptüm. Aynı anda kendimi bir hain gibi hissettim.
"Gerçekten burada olduğuna inanamıyorum" dedim.
"Buradayım ama" dedi.
Birden ağlayacak gibi oldum, kayıtsız göründü. Yanağı çok soğuktu ama. Soğuk ve zayıf.
"Richard'a bir şey söylememişsindir umarım" dedi. "Burada olduğumu. Winifred'e de" diye ekledi. "Aynı şey çünkü."
"Söyler miyim" dedim. Bir şey demedi.
Otomobil kullandığım için, doğrudan bakamıyordum ona. Bunu yapmak için, park etmem, Diana Pastanesi'ne ka-

607
dar yürümemiz ve karşı karşıya oturmamız gerekti. Sonunda dümdüz yüzüne bakabildim.
Hatırladığım Laura'ydı ve değildi. Büyümüştü, ikimiz de büyümüştük ama onun ötesinde bir şeydi. Derli toplu, hatta ağırbaşlı giyinmişti, cansız mavi, beli dar, etekleri plili, önü düğmeli bir elbise. Saçlarını sıkı bir topuzla arkaya toplamıştı. Çekmiş, küçülmüş, rengi solmuş görünüyordu ama aynı zamanda yarı şeffaf gibiydi. Sanki cildine içerden küçük ışık çivileri batırılmış gibi, içinden belli belirsiz ışık dikenleri, güneşe tutulmuş dikenler çıkıyor gibi. Tarif etmesi zor bir etki yaratıyordu. (Söylediklerime fazla da inanmayın. Gözlerim o zamandan bozulmaya başlamıştı bile, gözlüğe ihtiyacım vardı ama henüz farkında değildim. Laura'yı saran bulanık ışık yalnızca optik bir yanılsama olabilirdi.)
Siparişlerimizi verdik. Laura çay yerine kahveyi tercih etti. Kahvesi iyi değildir, diye uyardım onu. Bunun gibi bir yerde iyi kahve içemezsin, dedim, savaş yüzünden. "Kötü kahveye alışığım" dedi.
Bir sessizlik oldu. Nereden başlayacağımı bilemiyordum. Toronto'da ne yaptığını sormaya hazır değildim daha. Bunca zamandır nerelerdeydin, diye sordum. Neler yapıyordun?
"İlk başta, Avilion'daydım" dedi.
"Ama kapalıydı orası!" dedim. Gerçekten, savaş boyunca kapalıydı. Yıllardır oraya gitmemiştik. "Nasıl girdin içeri?"
"Anlarsın, canım" dedi. "İstersek, her zaman girebiliriz."
Kömürlüğün dar penceresini ve kiler kapılarından birinin gevşek kilidini hatırladım. Ama o uzun zaman önce onarılmıştı. "Pencere mi kırdın?" dedim.
"Kırmama gerek kalmadı. Reenie'de bir anahtar vardı" dedi. "Ama söyleme."
"Kaloriferin yanmasına imkân yoktu. Buz gibi olmalıydı" dedim.
608
"Öyleydi" dedi. "Ve bir sürü fare vardı."
Kahvelerimiz geldi. Yanmış ekmek ve fırında kızarmış hindibağ gibi bir tadı vardı, şaşacak bir şey yoktu, çünkü içine ondan koyuyorlardı. "Kek gibi bir

şey yer misin?" dedim. "Pastaları iyidir." O kadar zayıftı ki bir şeyler yesin istiyordum.
"Hayır, teşekkür ederim."
"Sonra ne yaptın?"
"Sonra yirmi bir yaşıma bastım, dolayısıyla biraz param oldu, babamdan kalan. Halifax'a gittim."
"Halifax'a mı? Neden Halifax'a?"
"Gemiler oraya geliyor."
Bu açıklamanın üstüne gitmedim. Bir nedeni vardı, La-ura'nın her zaman bir nedeni olurdu. Duymaktan çekindiğim bir neden. "Ama ne yapıyordun orada?"
"Şunu, bunu" dedi. "Yararlı şeyler yapıyordum." Bu konuda başka bir şey söylemedi. Herhalde, bir aşocağı ya da onun gibi bir yerde çalışıyordu. "Mektuplarımı almadın mı? Bella Vista'dan gönderdiğim? Reenie almadığını söyledi."
"Hayır" dedim. "Hiçbir zaman mektup almadım."
"Çalıyorlardı herhalde. Bana telefon etmene veya görmeye gelmene izin vermiyorlardı?"
"Senin için kötü olacağını söylüyorlardı."
Buna biraz güldü. "Senin için kötü olurdu" dedi. "Gerçekten, orada yaşamamalısın, o evde. Onunla kalmamalısın. O çok kötü biri."
"Her zaman böyle hissettiğini biliyorum ama başka ne yapabilirim ki?" dedim. "Beni asla boşamaz. Ve hiç param yok."
"Bu bir gerekçe değil."
"Belki senin için değil. Senin vakıf fonun var, babamdan. Ama benim hiçbir şeyim yok. Sonra Aimee ne olacak?"

"Onu da birlikte götürebilirsin."
"Söylemesi kolay. Gelmek istemeyebilir. Şu sıralar Ric-hard'a pek düşkün, itiraf edeyim."
"Niye düşkün olsun?"
"Pohpohluyor çocuğu. Hediyeler alıyor."
"Sana Halifax'tan da yazdım" dedi, konuyu değiştirerek.
"O mektupları da almadım."
"Richard sana gelen postayı okuyor, sanırım" dedi Laura.

"Sanırım okuyor" dedim. Konuşma, tahmin etmediğim bir tarafa yönelmişti. Ben Laura'yı teselli ediyor olurum zannetmiştim, derdini paylaşırım, acıklı hikâyesini dinlerim sanıyordum ama onun yerine Laura bana ders veriyordu. Nasıl da eski rollerimize kavuşmuştuk hemencecik.
"Hakkımda ne söyledi sana?" dedi. "Beni o yere tıkmaları hakkında?"
İşte şimdi can alıcı noktaya gelmiştik, her şey ortaya çıkacaktı. Kavşağa gelmiştik: Ya Laura deliydi ya Richard yalan söylemişti. İkisine birden inanamazdım. "Bana bir hikâye anlattı" dedim, bakışlarımı kaçırarak.
"Nasıl bir hikâye? Merak etme, üzülmem. Yalnızca bilmek istiyorum."
"Senin yani, akli dengenin bozuk olduğunu söyledi."
"Tabii. Öyle söyleyecekti. Başka neler söyledi?"
"Senin kendini hamile sandığını ama bunun bir kuruntu olduğunu söyledi."
"Hamileydim. Bütün sorun buydu zaten. Bu yüzden beni apar topar kaçırdılar. Richard ve Winifred. Ödleri koptu. Rezalet, skandal. Kendilerine bir zarar gelir diye nasıl telaşlandıklarını tahmin edebilirsin."
"Evet. Ediyorum." Ediyordum da. Doktordan gelen gizli kapaklı telefonlar, panik, ikisinin arasındaki alelacele görüşme, acilen yapılan plan. Sonra olayların öteki versiyonu, sah-

,
610
te versiyonu, benim için uydurulmuş olanı. Kural olarak her zaman uysaldım ama bunun da bir sınırı olacağını tahmin etmişlerdi. O sınırı geçerlerse, neler yapabileceğimden korkmuş olmalıydılar.
"Her neyse, bebeği doğurmadım. Bella Vista'da yaptıkları şeylerden biri o."
"Yaptıkları şeylerden biri mi?" Kendimi oldukça aptal hissediyordum.
"O yalan dolanlardan, üç kâğıtlardan başka yani. Haplar ve makinelerden başka. Temizlik yapıyorlar" dedi. "Eterle bayıltıp, dişçideki gibi, bebeği çıkarıyorlar içinden. Sonra her şeyi uydurduğunu söylüyorlar. Onları suçladığın zaman, kendine ve başkalarına tehlike oluşturduğunu söylüyorlar."
O kadar sakin, o kadar inandırıcıydı ki. "Laura" dedim, "emin misin? Bebekten, yani. Gerçekten var mıydı?"
"Tabii ki eminim" dedi. "Böyle bir şeyi neden uydurayım ki?"
Hâlâ kuşkuya yer vardı ama artık Laura'ya inanmıştım. "Nasıl oldu?" diye fısıltıyla sordum. "Babası kimdi?" Böyle bir soru ancak fısıltıyla sorulurdu.

"Eğer hâlâ bilmiyorsan, sana söyleyebileceğimi sanmıyorum" dedi Laura.
Alex Thomas olmalıydı. Alex, Laura'nm ilgi gösterdiği tek adamdı, babam ve Tanrı hariç. Bu ihtimali kabul etmekten nefret ediyordum ama başka seçeneğim yoktu. Toron-to'da, okuldan kaçtığı günlerde buluşuyor olmalıydılar. Sonra okula gitmediği zamanlar da. Güya hastanede o zavallı ihtiyar fakirleri teselli ediyor olduğu sıralar, o hanım hanımcık, dindarlık taslayan önlüğü giyip. Oysa hep yalan söylüyormuş bu zaman zarfında. Alex ucuz bir zevk alıyordu garanti, o önlüğün içinde görünce onu. Öyle abartılı, acayip ayrıntılardan hoşlanırdı. Belki bu yüzden okulu bırakmıştı Laura —Alex'le

_____6H

buluşmak için. Kaç yaşındaydı, on beş, on altı? Alex nasıl böyle bir şey yapabildi?
"Ona âşık miydin?" dedim.
"Âşık mı?" dedi Laura. "Kime?"
"Şey, biliyorsun" dedim, adını söyleyemiyordum.
"Ah, hayır!" dedi Laura. "Asla. Korkunç bir şeydi ama yapmak zorundaydım. Fedakârlık etmek zorundaydım. Acımı ve mutsuzluğumu içime atmak zorundaydım. Tanrı'ya söz vermiştim. Bu fedakârlığı yaparsam, Alex'i kurtaracağımı biliyordum."
"Ne demek istiyorsun, Allah aşkına?" Laura'nm aklına olan, yeni kazandığım güvenim kaybolmaya başlamıştı: Uçuk-kaçık metafizik inançlarının dünyasına yeniden dönmüştük. "Alex'i neden kurtaracaktın?"
"Yakalanmaktan. Onu vururlardı. Callie Fitzsimmons onun nerede olduğunu biliyordu ve söylemiş. Richard'a söylemiş."
"Buna inanamıyorum."
"Callie bir gammazdı" dedi Laura. "Öyle söyledi Ric-hard, Callie'nin kendisine muhbirlik yaptığını söyledi. Cal-lie'nin hapse atıldığını hatırlıyor musun, Richard çıkartmıştı onu? Bu yüzden çıkarttı. Callie'ye borcu vardı."
Bu anlattıklarını, nefes kesici buluyordum. Aynı zamanda canavarca. Her ne kadar gerçek ihtimali az, çok az olsa bile. Eğer öyleyse, Callie yalan söylüyordu. Alex'in nerede olduğunu nasıl bilebilirdi? O kadar sık yer değiştiriyordu ki.

Belki Callie'yle temasını sürdürüyordu ama. Sürdürmüş olabilirdi. Callie güvendiği insanlardan biri olabilirdi.
"Pazarlıkta üstüme düşeni yaptım" dedi Laura. "Ve işe yaradı. Tanrı hile yapmaz. Ama sonra Alex savaşa gitti. İspanya'dan döndükten sonra, yani. Callie öyle söyledi, bana gittiğini söyledi."
612

Bunlara bir anlam veremiyordum. Başım dönmeye başlamıştı. "Laura neden buraya geldin?" dedim.
"Çünkü savaş bitti" dedi Laura sabırla. "Ve Alex yakında dönecek. Burada olmazsam, beni nerede bulacağını bilemez. Bella Vista'yı, Halifax'a gittiğimi bilemez. Ondaki tek adresim sensin. Bana bir biçimde bir mesaj iletir." Gerçek bir müminin insanı deli eden, çelik gibi güveniyle söylemişti bunları.
Onu sarsmak istedim. Bir an gözlerimi kapadım. Avili-on'daki havuzu gördüm, suya ayağını sokan taştan peri kızını. Annemin cenazesinden sonra o gün, lastik gibi yeşil yaprakların üzerine yansıyan kızgın güneşi gördüm. Midem bulanı-yordu, fazla kek ve şeker yemekten. Laura yanımda oturmuş, kendinden memnun mırıldanıyordu. Her şeyin yolunda olduğu inancıyla güven içindeydi, çünkü Tann'yla gizli, budalaca bir anlaşma yapmıştı.
Parmaklarımın ucu hıncımdan sızlıyordu. Sonra ne olduğunu biliyorum. Onu sığındığı limandan kovdum.
Şimdi, asla aklımdan çıkmayan bölüme geliyorum. Dilimi ısırmalıydıtn, çenemi sımsıkı kapatmalıydım. Laura'ya sevgimden, yalan söylemeliydim ya da herhangi bir şey söylemeliydim ama gerçeği asla söylememeliydim. Bir uyurgezeri asla uyandırmamaksın, derdi Reenie. Şoktan ölebilir.
"Laura, bunu sana söylemekten nefret ediyorum" dedim, "ama yaptığın her neyse, Alex'i kurtarmadı. Alex öldü. Savaşta öldü, altı ay önce. Hollanda'da."
Yüzünün etrafındaki ışık soldu. Bembeyaz oldu. Balmumunun soğumasını seyretmek gibiydi.
"Nereden biliyorsun?"
"Telgraf aldım" dedim. "Bana gönderdiler. Beni en yakın akrabası olarak kayda geçirmiş." O noktada bile akıbeti de-

_____613

ğiştirebilirdim. Bir yanlışlık olmuş, sana gönderilmiş aslında, diyebilirdim. Ama demedim. Onun yerine, "Çok düşüncesizlik etmiş. Bunu yapmamalıydı, Richard varken. Ama Alex'in hiç ailesi yoktu ve biz sevgiliydik onunla, anlıyor musun. Gizlice, uzun bir zaman, başka kimi vardı ki?"

Laura hiçbir şey söylemedi. Yalnızca yüzüme baktı. Taa içime baktı. Allah bilir ne gördü? Batan bir gemi, alevler içinde bir şehir, sırta saplanan bir bıçak. O bakışı tanımıştım ama: Louveteau Nehri'nde az kalsın boğulduğu o gün, tam batarken yüzünde olan ifadeydi: Dehşet içinde, üşümüş ve kendinden geçmiş. Çelik gibi ışınlar saçan.

Bir an sonra yerinden kalktı, masaya uzandı ve el çantamı aldı, hızla ama neredeyse nazikçe, içinde kırılacak bir şey varmış gibi. Sonra döndü ve kafeden çıktı. Onu durdurmak için bir şey yapmadım. Şaşırmıştım, sandalyemden sonunda kalktığım zaman, Laura gitmişti bile.

Hesabı ödeme konusunda bir karışıklık oldu. Kızkardeşi-min yanlışlıkla aldığı çantamdaki paradan başka param yok, diye açıkladım. Yarın ödeyeceğime söz verdim. Onu halledince, âdeta koşarak otomobili park ettiğim yere gittim. Otomobil yoktu. Anahtarları cüzdanımdaydı. Laura'nın otomobil kullanmayı öğrendiğini bilmiyordum.

Birkaç blok yürüdüm, kafamda hikâyeler uydurarak. Otomobilime gerçekte ne olduğunu Richard'la Winifred'e söyleyemezdim: Laura'nın aleyhinde yeni bir kanıt olarak kullanılırdı. Bozulduğunu ve bir garaja çekildiğini ve benim için bir taksi çağırdıklarını ve taa eve gelinceye kadar, çantamı aracın içinde unuttuğumu farketmediğimi söyleyecektim. Merak edecek bir şey yok, diyecektim. Yarına kadar tamir edilecek.

Sonra gerçekten bir taksiye bindim. Bayan Murgatroyd beni eve alıp taksi parasını öderdi.

614

V

Richard akşam yemeğine gelmedi eve. Bir kulüpte yağlı bir yemek yiyor, konuşma yapıyordu. Artık iyice sıkı çalışıyordu, hedefi iyice netleşmişti. Bu hedef -şimdi biliyorum ki-yalnızca para ve iktidar değildi. Saygı istiyordu, yeni zengin parasına rağmen saygı. Saygıya aç ve susuzdu. Saygıyı

kullanmak istiyordu. Yalnızca çekiç kullanır gibi değil, aynı zamanda kral asası taşır gibi. Böyle arzular kendi içlerinde alçakça sayılmayabilir.
Gittiği kulüp erkeklere mahsustu. Yoksa ben de orada olurdum, arkada oturup gülümser, konuşmanın sonunda alkışlardım. Evde olduğum akşamlar Aimee'nin bakıcısına izin verir, Aimee'nin gece hazırlığını kendim yapardım. Aimee'ye banyosunu yaptırdım, kitap okudum, ve yatağına yatırdım. O akşam uykuya dalmakta özellikle zorlanmıştı. Benim bir şey hakkında endişe ediyor olduğumu anlamıştı herhalde. Yanında oturdum, elini tuttum, uyuyuncaya kadar alnını okşadım ve pencereden dışarı baktım.
Laura nereye gitmişti, nerede kalıyordu, otomobilimle ne yapmıştı? Ona nasıl ulaşacaktım, yaptığımı nasıl telafi edecektim?
Bir böcek çarpıyordu pencereye, ışığa gelen. Kör bir parmak gibi cama vurup duruyordu. Kızgın, yolunu şaşırmış ve umutsuz sesler çıkartıyordu.
Tahkimat
Bugün aniden beynim boşaldı. Bembeyaz kaldı içi, sanki karlarla kaplanmış gibi. Birinin hatırlayamadığım adı değildi kaybolan -o hep oluyordu- ama bir sözcük, karton bir bardak gibi uçmuş ve tepetaklak olmuş, anlamının içi boşalmış bir kelime.
_____615
Bu kelime tahkimat idi. Nereden takılmıştı aklıma? Tahkimat, tahkimat deyip duruyordum, yüksek sesle herhalde ama gözümün önüne bir imge gelmiyordu. Bir nesne miydi, bir faaliyet mi, bir ruh hali mi, bedensel bir bozukluk mu?
Hiçbir şey. Baş dönmesi. Tam ucuna kadar geliyordum ki, yine boşlukta kalıyordum. Sonunda sözlüğe baktım.Tahki-mat, bir yeri düşman saldırısına karşı koyabilecek duruma getirmek için yapılan hendek ya da sıra halindeki dik kayaların yüzü.
Önce söz vardı, diye inanırdık bir zamanlar. Tanrı o sözün ne kadar dayanıksız bir şey olabileceğini biliyor muydu? Ne kadar narin, ne kadar kolaylıkla silinebilecek bir şey olduğunu?
Belki, Laura'ya olan buydu. Onu kelimenin gerçek anlamıyla uçurumun kenarından iten. Güvendiği sözcükler, iskambil kartından yaptığı evi üzerine oturttuğu, sağlam olduklarına inandığı kelimeler çökmüş ve

Laura'ya içlerinin boş olduğunu göstermiş ve kâğıt bir çöp gibi ellerinden kayıp gitmişti.
Tanrı. Güven. Fedakârlık. Adalet.
İnanç. Umut. Sevgi.
Söylemeye gerek yok: Kardeş. Tabii. O da var.
Diana Pastanesi'nde Laura'yla buluşmamızın ertesi sabahı, telefonun etrafında pervane gibi dolaşıyordum. Saatler geçti: Ses seda çıkmadı. Winifred ve komitesinin iki üyesiyle öğle yemeği yiyecektik, Arcadian Court'ta. Winifred'in kararlaştırdığı randevulara gitmekte yarar vardı, yoksa merakına maruz kalırdınız, o yüzden gittim.
Winifred'in en son girişimi konusunda bilgilendirildik, yaralı askerler yararına bir kabare. Şarkılar, danslar olacaktı ve kızlardan bir grup candan gösterisi yapacaktı. Onun için
616
bir an önce kollan sıvayıp çalışmaya başlamalı, bilet satmalıydık. Winifred de siyah çoraplar ve kabarık etekler giyip ba caklarını savuracak mıydı? Umarım, hayır. Ama yaşı böyle zıpırlıklar yapacak çağa yaklaşmıştı.
"Biraz solgun görünüyorsun, iris" dedi Winifred, başmı yana eğerek.
"Öyle mi?" dedim tatlı bir havayla. Son zamanlarda pek gayretli görünmediğimi söyler olmuştu. Demek istediği, Ric-hard'ı desteklemek, onu şan ve şeref yolunda teşvik etmek konusunda yeterince çaba göstermediğimdi.
"Evet, biraz sararmış görünüyorsun. Richard seni çok mu yoruyor? O adamın yakacak ne çok enerjisi var!" Çok neşeliydi. Planları, Richard için planları, benim bütün gevşekliğime rağmen, gayet yolunda gidiyor olmalıydı.
Ama Winifred'e fazla ilgi gösteremiyordum. Laura'yla ilgili fazlaca endişeliydim. Eğer yakında ortaya çıkmazsa, ne yapardım? Otomobilimin çalındığını söyleyemezdim: Tutuklanmasını istemiyordum. Richard da istemezdi. Kimsenin yararına olmazdı.
Eve döndüm. Bayan Murgatroyd, ben yokken Laura'nın geldiğini söyledi. Zili bile çalmamış, Bayan Murgatroyd tesadüfen bulmuş onu, ön holde. Şoke oldum, Bayan Laura'yı yıl' lar sonra böyle birdenbire görünce, hayalet görmüş gibi, dedi Bayan Murgatroyd. Hayır, adres bırakmamış. Ama bir şey söylemiş. İris'e söyle, onunla sonra konuşacağım. Bunun gibi bir şey demiş.

Evin anahtarlarını mektup tepsisinin üzerine bırakmış. Yanlışlıkla aldığını söylemiş. Anahtarların yanlışlıkla alınması tuhaf şey, dedi Bayan Murgatroyd, köpek burnu gibi basık burnu, şüpheli bir koku almıştı. Otomobili garaja bıraktığım hikâyesine inanmıyordu artık.
Rahatlamıştım: Her şey yoluna girebilirdi hâlâ. Laura hâlâ şehirdeydi. Benimle daha sonra konuşacaktı.
617
Konuştu da, gerçi söylediklerini tekrar tekrar yineleyerek, ölülerin yapma alışkanlığında olduğu gibi. Hayattayken söyledikleri bütün şeyleri söylerler size ama nadiren yeni bir şey söylerler.
Öğle yemeği kıyafetimi değiştiriyordum polis gelip kaza haberini verdiğinde. Laura, Tehlike bariyerinin üstünden geçip St. Claire Caddesi köprüsünden, aşağıdaki uçuruma uçmuş. Çok şiddetli bir çarpma, dedi polis, başını üzüntüyle sallayarak. Benim otomobilimi kullanıyormuş, plakasından öğrenmişler. Başta -doğal olarak- enkazdaki yanmış kadının ben olduğumu düşünmüşler. Keşke öyle olsaydı.
Polis gittikten sonra, titrememi durdurmaya çalıştım. Sakinleşmem, kendime hâkim olmam gerekiyordu. Müzikle yüzleş' mek zorundasın, derdi Reenie ama ne tür bir müzik vardı aklında acaba? Dans müziği değildi. Sert bir nefesli sazlar orkestrası olmalıydı, bir resmi geçit, iki yanda dizilmiş, parmaklarıyla işaret eden, alay eden insan kalabalığının arasından. Yolun sonunda bekleyen bir cellat, yakacak çok enerjisi olan.
Tabii Richard sorguya çekecekti beni. Otomobili garaja bıraktığım hakkındaki hikâye hâlâ geçerli olabilirdi, eğer La-ura'yla o gün çay içmek üzere buluştuğumu ama kritik bir konuşma öncesi onu gereksiz yere üzmek istemediğim için söylemediğimi ilave edersem. (Richard'ın bütün konuşmaları artık kritik konuşmalar oluyordu. Sihirli yüzüğü parmağına takmak üzere olduğu şu günlerde.)
Bozulduğu sırada Laura da araçtaydı, derdim. Benimle garaja kadar geldi. El çantamı otomobilde unutunca, o almış olmalı ve ertesi sabah garaja gidip, çek defterime sahte bir
616
bir an önce kolları sıvayıp çalışmaya başlamalı, bilet s\ *~
x)f

lıydık. Winifred de siyah çoraplar ve kabarık etekler giyij, tr caklarını savuracak mıydı? Umarım, hayır. Ama yaşı böyl j-pırlıklar yapacak çağa yaklaşmıştı.
"Biraz solgun görünüyorsun, iris" dedi Winifred, k m
i ¦ V
yana eğerek.
"Öyle mi?" dedim tatlı bir havayla. Son zamanlardj ,k gayretli görünmediğimi söyler olmuştu. Demek istediği, Yç,-hard'ı desteklemek, onu şan ve şeref yolunda teşvik ^ ,k konusunda yeterince çaba göstermediğimdi.
"Evet, biraz sararmış görünüyorsun. Richard seni çol ^u
yoruyor? O adamın yakacak ne çok enerjisi var!" Çok

\j $
liydi. Planları, Richard için planları, benim bütün gevşçl â-me rağmen, gayet yolunda gidiyor olmalıydı.
Ama Winifred'e fazla ilgi gösteremiyordum. LauraV il-
'in
gili fazlaca endişeliydim. Eğer yakında ortaya çıkmazs, ^e yapardım? Otomobilimin çalındığını söyleyemezdim: Vt lanmasını istemiyordum. Richard da istemezdi. Kimset\j rarına olmazdı.
Eve döndüm. Bayan Murgatroyd, ben yokken Laı^ ^n geldiğini söyledi. Zili bile çalmamış, Bayan Murgatroyçj ,a-düfen bulmuş onu, ön holde. Şoke oldum, Bayan Laura1, J-lar sonra böyle birdenbire görünce, hayalet görmüş gibj Â Bayan Murgatroyd. Hayır, adres bırakmamış. Ama k A söylemiş, iris,'e söyle, onunla sonra konuşacağım. Bunu ^1 bir şey demiş. Evin anahtarlarını mektup tepsisinin (î j(ie bırakmış. Yanlışlıkla aldığını söylemiş. Anahtarların ^ f lıkla alınması tuhaf şey, dedi Bayan Murgatroyd, köpek 1 ^ gibi basık burnu, şüpheli bir koku almıştı. Otomobili i] bıraktığım hikâyesine inanmıyordu artık.
Rahatlamıştım: Her şey yoluna girebilirdi hâlâ. i hâlâ şehirdeydi. Benimle daha sonra konuşacaktı.
617

Konuştu da, gerçi söylediklerini tekrar tekrar yineleye-c, ölülerin yapma alışkanlığında olduğu gibi. Hayattayken ((Söyledikleri bütün şeyleri söylerler size ama nadiren yeni bir py söylerler.
î#? V'J âğle yemeği kıyafetimi değiştiriyordum polis gelip kaza habe-y If\i verdiğinde. Laura, Tehlike bariyerinin üstünden geçip Of v. \I\'- Claire Caddesi köprüsünden, aşağıdaki uçuruma uçmuş. nf'/^L V^lj'j'pk şiddetli bir çarpma, dedi polis, başını üzüntüyle sallaya-S^ »J lljlc. Benim otomobilimi kullanıyormuş, plakasından öğren-I |C | Jşler. Başta -doğal olarak- enkazdaki yanmış kadının ben ol-tHe^ \. i/i gumu düşünmüşler.
i*¦ Kijhaö » ¦ —ı
®â\ \ İl Keşke öyle olsaydı.
^L İ | lis gittikten sonra, titrememi durdurmaya çalıştım. Sakin-ıjs k, u mem, kendime hâkim olmam gerekiyordu. Müzikle yüzleS' ı f\ \idlfo ^ zorundasın, derdi Reenie ama ne tür bir müzik vardı ak-| '"bf,' ı J.'h.da acaba? Dans müziği değildi. Sert bir nefesli sazlar \ f \ I f-estrası olmalıydı, bir resmi geçit, iki yanda dizilmiş, par-Vjjj'/(klarıyla işaret eden, alay eden insan kalabalığının arasın-\ ı'fp. Yolun sonunda bekleyen bir cellat, yakacak çok enerjisi
X
Tabii Richard sorguya çekecekti beni. Otomobili garaja ktığım hakkındaki hikâye hâlâ geçerli olabilirdi, eğer La-rji |7 'yla ° gün çay içmek üzere buluştuğumu ama kritik bir ko-Jliitaa. öncesi onu gereksiz yere üzmek istemediğim için söy->(. jji «ediğimi ilave edersem. (Richard'ın bütün konuşmaları .ç J/lk kritik konuşmalar oluyordu. Sihirli yüzüğü parmağına t)-ij/fnak üzere olduğu şu günlerde.)
İL))' Bozulduğu sırada Laura da araçtaydı, derdim. Benimle ^ //^tja kadar geldi. El çantamı otomobilde unutunca, o almış I vali ve ertesi sabah garaja gidip, çek defterime sahte bir
\^ '
bir an önce kolları sıvayıp çalışmaya başlamalı, bilet satmalıydık. Winifred de siyah çoraplar ve kabarık etekler giyip bacaklarını savuracak mıydı? Umarım, hayır. Ama yaşı böyle zıpırlıklar yapacak çağa yaklaşmıştı.
"Biraz solgun görünüyorsun, iris" dedi Winifred, başını yana eğerek.
"Öyle mi?" dedim tatlı bir havayla. Son zamanlarda pek gayretli görünmediğimi söyler olmuştu. Demek istediği, Ric-hard'ı desteklemek,

onu şan ve şeref yolunda teşvik etmek konusunda yeterince çaba göstermediğimdi.
"Evet, biraz sararmış görünüyorsun. Richard seni çok mu yoruyor? O adamın yakacak ne çok enerjisi var!" Çok neşeliydi. Planları, Richard için planları, benim bütün gevşekliğime rağmen, gayet yolunda gidiyor olmalıydı.
Ama Winifred'e fazla ilgi gösteremiyordum. Laura'yla ilgili fazlaca endişeliydim. Eğer yakında ortaya çıkmazsa, ne yapardım? Otomobilimin çalındığını söyleyemezdim: Tutuklanmasını istemiyordum. Richard da istemezdi. Kimsenin yararına olmazdı.
Eve döndüm. Bayan Murgatroyd, ben yokken Laura'nın geldiğini söyledi. Zili bile çalmamış, Bayan Murgatroyd tesadüfen bulmuş onu, ön holde. Şoke oldum, Bayan Laura'yı yıllar sonra böyle birdenbire görünce, hayalet görmüş gibi, dedi Bayan Murgatroyd. Hayır, adres bırakmamış. Ama bir şey söylemiş. Iris'e söyle, onunla sonra konuşacağım. Bunun gibi bir şey demiş. Evin anahtarlarını mektup tepsisinin üzerine bırakmış. Yanlışlıkla aldığını söylemiş. Anahtarların yanlışlıkla alınması tuhaf şey, dedi Bayan Murgatroyd, köpek burnu gibi basık burnu, şüpheli bir koku almıştı. Otomobili garaja bıraktığım hikâyesine inanmıyordu artık.
Rahatlamıştım: Her şey yoluna girebilirdi hâlâ. Laura hâlâ şehirdeydi. Benimle daha sonra konuşacaktı.

Konuştu da, gerçi söylediklerini tekrar tekrar yineleyerek, ölülerin yapma alışkanlığında olduğu gibi. Hayattayken söyledikleri bütün şeyleri söylerler size ama nadiren yeni bir şey söylerler.
Öğle yemeği kıyafetimi değiştiriyordum polis gelip kaza haberini verdiğinde. Laura, Tehlike bariyerinin üstünden geçip St. Claire Caddesi köprüsünden, aşağıdaki uçuruma uçmuş. Çok şiddetli bir çarpma, dedi polis, başını üzüntüyle sallayarak. Benim otomobilimi kullanıyormuş, plakasından öğrenmişler. Başta -doğal olarak- enkazdaki yanmış kadının ben olduğumu düşünmüşler. Keşke öyle olsaydı.
Polis gittikten sonra, titrememi durdurmaya çalıştım. Sakinleşmem, kendime hâkim olmam gerekiyordu. Müzikle yüzleşmek zorundasın, derdi Reenie ama ne tür bir müzik vardı aklında acaba.7 Dans müziği değildi. Sert

bir nefesli sazlar orkestrası olmalıydı, bir resmi geçit, iki yanda dizilmiş, parmaklarıyla işaret eden, alay eden insan kalabalığının arasından. Yolun sonunda bekleyen bir cellat, yakacak çok enerjisi olan.
Tabii Richard sorguya çekecekti beni. Otomobili garaja bıraktığım hakkındaki hikâye hâlâ geçerli olabilirdi, eğer La-ura'yla o gün çay içmek üzere buluştuğumu ama kritik bir ko-nuşma öncesi onu gereksiz yere üzmek istemediğim için söylemediğimi ilave edersem. (Richard'ın bütün konuşmaları artık kritik konuşmalar oluyordu. Sihirli yüzüğü parmağına takmak üzere olduğu şu günlerde.)
Bozulduğu sırada Laura da araçtaydı, derdim. Benimle garaja kadar geldi. El çantamı otomobilde unutunca, o almış olmalı ve ertesi sabah garaja gidip, çek defterime sahte bir
Ulu
imza atıp, tamir ücretini ödeyip, aracı alması hiç zor olmamıştır, çocuk oyuncağı onun için. Bir çek sayfası yırtardım, inandırıcı olsun diye. Eğer garajın adını öğrenmek için ısrar ederse, unuttuğumu söylerdim. Daha fazla bastırırsa, ağlamaya başlardım. Böyle bir zamanda, derdim, önemsiz bir ayrıntıyı hatırlamamı nasıl beklersin?
Yukarıya, değişmeye çıktım. Morgu ziyaret etmek için bir çift eldivene ve peçeli bir şapkaya ihtiyacım vardı. Gazeteciler, fotoğrafçılar çoktan gelmiş olmalıydı. Otomobille giderim diye düşündüm, sonra otomobilin hurdaya dönmüş olduğunu hatırladım. Taksi çağırmam gerekecekti.
Ayrıca, bürosunu arayıp Richard'ı uyarmalıydım: Haber duyulur duyulmaz, ceset sinekleri üşüşürdü üstüne. Fazlasıyla tanınmış, göz önünde bir insandı çünkü. Bir teessür bildirisi
hazırlamak isterdi.
Telefon ettim. Richard'm yeni sekreteri açtı. Konunun çok acil olduğunu söyledim, hayır, kendisine iletemezdim. Richard'la doğrudan konuşmam gerekiyordu.
Richard bağlandığında, bir an sessizlik oldu. "Ne var!" dedi Richard. Bürosundan aranmaktan hiç hoşlanmazdı.
"Korkunç bir kaza oldu" dedim. "Laura. Kullandığı otomobille köprüden uçmuş." Bir şey söylemedi. "Benim otomobilimle." Yine bir şey söylemedi. "Korkarım, ölmüş" dedim.

"Tanrı'm." Duraksama. "Bunca zamandır neredeymiş? Ne zaman dönmüş. Senin otomobilinde ne yapıyormuş?"
"Hemen bilmek istersin dive düşündüm, gazetelere geçmeden önce" dedim.
"Evet" dedi. "Doğru düşünmüşsün." "Şimdi morga gitmem gerek."

619
"Morga mı?" dedi. "Belediye morguna mı? Neden?"
"Oraya koymuşlar."
"Çıkart onu oradan, o zaman" dedi. "Daha düzgün bir yere aldır. Daha..."
"Özel" dedim. "Tamam, yaparım. Sana söylemem gereken bir şey var, bir iddia. Polis ima etti, biri gelmişti buraya, bir şüphe varmış..."
"Ne? Ne dedin onlara? Ne şüphesi?" Bir hayli korkmuş gibi geliyordu sesi.
"Yalnızca, bunu kasten yapmış olabileceğini söylediler."
"Saçma" dedi Richard. "Bir kaza olmalı. Umarım böyle söylemişsindir."
"Tabii ki" dedim. "Ama tanıklar varmış. Görmüşler..."
"Bir not bırakmış mı? Bırakmîşsa, yak onu."
"İki şahit varmış, biri avukat, diğeri bankada çalışan biri. Laura'nın beyaz eldivenleri varmış. Direksiyonu çevirdiğini görmüşler."
"Işık gözlerini almış olmalı" dedi. "Ya da sarhoştular. Avukatımı arıyacağım. İcabına bakarım."
Telefonu kapadım. Soyunma odama gittim. Siyah bir giysiye ve bir mendile ihtiyacım vardı. Aimee'ye söylemeliyim, diye düşündüm. Köprü yüzünden, diyecektim. Köprü yıkılmış.
Çoraplarımı koyduğum çekmeceyi açtım ve defterleri gördüm: Beş adet, ucuz alıştırma defteri, Bay Erskine zamanından kalma, paket ipliğiyle bağlanmış. Kapağın üzerinde, kurşun kalemle, çocuksu el yazısıyla Laura yazıyor. Altında da Matematik. Laura matematikten nefret ederdi.
Eski okul ödevleri, diye düşündüm. Hayır: Eski ev ödevleri. Niye bunları bırakmış bana?
Orada durabilirdim. Bilmemeyi seçebilirdim ama sizin de yapacağınız şeyi, buraya kadar okuduktan sonra sizin de yaptığınız şeyi yapmayı seçtim. Bilmeyi seçtim.
Çoğumuz böyle yaparız. Ne olursa olsun, bilmeyi seçeriz ve bu süreçte kendimizi yaralarız. Gerekiyorsa, bunun için ellerimizi ateşe sokarız. Tek

dürtümüz merak değildir. Sevgi ya da acı ya da umutsuzluk veya nefret de bizi harekete geçirir. Ölmüş olanının peşinden casusluk yaparız azimle: Mektuplarını açar, günlüklerini okur, çöplerini karıştırırız. Bir ipucu, son bir söz, bir açıklama arayarak, bizi terk etmiş olanlardan. Bizi bir çantayla, çoğu kez sandığımızdan daha boş bir çantayla başbaşa bırakmış olanlardan.

Ama, ayaklarımızın takılıp tökezlemesi için, bize böyle ipuçları bırakanlara ne demeli? Neden bunu yapıyorlar? Bencilliklerinden mi? Acımalarından mı? İntikam duygusuyla mı? Basit bir varolma iddiasıyla mı, tuvalete kazıdığınız adınızın baş harfleriyle mi? Varolma ve anonim kalma isteğinin bileşimiyle -pişmanlık duymaksızın suçunu itiraf etmek, sonuçlarına katlanmadan gerçeği söylemek için- bunun çekiciliği olduğu kesin. Ellerinizdeki kanı temizlemek, şu ya da bu
biçimde.

Böyle kanıtlar bırakan insanların, yabancıların sonradan gelip, kendilerini hiç ilgilendirmeyen işlere burunlarını sokmasından şikâyet etmeye hiç hakları yok. Yalnızca yabancıların değil. Sevgililerin, arkadaşların, akrabaların da. Biz hepimiz röntgenciyiz, hepimiz. Geçmişte olan şeylerin, sırf biz keşfettik diye, bize ait olduğunu sanmaya ne hakkımız var? Hepimiz mezar soyguncularıyız, başkalarının kilitlediği kapıları bir kez açmaya görelim.

Ama yalnızca kilitli kapıları. Odalar ve içindekiler oldukları gibi duruyor. Eğer o odaları terk edenler unutulmak isteselerdi, ateşe verirlerdi.

XIV

Altın renkli saç tutamı

Artık acele etmem gerek. Yaklaşan sonu görebiliyorum. İlerde hafif ışığı görünüyor, karanhk bir gecede, yağmurda, yolun kenarındaki bir motel gibi. Müşterilere soru sorulmayan, kayıt defterine yazılan adların gerçek olmadığı, peşin para ödenen savaş sonrası bir son-fırsat moteli. Resepsiyon odasında Noel'den kalma küçük ampuller yanıyor. Arkada bir sıra ka-
i,,,.., ,, i ,.|f kokuyor. Önde ay yüzlü gaz
ranlık kulübe var, yastıklar kut Koıcuy /
pompaları. İçlerinde gaz yok ama- ^n '
da kalıyorsunuz.

o i •• il- ,Sınak İstirahat edilen bir yer.
Son, sıcak, güvenli bir sığınaK'
a ı .. i i ,,P vaslıvım ve yorgunum ve yü-
Ama henüz ulaşmadım oraya ve yaşuy i o
, .,. n .nım Ormanda kaybolmuşum,
ruyerek gidiyorum ve topallıyor11"1- w '
ı u ı ı * lori vok zemin emniyetsiz, tehli-
yolu gösteren beyaz çakıl taşları yo^i
kelerle dolu.
v _ı ı fiök mavisi saçlı, göz çukurla-
Kurtlar, sızı çağırıyorum! UUR-
ıı -11 -i» kadınlar, sizi çağırıyorum! Ya-
rına yılanlar çöreklenmiş olu Kaaıiua , v &
, , ,. Hasırken. Titreyen artiritli par-
nımda durun şimdi, sona yaRi»5uıv^ '
maklanma, siyah tükenmez kalemime yol gösterin. Delik deşik, yaralı kalbimi birkaç gün daha su ^^^ her şeyi düzene koyuncaya kadar, ben y 5 olarım ve dostlarım olun. Bir kez daha, çünkü geçmişte de birbirimize yakın olmadık mı?
u u - u- «er vardır, derdi Reenie. Ya da
Her şeyin ait olduğu bir yer Vdl '
, ... , ¦ j D ij.li rp'a dediği gibi, boksuz çiçek oı-aksı günlerinde Bayan Hıllcoate a acıaı& &
bik öğretmişti
vaaz. Bay Erskıne de bana yafa
lı birkaç numara öğretmişti.
İhtiyaç olduğu zaman, Hiddet Tanrıları'na niyaz etmek işe yarayabilirdi. İntikam söz konusu olduğunda.
Başta, yalnızca adalet istediğime inanıyordum. Kalbimin temiz olduğunu düşünüyordum. Bir başkasına kötülük etmek üzere olduğumuz zaman, dürtülerimizin masumiyetine inandırırız kendimizi. Ama Bay Erskine'in de söylediği gibi, yayı ve oklarıyla Eros, kör olan tek Tanrı değildir. Adalet tanrıçası Justitia da kördür. Sivri silahlarıyla beceriksiz kör tanrılar. Adalet, elinde taşıdığı kılıç ve gözlerine bağladığı gözbağıyla, kendinizi yaralamak için iyi bir silahtır.

Laura'nın defterlerinde ne olduğunu bilmek isteyeceksiniz, tabii. Laura'nın bıraktığı gibi duruyorlar, kirli kahverengi iple bağlanmış olarak. Bütün diğer şeylerle birlikte yolculuk sandığımın içinde duruyorlar. Hiçbir şeyi değiştirmedim. Kendiniz de bakabilirsiniz. Koparılmış sayfalar benim tarafımdan koparılmadı.

1945 yılının, o dehşet dolu Mayıs günü, ne bulmayı bekliyordum? İtiraflar, kınamalar? Ya da bir günce, Laura'yla Alex'in âşık buluşmalarının ayrıntılarını anlatan notlar? Hiç kuşkusuz, hiç kuşkusuz. Kalp kırıklığına hazırlıklıydım. Ve kalbim kırıldı da ama sandığım yoldan değil.

İpi kestim, defterleri açtım. Beş defter vardı: Matematik, Coğrafya, Fransızca, Tarih ve Latince. Bilgi defterleri.

Kör Suikastçı'nın baskılarından birinin arka kapağında, bir melek gibi yazıyor denmiş Laura için. Bir Amerikan baskı-sıydı, hatırladığıma göre, kenarları yaldız süslemeli: Oralarda meleklere çok değer verirler. Gerçeğe bakarsak, melekler fazla yazmaz. Günahları ve lanetli ve masum olanların adlarını kaydederler yalnızca. Ya da gövdesi olmayan eller şeklinde belirip duvarlara uyarı mesajları yazarlar. Ya da haber getirirler, pek azı iyi olan: Tann seninle olsun, katıksız bir hayır duası değildir.

Bütün bunları aklımızda tutarak söylersek, evet: Laura melek gibi yazardı. Bir başka deyişle, fazla yazmazdı. Ama özlü yazardı.

İlk açtığım defter Latince defteriydi. Geri kalan sayfaların çoğu boştu. Laura'nm eski ödevlerinden yırttığı sayfaların kopuk kenarları görünüyordu. Bir yazıyı bırakmıştı ama: Benim ve Avilion'daki kütüphanenin yardımıyla yaptığı bir çeviriyi. Vergilius'un Aeneid destanının IV. bölümü. Dido, alın-yazısını savaşarak gerçekleştirmek üzere denizlere yelken açan sevgilisi Aeneas'ın ardından, ondan kalan eşyalarla hazırladığı sunağın üzerinde kendini bıçaklamış. Dido, bir domuz gibi kanadığı halde, ölmekte zorluk çekiyor. Kıvranıyor, debeleniyor. Hatırlıyorum, Bay Erskine bu bölümden çok hoşlanmıştı.

Laura'nın bu ödevi yaptığı günü hatırlıyorum. Yatak odamın penceresinden ikindi güneşi vuruyordu. Laura yere uzanmış, çoraplı ayaklarını sallıyor, çalakalem yaptığımız çeviriyi, hamaratça defterine geçiriyordu. Ivory sabunu ve kalem talaşı kokuyordu.

Sonra güçlü Juno, uzun süredir çektiği acılar ve zah' metli yolculuğundan ötürü ona acıdı ve ıstırap içinde kıv' ranan ruhunu bedeninden ayırması

için Olimpos'tan Iris'i gönderdi. Bunun yapılması gerekiyordu, çünkü Dido do-ğal bir ölümle ya da başkalarının yolaçtığı bir ölümle ölmüyordu. Çılgın bir dürtüyle, ümitsizlik içinde ölüyordu. Proserpine henüz Dido'nun altın renkli saç tutamını kes-memiş, onu Yeraltına göndermemişti.
Şimdi, iris sisler içinde, safran sarısı kanatlarıyla, ar-dından güneşte parlayan binlerce gökkuşağı renkleri saçarak yere iniyor ve Dido'nun etrafında dolaşmaya başlıyor.
Diyor ki:
Bana yapmam, söylendiği gibi, Ölüm Tanrısı'na ait olan bu kutsal şeyi alıyorum; ve seni bedeninden kurtarıyorum.
Sonra bütün sıcaklığı gidiyor ve yaşamı gökyüzünde
kayboluyor.
"Neden saçından bir tutam kesmek zorundaydı?" demişti La-
ura. "O iris?"
Hiçbir fikrim yoktu. "Yapması gereken bir şeydi" demiştim. "Bir adak sunmak gibi." O zamana dek sandığım gibi, yalnızca bir çiçek adı taşıyor olmadığımı, bir hikâye kahra-manıyla aynı ada sahip olduğumu keşfetmek hoşuma gitmişti. Annemin ailesinde, kızlar için botanik adlar seçmek popülerdi. "Dido'nun bedeninden çıkmasına yardımcı oldu" dedi Laura. "Daha fazla yaşamak istemiyordu. Acısına son verdi. Demek ki doğru bir davranıştı. Değil mi?"
"Sanırım" dedim. Böyle ince etik tartışmalar yapmaya pek meraklı değildim. Şiirlerde tuhaf şeyler olurdu. Anlamaya çalışmanın yararı yoktu. Dido'nun sarışın olup olmadığını merak etmiştim ama. Bana kumralmış gibi gelmişti, hikâyede. "Ölüm Tanrısı kim? Neden saçı istiyor?" "Bu kadar saç lafı yeter" dedim. "Latince'yi yaptık. Şimdi Fransızca'yı bitirelim. Bay Erskine, her zamanki gibi, bize fazla ödev verdi. Şimdi: Il ne faut pas toucher aux idoles: la do-rure en reste aux mains."
"Sahte Tanrılar'ın işine karışma, yoksa ellerine yaldız boyası bulaşır, diye çevirmeye ne dersin?" "Boyadan söz edilmiyor." "Ama onu demek istiyor gerçekte." "Bay Erskine'i bilirsin. O ne demek istendiğiyle ilgilenmez."

"Bay Erskine'den nefret ediyorum. Bayan Violence'in dönmesini isterdim."
"Ben de. Annemin dönmesini de isterdim."

"Ben de."
Bay Erskine, Laura'nın bu Latince çevirisini pek beğenmedi. Kırmızı kalemiyle baştan aşağı çizdi.
Şimdi içine düştüğüm ıstırap gölünü nasıl anlatabilirim? Anlatamam, bu yüzden denemeye çalışmayacağım.
Diğer defterleri de karıştırdım. Tarih defteri boştu, Laura'nın yapıştırdığı fotoğraf dışında. Alex'le düğme fabrikası pikniğinde çekilmiş olan resim. İkisini de açık sarıya boyamıştı, benim çimenlerin üzerinde sürünerek yaklaşıyor gibi duran elim maviydi. Coğrafya'da Port Ticonderoga'nın kısa bir tarifinden başka bir şey yoktu. "Bu orta büyüklükteki şehir, Lo-uveteau ve Jogues nehirlerinin kesiştiği noktada yer alır, taşları ve başka şeyleriyle ünlüdür" diyordu ilk cümle. Fransızca defterindeki bütün Fransızca ödevleri kopartılmıştı. Onun yerine Alex'in tavanarasmda bıraktığı ve şimdi keşfettiğime göre Laura'nın söylediğinin aksine yakmadığı, o acayip kelimelerin listesi yer alıyordu. Anchoryne, berel, carchineal, di' amite, ebonort... Yabancı bir dil, doğru ama konuşmasını öğrendiğim, Fransızca'dan çok daha iyi öğrendiğim bir dil.
Matematik defterinde uzun bir rakam sütunu ve rakamların bazılarının karşısında sözcükler vardı. Ne tür rakamlar olduğunu anlamam birkaç dakikamı aldı. Tarihti bu rakamların her biri. İlk tarih benim Avrupa'dan dönmeme denk geliyordu. Son rakam Laura'nın Bella Vista'ya götürülmesinden yaklaşık üç ay öncesine. Sözcükler şunlardı:
Avilion, hayır. Hayır. Hayır. Sunnyside. Hayır. Xanadu, hayır. Hayır. Queen Mary, hayır hayır. New York, hayır. Avilion. Başta hayır.

628
Water Nixie, X. "Aklımı başımdan alıyorsun."
Toronto yine. X.
X. X. X. X.
O.
Bütün hikâye buydu. Her şey anlaşılmıştı. En baştan beri orada, gözlerimin hemen önündeydi. Nasıl bu kadar kör olabilmiştim? Alex Thomas değildi, o zaman. Asla Alex olmamıştı. Laura için, Alex uzayın başka bir boyutuna aitti.
Zafer gelir ve gider

Laura'nın defterlerine baktıktan sonra, tekrar çorap çekmeceme koydum. Her şey belliydi, oysa hiçbir şey kanıtlanamazdı. Orası da belliydi.
Ama kedinin derisini yüzmenin birden fazla yolu vardır her zaman, derdi Reenie. Eğer düz yoldan gidemezsen, etrafından dolaş.
Cenazeden sonrayı bekledim, sonra bir hafta daha bekledim. Fazla aceleci davranmak istemiyordum. Reenie'nin başka bir sözü de, "Temkinli ol ki sonra pişman olmayasın" idi. Tartışmalı bir deyim: Çoğu kez ikisini de olursun.
Richard, Ottowa yolculuğuna çıktı, önemli bir yolculuk-muş. Yüksek mevkilerden bir teklif gelebilir, diye ima etmişti. Hemen değilse bile, pek yakında. Richard'a ve Winifred'e, bu fırsattan yararlanarak Port Ticonderoga'ya, Laura'nın gümüş renkli bir kutunun içinde sakladığım küllerini götürmeye gideceğimi söyledim. Külleri serpmem gerek, dedim ve Chase ailesinin anıt kabrine de yazısını yazdırmalıyım. Yapılması şart işler.
"Kendini suçlama" dedi Winifred, kendimi suçlamamı
629
^-----
umarak. Kendimi yeterince çok suçlarsam, başkalafım suÇ^a' mazdım. "Bazı şeyler üzerinde fazla durmaya gelmez." Ama yi' ne de dururuz. Elimizde değil.
Richard'ı yolcu ettikten sonra, evdeki çalışanlara izin verdim. Kaleyi ben beklerim, dedim. Son zamanlıda bunu sıkça yapıyordum. Evde yalnızca Aimee'yle, o uyurken, yalnız kalmaktan hoşlanıyordum. O yüzden Bayan Murgatr°yd bile şüphelenmedi. Meydan temizlenince, hemen harekete geçtim. Önceden gizlice biraz hazırlık yapmıştım zaten- Mücev-her kutumu, fotoğraflarımı, Kaya Bahçeleri için Mev5im"k Bit' kiler kitabımı yerleştirmiştim. Şimdi diğerlerini de koydum bavula. Giysilerimi ama hepsini değil. Aimee için bir şeyler ama onun da hepsini değil. Seyahat sandığıma, bir zamanlar çeyizimi taşıyan sandığa ve onunla takım olan valize sığdıra-bildiğim her şeyi koydum. Ayarladığım gibi, trenyc?m şirketinden adamlar gelip bavulları götürdüler. Ertesi gun> Aimee'yle birlikte, bir taksiyle Union Tren İstasyonu'na gitmemiz kolay oldu. İkimizin de birer hafif valizi vardı yamr^zda, iyi ki de.
Richard'a bir mektup bıraktım. Yaptıklarını öğrendikten sonra -artık ne yaptığını çok iyi biliyordum- bir dah^ onu asla görmek istemediğimi

yazdım. Politik kariyerini di*-Şunerek, boşanma talep etmeyecektim. Ancak Laura'nın not defterlerinde yer aldığı gibi, menfur davranışının kanıtlarına fazlasıyla sahiptim ve bu defterleri -diye yalan söyledim- b *r banka kasasında saklıyordum. O pis ellerini Aimee'nin ü^efinden çekmezse, çok ama çok büyük bir skandal çıkarırım > dedim. Aynı şekilde, diye ekledim, maddi taleplerimi yerine getirmediğin takdirde de, dedim. Bu talepler fazla değildi: Te k istediğim, Port Ticonderoga'da küçük bir ev alacak kadar Para ve Aimee için nafakaydı. Kendi ihtiyaçlarımı başka sağlayabilirdim.

630_____
_____^__

Mektubu içtenlikle diye imzaladım, ve zarfın kapağını yalarken, menfur kelimesini doğru yazdım mı diye merak ettim.

Toronto'dan gitmeden birkaç gün önce, Callista Fitz-simmons'ı aradım. Heykel yapmayı bırakmış, duvar resmi sanatçısı olmuştu şimdi. Bir sigorta şirketinin genel müdürlük bürosunda buldum onu. Orada bir iş almıştı. Kadınların savaş mücadelesine katkıları temalı bir çalışmaydı. Savaş sona erdiğine göre, zaman aşımına uğramış bir temaydı (ve o sırada ikimiz de bilmiyorduk ama kısa bir süre sonra, duvar panosu açık kahverengi tonda bir boyayla kapatılacaktı).

Ona bir duvarın tamamını vermişlerdi. Tulumlarının içinde, cesurca gülümseyerek bomba imal eden fabrika işçisi üç kadın. Ambulans kullanan bir genç kadın. Ellerinde çapa ve birer sepet domatesle iki çiftlik işçisi. Daktilo yazan üniformalı bir kadın. Köşede, bir kenara itilmiş, fırından bir somun ekmek çıkartan önlüklü bir anne, ona takdirle bakan iki çocuk.

Callie beni gördüğüne şaşırdı. Geleceğimi haber vermemiştim: Atlatılmaya hiç niyetim yoktu. Boyacıları denetliyordu, saçını bir eşarpla arkadan bağlamıştı, haki renkli bir pantolon ve tenis ayakkabıları giymişti, elleri ceplerinde, sigarası alt dudağına yapışmış, geniş adımlarla dolaşıyordu.

Laura'nın ölümünü duymuştu, gazetelerde okumuştu. Güzelim kız, ne kadar farklı bir çocuktu, ne yazık olmuştu. Bu girizgâhtan sonra, Laura'nın bana söylediklerini anlattım ve doğru olup olmadığını sordum.

Callie öfkelendi. Bok kelimesini kullandı, birçok kez. Evet, Richard ona yardım etmişti, Kızıl Müfreze olayında aji-tasyon suçlamasıyla içeri atıldığı zaman. Ama eski günlerin hatırına yapılan bir aile dostluğu gibi

düşünmüştü bunu. Ric-hard'a muhbirlik yaptığı iddiasını reddetti. Ne Alex ne de başka hiçbir solcu ya da yoldaş hakkında. Ne boktan saçma-
631
irklar bunlar! Onlar benim arkadaşım! Alex'e gelince, evet, başlarda ona yardım etmiş, başı o kadar sıkıntıda olduğu sıralar ama sonra Alex ortadan kaybolmuş, hem de ona borç takarak, derken İspanya'da olduğu duyulmuş. Nerede olduğunu bile bilmezken, nasıl gammazlayabilirmiş onu?
Sonuçta ellerim boş döndüm. Belki Richard, Laura'ya yalan söylüyordu, bana pek çok konuda yalan söylediği gibi. Öte yandan, belki Callie'ydi yalan söyleyen. Ama ne söylemesini bekliyordum ki?
Aimee, Port Tıconderoga'dan hoşlanmadı. Babasını istiyordu. Alışık olduğu şeyleri istiyordu, bütün çocuklar gibi. Odasını geri istiyordu. Ah, hepimiz istemez miyiz?
Ona, burada biraz kalmamız gerektiğini açıkladım. Açık' ladım, dememeliyim, çünkü bir açıklama söz konusu değildi. Sekiz yaşında bir çocuğun anlayabileceği ne söyleyebilirdim ki?
Port Ticonderoga farklıydı artık. Savaş değiştirmişti onu. Fabrikalardan bazıları yeniden açılmıştı, savaş sırasında -tulumlu işçi kadınlar makineleri çalıştırmıştı- ama şimdi tekrar kapanıyorlardı. Belki yeniden barış zamanı üretimine geçebilirlerdi, savaştan dönen askerlerin neler satın almak istedikleri tam olarak saptandığı zaman, evleri ve aileleri için neler alacakları hesaplandığı zaman. Bu arada insanların çoğu işsizdi, bekleyelim görelim havası hâkimdi.
İş yerlerinin çoğu boşalmıştı. Elwood Murray artık gazetenin başında değildi: Deniz kuvvetlerine katılıp, kendisini havaya uçurttuktan sonra, Savaş Anıtı'nda yer alan yeni ve parlak bir ad olmuştu artık. İlginçti, şehirdeki bazı adamlar için ölmüş bazıları içinse kendini öldürtmüş deniyordu, sanki beceriksizliği yüzünden ya da bilerek ama biraz dikkatsizce yapılmış bir davranış yüzünden: Saçını kestirmek üzere ber-
bere gitmiş gibi. Bisküviyi yuttu diye yeni bir deyim türemişti şehirde, erkekler tarafından kullanılan. Bisküviyi kimin pişirdiğini düşünüyorlardı acaba?
Reenie'nin kocası Ron Hincks, bu sıradan ölüm vakalarının arasında sıyrılandırümamıştı. Port Ticonderoga'dan, Kanada Kraliyet Ordusu'na katılan bir hemşehrisiyle birlikte Sicilya'da öldüğü, ağır başlı bir gururla

bildirilmişti. Reenie asker dulu maaşı alıyordu ama başka bir geliri yoktu. Küçük evindeki odalardan birini kiraya veriyor ve Betty'nin Lokan-tası'nda çalışmaya devam ediyordu ama sırt ağrısından öldüğünü söylüyordu.
Onu öldüren sırt ağrısı değildi, bir süre sonra keşfedeceğim gibi. Böbrekleriydi. Ben Port Tıconderoga'ya döndükten altı ay sonra işini bitirdi. Yazdıklarımı okuyorsan, Myra, bunun ne kadar ağır bir darbe olduğunu anlamanı isterim. Reenie'nin orada olacağına güveniyordum. Her zaman yanımızda olmamış mıydı? Şimdi, aniden yoktu.
Ama sonra yanımda oldu, giderek daha çok. Çünkü yaşadıklarım hakkında yorum yapmak gerektiği zaman, her zaman duyduğum tek ses onunkidir.
Avilion'a gittim, tabii ki. Zor bir ziyaret oldu. Ev ve arazisi harap vaziyetteydi, bahçeyi otlar bürümüştü, kış bahçesi enkaz halindeydi, camları kırılmış, saksıların içindeki bitkiler kurumuştu. Oysa, bakılsaydı günümüzde hâlâ yaşıyor olabilirdi bazıları. Koruyucu melek sfenkslerinin üzerine, değişik adlarla John Mary'i seviyor çeşitlemeleri kazınmıştı. Bir tanesi tepetaklak edilmişti. Taş peri kızının havuzu kurumuş çimen ve otlarla dolmuştu. Peri kızı hâlâ duruyordu ama parmaklarından bazıları kırılmıştı. Gülümsemesi aynıydı ama. Mesafeli, gizemli ve kayıtsız.
Girmek için kapıyı kırmak zorunda kalmadım: Reenie
633
henüz yaşıyordu, evin gizli anahtarı hâlâ ondaydı. Ev acıklı bir haldeydi: Her yeri toz ve fare dışkısı sarmıştı, rengi atmış parkeler yer yer leke içindeydi. Tristan ve Isolde hâlâ yerindeydi ama Isolde'nin arpı bir darbe yemişti ve ortadaki pencerede birkaç kırlangıç yuva yapmıştı. Ama evin içinde vandallık izine rastlanmıyordu: Chase adının rüzgârı evin her tarafına damgasını vurmuştu, belli belirsiz de olsa ve havada hâlâ bir güç ve para kokusu kalmış olmalıydı.
Evin her tarafını gezdim. Küf kokusu her köşeye sinmişti. Kütüphaneye girdim, Medusa kafası şöminenin üzerinden bakıyordu. Büyükannem Adelia'nm portresi hâlâ yerindeydi ama sanki çökmüş gibiydi: Yüzü şimdi, bastırılmış ama neşeli bir kurnazlık ifadesi taşıyordu. Bir sokak kedisi gibi kuyruğunu sallıyormuşsun gerçekten, diye düşünmüştüm o sırada resmine bakarken. Garanti, gizli bir hayatın varmış. Hayatını bunun sayesinde sürdürmüşsün, hiç kuşkum yok.

Kitaplara burnumu soktum, masaların çekmecelerini açtım. Çekmecelerden bir tanesinin içinde, büyükbabam Ben-jamin zamanından kalma bir düğme örnekleri kutusu buldum: Onun ellerinde sarıya dönmüş ve çok uzun yıllar sarı olarak kalmış ama sonra tekrar beyaz kemik rengine dönmüş düğmeler.
Tavanarasında, Laura'nın, Bella Vista'dan geldikten sonra kendine yaptığı yuvayı buldum: Sandıklardan çıkardığı yorganlar, aşağıdaki yatak odasından çıkardığı battaniyeler. Biri onu bulmak için evi araştırıyor olsa kanıt diye saptayacağı eşyalar. Birkaç kurumuş portakal kabuğu ve elma sapı da vardı. Her zaman olduğu gibi, çöplerini toplamayı akıl etmemiş. Lambrili erzak dolabında, o Water Nixie yazında, bir ke-sekâğıdına doldurduğu ıvır zıvır eşyaları saklamış. Gümüş çaydanlık, porselen fincanlar ve altlıkları, inisiyalli kaşıklar. Timsah biçimli fındık kıracağı, tek bir sedef kol düğmesi, kırık bir çakmak, sirke kabının ayaklığı.
Yeniden geleceğim, dedim kendime, daha fazlasını toplamak için.
Richard bizzat çıkmadı ortaya, ki (bana göre) suçluluğunun göstergesiydi. Yerine Winifred'i gönderdi. Winifred'in açış salvosu "Aklını mı kaçırdın?" demek oldu. (Betty'nin Lokan-tası'ndaydık. Kiraladığım küçük eve gelmesini, Aimee'nin yanma yaklaşmasını istememiştim.)
"Hayır" dedim, "Laura da kaçırmamıştı. En azından söylediğiniz yalanlardaki kadar değil. Richard'm ne yaptığını biliyorum."
"Neden söz ettiğini anlamıyorum" dedi Winifred. Üzerinde parlak kuyrukları olan vizon bir etol vardı ve eldivenlerini çıkartıyordu.
"Benimle evlendiğinde malı ucuza kapattığını düşünmüştü, herhalde. Bir taşla iki kuş vurdu. Bizi yok pahasına satın aldı."
"Gülünç olma" dedi Winifred ama sarsılmış görünüyordu. "Laura ne söylemiş olursa olsun, Richard'ın elleri temizdir. O kesinlikle saf ve lekesizdir. Vardığın yargıda çok ciddi bir hata yapıyorsun. Bu yaptığını, bu delaletini görmezden geleceğini sana söylememi istedi. Eğer dönersen, affetmeye ve unutmaya hazır olduğunu söyledi."
"Ama ben değilim" dedim. "Richard lekesiz olabilir ama ben kar temizliğinden söz etmiyorum. Bambaşka bir şeyden bahsediyorum."
"Sesini yükseltmeden konuş" diye tısladı. "Herkes bize
bakıyor."

"Bakarlar, tabii" dedim, "Leydi Astor'un atı gibi giyinirsen. Biliyor musun, bu yeşil sana hiç yakışmıyor, bu yaşında özellikle. Zaten hiçbir zaman yakışmazdı. Safra gibi görünüyorsun."
635
Bu sözüm tokat gibi çarptı. Winifred benimle başa çıkmakta zorlanıyordu. Benim böyle yeni, zehirli bir dille konuşmama alışık değildi. "Tam olarak ne istiyorsun?" dedi.
"Tam olarak söyledim ona" dedim. "Açık seçik söyledim. Şimdi çeki istiyorum."
"Aimee'yi görmek istiyor."
"İki elim kanda da olsa, buna izin vermeyeceğim. Küçük kızlara düşkün o. Bunu bilirsin, her zaman biliyordun. Onse-kiz yaşımdayken bile, onun sınırını geçmek üzereydim. La-ura'yla aynı evde yaşamak onu baştan çıkartmaya yetmişti, şimdi anlıyorum. Laura'ya musallat olmadan duramıyordu. Ama Aimee'ye dokunamayacak."
"iğrenç olma" dedi Winifred. Artık çok sinirlenmişti: ağır makyajının altından bile kızardığını görebiliyordum. "Aimee kendi kızı."
"Hayır değil" diyecektim az kalsın, ama taktik bir hata olurdu bu. Yasal olarak kızıydı. Aksini kanıtlayacak imkânım yoktu. O zamanlar genleri, vb icat etmemişlerdi henüz. Ve eğer Richard gerçeği bilseydi, Aimee'yi elimden almak için daha fazla uğraşırdı. Onu rehine gibi tutardı ve ben kazanmış olduğum bütün avantajı kaybederdim. İğrenç bir satranç oyunuydu bu. "Onu hiçbir şey durduramaz. Kendi kızı olması bile. Sonra da el altından bir kürtaj çiftliğine gönderir, Laura'ya yaptığı gibi."
"Bu tartışmayı daha fazla sürdürmekte bir yarar görmüyorum" dedi Winifred, eldivenlerini, etolünü ve yılan derisi el çantasını alarak.
Savaştan sonra her şey değişti. Görünüşümüzü değiştirdiler. Bir süre sonra, grenli, silik griler ve ara tonlar ortadan kalktı. Yerine, parlak gün ışığı tonları geldi: Cicili bicili, cırtlak, göl-gesiz tonlar. Sıcak pembeler, sert maviler, kırmızı ve beyaz
636_____
_____
plaj topları, plastiğin flüoresan yeşili, spot ışığı gibi vuran güneş.
Şehirlerin dış mahalleleri buldozerlerle yıkılıyor, ağaçlar devriliyordu. Sanki bomba düşmüş gibi kocaman çukurlar açılıyordu kepçe kepçe. Sokaklar

çakıl ve çamur doluydu. Çıplak topraktan bahçeler çıkmıştı ortaya, sırık boylu fidanlar ekilmiş. Huşu ağacı popülerdi. Gökyüzü de fazla çıplaktı.
Mebzul miktarda et vardı ortalıkta, kasap dükkânlarının vitrinlerinde yığınla, külçe külçe kalın et parçaları parlıyordu. Doğan güneş renginde portakallar, limonlar, şeker tepeleri ve sarı tereyağ dağları sergileniyordu çarşılarda. Herkes yiyor da yiyordu. Sanki yarınları yokmuş gibi, ellerine geçirebildikleri bütün sinemaskop etleri ve diğer sinemaskop yiyecekleri tıkıştırıyorlardı ağızlarına.
Ama yarın vardı. Yalnızca yarın vardı. Yok olan geçmişti, dündü.
Artık yeterli param vardı, Richard'dan ve ayrıca Laura'ntn mirasından gelen. Küçük evimi satın aldım. Aimee, onu eski evinden ve bir hayli daha zengin olan eski hayatından söküp aldığım için hâlâ kızıyordu bana ama artık durulmuş, yerleşmiş görünüyordu. Bununla birlikte hâlâ ara sıra bana soğuk soğuk bakarken yakalıyordum onu: Benim yetersiz bir anne olduğuma karar vermeye başlamıştı bile. Oysa Richard, uzakta olmanın avantajından yararlanıyordu, artık yanında olmadığı için Aimee'nin gözünde daha üstün, daha parlak bir konuma yerleşmişti. Bununla birlikte, gönderdiği hediyeler artık çok seyrek geliyordu, dolayısıyla Aimee'nin fazla bir seçim şansı kalmamıştı. İtiraf edeyim, onun daha gözü tok olmasını beklerdim.
Bu arada, Richard kılıcını kuşanıyordu. Gazetelere göre hedefine ulaşmak üzereydi. Gerçi ben yolunda engel teşkil
637
eden bir unsurdum ama ayrılık söylentileri susturulmuştu, ben "şehir dışındaydım", ki bu da durumu idare ediyordu, orada kalıp sesimi çıkartmadığım sürece.
Öte yandan, başka söylentiler de dolaşıyormuş ortalıkta, benim hiç haberim olmayan: Aklen dengesiz olduğum, deliliğime rağmen, Richard'm bana bakmaya devam ettiği, Ric-hard'm bir aziz kadar iyi olduğu söylentileri. Kaçık bir karınız olmasının zararı yoktur, eğer doğru bir biçimde idare etmesini bilirseniz: Zararı bir yana, daha fazla sempar/i toplarsınız.
Port Ticonderoga'da yeterince huzur içinde yaşıyordum. Ne zaman dışarı çıksam, saygılı fısıltı dalgalarının arasından geçiyordum. İşitme mesafesine geldiğimde insanlar konuşmalarını kesiyor, ben geçtikten sonra tekrar

başlıyorlardı. Rtc-hard'la aramda ne geçmiş olursa olsun, haksızlığa uğrayan tarafın ben olduğum konusunda fikir birliği vardı. Ben bjir kazık yemiştim ama dünyada adalet olmadığından ve pek az merhamet olduğundan, benim için yapılabilecek hiçbir şey\ok-tu. Tabii, bu durum kitap çıkmadan önceydi.

Zaman geçiyordu. Bahçeyle uğraşıyor, kitap okuyor, böylece zaman geçiriyordum. Richard'ın hediye etmiş olduğu hayvan formundaki mücevherlerin satışıyla başlayarak, mütevazı bir elden düşme eşya ticaretine girişmiştim, ki ilerde uzun yıllar boyunca bana bir hayli maddi getiri sağlacaktı bu. Kısacası, hayatımda bir normallik sağlanmış gibi görünüyordu.

Ama dökülmeyen gözyaşları insanın içini ekşitir. Anılar da. Dilinizi tutmak da. Huzursuz gecelerim başlıyordu. Uyuyamıyordum.

Resmi kayıtlarda, Laura'nın defteri kapanmıştı. Fazla değil, birkaç yıl sonra, o sanki hiç yaşamamış gibi olacaktı. Sessizlik yemini etmemeliydim, dedim kendi kendime. İstediğim neydi? Fazla bir şey değil. Yalnızca bir tür anma, bir anıt. Ama

638

gerçekten düşünürseniz, bir anıt nedir aslında, aldığınız yürek yaralarının hatırasını yad etmekten başka? Katlandığınız ve derinden içerlediğiniz yürek yaralarının anısından başka? Hatıralarınızı unutursanız, intikam alamazsınız.

Unutmayalım diye. Hatırla beni. Güçsüz ellerimizle, sana yakarıyoruz- Aç susuz kalmış hayaletlerin yakarışları.

Şimdi anlıyorum ki, ölüleri anlamaktan daha zor bir şey yoktur ama hiçbir şey onları unutmaktan daha tehlikeli değildir.

Molo?: yığını

Kitabı gönderdim, kısa bir süre sonra yayıncıdan mektup aldım. Cevap verdim. Ve olaylar gelişti.

Yayın öncesi yazar nüshası gönderildi. Kapağın iç sayfasında dokunaklı bir biyografi özeti yer alıyordu:

Laura Chase, Kör Suikastçımı yirmibeş yaşına gelmeden yazdı. İlk romanıydı. Ne acıdır ki aynı zamanda son ro-manı olacaka. 1945 yılında trajik bir otomobil kazasında öldü. Bu genç ve yetenekli yazarın, şaşırtıcı ve

aynı zamanda olgunluğun kirvesine ermiş ürününü sunmaktan gurur duyuyoruz-
Bu yazının üstünde Laura'nın fotoğrafı yer alıyordu. Kötü bir baskıydı: Benek benek görünüyordu. Yine de, etkileyiciydi.
Kitap yayınlandığında, ilk başta bir sessizlik oldu. Oldukça küçük bir kitaptı. Aslına bakarsanız best'Seller olacak bir malzeme değildi ve New York'un ve Londra'nın eleştiri çevrele-

639

rinde iyi karşılanmasına rağmen, burada fazla ses getirmedi ilk başlarda. Derken ahlak sözcüleri kitabı dillerine doladı. Sonra bağnazlar, softa vaizler girdi işin içine ve gürültü koptu. Ceset sinekleri bağlantıyı kurduğu anda - Laura, Richard Griffen'in ölmüş baldızıydı- isilik sarmış gibi hücum ettiler olayın üstüne. O aşamada, Richard'ın zaten bir sürü politik düşmanı oluşmuştu. Hakaretler yağmaya başladı.
Laura'nın intihar ettiği yolunda, o zamana dek dikkatle bastırılmış olan söylentiler, tekrar su üstüne çıktı. İnsanlar dedikodu yapmaya başladı. Yalnızca Port Ticonderoga'da değil, asıl önemli çevrelerde de. Eğer bunu yaptıysa, neden yaptı? Biri ad vermeden telefon etmişti -acaba kimdi bu?- ve Bella Vista Kliniği devreye girdi. Kliniğin eski çalışanlarından birinin ettiği şahitlik (gazetelerden biri sıkı bir rüşvet yedirmiş, / deniyordu), bu kuruluşta dönen şüpheli faaliyetlerin geniş kapsamlı araştırılmasına yol açtı. Kliniğin arka bahçesinde kazılar yapıldı ve sonuçta klinik tümüyle kapatıldı. Gazetelerde çıkan resimleri ilgiyle inceledim: Kliniğe dönüştürülmeden önce, büyük kereste tüccarlarından birinin malikâne-siymiş ve yemek salonunda oldukça kaliteli vitray pencereler varmış ama Avilion'dakiler kadar kaliteli değilmiş, deniyordu.
Richard'la kliniğin müdürü arasında yapılan bazı yazışmalar özellikle ciddi sorunlara yolaçmıştı.
Arada bir, hayalimde ya da rüyamda Richard çıkar karşıma. Yüzü gridir ama yanardöner bir pırıltısı vardır, içine mazot bulaşmış bir su birikintisinin revaklı ışıltısı gibi. Şüpheci bir bakış fırlatıyor bana, pis pis. O da beni ayıplayan, sitemkâr hayaletlerden biri.

Gazetelerin resmi politik hayattan ayrıldığını duyuran haberlerinden kısa bir süre önce, Richard'dan bir telefon aldım. Ayrıldığımdan beri ilk görüşmemizdi. Öfke içindeydi,
çılgına dönmüş gibiydi. Bu skandaldan ötürü, artık bir lider adayı sayılamayacakmış, önemli mevkilerdeki adamlar telefonlarına cevap vermiyorlarmış. Ona sırt çevirmişlermiş. Soğuk davranıyor, yüz vermiyorlarmış. Bunu kasten yapmışım, onu mahvetmek için.
"Ne yaptım ki?" dedim. "Mahvolmuş değilsin. Hâlâ çok
zenginsin."
"O kitap!" dedi. "Beni sabote ettin! Ne kadar ödedin onlara, kitabı bastırmak için? Laura'nm o iğrenç -o pislik-şeyleri yazdığına inanamıyorum!"
"İnanmak istemiyorsun" dedim, "çünkü aklını başından almıştı. Laura'ya yaptığın o sefilce hamleler, o iğrenç girişimler sırasında, onun başka bir adamla yatıp kalktığı, senin aksine, âşık olduğu bir adamla beraber olduğu ihtimaliyle yüzle-şemiyorsun. Ya da, sanırım kitapta böyle diyor, değil mi?"
"O komünist herifti, değil mi? Allah'ın belası orospu
çocuğu, piknikteki!"
Richard kesinlikle çok öfkeliydi: Yoksa, kural olarak asla
küfrettnezdi.
"Ben nereden bileyim?" dedim. "Casusluğunu yapmıyordum. Ama sana katılıyorum, piknikte başlamış olmalı." Alex'le ilgili iki ayrı piknik olduğunu söylemedim: Bir tanesi Laura'yla, diğeri, bir yıl sonra, Laura'sız, Alex'e, Queen Cad-desi'nde rastladığım zaman başlayan. Katı pişmiş yumurtayla
başlayan.
"Bunu garezinden yaptı bana" dedi Richard. "Benden
intikam almak için."
"Hiç şaşırmam buna" dedim. "Senden nefret etmiş olmalı. Neden etmesin ki? Onun ırzına geçtin."
"Yalan bu! Rızası olmayan hiçbir şey yapmadım!" "Rızası mı? Böyle mi diyorsun buna? Ben şantaj diyo-
rum.

Telefonu yüzüme kapadı. Bu bir aile geleneğiydi. Daha önce bana hakaretler etmek için aradığında, Winifred de kapamıştı telefonu suratıma. Derken Richard kayboldu, sonra Water Nixie'nin içinde bulundu: Bunları biliyorsun. Gizlice Port Tıconderoga'ya, Avili-on'a gitmiş, gizlice kayıkhanedeki tekneye girmiş. Gazetelerin yanlış yazdığı gibi iskelede bağlı değildi yelkenli, kayıkhanedeydi. Gerçeği örtbas etmek için söylenmişti: Suda yüzen bir teknede ceset bulunması normal sayılabilir ama kayıkhanede bir ceset bulunması şüpheli bir durumdur. Winifred, Richard'ın kendine bir şey yaptığının düşünülmesini istemezdi.

Gerçekte ne oldu, o zaman? Emin değilim. Richard bulunduğunda, Winifred olaya hemen el koymuş, üzerine uygun bir kılıf geçirmişti. Kalp krizi diye duyurmuştu. Ancak kitap Richard'm dirseğinin dibinde duruyormuş. Bu kadarını biliyorum, çünkü Winifred histerik bir vaziyette bana telefon açıp söylemişti bunu. "Bunu ona nasıl yapabildin?" dedi. "Politik kariyerini mahvettin, sonra da Laura'yla ilgili anılarını mahvettin. Laura'yı severdi! Hem de çok severdi! Ölmesine dayanamadı!"

"Biraz üzüntü çekmiş olduğunu duymak beni rahatlattı" dedim soğuk bir tonla. "Laura öldüğü sırada böyle bir şey far-kettiğimi söyleyemem."

Winifred beni suçladı, tabii Ve ondan sonra açık savaş ilan edildi. Yapabileceği en kötü ş^yi yaptı bana. Aimee'yi aj> di elimden.

Sanırım Winifred'in yonamu/ögretildi sana. Onun versiyonuna göre, ben bir ayyaştım; serseriydim, sürtüktüm, kötü bir anneydim. Kuşkusuz, zaman geçtikçe, pasaklı bir kocakajsf kaçık bir cadı, süprüntü eWlar satın sefil bir sokak şattclsı ol- ~

dum, onun gözünde. Ama sana Richard'ı benim öldürdüğümü söylediğini hiç sanmıyorum. Çünkü öyle söyleseydi, bunu nereden çıkarttığını da söylemek zorunda kalacaktı.

Hakaret olsun diye söylediği süprüntü eşya sözü yanıltmasın seni. Doğru, ucuza alıp pahalıya satıyordum ama antika işinde herkes böyle yapmıyor mu? Ama iyisinden anlayan bir gözüm vardı ve kimseye zorla bir şey satmıyordum. Aşırı içtiğim bir dönem oldu -itiraf ediyorum- ama bu Aimee gittikten sonraydı. Erkeklere gelince, evet bazı ilişkilerim oldu. Hiçbir zaman aşk söz konusu değildi ama, daha çok dönem dönem yaralanma pansuman yapmak gibi bir şeydi. Etrafım-daki her şeyden kopmuştum,

hiçbir şeye ulaşamıyor, dokuna-mıyordum. Aynı zamanda derim kazınmış gibiydi. Bir başka bedenin tesellisine ihtiyacım vardı.
Eski sosyal çevremdeki adamlardan uzak duruyordum. Gerçi bunlardan bazıları, benim yalnızlığımın ve muhtemelen perişan durumumun kokusunu alır almaz, yemek sinekleri gibi üşüştüler. Winifred'in kışkırtacağı türden adamlar ve kuşkusuz kışkırtmıştır da. Şimdilerde koleksiyonluk parçalar dedikleri türden eski eşyalar bulmak için çevre şehirlere yaptığım yolculuklar sırasında tanıştığım yabancılarla yeriniyordum. Gerçek adımı söylemezdim hiçbir zaman. Ama Winif-red asla peşimi bırakmıyordu. Tek bir adam yakalamak yetecekti ona ve sonunda istediği oldu. Motel odasına girerken ve çıkarken resimlerimiz çekildi. Kayıt defterinde sahte imzalarımız bulundu, rüşveti memnuniyetle cebine indiren otel sahibinin ifadesi alındı. Avukatım, mahkemede hesaplaşa' bilirsin, dedi. Ama tavsiye etmem. Kızını ziyaret etme hakkını al-mah için uğraşalım, daha fazlasını bekleme. Onlara koz verdin ve bunu kullandılar. Avukatım bile benim hakkımda karamsardı, ahlaki düşkünlüğüm için değil, beceriksizliğimden ötürü.
Richard vasiyetinde Winifred'i Aimee'nin vasisi tayin

643

etmişti. Aynı zamanda onun için bıraktığı küçümsenmeyecek bir mirasın da vekili. Bu konuda da avantaj Winifred'in lehineydi.
Kitaba gelince, tek satırını bile Laura yazmamıştı. Ama bunu bir süredir anlamışsındır zaten. Ben yazdım, uzun gecelerimde, Alex'in dönmesini beklerken ve sonra, bir daha dönmeyeceğini anladığım zaman. Yaptığım şeyi kitap yazmak olarak düşünmüyordum. Yalnızca yazıyordum. Hatırladığım şeyleri ve aynı zamanda hayal ettiğim şeyleri, ki onlar da gerçekti. Kayda geçiriyordum. Bedeni olmayan bir el, duvara yazıyor gibiydi.
Bir anıt dikmek istiyordum. Öyle başladı. Alex için, ama aynı zamanda kendim için.
Yazan olarak Laura'nın adını verme kararım uzun sürmedi. Bu fikrimi korkaklık olarak niteleyebilirsin. Kendine güvensizlik olarak da. Spot ışıklarının altında olmayı hiçbir zaman sevmemişimdir. Ya da yalnızca

ihtiyatlılık, sağduyu belki. Kendi adımı koysam, Aimee'yi kaybetmem garantiydi, yine kaybettim o başka. Ama biraz daha düşünürsek, yalnızca adaleti yerine getiriyordum, çünkü Laura'nın tek kelime yazmadığını söyleyemem. Teknik olarak yazmadı ama başka bir anlamda -Laura'nın spiritüel anlam diye nitelendireceği anlamda- o benim çalışma ortağımdı. Gerçek yazar ikimiz de değildik: Bir yumruk, onu meydana getiren parmakların toplamından fazla bir şeydir.

Avilion'daki kütüphanede, büyükbabamın masasında otururken hatırlıyorum Laura'yı, on-on bir yaşlarındayken. Önünde kâğıt vardı ve Cennet'te kimin kimle oturacağınLdüzenli-yordu. "İsa, Tanrı'nın sağında oturuyor^dedi, "o zaman^spl kolunda kim oturuyor?" /

¦

644

"Belki Tanrı'mn sol kolu yoktur" dedim, dalga geçmek için. "Sol el güya kötü eldir, o yüzden belki sol eli yoktur. Ya da belki savaşta kopmuştur."

"Bizler Tanrı'nın imgesinden yaratıldık" dedi Laura. "Ve sol elimiz var, o zaman Tanrı'ntn da sol eli olmalı." Şemasına baktı, kaleminin ucunu çiğnedi. "Buldum!" dedi. "Masa yuvarlak olmalı! Böylece, herkes diğerinin sağında oturuyor, çepeçevre."

"Ya da tam tersi" dedim.

Laura benim sol elimdi, ben de onun sol eli. Kitabı birlikte yazdık. Solak bir kitap o. Bu yüzden, hangi taraftan bakarsanız bakın, birimiz daima görüntüde yokuz.

Laura'nın hayatını -kendi hayatımı- anlatmaya başladığımda, neden yazdığımı ya da bitince kimin okumasını beklediğimi, bilmiyordum. Ama şimdi biliyorum. Senin için yazıyordum, sevgili Sabrina'm, çünkü ona şimdi ihtiyacı olan sensin. Bir tek sensin.

Laura artık senin sandığın Laura olmadığı için, sen de sandığın sen değilsin artık. Bu bir şok olabilir ama bir teselli, bir ferahlama da olabilir. Örneğin, sen Winifred'in akrabası değilsin, Richard'ın da değilsin. Sende bir damla Griffen kanı yok: Ellerin o konuda temiz. Senin gerçek deden Alex Thomas'tı, onun babası kimdi, bunu yalnızca Tanrı biliyor. Zengin, fakir, dilenci, aziz, düzinelerce ülkeden birinden ya da kökenden gelmiş, düzinelerce silinmiş haritadan, yerle bir edilmiş köylerden birinden gelmiş

olabilir. İstediğini seç. Ondan devraldığın miras, sonsuz bir hayalgücü dünyasıdır. Kendini istediğin gibi yeniden yaratabilirsin şimdi.

XV

'V »

Kör Suikastçı: Sonsözi Öteki el

Bir tek fotoğrafı var kadında. Siyah beyaz bir baskı. Onu özenle saklıyor, çünkü ondan geriye kalan hemen hemen tek şey bu. Fotoğraf ikisini, kendini ve bu adamı, bir piknikte gösteriyor. Resmin arkasında piknik yazıyor. Kadının ya da adamın adı yok, yalnızca piknik yazıyor. Kadın adları biliyor, yazmasına gerek yok.

Bir ağacın altında oturuyorlar. Bir elma ağacı olmalı. Kadın, dizlerine sıkıca sardığı geniş bir eteklik giymiş. Hava çok sıcak. Elini resmin üstüne koyduğunda, sıcaklığı hâlâ hissedebiliyor.

Adam, yüzünü kısmen gölgede bırakan açık renkli bir şapka giymiş. Kadın hafifçe adama dönmüş, bir daha başka kimseye göstermediği bir gülümsemeyle gülümsüyor ona. Kadın resimde çok genç görünüyor. Adam da gülümsüyor ama elini kaldırmış, kendisini fotoğraf makinesinden siper eder gibi. Sanki kadını korur gibi, gelecekte, onlara baktıkları zaman, onu korumak ister gibi. Parmaklarının arasında sigarasının ucu görünüyor.

Kadın yalnız kaldığında fotoğrafı çıkarıyor, masanın üstüne koyuyor, üzerine eğilerek bakıyor. Her ayrıntıyı inceliyor. Adamın duman renkli parmaklarını, giysilerin beyazlaş-mış* kıvrımlarını, dallardan sarkan ham elmaları, arkada sararmış çimenleri. Kendi gülümseyen yüzünü.

Fotoğraf kesilmiş. Üçte biri kesik. Resmin sol alt köşe-

sinde bir el var, bilek hizasından kesilmiş, çimenlerin üzerine bırakılmış bir el. Bu, diğerinin eli. Görülse de, görülmese de, daima resmin içinde o insanın eli. Olanları yazacak olan el.

Nasıl bu kadar cahil olabildim, diye düşünüyor. Bu kadar aptal, bu kadar basiretsiz, bu kadar dikkatsiz. Ama o cehalet, o dikkatsizlik olmadan nasıl yaşayabiliriz? Eğer olacakları bil-seydin, bir sonra olacak her şeyi bilseydin - eğer hareketlerinin sonuçlarını önceden görseydin- kıyamete mahkûm olurdun. Tanrı kadar perişan olurdun. Taşa dönerdin. Asla yiyemez, içemez, gülemez, sabahları yatağından çıkamazdın. Asla kimseyi sevemezdin, bir daha asla. Buna cüret edemezdin.

Hepsi göçmüşler diyarında artık. Ağaç da, gökyüzü de, rüzgâr da, bulutlar da. Yalnızca bu resim kalmış elinde. Ve onun hikâyesi.
Resim mutluluğun resmi, hikâyesi değil. Mutluluk camdan duvarları olan bir bahçe: Ne girebilirsiniz ne çıkabilirsiniz. Cennet'te hikâyeler yoktur, çünkü yolculuk yoktur. Hayatın dolambaçlı yollarında hikâyeyi sürdüren şey, kaybetmek, pişman olmak, acı çekmek ve yitirdiklerini özlemektir.
The Port Ticonderoga Herald and Banner, 29 Mayıs, 1999
İRİS CHASE GRIFFEN ANILMAYA LAYIK BİR HANIMEFENDİ
MYRA STURGESS
Baharı iris Chase Griffen, geçtiğimiz Çarşamba günü, 83 yaşında, Port Ticonderoga'dahi evinde aniden hayata göklerini yumdu. Çok eski bir aile dostu olan Bayan Myra Sturgess, "Arka bahçesinde otururken, huzur içinde bizleri terk etti" diye açıkladı.
64'
"Beklenmedik bir ölüm değildi, çünkü Bayan Griffen bir süredir kalp rahatsızlığı çekiyordu. Kendisi zengin bir şahsiyet ve bir tarih anıtıydı ve yaşına göre hayat doluydu. Hepimiz onu çok özleyeceğiz ve kuşkusuz daima anacağız-"
Bayan Griffen ünlü yerel yazarımız Laura Chase'in abla-siydi. Aynı zamanda, bu şehirde her zaman saygıyla anılan Yüzbaşı Norval Chase'in kızı ve Düğme Fabrikası ve diğer işletmelerin sahibi olan Chase Endüstrileri'nin kurucusu olan Benjamin Chase'in torunuydu. Önde gelen sanayici ve siyaset adamlarımızdan Bay Richard E. Griffen'in eşi ve geçen yıl okulumuza cömert bir bağışta bulunduktan sonra ölen Toronto'lu hayırsever Winifred Griffen Prior'un yengesiydi. Hayatta olan tek akrabası, torunu Sabrina Griffen kısa bir süre önce yurt dışından döndü ve anneannesinin işleriyle ilgilenmek üzere yakında şehrimize gelmesi bekleniyor. Onu sıcak bir ilgiyle karşılayacağımızdan ve ihtiyacı olan her yardımı sağlayacağımızdan şüphem yok.
Bayan Griffen in dileği üzerine, özel bir cenaze yapılacak ve külleri Mount Hope Mezarlığındaki Chase aile kabristanına defnedilecektir. Ayrıca, Chase ailesinin şehrimizdeki pek çok katkılarını şükranla anmak üzere, bu Salı saat 15'te,]ordan Cenaze Evi'nin şapelinde bir anma töreni yapılacaktır. Daha sonra Myra ve Walter Sturgess'in evinde hafif yemekli bir buluşma olacaktır. Herkes davetlidir.

Eşik

Bugün yağmur yağıyor, ılık bir bahar yağmuru. Hava yanardöner bir aydınlık içinde. Nehrin hızla akan, kayaların üzerinden tırmanıp dökülen sulan uğulduyor. Sular rüzgâr gibi dökülüyor ama hareket etmiyor sanki. Kumdaki dalga izleri gibi.

Arka verandadaki tahta masamda oturuyorum, sundurmanın gölgesinde, uzun zamandır bakımsızlık içinde olan bahçeye bakıyorum. Yabani phlox çiçekleri tomurcuklanmış, sanırım phlox, pek iyi göremiyorum ama. Mavi bir şey, bahçenin ucunda parlıyor, gölgede kalmış karın fosforlu pırıltısı. Çiçek yataklarında filizler sürgün vermiş, kalem gibi, mor, akua mavisi, kırmızı. Nemli toprak ve taze bitki kokusu çalıyor burnuma, ıslak, kaygan, ağaç gövdesi gibi asitli bir koku. Gençlik gibi kokuyor, kalp kırıklığı gibi.

Bir şal aldım sırtıma: Mevsime göre ılık bir akşam ama bana göre yalnızca soğuk değil, sıcaklık gibi algılamıyorum ılığı. Buradan dünyayı net olarak görüyorum. Burası dediğim, bir dalganın üstünden manzaraya bir anlık bir bakış, bir sonraki dalga gelip sizi içine çekmeden önce: Gökyüzü ne kadar mavi, deniz ne kadar yeşil, son ne kadar yakın.

Dirseğimin altında, uzun aylardır yorulmadan, usanmadan yazdığım kâğıt tomarları duruyor. Bitirdiğim zaman -son sayfayı yazdığım zaman- kendimi bu sandalyeden kaldırıp mutfağa gideceğim ve bir lastik ya da ip parçası ya da eski bir kurdele bulup kâğıtları paket edeceğim. Sonra sandığımın kapağını açıp bu paketi en üste koyacağım. Sen yolculuğundan dönünceye kadar. Eğer dönersen, orada kalacak. Sandığın anahtarı ve verdiğim talimatlar avukatımda.

İtiraf etmeliyim ki seninle ilgili bir hayalim var.

Bir akşam kapı çalınacak ve gelen sen olacaksın. Siyahlar giyinmiş olacaksın, arkanda şimdilerde gençlerin el çantası yerine kullandıkları küçük bir sırt çantasıyla. Yağmur yağıyor olacak, bu akşam yağdığı gibi. Ama şemsiyen olmayacak, şemsiye taşımayı küçümsersin. Gençler başlarını doğanın unsurlarına açık tutmayı severler, bundan destek alırlar. Veran-

651

dada duruyor olacaksın, loş ışığın gölgesinde. Parlak siyah saçların ıslanmış olacak, siyah giysin de sırılsıklam, yağmur damlaları yüzünde ve giysilerinde pul pul parlayacak.

Kapıya vuracaksın. Seni duyacağım, ayaklarımı sürüye sürüye hole gideceğim, kapıyı açacağım. Yüreğim hoplaya-cak, kanatlanıp uçacak. Sana bakacağım, sonra tanıyacağım. Bunca yıl yüreğimde sakladığım son dileğim gerçek olacak. Hayatımda hiç bu kadar güzel birini görmediğimi düşüneceğim ama öyle söylemeyeceğim. Bunak bir çatlak olduğumu düşünmeni istemem. Sonra seni buyur edeceğim, kollarımı açacağım, hafifçe yanaklarından öpeceğim, çünkü kendimi koyvermem hoş kaçmaz. Birkaç gözyaşı akıtacağım ama yalnızca birkaç tane. Çünkü yaşlı insanların gözleri kuru olur.

Seni içeri davet edeceğim. Gireceksin. Benimki gibi bir eve, içinde benim gibi birinin yaşadığı, fosilleşmiş bir kulübede yaşayan, saçları tutuşmuş örümcek ağlarına, aralarında kimbilir nelerin olduğu ot bürümüş bir bahçeye benzeyen bir kadının evine girmesini genç bir kıza tavsiye etmem. Böyle yaratıklar kükürt kokar. Benden korkabilirsin bile. Ama ailemizin bütün kadınları gibi, sen de biraz gözüpeksin, dolayısıyla gireceksin. Anneanne diyeceksin ve o bir tek sözünle, ben artık kendimi terkedilmiş ve sahipsiz hissetmeyeceğim.

Seni masama oturtacağım, tahta kaşıkların ve ince daldan yapılmış çelenklerin ve hiçbir zaman yakılmayan mumların arasına. Titriyor olacaksın. Sana bir havlu vereceğim, battaniyeye saracağım, kakao pişireceğim.

Sonra sana bir öykü anlatacağım. Bu hikâyeyi anlatacağım: Nasıl buraya geldiğinin, mutfak masamda oturduğunun, öykümü dinlediğinin hikâyesini. Eğer hayalimdeki bu mucize gerçekleşirse, o zaman bu karışık kâğıt tomarlarına ihtiyaç kalmayacak.

Senden istediğim ne olacak? Sevgi değil: Bu çok fazla

şey istemek olur. Affedilmek de değil, bunu bahşetmek sana düşmez. Yalnızca dinleyicim olmanı isteyeceğim belki. Yalnızca beni gören biri olmanı isteyeceğim. Başka ne yaparsan yap ama beni güzelleştirmeye çalışma: Süslü bir kurukafa olmaya hiç niyetim yok.

Ama kendimi senin ellerine bırakıyorum. Başka ne seçeneğim var ki? Bu son sayfayı okuduğunda, eğer varsa bir yerim, orası yalnızca senin ellerin olacak.

Teşekkürler
Aşağıda saydığım kişilere şükranlarımı sunmak isterim: Değerli yardımcım Sarah Cooper; diğer araştırmacılarım April Hail ve Sarah Webster; Profesör Tim Stanley; arşivci Sharon Maxwell, Cunard Limited Şti., St. James Kütüphanesi, Londra; Ontario Tarih Derneği Müdürü Dorothy Duncan; Hudson's Bay/Simpsons Arşivleri, Winnipeg; Fiona Lucas, Spadina House, Heritage Toronto; Terran-ce Cox, Katherine Ashenberg; Jonathan F. Vance; Mary Sims; Joan Gale; Don Hutchison; Ron Bernstein; Loran Toolis ve Toronto Halk Kütüphanesi'deki Merrill Bilim Kurgu Koleksiyonu, Kurgu ve Fantezi Bölümü ve Annex Kitabevi'nden Janet Inksetter. Ayrıca, kitabımı erken aşamasında okuyan Eleanor Cook, Ramsey Cook, Xandra Bingley, Jess A. Gibson, ve Rosalie Abella. Ayrıca temsilcilerim Phoebe Larmore, Vivienne Schuster, ve Diana Mackay ve editörlerim Ellen Seligman, Heather Sangster, Nan A. Talese, ve Liz Calder. Ayrıca Arthur Gelgoot, Michael Bradley, Bob Clark, Gene Goldberg ve Rose Tornato. Ve Graema Gibson ve aileme: Her zaman olduğu gibi.
Yayımlanmış materyallerin yeniden yayınlanması için izin verenlere teşekkür ederim:
Alıntılar: Ryszard Kapuscinski, Shah of Shahs. © 1982 Ryszard Ka-puscinski. Çevirenler William R. Brand ve Katarzyna Mroczovvska-Brand. Harcourt Brace Jovanovich, 1985. Yazarın izniyle yeniden basılmıştır.
Kartaca dönemi, ölü külünün saklandığı bir kabın üzerindeki yazı, asil bir kadın olduğu düşünülen Zashtar'a (yaklaşık, İÖ c. 210-185) atfediliyor. Dr. Emil F. Swardsward tarafından şu yayında söz ediliyor: "Carthaginian Shard Epitaphs" Cryptic: The)oumal OfAncient İnscriptions, vol. VII, no. 9, 1963. 655
Sheila Watson: Deep Hollou Creek'ten ©1992 Sheila Watson. MacCelland & Stewart Inc.'in izniyle yeniden basılmıştır.
Yerel dille yorumlanan şarkı sözlerinin kaynaklan:
"The Smoke Goes Up the Chimney Just the Same." Geleneksel.
"Smokey Moon." Şarkı sözleri G. Damorga'ya ait. Müzik Crad Shelley'nin. © 1934 Sticks Inc./Skylark Music. Telif 1968'de Chag-gas Music Corporation tarafından yazar ve bestecisi adına yenilenmiştir. İzinle kullanılmıştır.

"Stormy Weather." Şarkı sözleri Ted Koehler'in. Müzik, Harold Ar-len. © 1933 Mills Music Inc./S.A. Music Co./Ted Koehler Mu-sic/EMI Mills Music Inc./Redwood Music. Telif 1961'de Arko Music Corp. tarafından yenilenmiştir. Uluslararası telif hakkı korunmuştur. İzinle kullanılmıştır.
Queen Mar;y'nin ilk seferinin hikâyesi:
"in Search of an Adjective" J. Herbert Hodgins. Mayfair, Temmuz 1936. (Maclean Hunter, Montreal). Telifin esas sahibi bilinmemektedir. Rogers Media and Southam Inc.'in izniyle yeniden basılmıştır.
429 ve 432. sayfada yer alan Samuel Taylor Coleridge'in Kubilay Han adlı şiirinin çevirisi: Kuzeyde Bir Adadan: Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla Elli ingiliz Şairinden Elli Şiir, derleyen ve çeviren: Şavkar Al-tınel, Oğlak Yayınları, 1995.
r
EDEBİYAT / ROMAN
Margaret Atwood Kör Suikastçı • Nam-ı Diğer Grace Antoine Audouard Elveda Birtanem Ümit Ünal Kuyruk
Cahide Birgül Geceye Uyananlar John Berendt İyiliğin ve Kötülüğün Bahçesinde Geceyansı Graham Greene Zor Tercih Ayhan Bozfırat Dört Yol Ağzındaki Ev Zafer Aracagök Sıfırografya Edith Wharton Masumiyet Çağı
Willa Cather Alexander'ın Köprüsü • Amansız Düşmanım Selim İleri Solmaz Hanım, Kimsesiz Okurlar İçin • Gramofon Hâlâ Çalıyor • Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın • Saz Caz Düğün Varyete • Ada, Her Yalnızlık Gibi • Her Gece Bodrum • Ölüm İlişkileri • Cehennem Kraliçesi • Bir Akşam Alacası • Cemil Şevket Bey, Aynalı Dolaba İki El Revolver Tarık Gülmen Aşk, Püfür Püfür Cemil Süleyman Siyah Gözler Gülayşe Koçak Gözlerindeki Şu Hüznü Gidermek İçin Ne Yapmalı Suat Derviş Aksaray'dan Bir Perihan • Kara Kitap Adalet Ağaoğlu Üç Beş Kişi • Ruh Üşümesi Virginia Woolf Jacob'un Odası Peride Celal Dar Yol • Evli Bir Kadının Günlüğünden Nahid Sırrı Örik Yıldız Olmak Kolay mı? • Kıskanmak Tarık Dursun K. Rızabey Aileevi Zafer Hanım / Aşk-ı Vatan
"Dünyayı, gizli bir pencereden bakar gibi dikizler ve sıkıldığımız zaman televizyonu kapatırız. Bu kadar yirminci yüzyıl yeter, deriz, yukarı odamıza çıkarken. Ama uzakta bir uğultu var, kıyıya hücum eden bir med cezir dalgası gibi. Yirmi birinci yüzyıl geliyor, kertenkele gözlü zalim uzay yaratıkları ya da uçan metal sürüngenlerle dolu bir uzay gemisi gibi

tepemizde beliriyor. Er ya da geç kokumuzu alacak, dayanıksız barınaklarımızın çatılarını demir pençesiyle parçalayacak ve o zaman biz de bütün diğerleri gibi çıplak, titrek, aç, hasta ve umutsuz kalacağız- (¦¦¦) Orada durabilirdim, bilmemeyi seçebilirdim ama sizin de yapacağınız şeyi, buraya kadar okuduktan sonra sizin de yaptığınız şeyi yapmayı seçtim. Bilmedi seçtim. Çoğumuz böyle yaparız- Ne olursa olsun, bilmeyi seçeriz ve bu süreçte kendimizi yaralarız. Gerekiyorsa, bunun için ellerimizi ateşe sokarız- Tek dürtümüz merak değildir. Sevgi ya da acı ya da umutsuzluk ya da nefret de bizi harekete geçirir. Ölmüş olanın peşinden casusluk yaparız azimle: Mektuplarını açar, günlüklerini okur, çöplerini karıştırırız. Bir ipucu, son bir söz, bir açıklama arayarak, bizi terk etmiş olanlardan. Bizi bir çantayla, çoğu kez sandığımızdan daha boş bir çantayla başbaşa bırakmış olanlardan."

Oğlak Yayınları'nda daha önce Namı Diğer Grace adlı önemli bir romanı daha yayımlanan Margaret Atwood, Kanada'nın yaşayan en büyük yazarı sayılıyor. Yazar bu kitabında, yüzyılın başında varlıklı bir ailenin kızı olarak doğan Iris'in, yoksul bir kadın olarak yaşarken geçmişine dönük olarak hatırladıklarını ve yaşlılık günlerini, eski gazete haberlerini bile kullanarak mükemmel bir kurguyla aktarıyor. Bu arada genç yaşta intihar eden kızkardeşi Laura'nın, öldükten sonra yayımlanan ve yayımlanır yayımlanmaz da "kült" haline gelen, o günler için hayli erotik bir üslupla yazılmış "Kör Suikastçı" adlı romanı da bu mükemmel kurgulamanın içinde ve paralel bir aşkla birlikte yer alıyor. Margaret Atwood'un en son ve en çarpıcı romanı. Büyük bir edebiyat... Savaşa karşı olmanın, aşkın yanını tutmanın, barışa özlem duymanın, hatta olağanüstü bir bilimkurgunun doruğu: Kör Suikastçı.

Kesinlikle, şu anda İngilizce yazan en olağanüstü romancı. Bir sonra hangi zehirli öyküyü anlatacak?

Patrick Parkrinder, London Revievu of Books

Bütün büyük romanlar gibi bizi büyülüyor ve hayatla ilgili düşüncelerimizi temelinden değiştiriyor.

Michael Shelden, Daily Telegraph

Margaret Atvvood _ Kör Suikastçı